මජ්ඣිමනිකායෙ

මජ්ඣිමපණ්ණාසපාළි

1. ගහපතිවග්ගො

1. කන්දරකසුත්තං

1. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා චම්පායං විහරති ගග්ගරාය පොක්ඛරණියා තීරෙ මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං. අථ ඛො පෙස්සො [පෙයො (ක.)] ච හත්ථාරොහපුත්තො කන්දරකො ච පරිබ්බාජකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා පෙස්සො හත්ථාරොහපුත්තො භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. කන්දරකො පන පරිබ්බාජකො භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං [සාරාණීයං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො කන්දරකො පරිබ්බාජකො තුණ්හීභූතං තුණ්හීභූතං භික්ඛුසඞ්ඝං අනුවිලොකෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අච්ඡරියං , භො ගොතම, අබ්භුතං, භො ගොතම, යාවඤ්චිදං භොතා ගොතමෙන සම්මා භික්ඛුසඞ්ඝො පටිපාදිතො! යෙපි තෙ, භො ගොතම, අහෙසුං අතීතමද්ධානං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා තෙපි භගවන්තො එතපරමංයෙව සම්මා භික්ඛුසඞ්ඝං පටිපාදෙසුං – සෙය්‍යථාපි එතරහි භොතා ගොතමෙන සම්මා භික්ඛුසඞ්ඝො පටිපාදිතො. යෙපි තෙ, භො ගොතම, භවිස්සන්ති අනාගතමද්ධානං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා තෙපි භගවන්තො එතපරමංයෙව සම්මා භික්ඛුසඞ්ඝං පටිපාදෙස්සන්ති – සෙය්‍යථාපි එතරහි භොතා ගොතමෙන සම්මා භික්ඛුසඞ්ඝො පටිපාදිතො’’ති.

2. ‘‘එවමෙතං , කන්දරක, එවමෙතං, කන්දරක. යෙපි තෙ, කන්දරක, අහෙසුං අතීතමද්ධානං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා තෙපි භගවන්තො එතපරමංයෙව සම්මා භික්ඛුසඞ්ඝං පටිපාදෙසුං – සෙය්‍යථාපි එතරහි මයා සම්මා භික්ඛුසඞ්ඝො පටිපාදිතො. යෙපි තෙ, කන්දරක, භවිස්සන්ති අනාගතමද්ධානං අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා තෙපි භගවන්තො එතපරමංයෙව සම්මා භික්ඛුසඞ්ඝං පටිපාදෙස්සන්ති – සෙය්‍යථාපි එතරහි මයා සම්මා භික්ඛුසඞ්ඝො පටිපාදිතො.

‘‘සන්ති හි, කන්දරක, භික්ඛූ ඉමස්මිං භික්ඛුසඞ්ඝෙ අරහන්තො ඛීණාසවා වුසිතවන්තො කතකරණීයා ඔහිතභාරා අනුප්පත්තසදත්ථා පරික්ඛීණභවසංයොජනා සම්මදඤ්ඤා විමුත්තා. සන්ති හි, කන්දරක, භික්ඛූ ඉමස්මිං භික්ඛුසඞ්ඝෙ සෙක්ඛා සන්තතසීලා සන්තතවුත්තිනො නිපකා නිපකවුත්තිනො; තෙ චතූසු [නිපකවුත්තිනො චතූසු (සී.)] සතිපට්ඨානෙසු සුප්පතිට්ඨිතචිත්තා [සුපට්ඨිතචිත්තා (සී. පී. ක.)] විහරන්ති. කතමෙසු චතූසු? ඉධ, කන්දරක, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්ස’’න්ති.

3. එවං වුත්තෙ, පෙස්සො හත්ථාරොහපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාව සුපඤ්ඤත්තා චිමෙ, භන්තෙ, භගවතා චත්තාරො සතිපට්ඨානා සත්තානං විසුද්ධියා සොකපරිදෙවානං [සොකපරිද්දවානං (සී. පී.)] සමතික්කමාය දුක්ඛදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමාය ඤායස්ස අධිගමාය නිබ්බානස්ස සච්ඡිකිරියාය. මයම්පි හි, භන්තෙ, ගිහී ඔදාතවසනා කාලෙන කාලං ඉමෙසු චතූසු සතිපට්ඨානෙසු සුප්පතිට්ඨිතචිත්තා විහරාම. ඉධ මයං, භන්තෙ, කායෙ කායානුපස්සිනො විහරාම ආතාපිනො සම්පජානා සතිමන්තො, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; වෙදනාසු වෙදනානුපස්සිනො විහරාම ආතාපිනො සම්පජානා සතිමන්තො, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; චිත්තෙ චිත්තානුපස්සිනො විහරාම ආතාපිනො සම්පජානා සතිමන්තො, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සිනො විහරාම ආතාපිනො සම්පජානා සතිමන්තො, විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාවඤ්චිදං, භන්තෙ, භගවා එවං මනුස්සගහනෙ එවං මනුස්සකසටෙ එවං මනුස්සසාඨෙය්‍යෙ වත්තමානෙ සත්තානං හිතාහිතං ජානාති. ගහනඤ්හෙතං, භන්තෙ, යදිදං මනුස්සා; උත්තානකඤ්හෙතං, භන්තෙ, යදිදං පසවො. අහඤ්හි, භන්තෙ, පහොමි හත්ථිදම්මං සාරෙතුං. යාවතකෙන අන්තරෙන චම්පං ගතාගතං කරිස්සති සබ්බානි තානි සාඨෙය්‍යානි කූටෙය්‍යානි වඞ්කෙය්‍යානි ජිම්හෙය්‍යානි පාතුකරිස්සති. අම්හාකං පන, භන්තෙ, දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති වා අඤ්ඤථාව කායෙන සමුදාචරන්ති අඤ්ඤථාව වාචාය අඤ්ඤථාව නෙසං චිත්තං හොති. අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාවඤ්චිදං, භන්තෙ, භගවා එවං මනුස්සගහනෙ එවං මනුස්සකසටෙ එවං මනුස්සසාඨෙය්‍යෙ වත්තමානෙ සත්තානං හිතාහිතං ජානාති. ගහනඤ්හෙතං, භන්තෙ, යදිදං මනුස්සා; උත්තානකඤ්හෙතං, භන්තෙ, යදිදං පසවො’’ති.

4. ''එවමෙතං, පෙස්ස, එවමෙතං, පෙස්ස. ගහනඤ්හෙතං , පෙස්ස, යදිදං මනුස්සා; උත්තානකඤ්හෙතං, පෙස්ස, යදිදං පසවො. චත්තාරොමෙ, පෙස්ස, පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ චත්තාරො? ඉධ, පෙස්ස, එකච්චො පුග්ගලො අත්තන්තපො හොති අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො; ඉධ පන, පෙස්ස, එකච්චො පුග්ගලො පරන්තපො හොති පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො; ඉධ පන, පෙස්ස, එකච්චො පුග්ගලො අත්තන්තපො ච හොති අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො, පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො ; ඉධ පන, පෙස්ස, එකච්චො පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො හොති නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො. සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතිභූතො [සීතිභූතො (සී. පී. ක.)] සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති. ඉමෙසං, පෙස්ස, චතුන්නං පුග්ගලානං කතමො තෙ පුග්ගලො චිත්තං ආරාධෙතී''ති?

''ය්වායං, භන්තෙ, පුග්ගලො අත්තන්තපො අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො, අයං මෙ පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යොපායං, භන්තෙ, පුග්ගලො පරන්තපො පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො , අයම්පි මෙ පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යොපායං, භන්තෙ, පුග්ගලො අත්තන්තපො ච අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො, අයම්පි මෙ පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යො ච ඛො අයං, භන්තෙ, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො, සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති – අයමෙව [අයං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මෙ පුග්ගලො චිත්තං ආරාධෙතී''ති.

5. ''කස්මා පන තෙ, පෙස්ස, ඉමෙ තයො පුග්ගලා චිත්තං නාරාධෙන්තී''ති? ''ය්වායං, භන්තෙ, පුග්ගලො අත්තන්තපො අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො සො අත්තානං සුඛකාමං දුක්ඛපටික්කූලං ආතාපෙති පරිතාපෙති – ඉමිනා මෙ අයං පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යොපායං, භන්තෙ, පුග්ගලො පරන්තපො පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො සො පරං සුඛකාමං දුක්ඛපටික්කූලං ආතාපෙති පරිතාපෙති – ඉමිනා මෙ අයං පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යොපායං, භන්තෙ, පුග්ගලො අත්තන්තපො ච අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො සො අත්තානඤ්ච පරඤ්ච සුඛකාමං දුක්ඛපටික්කූලං [සුඛකාමෙ දුක්ඛපටික්කූලෙ (සී. පී.)] ආතාපෙති පරිතාපෙති – ඉමිනා මෙ අයං පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යො ච ඛො අයං, භන්තෙ, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා [විහරති. ඉමිනා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] විහරති; සො අත්තානඤ්ච පරඤ්ච සුඛකාමං දුක්ඛපටික්කූලං නෙව ආතාපෙති න පරිතාපෙති – ඉමිනා [විහරති. ඉමිනා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මෙ අයං පුග්ගලො චිත්තං ආරාධෙති. හන්ද, ච දානි මයං, භන්තෙ, ගච්ඡාම; බහුකිච්චා මයං බහුකරණීයා''ති. ''යස්සදානි ත්වං, පෙස්ස, කාලං මඤ්ඤසී''ති. අථ ඛො පෙස්සො හත්ථාරොහපුත්තො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

6. අථ ඛො භගවා අචිරපක්කන්තෙ පෙස්සෙ හත්ථාරොහපුත්තෙ භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''පණ්ඩිතො, භික්ඛවෙ, පෙස්සො හත්ථාරොහපුත්තො; මහාපඤ්ඤො, භික්ඛවෙ, පෙස්සො හත්ථාරොහපුත්තො. සචෙ, භික්ඛවෙ, පෙස්සො හත්ථාරොහපුත්තො මුහුත්තං නිසීදෙය්‍ය යාවස්සාහං ඉමෙ චත්තාරො පුග්ගලෙ විත්ථාරෙන විභජිස්සාමි [විභජාමි (සී. පී.)], මහතා අත්ථෙන සංයුත්තො අභවිස්ස. අපි ච, භික්ඛවෙ, එත්තාවතාපි පෙස්සො හත්ථාරොහපුත්තො මහතා අත්ථෙන සංයුත්තො''ති. ''එතස්ස, භගවා, කාලො, එතස්ස, සුගත, කාලො, යං භගවා ඉමෙ චත්තාරො පුග්ගලෙ විත්ථාරෙන විභජෙය්‍ය. භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී''ති. ''තෙන හි, භික්ඛවෙ, සුණාථ, සාධුකං මනසි කරොථ, භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච –

7. ''කතමො ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො අත්තන්තපො අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො අචෙලකො හොති මුත්තාචාරො හත්ථාපලෙඛනො [හත්ථාවලෙඛනො (ස්‍යා. කං.)] නඑහිභද්දන්තිකො නතිට්ඨභද්දන්තිකො [නඑහිභදන්තිකො, නතිට්ඨභදන්තිකො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]; නාභිහටං න උද්දිස්සකතං න නිමන්තනං සාදියති; සො න කුම්භිමුඛා පටිග්ගණ්හාති න කළොපිමුඛා [ඛළොපිමුඛො (සී.)] පටිග්ගණ්හාති න එළකමන්තරං න දණ්ඩමන්තරං න මුසලමන්තරං න ද්වින්නං භුඤ්ජමානානං න ගබ්භිනියා න පායමානාය න පුරිසන්තරගතාය න සඞ්කිත්තීසු න යත්ථ සා උපට්ඨිතො හොති න යත්ථ මක්ඛිකා සණ්ඩසණ්ඩචාරිනී; න මච්ඡං න මංසං න සුරං න මෙරයං න ථුසොදකං පිවති. සො එකාගාරිකො වා හොති එකාලොපිකො, ද්වාගාරිකො වා හොති ද්වාලොපිකො...පෙ.... සත්තාගාරිකො වා හොති සත්තාලොපිකො; එකිස්සාපි දත්තියා යාපෙති, ද්වීහිපි දත්තීහි යාපෙති...පෙ.... සත්තහිපි දත්තීහි යාපෙති; එකාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති, ද්වීහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති...පෙ.... සත්තාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති – ඉති එවරූපං අඩ්ඪමාසිකං පරියායභත්තභොජනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. සො සාකභක්ඛො වා හොති, සාමාකභක්ඛො වා හොති, නීවාරභක්ඛො වා හොති, දද්දුලභක්ඛො වා හොති, හටභක්ඛො වා හොති, කණභක්ඛො වා හොති, ආචාමභක්ඛො වා හොති, පිඤ්ඤාකභක්ඛො වා හොති, තිණභක්ඛො වා හොති, ගොමයභක්ඛො වා හොති; වනමූලඵලාහාරො යාපෙති පවත්තඵලභොජී. සො සාණානිපි ධාරෙති, මසාණානිපි ධාරෙති, ඡවදුස්සානිපි ධාරෙති, පංසුකූලානිපි ධාරෙති, තිරීටානිපි ධාරෙති, අජිනම්පි ධාරෙති, අජිනක්ඛිපම්පි ධාරෙති, කුසචීරම්පි ධාරෙති, වාකචීරම්පි ධාරෙති, ඵලකචීරම්පි ධාරෙති, කෙසකම්බලම්පි ධාරෙති, වාළකම්බලම්පි ධාරෙති, උලූකපක්ඛම්පි ධාරෙති; කෙසමස්සුලොචකොපි හොති,

කෙසමස්සුලොචනානුයොගමනුයුත්තො, උබ්භට්ඨකොපි හොති ආසනපටික්ඛිත්තො, උක්කුටිකොපි හොති උක්කුටිකප්පධානමනුයුත්තො, කණ්ටකාපස්සයිකොපි හොති කණ්ටකාපස්සයෙ සෙය්‍යං කප්පෙති [පස්ස ම. නි. 1.155 මහාසීහනාදසුත්තෙ]; සායතතියකම්පි උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරති – ඉති එවරූපං අනෙකවිහිතං කායස්ස ආතාපනපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො අත්තන්තපො අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො.

8. ‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො පරන්තපො පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො ඔරබ්භිකො හොති සූකරිකො සාකුණිකො මාගවිකො ලුද්දො මච්ඡඝාතකො චොරො චොරඝාතකො ගොඝාතකො බන්ධනාගාරිකො යෙ වා පනඤ්ඤෙපි කෙචි කුරූරකම්මන්තා. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො පරන්තපො පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො.

9. ‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො අත්තන්තපො ච අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො රාජා වා හොති ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො බ්‍රාහ්මණො වා මහාසාලො. සො පුරත්ථිමෙන නගරස්ස නවං සන්ථාගාරං [සන්ධාගාරං (ටීකා)] කාරාපෙත්වා කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා ඛරාජිනං නිවාසෙත්වා සප්පිතෙලෙන කායං අබ්භඤ්ජිත්වා මගවිසාණෙන පිට්ඨිං කණ්ඩුවමානො නවං සන්ථාගාරං පවිසති සද්ධිං මහෙසියා බ්‍රාහ්මණෙන ච පුරොහිතෙන. සො තත්ථ අනන්තරහිතාය භූමියා හරිතුපලිත්තාය සෙය්‍යං කප්පෙති. එකිස්සාය ගාවියා සරූපවච්ඡාය යං එකස්මිං ථනෙ ඛීරං හොති තෙන රාජා යාපෙති, යං දුතියස්මිං ථනෙ ඛීරං හොති තෙන මහෙසී යාපෙති, යං තතියස්මිං ථනෙ ඛීරං හොති තෙන බ්‍රාහ්මණො පුරොහිතො යාපෙති , යං චතුත්ථස්මිං ථනෙ ඛීරං හොති තෙන අග්ගිං ජුහති, අවසෙසෙන වච්ඡකො යාපෙති. සො එවමාහ – ‘එත්තකා උසභා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා වච්ඡතරා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා වච්ඡතරියො හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා අජා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා උරබ්භා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, (එත්තකා අස්සා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය) [( ) නත්ථි සී. පී. පොත්ථකෙසු], එත්තකා රුක්ඛා ඡිජ්ජන්තු යූපත්ථාය, එත්තකා දබ්භා ලූයන්තු බරිහිසත්ථායා’ති [පරිහිං සත්ථාය (ක.)]. යෙපිස්ස තෙ හොන්ති දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති වා තෙපි දණ්ඩතජ්ජිතා භයතජ්ජිතා අස්සුමුඛා රුදමානා පරිකම්මානි කරොන්ති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො අත්තන්තපො ච අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො.

10. ‘‘කතමො ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො, සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති? ඉධ, භික්ඛවෙ, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථී සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. තං ධම්මං සුණාති ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා අඤ්ඤතරස්මිං වා කුලෙ පච්චාජාතො. සො තං ධම්මං සුත්වා තථාගතෙ සද්ධං පටිලභති. සො තෙන සද්ධාපටිලාභෙන සමන්නාගතො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සම්බාධො ඝරාවාසො රජාපථො, අබ්භොකාසො පබ්බජ්ජා. නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය’න්ති . සො අපරෙන සමයෙන අප්පං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය, මහන්තං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය, අප්පං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය , මහන්තං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය, කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා, කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති.

11. ‘‘සො එවං පබ්බජිතො සමානො භික්ඛූනං සික්ඛාසාජීවසමාපන්නො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො, ලජ්ජී දයාපන්නො සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති. අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති දින්නාදායී දින්නපාටිකඞ්ඛී, අථෙනෙන සුචිභූතෙන අත්තනා විහරති. අබ්‍රහ්මචරියං පහාය බ්‍රහ්මචාරී හොති ආරාචාරී විරතො මෙථුනා ගාමධම්මා. මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති සච්චවාදී සච්චසන්ධො ථෙතො පච්චයිකො අවිසංවාදකො ලොකස්ස. පිසුණං වාචං පහාය පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, ඉතො සුත්වා න අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය, අමුත්‍ර වා සුත්වා න ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය – ඉති භින්නානං වා සන්ධාතා සහිතානං වා අනුප්පදාතා සමග්ගාරාමො සමග්ගරතො සමග්ගනන්දී සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති. ඵරුසං වාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති, යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඞ්ගමා පොරී බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති. සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී, නිධානවතිං වාචං භාසිතා කාලෙන සාපදෙසං පරියන්තවතිං අත්ථසංහිතං. සො බීජගාමභූතගාමසමාරම්භා පටිවිරතො හොති, එකභත්තිකො හොති රත්තූපරතො විරතො විකාලභොජනා; නච්චගීතවාදිතවිසූකදස්සනා පටිවිරතො හොති; මාලාගන්ධවිලෙපනධාරණමණ්ඩනවිභූසනට්ඨානා පටිවිරතො හොති; උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතො හොති; ජාතරූපරජතපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති; ආමකධඤ්ඤපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති; ආමකමංසපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති; ඉත්ථිකුමාරිකපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති; දාසිදාසපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති; අජෙළකපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති; කුක්කුටසූකරපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති; හත්ථිගවස්සවළවපටිග්ගහණා

පටිවිරතො හොති; ඛෙත්තවත්ථුපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති; දූතෙය්‍යපහිණගමනානුයොගා පටිවිරතො හොති; කයවික්කයා පටිවිරතො හොති; තුලාකූටකංසකූටමානකූටා පටිවිරතො හොති; උක්කොටනවඤ්චනනිකතිසාචියොගා [සාවියොගා (ස්‍යා. කං. ක.) සාචි කුටිලපරියායො] පටිවිරතො හොති; ඡෙදනවධබන්ධනවිපරාමොසආලොපසහසාකාරා පටිවිරතො හොති [පස්ස ම. නි. 1.293 චූළහත්ථිපදොපමෙ].

‘‘සො සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන. සො යෙන යෙනෙව පක්කමති, සමාදායෙව පක්කමති. සෙය්‍යථාපි නාම පක්ඛී සකුණො යෙන යෙනෙව ඩෙති, සපත්තභාරොව ඩෙති; එවමෙව භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන. සො යෙන යෙනෙව පක්කමති, සමාදායෙව පක්කමති . සො ඉමිනා අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අනවජ්ජසුඛං පටිසංවෙදෙති.

12. ‘‘සො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ.… ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා…පෙ.… ජිව්හාය රසං සායිත්වා…පෙ.… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා…පෙ.… මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සො ඉමිනා අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අබ්‍යාසෙකසුඛං පටිසංවෙදෙති.

‘‘සො අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සමිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති, අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති, උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති, ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති.

13. ‘‘සො ඉමිනා ච අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො, (ඉමාය ච අරියාය සන්තුට්ඨියා සමන්නාගතො,) [පස්ස ම. නි. 1.296 චූළහත්ථිපදොපමෙ] ඉමිනා ච අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්නාගතො, ඉමිනා ච අරියෙන සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො විවිත්තං සෙනාසනං භජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. සො පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පහාය විගතාභිජ්ඣෙන චෙතසා විහරති, අභිජ්ඣාය චිත්තං පරිසොධෙති, බ්‍යාපාදපදොසං පහාය අබ්‍යාපන්නචිත්තො විහරති සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී, බ්‍යාපාදපදොසා චිත්තං පරිසොධෙති; ථීනමිද්ධං පහාය විගතථීනමිද්ධො විහරති ආලොකසඤ්ඤී සතො සම්පජානො, ථීනමිද්ධා චිත්තං පරිසොධෙති; උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහාය අනුද්ධතො විහරති අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො, උද්ධච්චකුක්කුච්චා චිත්තං පරිසොධෙති; විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විහරති අකථංකථී කුසලෙසු ධම්මෙසු, විචිකිච්ඡාය චිත්තං පරිසොධෙති.

‘‘සො ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ, විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති ; සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති.

14. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ – ‘අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නො’ති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති.

15. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති – ‘ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා

වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා; ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා'ති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති.

16. ''සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො 'ඉදං දුක්ඛ'න්ති යථාභූතං පජානාති. 'අයං දුක්ඛසමුදයො'ති යථාභූතං පජානාති. 'අයං දුක්ඛනිරොධො'ති යථාභූතං පජානාති. 'අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා'ති යථාභූතං පජානාති. 'ඉමෙ ආසවා'ති යථාභූතං පජානාති. 'අයං ආසවසමුදයො'ති යථාභූතං පජානාති. 'අයං ආසවනිරොධො'ති යථාභූතං පජානාති . 'අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා'ති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති. විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති පජානාති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො, න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො . සො අත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරතී''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

කන්දරකසුත්තං නිට්ඨිතං පඨමං.

2. අට්ඨකනාගරසුත්තං

17. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං ආයස්මා ආනන්දො වෙසාලියං විහරති බෙලුවගාමකෙ [වෙළුවගාමකෙ (සයා. කං. ක.)]. තෙන ඛො පන සමයෙන දසමො ගහපති අට්ඨකනාගරො පාටලිපුත්තං අනුප්පත්තො හොති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අථ ඛො දසමො ගහපති අට්ඨකනාගරො යෙන කුක්කුටාරාමො යෙන අඤ්ඤතරො භික්ඛු තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං භික්ඛුං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො දසමො ගහපති අට්ඨකනාගරො තං භික්ඛුං එතදවොච – ''කහං නු ඛො, භන්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො එතරහි විහරති? දස්සනකාමා හි මයං තං ආයස්මන්තං ආනන්ද''න්ති. ''එසො, ගහපති, ආයස්මා ආනන්දො වෙසාලියං විහරති බෙලුවගාමකෙ''ති. අථ ඛො දසමො ගහපති අට්ඨකනාගරො පාටලිපුත්තෙ තං කරණීයං තීරෙත්වා යෙන වෙසාලී යෙන බෙලුවගාමකො යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි.

18. එකමන්තං නිසින්නො ඛො දසමො ගහපති අට්ඨකනාගරො ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – ''අත්ථි නු ඛො, භන්තෙ ආනන්ද, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන එකධම්මො අක්ඛාතො යත්ථ භික්ඛුනො අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො අවිමුත්තඤ්චෙව චිත්තං විමුච්චති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති , අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාතී''ති?

''අත්ථි ඛො, ගහපති, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන එකධම්මො අක්ඛාතො යත්ථ භික්ඛුනො අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො අවිමුත්තඤ්චෙව චිත්තං විමුච්චති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාතී''ති.

''කතමො පන, භන්තෙ ආනන්ද, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන එකධම්මො අක්ඛාතො යත්ථ භික්ඛුනො අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො අවිමුත්තඤ්චෙව චිත්තං විමුච්චති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාතී''ති?

19. ''ඉධ, ගහපති, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'ඉදම්පි පඨමං ඣානං අභිසඞ්ඛතං අභිසඤ්චෙතයිතං. යං ඛො පන කිඤ්චි අභිසඞ්ඛතං අභිසඤ්චෙතයිතං තදනිච්චං නිරොධධම්ම'න්ති පජානාති. සො තත්ථ ඨිතො ආසවානං ඛයං පාපුණාති. නො චෙ ආසවානං ඛයං පාපුණාති, තෙනෙව ධම්මරාගෙන තාය ධම්මනන්දියා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තත්ථ පරිනිබ්බායී අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා. අයම්පි ඛො, ගහපති, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන එකධම්මො අක්ඛාතො යත්ථ භික්ඛුනො අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො අවිමුත්තඤ්චෙව චිත්තං විමුච්චති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති.

20. ''පුන චපරං, ගහපති, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං...පෙ.... දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'ඉදම්පි ඛො දුතියං ඣානං අභිසඞ්ඛතං අභිසඤ්චෙතයිතං... අනුත්තරං

යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති.

‘‘පුන චපරං, ගහපති, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා…පෙ.… තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘ඉදම්පි ඛො තතියං ඣානං අභිසඞ්ඛතං අභිසඤ්චෙතයිතං…පෙ.… අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති.

‘‘පුන චපරං, ගහපති, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා …පෙ.… චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘ඉදම්පි ඛො චතුත්ථං ඣානං අභිසඞ්ඛතං අභිසඤ්චෙතයිතං… අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති.

‘‘පුන චපරං, ගහපති, භික්ඛු මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං [චතුත්ථිං (සී. පී.)]. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන [අබ්‍යාපජ්ඣෙන (සී.ස්‍යා. පී.), අබ්‍යාපජ්ජෙන (ක.) අඞ්ගුත්තරතිකනිපාතටීකා ඔලොකෙතබ්බා] ඵරිත්වා විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අයම්පි ඛො මෙත්තාචෙතොවිමුත්ති අභිසඞ්ඛතා අභිසඤ්චෙතයිතා. යං ඛො පන කිඤ්චි අභිසඞ්ඛතං අභිසඤ්චෙතයිතං තදනිච්චං නිරොධධම්ම’න්ති පජානාති. සො තත්ථ ඨිතො…පෙ.… අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති.

‘‘පුන චපරං, ගහපති, භික්ඛු කරුණාසහගතෙන චෙතසා…පෙ.… මුදිතාසහගතෙන චෙතසා…පෙ.… උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අයම්පි ඛො උපෙක්ඛාචෙතොවිමුත්ති අභිසඞ්ඛතා අභිසඤ්චෙතයිතා. යං ඛො පන කිඤ්චි අභිසඞ්ඛතං අභිසඤ්චෙතයිතං තදනිච්චං නිරොධධම්ම’න්ත්න්ත්ති පජානාති. සො තත්ථ ඨිතො… අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති.

‘‘පුන චපරං, ගහපති, භික්ඛු සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ‘අනන්තො ආකාසො’ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අයම්පි ඛො ආකාසානඤ්චායතනසමාපත්ති අභිසඞ්ඛතා අභිසඤ්චෙතයිතා. යං ඛො පන කිඤ්චි අභිසඞ්ඛතං අභිසඤ්චෙතයිතං තදනිච්චං නිරොධධම්ම’න්ති පජානාති. සො තත්ථ ඨිතො…පෙ.… අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති.

‘‘පුන චපරං, ගහපති, භික්ඛු සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අයම්පි ඛො විඤ්ඤාණඤ්චායතනසමාපත්ති අභිසඞ්ඛතා අභිසඤ්චෙතයිතා. යං ඛො පන කිඤ්චි අභිසඞ්ඛතං අභිසඤ්චෙතයිතං තදනිච්චං නිරොධධම්ම’න්ති පජානාති. සො තත්ථ ඨිතො…පෙ.… අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාති.

‘‘පුන චපරං, ගහපති, භික්ඛු සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අයම්පි ඛො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනසමාපත්ති අභිසඞ්ඛතා අභිසඤ්චෙතයිතා. යං ඛො පන කිඤ්චි අභිසඞ්ඛතං අභිසඤ්චෙතයිතං තදනිච්චං නිරොධධම්ම’න්ති පජානාති. සො තත්ථ ඨිතො ආසවානං ඛයං පාපුණාති. නො චෙ ආසවානං ඛයං පාපුණාති, තෙනෙව ධම්මරාගෙන තාය ධම්මනන්දියා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති තත්ථ පරිනිබ්බායී අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා. අයම්පි ඛො, ගහපති, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන එකධම්මො අක්ඛාතො යත්ථ භික්ඛුනො අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො අවිමුත්තඤ්චෙව චිත්තං විමුච්චති, අපරික්ඛීණා ච ආසවා පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති, අනනුප්පත්තඤ්ච අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං අනුපාපුණාතී’’ති.

21. එවං වුත්තෙ, දසමො ගහපති අට්ඨකනාගරො ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – ‘‘සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ ආනන්ද, පුරිසො එකංව නිධිමුඛං ගවෙසන්තො සකිදෙව එකාදස නිධිමුඛානි අධිගච්ඡෙය්‍ය; එවමෙව ඛො අහං, භන්තෙ, එකං අමතද්වාරං ගවෙසන්තො සකිදෙව [සකිං දෙව (ක.)] එකාදස අමතද්වාරානි අලත්ථං භාවනාය. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, පුරිසස්ස අගාරං එකාදසද්වාරං, සො තස්මිං අගාරෙ ආදිත්තෙ එකමෙකෙනපි ද්වාරෙන සක්කුණෙය්‍ය අත්තානං සොත්ථිං කාතුං; එවමෙව ඛො අහං, භන්තෙ, ඉමෙසං එකාදසන්නං අමතද්වාරානං එකමෙකෙනපි අමතද්වාරෙන සක්කුණිස්සාමි අත්තානං සොත්ථිං කාතුං. ඉමෙහි නාම, භන්තෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා ආචරියස්ස ආචරියධනං පරියෙසිස්සන්ති, කිමඞ්ගං [කිං (සී. පී.)] පනාහං ආයස්මතො ආනන්දස්ස පූජං න කරිස්සාමී’’ති ! අථ ඛො දසමො ගහපති අට්ඨකනාගරො පාටලිපුත්තකඤ්ච වෙසාලිකඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝං සන්නිපාතෙත්වා පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි, එකමෙකඤ්ච භික්ඛුං පච්චෙකං දුස්සයුගෙන අච්ඡාදෙසි, ආයස්මන්තඤ්ච ආනන්දං තිචීවරෙන අච්ඡාදෙසි, ආයස්මතො ච ආනන්දස්ස පඤ්චසතවිහාරං කාරාපෙසීති.

අට්ඨකනාගරසුත්තං නිට්ඨිතං දුතියං.

3. සෙඛසුත්තං

22. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති කපිලවත්ථුස්මිං නිග්‍රොධාරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන කාපිලවත්ථවානං [කපිලවත්ථුවාසීනං (ක.)] සක්‍යානං නවං සන්ථාගාරං අචිරකාරිතං හොති අනජ්ඣාවුට්ඨං [අනජ්ඣාවුත්ථං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා කෙනචි වා මනුස්සභූතෙන. අථ ඛො කාපිලවත්ථවා සක්‍යා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො කාපිලවත්ථවා සක්‍යා භගවන්තං එතදවොචුං – ''ඉධ, භන්තෙ, කාපිලවත්ථවානං සක්‍යානං නවං සන්ථාගාරං අචිරකාරිතං [අචිරකාරිතං හොති (ස්‍යා. කං. ක.)] අනජ්ඣාවුට්ඨං සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා කෙනචි වා මනුස්සභූතෙන. තං, භන්තෙ, භගවා පඨමං පරිභුඤ්ජතු. භගවතා පඨමං පරිභුත්තං පච්ඡා කාපිලවත්ථවා සක්‍යා පරිභුඤ්ජිස්සන්ති. තදස්ස කාපිලවත්ථවානං සක්‍යානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා''ති . අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො කාපිලවත්ථවා සක්‍යා භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන නවං සන්ථාගාරං තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා සබ්බසන්ථරිං සන්ථාගාරං [සබ්බසන්ථරිං සන්ථතං (ක.)] සන්ථරිත්වා ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වා උදකමණිකං උපට්ඨපෙත්වා තෙලප්පදීපං ආරොපෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු. එකමන්තං ඨිතා ඛො කාපිලවත්ථවා සක්‍යා භගවන්තං එතදවොචුං – ''සබ්බසන්ථරිං සන්ථතං, භන්තෙ, සන්ථාගාරං, ආසනානි පඤ්ඤත්තානි, උදකමණිකො උපට්ඨාපිතො, තෙලප්පදීපො ආරොපිතො. යස්සදානි, භන්තෙ , භගවා කාලං මඤ්ඤතී''ති. අථ ඛො භගවා නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන යෙන සන්ථාගාරං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා සන්ථාගාරං පවිසිත්වා මජ්ඣිමං ථම්භං නිස්සාය පුරත්ථාභිමුඛො නිසීදි. භික්ඛුසඞ්ඝොපි ඛො පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා සන්ථාගාරං පවිසිත්වා පච්ඡිමං භිත්තිං නිස්සාය පුරත්ථාභිමුඛො නිසීදි, භගවන්තංයෙව පුරක්ඛත්වා. කාපිලවත්ථවාපි ඛො සක්‍යා පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා සන්ථාගාරං පවිසිත්වා පුරත්ථිමං භිත්තිං නිස්සාය පච්ඡිමාභිමුඛා නිසීදිංසු, භගවන්තංයෙව පුරක්ඛත්වා. අථ ඛො භගවා කාපිලවත්ථවෙ සක්‍යෙ බහුදෙව රත්තිං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ''පටිභාතු තං, ආනන්ද, කාපිලවත්ථවානං සක්‍යානං සෙඛො පාටිපදො [පටිපදො (ස්‍යා. කං. ක.)]. පිට්ඨි මෙ ආගිලායති; තමහං ආයමිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. අථ ඛො භගවා චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤාපෙත්වා දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙසි, පාදෙ පාදං අච්චාධාය, සතො සම්පජානො, උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා.

23. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො මහානාමං සක්කං ආමන්තෙසි – ''ඉධ , මහානාම, අරියසාවකො සීලසම්පන්නො හොති, ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති, භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ හොති, ජාගරියං අනුයුත්තො හොති, සත්තහි සද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො හොති, චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී.

24. ''කථඤ්ච, මහානාම , අරියසාවකො සීලසම්පන්නො හොති? ඉධ, මහානාම, අරියසාවකො සීලවා හොති, පාතිමොක්ඛසංවරසංවුතො විහරති ආචාරගොචරසම්පන්නො අණුමත්තෙසු වජ්ජෙසු භයදස්සාවී, සමාදාය සික්ඛති සික්ඛාපදෙසු. එවං ඛො, මහානාම, අරියසාවකො සීලසම්පන්නො හොති.

''කථඤ්ච, මහානාම, අරියසාවකො ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති? ඉධ, මහානාම, අරියසාවකො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ…. ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා…පෙ…. ජිව්හාය රසං සායිත්වා…පෙ…. කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා…පෙ…. මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති . එවං ඛො, මහානාම, අරියසාවකො ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති.

''කථඤ්ච, මහානාම, අරියසාවකො භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ හොති? ඉධ, මහානාම, අරියසාවකො පටිසඞ්ඛා යොනිසො ආහාරං ආහාරෙති – 'නෙව දවාය න මදාය න මණ්ඩනාය න විභූසනාය; යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ඨිතියා යාපනාය විහිංසූපරතියා බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය . ඉති පුරාණඤ්ච වෙදනං පටිහඞ්ඛාමි, නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි, යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති අනවජ්ජතා ච ඵාසුවිහාරො චා'ති. එවං ඛො, මහානාම, අරියසාවකො භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ හොති.

''කථඤ්ච, මහානාම, අරියසාවකො ජාගරියං අනුයුත්තො හොති? ඉධ, මහානාම, අරියසාවකො දිවසං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති, රත්තියා පඨමං යාමං චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති, රත්තියා මජ්ඣිමං යාමං දක්ඛිණෙන පස්සෙන සීහසෙය්‍යං කප්පෙති, පාදෙ පාදං අච්චාධාය, සතො සම්පජානො, උට්ඨානසඤ්ඤං මනසි කරිත්වා, රත්තියා පච්ඡිමං යාමං පච්චුට්ඨාය චඞ්කමෙන නිසජ්ජාය ආවරණීයෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පරිසොධෙති. එවං ඛො, මහානාම, අරියසාවකො ජාගරියං අනුයුත්තො හොති.

25. ''කථඤ්ච, මහානාම, අරියසාවකො සත්තහි සද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො හොති? ඉධ, මහානාම, අරියසාවකො සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. හිරිමා හොති, හිරීයති කායදුච්චරිතෙන වචීදුච්චරිතෙන මනොදුච්චරිතෙන, හිරීයති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. ඔත්තප්පී හොති, ඔත්තප්පති කායදුච්චරිතෙන වචීදුච්චරිතෙන මනොදුච්චරිතෙන, ඔත්තප්පති පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං සමාපත්තියා. බහුස්සුතො හොති සුතධරො සුතසන්නිචයො. යෙ තෙ ධම්මා ආදිකල්‍යාණා මජ්ඣෙකල්‍යාණා පරියොසානකල්‍යාණා සාත්ථා සබ්‍යඤ්ජනා කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං අභිවදන්ති තථාරූපාස්ස ධම්මා බහුස්සුතා [බහූ සුතා (?)] හොන්ති ධාතා [ධතා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වචසා පරිචිතා මනසානුපෙක්ඛිතා දිට්ඨියා සුප්පටිවිද්ධා. ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු. සතිමා හොති, පරමෙන සතිනෙපක්කෙන සමන්නාගතො, චිරකතම්පි චිරභාසිතම්පි සරිතා අනුස්සරිතා. පඤ්ඤවා හොති, උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො, අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මා දුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. එවං ඛො, මහානාම, අරියසාවකො සත්තහි සද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො හොති.

26. ''කථඤ්ච , මහානාම, අරියසාවකො චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී? ඉධ, මහානාම, අරියසාවකො විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි, සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං…පෙ…. දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; පීතියා ච විරාගා…පෙ…. තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා…පෙ…. චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. එවං ඛො, මහානාම, අරියසාවකො චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී.

27. ''යතො ඛො, මහානාම, අරියසාවකො එවං සීලසම්පන්නො හොති, එවං ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති, එවං භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ හොති, එවං ජාගරියං අනුයුත්තො හොති, එවං සත්තහි සද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො හොති, එවං චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, අයං වුච්චති, මහානාම, අරියසාවකො සෙඛො පාටිපදො අපුච්චණ්ඩතාය සමාපන්නො, භබ්බො අභිනිබ්භිදාය, භබ්බො සම්බොධාය, භබ්බො අනුත්තරස්ස යොගක්ඛෙමස්ස අධිගමාය. සෙය්‍යථාපි, මහානාම, කුක්කුටියා අණ්ඩානි අට්ඨ වා දස වා ද්වාදස වා තානාස්සු කුක්කුටියා සම්මා අධිසයිතානි සම්මා පරිසෙදිතානි සම්මා පරිභාවිතානි, කිඤ්චාපි තස්සා කුක්කුටියා න එවං ඉච්ඡා උප්පජ්ජෙය්‍ය – 'අහො වතිමෙ කුක්කුටපොතකා පාදනඛසිඛාය වා මුඛතුණ්ඩකෙන වා අණ්ඩකොසං පදාලෙත්වා සොත්ථිනා අභිනිබ්භිජ්ජෙය්‍යු'න්ති, අථ ඛො භබ්බාව තෙ කුක්කුටපොතකා පාදනඛසිඛාය වා මුඛතුණ්ඩකෙන වා අණ්ඩකොසං පදාලෙත්වා සොත්ථිනා අභිනිබ්භිජ්ජිතුං. එවමෙව ඛො, මහානාම, යතො අරියසාවකො එවං සීලසම්පන්නො හොති, එවං ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති, එවං භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ හොති, එවං ජාගරියං අනුයුත්තො හොති, එවං සත්තහි සද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො හොති, එවං චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, අයං වුච්චති, මහානාම, අරියසාවකො සෙඛො පාටිපදො අපුච්චණ්ඩතාය සමාපන්නො , භබ්බො අභිනිබ්භිදාය, භබ්බො සම්බොධාය, භබ්බො අනුත්තරස්ස යොගක්ඛෙමස්ස අධිගමාය.

28. ''ස ඛො සො, මහානාම, අරියසාවකො ඉමංයෙව අනුත්තරං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං ආගම්ම අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, අයමස්ස පඨමාභිනිබ්භිදා හොති කුක්කුටච්ඡාපකස්සෙව අණ්ඩකොසම්හා.

''ස ඛො සො, මහානාම, අරියසාවකො ඉමංයෙ අනුත්තරං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං ආගම්ම දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති, අයමස්ස දුතියාභිනිබ්භිදා හොති කුක්කුටච්ඡාපකස්සෙව අණ්ඩකොසම්හා.

''ස ඛො සො, මහානාම, අරියසාවකො ඉමංයෙව අනුත්තරං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං ආගම්ම ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති, අයමස්ස තතියාභිනිබ්භිදා හොති කුක්කුටච්ඡාපකස්සෙව අණ්ඩකොසම්හා.

29. ''යම්පි [යම්පි ඛො (ක.)], මහානාම, අරියසාවකො සීලසම්පන්නො හොති, ඉදම්පිස්ස හොති චරණස්මිං; යම්පි, මහානාම, අරියසාවකො ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරො හොති, ඉදම්පිස්ස හොති චරණස්මිං; යම්පි, මහානාම, අරියසාවකො භොජනෙ මත්තඤ්ඤූ හොති, ඉදම්පිස්ස හොති චරණස්මිං; යම්පි, මහානාම, අරියසාවකො ජාගරියං අනුයුත්තො හොති, ඉදම්පිස්ස හොති චරණස්මිං; යම්පි, මහානාම, අරියසාවකො සත්තහි සද්ධම්මෙහි සමන්නාගතො හොති, ඉදම්පිස්ස හොති චරණස්මිං; යම්පි, මහානාම, අරියසාවකො චතුන්නං ඣානානං ආභිචෙතසිකානං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරානං නිකාමලාභී හොති අකිච්ඡලාභී අකසිරලාභී, ඉදම්පිස්ස හොති චරණස්මිං.

‘‘යඤ්ච ඛො, මහානාම, අරියසාවකො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, ඉදම්පිස්ස හොති විජ්ජාය; යම්පි, මහානාම, අරියසාවකො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති, ඉදම්පිස්ස හොති විජ්ජාය. යම්පි, මහානාම, අරියසාවකො ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති, ඉදම්පිස්ස හොති විජ්ජාය.

‘‘අයං වුච්චති, මහානාම, අරියසාවකො විජ්ජාසම්පන්නො ඉතිපි චරණසම්පන්නො ඉතිපි විජ්ජාචරණසම්පන්නො ඉතිපි.

30. ‘‘බ්‍රහ්මුනාපෙසා, මහානාම, සනඞ්කුමාරෙන ගාථා භාසිතා –

‘ඛත්තියො සෙට්ඨො ජනෙතස්මිං, යෙ ගොත්තපටිසාරිනො;
විජ්ජාචරණසම්පන්නො, සො සෙට්ඨො දෙවමානුසෙ’ති.

‘‘සා ඛො පනෙසා, මහානාම, බ්‍රහ්මුනා සනඞ්කුමාරෙන ගාථා සුගීතා නො දුග්ගීතා, සුභාසිතා නො දුබ්භාසිතා, අත්ථසංහිතා නො අනත්ථසංහිතා, අනුමතා භගවතා’’ති.

අථ ඛො භගවා උට්ඨහිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ‘‘සාධු සාධු, ආනන්ද, සාධු ඛො ත්වං, ආනන්ද, කාපිලවත්ථවානං සක්‍යානං සෙඛං පාටිපදං අභාසී’’ති.

ඉදමවොචායස්මා ආනන්දො. සමනුඤ්ඤො සත්ථා අහොසි. අත්තමනා කාපිලවත්ථවා සක්‍යා ආයස්මතො ආනන්දස්ස භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

සෙඛසුත්තං නිට්ඨිතං තතියං.

4. පොතලියසුත්තං

31. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා අඞ්ගුත්තරාපෙසු විහරති ආපණං නාම අඞ්ගුත්තරාපානං නිගමො. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය ආපණං පිණ්ඩාය පාවිසි. ආපණෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙනඤ්ඤතරො වනසණ්ඩො තෙනුපසඞ්කමි දිවාවිහාරාය. තං වනසණ්ඩං අජ්ඣොගාහෙත්වා [අජ්ඣොගහෙත්වා (සී. ස්‍යා. කං.), අජ්ඣොගාහිත්වා (පී. ක.)] අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. පොතලියොපි ඛො ගහපති සම්පන්නනිවාසනපාවුරණො [පාපුරණො (සී. ස්‍යා. කං.)] ඡත්තුපාහනාහි [ඡත්තුපාහනො (ක.)] ජඞ්ඝාවිහාරං අනුචඞ්කමමානො අනුවිචරමානො යෙන සො වනසණ්ඩො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං වනසණ්ඩං අජ්ඣොගාහෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං ඛො පොතලියං ගහපතිං භගවා එතදවොච – ‘‘සංවිජ්ජන්ති ඛො, ගහපති, ආසනානි; සචෙ ආකඞ්ඛසි නිසීදා’’ති. එවං වුත්තෙ, පොතලියො ගහපති ‘‘ගහපතිවාදෙන මං සමණො ගොතමො සමුදාචරතී’’ති කුපිතො අනත්තමනො තුණ්හී අහොසි. දුතියම්පි ඛො භගවා…පෙ…. තතියම්පි ඛො භගවා පොතලියං ගහපතිං එතදවොච – ‘‘සංවිජ්ජන්ති ඛො, ගහපති, ආසනානි; සචෙ ආකඞ්ඛසි නිසීදා’’ති. ‘‘එවං වුත්තෙ, පොතලියො ගහපති ගහපතිවාදෙන මං සමණො ගොතමො සමුදාචරතී’’ති කුපිතො අනත්තමනො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘තයිදං, භො ගොතම, නච්ඡන්නං, තයිදං නප්පතිරූපං, යං මං ත්වං ගහපතිවාදෙන සමුදාචරසී’’ති. ‘‘තෙ හි තෙ, ගහපති, ආකාරා, තෙ ලිඞ්ගා , තෙ නිමිත්තා යථා තං ගහපතිස්සා’’ති. ‘‘තථා හි පන මෙ, භො ගොතම, සබ්බෙ කම්මන්තා පටික්ඛිත්තා, සබ්බෙ වොහාරා සමුච්ඡින්නා’’ති. ‘‘යථා කථං පන තෙ, ගහපති, සබ්බෙ කම්මන්තා පටික්ඛිත්තා, සබ්බෙ වොහාරා සමුච්ඡින්නා’’ති? ‘‘ඉධ මෙ, භො ගොතම, යං අහොසි ධනං වා ධඤ්ඤං වා රජතං වා ජාතරූපං වා සබ්බං තං පුත්තානං දායජ්ජං නිය්‍යාතං, තත්ථාහං අනොවාදී අනුපවාදී ඝාසච්ඡාදනපරමො විහරාමි. එවං ඛො මෙ [එවඤ්ච මෙ (ස්‍යා.), එවං මෙ (ක.)], භො ගොතම, සබ්බෙ කම්මන්තා පටික්ඛිත්තා, සබ්බෙ වොහාරා සමුච්ඡින්නා’’ති. ‘‘අඤ්ඤථා ඛො ත්වං, ගහපති, වොහාරසමුච්ඡෙදං වදසි, අඤ්ඤථා ච පන අරියස්ස විනයෙ වොහාරසමුච්ඡෙදො හොතී’’ති. ‘‘යථා කථං පන, භන්තෙ, අරියස්ස විනයෙ වොහාරසමුච්ඡෙදො හොති? සාධු මෙ, භන්තෙ , භගවා තථා ධම්මං දෙසෙතු යථා අරියස්ස විනයෙ වොහාරසමුච්ඡෙදො හොතී’’ති. ‘‘තෙන හි, ගහපති, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො පොතලියො ගහපති භගවතො පච්චස්සොසි.

32. භගවා එතදවොච – ‘‘අට්ඨ ඛො ඉමෙ, ගහපති, ධම්මා අරියස්ස විනයෙ වොහාරසමුච්ඡෙදාය සංවත්තන්ති. කතමෙ අට්ඨ? අපාණාතිපාතං නිස්සාය පාණාතිපාතො පහාතබ්බො; දින්නාදානං නිස්සාය අදින්නාදානං පහාතබ්බං; සච්චවාචං [සච්චං වාචං (ස්‍යා.)] නිස්සාය මුසාවාදො පහාතබ්බො; අපිසුණං වාචං නිස්සාය පිසුණා වාචා පහාතබ්බා; අගිද්ධිලොභං නිස්සාය ගිද්ධිලොභො පහාතබ්බො; අනින්දාරොසං නිස්සාය නින්දාරොසො පහාතබ්බො; අක්කොධූපායාසං නිස්සාය කොධූපායාසො පහාතබ්බො; අනතිමානං නිස්සාය අතිමානො පහාතබ්බො. ඉමෙ ඛො,

ගහපති, අට්ඨ ධම්මා සංඛිත්තෙන වුත්තා, විත්ථාරෙන අවිභත්තා, අරියස්ස විනයෙ වොහාරසමුච්ඡෙදාය සංවත්තන්තී''ති. ''යෙ මෙ [යෙ මෙ පන (සයා. ක.)], භන්තෙ, භගවතා අට්ඨ ධම්මා සංඛිත්තෙන වුත්තා, විත්ථාරෙන අවිභත්තා, අරියස්ස විනයෙ වොහාරසමුච්ඡෙදාය සංවත්තන්ති, සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා ඉමෙ අට්ඨ ධම්මෙ විත්ථාරෙන [විත්ථාරෙත්වා (ක.)] විභජතු අනුකම්පං උපාදායා''ති. ''තෙන හි, ගහපති, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො පොතලියො ගහපති භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

33. '''අපාණාතිපාතං නිස්සාය පාණාතිපාතො පහාතබ්බො'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං ? ඉධ, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'යෙසං ඛො අහං සංයොජනානං හෙතු පාණාතිපාතී අස්සං, තෙසාහං සංයොජනානං පහානාය සමුච්ඡෙදාය පටිපන්නො. අහඤ්චෙව [අහඤ්චෙ (?)] ඛො පන පාණාතිපාතී අස්සං, අත්තාපි මං උපවදෙය්‍ය පාණාතිපාතපච්චයා, අනුවිච්චාපි මං විඤ්ඤූ [අනුවිච්ච විඤ්ඤූ (සී. සයා. පී.)] ගරහෙය්‍යුං පාණාතිපාතපච්චයා, කායස්ස භෙදා පරං මරණා දුග්ගති පාටිකඞ්ඛා පාණාතිපාතපච්චයා. එතදෙව ඛො පන සංයොජනං එතං නීවරණං යදිදං පාණාතිපාතො. යෙ ච පාණාතිපාතපච්චයා උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, පාණාතිපාතා පටිවිරතස්ස එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති'. 'අපාණාතිපාතං නිස්සාය පාණාතිපාතො පහාතබ්බො'ති – ඉති යන්තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

34. '''දින්නාදානං නිස්සාය අදින්නාදානං පහාතබ්බ'න්ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං, කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'යෙසං ඛො අහං සංයොජනානං හෙතු අදින්නාදායී අස්සං, තෙසාහං සංයොජනානං පහානාය සමුච්ඡෙදාය පටිපන්නො. අහඤ්චෙව ඛො පන අදින්නාදායී අස්සං, අත්තාපි මං උපවදෙය්‍ය අදින්නාදානපච්චයා, අනුවිච්චාපි මං විඤ්ඤූ ගරහෙය්‍යුං අදින්නාදානපච්චයා, කායස්ස භෙදා පරං මරණා දුග්ගති පාටිකඞ්ඛා අදින්නාදානපච්චයා. එතදෙව ඛො පන සංයොජනං එතං නීවරණං යදිදං අදින්නාදානං. යෙ ච අදින්නාදානපච්චයා උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා අදින්නාදානා පටිවිරතස්ස එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති'. 'දින්නාදානං නිස්සාය අදින්නාදානං පහාතබ්බ'න්ති – ඉති යන්තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

35. '''සච්චවාචං නිස්සාය මුසාවාදො පහාතබ්බො'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'යෙසං ඛො අහං සංයොජනානං හෙතු මුසාවාදී අස්සං, තෙසාහං සංයොජනානං පහානාය සමුච්ඡෙදාය පටිපන්නො. අහඤ්චෙව ඛො පන මුසාවාදී අස්සං, අත්තාපි මං උපවදෙය්‍ය මුසාවාදපච්චයා, අනුවිච්චාපි මං විඤ්ඤූ ගරහෙය්‍යුං මුසාවාදපච්චයා, කායස්ස භෙදා පරං මරණා දුග්ගති පාටිකඞ්ඛා මුසාවාදපච්චයා. එතදෙව ඛො පන සංයොජනං එතං නීවරණං යදිදං මුසාවාදො . යෙ ච මුසාවාදපච්චයා උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, මුසාවාදා පටිවිරතස්ස එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති'. 'සච්චවාචං නිස්සාය මුසාවාදො පහාතබ්බො'ති – ඉති යන්තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

36. '''අපිසුණං වාචං නිස්සාය පිසුණා වාචා පහාතබ්බා'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'යෙසං ඛො අහං සංයොජනානං හෙතු පිසුණවාචො අස්සං, තෙසාහං සංයොජනානං පහානාය සමුච්ඡෙදාය පටිපන්නො. අහඤ්චෙව ඛො පන පිසුණවාචො අස්සං, අත්තාපි මං උපවදෙය්‍ය පිසුණවාචාපච්චයා , අනුවිච්චාපි මං විඤ්ඤූ ගරහෙය්‍යුං පිසුණවාචාපච්චයා, කායස්ස භෙදා පරං මරණා දුග්ගති පාටිකඞ්ඛා පිසුණවාචාපච්චයා. එතදෙව ඛො පන සංයොජනං එතං නීවරණං යදිදං පිසුණා වාචා. යෙ ච පිසුණවාචාපච්චයා උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, පිසුණාය වාචාය පටිවිරතස්ස එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති'. 'අපිසුණං වාචං නිස්සාය පිසුණා වාචා පහාතබ්බා'ති – ඉති යන්තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

37. '''අගිද්ධිලොභං නිස්සාය ගිද්ධිලොභො පහාතබ්බො'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං, කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'යෙසං ඛො අහං සංයොජනානං හෙතු ගිද්ධිලොභී අස්සං, තෙසාහං සංයොජනානං පහානාය සමුච්ඡෙදාය පටිපන්නො. අහඤ්චෙව ඛො පන ගිද්ධිලොභී අස්සං, අත්තාපි මං උපවදෙය්‍ය ගිද්ධිලොභපච්චයා, අනුවිච්චාපි මං විඤ්ඤූ ගරහෙය්‍යුං ගිද්ධිලොභපච්චයා, කායස්ස භෙදා පරං මරණා දුග්ගති පාටිකඞ්ඛා ගිද්ධිලොභපච්චයා. එතදෙව ඛො පන සංයොජනං එතං නීවරණං යදිදං ගිද්ධිලොභො. යෙ ච ගිද්ධිලොභපච්චයා උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, ගිද්ධිලොභා පටිවිරතස්ස එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති'. 'අගිද්ධිලොභං නිස්සාය ගිද්ධිලොභො පහාතබ්බො'ති – ඉති යන්තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

38. '''අනින්දාරොසං නිස්සාය නින්දාරොසො පහාතබ්බො'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං, කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'යෙසං ඛො අහං සංයොජනානං හෙතු නින්දාරොසී අස්සං, තෙසාහං සංයොජනානං පහානාය සමුච්ඡෙදාය පටිපන්නො. අහඤ්චෙව ඛො පන නින්දාරොසී අස්සං, අත්තාපි මං උපවදෙය්‍ය නින්දාරොසපච්චයා, අනුවිච්චාපි මං විඤ්ඤූ ගරහෙය්‍යුං නින්දාරොසපච්චයා, කායස්ස භෙදා පරං මරණා දුග්ගති පාටිකඞ්ඛා නින්දාරොසපච්චයා. එතදෙව ඛො පන සංයොජනං එතං නීවරණං යදිදං නින්දාරොසො. යෙ ච නින්දාරොසපච්චයා උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, අනින්දාරොසිස්ස එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති'. 'අනින්දාරොසං නිස්සාය නින්දාරොසො පහාතබ්බො'ති – ඉති යන්තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

39. '''අක්කොධූපායාසං නිස්සාය කොධූපායාසො පහාතබ්බො'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං, කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'යෙසං ඛො අහං සංයොජනානං හෙතු කොධූපායාසී අස්සං, තෙසාහං සංයොජනානං පහානාය සමුච්ඡෙදාය පටිපන්නො. අහඤ්චෙව ඛො පන කොධූපායාසී අස්සං, අත්තාපි මං උපවදෙය්‍ය කොධූපායාසපච්චයා , අනුවිච්චාපි මං විඤ්ඤූ ගරහෙය්‍යුං කොධූපායාසපච්චයා, කායස්ස භෙදා පරං මරණා දුග්ගති පාටිකඞ්ඛා කොධූපායාසපච්චයා. එතදෙව ඛො පන සංයොජනං එතං නීවරණං යදිදං කොධූපායාසො. යෙ ච කොධූපායාසපච්චයා උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, අක්කොධූපායාසිස්ස එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති'. 'අක්කොධූපායාසං නිස්සාය කොධූපායාසො පහාතබ්බො'ති – ඉති යන්තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

40. '''අනතිමානං නිස්සාය අතිමානො පහාතබ්බො'ති ඉති ඛො පනෙතං වුත්තං, කිඤ්චෙතං පටිච්ච වුත්තං? ඉධ, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'යෙසං ඛො අහං සංයොජනානං හෙතු අතිමානී අස්සං, තෙසාහං සංයොජනානං පහානාය සමුච්ඡෙදාය පටිපන්නො. අහඤ්චෙව ඛො පන අතිමානී අස්සං, අත්තාපි මං උපවදෙය්‍ය අතිමානපච්චයා, අනුවිච්චාපි මං විඤ්ඤූ ගරහෙය්‍යුං අතිමානපච්චයා, කායස්ස භෙදා පරං මරණා දුග්ගති පාටිකඞ්ඛා අතිමානපච්චයා. එතදෙව ඛො පන සංයොජනං එතං නීවරණං යදිදං අතිමානො. යෙ ච අතිමානපච්චයා උප්පජ්ජෙය්‍යුං ආසවා විඝාතපරිළාහා, අනතිමානිස්ස එවංස තෙ ආසවා විඝාතපරිළාහා න හොන්ති'. 'අනතිමානං නිස්සාය අතිමානො පහාතබ්බො'ති – ඉති යන්තං වුත්තං ඉදමෙතං පටිච්ච වුත්තං.

41. ''ඉමෙ ඛො, ගහපති, අට්ඨ ධම්මා සංඛිත්තෙන වුත්තා, විත්ථාරෙන විභත්තා [අවිභත්තා (ස්‍යා. ක.)], යෙ අරියස්ස විනයෙ වොහාරසමුච්ඡෙදාය සංවත්තන්ති; නත්වෙව තාව අරියස්ස විනයෙ සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං වොහාරසමුච්ඡෙදො හොතී''ති.

''යථා කථං පන, භන්තෙ, අරියස්ස විනයෙ සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං වොහාරසමුච්ඡෙදො හොති? සාධු මෙ, භන්තෙ, භගවා තථා ධම්මං දෙසෙතු යථා අරියස්ස විනයෙ සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං වොහාරසමුච්ඡෙදො හොතී''ති. ''තෙන හි, ගහපති, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො පොතලියො ගහපති භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

කාමාදීනවකථා

42. ''සෙය්‍යථාපි , ගහපති, කුක්කුරො ජිඝච්ඡාදුබ්බල්‍යපරෙතො ගොඝාතකසූනං පච්චුපට්ඨිතො අස්ස. තමෙනං දක්ඛො ගොඝාතකො වා ගොඝාතකන්තෙවාසී වා අට්ඨිකඞ්කලං සුනික්කන්තං නික්කන්තං නිම්මංසං ලොහිතමක්ඛිතං උපසුම්භෙය්‍ය [උපච්ඡුභෙය්‍ය (සී. පී.), උපච්ඡුභෙය්‍ය (ස්‍යා. කං.), උපච්චුම්භෙය්‍ය (ක.)]. තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති, අපි නු ඛො සො කුක්කුරො අමුං අට්ඨිකඞ්කලං සුනික්කන්තං නික්කන්තං නිම්මංසං ලොහිතමක්ඛිතං පලෙහන්තො ජිඝච්ඡාදුබ්බල්‍යං පටිවිනෙය්‍යා''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''තං කිස්ස හෙතු''?

''අදුඤ්හි, භන්තෙ, අට්ඨිකඞ්කලං සුනික්කන්තං නික්කන්තං නිම්මංසං ලොහිතමක්ඛිතං. යාවදෙව පන සො කුක්කුරො කිලමථස්ස විඝාතස්ස භාගී අස්සාති. එවමෙව ඛො, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'අට්ඨිකඞ්කලූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා [බහූපායාසා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], ආදීනවො එත්ථ භිය්‍යො'ති. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා යායං උපෙක්ඛා නානත්තා නානත්තසිතා තං අභිනිවජ්ජෙත්වා, යායං උපෙක්ඛා එකත්තා එකත්තසිතා යත්ථ සබ්බසො ලොකාමිසූපාදානා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති තමෙවූපෙක්ඛං භාවෙති.

43. ''සෙය්‍යථාපි, ගහපති, ගිජ්ඣො වා කඞ්කො වා කුලලො වා මංසපෙසිං ආදාය උඩ්ඩීයෙය්‍ය [උඩ්ඩයෙය්‍ය (ස්‍යා. පී.)]. තමෙනං ගිජ්ඣාපි කඞ්කාපි කුලලාපි අනුපතිත්වා අනුපතිත්වා විතච්ඡෙය්‍යුං විස්සජ්ජෙය්‍යුං [විරාජෙය්‍යුං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති, සචෙ සො ගිජ්ඣො වා කඞ්කො වා කුලලො වා තං මංසපෙසිං න ඛිප්පමෙව පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය, සො තතොනිදානං මරණං වා නිගච්ඡෙය්‍ය මරණමත්තං වා දුක්ඛ''න්ති?

''එවං, භන්තෙ''.

''එවමෙව ඛො, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'මංසපෙසූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භිය්‍යො'ති. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා යායං උපෙක්ඛා නානත්තා නානත්තසිතා තං අභිනිවජ්ජෙත්වා යායං උපෙක්ඛා එකත්තා එකත්තසිතා යත්ථ සබ්බසො ලොකාමිසූපාදානා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති තමෙවූපෙක්ඛං භාවෙති.

44. ‘‘සෙය්‍යථාපි, ගහපති, පුරිසො ආදිත්තං තිණුක්කං ආදාය පටිවාතං ගච්ඡෙය්‍ය. තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති, සචෙ සො පුරිසො තං ආදිත්තං තිණුක්කං න ඛිප්පමෙව පටිනිස්සජ්ජෙය්‍ය තස්ස සා ආදිත්තා තිණුක්කා හත්ථං වා දහෙය්‍ය බාහුං වා දහෙය්‍ය අඤ්ඤතරං වා අඤ්ඤතරං වා අඞ්ගපච්චඞ්ගං [දහෙය්‍ය. අඤ්ඤතරං වා අඞ්ගපච්චඞ්ග (සී. පී.)] දහෙය්‍ය, සො තතොනිදානං මරණං වා නිගච්ඡෙය්‍ය මරණමත්තං වා දුක්ඛ’’න්ති?

‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘එවමෙව ඛො, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘තිණුක්කූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භිය්‍යො’ති. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා…පෙ…. තමෙවූපෙක්ඛං භාවෙති.

45. ‘‘සෙය්‍යථාපි , ගහපති, අඞ්ගාරකාසු සාධිකපොරිසා, පූරා අඞ්ගාරානං වීතච්චිකානං වීතධූමානං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ජීවිතුකාමො අමරිතුකාමො සුඛකාමො දුක්ඛප්පටික්කූලො. තමෙනං ද්වෙ බලවන්තො පුරිසා නානාබාහාසු ගහෙත්වා අඞ්ගාරකාසුං උපකඩ්ඪෙය්‍යුං. තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති, අපි නු සො පුරිසො ඉතිචීතිචෙව කායං සන්නාමෙය්‍යා’’ති?

‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘තං කිස්ස හෙතු’’?

‘‘විදිතඤ්හි , භන්තෙ, තස්ස පුරිසස්ස ඉමඤ්චාහං අඞ්ගාරකාසුං පපතිස්සාමි, තතොනිදානං මරණං වා නිගච්ඡිස්සාමි මරණමත්තං වා දුක්ඛ’’න්ති. ‘‘එවමෙව ඛො, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අඞ්ගාරකාසූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භිය්‍යො’ති. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා…පෙ…. තමෙවූපෙක්ඛං භාවෙති.

46. ‘‘සෙය්‍යථාපි , ගහපති, පුරිසො සුපිනකං පස්සෙය්‍ය ආරාමරාමණෙය්‍යකං වනරාමණෙය්‍යකං භූමිරාමණෙය්‍යකං පොක්ඛරණිරාමණෙය්‍යකං. සො පටිබුද්ධො න කිඤ්චි පටිපස්සෙය්‍ය [පස්සෙය්‍ය (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. එවමෙව ඛො, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සුපිනකූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භිය්‍යො’ති…පෙ…. තමෙවූපෙක්ඛං භාවෙති.

47. ‘‘සෙය්‍යථාපි, ගහපති, පුරිසො යාචිතකං භොගං යාචිත්වා යානං වා [යානං (ස්‍යා. කං. පී.)] පොරිසෙය්‍යං [පොරොසෙය්‍යං (සී. පී. ක.), ඔරොපෙය්‍ය (ස්‍යා. කං.)] පවරමණිකුණ්ඩලං. සො තෙහි යාචිතකෙහි භොගෙහි පුරක්ඛතො පරිවුතො අන්තරාපණං පටිපජ්ජෙය්‍ය. තමෙනං ජනො දිස්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘භොගී වත, භො, පුරිසො, එවං කිර භොගිනො භොගානි භුඤ්ජන්තී’ති. තමෙනං සාමිකා යත්ථ යත්ථෙව පස්සෙය්‍යුං තත්ථ තත්ථෙව සානි හරෙය්‍යුං. තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති, අලං නු ඛො තස්ස පුරිසස්ස අඤ්ඤථත්තායා’’ති?

‘‘එවං, භන්තෙ’’.

‘‘තං කිස්ස හෙතු’’?

‘‘සාමිනො හි, භන්තෙ, සානි හරන්තී’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘යාචිතකූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භිය්‍යො’ති…පෙ…. තමෙවූපෙක්ඛං භාවෙති.

48. ‘‘සෙය්‍යථාපි, ගහපති, ගාමස්ස වා නිගමස්ස වා අවිදූරෙ තිබ්බො වනසණ්ඩො. තත්‍රස්ස රුක්ඛො සම්පන්නඵලො ච උපපන්නඵලො [උප්පන්නඵලො (ස්‍යා.)] ච, න චස්සු කානිචි ඵලානි භූමියං පතිතානි. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ඵලත්ථිකො ඵලගවෙසී ඵලපරියෙසනං චරමානො. සො තං වනසණ්ඩං අජ්ඣොගාහෙත්වා තං රුක්ඛං පස්සෙය්‍ය සම්පන්නඵලඤ්ච උපපන්නඵලඤ්ච. තස්ස එවමස්ස – ‘අයං ඛො රුක්ඛො සම්පන්නඵලො ච උපපන්නඵලො ච, නත්ථි ච කානිචි ඵලානි භූමියං පතිතානි. ජානාමි ඛො පනාහං රුක්ඛං ආරොහිතුං [ආරුහිතුං (සී.)]. යංනූනාහං ඉමං රුක්ඛං ආරොහිත්වා යාවදත්ථඤ්ච ඛාදෙය්‍යං උච්ඡඞ්ගඤ්ච පූරෙය්‍ය’න්ති. සො තං රුක්ඛං ආරොහිත්වා යාවදත්ථඤ්ච ඛාදෙය්‍ය උච්ඡඞ්ගඤ්ච පූරෙය්‍ය. අථ දුතියො පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය ඵලත්ථිකො ඵලගවෙසී ඵලපරියෙසනං චරමානො තිණ්හං කුඨාරිං [කුධාරිං (ස්‍යා. කං. ක.)] ආදාය. සො තං වනසණ්ඩං අජ්ඣොගාහෙත්වා තං රුක්ඛං පස්සෙය්‍ය සම්පන්නඵලඤ්ච උපපන්නඵලඤ්ච. තස්ස එවමස්ස – ‘අයං ඛො රුක්ඛො සම්පන්නඵලො ච උපපන්නඵලො ච, නත්ථි ච කානිචි ඵලානි භූමියං පතිතානි. න ඛො පනාහං ජානාමි රුක්ඛං ආරොහිතුං. යංනූනාහං ඉමං රුක්ඛං මූලතො ඡෙත්වා යාවදත්ථඤ්ච ඛාදෙය්‍යං උච්ඡඞ්ගඤ්ච පූරෙය්‍ය’න්ති. සො තං රුක්ඛං මූලතොව ඡින්දෙය්‍ය. තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති, අමුකො [අසු (සී. පී.)] යො සො පුරිසො පඨමං රුක්ඛං ආරූළ්හො සචෙ සො න ඛිප්පමෙව ඔරොහෙය්‍ය තස්ස සො රුක්ඛො පපතන්තො හත්ථං වා භඤ්ජෙය්‍ය පාදං වා භඤ්ජෙය්‍ය අඤ්ඤතරං වා අඤ්ඤතරං වා අඞ්ගපච්චඞ්ගං භඤ්ජෙය්‍ය, සො තතොනිදානං මරණං වා නිගච්ඡෙය්‍ය මරණමත්තං වා දුක්ඛ’’න්ති?

“එවං, භන්තෙ”.

“එවමෙව බො, ගහපති, අරියසාවකො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘රුක්ඛඵලූපමා කාමා වුත්තා භගවතා බහුදුක්ඛා බහුපායාසා, ආදීනවො එත්ථ භිය්‍යො’ති. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා යායං උපෙක්ඛා නානත්තා නානත්තසිතා තං අභිනිවජ්ජෙත්වා යායං උපෙක්ඛා එකත්තා එකත්තසිතා යත්ථ සබ්බසො ලොකාමිසූපාදානා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති තමෙවූපෙක්ඛං භාවෙති.

49. “ස ඛො සො, ගහපති, අරියසාවකො ඉමංයෙව අනුත්තරං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං ආගම්ම අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති.

“ස ඛො සො, ගහපති, අරියසාවකො ඉමංයෙව අනුත්තරං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං ආගම්ම දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති.

“ස ඛො සො, ගහපති, අරියසාවකො ඉමංයෙව අනුත්තරං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං ආගම්ම ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරති. එත්තාවතා ඛො, ගහපති, අරියස්ස විනයෙ සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං වොහාරසමුච්ඡෙදො හොති.

50. “තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති, යථා අරියස්ස විනයෙ සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං වොහාරසමුච්ඡෙදො හොති, අපි නු ත්වං එවරූපං වොහාරසමුච්ඡෙදං අත්තනි සමනුපස්සසී”ති? “කො චාහං, භන්තෙ, කො ච අරියස්ස විනයෙ සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං වොහාරසමුච්ඡෙදො! ආරකා අහං, භන්තෙ, අරියස්ස විනයෙ සබ්බෙන සබ්බං සබ්බථා සබ්බං වොහාරසමුච්ඡෙදා. මයඤ්හි, භන්තෙ, පුබ්බෙ අඤ්ඤතිත්ථියෙ පරිබ්බාජකෙ අනාජානීයෙව සමානෙ ආජානීයාති අමඤ්ඤිම්හ, අනාජානීයෙව සමානෙ ආජානීයභොජනං භොජිම්හ, අනාජානීයෙව සමානෙ ආජානීයට්ඨානෙ ඨපිම්හ; භික්ඛූ පන මයං, භන්තෙ, ආජානීයෙව සමානෙ අනාජානීයාති අමඤ්ඤිම්හ, ආජානීයෙව සමානෙ අනාජානීයභොජනං භොජිම්හ, ආජානීයෙව සමානෙ අනාජානීයට්ඨානෙ ඨපිම්හ; ඉදානි පන මයං, භන්තෙ, අඤ්ඤතිත්ථියෙ පරිබ්බාජකෙ අනාජානීයෙව සමානෙ අනාජානීයාති ජානිස්සාම, අනාජානීයෙව සමානෙ අනාජානීයභොජනං භොජෙස්සාම, අනාජානීයෙව සමානෙ අනාජානීයට්ඨානෙ ඨපෙස්සාම. භික්ඛූ පන මයං, භන්තෙ, ආජානීයෙව සමානෙ ආජානීයාති ජානිස්සාම ආජානීයෙව සමානෙ ආජානීයභොජනං භොජෙස්සාම, ආජානීයෙව සමානෙ ආජානීයට්ඨානෙ ඨපෙස්සාම. අජනෙසි වත මෙ, භන්තෙ, භගවා සමණෙසු සමණප්පෙමං, සමණෙසු සමණප්පසාදං, සමණෙසු සමණගාරවං. අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ ! සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය, චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං ඛො, භන්තෙ, භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භන්තෙ, භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත”න්ති.

පොතලියසුත්තං නිට්ඨිතං චතුත්ථං.

5. ජීවකසුත්තං

51. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ජීවකස්ස කොමාරභච්චස්ස අම්බවනෙ. අථ ඛො ජීවකො කොමාරභච්චො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි . එකමන්තං නිසින්නො ඛො ජීවකො කොමාරභච්චො භගවන්තං එතදවොච – “සුතං මෙතං, භන්තෙ – ‘සමණං ගොතමං උද්දිස්ස පාණං ආරභන්ති [ආරම්භන්ති (ක.)], තං සමණො ගොතමො ජානං උද්දිස්සකතං [උද්දිස්සකටං (සී. පී.)] මංසං පරිභුඤ්ජති පටිච්චකම්ම’න්ති. යෙ තෙ, භන්තෙ, එවමාහංසු – ‘සමණං ගොතමං උද්දිස්ස පාණං ආරභන්ති, තං සමණො ගොතමො ජානං උද්දිස්සකතං මංසං පරිභුඤ්ජති පටිච්චකම්ම’න්ති, කච්චි තෙ, භන්තෙ, භගවතො වුත්තවාදිනො, න ච භගවන්තං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛන්ති, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරොන්ති, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡතී”ති?

52. “යෙ තෙ, ජීවක, එවමාහංසු – ‘සමණං ගොතමං උද්දිස්ස පාණං ආරභන්ති, තං සමණො ගොතමො ජානං උද්දිස්සකතං මංසං පරිභුඤ්ජති පටිච්චකම්ම’න්ති න මෙ තෙ වුත්තවාදිනො, අබ්භාචික්ඛන්ති ච මං තෙ අසතා අභූතෙන. තීහි ඛො අහං, ජීවක, ඨානෙහි මංසං අපරිභොගන්ති වදාමි. දිට්ඨං, සුතං, පරිසඞ්කිතං – ඉමෙහි ඛො අහං, ජීවක , තීහි ඨානෙහි මංසං අපරිභොගන්ති වදාමි. තීහි ඛො අහං, ජීවක, ඨානෙහි මංසං පරිභොගන්ති වදාමි. අදිට්ඨං, අසුතං, අපරිසඞ්කිතං – ඉමෙහි ඛො අහං, ජීවක, තීහි ඨානෙහි මංසං පරිභොගන්ති වදාමි.

53. “ඉධ, ජීවක, භික්ඛු අඤ්ඤතරං ගාමං වා නිගමං වා උපනිස්සාය විහරති. සො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය

සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති. තමෙනං ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා උපසඞ්කමිත්වා ස්වාතනාය භත්තෙන නිමන්තෙති. ආකඞ්ඛමානොව [ආකඞ්ඛමානො (සයා. කං.)], ජීවක, භික්ඛු අධිවාසෙති . සො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන තස්ස ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමති; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදති. තමෙනං සො ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා පණීතෙන පිණ්ඩපාතෙන පරිවිසති. තස්ස න එවං හොති – 'සාධු වත මායං [මං + අයං = මායං] ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා පණීතෙන පිණ්ඩපාතෙන පරිවිසෙය්‍යාති! අහො වත මායං ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා ආයතිම්පි එවරූපෙන පණීතෙන පිණ්ඩපාතෙන පරිවිසෙය්‍යා'ති – එවම්පිස්ස න හොති. සො තං පිණ්ඩපාතං අගථිතො [අගධිතො (සයා. කං. ක.)] අමුච්ඡිතො අනජ්ඣොපන්නො [අනජ්ඣාපන්නො (සයා. කං. ක.)] ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජති. තං කිං මඤ්ඤසි, ජීවක , අපි නු සො භික්ඛු තස්මිං සමයෙ අත්තබ්‍යාබාධාය වා චෙතෙති, පරබ්‍යාබාධාය වා චෙතෙති, උභයබ්‍යාබාධාය වා චෙතෙතී''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''නනු සො, ජීවක, භික්ඛු තස්මිං සමයෙ අනවජ්ජංයෙව ආහාරං ආහාරෙතී''ති?

''එවං, භන්තෙ. සුතං මෙතං, භන්තෙ – 'බ්‍රහ්මා මෙත්තාවිහාරී'ති. තං මෙ ඉදං, භන්තෙ, භගවා සක්ඛිදිට්ඨො; භගවා හි, භන්තෙ, මෙත්තාවිහාරී''ති. ''යෙන ඛො, ජීවක, රාගෙන යෙන දොසෙන යෙන මොහෙන බ්‍යාපාදවා අස්ස සො රාගො සො දොසො සො මොහො තථාගතස්ස පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවංකතො [අනභාවකතො (සී. පී.), අනභාවංගතො (සයා. කං.)] ආයතිං අනුප්පාදධම්මො. සචෙ ඛො තෙ, ජීවක, ඉදං සන්ධාය භාසිතං අනුජානාමි තෙ එත''න්ති. ''එතදෙව ඛො පන මෙ, භන්තෙ, සන්ධාය භාසිතං'' [භාසිතන්ති (සයා.)].

54. ''ඉධ, ජීවක, භික්ඛු අඤ්ඤතරං ගාමං වා නිගමං වා උපනිස්සාය විහරති. සො කරුණාසහගතෙන චෙතසා... පෙ.... මුදිතාසහගතෙන චෙතසා...පෙ.... උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං. ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති. තමෙනං ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා උපසඞ්කමිත්වා ස්වාතනාය භත්තෙන නිමන්තෙති. ආකඞ්ඛමානොව, ජීවක, භික්ඛු අධිවාසෙති. සො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමති; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදති. තමෙනං සො ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා පණීතෙන පිණ්ඩපාතෙන පරිවිසති. තස්ස න එවං හොති – 'සාධු වත මායං ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා පණීතෙන පිණ්ඩපාතෙන පරිවිසෙය්‍යාති! අහො වත මායං ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා ආයතිම්පි එවරූපෙන පණීතෙන පිණ්ඩපාතෙන පරිවිසෙය්‍යා'ති – එවම්පිස්ස න හොති. සො තං පිණ්ඩපාතං අගථිතො අමුච්ඡිතො අනජ්ඣොපන්නො ආදීනවදස්සාවී නිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජති. තං කිං මඤ්ඤසි, ජීවක, අපි නු සො භික්ඛු තස්මිං සමයෙ අත්තබ්‍යාබාධාය වා චෙතෙති, පරබ්‍යාබාධාය වා චෙතෙති, උභයබ්‍යාබාධාය වා චෙතෙතී''ති?

''නො හෙතං, භන්තෙ''.

''නනු සො, ජීවක, භික්ඛු තස්මිං සමයෙ අනවජ්ජංයෙව ආහාරං ආහාරෙතී''ති?

''එවං, භන්තෙ. සුතං මෙතං, භන්තෙ – 'බ්‍රහ්මා උපෙක්ඛාවිහාරී'ති. තං මෙ ඉදං, භන්තෙ, භගවා සක්ඛිදිට්ඨො; භගවා හි, භන්තෙ, උපෙක්ඛාවිහාරී''ති. ''යෙන ඛො, ජීවක, රාගෙන යෙන දොසෙන යෙන මොහෙන විහෙසවා අස්ස අරතිවා අස්ස පටිඝවා අස්ස සො රාගො සො දොසො සො මොහො තථාගතස්ස පහීනො උච්ඡින්නමූලො තාලාවත්ථුකතො අනභාවංකතො ආයතිං අනුප්පාදධම්මො. සචෙ ඛො තෙ, ජීවක, ඉදං සන්ධාය භාසිතං, අනුජානාමි තෙ එත''න්ති. ''එතදෙව ඛො පන මෙ, භන්තෙ, සන්ධාය භාසිතං''.

55. ''යො ඛො, ජීවක, තථාගතං වා තථාගතසාවකං වා උද්දිස්ස පාණං ආරභති සො පඤ්චහි ඨානෙහි බහුං අපුඤ්ඤං පසවති. යම්පි සො, ගහපති, එවමාහ – 'ගච්ඡථ, අමුකං නාම පාණං ආනෙථා'ති, ඉමිනා පඨමෙන ඨානෙන බහුං අපුඤ්ඤං පසවති. යම්පි සො පාණො ගලප්පවෙඨකෙන [ගලප්පවෙධකෙන (බහූසු)] ආනීයමානො දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති, ඉමිනා දුතියෙන ඨානෙන බහුං අපුඤ්ඤං පසවති. යම්පි සො එවමාහ – 'ගච්ඡථ ඉමං පාණං ආරභථා'ති, ඉමිනා තතියෙන ඨානෙන බහුං අපුඤ්ඤං පසවති. යම්පි සො පාණො ආරභියමානො දුක්ඛං දොමනස්සං පටිසංවෙදෙති , ඉමිනා චතුත්ථෙන ඨානෙන බහුං අපුඤ්ඤං පසවති. යම්පි සො තථාගතං වා තථාගතසාවකං වා අකප්පියෙන ආසාදෙති, ඉමිනා පඤ්චමෙන ඨානෙන බහුං අපුඤ්ඤං පසවති. යො ඛො, ජීවක, තථාගතං වා තථාගතසාවකං වා උද්දිස්ස පාණං ආරභති සො ඉමෙහි පඤ්චහි ඨානෙහි බහුං අපුඤ්ඤං පසවතී''ති.

එවං වුත්තෙ, ජීවකො කොමාරභච්චො භගවන්තං එතදවොච – ''අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! කප්පියං වත, භන්තෙ, භික්ඛූ ආහාරං ආහාරෙන්ති ; අනවජ්ජං වත, භන්තෙ, භික්ඛූ ආහාරං ආහාරෙන්ති. අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ...පෙ.... උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති.

ජීවකසුත්තං නිට්ඨිතං පඤ්චමං.

6. උපාලිසුත්තං

56. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා නාළන්දායං විහරති පාවාරිකම්බවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො [නාථපුත්තො (සී.), නාතපුත්තො (පී.)] නාළන්දායං පටිවසති මහතියා නිගණ්ඨපරිසාය සද්ධිං. අථ ඛො දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො නාළන්දායං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන පාවාරිකම්බවනං යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං ඛො දීඝතපස්සිං නිගණ්ඨං භගවා එතදවොච – ''සංවිජ්ජන්ති ඛො, තපස්සි [දීඝතපස්සි (ස්‍යා. කං. ක.)], ආසනානි; සචෙ ආකඞ්ඛසි නිසීදා''ති. එවං වුත්තෙ, දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො දීඝතපස්සිං නිගණ්ඨං භගවා එතදවොච – ''කති පන, තපස්සි, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො කම්මානි පඤ්ඤපෙති පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා''ති?

''න ඛො, ආවුසො ගොතම, ආචිණ්ණං නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස 'කම්මං, කම්ම'න්ති පඤ්ඤපෙතුං; 'දණ්ඩං, දණ්ඩ'න්ති ඛො, ආවුසො ගොතම, ආචිණ්ණං නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස පඤ්ඤපෙතු''න්ති.

''කති පන, තපස්සි, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො දණ්ඩානි පඤ්ඤපෙති පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා''ති?

''තීණි ඛො, ආවුසො ගොතම, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො දණ්ඩානි පඤ්ඤපෙති පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියාති, සෙය්‍යථිදං – කායදණ්ඩං, වචීදණ්ඩං, මනොදණ්ඩ''න්ති.

''කිං පන, තපස්සි, අඤ්ඤදෙව කායදණ්ඩං, අඤ්ඤං වචීදණ්ඩං, අඤ්ඤං මනොදණ්ඩ''න්ති?

''අඤ්ඤදෙව , ආවුසො ගොතම, කායදණ්ඩං, අඤ්ඤං වචීදණ්ඩං, අඤ්ඤං මනොදණ්ඩ''න්ති.

''ඉමෙසං පන, තපස්සි, තිණ්ණං දණ්ඩානං එවං පටිවිභත්තානං එවං පටිවිසිට්ඨානං කතමං දණ්ඩං නිගණ්ඨො නාටපුත්තො මහාසාවජ්ජතරං පඤ්ඤපෙති පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා , යදි වා කායදණ්ඩං, යදි වා වචීදණ්ඩං, යදි වා මනොදණ්ඩ''න්ති?

''ඉමෙසං ඛො, ආවුසො ගොතම, තිණ්ණං දණ්ඩානං එවං පටිවිභත්තානං එවං පටිවිසිට්ඨානං කායදණ්ඩං නිගණ්ඨො නාටපුත්තො මහාසාවජ්ජතරං පඤ්ඤපෙති පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා, නො තථා වචීදණ්ඩං, නො තථා මනොදණ්ඩ''න්ති.

''කායදණ්ඩන්ති, තපස්සි, වදෙසි''?

''කායදණ්ඩන්ති, ආවුසො ගොතම, වදාමි''.

''කායදණ්ඩන්ති, තපස්සි, වදෙසි''?

''කායදණ්ඩන්ති, ආවුසො ගොතම, වදාමි''.

''කායදණ්ඩන්ති, තපස්සි, වදෙසි''?

''කායදණ්ඩන්ති, ආවුසො ගොතම, වදාමී''ති.

ඉතිහ භගවා දීඝතපස්සිං නිගණ්ඨං ඉමස්මිං කථාවත්ථුස්මිං යාවතතියකං පතිට්ඨාපෙසි.

57. එවං වුත්තෙ, දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො භගවන්තං එතදවොච – ''ත්වං පනාවුසො ගොතම, කති දණ්ඩානි පඤ්ඤපෙසි පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා''ති?

''න ඛො, තපස්සි, ආචිණ්ණං තථාගතස්ස 'දණ්ඩං, දණ්ඩ'න්ති පඤ්ඤපෙතුං; 'කම්මං, කම්ම'න්ති ඛො, තපස්සි, ආචිණ්ණං තථාගතස්ස පඤ්ඤපෙතු''න්ති?

''ත්වං පනාවුසො ගොතම, කති කම්මානි පඤ්ඤපෙසි පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා''ති?

‘‘තීණි ඛො අහං, තපස්සි, කම්මානි පඤ්ඤපෙමි පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා, සෙය්‍යථිදං – කායකම්මං, වචීකම්මං, මනොකම්ම’’න්ති.

‘‘කිං පනාවුසො ගොතම, අඤ්ඤදෙව කායකම්මං, අඤ්ඤං වචීකම්මං, අඤ්ඤං මනොකම්ම’’න්ති?

‘‘අඤ්ඤදෙව, තපස්සි, කායකම්මං, අඤ්ඤං වචීකම්මං, අඤ්ඤං මනොකම්ම’’න්ති.

‘‘ඉමෙසං පනාවුසො ගොතම, තිණ්ණං කම්මානං එවං පටිවිභත්තානං එවං පටිවිසිට්ඨානං කතමං කම්මං මහාසාවජ්ජතරං පඤ්ඤපෙසි පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා, යදි වා කායකම්මං, යදි වා වචීකම්මං, යදි වා මනොකම්ම’’න්ති?

‘‘ඉමෙසං ඛො අහං, තපස්සි, තිණ්ණං කම්මානං එවං පටිවිභත්තානං එවං පටිවිසිට්ඨානං මනොකම්මං මහාසාවජ්ජතරං පඤ්ඤපෙමි පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා, නො තථා කායකම්මං, නො තථා වචීකම්ම’’න්ති.

‘‘මනොකම්මන්ති, ආවුසො ගොතම, වදෙසි’’?

‘‘මනොකම්මන්ති, තපස්සි, වදාමි’’.

‘‘මනොකම්මන්ති, ආවුසො ගොතම, වදෙසි’’?

‘‘මනොකම්මන්ති, තපස්සි, වදාමි’’.

‘‘මනොකම්මන්ති , ආවුසො ගොතම, වදෙසි’’?

‘‘මනොකම්මන්ති, තපස්සි, වදාමී’’ති.

ඉතිහ දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො භගවන්තං ඉමස්මිං කථාවත්ථුස්මිං යාවතතියකං පතිට්ඨාපෙත්වා උට්ඨායාසනා යෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි.

58. තෙන ඛො පන සමයෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො මහතියා ගිහිපරිසාය සද්ධිං නිසින්නො හොති බාලකිනියා පරිසාය උපාලිපමුඛාය. අද්දසා ඛො නිගණ්ඨො නාටපුත්තො දීඝතපස්සිං නිගණ්ඨං දූරතොව ආගච්ඡන්තං; දිස්වාන දීඝතපස්සිං නිගණ්ඨං එතදවොච – ‘‘හන්ද, කුතො නු ත්වං, තපස්සි, ආගච්ඡසි දිවා දිවස්සා’’ති? ‘‘ඉතො හි ඛො අහං, භන්තෙ, ආගච්ඡාමි සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකා’’ති. ‘‘අහු පන තෙ, තපස්සි, සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං කොචිදෙව කථාසල්ලාපො’’ති ? ‘‘අහු ඛො මෙ, භන්තෙ, සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං කොචිදෙව කථාසල්ලාපො’’ති. ‘‘යථා කථං පන තෙ, තපස්සි, අහු සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං කොචිදෙව කථාසල්ලාපො’’ති? අථ ඛො දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො යාවතකො අහොසි භගවතා සද්ධිං කථාසල්ලාපො තං සබ්බං නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස ආරොචෙසි. එවං වුත්තෙ, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො දීඝතපස්සිං නිගණ්ඨං එතදවොච – ‘‘සාධු සාධු, තපස්සි! යථා තං සුතවතා සාවකෙන සම්මදෙව සත්ථුසාසනං ආජානන්තෙන එවමෙව දීඝතපස්සිනා නිගණ්ඨෙන සමණස්ස ගොතමස්ස බ්‍යාකතං. කිඤ්හි සොභති ඡවො මනොදණ්ඩො ඉමස්ස එවං ඔළාරිකස්ස කායදණ්ඩස්ස උපනිධාය! අථ ඛො කායදණ්ඩොව මහාසාවජ්ජතරො පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා, නො තථා වචීදණ්ඩො, නො තථා මනොදණ්ඩො’’ති.

59. එවං වුත්තෙ, උපාලි ගහපති නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොච – ‘‘සාධු සාධු, භන්තෙ දීඝතපස්සී [තපස්සී (සී. පී.)]! යථා තං සුතවතා සාවකෙන සම්මදෙව සත්ථුසාසනං ආජානන්තෙන එවමෙවං භදන්තෙන තපස්සිනා සමණස්ස ගොතමස්ස බ්‍යාකතං. කිඤ්හි සොභති ඡවො මනොදණ්ඩො ඉමස්ස එවං ඔළාරිකස්ස කායදණ්ඩස්ස උපනිධාය! අථ ඛො කායදණ්ඩොව මහාසාවජ්ජතරො පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා, නො තථා වචීදණ්ඩො, නො තථා මනොදණ්ඩො. හන්ද වාහං, භන්තෙ, ගච්ඡාමි සමණස්ස ගොතමස්ස ඉමස්මිං කථාවත්ථුස්මිං වාදං ආරොපෙස්සාමි. සචෙ මෙ සමණො ගොතමො තථා පතිට්ඨහිස්සති යථා භදන්තෙන තපස්සිනා පතිට්ඨාපිතං; සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො දීඝලොමිකං එළකං ලොමෙසු ගහෙත්වා ආකඩ්ඪෙය්‍ය පරිකඩ්ඪෙය්‍ය සම්පරිකඩ්ඪෙය්‍ය, එවමෙවාහං සමණං ගොතමං වාදෙන වාදං ආකඩ්ඪිස්සාමි පරිකඩ්ඪිස්සාමි සම්පරිකඩ්ඪිස්සාමි . සෙය්‍යථාපි නාම බලවා සොණ්ඩිකාකම්මකාරො මහන්තං සොණ්ඩිකාකිලඤ්ජං ගම්භීරෙ උදකරහදෙ පක්ඛිපිත්වා කණ්ණෙ ගහෙත්වා ආකඩ්ඪෙය්‍ය පරිකඩ්ඪෙය්‍ය සම්පරිකඩ්ඪෙය්‍ය, එවමෙවාහං සමණං ගොතමං වාදෙන වාදං ආකඩ්ඪිස්සාමි පරිකඩ්ඪිස්සාමි සම්පරිකඩ්ඪිස්සාමි. සෙය්‍යථාපි නාම බලවා සොණ්ඩිකාධුත්තො වාලං [ථාලං (ක.)] කණ්ණෙ ගහෙත්වා ඔධුනෙය්‍ය නිද්ධුනෙය්‍ය නිප්ඵොටෙය්‍ය [නිච්ඡාදෙය්‍ය (සී. පී. ක.), නිච්චොටෙය්‍ය (ක.), නිප්පොථෙය්‍ය (ස්‍යා. කං.)], එවමෙවාහං සමණං ගොතමං වාදෙන වාදං ඔධුනිස්සාමි නිද්ධුනිස්සාමි නිප්ඵොටෙස්සාමි . සෙය්‍යථාපි නාම කුඤ්ජරො සට්ඨිහායනො ගම්භීරං පොක්ඛරණිං ඔගාහෙත්වා සාණධොවිකං නාම කීළිතජාතං කීළති,

එවමෙවාහං සමණං ගොතමං සාණධොවිකං මඤ්ඤෙ කීළිතජාතං කීළිස්සාමි. හන්ද චාහං, භන්තෙ, ගච්ඡාමි සමණස්ස ගොතමස්ස ඉමස්මිං කථාවත්ථුස්මිං වාදං ආරොපෙස්සාමී''ති. ''ගච්ඡ ත්වං, ගහපති, සමණස්ස ගොතමස්ස ඉමස්මිං කථාවත්ථුස්මිං වාදං ආරොපෙහි. අහං වා හි, ගහපති, සමණස්ස ගොතමස්ස වාදං ආරොපෙය්‍යං, දීඝතපස්සී වා නිගණ්ඨො, ත්වං වා''ති.

60. එවං වුත්තෙ, දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොච – ''න ඛො මෙතං, භන්තෙ, රුච්චති යං උපාලි ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස වාදං ආරොපෙය්‍ය. සමණො හි, භන්තෙ, ගොතමො මායාවී ආවට්ටනිං මායං ජානාති යාය අඤ්ඤතිත්ථියානං සාවකෙ ආවට්ටෙතී''ති. ''අට්ඨානං ඛො එතං, තපස්සි, අනවකාසො යං උපාලි ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකත්තං උපගච්ඡෙය්‍ය. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං සමණො ගොතමො උපාලිස්ස ගහපතිස්ස සාවකත්තං උපගච්ඡෙය්‍ය. ගච්ඡ, ත්වං, ගහපති, සමණස්ස ගොතමස්ස ඉමස්මිං කථාවත්ථුස්මිං වාදං ආරොපෙහි. අහං වා හි, ගහපති, සමණස්ස ගොතමස්ස වාදං ආරොපෙය්‍යං, දීඝතපස්සී වා නිගණ්ඨො, ත්වං වා''ති. දුතියම්පි ඛො දීඝතපස්සී…පෙ…. තතියම්පි ඛො දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොච – ''න ඛො මෙතං, භන්තෙ, රුච්චති යං උපාලි ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස වාදං ආරොපෙය්‍ය. සමණො හි, භන්තෙ, ගොතමො මායාවී ආවට්ටනිං මායං ජානාති යාය අඤ්ඤතිත්ථියානං සාවකෙ ආවට්ටෙතී''ති. ''අට්ඨානං ඛො එතං, තපස්සි , අනවකාසො යං උපාලි ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකත්තං උපගච්ඡෙය්‍ය. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං සමණො ගොතමො උපාලිස්ස ගහපතිස්ස සාවකත්තං උපගච්ඡෙය්‍ය. ගච්ඡ ත්වං, ගහපති, සමණස්ස ගොතමස්ස ඉමස්මිං කථාවත්ථුස්මිං වාදං ආරොපෙහි. අහං වා හි, ගහපති, සමණස්ස ගොතමස්ස වාදං ආරොපෙය්‍යං, දීඝතපස්සී වා නිගණ්ඨො, ත්වං වා''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො උපාලි ගහපති නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා නිගණ්ඨං නාටපුත්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන පාවාරිකම්බවනං යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො උපාලි ගහපති භගවන්තං එතදවොච – ''ආගමා නු ඛ්විධ, භන්තෙ, දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො''ති?

''ආගමා ඛ්විධ, ගහපති, දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො''ති.

''අහු ඛො පන තෙ, භන්තෙ, දීඝතපස්සිනා නිගණ්ඨෙන සද්ධිං කොචිදෙව කථාසල්ලාපො''ති?

''අහු ඛො මෙ, ගහපති, දීඝතපස්සිනා නිගණ්ඨෙන සද්ධිං කොචිදෙව කථාසල්ලාපො''ති.

''යථා කථං පන තෙ, භන්තෙ, අහු දීඝතපස්සිනා නිගණ්ඨෙන සද්ධිං කොචිදෙව කථාසල්ලාපො''ති?

අථ ඛො භගවා යාවතකො අහොසි දීඝතපස්සිනා නිගණ්ඨෙන සද්ධිං කථාසල්ලාපො තං සබ්බං උපාලිස්ස ගහපතිස්ස ආරොචෙසි.

61. එවං වුත්තෙ, උපාලි ගහපති භගවන්තං එතදවොච – ''සාධු සාධු, භන්තෙ තපස්සී! යථා තං සුතවතා සාවකෙන සම්මදෙව සත්ථුසාසනං ආජානන්තෙන එවමෙවං දීඝතපස්සිනා නිගණ්ඨෙන භගවතො බ්‍යාකතං. කිඤ්හි සොභති ඡවො මනොදණ්ඩො ඉමස්ස එවං ඔළාරිකස්ස කායදණ්ඩස්ස උපනිධාය? අථ ඛො කායදණ්ඩොව මහාසාවජ්ජතරො පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා, නො තථා වචීදණ්ඩො, නො තථා මනොදණ්ඩො''ති. ''සචෙ ඛො ත්වං, ගහපති, සච්චෙ පතිට්ඨාය මන්තෙය්‍යාසි සියා නො එත්ථ කථාසල්ලාපො''ති. ''සච්චෙ අහං, භන්තෙ, පතිට්ඨාය මන්තෙස්සාමි; හොතු නො එත්ථ කථාසල්ලාපො''ති.

62. ''තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති, ඉධස්ස නිගණ්ඨො ආබාධිකො දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො සීතොදකපටික්ඛිත්තො උණ්හොදකපටිසෙවී. සො සීතොදකං අලභමානො කාලඞ්කරෙය්‍ය. ඉමස්ස පන, ගහපති, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො කත්ථූපපත්තිං පඤ්ඤපෙතී''ති?

''අත්ථි, භන්තෙ, මනොසත්තා නාම දෙවා තත්ථ සො උපපජ්ජති''.

''තං කිස්ස හෙතු''?

''අසු හි, භන්තෙ , මනොපටිබද්ධො කාලඞ්කරොතී''ති.

''මනසි කරොහි, ගහපති [ගහපති ගහපති මනසි කරොහි (සී. ස්‍යා. කං.), ගහපති මනසි කරොහි (ක.), ගහපති ගහපති (පී.)], මනසි කරිත්වා ඛො, ගහපති, බ්‍යාකරොහි. න ඛො තෙ සන්ධියති පුරිමෙන වා පච්ඡිමං, පච්ඡිමෙන වා පුරිමං. භාසිතා ඛො පන තෙ, ගහපති, එසා වාචා – 'සච්චෙ අහං, භන්තෙ, පතිට්ඨාය මන්තෙස්සාමි, හොතු නො එත්ථ කථාසල්ලාපො'''ති. ''කිඤ්චාපි, භන්තෙ, භගවා එවමාහ, අථ ඛො කායදණ්ඩොව මහාසාවජ්ජතරො පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා, නො තථා වචීදණ්ඩො, නො තථා මනොදණ්ඩො''ති.

63. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති , ඉධස්ස නිගණ්ඨො නාටපුත්තො චාතුයාමසංවරසංවුතො සබ්බවාරිවාරිතො සබ්බවාරියුත්තො සබ්බවාරිධුතො සබ්බවාරිඵුටො. සො අභික්කමන්තො පටික්කමන්තො බහූ ඛුද්දකෙ පාණෙ සඞ්ඝාතං ආපාදෙති. ඉමස්ස පන, ගහපති, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො කං විපාකං පඤ්ඤපෙතී’’ති?

‘‘අසඤ්චෙතනිකං, භන්තෙ, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො නො මහාසාවජ්ජං පඤ්ඤපෙතී’’ති.

‘‘සචෙ පන, ගහපති, චෙතෙතී’’ති?

‘‘මහාසාවජ්ජං, භන්තෙ, හොතී’’ති.

‘‘චෙතනං පන, ගහපති, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො කිස්මිං පඤ්ඤපෙතී’’ති?

‘‘මනොදණ්ඩස්මිං, භන්තෙ’’ති.

‘‘මනසි කරොහි, ගහපති , මනසි කරිත්වා ඛො, ගහපති, බ්‍යාකරොහි. න ඛො තෙ සන්ධියති පුරිමෙන වා පච්ඡිමං, පච්ඡිමෙන වා පුරිමං. භාසිතා ඛො පන තෙ, ගහපති, එසා වාචා – ‘සච්චෙ අහං, භන්තෙ, පතිට්ඨාය මන්තෙස්සාමි; හොතු නො එත්ථ කථාසල්ලාපො’’’ති. ‘‘කිඤ්චාපි, භන්තෙ, භගවා එවමාහ, අථ ඛො කායදණ්ඩොව මහාසාවජ්ජතරො පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා, නො තථා වචීදණ්ඩො, නො තථා මනොදණ්ඩො’’ති.

64. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති, අයං නාළන්දා ඉද්ධා චෙව ඵීතා ච බහුජනා ආකිණ්ණමනුස්සා’’ති?

‘‘එවං, භන්තෙ, අයං නාළන්දා ඉද්ධා චෙව ඵීතා ච බහුජනා ආකිණ්ණමනුස්සා’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති, ඉධ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය උක්ඛිත්තාසිකො. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘අහං යාවතිකා ඉමිස්සා නාළන්දාය පාණා තෙ එකෙන ඛණෙන එකෙන මුහුත්තෙන එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කරිස්සාමී’ති. තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති, පහොති නු ඛො සො පුරිසො යාවතිකා ඉමිස්සා නාළන්දාය පාණා තෙ එකෙන ඛණෙන එකෙන මුහුත්තෙන එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කාතු’’න්ති?

‘‘දසපි, භන්තෙ, පුරිසා, වීසම්පි, භන්තෙ, පුරිසා, තිංසම්පි, භන්තෙ, පුරිසා, චත්තාරීසම්පි, භන්තෙ, පුරිසා, පඤ්ඤාසම්පි, භන්තෙ, පුරිසා නප්පහොන්ති යාවතිකා ඉමිස්සා නාළන්දාය පාණා තෙ එකෙන ඛණෙන එකෙන මුහුත්තෙන එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කාතුං. කිඤ්හි සොභති එකො ඡවො පුරිසො’’ති!

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති , ඉධ ආගච්ඡෙය්‍ය සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ඉද්ධිමා චෙතොවසිප්පත්තො. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘අහං ඉමං නාළන්දං එකෙන මනොපදොසෙන භස්මං කරිස්සාමී’ති. තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති, පහොති නු ඛො සො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ඉද්ධිමා චෙතොවසිප්පත්තො ඉමං නාළන්දං එකෙන මනොපදොසෙන භස්මං කාතු’’න්ති ?

‘‘දසපි, භන්තෙ, නාළන්දා, වීසම්පි නාළන්දා, තිංසම්පි නාළන්දා, චත්තාරීසම්පි නාළන්දා, පඤ්ඤාසම්පි නාළන්දා පහොති සො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා ඉද්ධිමා චෙතොවසිප්පත්තො එකෙන මනොපදොසෙන භස්මං කාතුං. කිඤ්හි සොභති එකා ඡවා නාළන්දා’’ති!

‘‘මනසි කරොහි, ගහපති, මනසි කරිත්වා ඛො, ගහපති, බ්‍යාකරොහි. න ඛො තෙ සන්ධියති පුරිමෙන වා පච්ඡිමං, පච්ඡිමෙන වා පුරිමං. භාසිතා ඛො පන තෙ, ගහපති, එසා වාචා – ‘සච්චෙ අහං, භන්තෙ, පතිට්ඨාය මන්තෙස්සාමි; හොතු නො එත්ථ කථාසල්ලාපො’’’ති.

‘‘කිඤ්චාපි, භන්තෙ, භගවා එවමාහ, අථ ඛො කායදණ්ඩොව මහාසාවජ්ජතරො පාපස්ස කම්මස්ස කිරියාය පාපස්ස කම්මස්ස පවත්තියා, නො තථා වචීදණ්ඩො, නො තථා මනොදණ්ඩො’’ති.

65. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති, සුතං තෙ දණ්ඩකීරඤ්ඤං [දණ්ඩකාරඤ්ඤං (සී. පී.)] කාලිඞ්ගාරඤ්ඤං මජ්ඣාරඤ්ඤං [මෙජ්ඣාරඤ්ඤං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මාතඞ්ගාරඤ්ඤං අරඤ්ඤං අරඤ්ඤභූත’’න්ති?

‘‘එවං, භන්තෙ, සුතං මෙ දණ්ඩකීරඤ්ඤං කාලිඞ්ගාරඤ්ඤං මජ්ඣාරඤ්ඤං මාතඞ්ගාරඤ්ඤං අරඤ්ඤං අරඤ්ඤභූත’’න්ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ගහපති, කින්ති තෙ සුතං කෙන තං දණ්ඩකීරඤ්ඤං කාලිඞ්ගාරඤ්ඤං මජ්ඣාරඤ්ඤං මාතඞ්ගාරඤ්ඤං අරඤ්ඤං අරඤ්ඤභූත’’න්ති?

‘‘සුතං මෙතං, භන්තෙ, ඉසීනං මනොපදොසෙන තං දණ්ඩකීරඤ්ඤං කාලිඞ්ගාරඤ්ඤං මජ්ඣාරඤ්ඤං මාතඞ්ගාරඤ්ඤං අරඤ්ඤං අරඤ්ඤභූත’’න්ති.

‘‘මනසි කරොහි, ගහපති, මනසි කරිත්වා ඛො, ගහපති, බ්‍යාකරොහි. න ඛො තෙ සන්ධියති පුරිමෙන වා පච්ඡිමං, පච්ඡිමෙන වා පුරිමං. භාසිතා ඛො පන තෙ, ගහපති, එසා වාචා – ‘සච්චෙ අහං, භන්තෙ, පතිට්ඨාය මන්තෙස්සාමි; හොතු නො එත්ථ කථාසල්ලාපො’’’ති.

66. ‘‘පුරිමෙනෙවාහං , භන්තෙ, ඔපම්මෙන භගවතො අත්තමනො අභිරද්ධො. අපි චාහං ඉමානි භගවතො විචිත්‍රානි පඤ්හපටිභානානි සොතුකාමො, එවාහං භගවන්තං පච්චනීකං කාතබ්බං අමඤ්ඤිස්සං. අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ! සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භන්තෙ, භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

67. ‘‘අනුවිච්චකාරං ඛො, ගහපති, කරොහි, අනුවිච්චකාරො තුම්හාදිසානං ඤාතමනුස්සානං සාධු හොතී’’ති. ‘‘ඉමිනාපාහං, භන්තෙ, භගවතො භිය්‍යොසොමත්තාය අත්තමනො අභිරද්ධො යං මං භගවා එවමාහ – ‘අනුවිච්චකාරං ඛො, ගහපති, කරොහි, අනුවිච්චකාරො තුම්හාදිසානං ඤාතමනුස්සානං සාධු හොතී’ති. මඤ්හි, භන්තෙ, අඤ්ඤතිත්ථියා සාවකං ලභිත්වා කෙවලකප්පං නාළන්දං පටාකං පරිහරෙය්‍යුං – ‘උපාලි අම්හාකං ගහපති සාවකත්තං උපගතො’ති. අථ ච පන මං භගවා එවමාහ – ‘අනුවිච්චකාරං ඛො, ගහපති, කරොහි, අනුවිච්චකාරො තුම්හාදිසානං ඤාතමනුස්සානං සාධු හොතී’ති. එසාහං, භන්තෙ, දුතියම්පි භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

68. ‘‘දීඝරත්තං ඛො තෙ, ගහපති, නිගණ්ඨානං ඔපානභූතං කුලං යෙන නෙසං උපගතානං පිණ්ඩකං දාතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යාසී’’ති. ‘‘ඉමිනාපාහං, භන්තෙ, භගවතො භිය්‍යොසොමත්තාය අත්තමනො අභිරද්ධො යං මං භගවා එවමාහ – ‘දීඝරත්තං ඛො තෙ, ගහපති, නිගණ්ඨානං ඔපානභූතං කුලං යෙන නෙසං උපගතානං පිණ්ඩකං දාතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යාසී’ති. සුතං මෙතං, භන්තෙ, සමණො ගොතමො එවමාහ – ‘මය්හමෙව දානං දාතබ්බං, නාඤ්ඤෙසං දානං දාතබ්බං; මය්හමෙව සාවකානං දානං දාතබ්බං, නාඤ්ඤෙසං සාවකානං දානං දාතබ්බං; මය්හමෙව දින්නං මහප්ඵලං, නාඤ්ඤෙසං දින්නං මහප්ඵලං; මය්හමෙව සාවකානං දින්නං මහප්ඵලං, නාඤ්ඤෙසං සාවකානං දින්නං මහප්ඵල’න්ති. අථ ච පන මං භගවා නිගණ්ඨෙසුපි දානෙ සමාදපෙති. අපි ච, භන්තෙ, මයමෙත්ථ කාලං ජානිස්සාම. එසාහං, භන්තෙ, තතියම්පි භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

69. අථ ඛො භගවා උපාලිස්ස ගහපතිස්ස අනුපුබ්බිං කථං [ආනුපුබ්බිකථං (සී.), ආනුපුබ්බිකථං (පී.), අනුපුබ්බිකථං (ස්‍යා. කං. ක.)] කථෙසි, සෙය්‍යථීදං – දානකථං සීලකථං සග්ගකථං, කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං, නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං පකාසෙසි. යදා භගවා අඤ්ඤාසි උපාලිං ගහපතිං කල්ලචිත්තං මුදුචිත්තං විනීවරණචිත්තං උදග්ගචිත්තං පසන්නචිත්තං, අථ යා බුද්ධානං සාමුක්කංසිකා ධම්මදෙසනා තං පකාසෙසි – දුක්ඛං, සමුදයං, නිරොධං, මග්ගං. සෙය්‍යථාපි නාම සුද්ධං වත්ථං අපගතකාළකං සම්මදෙව රජනං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, එවමෙව උපාලිස්ස ගහපතිස්ස තස්මිංයෙව ආසනෙ විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ‘යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්ම’න්ති. අථ ඛො උපාලි ගහපති දිට්ඨධම්මො පත්තධම්මො විදිතධම්මො පරියොගාළ්හධම්මො තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විගතකථංකථො වෙසාරජ්ජප්පත්තො අපරප්පච්චයො සත්ථුසාසනෙ භගවන්තං එතදවොච – ‘‘හන්ද ච දානි මයං, භන්තෙ, ගච්ඡාම, බහුකිච්චා මයං බහුකරණීයා’’ති. ‘‘යස්සදානි ත්වං, ගහපති, කාලං මඤ්ඤසී’’ති.

70. අථ ඛො උපාලි ගහපති භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන සකං නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා දොවාරිකං ආමන්තෙසි – ‘‘අජ්ජතග්ගෙ, සම්ම දොවාරික, ආවරාමි ද්වාරං නිගණ්ඨානං නිගණ්ඨීනං, අනාවටං ද්වාරං භගවතො භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං. සචෙ කොචි නිගණ්ඨො ආගච්ඡති තමෙනං ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි – ‘තිට්ඨ, භන්තෙ, මා පාවිසි. අජ්ජතග්ගෙ උපාලි ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකත්තං උපගතො. ආවටං ද්වාරං නිගණ්ඨානං නිගණ්ඨීනං, අනාවටං ද්වාරං භගවතො භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං . සචෙ තෙ, භන්තෙ, පිණ්ඩකෙන අත්ථො, එත්ථෙව තිට්ඨ, එත්ථෙව තෙ ආහරිස්සන්තී’’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො දොවාරිකො උපාලිස්ස ගහපතිස්ස පච්චස්සොසි.

71. අස්සොසි ඛො දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො – ‘‘උපාලි කිර ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකත්තං උපගතො’’ති. අථ ඛො දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො යෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොච – ‘‘සුතං මෙතං, භන්තෙ, උපාලි කිර ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකත්තං උපගතො’’ති. ‘‘අට්ඨානං ඛො එතං, තපස්සි , අනවකාසො යං උපාලි ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකත්තං උපගච්ඡෙය්‍ය. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං සමණො ගොතමො උපාලිස්ස ගහපතිස්ස සාවකත්තං උපගච්ඡෙය්‍යා’’ති . දුතියම්පි ඛො දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො…පෙ…. තතියම්පි ඛො දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොච – ‘‘සුතං මෙතං, භන්තෙ

…පෙ…. උපාලිස්ස ගහපතිස්ස සාවකත්තං උපගච්ඡෙය්‍යා’’ති. ‘‘හන්දාහං, භන්තෙ, ගච්ඡාමි යාව ජානාමි යදි වා උපාලි ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකත්තං උපගතො යදි වා නො’’ති. ‘‘ගච්ඡ ත්වං, තපස්සි, ජානාහි යදි වා උපාලි ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකත්තං උපගතො යදි වා නො’’ති.

72. අථ ඛො දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො යෙන උපාලිස්ස ගහපතිස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො දොවාරිකො දීඝතපස්සිං නිගණ්ඨං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන දීඝතපස්සිං නිගණ්ඨං එතදවොච – ‘‘තිට්ඨ, භන්තෙ, මා පාවිසි. අජ්ජතග්ගෙ උපාලි ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකත්තං උපගතො. ආවටං ද්වාරං නිගණ්ඨානං නිගණ්ඨීනං, අනාවටං ද්වාරං භගවතො භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං . සචෙ තෙ, භන්තෙ, පිණ්ඩකෙන අත්ථො, එත්ථෙව තිට්ඨ, එත්ථෙව තෙ ආහරිස්සන්තී’’ති. ‘‘න මෙ, ආවුසො, පිණ්ඩකෙන අත්ථො’’ති වත්වා තතො පටිනිවත්තිත්වා යෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොච – ‘‘සච්චංයෙව ඛො, භන්තෙ, යං උපාලි ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකත්තං උපගතො. එතං ඛො තෙ අහං, භන්තෙ, නාලත්ථං න ඛො මෙ, භන්තෙ, රුච්චති යං උපාලි ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස වාදං ආරොපෙය්‍ය. සමණො හි, භන්තෙ, ගොතමො මායාවී ආවට්ටනිං මායං ජානාති යාය අඤ්ඤතිත්ථියානං සාවකෙ ආවට්ටෙතී’’ති. ආවට්ටො ඛො තෙ, භන්තෙ, උපාලි ගහපති සමණෙන ගොතමෙන ආවට්ටනියා මායායා’’ති. ‘‘අට්ඨානං ඛො එතං, තපස්සි, අනවකාසො යං උපාලි ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකත්තං උපගච්ඡෙය්‍ය. ඨානඤ්ච ඛො එතං විජ්ජති යං සමණො ගොතමො උපාලිස්ස ගහපතිස්ස සාවකත්තං උපගච්ඡෙය්‍යා’’ති. දුතියම්පි ඛො දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොච – ‘‘සච්චංයෙව, භන්තෙ…පෙ…. උපාලිස්ස ගහපතිස්ස සාවකත්තං උපගච්ඡෙය්‍යා’’ති. තතියම්පි ඛො දීඝතපස්සී නිගණ්ඨො නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොච – ‘‘සච්චංයෙව ඛො, භන්තෙ…පෙ…. උපාලිස්ස ගහපතිස්ස සාවකත්තං උපගච්ඡෙය්‍යා’’ති. ‘‘හන්ද චාහං , තපස්සි, ගච්ඡාමි යාව චාහං සාමංයෙව ජානාමි යදි වා උපාලි ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකත්තං උපගතො යදි වා නො’’ති.

අථ ඛො නිගණ්ඨො නාටපුත්තො මහතියා නිගණ්ඨපරිසාය සද්ධිං යෙන උපාලිස්ස ගහපතිස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො දොවාරිකො නිගණ්ඨං නාටපුත්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොච – ‘‘තිට්ඨ, භන්තෙ, මා පාවිසි. අජ්ජතග්ගෙ උපාලි ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකත්තං උපගතො. ආවටං ද්වාරං නිගණ්ඨානං නිගණ්ඨීනං, අනාවටං ද්වාරං භගවතො භික්ඛූනං භික්ඛුනීනං උපාසකානං උපාසිකානං. සචෙ තෙ, භන්තෙ, පිණ්ඩකෙන අත්ථො, එත්ථෙව තිට්ඨ, එත්ථෙව තෙ ආහරිස්සන්තී’’ති. ‘‘තෙන හි, සම්ම දොවාරික, යෙන උපාලි ගහපති තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා උපාලිං ගහපතිං එවං වදෙහි – ‘නිගණ්ඨො, භන්තෙ, නාටපුත්තො මහතියා නිගණ්ඨපරිසාය සද්ධිං බහිද්වාරකොට්ඨකෙ ඨිතො; සො තෙ දස්සනකාමො’’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො දොවාරිකො නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස පටිස්සුත්වා යෙන උපාලි ගහපති තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා උපාලිං ගහපතිං එතදවොච – ‘‘නිගණ්ඨො, භන්තෙ, නාටපුත්තො මහතියා නිගණ්ඨපරිසාය සද්ධිං බහිද්වාරකොට්ඨකෙ ඨිතො; සො තෙ දස්සනකාමො’’ති. ‘‘තෙන හි, සම්ම දොවාරික, මජ්ඣිමාය ද්වාරසාලාය ආසනානි පඤ්ඤපෙහී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො දොවාරිකො උපාලිස්ස ගහපතිස්ස පටිස්සුත්වා මජ්ඣිමාය ද්වාරසාලාය ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වා යෙන උපාලි ගහපති තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා උපාලිං ගහපතිං එතදවොච – ‘‘පඤ්ඤත්තානි ඛො, භන්තෙ, මජ්ඣිමාය ද්වාරසාලාය ආසනානි. යස්සදානි කාලං මඤ්ඤසී’’ති.

73. අථ ඛො උපාලි ගහපති යෙන මජ්ඣිමා ද්වාරසාලා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා යං තත්ථ ආසනං අග්ගඤ්ච සෙට්ඨඤ්ච උත්තමඤ්ච පණීතඤ්ච තත්ථ සාමං නිසීදිත්වා දොවාරිකං ආමන්තෙසි – ‘‘තෙන හි, සම්ම දොවාරික, යෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එවං වදෙහි – ‘උපාලි, භන්තෙ, ගහපති එවමාහ – පවිස කිර, භන්තෙ, සචෙ ආකඞ්ඛසී’’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො දොවාරිකො උපාලිස්ස ගහපතිස්ස පටිස්සුත්වා යෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොච – ‘‘උපාලි, භන්තෙ, ගහපති එවමාහ – ‘පවිස කිර, භන්තෙ, සචෙ ආකඞ්ඛසී’’’ති. අථ ඛො නිගණ්ඨො නාටපුත්තො මහතියා නිගණ්ඨපරිසාය සද්ධිං යෙන මජ්ඣිමා ද්වාරසාලා තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො උපාලි ගහපති – යං සුදං පුබ්බෙ යතො පස්සති නිගණ්ඨං නාටපුත්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං දිස්වාන තතො පච්චුග්ගන්ත්වා යං තත්ථ ආසනං අග්ගඤ්ච සෙට්ඨඤ්ච උත්තමඤ්ච පණීතඤ්ච තං උත්තරාසඞ්ගෙන සම්මජ්ජිත්වා [පමජ්ජිත්වා (සී. පී.)] පරිග්ගහෙත්වා නිසීදාපෙති සො – දානි යං තත්ථ ආසනං අග්ගඤ්ච සෙට්ඨඤ්ච උත්තමඤ්ච පණීතඤ්ච තත්ථ සාමං නිසීදිත්වා නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොච – ‘‘සංවිජ්ජන්ති ඛො, භන්තෙ, ආසනානි; සචෙ ආකඞ්ඛසි, නිසීදා’’ති. එවං වුත්තෙ, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො උපාලිං ගහපතිං එතදවොච – ‘‘උම්මත්තොසි ත්වං, ගහපති, දත්තොසි ත්වං, ගහපති! ‘ගච්ඡාමහං, භන්තෙ, සමණස්ස ගොතමස්ස වාදං ආරොපෙස්සාමී’ති ගන්ත්වා මහතාසි වාදසඞ්ඝාටෙන පටිමුක්කො ආගතො. සෙය්‍යථාපි, ගහපති, පුරිසො අණ්ඩහාරකො ගන්ත්වා උබ්භතෙහි අණ්ඩෙහි ආගච්ඡෙය්‍ය, සෙය්‍යථා වා පන ගහපති පුරිසො අක්ඛිකහාරකො ගන්ත්වා උබ්භතෙහි අක්ඛීහි ආගච්ඡෙය්‍ය; එවමෙව ඛො ත්වං, ගහපති, ‘ගච්ඡාමහං, භන්තෙ, සමණස්ස ගොතමස්ස වාදං ආරොපෙස්සාමී’ති ගන්ත්වා මහතාසි වාදසඞ්ඝාටෙන පටිමුක්කො ආගතො. ආවට්ටොසි ඛො ත්වං, ගහපති, සමණෙන ගොතමෙන ආවට්ටනියා මායායා’’ති.

74. ‘‘භද්දිකා, භන්තෙ, ආවට්ටනී මායා; කල්‍යාණී, භන්තෙ, ආවට්ටනී මායා; පියා මෙ, භන්තෙ, ඤාතිසාලොහිතා ඉමාය ආවට්ටනියා ආවට්ටෙය්‍යුං; පියානම්පි මෙ අස්ස ඤාතිසාලොහිතානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය; සබ්බෙ චෙපි, භන්තෙ, ඛත්තියා ඉමාය ආවට්ටනියා ආවට්ටෙය්‍යුං; සබ්බෙසානම්පිස්ස ඛත්තියානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය; සබ්බෙ චෙපි, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණා…පෙ…. වෙස්සා…පෙ…. සුද්දා ඉමාය ආවට්ටනියා ආවට්ටෙය්‍යුං; සබ්බෙසානම්පිස්ස

සුද්දානං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය; සදෙවකො චෙපි, භන්තෙ, ලොකො සමාරකො සබ්‍රහ්මකො සස්සමණබ්‍රාහ්මණී පජා සදෙවමනුස්සා ඉමාය ආවට්ටනියා ආවට්ටෙය්‍යුං; සදෙවකස්සපිස්ස ලොකස්ස සමාරකස්ස සබ්‍රහ්මකස්ස සස්සමණබ්‍රාහ්මණියා පජාය සදෙවමනුස්සාය දීඝරත්තං හිතාය සුඛායාති. තෙන හි, භන්තෙ, උපමං තෙ කරිස්සාමි. උපමායපිධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති.

75. ''භූතපුබ්බං , භන්තෙ, අඤ්ඤතරස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස ජිණ්ණස්ස වුඩ්ඪස්ස මහල්ලකස්ස දහරා මාණවිකා පජාපතී අහොසි ගබ්භිනී උපවිජඤ්ඤා. අථ ඛො, භන්තෙ, සා මාණවිකා තං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – 'ගච්ඡ ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, ආපණා මක්කටච්ඡාපකං කිණිත්වා ආනෙහි, යො මෙ කුමාරකස්ස කීළාපනකො භවිස්සතී'ති. එවං වුත්තෙ, සො බ්‍රාහ්මණො තං මාණවිකං එතදවොච – 'ආගමෙහි තාව, භොති, යාව විජායති. සචෙ ත්වං, භොති, කුමාරකං විජායිස්සසි, තස්සා තෙ අහං ආපණා මක්කටච්ඡාපකං කිණිත්වා ආනෙස්සාමි, යො තෙ කුමාරකස්ස කීළාපනකො භවිස්සති. සචෙ පන ත්වං, භොති, කුමාරිකං විජායිස්සසි, තස්සා තෙ අහං ආපණා මක්කටච්ඡාපිකං කිණිත්වා ආනෙස්සාමි, යා තෙ කුමාරිකාය කීළාපනිකා භවිස්සතී'ති. දුතියම්පි ඛො, භන්තෙ, සා මාණවිකා…පෙ…. තතියම්පි ඛො, භන්තෙ, සා මාණවිකා තං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – 'ගච්ඡ ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, ආපණා මක්කටච්ඡාපකං කිණිත්වා ආනෙහි, යො මෙ කුමාරකස්ස කීළාපනකො භවිස්සතී'ති. අථ ඛො, භන්තෙ, සො බ්‍රාහ්මණො තස්සා මාණවිකාය සාරත්තො පටිබද්ධචිත්තො ආපණා මක්කටච්ඡාපකං කිණිත්වා ආනෙත්වා තං මාණවිකං එතදවොච – 'අයං තෙ, භොති, ආපණා මක්කටච්ඡාපකො කිණිත්වා ආනීතො, යො තෙ කුමාරකස්ස කීළාපනකො භවිස්සතී'ති. එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, සා මාණවිකා තං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – 'ගච්ඡ ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, ඉමං මක්කටච්ඡාපකං ආදාය යෙන රත්තපාණි රජකපුත්තො තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා රත්තපාණිං රජකපුත්තං එවං වදෙහි – ඉච්ඡාමහං, සම්ම රත්තපාණි, ඉමං මක්කටච්ඡාපකං පීතාවලෙපනං නාම රඞ්ගජාතං රජිතං ආකොටිතපච්චාකොටිතං උභතොභාගවිමට්ඨ'න්ති.

''අථ ඛො, භන්තෙ, සො බ්‍රාහ්මණො තස්සා මාණවිකාය සාරත්තො පටිබද්ධචිත්තො තං මක්කටච්ඡාපකං ආදාය යෙන රත්තපාණි රජකපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා රත්තපාණිං රජකපුත්තං එතදවොච – 'ඉච්ඡාමහං, සම්ම රත්තපාණි, ඉමං මක්කටච්ඡාපකං පීතාවලෙපනං නාම රඞ්ගජාතං රජිතං ආකොටිතපච්චාකොටිතං උභතොභාගවිමට්ඨ'න්ති. එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, රත්තපාණි රජකපුත්තො තං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – 'අයං ඛො තෙ, මක්කටච්ඡාපකො රඞ්ගක්ඛමො හි ඛො, නො ආකොටනක්ඛමො , නො විමජ්ජනක්ඛමො'ති. එවමෙව ඛො, භන්තෙ, බාලානං නිගණ්ඨානං වාදො රඞ්ගක්ඛමො හි ඛො බාලානං නො පණ්ඩිතානං, නො අනුයොගක්ඛමො, නො විමජ්ජනක්ඛමො. අථ ඛො, භන්තෙ, සො බ්‍රාහ්මණො අපරෙන සමයෙන නවං දුස්සයුගං ආදාය යෙන රත්තපාණි රජකපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා රත්තපාණිං රජකපුත්තං එතදවොච – 'ඉච්ඡාමහං, සම්ම රත්තපාණි, ඉමං නවං දුස්සයුගං පීතාවලෙපනං නාම රඞ්ගජාතං රජිතං ආකොටිතපච්චාකොටිතං උභතොභාගවිමට්ඨ'න්ති. එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, රත්තපාණි රජකපුත්තො තං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – 'ඉදං ඛො තෙ, භන්තෙ, නවං දුස්සයුගං රඞ්ගක්ඛමඤ්චෙව ආකොටනක්ඛමඤ්ච විමජ්ජනක්ඛමඤ්චා'ති. එවමෙව ඛො, භන්තෙ, තස්ස භගවතො වාදො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස රඞ්ගක්ඛමො චෙව පණ්ඩිතානං නො බාලානං, අනුයොගක්ඛමො ච විමජ්ජනක්ඛමො චා''ති.

''සරාජිකා ඛො, ගහපති, පරිසා එවං ජානාති – 'උපාලි ගහපති නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස සාවකො'ති. කස්ස තං, ගහපති, සාවකං ධාරෙමා''ති? එවං වුත්තෙ, උපාලි ගහපති උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොච – ''තෙන හි, භන්තෙ, සුණොහි යස්සාහං සාවකො''ති –

76. ''ධීරස්ස විගතමොහස්ස, පභින්නඛීලස්ස විජිතවිජයස්ස;
අනීඝස්ස සුසමචිත්තස්ස, වුද්ධසීලස්ස සාධුපඤ්ඤස්ස;
වෙසමන්තරස්ස [වෙස්සන්තරස්ස (සී. පී.)] විමලස්ස, භගවතො තස්ස සාවකොහමස්මි.

''අකථංකථීස්ස තුසිතස්ස, වන්තලොකාමිසස්ස මුදිතස්ස;
කතසමණස්ස මනුජස්ස, අන්තිමසාරීරස්ස නරස්ස;
අනොපමස්ස විරජස්ස, භගවතො තස්ස සාවකොහමස්මි.

''අසංසයස්ස කුසලස්ස, වෙනයිකස්ස සාරථිවරස්ස;
අනුත්තරස්ස රුචිරධම්මස්ස, නික්කඞ්ඛස්ස පභාසකස්ස [පභාසකරස්ස (සී. स්‍යා. පී.)];
මානච්ඡිදස්ස වීරස්ස, භගවතො තස්ස සාවකොහමස්මි.

''නිසභස්ස අප්පමෙය්‍යස්ස, ගම්භීරස්ස මොනපත්තස්ස;
ඛෙමඞ්කරස්ස වෙදස්ස, ධම්මට්ඨස්ස සංවුතත්තස්ස;
සඞ්ගාතිගස්ස මුත්තස්ස, භගවතො තස්ස සාවකොහමස්මි.

''නාගස්ස පන්තසෙනස්ස, ඛීණසංයොජනස්ස මුත්තස්ස;
පටිමන්තකස්ස [පටිමන්තස්ස (ක.)] ධොනස්ස, පන්නධජස්ස වීතරාගස්ස;
දන්තස්ස නිප්පපඤ්චස්ස, භගවතො තස්ස සාවකොහමස්මි.

‘‘ඉසිසත්තමස්ස අකුහස්ස, තෙවිජ්ජස්ස බ්‍රහ්මපත්තස්ස;
න්හාතකස්ස [නහාතකස්ස (සී.ස්‍යා. පී.)] පදකස්ස, පස්සද්ධස්ස විදිතවෙදස්ස;
පුරින්දදස්ස සක්කස්ස, භගවතො තස්ස සාවකොහමස්මි.

‘‘අරියස්ස භාවිතත්තස්ස, පත්තිපත්තස්ස වෙය්‍යාකරණස්ස;
සතිමතො විපස්සිස්ස, අනභිනතස්ස නො අපනතස්ස;
අනෙජස්ස වසිප්පත්තස්ස, භගවතො තස්ස සාවකොහමස්මි .

‘‘සමුග්ගතස්ස [සම්මග්ගතස්ස (සී. ස්‍යා. පී.)] ඣායිස්ස, අනනුගතන්තරස්ස සුද්ධස්ස;
අසිතස්ස හිතස්ස [අප්පහීනස්ස (සී. පී.), අප්පභීතස්ස (ස්‍යා.)], පවිවිත්තස්ස අග්ගප්පත්තස්ස;
තිණ්ණස්ස තාරයන්තස්ස, භගවතො තස්ස සාවකොහමස්මි.

‘‘සන්තස්ස භූරිපඤ්ඤස්ස, මහාපඤ්ඤස්ස වීතලොභස්ස;
තථාගතස්ස සුගතස්ස, අප්පටිපුග්ගලස්ස අසමස්ස;
විසාරදස්ස නිපුණස්ස, භගවතො තස්ස සාවකොහමස්මි.

‘‘තණ්හච්ඡිදස්ස බුද්ධස්ස, වීතධූමස්ස අනුපලිත්තස්ස;
ආහුනෙය්‍යස්ස යක්ඛස්ස, උත්තමපුග්ගලස්ස අතුලස්ස;
මහතො යසග්ගපත්තස්ස, භගවතො තස්ස සාවකොහමස්මී’’ති.

77. ‘‘කදා සඤ්ඤූළ්හා පන තෙ, ගහපති, ඉමෙ සමණස්ස ගොතමස්ස වණ්ණා’’ති? ‘‘සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, නානාපුප්ඵානං මහාපුප්ඵරාසි , තමෙනං දක්ඛො මාලාකාරො වා මාලාකාරන්තෙවාසී වා විචිත්තං මාලං ගන්ථෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, භන්තෙ, සො භගවා අනෙකවණ්ණො අනෙකසතවණ්ණො. කො හි, භන්තෙ, වණ්ණාරහස්ස වණ්ණං න කරිස්සතී’’ති? අථ ඛො නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස භගවතො සක්කාරං අසහමානස්ස තත්ථෙව උණ්හං ලොහිතං මුඛතො උග්ගච්ඡීති [උග්ගඤ්ඡි (සී. ස්‍යා. පී.)].

උපාලිසුත්තං නිට්ඨිතං ඡට්ඨං.

7. කුක්කුරවතිකසුත්තං

78. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොලියෙසු විහරති හලිද්දවසනං නාම කොලියානං නිගමො. අථ ඛො පුණ්ණො ච කොලියපුත්තො ගොවතිකො අචෙලො ච සෙනියො කුක්කුරවතිකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා පුණ්ණො කොලියපුත්තො ගොවතිකො භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. අචෙලො පන සෙනියො කුක්කුරවතිකො භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා කුක්කුරොව පලිකුජ්ජිත්වා [පලිකුණ්ඨිත්වා (ස්‍යා. කං.), පලිගුණ්ඨිත්වා (ක.)] එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො පුණ්ණො කොලියපුත්තො ගොවතිකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අයං , භන්තෙ, අචෙලො සෙනියො කුක්කුරවතිකො දුක්කරකාරකො ඡමානික්ඛිත්තං භොජනං භුඤ්ජති. තස්ස තං කුක්කුරවතං දීඝරත්තං සමත්තං සමාදින්නං. තස්ස කා ගති, කො අභිසම්පරායො’’ති? ‘‘අලං, පුණ්ණ, තිට්ඨතෙතං; මා මං එතං පුච්ඡී’’ති. දුතියම්පි ඛො පුණ්ණො කොලියපුත්තො ගොවතිකො…පෙ…. තතියම්පි ඛො පුණ්ණො කොලියපුත්තො ගොවතිකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අයං, භන්තෙ, අචෙලො සෙනියො කුක්කුරවතිකො දුක්කරකාරකො ඡමානික්ඛිත්තං භොජනං භුඤ්ජති. තස්ස තං කුක්කුරවතං දීඝරත්තං සමත්තං සමාදින්නං. තස්ස කා ගති, කො අභිසම්පරායො’’ති?

79. ‘‘අද්ධා ඛො තෙ අහං, පුණ්ණ, න ලභාමි. අලං, පුණ්ණ, තිට්ඨතෙතං; මා මං එතං පුච්ඡීති; අපි ච ත්‍යාහං බ්‍යාකරිස්සාමි. ඉධ, පුණ්ණ, එකච්චො කුක්කුරවතං භාවෙති පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං, කුක්කුරසීලං භාවෙති පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං, කුක්කුරචිත්තං භාවෙති පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං , කුක්කුරාකප්පං භාවෙති පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං. සො කුක්කුරවතං භාවෙත්වා පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං, කුක්කුරසීලං භාවෙත්වා පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං, කුක්කුරචිත්තං භාවෙත්වා පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං, කුක්කුරාකප්පං භාවෙත්වා පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං කායස්ස භෙදා පරං මරණා කුක්කුරානං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. සචෙ ඛො පනස්ස එවංදිට්ඨි හොති – ‘ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වා’ති, සාස්ස [සායං (ක.)] හොති මිච්ඡාදිට්ඨි. මිච්ඡාදිට්ඨිස්ස [මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස (සී.)] ඛො අහං, පුණ්ණ, ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං වදාමි – නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා. ඉති ඛො, පුණ්ණ, සම්පජ්ජමානං කුක්කුරවතං කුක්කුරානං සහබ්‍යතං උපනෙති, විපජ්ජමානං නිරය’’න්ති. එවං වුත්තෙ, අචෙලො සෙනියො කුක්කුරවතිකො පරොදි, අස්සූනි පවත්තෙසි.

අථ ඛො භගවා පුණ්ණං කොලියපුත්තං ගොවතිකං එතදවොච – ‘‘එතං ඛො තෙ අහං, පුණ්ණ, නාලත්ථං. අලං, පුණ්ණ, තිට්ඨතෙතං; මා මං එතං පුච්ඡී’’ති. ‘‘නාහං, භන්තෙ, එතං රොදාමි යං මං භගවා එවමාහ; අපි ච මෙ ඉදං, භන්තෙ, කුක්කුරවතං දීඝරත්තං සමත්තං සමාදින්නං. අයං, භන්තෙ, පුණ්ණො කොලියපුත්තො ගොවතිකො. තස්ස

තං ගොවතං දීඝරත්තං සමත්තං සමාදින්නං. තස්ස කා ගති, කො අභිසම්පරායො''ති? ''අලං, සෙනිය, තිට්ඨතෙතං; මා මං එතං පුච්ඡී''ති. දුතියම්පි ඛො අචෙලො සෙනියො...පෙ.... තතියම්පි ඛො අචෙලො සෙනියො කුක්කුරවතිකො භගවන්තං එතදවොච – ''අයං, භන්තෙ, පුණ්ණො කොලියපුත්තො ගොවතිකො. තස්ස තං ගොවතං දීඝරත්තං සමත්තං සමාදින්නං. තස්ස කා ගති, කො අභිසම්පරායො''ති?

80. ''අද්ධා ඛො තෙ අහං, සෙනිය, න ලභාමි. අලං, සෙනිය, තිට්ඨතෙතං; මා මං එතං පුච්ඡීති; අපි ච ත්‍යාහං බ්‍යාකරිස්සාමි. ඉධ, සෙනිය, එකච්චො ගොවතං භාවෙති පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං, ගොසීලං භාවෙති පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං, ගොචිත්තං භාවෙති පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං, ගවාකප්පං [ග්වාකප්පං (ක.)] භාවෙති පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං. සො ගොවතං භාවෙත්වා පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං, ගොසීලං භාවෙත්වා පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං, ගොචිත්තං භාවෙත්වා පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං, ගවාකප්පං භාවෙත්වා පරිපුණ්ණං අබ්බොකිණ්ණං කායස්ස භෙදා පරං මරණා ගුන්නං සහබ්‍යතං උපපජ්ජති. සචෙ ඛො පනස්ස එවංදිට්ඨි හොති – 'ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා දෙවො වා භවිස්සාමි දෙවඤ්ඤතරො වා'ති , සාස්ස හොති මිච්ඡාදිට්ඨි. මිච්ඡාදිට්ඨිස්ස ඛො අහං, සෙනිය, ද්වින්නං ගතීනං අඤ්ඤතරං ගතිං වදාමි – නිරයං වා තිරච්ඡානයොනිං වා. ඉති ඛො, සෙනිය, සම්පජ්ජමානං ගොවතං ගුන්නං සහබ්‍යතං උපනෙති, විපජ්ජමානං නිරය''න්ති. එවං වුත්තෙ, පුණ්ණො කොලියපුත්තො ගොවතිකො පරොදි, අස්සූනි පවත්තෙසි.

අථ ඛො භගවා අචෙලං සෙනියං කුක්කුරවතිකං එතදවොච – ''එතං ඛො තෙ අහං, සෙනිය , නාලත්ථං. අලං, සෙනිය, තිට්ඨතෙතං; මා මං එතං පුච්ඡී''ති. ''නාහං, භන්තෙ, එතං රොදාමි යං මං භගවා එවමාහ; අපි ච මෙ ඉදං, භන්තෙ, ගොවතං දීඝරත්තං සමත්තං සමාදින්නං. එවං පසන්නො අහං, භන්තෙ, භගවති; පහොති භගවා තථා ධම්මං දෙසෙතුං යථා අහං චෙවිමං ගොවතං පජහෙය්‍යං, අයඤ්චෙව අචෙලො සෙනියො කුක්කුරවතිකො තං කුක්කුරවතං පජහෙය්‍යා''ති. ''තෙන හි, පුණ්ණ, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො පුණ්ණො කොලියපුත්තො ගොවතිකො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

81. ''චත්තාරිමානි, පුණ්ණ, කම්මානි මයා සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදිතානි. කතමානි චත්තාරි? අත්ථි, පුණ්ණ, කම්මං කණ්හං කණ්හවිපාකං; අත්ථි, පුණ්ණ, කම්මං සුක්කං සුක්කවිපාකං; අත්ථි, පුණ්ණ, කම්මං කණ්හසුක්කං කණ්හසුක්කවිපාකං; අත්ථි, පුණ්ණ, කම්මං අකණ්හං අසුක්කං අකණ්හඅසුක්කවිපාකං, කම්මක්ඛයාය සංවත්තති .

''කතමඤ්ච, පුණ්ණ, කම්මං කණ්හං කණ්හවිපාකං? ඉධ, පුණ්ණ, එකච්චො සබ්‍යාබජ්ඣං [සබ්‍යාපජ්ඣං (සී. ස්‍යා. කං.)] කායසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති, සබ්‍යාබජ්ඣං වචීසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති, සබ්‍යාබජ්ඣං මනොසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති. සො සබ්‍යාබජ්ඣං කායසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරිත්වා, සබ්‍යාබජ්ඣං වචීසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරිත්වා, සබ්‍යාබජ්ඣං මනොසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරිත්වා, සබ්‍යාබජ්ඣං ලොකං උපපජ්ජති. තමෙනං සබ්‍යාබජ්ඣං ලොකං උපපන්නං සමානං සබ්‍යාබජ්ඣා ඵස්සා ඵුසන්ති. සො සබ්‍යාබජ්ඣෙහි ඵස්සෙහි ඵුට්ඨො සමානො සබ්‍යාබජ්ඣං වෙදනං වෙදෙති එකන්තදුක්ඛං, සෙය්‍යථාපි සත්තා නෙරයිකා . ඉති ඛො, පුණ්ණ, භූතා භූතස්ස උපපත්ති හොති; යං කරොති තෙන උපපජ්ජති, උපපන්නමෙනං ඵස්සා ඵුසන්ති. එවංපාහං, පුණ්ණ, 'කම්මදායාදා සත්තා'ති වදාමි. ඉදං වුච්චති, පුණ්ණ, කම්මං කණ්හං කණ්හවිපාකං.

''කතමඤ්ච, පුණ්ණ, කම්මං සුක්කං සුක්කවිපාකං? ඉධ, පුණ්ණ, එකච්චො අබ්‍යාබජ්ඣං කායසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති, අබ්‍යාබජ්ඣං වචීසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති, අබ්‍යාබජ්ඣං මනොසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති. සො අබ්‍යාබජ්ඣං කායසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරිත්වා, අබ්‍යාබජ්ඣං වචීසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරිත්වා, අබ්‍යාබජ්ඣං මනොසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරිත්වා අබ්‍යාබජ්ඣං ලොකං උපපජ්ජති. තමෙනං අබ්‍යාබජ්ඣං ලොකං උපපන්නං සමානං අබ්‍යාබජ්ඣා ඵස්සා ඵුසන්ති. සො අබ්‍යාබජ්ඣෙහි ඵස්සෙහි ඵුට්ඨො සමානො අබ්‍යාබජ්ඣං වෙදනං වෙදෙති එකන්තසුඛං, සෙය්‍යථාපි දෙවා සුභකිණ්හා. ඉති ඛො , පුණ්ණ, භූතා භූතස්ස උපපත්ති හොති; යං කරොති තෙන උපපජ්ජති, උපපන්නමෙනං ඵස්සා ඵුසන්ති. එවංපාහං, පුණ්ණ, 'කම්මදායාදා සත්තා'ති වදාමි. ඉදං වුච්චති, පුණ්ණ, කම්මං සුක්කං සුක්කවිපාකං.

''කතමඤ්ච, පුණ්ණ, කම්මං කණ්හසුක්කං කණ්හසුක්කවිපාකං? ඉධ, පුණ්ණ, එකච්චො සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි කායසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති, සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි වචීසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති, සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි මනොසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරොති. සො සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි කායසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරිත්වා, සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි වචීසඞ්ඛාරං අභිඞ්ඛරිත්වා, සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි මනොසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛරිත්වා සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි ලොකං උපපජ්ජති. තමෙනං සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි ලොකං උපපන්නං සමානං සබ්‍යාබජ්ඣාපි අබ්‍යාබජ්ඣාපි ඵස්සා ඵුසන්ති. සො සබ්‍යාබජ්ඣෙහිපි අබ්‍යාබජ්ඣෙහිපි ඵස්සෙහි ඵුට්ඨො සමානො සබ්‍යාබජ්ඣම්පි අබ්‍යාබජ්ඣම්පි වෙදනං වෙදෙති වොකිණ්ණසුඛදුක්ඛං, සෙය්‍යථාපි මනුස්සා එකච්චෙ ච දෙවා එකච්චෙ ච විනිපාතිකා. ඉති ඛො, පුණ්ණ, භූතා භූතස්ස උපපත්ති හොති; යං කරොති තෙන උපපජ්ජති. උපපන්නමෙනං ඵස්සා ඵුසන්ති. එවංපාහං, පුණ්ණ, 'කම්මදායාදා සත්තා'ති වදාමි. ඉදං වුච්චති, පුණ්ණ, කම්මං කණ්හසුක්කං කණ්හසුක්කවිපාකං.

‘‘කතමඤ්ච , පුණ්ණ, කම්මං අකණ්හං අසුක්කං අකණ්හඅසුක්කවිපාකං, කම්මක්ඛයාය සංවත්තති? තත්‍ර, පුණ්ණ, යමිදං කම්මං කණ්හං කණ්හවිපාකං තස්ස පහානාය යා චෙතනා, යමිදං [යම්පිදං (සී. පී.)] කම්මං සුක්කං සුක්කවිපාකං තස්ස පහානාය යා චෙතනා, යමිදං [යම්පිදං (සී. පී.)] කම්මං කණ්හසුක්කං කණ්හසුක්කවිපාකං තස්ස පහානාය යා චෙතනා – ඉදං වුච්චති, පුණ්ණ, කම්මං අකණ්හං අසුක්කං අකණ්හඅසුක්කවිපාකං, කම්මක්ඛයාය සංවත්තතීති. ඉමානි ඛො, පුණ්ණ, චත්තාරි කම්මානි මයා සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදිතානී’’ති.

82. එවං වුත්තෙ, පුණ්ණො කොලියපුත්තො ගොවතිකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ! සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ…පෙ…. උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. අචෙලො පන සෙනියො කුක්කුරවතිකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ! සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ…පෙ…. පකාසිතො. එසාහං, භන්තෙ, භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. ලභෙය්‍යාහං, භන්තෙ, භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පද’’න්ති. ‘‘යො ඛො, සෙනිය , අඤ්ඤතිත්ථියපුබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ආකඞ්ඛති පබ්බජ්ජං, ආකඞ්ඛති උපසම්පදං සො චත්තාරො මාසෙ පරිවසති. චතුන්නං මාසානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්ති, උපසම්පාදෙන්ති භික්ඛුභාවාය. අපි ච මෙත්ථ පුග්ගලවෙමත්තතා විදිතා’’ති.

‘‘සචෙ, භන්තෙ, අඤ්ඤතිත්ථියපුබ්බා ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ආකඞ්ඛන්තා පබ්බජ්ජං ආකඞ්ඛන්තා උපසම්පදං තෙ චත්තාරො මාසෙ පරිවසන්ති චතුන්නං මාසානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්ති උපසම්පාදෙන්ති භික්ඛුභාවාය, අහං චත්තාරි වස්සානි පරිවසිස්සාමි. චතුන්නං වස්සානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්තු, උපසම්පාදෙන්තු භික්ඛුභාවායා’’ති. අලත්ථ ඛො අචෙලො සෙනියො කුක්කුරවතිකො භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං. අචිරූපසම්පන්නො ඛො පනායස්මා සෙනියො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ඛො පනායස්මා සෙනියො අරහතං අහොසීති.

කුක්කුරවතිකසුත්තං නිට්ඨිතං සත්තමං.

8. අභයරාජකුමාරසුත්තං

83. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො අභයො රාජකුමාරො යෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා නිගණ්ඨං නාටපුත්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො අභයං රාජකුමාරං නිගණ්ඨො නාටපුත්තො එතදවොච – ‘‘එහි ත්වං, රාජකුමාර, සමණස්ස ගොතමස්ස වාදං ආරොපෙහි. එවං තෙ කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡිස්සති – ‘අභයෙන රාජකුමාරෙන සමණස්ස ගොතමස්ස එවං මහිද්ධිකස්ස එවං මහානුභාවස්ස වාදො ආරොපිතො’’’ති. ‘‘යථා කථං පනාහං, භන්තෙ, සමණස්ස ගොතමස්ස එවං මහිද්ධිකස්ස එවං මහානුභාවස්ස වාදං ආරොපෙස්සාමී’’ති? ‘‘එහි ත්වං, රාජකුමාර, යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා සමණං ගොතමං එවං වදෙහි – ‘භාසෙය්‍ය නු ඛො, භන්තෙ, තථාගතො තං වාචං යා සා වාචා පරෙසං අප්පියා අමනාපා’ති? සචෙ තෙ සමණො ගොතමො එවං පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරොති – ‘භාසෙය්‍ය, රාජකුමාර, තථාගතො තං වාචං යා සා වාචා පරෙසං අප්පියා අමනාපා’ති, තමෙනං ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි – ‘අථ කිඤ්චරහි තෙ, භන්තෙ, පුථුජ්ජනෙන නානාකරණං? පුථුජ්ජනොපි හි තං වාචං භාසෙය්‍ය යා සා වාචා පරෙසං අප්පියා අමනාපා’ති. සචෙ පන තෙ සමණො ගොතමො එවං පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරොති – ‘න, රාජකුමාර, තථාගතො තං වාචං භාසෙය්‍ය යා සා වාචා පරෙසං අප්පියා අමනාපා’ති, තමෙනං ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි – ‘අථ කිඤ්චරහි තෙ, භන්තෙ, දෙවදත්තො බ්‍යාකතො – ‘‘ආපායිකො දෙවදත්තො, නෙරයිකො දෙවදත්තො, කප්පට්ඨො දෙවදත්තො, අතෙකිච්ඡො දෙවදත්තො’’ති? තාය ච පන තෙ වාචාය දෙවදත්තො කුපිතො අහොසි අනත්තමනො’ති. ඉමං ඛො තෙ, රාජකුමාර, සමණො ගොතමො උභතොකොටිකං පඤ්හං පුට්ඨො සමානො නෙව සක්ඛිති උග්ගිලිතුං න සක්ඛිති ඔගිලිතුං. සෙය්‍යථාපි නාම පුරිසස්ස අයොසිඞ්ඝාටකං කණ්ඨෙ විලග්ගං, සො නෙව සක්කුණෙය්‍ය උග්ගිලිතුං න සක්කුණෙය්‍ය ඔගිලිතුං; එවමෙව ඛො තෙ, රාජකුමාර, සමණො ගොතමො ඉමං උභතොකොටිකං පඤ්හං පුට්ඨො සමානො නෙව සක්ඛිති උග්ගිලිතුං න සක්ඛිති ඔගිලිතු’’න්ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො අභයො රාජකුමාරො නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා නිගණ්ඨං නාටපුත්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි.

84. එකමන්තං නිසින්නස්ස ඛො අභයස්ස රාජකුමාරස්ස සූරියං [සුරියං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] උල්ලොකෙත්වා එතදහොසි – ‘‘අකාලො ඛො අජ්ජ භගවතො වාදං ආරොපෙතුං . ස්වෙ දානාහං සකෙ නිවෙසනෙ භගවතො වාදං ආරොපෙස්සාමී’’ති භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අධිවාසෙතු මෙ, භන්තෙ, භගවා ස්වාතනාය අත්තචතුත්ථො භත්ත’’න්ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො අභයො රාජකුමාරො භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො භගවා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන අභයස්ස රාජකුමාරස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො අභයො රාජකුමාරො භගවන්තං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි

සම්පවාරෙසි. අථ ඛො අභයො රාජකුමාරො භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි.

85. එකමන්තං නිසින්නො ඛො අභයො රාජකුමාරො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘භාසෙය්‍ය නු ඛො, භන්තෙ, තථාගතො තං වාචං යා සා වාචා පරෙසං අප්පියා අමනාපා’’ති? ‘‘න ඛ්වෙත්ථ, රාජකුමාර, එකංසෙනා’’ති. ‘‘එත්ථ, භන්තෙ, අනස්සුං නිගණ්ඨා’’ති. ‘‘කිං පන ත්වං, රාජකුමාර, එවං වදෙසි – ‘එත්ථ , භන්තෙ, අනස්සුං නිගණ්ඨා’’’ති? ‘‘ඉධාහං, භන්තෙ, යෙන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා නිගණ්ඨං නාටපුත්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිං. එකමන්තං නිසින්නං ඛො මං, භන්තෙ, නිගණ්ඨො නාටපුත්තො එතදවොච – ‘එහි ත්වං, රාජකුමාර, සමණස්ස ගොතමස්ස වාදං ආරොපෙහි. එවං තෙ කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගච්ඡිස්සති – අභයෙන රාජකුමාරෙන සමණස්ස ගොතමස්ස එවං මහිද්ධිකස්ස එවං මහානුභාවස්ස වාදො ආරොපිතො’ති. එවං වුත්තෙ, අහං, භන්තෙ, නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතදවොචං – ‘යථා කථං පනාහං , භන්තෙ, සමණස්ස ගොතමස්ස එවං මහිද්ධිකස්ස එවං මහානුභාවස්ස වාදං ආරොපෙස්සාමී’ති? ‘එහි ත්වං, රාජකුමාර, යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා සමණං ගොතමං එවං වදෙහි – භාසෙය්‍ය නු ඛො, භන්තෙ, තථාගතො තං වාචං යා සා වාචා පරෙසං අප්පියා අමනාපාති? සචෙ තෙ සමණො ගොතමො එවං පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරොති – භාසෙය්‍ය, රාජකුමාර, තථාගතො තං වාචං යා සා වාචා පරෙසං අප්පියා අමනාපාති, තමෙනං ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි – අථ කිඤ්චරහි තෙ, භන්තෙ, පුථුජ්ජනෙන නානාකරණං? පුථුජ්ජනොපි හි තං වාචං භාසෙය්‍ය යා සා වාචා පරෙසං අප්පියා අමනාපාති. සචෙ පන තෙ සමණො ගොතමො එවං පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරොති – න, රාජකුමාර, තථාගතො තං වාචං භාසෙය්‍ය යා සා වාචා පරෙසං අප්පියා අමනාපාති, තමෙනං ත්වං එවං වදෙය්‍යාසි – අථ කිඤ්චරහි තෙ, භන්තෙ, දෙවදත්තො බ්‍යාකතො – ආපායිකො දෙවදත්තො, නෙරයිකො දෙවදත්තො, කප්පට්ඨො දෙවදත්තො, අතෙකිච්ඡො දෙවදත්තොති? තාය ච පන තෙ වාචාය දෙවදත්තො කුපිතො අහොසි අනත්තමනොති. ඉමං ඛො තෙ, රාජකුමාර, සමණො ගොතමො උභතොකොටිකං පඤ්හං පුට්ඨො සමානො නෙව සක්ඛිති උග්ගිලිතුං න සක්ඛිති ඔගිලිතුං. සෙය්‍යථාපි නාම පුරිසස්ස අයොසිඞ්ඝාටකං කණ්ඨෙ විලග්ගං, සො නෙව සක්කුණෙය්‍ය උග්ගිලිතුං න සක්කුණෙය්‍ය ඔගිලිතුං; එවමෙව ඛො තෙ, රාජකුමාර, සමණො ගොතමො ඉමං උභතොකොටිකං පඤ්හං පුට්ඨො සමානො නෙව සක්ඛිති උග්ගිලිතුං න සක්ඛිති ඔගිලිතු’’’න්ති.

86. තෙන ඛො පන සමයෙන දහරො කුමාරො මන්දො උත්තානසෙය්‍යකො අභයස්ස රාජකුමාරස්ස අඞ්කෙ නිසින්නො හොති. අථ ඛො භගවා අභයං රාජකුමාරං එතදවොච – ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, රාජකුමාර, සචායං කුමාරො තුය්හං වා පමාදමන්වාය ධාතියා වා පමාදමන්වාය කට්ඨං වා කඨලං [කථලං (ක.)] වා මුඛෙ ආහරෙය්‍ය, කින්ති නං කරෙය්‍යාසී’’ති? ‘‘ආහරෙය්‍යස්සාහං, භන්තෙ. සචෙ, භන්තෙ, න සක්කුණෙය්‍යං ආදිකෙනෙව ආහත්තුං [ආහරිතුං (ස්‍යා. කං.)], වාමෙන හත්ථෙන සීසං පරිග්ගහෙත්වා [පග්ගහෙත්වා (සී.)] දක්ඛිණෙන හත්ථෙන වඞ්කඞ්ගුලිං කරිත්වා සලොහිතම්පි ආහරෙය්‍යං. තං කිස්ස හෙතු? අත්ථි මෙ, භන්තෙ, කුමාරෙ අනුකම්පා’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො, රාජකුමාර, යං තථාගතො වාචං ජානාති අභූතං අතච්ඡං අනත්ථසංහිතං සා ච පරෙසං අප්පියා අමනාපා, න තං තථාගතො වාචං භාසති. යම්පි තථාගතො වාචං ජානාති භූතං තච්ඡං අනත්ථසංහිතං සා ච පරෙසං අප්පියා අමනාපා, තම්පි තථාගතො වාචං න භාසති. යඤ්ච ඛො තථාගතො වාචං ජානාති භූතං තච්ඡං අත්ථසංහිතං සා ච පරෙසං අප්පියා අමනාපා, තත්‍ර කාලඤ්ඤූ තථාගතො හොති තස්සා වාචාය වෙය්‍යාකරණාය. යං තථාගතො වාචං ජානාති අභූතං අතච්ඡං අනත්ථසංහිතං සා ච පරෙසං පියා මනාපා, න තං තථාගතො වාචං භාසති. යම්පි තථාගතො වාචං ජානාති භූතං තච්ඡං අනත්ථසංහිතං සා ච පරෙසං පියා මනාපා තම්පි තථාගතො වාචං න භාසති. යඤ්ච තථාගතො වාචං ජානාති භූතං තච්ඡං අත්ථසංහිතං සා ච පරෙසං පියා මනාපා, තත්‍ර කාලඤ්ඤූ තථාගතො හොති තස්සා වාචාය වෙය්‍යාකරණාය. තං කිස්ස හෙතු? අත්ථි, රාජකුමාර, තථාගතස්ස සත්තෙසු අනුකම්පා’’ති.

87. ‘‘යෙමෙ, භන්තෙ, ඛත්තියපණ්ඩිතාපි බ්‍රාහ්මණපණ්ඩිතාපි ගහපතිපණ්ඩිතාපි සමණපණ්ඩිතාපි පඤ්හං අභිසඞ්ඛරිත්වා තථාගතං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡන්ති, පුබ්බෙව නු ඛො, එතං, භන්තෙ , භගවතො චෙතසො පරිවිතක්කිතං හොති ‘යෙ මං උපසඞ්කමිත්වා එවං පුච්ඡිස්සන්ති තෙසාහං එවං පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරිස්සාමී’ති, උදාහු ඨානසොවෙතං තථාගතං පටිභාතී’’ති?

‘‘තෙන හි, රාජකුමාර, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි, යථා තෙ ඛමෙය්‍ය තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. තං කිං මඤ්ඤසි, රාජකුමාර, කුසලො ත්වං රථස්ස අඞ්ගපච්චඞ්ගාන’’න්ති?

‘‘එවං, භන්තෙ, කුසලො අහං රථස්ස අඞ්ගපච්චඞ්ගාන’’න්ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, රාජකුමාර, යෙ තං උපසඞ්කමිත්වා එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘කිං නාමිදං රථස්ස අඞ්ගපච්චඞ්ග’න්ති? පුබ්බෙව නු ඛො තෙ එතං චෙතසො පරිවිතක්කිතං අස්ස ‘යෙ මං උපසඞ්කමිත්වා එවං පුච්ඡිස්සන්ති තෙසාහං එවං පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරිස්සාමී’ති, උදාහු ඨානසොවෙතං පටිභාසෙය්‍යා’’ති?

‘‘අහඤ්හි, භන්තෙ, රථිකො සඤ්ඤාතො කුසලො රථස්ස අඞ්ගපච්චඞ්ගානං. සබ්බානි මෙ රථස්ස අඞ්ගපච්චඞ්ගානි සුවිදිතානි. ඨානසොවෙතං මං පටිභාසෙය්‍යා’’ති .

‘‘එවමෙව ඛො, රාජකුමාර, යෙ තෙ ඛත්තියපණ්ඩිතාපි බ්‍රාහ්මණපණ්ඩිතාපි ගහපතිපණ්ඩිතාපි සමණපණ්ඩිතාපි පඤ්හං අභිසඞ්ඛරිත්වා තථාගතං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡන්ති, ඨානසොවෙතං තථාගතං පටිභාති. තං කිස්ස හෙතු? සා හි, රාජකුමාර, තථාගතස්ස ධම්මධාතු සුප්පටිවිද්ධා යස්සා ධම්මධාතුයා සුප්පටිවිද්ධත්තා ඨානසොවෙතං තථාගතං පටිභාතී’’ති.

එවං වුත්තෙ, අභයො රාජකුමාරො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ, අභික්කන්තං, භන්තෙ…පෙ. … අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

අභයරාජකුමාරසුත්තං නිට්ඨිතං අට්ඨමං.

9. බහුවෙදනීයසුත්තං

88. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො පඤ්චකඞ්ගො ථපති යෙනායස්මා උදායී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං උදායිං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො පඤ්චකඞ්ගො ථපති ආයස්මන්තං උදායිං එතදවොච – ‘‘කති නු ඛො, භන්තෙ උදායි, වෙදනා වුත්තා භගවතා’’ති? ‘‘තිස්සො ඛො, ථපති [ගහපති (සයා. කං. පී.)], වෙදනා වුත්තා භගවතා. සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා ඛො, ථපති, තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා’’ති. එවං වුත්තෙ, පඤ්චකඞ්ගො ථපති ආයස්මන්තං උදායිං එතදවොච – ‘‘න ඛො, භන්තෙ උදායි, තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා; ද්වෙ වෙදනා වුත්තා භගවතා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා. යායං, භන්තෙ, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා සන්තස්මිං එසා පණීතෙ සුඛෙ වුත්තා භගවතා’’ති. දුතියම්පි ඛො ආයස්මා උදායී පඤ්චකඞ්ගං ථපතිං එතදවොච – ‘‘න ඛො, ගහපති, ද්වෙ වෙදනා වුත්තා භගවතා; තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා. සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා ඛො, ථපති, තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා’’ති. දුතියම්පි ඛො පඤ්චකඞ්ගො ථපති ආයස්මන්තං උදායිං එතදවොච – ‘‘න ඛො, භන්තෙ උදායි, තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා; ද්වෙ වෙදනා වුත්තා භගවතා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා. යායං, භන්තෙ , අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා සන්තස්මිං එසා පණීතෙ සුඛෙ වුත්තා භගවතා’’ති. තතියම්පි ඛො ආයස්මා උදායී පඤ්චකඞ්ගං ථපතිං එතදවොච – ‘‘න ඛො, ථපති, ද්වෙ වෙදනා වුත්තා භගවතා; තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා. සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා – ඉමා ඛො, ථපති, තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා’’ති. තතියම්පි ඛො පඤ්චකඞ්ගො ථපති ආයස්මන්තං උදායිං එතදවොච – ‘‘න ඛො, භන්තෙ උදායි, තිස්සො වෙදනා වුත්තා භගවතා, ද්වෙ වෙදනා වුත්තා භගවතා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා. යායං, භන්තෙ, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා සන්තස්මිං එසා පණීතෙ සුඛෙ වුත්තා භගවතා’’ති. නෙව ඛො සක්ඛි ආයස්මා උදායී පඤ්චකඞ්ගං ථපතිං සඤ්ඤාපෙතුං න පනාසක්ඛි පඤ්චකඞ්ගො ථපති ආයස්මන්තං උදායිං සඤ්ඤාපෙතුං.

89. අස්සොසි ඛො ආයස්මා ආනන්දො ආයස්මතො උදායිස්ස පඤ්චකඞ්ගෙන ථපතිනා සද්ධිං ඉමං කථාසල්ලාපං. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො යාවතකො අහොසි ආයස්මතො උදායිස්ස පඤ්චකඞ්ගෙන ථපතිනා සද්ධිං කථාසල්ලාපො තං සබ්බං භගවතො ආරොචෙසි. එවං වුත්තෙ, භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – ‘‘සන්තඤ්ඤෙව ඛො, ආනන්ද, පරියායං පඤ්චකඞ්ගො ථපති උදායිස්ස නාබ්භනුමොදි, සන්තඤ්ඤෙව ච පන පරියායං උදායී පඤ්චකඞ්ගස්ස ථපතිස්ස නාබ්භනුමොදි. ද්වෙපානන්ද, වෙදනා වුත්තා මයා පරියායෙන , තිස්සොපි වෙදනා වුත්තා මයා පරියායෙන, පඤ්චපි වෙදනා වුත්තා මයා පරියායෙන, ඡපි වෙදනා වුත්තා මයා පරියායෙන, අට්ඨාරසපි වෙදනා වුත්තා මයා පරියායෙන, ඡත්තිංසපි වෙදනා වුත්තා මයා පරියායෙන, අට්ඨසතම්පි වෙදනා වුත්තා මයා පරියායෙන. එවං පරියායදෙසිතො ඛො, ආනන්ද, මයා ධම්මො. එවං පරියායදෙසිතෙ ඛො, ආනන්ද, මයා ධම්මෙ යෙ අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සුභාසිතං සුලපිතං න සමනුජානිස්සන්ති න සමනුමඤ්ඤිස්සන්ති න සමනුමොදිස්සන්ති තෙසමෙතං පාටිකඞ්ඛං – භණ්ඩනජාතා කලහජාතා විවාදාපන්නා අඤ්ඤමඤ්ඤං මුඛසත්තීහි විතුදන්තා විහරිස්සන්ති. එවං පරියායදෙසිතො ඛො, ආනන්ද, මයා ධම්මො. එවං පරියායදෙසිතෙ ඛො, ආනන්ද, මයා ධම්මෙ යෙ අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සුභාසිතං සුලපිතං සමනුජානිස්සන්ති සමනුමඤ්ඤිස්සන්ති සමනුමොදිස්සන්ති තෙසමෙතං පාටිකඞ්ඛං – සමග්ගා සම්මොදමානා අවිවදමානා ඛීරොදකීභූතා අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තා විහරිස්සන්ති’’.

90. ‘‘පඤ්ච ඛො ඉමෙ, ආනන්ද, කාමගුණා. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා…පෙ…. ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා…පෙ…. ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා…පෙ…. කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා – ඉමෙ ඛො, ආනන්ද, පඤ්ච කාමගුණා. යං ඛො, ආනන්ද, ඉමෙ පඤ්ච කාමගුණෙ පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං ඉදං වුච්චති කාමසුඛං.

‘‘යො ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍ය – ‘එතපරමං සත්තා සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙන්තී’ති, ඉදමස්ස නානුජානාමි. තං කිස්ස හෙතු? අත්ථානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච. කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි

විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති . ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

‘‘යො ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍ය – ‘එතපරමං සත්තා සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙන්තී’ති, ඉදමස්ස නානුජානාමි. තං කිස්ස හෙතු? අත්ථානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච. කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා…පෙ…. දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

‘‘යො ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍ය…පෙ….. කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා…පෙ…. තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

‘‘යො ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍ය…පෙ….. කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා…පෙ…. චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

‘‘යො ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍ය…පෙ….. කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච ? ඉධානන්ද, භික්ඛු සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා, පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා, නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ‘අනන්තො ආකාසො’ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

‘‘යො ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍ය…පෙ….. කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

‘‘යො ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍ය…පෙ….. කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

‘‘යො ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍ය…පෙ….. කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

‘‘යො ඛො, ආනන්ද, එවං වදෙය්‍ය – ‘එතපරමං සත්තා සුඛං සොමනස්සං පටිසංවෙදෙන්තී’ති, ඉදමස්ස නානුජානාමි. තං කිස්ස හෙතු? අත්ථානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච. කතමඤ්චානන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච? ඉධානන්ද, භික්ඛු සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතම්හා සුඛා අඤ්ඤං සුඛං අභික්කන්තතරඤ්ච පණීතතරඤ්ච.

91. ‘‘ඨානං ඛො පනෙතං, ආනන්ද, විජ්ජති යං අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවං වදෙය්‍යුං – ‘සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං සමණො ගොතමො ආහ; තඤ්ච සුඛස්මිං පඤ්ඤපෙති. තයිදං කිංසු, තයිදං කථංසූ’ති? එවංවාදිනො, ආනන්ද, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා එවමස්සු වචනීයා – ‘න ඛො, ආවුසො, භගවා සුඛංයෙව වෙදනං සන්ධාය සුඛස්මිං පඤ්ඤපෙති; අපි ච, ආවුසො, යත්ථ යත්ථ සුඛං උපලබ්භති යහිං යහිං තං තං තථාගතො සුඛස්මිං පඤ්ඤපෙතී’’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

බහුවෙදනීයසුත්තං නිට්ඨිතං නවමං.

10. අපණ්ණකසුත්තං

92. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන සාලා නාම කොසලානං බ්‍රාහ්මණගාමො තදවසරි. අස්සොසුං ඛො සාලෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා – ‘‘සමණො ඛලු භො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං සාලං

අනුප්පත්තො. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී’’ති. අථ ඛො සාලෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා අප්පෙකච්චෙ භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. අප්පෙකච්චෙ භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු; සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. අප්පෙකච්චෙ යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. අප්පෙකච්චෙ භගවතො සන්තිකෙ නාමගොත්තං සාවෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. අප්පෙකච්චෙ තුණ්හීභූතා එකමන්තං නිසීදිංසු.

93. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො සාලෙය්‍යකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ භගවා එතදවොච – ‘‘අත්ථි පන වො, ගහපතයො, කොචි මනාපො සත්ථා යස්මිං වො ආකාරවතී සද්ධා පටිලද්ධා’’ති? ‘‘නත්ථි ඛො නො, භන්තෙ, කොචි මනාපො සත්ථා යස්මිං නො ආකාරවතී සද්ධා පටිලද්ධා’’ති. ‘‘මනාපං වො, ගහපතයො, සත්ථාරං අලභන්තෙහි අයං අපණ්ණකො ධම්මො සමාදාය වත්තිතබ්බො. අපණ්ණකො හි, ගහපතයො, ධම්මො සමත්තො සමාදින්නො, සො වො භවිස්සති දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය. කතමො ච, ගහපතයො, අපණ්ණකො ධම්මො’’?

94. ‘‘සන්ති , ගහපතයො, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘නත්ථි දින්නං, නත්ථි යිට්ඨං, නත්ථි හුතං; නත්ථි සුකතදුක්කටානං [සුකටදුක්කටානං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරො ලොකො; නත්ථි මාතා, නත්ථි පිතා; නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා; නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා [සමග්ගතා (ක.)] සම්මා පටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. තෙසංයෙව ඛො, ගහපතයො, සමණබ්‍රාහ්මණානං එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උජුවිපච්චනීකවාදා. තෙ එවමාහංසු – ‘අත්ථි දින්නං, අත්ථි යිට්ඨං, අත්ථි හුතං; අත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො; අත්ථි අයං ලොකො, අත්ථි පරො ලොකො; අත්ථි මාතා, අත්ථි පිතා; අත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා; අත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මා පටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති. තං කිං මඤ්ඤථ, ගහපතයො – ‘නනුමෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උජුවිපච්චනීකවාදා’’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’.

95. ‘‘තත්‍ර, ගහපතයො, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘නත්ථි දින්නං, නත්ථි යිට්ඨං… පෙ…. යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති තෙසමෙතං පාටිකඞ්ඛං? යමිදං [යදිදං (ක.)] කායසුචරිතං, වචීසුචරිතං, මනොසුචරිතං – ඉමෙ තයො කුසලෙ ධම්මෙ අභිනිවජ්ජෙත්වා [අභිනිබ්බජ්ජෙත්වා (ස්‍යා. කං.), අභිනිබ්බිජ්ජිත්වා (ක.)] යමිදං [යදිදං (ක.)] කායදුච්චරිතං, වචීදුච්චරිතං, මනොදුච්චරිතං – ඉමෙ තයො අකුසලෙ ධම්මෙ සමාදාය වත්තිස්සන්ති. තං කිස්ස හෙතු? න හි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා පස්සන්ති අකුසලානං ධම්මානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං, කුසලානං ධම්මානං නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං වොදානපක්ඛං. සන්තංයෙව පන පරං ලොකං ‘නත්ථි පරො ලොකො’ තිස්ස දිට්ඨි හොති; සාස්ස හොති මිච්ඡාදිට්ඨි. සන්තංයෙව ඛො පන පරං ලොකං ‘නත්ථි පරො ලොකො’ති සඞ්කප්පෙති; ස්වාස්ස හොති මිච්ඡාසඞ්කප්පො. සන්තංයෙව ඛො පන පරං ලොකං ‘නත්ථි පරො ලොකො’ති වාචං භාසති; සාස්ස හොති මිච්ඡාවාචා. සන්තංයෙව ඛො පන පරං ලොකං ‘නත්ථි පරො ලොකො’ති ආහ; යෙ තෙ අරහන්තො පරලොකවිදුනො තෙසමයං පච්චනීකං කරොති. සන්තංයෙව ඛො පන පරං ලොකං ‘නත්ථි පරො ලොකො’ති පරං සඤ්ඤාපෙති [පඤ්ඤාපෙති (ක.)]; සාස්ස හොති අසද්ධම්මසඤ්ඤත්ති [අස්සද්ධම්මපඤ්ඤත්ති (ක.)]. තාය ච පන අසද්ධම්මසඤ්ඤත්තියා අත්තානුක්කංසෙති, පරං වම්භෙති. ඉති පුබ්බෙව ඛො පනස්ස සුසීල්‍යං පහීනං හොති, දුස්සීල්‍යං පච්චුපට්ඨිතං – අයඤ්ච මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසඞ්කප්පො මිච්ඡාවාචා අරියානං පච්චනීකතා අසද්ධම්මසඤ්ඤත්ති අත්තුක්කංසනා පරවම්භනා. එවමස්සිමෙ [එවං’සි’මෙ’ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා.

‘‘තත්‍ර , ගහපතයො, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සචෙ ඛො නත්ථි පරො ලොකො එවමයං භවං පුරිසපුග්ගලො කායස්ස භෙදා සොත්ථිමත්තානං කරිස්සති; සචෙ ඛො අත්ථි පරො ලොකො එවමයං භවං පුරිසපුග්ගලො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජිස්සති. කාමං ඛො පන මාහු පරො ලොකො, හොතු නෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං සච්චං වචනං; අථ ච පනායං භවං පුරිසපුග්ගලො දිට්ඨෙව ධම්මෙ විඤ්ඤූනං ගාරය්හො – දුස්සීලො පුරිසපුග්ගලො මිච්ඡාදිට්ඨි නත්ථිකවාදො’ති. සචෙ ඛො අත්ථෙව පරො ලොකො, එවං ඉමස්ස භොතො පුරිසපුග්ගලස්ස උභයත්ථ කලිග්ගහො – යඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ විඤ්ඤූනං ගාරය්හො, යඤ්ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජිස්සති. එවමස්සායං අපණ්ණකො ධම්මො දුස්සමත්තො සමාදින්නො, එකංසං ඵරිත්වා තිට්ඨති, රිඤ්චති කුසලං ඨානං.

96. ‘‘තත්‍ර , ගහපතයො, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘අත්ථි දින්නං…පෙ…. යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්තී’ති තෙසමෙතං පාටිකඞ්ඛං? යමිදං කායදුච්චරිතං, වචීදුච්චරිතං, මනොදුච්චරිතං – ඉමෙ තයො අකුසලෙ ධම්මෙ අභිනිවජ්ජෙත්වා යමිදං කායසුචරිතං, වචීසුචරිතං, මනොසුචරිතං – ඉමෙ තයො කුසලෙ ධම්මෙ සමාදාය වත්තිස්සන්ති. තං කිස්ස හෙතු? පස්සන්ති හි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලානං ධම්මානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං, කුසලානං ධම්මානං නෙක්ඛම්මෙ

ආනිසංසං වොදානපක්ඛං. සන්තංයෙව ඛො පන පරං ලොකං ‘අත්ථි පරො ලොකො’ තිස්ස දිට්ඨි හොති; සාස්ස හොති සම්මාදිට්ඨි. සන්තංයෙව ඛො පන පරං ලොකං ‘අත්ථි පරො ලොකො’ති සඞ්කප්පෙති; ස්වාස්ස හොති සම්මාසඞ්කප්පො. සන්තංයෙව ඛො පන පරං ලොකං ‘අත්ථි පරො ලොකො’ති වාචං භාසති; සාස්ස හොති සම්මාවාචා. සන්තංයෙව ඛො පන පරං ලොකං ‘අත්ථි පරො ලොකො’ති ආහ; යෙ තෙ අරහන්තො පරලොකවිදුනො තෙසමයං න පච්චනීකං කරොති. සන්තංයෙව ඛො පන පරං ලොකං ‘අත්ථි පරො ලොකො’ති පරං සඤ්ඤාපෙති; සාස්ස හොති සද්ධම්මසඤ්ඤත්ති. තාය ච පන සද්ධම්මසඤ්ඤත්තියා නෙවත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. ඉති පුබ්බෙව ඛො පනස්ස දුස්සීල්‍යං පහීනං හොති, සුසීල්‍යං පච්චුපට්ඨිතං – අයඤ්ච සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා අරියානං අපච්චනීකතා සද්ධම්මසඤ්ඤත්ති අනත්තුක්කංසනා අපරවම්භනා. එවමස්සිමෙ අනෙකෙ කුසලා ධම්මා සම්භවන්ති සම්මාදිට්ඨිපච්චයා.

‘‘තත්‍ර, ගහපතයො, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සචෙ ඛො අත්ථි පරො ලොකො , එවමයං භවං පුරිසපුග්ගලො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සති. කාමං ඛො පන මාහු පරො ලොකො, හොතු නෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං සච්චං වචනං; අථ ච පනායං භවං පුරිසපුග්ගලො දිට්ඨෙව ධම්මෙ විඤ්ඤූනං පාසංසො – සීලවා පුරිසපුග්ගලො සම්මාදිට්ඨි අත්ථිකවාදො’ති. සචෙ ඛො අත්ථෙව පරො ලොකො, එවං ඉමස්ස භොතො පුරිසපුග්ගලස්ස උභයත්ථ කටග්ගහො – යඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ විඤ්ඤූනං පාසංසො, යඤ්ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සති. එවමස්සායං අපණ්ණකො ධම්මො සුසමත්තො සමාදින්නො, උභයංසං ඵරිත්වා තිට්ඨති, රිඤ්චති අකුසලං ඨානං.

97. ‘‘සන්ති, ගහපතයො, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘කරොතො කාරයතො, ඡින්දතො ඡෙදාපයතො, පචතො පාචාපයතො, සොචයතො සොචාපයතො, කිලමතො කිලමාපයතො, ඵන්දතො ඵන්දාපයතො, පාණමතිපාතයතො [පාණමතිමාපයතො (සී. පී.), පාණමතිපාතාපයතො (ස්‍යා. කං.), පාණමතිපාපයතො (ක.)], අදින්නං ආදියතො, සන්ධිං ඡින්දතො, නිල්ලොපං හරතො, එකාගාරිකං කරොතො, පරිපන්ථෙ තිට්ඨතො, පරදාරං ගච්ඡතො, මුසා භණතො; කරොතො න කරීයති පාපං. ඛුරපරියන්තෙන චෙපි චක්කෙන යො ඉමිස්සා පථවියා පාණෙ එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කරෙය්‍ය, නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. දක්ඛිණඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය හනන්තො ඝාතෙන්තො, ඡින්දන්තො ඡෙදාපෙන්තො, පචන්තො පාචෙන්තො; නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. උත්තරඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය දදන්තො දාපෙන්තො, යජන්තො යජාපෙන්තො; නත්ථි තතොනිදානං පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො. දානෙන දමෙන සංයමෙන සච්චවජ්ජෙන [සච්චවාචෙන (ක.)] නත්ථි පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො’ති. තෙසංයෙව ඛො, ගහපතයො, සමණබ්‍රාහ්මණානං එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උජුවිපච්චනීකවාදා තෙ එවමාහංසු – ‘කරොතො කාරයතො, ඡින්දතො ඡෙදාපයතො, පචතො පාචාපයතො, සොචයතො සොචාපයතො, කිලමතො කිලමාපයතො, ඵන්දතො ඵන්දාපයතො, පාණමතිපාතයතො, අදින්නං ආදියතො, සන්ධිං ඡින්දතො, නිල්ලොපං හරතො, එකාගාරිකං කරොතො, පරිපන්ථෙ තිට්ඨතො, පරදාරං ගච්ඡතො, මුසා භණතො; කරොතො කරීයති පාපං. ඛුරපරියන්තෙන චෙපි චක්කෙන යො ඉමිස්සා පථවියා පාණෙ එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කරෙය්‍ය, අත්ථි තතොනිදානං පාපං, අත්ථි පාපස්ස ආගමො. දක්ඛිණඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය හනන්තො ඝාතෙන්තො, ඡින්දන්තො ඡෙදාපෙන්තො, පචන්තො පාචෙන්තො; අත්ථි තතොනිදානං පාපං, අත්ථි පාපස්ස ආගමො. උත්තරඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය දදන්තො දාපෙන්තො, යජන්තො යජාපෙන්තො; අත්ථි තතොනිදානං පුඤ්ඤං, අත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො. දානෙන දමෙන සංයමෙන සච්චවජ්ජෙන අත්ථි පුඤ්ඤං, අත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො’ති. තං කිං මඤ්ඤථ, ගහපතයො, නනුමෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උජුවිපච්චනීකවාදා’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’.

98. ‘‘තත්‍ර, ගහපතයො, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘කරොතො කාරයතො, ඡින්දතො ඡෙදාපයතො, පචතො පාචාපයතො, සොචයතො සොචාපයතො, කිලමතො කිලමාපයතො, ඵන්දතො ඵන්දාපයතො, පාණමතිපාතයතො, අදින්නං ආදියතො, සන්ධිං ඡින්දතො, නිල්ලොපං හරතො, එකාගාරිකං කරොතො, පරිපන්ථෙ තිට්ඨතො, පරදාරං ගච්ඡතො, මුසා භණතො; කරොතො න කරීයති පාපං. ඛුරපරියන්තෙන චෙපි චක්කෙන යො ඉමිස්සා පථවියා පාණෙ එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කරෙය්‍ය, නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. දක්ඛිණඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය හනන්තො ඝාතෙන්තො…පෙ…. දානෙන දමෙන සංයමෙන සච්චවජ්ජෙන නත්ථි පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො’ති තෙසමෙතං පාටිකඞ්ඛං? යමිදං කායසුචරිතං, වචීසුචරිතං, මනොසුචරිතං – ඉමෙ තයො කුසලෙ ධම්මෙ අභිනිවජ්ජෙත්වා යමිදං කායදුච්චරිතං, වචීදුච්චරිතං, මනොදුච්චරිතං – ඉමෙ තයො අකුසලෙ ධම්මෙ සමාදාය වත්තිස්සන්ති. තං කිස්ස හෙතු? න හි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා පස්සන්ති අකුසලානං ධම්මානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං, කුසලානං ධම්මානං නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං වොදානපක්ඛං. සන්තංයෙව ඛො පන කිරියං ‘නත්ථි කිරියා’ තිස්ස දිට්ඨි හොති; සාස්ස හොති මිච්ඡාදිට්ඨි. සන්තංයෙව ඛො පන කිරියං ‘නත්ථි කිරියා’ති සඞ්කප්පෙති; ස්වාස්ස හොති මිච්ඡාසඞ්කප්පො. සන්තංයෙව ඛො පන කිරියං ‘නත්ථි කිරියා’ති වාචං භාසති; සාස්ස හොති මිච්ඡාවාචා. සන්තංයෙව ඛො පන කිරියං ‘නත්ථි කිරියා’ති ආහ, යෙ තෙ අරහන්තො කිරියවාදා තෙසමයං පච්චනීකං කරොති. සන්තංයෙව ඛො පන කිරියං ‘නත්ථි කිරියා’ති පරං සඤ්ඤාපෙති; සාස්ස හොති අසද්ධම්මසඤ්ඤත්ති. තාය ච පන අසද්ධම්මසඤ්ඤත්තියා අත්තානුක්කංසෙති, පරං වම්භෙති. ඉති පුබ්බෙව ඛො පනස්ස සුසීල්‍යං පහීනං හොති, දුස්සීල්‍යං පච්චුපට්ඨිතං – අයඤ්ච මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසඞ්කප්පො මිච්ඡාවාචා අරියානං පච්චනීකතා අසද්ධම්මසඤ්ඤත්ති අත්තුක්කංසනා පරවම්භනා. එවමස්සිමෙ අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා.

‘‘තත්‍ර, ගහපතයො, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සචෙ ඛො නත්ථි කිරියා, එවමයං භවං පුරිසපුග්ගලො කායස්ස භෙදා සොත්ථිමත්තානං කරිස්සති; සචෙ ඛො අත්ථි කිරියා එවමයං භවං පුරිසපුග්ගලො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජිස්සති. කාමං ඛො පන මාහු කිරියා, හොතු නෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං සච්චං වචනං; අථ ච පනායං භවං පුරිසපුග්ගලො දිට්ඨෙව ධම්මෙ විඤ්ඤූනං ගාරය්හො – දුස්සීලො පුරිසපුග්ගලො මිච්ඡාදිට්ඨි අකිරියවාදො’ති. සචෙ ඛො අත්ථෙව කිරියා, එවං ඉමස්ස භොතො පුරිසපුග්ගලස්ස උභයත්ථ කලිග්ගහො – යඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ විඤ්ඤූනං ගාරය්හො, යඤ්ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජිස්සති. එවමස්සායං අපණ්ණකො ධම්මො දුස්සමත්තො සමාදින්නො, එකංසං ඵරිත්වා තිට්ඨති, රිඤ්චති කුසලං ඨානං.

99. ‘‘තත්‍ර, ගහපතයො, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘කරොතො කාරයතො, ඡින්දතො ඡෙදාපයතො, පචතො පාචාපයතො, සොචයතො සොචාපයතො, කිලමතො කිලමාපයතො, ඵන්දතො ඵන්දාපයතො, පාණමතිපාතයතො, අදින්නං ආදියතො, සන්ධිං ඡින්දතො, නිල්ලොපං හරතො, එකාගාරිකං කරොතො, පරිපන්ථෙ තිට්ඨතො, පරදාරං ගච්ඡතො, මුසා භණතො; කරොතො කරීයති පාපං. ඛුරපරියන්තෙන චෙපි චක්කෙන යො ඉමිස්සා පථවියා පාණෙ එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කරෙය්‍ය, අත්ථි තතොනිදානං පාපං, අත්ථි පාපස්ස ආගමො. දක්ඛිණඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය හනන්තො ඝාතෙන්තො, ඡින්දන්තො ඡෙදාපෙන්තො, පචන්තො පාචෙන්තො, අත්ථි තතොනිදානං පාපං, අත්ථි පාපස්ස ආගමො. උත්තරඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය දදන්තො දාපෙන්තො, යජන්තො යජාපෙන්තො, අත්ථි තතොනිදානං පුඤ්ඤං, අත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො. දානෙන දමෙන සංයමෙන සච්චවජ්ජෙන අත්ථි පුඤ්ඤං, අත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො’ති තෙසමෙතං පාටිකඞ්ඛං? යමිදං කායදුච්චරිතං, වචීදුච්චරිතං , මනොදුච්චරිතං – ඉමෙ තයො අකුසලෙ ධම්මෙ අභිනිවජ්ජෙත්වා යමිදං කායසුචරිතං, වචීසුචරිතං, මනොසුචරිතං – ඉමෙ තයො කුසලෙ ධම්මෙ සමාදාය වත්තිස්සන්ති. තං කිස්ස හෙතු? පස්සන්ති හි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලානං ධම්මානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං, කුසලානං ධම්මානං නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං වොදානපක්ඛං. සන්තංයෙව ඛො පන කිරියං ‘අත්ථි කිරියා’ තිස්ස දිට්ඨි හොති; සාස්ස හොති සම්මාදිට්ඨි. සන්තංයෙව ඛො පන කිරියං ‘අත්ථි කිරියා’ති සඞ්කප්පෙති; ස්වාස්ස හොති සම්මාසඞ්කප්පො. සන්තංයෙව ඛො පන කිරියං ‘අත්ථි කිරියා’ති වාචං භාසති; සාස්ස හොති සම්මාවාචා. සන්තංයෙව ඛො පන කිරියං ‘අත්ථි කිරියා’ති ආහ; යෙ තෙ අරහන්තො කිරියවාදා තෙසමයං න පච්චනීකං කරොති. සන්තංයෙව ඛො පන කිරියං ‘අත්ථි කිරියා’ති පරං සඤ්ඤාපෙති; සාස්ස හොති සද්ධම්මසඤ්ඤත්ති. තාය ච පන සද්ධම්මසඤ්ඤත්තියා නෙවත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. ඉති පුබ්බෙව ඛො පනස්ස දුස්සීල්‍යං පහීනං හොති, සුසීල්‍යං පච්චුපට්ඨිතං – අයඤ්ච සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා අරියානං අපච්චනීකතා සද්ධම්මසඤ්ඤත්ති අනත්තුක්කංසනා අපරවම්භනා. එවමස්සිමෙ අනෙකෙ කුසලා ධම්මා සම්භවන්ති සම්මාදිට්ඨිපච්චයා.

‘‘තත්‍ර, ගහපතයො, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සචෙ ඛො අත්ථි කිරියා, එවමයං භවං පුරිසපුග්ගලො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සති. කාමං ඛො පන මාහු කිරියා, හොතු නෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං සච්චං වචනං; අථ ච පනායං භවං පුරිසපුග්ගලො දිට්ඨෙව ධම්මෙ විඤ්ඤූනං පාසංසො – සීලවා පුරිසපුග්ගලො සම්මාදිට්ඨි කිරියවාදො’ති. සචෙ ඛො අත්ථෙව කිරියා, එවං ඉමස්ස භොතො පුරිසපුග්ගලස්ස උභයත්ථ කටග්ගහො – යඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ විඤ්ඤූනං පාසංසො, යඤ්ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සති. එවමස්සායං අපණ්ණකො ධම්මො සුසමත්තො සමාදින්නො, උභයංසං ඵරිත්වා තිට්ඨති, රිඤ්චති අකුසලං ඨානං.

100. ‘‘සන්ති , ගහපතයො, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘නත්ථි හෙතු, නත්ථි පච්චයො සත්තානං සංකිලෙසාය; අහෙතූ අප්පච්චයා සත්තා සංකිලිස්සන්ති. නත්ථි හෙතු, නත්ථි පච්චයො සත්තානං විසුද්ධියා; අහෙතූ අප්පච්චයා සත්තා විසුජ්ඣන්ති. නත්ථි බලං, නත්ථි වීරියං [විරියං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], නත්ථි පුරිසථාමො, නත්ථි පුරිසපරක්කමො; සබ්බෙ සත්තා සබ්බෙ පාණා සබ්බෙ භූතා සබ්බෙ ජීවා අවසා අබලා අවීරියා නියතිසංගතිභාවපරිණතා ඡස්වෙවාභිජාතීසු සුඛදුක්ඛං පටිසංවෙදෙන්තී’ති. තෙසංයෙව ඛො, ගහපතයො, සමණබ්‍රාහ්මණානං එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උජුවිපච්චනීකවාදා. තෙ එවමාහංසු – ‘අත්ථි හෙතු, අත්ථි පච්චයො සත්තානං සංකිලෙසාය; සහෙතූ සප්පච්චයා සත්තා සංකිලිස්සන්ති. අත්ථි හෙතු, අත්ථි පච්චයො සත්තානං විසුද්ධියා; සහෙතූ සප්පච්චයා සත්තා විසුජ්ඣන්ති. අත්ථි බලං, අත්ථි වීරියං, අත්ථි පුරිසථාමො, අත්ථි පුරිසපරක්කමො; න සබ්බෙ සත්තා සබ්බෙ පාණා සබ්බෙ භූතා සබ්බෙ ජීවා අවසා අබලා අවීරියා [අත්ථි පුරිසපරක්කමො, සබ්බෙ සත්තා… සවසා සබලා සවීරියා (ස්‍යා. කං. ක.)] නියතිසංගතිභාවපරිණතා ඡස්වෙවාභිජාතීසු සුඛදුක්ඛං පටිසංවෙදෙන්තී’ති. තං කිං මඤ්ඤථ, ගහපතයො, නනුමෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උජුවිපච්චනීකවාදා’ති? ‘එවං, භන්තෙ’.

101. ‘‘තත්‍ර , ගහපතයො, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘නත්ථි හෙතු, නත්ථි පච්චයො සත්තානං සංකිලෙසාය; අහෙතූ අප්පච්චයා සත්තා සංකිලිස්සන්ති. නත්ථි හෙතු, නත්ථි පච්චයො සත්තානං විසුද්ධියා; අහෙතූ අප්පච්චයා සත්තා විසුජ්ඣන්ති. නත්ථි බලං, නත්ථි වීරියං, නත්ථි පුරිසථාමො, නත්ථි පුරිසපරක්කමො; සබ්බෙ සත්තා සබ්බෙ පාණා සබ්බෙ භූතා සබ්බෙ ජීවා අවසා අබලා අවීරියා නියතිසංගතිභාවපරිණතා ඡස්වෙවාභිජාතීසු සුඛදුක්ඛං පටිසංවෙදෙන්තී’ති තෙසමෙතං පාටිකඞ්ඛං? යමිදං කායසුචරිතං, වචීසුචරිතං, මනොසුචරිතං – ඉමෙ තයො කුසලෙ ධම්මෙ අභිනිවජ්ජෙත්වා යමිදං කායදුච්චරිතං, වචීදුච්චරිතං, මනොදුච්චරිතං – ඉමෙ තයො අකුසලෙ ධම්මෙ සමාදාය වත්තිස්සන්ති. තං කිස්ස හෙතු? න හි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා පස්සන්ති අකුසලානං ධම්මානං

ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං, කුසලානං ධම්මානං නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං වොදානපක්ඛං. සන්තංයෙව ඛො පන හෙතුං ‘නත්ථි හෙතූ’ තිස්ස දිට්ඨි හොති; සාස්ස හොති මිච්ඡාදිට්ඨි. සන්තංයෙව ඛො පන හෙතුං ‘නත්ථි හෙතූ’ති සඞ්කප්පෙති ; ස්වාස්ස හොති මිච්ඡාසඞ්කප්පො. සන්තංයෙව ඛො පන හෙතුං ‘නත්ථි හෙතූ’ති වාචං භාසති; සාස්ස හොති මිච්ඡාවාචා. සන්තංයෙව ඛො පන හෙතුං ‘නත්ථි හෙතූ’ති ආහ; යෙ තෙ අරහන්තො හෙතුවාදා තෙසමයං පච්චනීකං කරොති. සන්තංයෙව ඛො පන හෙතුං ‘නත්ථි හෙතූ’ති පරං සඤ්ඤාපෙති; සාස්ස හොති අසද්ධම්මසඤ්ඤත්ති. තාය ච පන අසද්ධම්මසඤ්ඤත්තියා අත්තානුක්කංසෙති, පරං වම්භෙති. ඉති පුබ්බෙව ඛො පනස්ස සුසීල්‍යං පහීනං හොති, දුස්සීල්‍යං පච්චුපට්ඨිතං – අයඤ්ච මිච්ඡාදිට්ඨි මිච්ඡාසඞ්කප්පො මිච්ඡාවාචා අරියානං පච්චනීකතා අසද්ධම්මසඤ්ඤත්ති අත්තානුක්කංසනා පරවම්භනා. එවමස්සිමෙ අනෙකෙ පාපකා අකුසලා ධම්මා සම්භවන්ති මිච්ඡාදිට්ඨිපච්චයා.

‘‘තත්‍ර, ගහපතයො, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සචෙ ඛො නත්ථි හෙතු, එවමයං භවං පුරිසපුග්ගලො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සොත්ථිමත්තානං කරිස්සති; සචෙ ඛො අත්ථි හෙතු, එවමයං භවං පුරිසපුග්ගලො කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජිස්සති. කාමං ඛො පන මාහු හෙතු, හොතු නෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං සච්චං වචනං; අථ ච පනායං භවං පුරිසපුග්ගලො දිට්ඨෙව ධම්මෙ විඤ්ඤූනං ගාරය්හො – දුස්සීලො පුරිසපුග්ගලො මිච්ඡාදිට්ඨි අහෙතුකවාදො’ති. සචෙ ඛො අත්ථෙව හෙතු, එවං ඉමස්ස භොතො පුරිසපුග්ගලස්ස උභයත්ථ කලිග්ගහො – යඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ විඤ්ඤූනං ගාරය්හො, යඤ්ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජිස්සති. එවමස්සායං අපණ්ණකො ධම්මො දුස්සමත්තො සමාදින්නො, එකංසං ඵරිත්වා තිට්ඨති, රිඤ්චති කුසලං ඨානං.

102. ‘‘තත්‍ර, ගහපතයො, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘අත්ථි හෙතු, අත්ථි පච්චයො සත්තානං සංකිලෙසාය; සහෙතූ සප්පච්චයා සත්තා සංකිලිස්සන්ති. අත්ථි හෙතු, අත්ථි පච්චයො සත්තානං විසුද්ධියා; සහෙතූ සප්පච්චයා සත්තා විසුජ්ඣන්ති. අත්ථි බලං, අත්ථි වීරියං, අත්ථි පුරිසථාමො, අත්ථි පුරිසපරක්කමො; න සබ්බෙ සත්තා සබ්බෙ පාණා සබ්බෙ භූතා සබ්බෙ ජීවා අවසා අබලා අවීරියා නියතිසංගතිභාවපරිණතා ඡස්වෙවාභිජාතීසු සුඛදුක්ඛං පටිසංවෙදෙන්තී’ති තෙසමෙතං පාටිකඞ්ඛං? යමිදං කායදුච්චරිතං, වචීදුච්චරිතං, මනොදුච්චරිතං – ඉමෙ තයො අකුසලෙ ධම්මෙ අභිනිවජ්ජෙත්වා යමිදං කායසුචරිතං, වචීසුචරිතං, මනොසුචරිතං – ඉමෙ තයො කුසලෙ ධම්මෙ සමාදාය වත්තිස්සන්ති. තං කිස්ස හෙතු? පස්සන්ති හි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා අකුසලානං ධම්මානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං, කුසලානං ධම්මානං නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං වොදානපක්ඛං. සන්තංයෙව ඛො පන හෙතුං ‘අත්ථි හෙතූ’ තිස්ස දිට්ඨි හොති; සාස්ස හොති සම්මාදිට්ඨි. සන්තංයෙව ඛො පන හෙතුං ‘අත්ථි හෙතූ’ති සඞ්කප්පෙති; ස්වාස්ස හොති සම්මාසඞ්කප්පො. සන්තංයෙව ඛො පන හෙතුං ‘අත්ථි හෙතූ’ති වාචං භාසති; සාස්ස හොති සම්මාවාචා. සන්තංයෙව ඛො පන හෙතුං ‘අත්ථි හෙතූ’ති ආහ, යෙ තෙ අරහන්තො හෙතුවාදා තෙසමයං න පච්චනීකං කරොති. සන්තංයෙව ඛො පන හෙතුං ‘අත්ථි හෙතූ’ති පරං සඤ්ඤාපෙති; සාස්ස හොති සද්ධම්මසඤ්ඤත්ති. තාය ච පන සද්ධම්මසඤ්ඤත්තියා නෙවත්තානුක්කංසෙති, න පරං වම්භෙති. ඉති පුබ්බෙව ඛො පනස්ස දුස්සීල්‍යං පහීනං හොති, සුසීල්‍යං පච්චුපට්ඨිතං – අයඤ්ච සම්මාදිට්ඨි සම්මාසඞ්කප්පො සම්මාවාචා අරියානං අපච්චනීකතා සද්ධම්මසඤ්ඤත්ති අනත්තුක්කංසනා අපරවම්භනා. එවමස්සිමෙ අනෙකෙ කුසලා ධම්මා සම්භවන්ති සම්මාදිට්ඨිපච්චයා.

‘‘තත්‍ර, ගහපතයො, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සචෙ ඛො අත්ථි හෙතු, එවමයං භවං පුරිසපුග්ගලො කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සති. කාමං ඛො පන මාහු හෙතු, හොතු නෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං සච්චං වචනං; අථ ච පනායං භවං පුරිසපුග්ගලො දිට්ඨෙව ධම්මෙ විඤ්ඤූනං පාසංසො – සීලවා පුරිසපුග්ගලො සම්මාදිට්ඨි හෙතුවාදො’ති. සචෙ ඛො අත්ථි හෙතු , එවං ඉමස්ස භොතො පුරිසපුග්ගලස්ස උභයත්ථ කටග්ගහො – යඤ්ච දිට්ඨෙව ධම්මෙ විඤ්ඤූනං පාසංසො, යඤ්ච කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජිස්සති. එවමස්සායං අපණ්ණකො ධම්මො සුසමත්තො සමාදින්නො, උභයංසං ඵරිත්වා තිට්ඨති, රිඤ්චති අකුසලං ඨානං.

103. ‘‘සන්ති, ගහපතයො, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘නත්ථි සබ්බසො ආරුප්පා’ති. තෙසංයෙව ඛො, ගහපතයො, සමණබ්‍රාහ්මණානං එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උජුවිපච්චනීකවාදා. තෙ එවමාහංසු – ‘අත්ථි සබ්බසො ආරුප්පා’ති. තං කිං මඤ්ඤථ, ගහපතයො, නනුමෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උජුවිපච්චනීකවාදා’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’. ‘‘තත්‍ර , ගහපතයො, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – යෙ ඛො තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘නත්ථි සබ්බසො ආරුප්පා’ති, ඉදං මෙ අදිට්ඨං; යෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘අත්ථි සබ්බසො ආරුප්පා’ති, ඉදං මෙ අවිදිතං. අහඤ්චෙව [අහඤ්චෙ (?)] ඛො පන අජානන්තො අපස්සන්තො එකංසෙන ආදාය වොහරෙය්‍යං – ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤන්ති, න මෙතං අස්ස පතිරූපං. යෙ ඛො තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘නත්ථි සබ්බසො ආරුප්පා’ති, සචෙ තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං සච්චං වචනං, ඨානමෙතං විජ්ජති – යෙ තෙ දෙවා රූපිනො මනොමයා, අපණ්ණකං මෙ තත්‍රූපපත්ති භවිස්සති. යෙ පන තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘අත්ථි සබ්බසො ආරුප්පා’ති, සචෙ තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං සච්චං වචනං, ඨානමෙතං විජ්ජති – යෙ තෙ දෙවා අරූපිනො සඤ්ඤාමයා, අපණ්ණකං මෙ තත්‍රූපපත්ති භවිස්සති. දිස්සන්ති ඛො පන රූපාධිකරණං [රූපකාරණා (ක.)] දණ්ඩාදාන-සත්ථාදාන-කලහ-විග්ගහ-විවාද-තුවංතුවං-පෙසුඤ්ඤ-මුසාවාදා. ‘නත්ථි ඛො පනෙතං සබ්බසො අරූපෙ’’’ති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය රූපානංයෙව නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොති.

104. ‘‘සන්ති, ගහපතයො, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘නත්ථි සබ්බසො භවනිරොධො’ති. තෙසංයෙව ඛො, ගහපතයො, සමණබ්‍රාහ්මණානං එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා උජුවිපච්චනීකවාදා. තෙ එවමාහංසු – ‘අත්ථි සබ්බසො භවනිරොධො’ති. තං කිං මඤ්ඤථ, ගහපතයො, නනුමෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස උජුවිපච්චනීකවාදා’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’. ‘‘තත්‍ර, ගහපතයො, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – යෙ ඛො තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘නත්ථි සබ්බසො භවනිරොධො’ති, ඉදං මෙ අදිට්ඨං; යෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘අත්ථි සබ්බසො භවනිරොධො’ති, ඉදං මෙ අවිදිතං. අහඤ්චෙව ඛො පන අජානන්තො අපස්සන්තො එකංසෙන ආදාය වොහරෙය්‍යං – ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤන්ති, න මෙතං අස්ස පතිරූපං. යෙ ඛො තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘නත්ථි සබ්බසො භවනිරොධො’ති, සචෙ තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං සච්චං වචනං, ඨානමෙතං විජ්ජති – යෙ තෙ දෙවා අරූපිනො සඤ්ඤාමයා අපණ්ණකං මෙ තත්‍රූපපත්ති භවිස්සති. යෙ පන තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘අත්ථි සබ්බසො භවනිරොධො’ති, සචෙ තෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං සච්චං වචනං, ඨානමෙතං විජ්ජති – යං දිට්ඨෙව ධම්මෙ පරිනිබ්බායිස්සාමි . යෙ ඛො තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘නත්ථි සබ්බසො භවනිරොධො’ති, තෙසමයං දිට්ඨි සාරාගාය [සරාගාය (ස්‍යා. කං.)] සන්තිකෙ, සංයොගාය සන්තිකෙ, අභිනන්දනාය සන්තිකෙ, අජ්ඣොසානාය සන්තිකෙ, උපාදානාය සන්තිකෙ. යෙ පන තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘අත්ථි සබ්බසො භවනිරොධො’ති, තෙසමයං දිට්ඨි අසාරාගාය සන්තිකෙ, අසංයොගාය සන්තිකෙ, අනභිනන්දනාය සන්තිකෙ, අනජ්ඣොසානාය සන්තිකෙ, අනුපාදානාය සන්තිකෙ’’’ති. සො ඉති පටිසඞ්ඛාය භවානංයෙව නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය පටිපන්නො හොති.

105. ‘‘චත්තාරොමෙ, ගහපතයො, පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ චත්තාරො? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො පුග්ගලො අත්තන්තපො හොති අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො. ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො පුග්ගලො පරන්තපො හොති පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො. ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො පුග්ගලො අත්තන්තපො ච හොති අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො. ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො හොති නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො; සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති.

106. ‘‘කතමො ච, ගහපතයො, පුග්ගලො අත්තන්තපො අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො ? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො පුග්ගලො අචෙලකො හොති මුත්තාචාරො හත්ථාපලෙඛනො…පෙ…. [විත්ථාරො ම. නි. 2.6-7 කන්දරකසුත්තෙ] ඉති එවරූපං අනෙකවිහිතං කායස්ස ආතාපනපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. අයං වුච්චති, ගහපතයො, පුග්ගලො අත්තන්තපො අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො.

‘‘කතමො ච, ගහපතයො, පුග්ගලො පරන්තපො පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො පුග්ගලො ඔරබ්භිකො හොති සූකරිකො…පෙ…. යෙ වා පනඤ්ඤෙපි කෙචි කුරූරකම්මන්තා. අයං වුච්චති, ගහපතයො, පුග්ගලො පරන්තපො පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො.

‘‘කතමො ච, ගහපතයො, පුග්ගලො අත්තන්තපො ච අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො? ඉධ, ගහපතයො, එකච්චො පුග්ගලො රාජා වා හොති ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො…පෙ…. තෙපි දණ්ඩතජ්ජිතා භයතජ්ජිතා අස්සුමුඛා රුදමානා පරිකම්මානි කරොන්ති. අයං වුච්චති, ගහපතයො, පුග්ගලො අත්තන්තපො ච අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො.

‘‘කතමො ච, ගහපතයො, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො; සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති? ඉධ, ගහපතයො, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො…පෙ…. සො ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං…පෙ…. තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ, සුගතෙ දුග්ගතෙ…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං පජානාති…පෙ…. ‘අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං

ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති. විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. අයං වුච්චති, ගහපතයො, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො; සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරතී’’ති.

එවං වුත්තෙ, සාලෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය ‘චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී’ති; එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එතෙ මයං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාම ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකෙ නො භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතෙ’’ති.

අපණ්ණකසුත්තං නිට්ඨිතං දසමං.

ගහපතිවග්ගො නිට්ඨිතො පඨමො.

තස්සුද්දානං –

කන්දරනාගරසෙඛවතො ච, පොතලියො පුන ජීවකභච්චො;
උපාලිදමථො කුක්කුරඅභයො, බහුවෙදනීයාපණ්ණකතො දසමො.

2. භික්ඛුවග්ගො

1. අම්බලට්ඨිකරාහුලොවාදසුත්තං

107. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා රාහුලො අම්බලට්ඨිකායං විහරති. අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන අම්බලට්ඨිකා යෙනායස්මා රාහුලො තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො ආයස්මා රාහුලො භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන ආසනං පඤ්ඤාපෙසි, උදකඤ්ච පාදානං. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. නිසජ්ජ පාදෙ පක්ඛාලෙසි. ආයස්මාපි ඛො රාහුලො භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි.

108. අථ ඛො භගවා පරිත්තං උදකාවසෙසං උදකාධානෙ ඨපෙත්වා ආයස්මන්තං රාහුලං ආමන්තෙසි – ''පස්සසි නො ත්වං, රාහුල, ඉමං පරිත්තං උදකාවසෙසං උදකාධානෙ ඨපිත''න්ති? ''එවං, භන්තෙ''. ''එවං පරිත්තකං ඛො, රාහුල, තෙසං සාමඤ්ඤං යෙසං නත්ථි සම්පජානමුසාවාදෙ ලජ්ජා''ති. අථ ඛො භගවා පරිත්තං උදකාවසෙසං ඡඩ්ඩෙත්වා ආයස්මන්තං රාහුලං ආමන්තෙසි – ''පස්සසි නො ත්වං, රාහුල, පරිත්තං උදකාවසෙසං ඡඩ්ඩිත''න්ති? ''එවං, භන්තෙ''. ''එවං ඡඩ්ඩිතං ඛො, රාහුල, තෙසං සාමඤ්ඤං යෙසං නත්ථි සම්පජානමුසාවාදෙ ලජ්ජා''ති. අථ ඛො භගවා තං උදකාධානං නික්කුජ්ජිත්වා ආයස්මන්තං රාහුලං ආමන්තෙසි – ''පස්සසි නො ත්වං, රාහුල, ඉමං උදකාධානං නික්කුජ්ජිත''න්ති? ''එවං, භන්තෙ''. ''එවං නික්කුජ්ජිතං ඛො, රාහුල, තෙසං සාමඤ්ඤං යෙසං නත්ථි සම්පජානමුසාවාදෙ ලජ්ජා''ති. අථ ඛො භගවා තං උදකාධානං උක්කුජ්ජිත්වා ආයස්මන්තං රාහුලං ආමන්තෙසි – ''පස්සසි නො ත්වං, රාහුල, ඉමං උදකාධානං රිත්තං තුච්ඡ''න්ති? ''එවං, භන්තෙ''. ''එවං රිත්තං තුච්ඡං ඛො, රාහුල, තෙසං සාමඤ්ඤං යෙසං නත්ථි සම්පජානමුසාවාදෙ ලජ්ජාති. සෙය්‍යථාපි, රාහුල, රඤ්ඤො නාගො ඊසාදන්තො උරූළ්හවා [උබ්බූළ්හවා (සී. පී.)] අභිජාතො සඞ්ගාමාවචරො සඞ්ගාමගතො පුරිමෙහිපි පාදෙහි කම්මං කරොති, පච්ඡිමෙහිපි පාදෙහි කම්මං කරොති, පුරිමෙනපි කායෙන කම්මං කරොති, පච්ඡිමෙනපි කායෙන කම්මං කරොති, සීසෙනපි කම්මං කරොති, කණ්ණෙහිපි කම්මං කරොති, දන්තෙහිපි කම්මං කරොති, නඞ්ගුට්ඨෙනපි කම්මං කරොති; රක්ඛතෙව සොණ්ඩං. තත්ථ හත්ථාරොහස්ස එවං හොති – 'අයං ඛො රඤ්ඤො නාගො ඊසාදන්තො උරූළ්හවා අභිජාතො සඞ්ගාමාවචරො සඞ්ගාමගතො පුරිමෙහිපි පාදෙහි කම්මං කරොති, පච්ඡිමෙහිපි පාදෙහි කම්මං කරොති… පෙ…. නඞ්ගුට්ඨෙනපි කම්මං කරොති; රක්ඛතෙව සොණ්ඩං . අපරිච්චත්තං ඛො රඤ්ඤො නාගස්ස ජීවිත'න්ති. යතො ඛො, රාහුල, රඤ්ඤො නාගො ඊසාදන්තො උරූළ්හවා අභිජාතො සඞ්ගාමාවචරො සඞ්ගාමගතො පුරිමෙහිපි පාදෙහි කම්මං කරොති, පච්ඡිමෙහිපි පාදෙහි කම්මං කරොති…පෙ…. නඞ්ගුට්ඨෙනපි කම්මං කරොති, සොණ්ඩායපි කම්මං කරොති, තත්ථ හත්ථාරොහස්ස එවං හොති – 'අයං ඛො රඤ්ඤො නාගො ඊසාදන්තො උරූළ්හවා අභිජාතො සඞ්ගාමාවචරො සඞ්ගාමගතො පුරිමෙහිපි පාදෙහි කම්මං කරොති, පච්ඡිමෙහිපි පාදෙහි කම්මං කරොති, පුරිමෙනපි කායෙන කම්මං කරොති, පච්ඡිමෙනපි කායෙන කම්මං කරොති, සීසෙනපි කම්මං කරොති, කණ්ණෙහිපි කම්මං කරොති, දන්තෙහිපි කම්මං කරොති, නඞ්ගුට්ඨෙනපි කම්මං කරොති, සොණ්ඩායපි කම්මං කරොති. පරිච්චත්තං ඛො රඤ්ඤො නාගස්ස ජීවිතං. නත්ථි දානි කිඤ්චි රඤ්ඤො නාගස්ස අකරණීය'න්ති. එවමෙව ඛො, රාහුල, යස්ස කස්සචි සම්පජානමුසාවාදෙ නත්ථි ලජ්ජා, නාහං තස්ස කිඤ්චි පාපං අකරණීයන්ති වදාමි. තස්මාතිහ තෙ, රාහුල, 'හස්සාපි න මුසා භණිස්සාමී'ති – එවඤ්හි තෙ, රාහුල, සික්ඛිතබ්බං.

109. ''තං කිං මඤ්ඤසි, රාහුල, කිමත්ථියො ආදාසො''ති? ''පච්චවෙක්ඛණත්ථො, භන්තෙ''ති. ''එවමෙව ඛො, රාහුල, පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා කායෙන කම්මං කත්තබ්බං, පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා වාචාය කම්මං කත්තබ්බං, පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා මනසා කම්මං කත්තබ්බං. යදෙව ත්වං, රාහුල, කායෙන කම්මං කත්තුකාමො අහොසි, තදෙව තෙ කායකම්මං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – 'යං නු ඛො අහං ඉදං කායෙන කම්මං කත්තුකාමො ඉදං මෙ කායකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය – අකුසලං ඉදං කායකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං [දුක්ඛුන්ද්‍රයං, දුක්ඛුදයං (ක.)] දුක්ඛවිපාක'න්ති? සචෙ ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – 'යං ඛො අහං ඉදං කායෙන කම්මං කත්තුකාමො ඉදං මෙ කායකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය – අකුසලං ඉදං කායකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක'න්ති, එවරූපං තෙ, රාහුල, කායෙන කම්මං සසක්කං න කරණීයං [සංසක්කං න ච කරණීයං (ක.)]. සචෙ පන ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – 'යං ඛො අහං ඉදං කායෙන කම්මං කත්තුකාමො ඉදං මෙ කායකම්මං නෙවත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, න පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, න උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය – කුසලං ඉදං කායකම්මං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාක'න්ති, එවරූපං තෙ, රාහුල, කායෙන කම්මං කරණීයං.

''කරොන්තෙනපි තෙ, රාහුල, කායෙන කම්මං තදෙව තෙ කායකම්මං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – 'යං නු ඛො අහං ඉදං කායෙන කම්මං කරොමි ඉදං මෙ කායකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – අකුසලං ඉදං කායකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක'න්ති? සචෙ පන ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – 'යං ඛො අහං ඉදං කායෙන කම්මං කරොමි ඉදං මෙ කායකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – අකුසලං ඉදං කායකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක'න්ති, පටිසංහරෙය්‍යාසි ත්වං, රාහුල, එවරූපං කායකම්මං. සචෙ පන ත්වං, රාහුල,

පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං කායෙන කම්මං කරොමි ඉදං මෙ කායකම්මං නෙවත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – කුසලං ඉදං කායකම්මං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාක’න්ති, අනුපදජ්ජෙය්‍යාසි ත්වං, රාහුල, එවරූපං කායකම්මං.

‘‘කත්වාපි තෙ, රාහුල, කායෙන කම්මං තදෙව තෙ කායකම්මං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘යං නු ඛො අහං ඉදං කායෙන කම්මං අකාසිං ඉදං මෙ කායකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති [සංවත්ති (පී.)], පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – අකුසලං ඉදං කායකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක’න්ති? සචෙ ඛො ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං කායෙන කම්මං අකාසිං, ඉදං මෙ කායකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – අකුසලං ඉදං කායකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක’න්ති, එවරූපං තෙ, රාහුල, කායකම්මං සත්ථරි වා විඤ්ඤූසු වා සබ්‍රහ්මචාරීසු දෙසෙතබ්බං, විවරිතබ්බං, උත්තානීකාතබ්බං; දෙසෙත්වා විවරිත්වා උත්තානීකත්වා ආයතිං සංවරං ආපජ්ජිතබ්බං . සචෙ පන ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං කායෙන කම්මං අකාසිං ඉදං මෙ කායකම්මං නෙවත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – කුසලං ඉදං කායකම්මං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාක’න්ති, තෙනෙව ත්වං, රාහුල, පීතිපාමොජ්ජෙන විහරෙය්‍යාසි අහොරත්තානුසික්ඛී කුසලෙසු ධම්මෙසු.

110. ‘‘යදෙව ත්වං, රාහුල, වාචාය කම්මං කත්තුකාමො අහොසි, තදෙව තෙ වචීකම්මං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘යං නු ඛො අහං ඉදං වාචාය කම්මං කත්තුකාමො ඉදං මෙ වචීකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය – අකුසලං ඉදං වචීකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක’න්ති? සචෙ ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං වාචාය කම්මං කත්තුකාමො ඉදං මෙ වචීකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය – අකුසලං ඉදං වචීකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක’න්ති, එවරූපං තෙ, රාහුල, වාචාය කම්මං සසක්කං න කරණීයං. සචෙ පන ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං වාචාය කම්මං කත්තුකාමො ඉදං මෙ වචීකම්මං නෙවත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, න පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය – කුසලං ඉදං වචීකම්මං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාක’න්ති, එවරූපං තෙ, රාහුල, වාචාය කම්මං කරණීයං.

‘‘කරොන්තෙනපි, රාහුල, වාචාය කම්මං තදෙව තෙ වචීකම්මං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘යං නු ඛො අහං ඉදං වාචාය කම්මං කරොමි ඉදං මෙ වචීකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – අකුසලං ඉදං වචීකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක’න්ති? සචෙ පන ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං වාචාය කම්මං කරොමි ඉදං මෙ වචීකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – අකුසලං ඉදං වචීකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක’න්ති, පටිසංහරෙය්‍යාසි ත්වං, රාහුල, එවරූපං වචීකම්මං. සචෙ පන ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං වාචාය කම්මං කරොමි ඉදං මෙ වචීකම්මං නෙවත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – කුසලං ඉදං වචීකම්මං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාක’න්ති, අනුපදජ්ජෙය්‍යාසි, ත්වං රාහුල, එවරූපං වචීකම්මං.

‘‘කත්වාපි තෙ, රාහුල, වාචාය කම්මං තදෙව තෙ වචීකම්මං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘යං නු ඛො අහං ඉදං වාචාය කම්මං අකාසිං ඉදං මෙ වචීකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති [සංවත්ති (සී. පී.)], පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – අකුසලං ඉදං වචීකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක’න්ති? සචෙ ඛො ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං වාචාය කම්මං අකාසිං ඉදං මෙ වචීකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – අකුසලං ඉදං වචීකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක’න්ති, එවරූපං තෙ, රාහුල, වචීකම්මං සත්ථරි වා විඤ්ඤූසු වා සබ්‍රහ්මචාරීසු දෙසෙතබ්බං, විවරිතබ්බං, උත්තානීකත්තබ්බං ; දෙසෙත්වා විවරිත්වා උත්තානීකත්වා ආයතිං සංවරං ආපජ්ජිතබ්බං. සචෙ පන ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං වාචාය කම්මං අකාසිං ඉදං මෙ වචීකම්මං නෙවත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – කුසලං ඉදං වචීකම්මං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාක’න්ති, තෙනෙව ත්වං, රාහුල, පීතිපාමොජ්ජෙන විහරෙය්‍යාසි අහොරත්තානුසික්ඛී කුසලෙසු ධම්මෙසු.

111. ‘‘යදෙව ත්වං, රාහුල, මනසා කම්මං කත්තුකාමො අහොසි, තදෙව තෙ මනොකම්මං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘යං නු ඛො අහං ඉදං මනසා කම්මං කත්තුකාමො ඉදං මෙ මනොකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය – අකුසලං ඉදං මනොකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක’න්ති? සචෙ ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං මනසා කම්මං කත්තුකාමො ඉදං මෙ මනොකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය – අකුසලං ඉදං මනොකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක’න්ති, එවරූපං තෙ, රාහුල, මනසා කම්මං සසක්කං න කරණීයං. සචෙ පන ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං මනසා කම්මං කත්තුකාමො ඉදං මෙ මනොකම්මං නෙවත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, න පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය, න

උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තෙය්‍ය – කුසලං ඉදං මනොකම්මං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාක’න්ති, එවරූපං තෙ, රාහුල, මනසා කම්මං කරණීයං.

“කරොන්තෙනපි තෙ, රාහුල, මනසා කම්මං තදෙව තෙ මනොකම්මං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘යං නු ඛො අහං ඉදං මනසා කම්මං කරොමි ඉදං මෙ මනොකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – අකුසලං ඉදං මනොකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක’න්ති? සචෙ පන ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං මනසා කම්මං කරොමි ඉදං මෙ මනොකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – අකුසලං ඉදං මනොකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක’න්ති, පටිසංහරෙය්‍යාසි ත්වං, රාහුල, එවරූපං මනොකම්මං. සචෙ පන ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං මනසා කම්මං කරොමි ඉදං මෙ මනොකම්මං නෙවත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – කුසලං ඉදං මනොකම්මං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාක’න්ති, අනුපදජ්ජෙය්‍යාසි ත්වං, රාහුල, එවරූපං මනොකම්මං.

“කත්වාපි තෙ, රාහුල, මනසා කම්මං තදෙව තෙ මනොකම්මං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං – ‘යං නු ඛො අහං ඉදං මනසා කම්මං අකාසිං ඉදං මෙ මනොකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති [සංවත්ති (සී. පී.)], පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – අකුසලං ඉදං මනොකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක’න්ති? සචෙ ඛො ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං මනසා කම්මං අකාසිං ඉදං මෙ මනොකම්මං අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – අකුසලං ඉදං මනොකම්මං දුක්ඛුද්‍රයං දුක්ඛවිපාක’න්ති, එවරූපං පන [එවරූපෙ (සී. පී.), එවරූපෙ පන (ස්‍යා. කං.)] තෙ, රාහුල, මනොකම්මං [මනොකම්මෙ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අට්ටීයිතබ්බං හරායිතබ්බං ජිගුච්ඡිතබ්බං; අට්ටීයිත්වා හරායිත්වා ජිගුච්ඡිත්වා ආයතිං සංවරං ආපජ්ජිතබ්බං. සචෙ පන ත්වං, රාහුල, පච්චවෙක්ඛමානො එවං ජානෙය්‍යාසි – ‘යං ඛො අහං ඉදං මනසා කම්මං අකාසිං ඉදං මෙ මනොකම්මං නෙවත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති – කුසලං ඉදං මනොකම්මං සුඛුද්‍රයං සුඛවිපාක’න්ති, තෙනෙව ත්වං, රාහුල, පීතිපාමොජ්ජෙන විහරෙය්‍යාසි අහොරත්තානුසික්ඛී කුසලෙසු ධම්මෙසු.

112. “යෙ හි කෙචි, රාහුල, අතීතමද්ධානං සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කායකම්මං පරිසොධෙසුං, වචීකම්මං පරිසොධෙසුං, මනොකම්මං පරිසොධෙසුං, සබ්බෙ තෙ එවමෙවං පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා කායකම්මං පරිසොධෙසුං, පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා වචීකම්මං පරිසොධෙසුං, පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා මනොකම්මං පරිසොධෙසුං. යෙපි හි කෙචි, රාහුල, අනාගතමද්ධානං සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කායකම්මං පරිසොධෙස්සන්ති, වචීකම්මං පරිසොධෙස්සන්ති, මනොකම්මං පරිසොධෙස්සන්ති, සබ්බෙ තෙ එවමෙවං පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා කායකම්මං පරිසොධෙස්සන්ති, පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා වචීකම්මං පරිසොධෙස්සන්ති , පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා මනොකම්මං පරිසොධෙස්සන්ති. යෙපි හි කෙචි, රාහුල, එතරහි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කායකම්මං පරිසොධෙන්ති, වචීකම්මං පරිසොධෙන්ති, මනොකම්මං පරිසොධෙන්ති, සබ්බෙ තෙ එවමෙවං පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා කායකම්මං පරිසොධෙන්ති, පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා වචීකම්මං පරිසොධෙන්ති, පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා මනොකම්මං පරිසොධෙන්ති. තස්මාතිහ, රාහුල, ‘පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා කායකම්මං පරිසොධෙස්සාමි, පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා වචීකම්මං පරිසොධෙස්සාමි, පච්චවෙක්ඛිත්වා පච්චවෙක්ඛිත්වා මනොකම්මං පරිසොධෙස්සාමී’ති – එවඤ්හි තෙ, රාහුල, සික්ඛිතබ්බ”න්ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා රාහුලො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

අම්බලට්ඨිකරාහුලොවාදසුත්තං නිට්ඨිතං පඨමං.

2. මහාරාහුලොවාදසුත්තං

113. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. ආයස්මාපි ඛො රාහුලො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය භගවන්තං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධි. අථ ඛො භගවා අපලොකෙත්වා ආයස්මන්තං රාහුලං ආමන්තෙසි – “යං කිඤ්චි, රාහුල, රූපං – අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං අජ්ඣත්තං වා බහිද්ධා වා ඔළාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා යං දූරෙ සන්තිකෙ වා – සබ්බං රූපං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බ”න්ති. “රූපමෙව නු ඛො, භගවා, රූපමෙව නු ඛො, සුගතා”ති? “රූපම්පි, රාහුල, වෙදනාපි, රාහුල, සඤ්ඤාපි, රාහුල, සඞ්ඛාරාපි, රාහුල, විඤ්ඤාණම්පි, රාහුලා”ති. අථ ඛො ආයස්මා රාහුලො “කො නජ්ජ [කො නුජ්ජ (ස්‍යා. කං.)] භගවතා සම්මුඛා ඔවාදෙන ඔවදිතො ගාමං පිණ්ඩාය පවිසිස්සතී”ති තතො පටිනිවත්තිත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසීදි පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. අද්දසා ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො ආයස්මන්තං රාහුලං අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසින්නං පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා . දිස්වාන ආයස්මන්තං

රාහුලං ආමන්තෙසි – ‘‘ආනාපානස්සතිං, රාහුල, භාවනං භාවෙහි. ආනාපානස්සති, රාහුල, භාවනා භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා’’ති.

114. අථ ඛො ආයස්මා රාහුලො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා රාහුලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කථං භාවිතා නු ඛො, භන්තෙ, ආනාපානස්සති, කථං බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා’’ති? ‘‘යං කිඤ්චි, රාහුල, අජ්ඣත්තං පච්චත්තං කක්ඛළං ඛරිගතං උපාදින්නං, සෙය්‍යථිදං – කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං න්හාරු [නහාරු (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ජං වක්කං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පප්ඵාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කරීසං, යං වා පනඤ්ඤම්පි කිඤ්චි අජ්ඣත්තං පච්චත්තං කක්ඛළං ඛරිගතං උපාදින්නං – අයං වුච්චති, රාහුල, අජ්ඣත්තිකා පථවීධාතු [පඨවීධාතු (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. යා චෙව ඛො පන අජ්ඣත්තිකා පථවීධාතු යා ච බාහිරා පථවීධාතු, පථවීධාතුරෙවෙසා. තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති – එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා පථවීධාතුයා නිබ්බින්දති, පථවීධාතුයා චිත්තං විරාජෙති’’.

115. ‘‘කතමා ච, රාහුල, ආපොධාතු? ආපොධාතු සියා අජ්ඣත්තිකා, සියා බාහිරා. කතමා ච, රාහුල, අජ්ඣත්තිකා ආපොධාතු ? යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං ආපො ආපොගතං උපාදින්නං, සෙය්‍යථිදං – පිත්තං සෙම්හං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා ඛෙළො සිඞ්ඝාණිකා ලසිකා මුත්තං, යං වා පනඤ්ඤම්පි කිඤ්චි අජ්ඣත්තං පච්චත්තං ආපො ආපොගතං උපාදින්නං – අයං වුච්චති, රාහුල, අජ්ඣත්තිකා ආපොධාතු. යා චෙව ඛො පන අජ්ඣත්තිකා ආපොධාතු යා ච බාහිරා ආපොධාතු ආපොධාතුරෙවෙසා. තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති – එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා ආපොධාතුයා නිබ්බින්දති, ආපොධාතුයා චිත්තං විරාජෙති.

116. ‘‘කතමා ච, රාහුල, තෙජොධාතු? තෙජොධාතු සියා අජ්ඣත්තිකා, සියා බාහිරා. කතමා ච, රාහුල, අජ්ඣත්තිකා තෙජොධාතු? යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං තෙජො තෙජොගතං උපාදින්නං, සෙය්‍යථිදං – යෙන ච සන්තප්පති යෙන ච ජීරීයති යෙන ච පරිඩය්හති යෙන ච අසිතපීතඛායිතසායිතං සම්මා පරිණාමං ගච්ඡති, යං වා පනඤ්ඤම්පි කිඤ්චි අජ්ඣත්තං පච්චත්තං තෙජො තෙජොගතං උපාදින්නං – අයං වුච්චති, රාහුල, අජ්ඣත්තිකා තෙජොධාතු. යා චෙව ඛො පන අජ්ඣත්තිකා තෙජොධාතු යා ච බාහිරා තෙජොධාතු තෙජොධාතුරෙවෙසා. තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති – එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා තෙජොධාතුයා නිබ්බින්දති, තෙජොධාතුයා චිත්තං විරාජෙති.

117. ‘‘කතමා ච, රාහුල, වායොධාතු? වායොධාතු සියා අජ්ඣත්තිකා, සියා බාහිරා. කතමා ච, රාහුල, අජ්ඣත්තිකා වායොධාතු? යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං වායො වායොගතං උපාදින්නං, සෙය්‍යථිදං – උද්ධඞ්ගමා වාතා, අධොගමා වාතා, කුච්ඡිසයා වාතා, කොට්ඨාසයා [කොට්ඨසයා (සී. පී.)] වාතා , අඞ්ගමඞ්ගානුසාරිනො වාතා, අස්සාසො පස්සාසො, ඉති යං වා පනඤ්ඤම්පි කිඤ්චි අජ්ඣත්තං පච්චත්තං වායො වායොගතං උපාදින්නං – අයං වුච්චති, රාහුල, අජ්ඣත්තිකා වායොධාතු. යා චෙව ඛො පන අජ්ඣත්තිකා වායොධාතු යා ච බාහිරා වායොධාතු වායොධාතුරෙවෙසා. තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි , න මෙසො අත්තා’ති – එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා වායොධාතුයා නිබ්බින්දති, වායොධාතුයා චිත්තං විරාජෙති.

118. ‘‘කතමා ච, රාහුල, ආකාසධාතු? ආකාසධාතු සියා අජ්ඣත්තිකා, සියා බාහිරා. කතමා ච, රාහුල, අජ්ඣත්තිකා ආකාසධාතු? යං අජ්ඣත්තං පච්චත්තං ආකාසං ආකාසගතං උපාදින්නං, සෙය්‍යථිදං – කණ්ණච්ඡිද්දං නාසච්ඡිද්දං මුඛද්වාරං, යෙන ච අසිතපීතඛායිතසායිතං අජ්ඣොහරති, යත්ථ ච අසිතපීතඛායිතසායිතං සන්තිට්ඨති, යෙන ච අසිතපීතඛායිතසායිතං අධොභාගං [අධොභාගා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] නික්ඛමති, යං වා පනඤ්ඤම්පි කිඤ්චි අජ්ඣත්තං පච්චත්තං ආකාසං ආකාසගතං, අඝං අඝගතං, විවරං විවරගතං, අසම්ඵුට්ඨං, මංසලොහිතෙහි උපාදින්නං [ආකාසගතං උපාදින්නං (සී. පී.)] – අයං වුච්චති, රාහුල, අජ්ඣත්තිකා ආකාසධාතු. යා චෙව ඛො පන අජ්ඣත්තිකා ආකාසධාතු යා ච බාහිරා ආකාසධාතු ආකාසධාතුරෙවෙසා. තං ‘නෙතං මම, නෙසොහමස්මි, න මෙසො අත්තා’ති – එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දට්ඨබ්බං. එවමෙතං යථාභූතං සම්මප්පඤ්ඤාය දිස්වා ආකාසධාතුයා චිත්තං නිබ්බින්දති, ආකාසධාතුයා චිත්තං විරාජෙති.

119. ‘‘පථවීසමං, රාහුල, භාවනං භාවෙහි. පථවීසමඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො උප්පන්නා මනාපාමනාපා ඵස්සා චිත්තං න පරියාදාය ඨස්සන්ති. සෙය්‍යථාපි, රාහුල, පථවියා සුචිම්පි නික්ඛිපන්ති, අසුචිම්පි නික්ඛිපන්ති, ගූථගතම්පි නික්ඛිපන්ති, මුත්තගතම්පි නික්ඛිපන්ති, ඛෙළගතම්පි නික්ඛිපන්ති, පුබ්බගතම්පි නික්ඛිපන්ති, ලොහිතගතම්පි නික්ඛිපන්ති, න ච තෙන පථවී අට්ටීයති වා හරායති වා ජිගුච්ඡති වා; එවමෙව ඛො ත්වං, රාහුල, පථවීසමං භාවනං භාවෙහි. පථවීසමඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො උප්පන්නා මනාපාමනාපා ඵස්සා චිත්තං න පරියාදාය ඨස්සන්ති.

‘‘ආපොසමං, රාහුල, භාවනං භාවෙහි. ආපොසමඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො උප්පන්නා මනාපාමනාපා ඵස්සා චිත්තං න පරියාදාය ඨස්සන්ති. සෙය්‍යථාපි, රාහුල, ආපස්මිං සුචිම්පි ධොවන්ති, අසුචිම්පි ධොවන්ති, ගූථගතම්පි

ධොවන්ති, මුත්තගතම්පි ධොවන්ති, ඛෙළගතම්පි ධොවන්ති, පුබ්බගතම්පි ධොවන්ති, ලොහිතගතම්පි ධොවන්ති, න ච තෙන ආපො අට්ටීයති වා හරායති වා ජිගුච්ඡති වා; එවමෙව ඛො ත්වං, රාහුල, ආපොසමං භාවනං භාවෙහි. ආපොසමඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො උප්පන්නා මනාපාමනාපා ඵස්සා චිත්තං න පරියාදාය ඨස්සන්ති.

‘‘තෙජොසමං, රාහුල, භාවනං භාවෙහි. තෙජොසමඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො උප්පන්නා මනාපාමනාපා ඵස්සා චිත්තං න පරියාදාය ඨස්සන්ති. සෙය්‍යථාපි, රාහුල, තෙජො සුචිම්පි දහති, අසුචිම්පි දහති, ගූථගතම්පි දහති, මුත්තගතම්පි දහති, ඛෙළගතම්පි දහති, පුබ්බගතම්පි දහති, ලොහිතගතම්පි දහති, න ච තෙන තෙජො අට්ටීයති වා හරායති වා ජිගුච්ඡති වා; එවමෙව ඛො ත්වං, රාහුල, තෙජොසමං භාවනං භාවෙහි. තෙජොසමඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො උප්පන්නා මනාපාමනාපා ඵස්සා චිත්තං න පරියාදාය ඨස්සන්ති.

‘‘වායොසමං, රාහුල, භාවනං භාවෙහි. වායොසමඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො උප්පන්නා මනාපාමනාපා ඵස්සා චිත්තං න පරියාදාය ඨස්සන්ති. සෙය්‍යථාපි, රාහුල, වායො සුචිම්පි උපවායති, අසුචිම්පි උපවායති, ගූථගතම්පි උපවායති, මුත්තගතම්පි උපවායති, ඛෙළගතම්පි උපවායති, පුබ්බගතම්පි උපවායති, ලොහිතගතම්පි උපවායති, න ච තෙන වායො අට්ටීයති වා හරායති වා ජිගුච්ඡති වා; එවමෙව ඛො ත්වං, රාහුල, වායොසමං භාවනං භාවෙහි. වායොසමඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො උප්පන්නා මනාපාමනාපා ඵස්සා චිත්තං න පරියාදාය ඨස්සන්ති.

‘‘ආකාසසමං, රාහුල, භාවනං භාවෙහි. ආකාසසමඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො උප්පන්නා මනාපාමනාපා ඵස්සා චිත්තං න පරියාදාය ඨස්සන්ති. සෙය්‍යථාපි, රාහුල, ආකාසො න කත්ථචි පතිට්ඨිතො; එවමෙව ඛො ත්වං, රාහුල, ආකාසසමං භාවනං භාවෙහි. ආකාසසමඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො උප්පන්නා මනාපාමනාපා ඵස්සා චිත්තං න පරියාදාය ඨස්සන්ති.

120. ‘‘මෙත්තං, රාහුල, භාවනං භාවෙහි. මෙත්තඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො යො බ්‍යාපාදො සො පහීයිස්සති. කරුණං, රාහුල, භාවනං භාවෙහි. කරුණඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො යා විහෙසා සා පහීයිස්සති. මුදිතං, රාහුල, භාවනං භාවෙහි. මුදිතඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො යා අරති සා පහීයිස්සති. උපෙක්ඛං , රාහුල, භාවනං භාවෙහි. උපෙක්ඛඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො යො පටිඝො සො පහීයිස්සති. අසුභං, රාහුල, භාවනං භාවෙහි. අසුභඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො යො රාගො සො පහීයිස්සති. අනිච්චසඤ්ඤං, රාහුල, භාවනං භාවෙහි. අනිච්චසඤ්ඤඤ්හි තෙ, රාහුල, භාවනං භාවයතො යො අස්මිමානො සො පහීයිස්සති.

121. ‘‘ආනාපානස්සතිං, රාහුල, භාවනං භාවෙහි. ආනාපානස්සති හි තෙ, රාහුල, භාවිතා බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා. කථං භාවිතා ච, රාහුල, ආනාපානස්සති, කථං බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා ? ඉධ, රාහුල, භික්ඛු අරඤ්ඤගතො වා රුක්ඛමූලගතො වා සුඤ්ඤාගාරගතො වා නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. සො සතොව අස්සසති සතොව [සතො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පස්සසති.

‘‘දීඝං වා අස්සසන්තො ‘දීඝං අස්සසාමී’ති පජානාති, දීඝං වා පස්සසන්තො ‘දීඝං පස්සසාමී’ති පජානාති; රස්සං වා අස්සසන්තො ‘රස්සං අස්සසාමී’ති පජානාති, රස්සං වා පස්සසන්තො ‘රස්සං පස්සසාමී’ති පජානාති. ‘සබ්බකායප්පටිසංවෙදී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘සබ්බකායප්පටිසංවෙදී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘පස්සම්භයං කායසඞ්ඛාරං අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘පස්සම්භයං කායසඞ්ඛාරං පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති.

‘‘‘පීතිප්පටිසංවෙදී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘පීතිප්පටිසංවෙදී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘සුඛප්පටිසංවෙදී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘සුඛප්පටිසංවෙදී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘චිත්තසඞ්ඛාරප්පටිසංවෙදී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘චිත්තසඞ්ඛාරප්පටිසංවෙදී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘පස්සම්භයං චිත්තසඞ්ඛාරං අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘පස්සම්භයං චිත්තසඞ්ඛාරං පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති.

‘‘‘චිත්තප්පටිසංවෙදී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘චිත්තප්පටිසංවෙදී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති ; ‘අභිප්පමොදයං චිත්තං අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘අභිප්පමොදයං චිත්තං පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘සමාදහං චිත්තං අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘සමාදහං චිත්තං පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘විමොචයං චිත්තං අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘විමොචයං චිත්තං පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති.

‘‘‘අනිච්චානුපස්සී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘අනිච්චානුපස්සී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘විරාගානුපස්සී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘විරාගානුපස්සී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘නිරොධානුපස්සී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘නිරොධානුපස්සී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘පටිනිස්සග්ගානුපස්සී අස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති; ‘පටිනිස්සග්ගානුපස්සී පස්සසිස්සාමී’ති සික්ඛති.

‘‘එවං භාවිතා ඛො, රාහුල, ආනාපානස්සති, එවං බහුලීකතා මහප්ඵලා හොති මහානිසංසා. එවං භාවිතාය, රාහුල, ආනාපානස්සතියා, එවං බහුලීකතාය යෙපි තෙ චරිමකා අස්සාසා තෙපි විදිතාව නිරුජ්ඣන්ති නො අවිදිතා’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා රාහුලො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

මහාරාහුලොවාදසුත්තං නිට්ඨිතං දුතියං.

3. චූළමාලුක්‍යසුත්තං

122. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මතො මාලුක්‍යපුත්තස්ස [මාලුඞ්ක්‍යපුත්තස්ස (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘‘යානිමානි දිට්ඨිගතානි භගවතා අබ්‍යාකතානි ඨපිතානි පටික්ඛිත්තානි – ‘සස්සතො ලොකො’තිපි, ‘අසස්සතො ලොකො’තිපි, ‘අන්තවා ලොකො’තිපි, ‘අනන්තවා ලොකො’තිපි, ‘තං ජීවං තං සරීර’න්තිපි, ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්තිපි, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි, ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි – තානි මෙ භගවා න බ්‍යාකරොති. යානි මෙ භගවා න බ්‍යාකරොති තං මෙ න රුච්චති, තං මෙ නක්ඛමති. සොහං භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පුච්ඡිස්සාමි. සචෙ මෙ භගවා බ්‍යාකරිස්සති – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා ‘අසස්සතො ලොකො’ති වා…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා – එවාහං භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සාමි; නො චෙ මෙ භගවා බ්‍යාකරිස්සති – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා ‘අසස්සතො ලොකො’ති වා…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා – එවාහං සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමී’’ති.

123. අථ ඛො ආයස්මා මාලුක්‍යපුත්තො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා මාලුක්‍යපුත්තො භගවන්තං එතදවොච –

124. ‘‘ඉධ මය්හං, භන්තෙ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – යානිමානි දිට්ඨිගතානි භගවතා අබ්‍යාකතානි ඨපිතානි පටික්ඛිත්තානි – ‘සස්සතො ලොකො’තිපි, ‘අසස්සතො ලොකො’තිපි…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’තිපි – තානි මෙ භගවා න බ්‍යාකරොති. යානි මෙ භගවා න බ්‍යාකරොති තං මෙ න රුච්චති, තං මෙ නක්ඛමති. සොහං භගවන්තං උපසඞ්කමිත්වා එතමත්ථං පුච්ඡිස්සාමි. සචෙ මෙ භගවා බ්‍යාකරිස්සති – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා, ‘අසස්සතො ලොකො’ති වා…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා – එවාහං භගවති, බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සාමි. නො චෙ මෙ භගවා බ්‍යාකරිස්සති – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා, ‘අසස්සතො ලොකො’ති වා…පෙ…. ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා – එවාහං සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමීති. සචෙ භගවා ජානාති – ‘සස්සතො ලොකො’ති, ‘සස්සතො ලොකො’ති මෙ භගවා බ්‍යාකරොතු; සචෙ භගවා ජානාති – ‘අසස්සතො ලොකො’ති, ‘අසස්සතො ලොකො’ති මෙ භගවා බ්‍යාකරොතු. නො චෙ භගවා ජානාති – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා, ‘අසස්සතො ලොකො’ති වා, අජානතො ඛො පන අපස්සතො එතදෙව උජුකං හොති යදිදං – ‘න ජානාමි, න පස්සාමී’ති. සචෙ භගවා ජානාති – ‘අන්තවා ලොකො’ති, ‘අනන්තවා ලොකො’ති මෙ භගවා බ්‍යාකරොතු; සචෙ භගවා ජානාති – ‘අනන්තවා ලොකො’ති, ‘අනන්තවා ලොකො’ති මෙ භගවා බ්‍යාකරොතු. නො චෙ භගවා ජානාති – ‘අන්තවා ලොකො’ති වා, ‘අනන්තවා ලොකො’ති වා, අජානතො ඛො පන අපස්සතො එතදෙව උජුකං හොති යදිදං – ‘න ජානාමි, න පස්සාමී’ති. සචෙ භගවා ජානාති – ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති, ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති මෙ භගවා බ්‍යාකරොතු; සචෙ භගවා ජානාති – ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති, ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති මෙ භගවා බ්‍යාකරොතු. නො චෙ භගවා ජානාති – ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති වා, ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති වා, අජානතො ඛො පන අපස්සතො එතදෙව උජුකං හොති යදිදං – ‘න ජානාමි, න පස්සාමී’ති. සචෙ භගවා ජානාති – ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’ති, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’ති මෙ භගවා බ්‍යාකරොතු; සචෙ භගවා ජානාති – ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති මෙ භගවා බ්‍යාකරොතු. නො චෙ භගවා ජානාති – ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, අජානතො ඛො පන අපස්සතො එතදෙව උජුකං හොති යදිදං – ‘න ජානාමි න පස්සාමී’ති. සචෙ භගවා ජානාති – ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති, ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති මෙ භගවා බ්‍යාකරොතු; සචෙ භගවා ජානාති – ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති මෙ භගවා බ්‍යාකරොතු. නො චෙ භගවා ජානාති – ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, අජානතො ඛො පන අපස්සතො එතදෙව උජුකං හොති යදිදං – ‘න ජානාමි, න පස්සාමී’’’ති.

125. ‘‘කිං නු [කිං නු ඛො (ස්‍යා. කං. ක.)] තාහං, මාලුක්‍යපුත්ත, එවං අවචං – ‘එහි ත්වං, මාලුක්‍යපුත්ත, මයි බ්‍රහ්මචරියං චර, අහං තෙ බ්‍යාකරිස්සාමි – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා, ‘අසස්සතො ලොකො’ති වා, ‘අන්තවා ලොකො’ති වා, ‘අනන්තවා ලොකො’ති වා, ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති වා, ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති වා, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘ත්වං වා පන මං එවං අවච – අහං, භන්තෙ, භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සාමි , භගවා මෙ බ්‍යාකරිස්සති – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා, ‘අසස්සතො ලොකො’ති වා, ‘අන්තවා ලොකො’ති වා, ‘අනන්තවා ලොකො’ති වා, ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති වා, ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති වා, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘ඉති කිර, මාලුක්‍යපුත්ත, නෙවාහං තං වදාමි – එහි ත්වං, මාලුක්‍යපුත්ත, මයි බ්‍රහ්මචරියං චර,

අහං තෙ බ්‍යාකරිස්සාමි – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා, ‘අසස්සතො ලොකො’ති වා…පෙ.… ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා’ති; නපි කිර මං ත්වං වදෙසි – අහං, භන්තෙ, භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සාමි, භගවා මෙ බ්‍යාකරිස්සති – ‘සස්සතො ලොකො’ති වා ‘අසස්සතො ලොකො’ති වා…පෙ.… ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා’’ති. එවං සන්තෙ, මොඝපුරිස, කො සන්තො කං පච්චාචික්ඛසි?

126. ‘‘යො ඛො, මාලුක්‍යාපුත්ත, එවං වදෙය්‍ය – ‘න තාවාහං භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සාමි යාව මෙ භගවා න බ්‍යාකරිස්සති – ‘‘සස්සතො ලොකො’’ති වා, ‘‘අසස්සතො ලොකො’’ති වා…පෙ.… ‘‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති වාති, අබ්‍යාකතමෙව තං, මාලුක්‍යාපුත්ත, තථාගතෙන අස්ස, අථ සො පුග්ගලො කාලං කරෙය්‍ය. සෙය්‍යථාපි, මාලුක්‍යාපුත්ත, පුරිසො සල්ලෙන විද්ධො අස්ස සවිසෙන ගාළ්හපලෙපනෙන. තස්ස මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා භිසක්කං සල්ලකත්තං උපට්ඨපෙය්‍යුං. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘න තාවාහං ඉමං සල්ලං ආහරිස්සාමි යාව න තං පුරිසං ජානාමි යෙනම්හි විද්ධො, ඛත්තියො වා බ්‍රාහ්මණො වා වෙස්සො වා සුද්දො වා’ති; සො එවං වදෙය්‍ය – ‘න තාවාහං ඉමං සල්ලං ආහරිස්සාමි යාව න තං පුරිසං ජානාමි යෙනම්හි විද්ධො, එවංනාමො එවංගොත්තො ඉති වා’ති; සො එවං වදෙය්‍ය – ‘න තාවාහං ඉමං සල්ලං ආහරිස්සාමි යාව න තං පුරිසං ජානාමි යෙනම්හි විද්ධො, දීඝො වා රස්සො වා මජ්ඣිමො වා’ති; සො එවං වදෙය්‍ය – ‘න තාවාහං ඉමං සල්ලං ආහරිස්සාමි යාව න තං පුරිසං ජානාමි යෙනම්හි විද්ධො, කාළො වා සාමො වා මඞ්ගුරච්ඡවී වා’ති; සො එවං වදෙය්‍ය – ‘න තාවාහං ඉමං සල්ලං ආහරිස්සාමි යාව න තං පුරිසං ජානාමි යෙනම්හි විද්ධො, අමුකස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා නගරෙ වා’ති; සො එවං වදෙය්‍ය – ‘න තාවාහං ඉමං සල්ලං ආහරිස්සාමි යාව න තං ධනුං ජානාමි යෙනම්හි විද්ධො, යදි වා චාපො යදි වා කොදණ්ඩො’ති; සො එවං වදෙය්‍ය – ‘න තාවාහං ඉමං සල්ලං ආහරිස්සාමි යාව න තං ජියං ජානාමි යායම්හි විද්ධො , යදි වා අක්කස්ස යදි වා සණ්හස්ස [සණ්ඨස්ස (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] යදි වා න්හාරුස්ස යදි වා මරුවාය යදි වා ඛීරපණ්ණිනො’ති; සො එවං වදෙය්‍ය – ‘න තාවාහං ඉමං සල්ලං ආහරිස්සාමි යාව න තං කණ්ඩං ජානාමි යෙනම්හි විද්ධො, යදි වා ගච්ඡං යදි වා රොපිම’න්ති; සො එවං වදෙය්‍ය – ‘න තාවාහං ඉමං සල්ලං ආහරිස්සාමි යාව න තං කණ්ඩං ජානාමි යෙනම්හි විද්ධො, යස්ස පත්තෙහි වාජිතං [වාභිත්තං (ක.)] යදි වා ගිජ්ඣස්ස යදි වා කඞ්කස්ස යදි වා කුලලස්ස යදි වා මොරස්ස යදි වා සිථිලහනුනො’ති; සො එවං වදෙය්‍ය – ‘න තාවාහං ඉමං සල්ලං ආහරිස්සාමි යාව න තං කණ්ඩං ජානාමි යෙනම්හි විද්ධො, යස්ස න්හාරුනා පරික්ඛිත්තං යදි වා ගවස්ස යදි වා මහිංසස්ස යදි වා භෙරවස්ස [රොරුවස්ස (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] යදි වා සෙම්හාරස්සා’ති; සො එවං වදෙය්‍ය – ‘න තාවාහං ඉමං සල්ලං ආහරිස්සාමි යාව න තං සල්ලං ජානාමි යෙනම්හි විද්ධො, යදි වා සල්ලං යදි වා ඛුරප්පං යදි වා වෙකණ්ඩං යදි වා නාරාචං යදි වා වච්ඡදන්තං යදි වා කරවීරපත්ත’න්ති – අඤ්ඤාතමෙව තං, මාලුක්‍යාපුත්ත, තෙන පුරිසෙන අස්ස, අථ සො පුරිසො කාලං කරෙය්‍ය. එවමෙව ඛො, මාලුක්‍යාපුත්ත, යො එවං වදෙය්‍ය – ‘න තාවාහං භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සාමි යාව මෙ භගවා න බ්‍යාකරිස්සති – ‘‘සස්සතො ලොකො’’ති වා ‘‘අසස්සතො ලොකො’’ති වා…පෙ.… ‘‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’’ති වාති – අබ්‍යාකතමෙව තං, මාලුක්‍යාපුත්ත, තථාගතෙන අස්ස, අථ සො පුග්ගලො කාලඞ්කරෙය්‍ය.

127. ‘‘‘සස්සතො ලොකො’ති, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති බ්‍රහ්මචරියවාසො අභවිස්සාති , එවං ‘නො අසස්සතො ලොකො’ති, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති බ්‍රහ්මචරියවාසො අභවිස්සාති, එවම්පි ‘නො සස්සතො ලොකො’ති වා, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති, ‘අසස්සතො ලොකො’ති වා දිට්ඨියා සති අත්ථෙව ජාති, අත්ථි ජරා, අත්ථි මරණං, සන්ති සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා; යෙසාහං දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිඝාතං පඤ්ඤපෙමි . ‘අන්තවා ලොකො’ති, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති බ්‍රහ්මචරියවාසො අභවිස්සාති, එවං ‘නො අනන්තවා ලොකො’ති, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති බ්‍රහ්මචරියවාසො අභවිස්සාති, එවම්පි ‘නො අන්තවා ලොකො’ති වා, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති, ‘අනන්තවා ලොකො’ති වා දිට්ඨියා සති අත්ථෙව ජාති, අත්ථි ජරා, අත්ථි මරණං, සන්ති සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා; යෙසාහං දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිඝාතං පඤ්ඤපෙමි. ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති බ්‍රහ්මචරියවාසො අභවිස්සාති, එවං ‘නො අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති බ්‍රහ්මචරියවාසො අභවිස්සාති, එවම්පි ‘නො තං ජීවං තං සරීර’න්ති වා, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති, ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති වා දිට්ඨියා සති අත්ථෙව ජාති…පෙ.… නිඝාතං පඤ්ඤපෙමි. ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’ති, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති බ්‍රහ්මචරියවාසො අභවිස්සාති, එවං ‘නො න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති බ්‍රහ්මචරියවාසො අභවිස්සාති, එවම්පි ‘නො හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා දිට්ඨියා සති අත්ථෙව ජාති…පෙ.… යෙසාහං දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිඝාතං පඤ්ඤපෙමි. ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති බ්‍රහ්මචරියවාසො අභවිස්සාති, එවං ‘නො නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති බ්‍රහ්මචරියවාසො අභවිස්සාති, එවම්පි ‘නො හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා’ති, මාලුක්‍යාපුත්ත, දිට්ඨියා සති, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති වා දිට්ඨියා සති අත්ථෙව ජාති…පෙ.… යෙසාහං දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිඝාතං පඤ්ඤපෙමි.

128. ‘‘තස්මාතිහ, මාලුක්‍යාපුත්ත, අබ්‍යාකතඤ්ච මෙ අබ්‍යාකතතො ධාරෙථ; බ්‍යාකතඤ්ච මෙ බ්‍යාකතතො ධාරෙථ. කිඤ්ච, මාලුක්‍යාපුත්ත, මයා අබ්‍යාකතං? ‘සස්සතො ලොකො’ති මාලුක්‍යාපුත්ත, මයා අබ්‍යාකතං; ‘අසස්සතො ලොකො’ති – මයා අබ්‍යාකතං; ‘අන්තවා ලොකො’ති – මයා අබ්‍යාකතං; ‘අනන්තවා ලොකො’ති – මයා අබ්‍යාකතං; ‘තං ජීවං තං සරීර’න්ති – මයා අබ්‍යාකතං; ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර’න්ති – මයා අබ්‍යාකතං; ‘හොති තථාගතො පරං මරණා’ති – මයා අබ්‍යාකතං; ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති – මයා අබ්‍යාකතං; ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො

පරං මරණා’ති – මයා අබ්‍යාකතං; ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා’ති – මයා අබ්‍යාකතං. කස්මා චෙතං, මාලුක්‍යපුත්ත, මයා අබ්‍යාකතං? න හෙතං, මාලුක්‍යපුත්ත, අත්ථසංහිතං න ආදිබ්‍රහ්මචරියකං න [නෙතං (සී.)] නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති. තස්මා තං මයා අබ්‍යාකතං. කිඤ්ච, මාලුක්‍යපුත්ත, මයා බ්‍යාකතං? ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති, මාලුක්‍යපුත්ත, මයා බ්‍යාකතං; ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති – මයා බ්‍යාකතං; ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති – මයා බ්‍යාකතං; ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති – මයා බ්‍යාකතං. කස්මා චෙතං, මාලුක්‍යපුත්ත, මයා බ්‍යාකතං? එතඤ්හි, මාලුක්‍යපුත්ත, අත්ථසංහිතං එතං ආදිබ්‍රහ්මචරියකං නිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. තස්මා තං මයා බ්‍යාකතං. තස්මාතිහ, මාලුක්‍යපුත්ත , අබ්‍යාකතඤ්ච මෙ අබ්‍යාකතතො ධාරෙථ; බ්‍යාකතඤ්ච මෙ බ්‍යාකතතො ධාරෙථා’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා මාලුක්‍යපුත්තො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

චූළමාලුක්‍යසුත්තං නිට්ඨිතං තතියං.

4. මහාමාලුක්‍යසුත්තං

129. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘භික්ඛවො’’ති. ‘‘භදන්තෙ’’ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – ‘‘ධාරෙථ නො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, මයා දෙසිතානි පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානී’’ති?

එවං වුත්තෙ, ආයස්මා මාලුක්‍යපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අහං ඛො, භන්තෙ, ධාරෙමි භගවතා දෙසිතානි පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානී’’ති. ‘‘යථා කථං පන ත්වං, මාලුක්‍යපුත්ත, ධාරෙසි මයා දෙසිතානි පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානී’’ති? ‘‘සක්කායදිට්ඨිං ඛො අහං, භන්තෙ, භගවතා ඔරම්භාගියං සංයොජනං දෙසිතං ධාරෙමි; විචිකිච්ඡං ඛො අහං, භන්තෙ, භගවතා ඔරම්භාගියං සංයොජනං දෙසිතං ධාරෙමි; සීලබ්බතපරාමාසං ඛො අහං, භන්තෙ, භගවතා ඔරම්භාගියං සංයොජනං දෙසිතං ධාරෙමි; කාමච්ඡන්දං ඛො අහං, භන්තෙ, භගවතා ඔරම්භාගියං සංයොජනං දෙසිතං ධාරෙමි; බ්‍යාපාදං ඛො අහං, භන්තෙ, භගවතා ඔරම්භාගියං සංයොජනං දෙසිතං ධාරෙමි. එවං ඛො අහං, භන්තෙ, ධාරෙමි භගවතා දෙසිතානි පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානී’’ති.

‘‘කස්ස ඛො නාම ත්වං, මාලුක්‍යපුත්ත, ඉමානි එවං පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි දෙසිතානි ධාරෙසි? නනු, මාලුක්‍යපුත්ත , අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා ඉමිනා තරුණූපමෙන උපාරම්භෙන උපාරම්භිස්සන්ති? දහරස්ස හි, මාලුක්‍යපුත්ත, කුමාරස්ස මන්දස්ස උත්තානසෙය්‍යකස්ස සක්කායොතිපි න හොති, කුතො පනස්ස උප්පජ්ජිස්සති සක්කායදිට්ඨි? අනුසෙත්වෙවස්ස [අනුසෙති ත්වෙවස්ස (සී. පී.)] සක්කායදිට්ඨානුසයො. දහරස්ස හි, මාලුක්‍යපුත්ත, කුමාරස්ස මන්දස්ස උත්තානසෙය්‍යකස්ස ධම්මාතිපි න හොති, කුතො පනස්ස උප්පජ්ජිස්සති ධම්මෙසු විචිකිච්ඡා? අනුසෙත්වෙවස්ස විචිකිච්ඡානුසයො. දහරස්ස හි, මාලුක්‍යපුත්ත, කුමාරස්ස මන්දස්ස උත්තානසෙය්‍යකස්ස සීලාතිපි න හොති, කුතො පනස්ස උප්පජ්ජිස්සති සීලෙසු සීලබ්බතපරාමාසො? අනුසෙත්වෙවස්ස සීලබ්බතපරාමාසානුසයො . දහරස්ස හි, මාලුක්‍යපුත්ත, කුමාරස්ස මන්දස්ස උත්තානසෙය්‍යකස්ස කාමාතිපි න හොති, කුතො පනස්ස උප්පජ්ජිස්සති කාමෙසු කාමච්ඡන්දො? අනුසෙත්වෙවස්ස කාමරාගානුසයො. දහරස්ස හි, මාලුක්‍යපුත්ත, කුමාරස්ස මන්දස්ස උත්තානසෙය්‍යකස්ස සත්තාතිපි න හොති, කුතො පනස්ස උප්පජ්ජිස්සති සත්තෙසු බ්‍යාපාදො? අනුසෙත්වෙවස්ස බ්‍යාපාදානුසයො. නනු, මාලුක්‍යපුත්ත, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා ඉමිනා තරුණූපමෙන උපාරම්භෙන උපාරම්භිස්සන්තී’’ති? එවං වුත්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘එතස්ස, භගවා, කාලො, එතස්ස, සුගත, කාලො යං භගවා පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි දෙසෙය්‍ය. භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී’’ති. ‘‘තෙන හානන්ද, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි; භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

130. ‘‘ඉධානන්ද , අස්සුතවා පුථුජ්ජනො අරියානං අදස්සාවී අරියධම්මස්ස අකොවිදො අරියධම්මෙ අවිනීතො, සප්පුරිසානං අදස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස අකොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ අවිනීතො සක්කායදිට්ඨිපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති සක්කායදිට්ඨිපරෙතෙන; උප්පන්නාය ච සක්කායදිට්ඨියා නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති. තස්ස සා සක්කායදිට්ඨි ථාමගතා අප්පටිවිනීතා ඔරම්භාගියං සංයොජනං. විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති විචිකිච්ඡාපරෙතෙන; උප්පන්නාය ච විචිකිච්ඡාය නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති. තස්ස සා විචිකිච්ඡා ථාමගතා අප්පටිවිනීතා ඔරම්භාගියං සංයොජනං. සීලබ්බතපරාමාසපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති සීලබ්බතපරාමාසපරෙතෙන; උප්පන්නස්ස ච සීලබ්බතපරාමාසස්ස නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති. තස්ස සො සීලබ්බතපරාමාසො ථාමගතො අප්පටිවිනීතො ඔරම්භාගියං සංයොජනං. කාමරාගපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති කාමරාගපරෙතෙන ; උප්පන්නස්ස ච කාමරාගස්ස නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති. තස්ස සො කාමරාගො ථාමගතො අප්පටිවිනීතො ඔරම්භාගියං සංයොජනං. බ්‍යාපාදපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති බ්‍යාපාදපරෙතෙන; උප්පන්නස්ස ච බ්‍යාපාදස්ස නිස්සරණං යථාභූතං නප්පජානාති. තස්ස සො බ්‍යාපාදො ථාමගතො අප්පටිවිනීතො ඔරම්භාගියං සංයොජනං.

131. ‘‘සුතවා ච ඛො, ආනන්ද, අරියසාවකො අරියානං දස්සාවී අරියධම්මස්ස කොවිදො අරියධම්මෙ සුවිනීතො, සප්පුරිසානං දස්සාවී සප්පුරිසධම්මස්ස කොවිදො සප්පුරිසධම්මෙ සුවිනීතො න සක්කායදිට්ඨිපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති න සක්කායදිට්ඨිපරෙතෙන; උප්පන්නාය ච සක්කායදිට්ඨියා නිස්සරණං යථාභූතං පජානාති. තස්ස සා සක්කායදිට්ඨි සානුසයා පහීයති. න විචිකිච්ඡාපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති න විචිකිච්ඡාපරෙතෙන; උප්පන්නාය ච විචිකිච්ඡාය නිස්සරණං යථාභූතං පජානාති. තස්ස සා විචිකිච්ඡා සානුසයා පහීයති. න සීලබ්බතපරාමාසපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති න සීලබ්බතපරාමාසපරෙතෙන; උප්පන්නස්ස ච සීලබ්බතපරාමාසස්ස නිස්සරණං යථාභූතං පජානාති. තස්ස සො සීලබ්බතපරාමාසො සානුසයො පහීයති. න කාමරාගපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති න කාමරාගපරෙතෙන; උප්පන්නස්ස ච කාමරාගස්ස නිස්සරණං යථාභූතං පජානාති. තස්ස සො කාමරාගො සානුසයො පහීයති . න බ්‍යාපාදපරියුට්ඨිතෙන චෙතසා විහරති න බ්‍යාපාදපරෙතෙන; උප්පන්නස්ස ච බ්‍යාපාදස්ස නිස්සරණං යථාභූතං පජානාති. තස්ස සො බ්‍යාපාදො සානුසයො පහීයති.

132. ‘‘යො, ආනන්ද, මග්ගො යා පටිපදා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පහානාය තං මග්ගං තං පටිපදං අනාගම්ම පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි ඤස්සති වා දක්ඛති වා පජහිස්සති වාති – නෙතං ඨානං විජ්ජති. සෙය්‍යථාපි, ආනන්ද, මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො තචං අච්ඡෙත්වා ඵෙග්ගුං අච්ඡෙත්වා සාරච්ඡෙදො භවිස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති; එවමෙව ඛො, ආනන්ද, යො මග්ගො යා පටිපදා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පහානාය තං මග්ගං තං පටිපදං අනාගම්ම පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි ඤස්සති වා දක්ඛති වා පජහිස්සති වාති – නෙතං ඨානං විජ්ජති.

‘‘යො ච ඛො, ආනන්ද, මග්ගො යා පටිපදා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පහානාය තං මග්ගං තං පටිපදං ආගම්ම පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි ඤස්සති වා දක්ඛති වා පජහිස්සති වාති – ඨානමෙතං විජ්ජති. සෙය්‍යථාපි, ආනන්ද, මහතො රුක්ඛස්ස තිට්ඨතො සාරවතො තචං ඡෙත්වා ඵෙග්ගුං ඡෙත්වා සාරච්ඡෙදො භවිස්සතීති – ඨානමෙතං විජ්ජති; එවමෙව ඛො, ආනන්ද, යො මග්ගො යා පටිපදා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පහානාය තං මග්ගං තං පටිපදං ආගම්ම පඤ්චොරම්භාගියානි සංයොජනානි ඤස්සති වා දක්ඛති වා පජහිස්සති වාති – ඨානමෙතං විජ්ජති. සෙය්‍යථාපි, ආනන්ද, ගඞ්ගා නදී පූරා උදකස්ස සමතිත්තිකා කාකපෙය්‍යා. අථ දුබ්බලකො පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය – ‘අහං ඉමිස්සා ගඞ්ගාය නදියා තිරියං බාහාය සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං ගච්ඡිස්සාමී’ති [ගච්ඡාමීති (සී. පී.)]; සො න සක්කුණෙය්‍ය ගඞ්ගාය නදියා තිරියං බාහාය සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං ගන්තුං. එවමෙව ඛො, ආනන්ද, යෙසං කෙසඤ්චි [යස්ස කස්සචි (සබ්බත්ථ)] සක්කායනිරොධාය ධම්මෙ දෙසියමානෙ චිත්තං න පක්ඛන්දති නප්පසීදති න සන්තිට්ඨති න විමුච්චති; සෙය්‍යථාපි සො දුබ්බලකො පුරිසො එවමෙතෙ දට්ඨබ්බා. සෙය්‍යථාපි, ආනන්ද, ගඞ්ගා නදී පූරා උදකස්ස සමතිත්තිකා කාකපෙය්‍යා. අථ බලවා පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය – ‘අහං ඉමිස්සා ගඞ්ගාය නදියා තිරියං බාහාය සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං ගච්ඡිස්සාමී’ති; සො සක්කුණෙය්‍ය ගඞ්ගාය නදියා තිරියං බාහාය සොතං ඡෙත්වා සොත්ථිනා පාරං ගන්තුං. එවමෙව ඛො, ආනන්ද, යෙසං කෙසඤ්චි සක්කායනිරොධාය ධම්මෙ දෙසියමානෙ චිත්තං පක්ඛන්දති පසීදති සන්තිට්ඨති විමුච්චති; සෙය්‍යථාපි සො බලවා පුරිසො එවමෙතෙ දට්ඨබ්බා.

133. ‘‘කතමො චානන්ද, මග්ගො, කතමා පටිපදා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පහානාය? ඉධානන්ද, භික්ඛු උපධිවිවෙකා අකුසලානං ධම්මානං පහානා සබ්බසො කායදුට්ඨුල්ලානං පටිප්පස්සද්ධියා විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො යදෙව තත්ථ හොති රූපගතං වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං තෙ ධම්මෙ අනිච්චතො දුක්ඛතො රොගතො ගණ්ඩතො සල්ලතො අඝතො ආබාධතො පරතො පලොකතො සුඤ්ඤතො අනත්තතො සමනුපස්සති. සො තෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පටිවාපෙති [පටිපාපෙති (ස්‍යා.), පතිට්ඨාපෙති (ක.)]. සො තෙහි ධම්මෙහි චිත්තං පටිවාපෙත්වා අමතාය ධාතුයා චිත්තං උපසංහරති – ‘එතං සන්තං එතං පණීතං යදිදං සබ්බසඞ්ඛාරසමථො සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගො තණ්හාක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බාන’න්ති. සො තත්ථ ඨිතො ආසවානං ඛයං පාපුණාති; නො චෙ ආසවානං ඛයං පාපුණාති තෙනෙව ධම්මරාගෙන තාය ධම්මනන්දියා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති, තත්ථ පරිනිබ්බායී, අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා. අයම්පි ඛො, ආනන්ද, මග්ගො අයං පටිපදා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පහානාය.

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා…පෙ…. දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති… තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො යදෙව තත්ථ හොති රූපගතං වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං… අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා. අයම්පි ඛො, ආනන්ද, මග්ගො අයං පටිපදා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පහානාය.

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, භික්ඛු සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ‘අනන්තො ආකාසො’ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො යදෙව තත්ථ හොති වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං…පෙ…. අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා. අයම්පි ඛො, ආනන්ද, මග්ගො අයං පටිපදා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පහානාය.

‘‘පුන චපරං, ආනන්ද, භික්ඛු සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො යදෙව තත්ථ හොති වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං

විඤ්ඤාණගතං...පෙ.... අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා. අයම්පි ඛො, ආනන්ද, මග්ගො අයං පටිපදා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පහානාය.

''පුන චපරං, ආනන්ද, භික්ඛු සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම 'නත්ථි කිඤ්චී'ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො යදෙව තත්ථ හොති වෙදනාගතං සඤ්ඤාගතං සඞ්ඛාරගතං විඤ්ඤාණගතං...පෙ.... අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා. අයම්පි ඛො, ආනන්ද, මග්ගො අයං පටිපදා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පහානායා''ති.

''එසො චෙ, භන්තෙ, මග්ගො එසා පටිපදා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පහානාය, අථ කිඤ්චරහි ඉධෙකච්චෙ භික්ඛූ චෙතොවිමුත්තිනො එකච්චෙ භික්ඛූ පඤ්ඤාවිමුත්තිනො''ති? ''එත්ථ ඛො පනෙසාහං [එත්ථ ඛො තෙසාහං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], ආනන්ද, ඉන්ද්‍රියවෙමත්තතං වදාමී''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

මහාමාලුක්‍යසුත්තං නිට්ඨිතං චතුත්ථං.

5. භද්දාලිසුත්තං

134. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''භික්ඛවො''ති. ''භදන්තෙ''ති තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. භගවා එතදවොච – ''අහං ඛො, භික්ඛවෙ, එකාසනභොජනං භුඤ්ජාමි; එකාසනභොජනං ඛො, අහං, භික්ඛවෙ, භුඤ්ජමානො අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානාමි අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්ච. එථ, තුම්හෙපි, භික්ඛවෙ, එකාසනභොජනං භුඤ්ජථ; එකාසනභොජනං ඛො, භික්ඛවෙ, තුම්හෙපි භුඤ්ජමානා අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානිස්සථ අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්චා''ති. එවං වුත්තෙ, ආයස්මා භද්දාලි භගවන්තං එතදවොච – ''අහං ඛො, භන්තෙ, න උස්සහාමි එකාසනභොජනං භුඤ්ජිතුං; එකාසනභොජනඤ්හි මෙ, භන්තෙ, භුඤ්ජතො සියා කුක්කුච්චං, සියා විප්පටිසාරො''ති. ''තෙන හි ත්වං, භද්දාලි, යත්ථ නිමන්තිතො අස්සසි තත්ථ එකදෙසං භුඤ්ජිත්වා එකදෙසං නීහරිත්වාපි භුඤ්ජෙය්‍යාසි. එවම්පි ඛො ත්වං, භද්දාලි, භුඤ්ජමානො එකාසනො යාපෙස්සසී''ති [භුඤ්ජමානො යාපෙස්සසීති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. ''එවම්පි ඛො අහං, භන්තෙ, න උස්සහාමි භුඤ්ජිතුං; එවම්පි හි මෙ, භන්තෙ, භුඤ්ජතො සියා කුක්කුච්චං, සියා විප්පටිසාරො''ති. අථ ඛො ආයස්මා භද්දාලි භගවතා සික්ඛාපදෙ පඤ්ඤාපියමානෙ භික්ඛුසඞ්ඝෙ සික්ඛං සමාදියමානෙ අනුස්සාහං පවෙදෙසි. අථ ඛො ආයස්මා භද්දාලි සබ්බං තං තෙමාසං න භගවතො සම්මුඛීභාවං අදාසි, යථා තං සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය අපරිපූරකාරී.

135. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා භික්ඛූ භගවතො චීවරකම්මං කරොන්ති – නිට්ඨිතචීවරො භගවා තෙමාසච්චයෙන චාරිකං පක්කමිස්සතීති. අථ ඛො ආයස්මා භද්දාලි යෙන තෙ භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං භද්දාලිං තෙ භික්ඛූ එතදවොචුං – ''ඉදං ඛො, ආවුසො භද්දාලි, භගවතො චීවරකම්මං කරීයති [කරණීයං (ක.)]. නිට්ඨිතචීවරො භගවා තෙමාසච්චයෙන චාරිකං පක්කමිස්සති. ඉඞ්ඝාවුසො භද්දාලි, එතං දෙසකං සාධුකං මනසි කරොහි, මා තෙ පච්ඡා දුක්කරතරං අහොසී''ති. ''එවමාවුසො''ති ඛො ආයස්මා භද්දාලි තෙසං භික්ඛූනං පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා භද්දාලි භගවන්තං එතදවොච – ''අච්චයො මං, භන්තෙ, අච්චගමා යථාබාලං යථාමූළ්හං යථාඅකුසලං, යොහං භගවතා සික්ඛාපදෙ පඤ්ඤාපියමානෙ භික්ඛුසඞ්ඝෙ සික්ඛං සමාදියමානෙ අනුස්සාහං පවෙදෙසිං. තස්ස මෙ, භන්තෙ, භගවා අච්චයං අච්චයතො පටිග්ගණ්හාතු ආයතිං සංවරායා''ති.

''තග්ඝ ත්වං, භද්දාලි, අච්චයො අච්චගමා යථාබාලං යථාමූළ්හං යථාඅකුසලං, යං ත්වං මයා සික්ඛාපදෙ පඤ්ඤාපියමානෙ භික්ඛුසඞ්ඝෙ සික්ඛං සමාදියමානෙ අනුස්සාහං පවෙදෙසි. සමයොපි ඛො තෙ, භද්දාලි, අප්පටිවිද්ධො අහොසි – 'භගවා ඛො සාවත්ථියං විහරති, භගවාපි මං ජානිස්සති – භද්දාලි නාම භික්ඛු සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය අපරිපූරකාරී'ති. අයම්පි ඛො තෙ, භද්දාලි, සමයො අප්පටිවිද්ධො අහොසි. සමයොපි ඛො තෙ, භද්දාලි, අප්පටිවිද්ධො අහොසි – 'සම්බහුලා ඛො භික්ඛූ සාවත්ථියං වස්සං උපගතා, තෙපි මං ජානිස්සන්ති – භද්දාලි නාම භික්ඛු සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය අපරිපූරකාරී'ති. අයම්පි ඛො තෙ, භද්දාලි, සමයො අප්පටිවිද්ධො අහොසි. සමයොපි ඛො තෙ, භද්දාලි, අප්පටිවිද්ධො අහොසි – 'සම්බහුලා ඛො භික්ඛුනියො සාවත්ථියං වස්සං උපගතා, තාපි මං ජානිස්සන්ති – භද්දාලි නාම භික්ඛු සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය අපරිපූරකාරී'ති. අයම්පි ඛො තෙ, භද්දාලි, සමයො අප්පටිවිද්ධො අහොසි. සමයොපි ඛො තෙ, භද්දාලි, අප්පටිවිද්ධො අහොසි – 'සම්බහුලා ඛො උපාසකා සාවත්ථියං පටිවසන්ති, තෙපි මං ජානිස්සන්ති – භද්දාලි නාම භික්ඛු සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය අපරිපූරකාරී'ති. අයම්පි ඛො තෙ, භද්දාලි, සමයො අප්පටිවිද්ධො අහොසි. සමයොපි ඛො තෙ, භද්දාලි, අප්පටිවිද්ධො අහොසි – 'සම්බහුලා ඛො උපාසිකා සාවත්ථියං පටිවසන්ති, තාපි මං ජානිස්සන්ති – භද්දාලි නාම භික්ඛු සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය අපරිපූරකාරී'ති. අයම්පි ඛො තෙ, භද්දාලි , සමයො අප්පටිවිද්ධො අහොසි. සමයොපි ඛො තෙ, භද්දාලි, අප්පටිවිද්ධො අහොසි – 'සම්බහුලා ඛො නානාතිත්ථියා සමණබ්‍රාහ්මණා සාවත්ථියං වස්සං උපගතා, තෙපි මං ජානිස්සන්ති – භද්දාලි නාම භික්ඛු සමණස්ස ගොතමස්ස

සාවකො ථෙරඤ්ඤතරො භික්ඛු සාසනෙ සික්ඛාය අපරිපූරකාරී’ති. අයම්පි ඛො තෙ, භද්දාලි, සමයො අප්පටිවිද්ධො අහොසී’’ති.

‘‘අච්චයො මං, භන්තෙ, අච්චගමා යථාබාලං යථාමූළ්හං යථාඅකුසලං, යොහං භගවතා සික්ඛාපදෙ පඤ්ඤාපියමානෙ භික්ඛුසඞ්ඝෙ සික්ඛං සමාදියමානෙ අනුස්සාහං පවෙදෙසිං. තස්ස මෙ, භන්තෙ, භගවා අච්චයං අච්චයතො පටිග්ගණ්හාතු ආයතිං සංවරායා’’ති. ‘‘තග්ඝ ත්වං, භද්දාලි, අච්චයො අච්චගමා යථාබාලං යථාමූළ්හං යථාඅකුසලං, යං ත්වං මයා සික්ඛාපදෙ පඤ්ඤාපියමානෙ භික්ඛුසඞ්ඝෙ සික්ඛං සමාදියමානෙ අනුස්සාහං පවෙදෙසි’’.

136. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, භද්දාලි, ඉධස්ස භික්ඛු උභතොභාගවිමුත්තො, තමහං එවං වදෙය්‍යං – ‘එහි මෙ ත්වං, භික්ඛු, පඞ්කෙ සඞ්කමො හොහී’ති, අපි නු ඛො සො සඞ්කමෙය්‍ය වා අඤ්ඤෙන වා කායං සන්නාමෙය්‍ය, ‘නො’ති වා වදෙය්‍යා’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, භද්දාලි, ඉධස්ස භික්ඛු පඤ්ඤාවිමුත්තො… කායසක්ඛි… දිට්ඨිප්පත්තො… සද්ධාවිමුත්තො… ධම්මානුසාරී… සද්ධානුසාරී, තමහං එවං වදෙය්‍යං – ‘එහි මෙ ත්වං, භික්ඛු, පඞ්කෙ සඞ්කමො හොහී’ති, අපි නු ඛො සො සඞ්කමෙය්‍ය වා අඤ්ඤෙන වා කායං සන්නාමෙය්‍ය, ‘නො’ති වා වදෙය්‍යා’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, භද්දාලි, අපි නු ත්වං, භද්දාලි, තස්මිං සමයෙ උභතොභාගවිමුත්තො වා හොසි පඤ්ඤාවිමුත්තො වා කායසක්ඛි වා දිට්ඨිප්පත්තො වා සද්ධාවිමුත්තො වා ධම්මානුසාරී වා සද්ධානුසාරී වා’’ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘නනු ත්වං, භද්දාලි, තස්මිං සමයෙ රිත්තො තුච්ඡො අපරද්ධො’’ති?

‘‘එවං , භන්තෙ. අච්චයො මං, භන්තෙ, අච්චගමා යථාබාලං යථාමූළ්හං යථාඅකුසලං, යොහං භගවතා සික්ඛාපදෙ පඤ්ඤාපියමානෙ භික්ඛුසඞ්ඝෙ සික්ඛං සමාදියමානෙ අනුස්සාහං පවෙදෙසිං. තස්ස මෙ, භන්තෙ, භගවා අච්චයං අච්චයතො පටිග්ගණ්හාතු ආයතිං සංවරායා’’ති. ‘‘තග්ඝ ත්වං, භද්දාලි, අච්චයො අච්චගමා යථාබාලං යථාමූළ්හං යථාඅකුසලං, යං ත්වං මයා සික්ඛාපදෙ පඤ්ඤාපියමානෙ භික්ඛුසඞ්ඝෙ සික්ඛං සමාදියමානෙ අනුස්සාහං පවෙදෙසි. යතො ච ඛො ත්වං, භද්දාලි, අච්චයං අච්චයතො දිස්වා යථාධම්මං පටිකරොසි, තං තෙ මයං පටිග්ගණ්හාම. වුද්ධිහෙසා, භද්දාලි, අරියස්ස විනයෙ යො අච්චයං අච්චයතො දිස්වා යථාධම්මං පටිකරොති, ආයතිං සංවරං ආපජ්ජති’’.

137. ‘‘ඉධ, භද්දාලි, එකච්චො භික්ඛු සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය අපරිපූරකාරී හොති. තස්ස එවං හොති – ‘යංනූනාහං විවිත්තං සෙනාසනං භජෙය්‍යං අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. අප්පෙව නාමාහං උත්තරි [උත්තරිං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං සච්ඡිකරෙය්‍ය’න්ති. සො විවිත්තං සෙනාසනං භජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. තස්ස තථාවූපකට්ඨස්ස විහරතො සත්ථාපි උපවදති, අනුවිච්චපි විඤ්ඤූ සබ්‍රහ්මචාරී උපවදන්ති, දෙවතාපි උපවදන්ති, අත්තාපි අත්තානං උපවදති. සො සත්ථාරාපි උපවදිතො, අනුවිච්චපි විඤ්ඤූහි සබ්‍රහ්මචාරීහි උපවදිතො, දෙවතාහිපි උපවදිතො, අත්තනාපි අත්තානං උපවදිතො න උත්තරි මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං සච්ඡිකරොති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හි තං, භද්දාලි, හොති යථා තං සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය අපරිපූරකාරිස්ස.

138. ‘‘ඉධ පන, භද්දාලි, එකච්චො භික්ඛු සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය පරිපූරකාරී හොති. තස්ස එවං හොති – ‘යංනූනාහං විවිත්තං සෙනාසනං භජෙය්‍යං අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. අප්පෙව නාමාහං උත්තරි මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං සච්ඡිකරෙය්‍ය’න්ති. සො විවිත්තං සෙනාසනං භජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. තස්ස තථාවූපකට්ඨස්ස විහරතො සත්ථාපි න උපවදති, අනුවිච්චපි විඤ්ඤූ සබ්‍රහ්මචාරී න උපවදන්ති, දෙවතාපි න උපවදන්ති, අත්තාපි අත්තානං න උපවදති. සො සත්ථාරාපි අනුපවදිතො , අනුවිච්චපි විඤ්ඤූහි සබ්‍රහ්මචාරීහි අනුපවදිතො, දෙවතාහිපි අනුපවදිතො, අත්තනාපි අත්තානං අනුපවදිතො උත්තරි මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං සච්ඡිකරොති. සො විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හි තං, භද්දාලි, හොති යථා තං සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය පරිපූරකාරිස්ස.

139. ‘‘පුන චපරං, භද්දාලි, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හි තං, භද්දාලි, හොති

යථා තං සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය පරිපූරකාරිස්ස.

‘‘පුන චපරං, භද්දාලි, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති, සතො ච සම්පජානො සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති, යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හි තං, භද්දාලි, හොති යථා තං සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය පරිපූරකාරිස්ස.

‘‘පුන චපරං, භද්දාලි, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හි තං, භද්දාලි, හොති යථා තං සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය පරිපූරකාරිස්ස.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හි තං, භද්දාලි, හොති යථා තං සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය පරිපූරකාරිස්ස.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති – ‘ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා…පෙ…. විනිපාතං නිරයං උපපන්නා; ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා…පෙ…. සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා’ති ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හි තං, භද්දාලි, හොති යථා තං සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය පරිපූරකාරිස්ස.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති; ‘ඉමෙ ආසවා’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති. විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හි තං, භද්දාලි, හොති යථා තං සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය පරිපූරකාරිස්සා’’ති.

140. එවං වුත්තෙ, ආයස්මා භද්දාලි භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චං භික්ඛුං පසය්හ පසය්හ [පවය්හ පවය්හ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] කාරණං කරොන්ති? කො පන, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන මිධෙකච්චං භික්ඛුං නො තථා පසය්හ පසය්හ කාරණං කරොන්තී’’ති? ‘‘ඉධ, භද්දාලි, එකච්චො භික්ඛු අභිණ්හාපත්තිකො හොති ආපත්තිබහුලො. සො භික්ඛූහි වුච්චමානො අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරති, බහිද්ධා කථං අපනාමෙති, කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති, න සම්මා වත්තති, න ලොමං පාතෙති, න නෙත්ථාරං වත්තති, ‘යෙන සඞ්ඝො අත්තමනො හොති තං කරොමී’ති නාහ. තත්‍ර, භද්දාලි, භික්ඛූනං එවං හොති – අයං ඛො, ආවුසො, භික්ඛු අභිණ්හාපත්තිකො ආපත්තිබහුලො. සො භික්ඛූහි වුච්චමානො අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරති, බහිද්ධා කථං අපනාමෙති, කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති, න සම්මා වත්තති, න ලොමං පාතෙති, න නෙත්ථාරං වත්තති, ‘යෙන සඞ්ඝො අත්තමනො හොති තං කරොමී’ති නාහ. සාධු වතායස්මන්තො ඉමස්ස භික්ඛුනො තථා තථා උපපරික්ඛථ යථාස්සිදං [යථයිදං (ස්‍යා. කං. ක.)] අධිකරණං න ඛිප්පමෙව වූපසමෙය්‍යාති. තස්ස ඛො එවං, භද්දාලි, භික්ඛුනො භික්ඛූ තථා තථා උපපරික්ඛන්ති යථාස්සිදං අධිකරණං න ඛිප්පමෙව වූපසම්මති.

141. ‘‘ඉධ පන, භද්දාලි, එකච්චො භික්ඛු අභිණ්හාපත්තිකො හොති ආපත්තිබහුලො. සො භික්ඛූහි වුච්චමානො නාඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරති, බහිද්ධා කථං න අපනාමෙති, න කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති, සම්මා වත්තති, ලොමං පාතෙති, නෙත්ථාරං වත්තති, ‘යෙන සඞ්ඝො අත්තමනො හොති තං කරොමී’ති ආහ. තත්‍ර, භද්දාලි, භික්ඛූනං එවං හොති – අයං ඛො, ආවුසො, භික්ඛු අභිණ්හාපත්තිකො ආපත්තිබහුලො. සො භික්ඛූහි වුච්චමානො නාඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරති, බහිද්ධා කථං න අපනාමෙති, න කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති, සම්මා වත්තති, ලොමං පාතෙති, නෙත්ථාරං වත්තති, ‘යෙන සඞ්ඝො අත්තමනො හොති තං කරොමී’ති ආහ. සාධු වතායස්මන්තො, ඉමස්ස භික්ඛුනො තථා තථා උපපරික්ඛථ යථාස්සිදං අධිකරණං ඛිප්පමෙව වූපසමෙය්‍යාති. තස්ස ඛො එවං, භද්දාලි, භික්ඛුනො භික්ඛූ තථා තථා උපපරික්ඛන්ති යථාස්සිදං අධිකරණං ඛිප්පමෙව වූපසම්මති.

142. ‘‘ඉධ, භද්දාලි, එකච්චො භික්ඛු අධිච්චාපත්තිකො හොති අනාපත්තිබහුලො. සො භික්ඛූහි වුච්චමානො අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරති, බහිද්ධා කථං අපනාමෙති, කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති, න සම්මා වත්තති, න ලොමං පාතෙති, න නෙත්ථාරං වත්තති, ‘යෙන සඞ්ඝො අත්තමනො හොති තං කරොමී’ති නාහ. තත්‍ර, භද්දාලි, භික්ඛූනං එවං හොති – අයං ඛො, ආවුසො, භික්ඛු අධිච්චාපත්තිකො අනාපත්තිබහුලො . සො භික්ඛූහි

වුච්චමානො අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරති, බහිද්ධා කථං අපනාමෙති, කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති, න සම්මා වත්තති, න ලොමං පාතෙති, න නෙත්ථාරං වත්තති, 'යෙන සඞ්ඝො අත්තමනො හොති තං කරොමී'ති නාහ. සාධු වතායස්මන්තො, ඉමස්ස භික්ඛුනො තථා තථා උපපරික්ඛථ යථාස්සිදං අධිකරණං න ඛිප්පමෙව වූපසමෙය්‍යාති. තස්ස ඛො එවං, භද්දාලි, භික්ඛුනො භික්ඛූ තථා තථා උපපරික්ඛන්ති යථාස්සිදං අධිකරණං න ඛිප්පමෙව වූපසම්මති.

143. "ඉධ පන, භද්දාලි, එකච්චො භික්ඛු අධිච්චාපත්තිකො හොති අනාපත්තිබහුලො. සො භික්ඛූහි වුච්චමානො නාඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරති, න බහිද්ධා කථං අපනාමෙති, න කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති, සම්මා වත්තති, ලොමං පාතෙති, නෙත්ථාරං වත්තති, 'යෙන සඞ්ඝො අත්තමනො හොති තං කරොමී'ති ආහ. තත්‍ර, භද්දාලි, භික්ඛූනං එවං හොති – අයං ඛො, ආවුසො, භික්ඛු අධිච්චාපත්තිකො අනාපත්තිබහුලො. සො භික්ඛූහි වුච්චමානො නාඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරති, න බහිද්ධා කථං අපනාමෙති, න කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාතුකරොති, සම්මා වත්තති, ලොමං පාතෙති, නෙත්ථාරං වත්තති, 'යෙන සඞ්ඝො අත්තමනො හොති තං කරොමී'ති ආහ. සාධු වතායස්මන්තො, ඉමස්ස භික්ඛුනො තථා තථා උපපරික්ඛථ යථාස්සිදං අධිකරණං ඛිප්පමෙව වූපසමෙය්‍යාති. තස්ස ඛො එවං, භද්දාලි, භික්ඛුනො භික්ඛූ තථා තථා උපපරික්ඛන්ති යථාස්සිදං අධිකරණං ඛිප්පමෙව වූපසම්මති.

144. "ඉධ , භද්දාලි, එකච්චො භික්ඛු සද්ධාමත්තකෙන වහති පෙමමත්තකෙන. තත්‍ර, භද්දාලි, භික්ඛූනං එවං හොති – 'අයං ඛො, ආවුසො, භික්ඛු සද්ධාමත්තකෙන වහති පෙමමත්තකෙන. සචෙ මයං ඉමං භික්ඛුං පසය්හ පසය්හ කාරණං කරිස්සාම – මා යම්පිස්ස තං සද්ධාමත්තකං පෙමමත්තකං තම්හාපි පරිහායී'ති. සෙය්‍යථාපි, භද්දාලි, පුරිසස්ස එකං චක්ඛුං, තස්ස මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා තං එකං චක්ඛුං රක්ඛෙය්‍යුං – 'මා යම්පිස්ස තං එකං චක්ඛුං තම්හාපි පරිහායී'ති; එවමෙව ඛො, භද්දාලි, ඉධෙකච්චො භික්ඛු සද්ධාමත්තකෙන වහති පෙමමත්තකෙන. තත්‍ර, භද්දාලි, භික්ඛූනං එවං හොති – 'අයං ඛො, ආවුසො, භික්ඛු සද්ධාමත්තකෙන වහති පෙමමත්තකෙන. සචෙ මයං ඉමං භික්ඛුං පසය්හ පසය්හ කාරණං කරිස්සාම – මා යම්පිස්ස තං සද්ධාමත්තකං පෙමමත්තකං තම්හාපි පරිහායී'ති. අයං ඛො, භද්දාලි, හෙතු අයං පච්චයො යෙන මිධෙකච්චං භික්ඛුං පසය්හ පසය්හ කාරණං කරොන්ති. අයං පන, භද්දාලි, හෙතු අයං පච්චයො, යෙන මිධෙකච්චං භික්ඛුං නො තථා පසය්හ පසය්හ කාරණං කරොන්තී"ති.

145. "'කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන පුබ්බෙ අප්පතරානි චෙව සික්ඛාපදානි අහෙසුං බහුතරා ච භික්ඛූ අඤ්ඤාය සණ්ඨහිංසු? කො පන, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො යෙන එතරහි බහුතරානි චෙව සික්ඛාපදානි හොන්ති අප්පතරා ච භික්ඛූ අඤ්ඤාය සණ්ඨහන්තී'ති? "එවමෙතං, භද්දාලි, හොති සත්තෙසු හායමානෙසු, සද්ධම්මෙ අන්තරධායමානෙ, බහුතරානි චෙව සික්ඛාපදානි හොන්ති අප්පතරා ච භික්ඛූ අඤ්ඤාය සණ්ඨහන්තීති. න තාව, භද්දාලි, සත්ථා සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤාපෙති යාව න ඉධෙකච්චෙ ආසවට්ඨානීයා ධම්මා සඞ්ඝෙ පාතුභවන්ති. යතො ච ඛො, භද්දාලි, ඉධෙකච්චෙ ආසවට්ඨානීයා ධම්මා සඞ්ඝෙ පාතුභවන්ති, අථ සත්ථා සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤාපෙති තෙසංයෙව ආසවට්ඨානීයානං ධම්මානං පටිඝාතාය. න තාව, භද්දාලි, ඉධෙකච්චෙ ආසවට්ඨානීයා ධම්මා සඞ්ඝෙ පාතුභවන්ති යාව න සඞ්ඝො මහත්තං පත්තො හොති. යතො ච ඛො, භද්දාලි, සඞ්ඝො මහත්තං පත්තො හොති, අථ ඉධෙකච්චෙ ආසවට්ඨානීයා ධම්මා සඞ්ඝෙ පාතුභවන්ති. අථ සත්ථා සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤාපෙති තෙසංයෙව ආසවට්ඨානීයානං ධම්මානං පටිඝාතාය. න තාව, භද්දාලි, ඉධෙකච්චෙ ආසවට්ඨානීයා ධම්මා සඞ්ඝෙ පාතුභවන්ති යාව න සඞ්ඝො ලාභග්ගං පත්තො හොති, යසග්ගං පත්තො හොති, බාහුසච්චං පත්තො හොති, රත්තඤ්ඤුතං පත්තො හොති. යතො ච ඛො, භද්දාලි, සඞ්ඝො රත්තඤ්ඤුතං පත්තො හොති, අථ ඉධෙකච්චෙ ආසවට්ඨානීයා ධම්මා සඞ්ඝෙ පාතුභවන්ති, අථ සත්ථා සාවකානං සික්ඛාපදං පඤ්ඤාපෙති තෙසංයෙව ආසවට්ඨානීයානං ධම්මානං පටිඝාතාය.

146. "අප්පකා ඛො තුම්හෙ, භද්දාලි, තෙන සමයෙන අහුවත්ථ යදා වො අහං ආජානීයසුසූපමං ධම්මපරියායං දෙසෙසිං. තං සරසි [සරසි ත්වං (සී. පී.), සරසි තං (?)] භද්දාලී"ති ?

"නො හෙතං, භන්තෙ".

"තත්‍ර, භද්දාලි, කං හෙතුං පච්චෙසී"ති?

"සො හි නූනාහං, භන්තෙ, දීඝරත්තං සත්ථුසාසනෙ සික්ඛාය අපරිපූරකාරී අහොසි"න්ති.

"න ඛො, භද්දාලි, එසෙව හෙතු, එස පච්චයො. අපි ච මෙ ත්වං, භද්දාලි, දීඝරත්තං චෙතසා චෙතොපරිච්ච විදිතො – 'න චායං මොඝපුරිසො මයා ධම්මෙ දෙසියමානෙ අට්ඨිං කත්වා මනසි කත්වා සබ්බචෙතසො [සබ්බං චෙතසො (ක.)] සමන්නාහරිත්වා ඔහිතසොතො ධම්මං සුණාතී'ති. අපි ච තෙ අහං, භද්දාලි, ආජානීයසුසූපමං ධම්මපරියායං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි ; භාසිස්සාමී"ති. "එවං, භන්තෙ"ති ඛො ආයස්මා භද්දාලි භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

147. "සෙය්‍යථාපි, භද්දාලි, දක්ඛො අස්සදමකො භද්‍රං අස්සාජානීයං ලභිත්වා පඨමෙනෙව මුඛාධානෙ කාරණං කාරෙති. තස්ස මුඛාධානෙ කාරණං කාරියමානස්ස හොන්තියෙව විසූකායිතානි විසෙවිතානි විප්ඵන්දිතානි කානිචි කානිචි, යථා තං අකාරිතපුබ්බං කාරණං කාරියමානස්ස. සො අභිණ්හකාරණා අනුපුබ්බකාරණා තස්මිං ඨානෙ පරිනිබ්බායති. යතො ඛො, භද්දාලි, භද්‍රො අස්සාජානීයො අභිණ්හකාරණා අනුපුබ්බකාරණා තස්මිං ඨානෙ

පරිනිබ්බුතො හොති, තමෙනං අස්සදම්මකො උත්තරි කාරණං කාරෙති යුගාධානෙ. තස්ස යුගාධානෙ කාරණං කාරියමානස්ස හොන්තියෙව විසූකායිතානි විසෙවිතානි විප්ඵන්දිතානි කානිචි කානිචි, යථා තං අකාරිතපුබ්බං කාරණං කාරියමානස්ස. සො අභිණ්හකාරණා අනුපුබ්බකාරණා තස්මිං ඨානෙ පරිනිබ්බායති . යතො ඛො, භද්දාලි, භද්‍රො අස්සාජානීයො අභිණ්හකාරණා අනුපුබ්බකාරණා තස්මිං ඨානෙ පරිනිබ්බුතො හොති, තමෙනං අස්සදම්මකො උත්තරි කාරණං කාරෙති අනුක්කමෙ මණ්ඩලෙ ඛුරකාසෙ [ඛුරකායෙ (සී. පී.)] ධාවෙ දවත්තෙ [රවත්ථෙ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] රාජගුණෙ රාජවංසෙ උත්තමෙ ජවෙ උත්තමෙ හයෙ උත්තමෙ සාඛල්‍යෙ. තස්ස උත්තමෙ ජවෙ උත්තමෙ හයෙ උත්තමෙ සාඛල්‍යෙ කාරණං කාරියමානස්ස හොන්තියෙව විසූකායිතානි විසෙවිතානි විප්ඵන්දිතානි කානිචි කානිචි, යථා තං අකාරිතපුබ්බං කාරණං කාරියමානස්ස. සො අභිණ්හකාරණා අනුපුබ්බකාරණා තස්මිං ඨානෙ පරිනිබ්බායති. යතො ඛො, භද්දාලි, භද්‍රො අස්සාජානීයො අභිණ්හකාරණා අනුපුබ්බකාරණා තස්මිං ඨානෙ පරිනිබ්බුතො හොති, තමෙනං අස්සදම්මකො උත්තරි වණ්ණියඤ්ච පාණියඤ්ච [වලියඤ්ච (සී. පී.), බලියඤ්ච (ස්‍යා. කං.)] අනුප්පවෙච්ඡති. ඉමෙහි ඛො, භද්දාලි, දසහඞ්ගෙහි සමන්නාගතො භද්‍රො අස්සාජානීයො රාජාරහො හොති රාජභොග්ගො රඤ්ඤො අඞ්ගන්තෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති.

‘‘එවමෙව ඛො, භද්දාලි, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්ස. කතමෙහි දසහි? ඉධ, භද්දාලි, භික්ඛු අසෙඛාය සම්මාදිට්ඨියා සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාසඞ්කප්පෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛාය සම්මාවාචාය සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාකම්මන්තෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාආජීවෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාවායාමෙන සමන්නාගතො හොති , අසෙඛාය සම්මාසතියා සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාසමාධිනා සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාඤාණෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛාය සම්මාවිමුත්තියා සමන්නාගතො හොති – ඉමෙහි ඛො, භද්දාලි, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු ආහුනෙය්‍යො හොති පාහුනෙය්‍යො දක්ඛිණෙය්‍යො අඤ්ජලිකරණීයො අනුත්තරං පුඤ්ඤක්ඛෙත්තං ලොකස්සා’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා භද්දාලි භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

භද්දාලිසුත්තං නිට්ඨිතං පඤ්චමං.

6. ලටුකිකොපමසුත්තං

148. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා අඞ්ගුත්තරාපෙසු විහරති ආපණං නාම අඞ්ගුත්තරාපානං නිගමො. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය ආපණං පිණ්ඩාය පාවිසි. ආපණෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙනඤ්ඤතරො වනසණ්ඩො තෙනුපසඞ්කමි දිවාවිහාරාය. තං වනසණ්ඩං අජ්ඣොගාහෙත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. ආයස්මාපි ඛො උදායී පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය ආපණං පිණ්ඩාය පාවිසි. ආපණෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන සො වනසණ්ඩො තෙනුපසඞ්කමි දිවාවිහාරාය. තං වනසණ්ඩං අජ්ඣොගාහෙත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. අථ ඛො ආයස්මතො උදායිස්ස රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘‘බහූනං [බහුන්නං (සී. ස්‍යා. කං. පී.) එවමීදිසෙ අවිඤ්ඤාණකප්පකරණෙ] වත නො භගවා දුක්ඛධම්මානං අපහත්තා, බහූනං වත නො භගවා සුඛධම්මානං උපහත්තා; බහූනං වත නො භගවා අකුසලානං ධම්මානං අපහත්තා, බහූනං වත නො භගවා කුසලානං ධම්මානං උපහත්තා’’ති. අථ ඛො ආයස්මා උදායී සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි .

149. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා උදායී භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ඉධ මය්හං, භන්තෙ, රහොගතස්ස පටිසල්ලීනස්ස එවං චෙතසො පරිවිතක්කො උදපාදි – ‘බහූනං වත නො භගවා දුක්ඛධම්මානං අපහත්තා, බහූනං වත නො භගවා සුඛධම්මානං උපහත්තා; බහූනං වත නො භගවා අකුසලානං ධම්මානං අපහත්තා, බහූනං වත නො භගවා කුසලානං ධම්මානං උපහත්තා’ති. මයඤ්හි, භන්තෙ, පුබ්බෙ සායඤ්චෙව භුඤ්ජාම පාතො ච දිවා ච විකාලෙ. අහු ඛො සො, භන්තෙ, සමයො යං භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘ඉඞ්ඝ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එතං දිවාවිකාලභොජනං පජහථා’ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, අහුදෙව අඤ්ඤථත්තං, අහුදෙව [අහු (සී. පී.)] දොමනස්සං – ‘යම්පි නො සද්ධා ගහපතිකා දිවා විකාලෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං දෙන්ති තස්සපි නො භගවා පහානමාහ, තස්සපි නො සුගතො පටිනිස්සග්ගමාහා’ති. තෙ මයං, භන්තෙ, භගවති පෙමඤ්ච ගාරවඤ්ච හිරිඤ්ච ඔත්තප්පඤ්ච සම්පස්සමානා එවං තං දිවාවිකාලභොජනං පජහිම්හා. තෙ මයං, භන්තෙ, සායඤ්චෙව භුඤ්ජාම පාතො ච. අහු ඛො සො, භන්තෙ, සමයො යං භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘ඉඞ්ඝ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එතං රත්තිංවිකාලභොජනං පජහථා’ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, අහුදෙව අඤ්ඤථත්තං අහුදෙව දොමනස්සං – ‘යම්පි නො ඉමෙසං ද්වින්නං භත්තානං පණීතසඞ්ඛාතතරං තස්සපි නො භගවා පහානමාහ, තස්සපි නො සුගතො පටිනිස්සග්ගමාහා’ති. භූතපුබ්බං, භන්තෙ, අඤ්ඤතරො පුරිසො දිවා සූපෙය්‍යං ලභිත්වා එවමාහ – ‘හන්ද ච ඉමං නික්ඛිපථ, සායං සබ්බෙව සමග්ගා භුඤ්ජිස්සාමා’ති. යා කාචි, භන්තෙ, සඞ්ඛතියො සබ්බා තා රත්තිං, අප්පා දිවා. තෙ මයං, භන්තෙ, භගවති පෙමඤ්ච ගාරවඤ්ච හිරිඤ්ච ඔත්තප්පඤ්ච සම්පස්සමානා එවං තං රත්තිංවිකාලභොජනං පජහිම්හා. භූතපුබ්බං, භන්තෙ, භික්ඛූ රත්තන්ධකාරතිමිසායං පිණ්ඩාය චරන්තා චන්දනිකම්පි පවිසන්ති, ඔළිගල්ලෙපි පපතන්ති, කණ්ටකාවාටම්පි [කණ්ටකවත්තම්පි (සී. පී.), කණ්ටකරාජිම්පි (ස්‍යා. කං.)] ආරොහන්ති, සුත්තම්පි ගාවිං ආරොහන්ති, මාණවෙහිපි සමාගච්ඡන්ති කතකම්මෙහිපි අකතකම්මෙහිපි, මාතුගාමොපි

තෙ [තෙන (ක.)] අසද්ධම්මෙන නිමන්තෙති. භූතපුබ්බාහං, භන්තෙ, රත්තන්ධකාරතිමිසායං පිණ්ඩාය චරාමි. අද්දසා ඛො මං, භන්තෙ, අඤ්ඤතරා ඉත්ථී විජ්ජන්තරිකාය භාජනං ධොවන්තී. දිස්වා මං භීතා විස්සරමකාසි – ‘අභුම්මෙ [අබ්භුම්මෙ (සී. පී.)] පිසාචො වත ම'න්ති! එවං වුත්තෙ, අහං, භන්තෙ, තං ඉත්ථිං එතදවොචං – ‘නාහං, භගිනි, පිසාචො; භික්ඛු පිණ්ඩාය ඨිතො'ති. ‘භික්ඛුස්ස ආතුමාරී, භික්ඛුස්ස මාතුමාරී [ඨිතො'ති. භික්ඛුස්ස ආතුමාතුමාරී (ක.)]! වරං තෙ, භික්ඛු, තිණ්හෙන ගොවිකන්තනෙන කුච්ඡි පරිකන්තො, න ත්වෙව වරං යං [න ත්වෙව යා (සී. පී.)] රත්තන්ධකාරතිමිසායං කුච්ඡිහෙතු පිණ්ඩාය චරසී'ති [චරසාති (සී. පී.)]. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, තදනුස්සරතො එවං හොති – ‘බහූනං වත නො භගවා දුක්ඛධම්මානං අපහත්තා, බහූනං වත නො භගවා සුඛධම්මානං උපහත්තා; බහූනං වත නො භගවා අකුසලානං ධම්මානං අපහත්තා, බහූනං වත නො භගවා කුසලානං ධම්මානං උපහත්තා'''ති.

150. ‘‘එවමෙව පනුදායි, ඉධෙකච්චෙ මොඝපුරිසා ‘ඉදං පජහථා'ති මයා වුච්චමානා තෙ එවමාහංසු – ‘කිං පනිමස්ස අප්පමත්තකස්ස ඔරමත්තකස්ස අධිසල්ලිඛතෙවායං සමණො'ති. තෙ තඤ්චෙව නප්පජහන්ති, මයි ච අප්පච්චයං උපට්ඨාපෙන්ති. යෙ ච භික්ඛූ සික්ඛාකාමා තෙසං තං, උදායි, හොති බලවං බන්ධනං, දළ්හං බන්ධනං, ථිරං බන්ධනං, අපූතිකං බන්ධනං, ථූලො, කලිඞ්ගරො – සෙය්‍යථාපි, උදායි, ලටුකිකා සකුණිකා පූතිලතාය බන්ධනෙන බද්ධා තත්ථෙව වධං වා බන්ධං වා මරණං වා ආගමෙති. යො නු ඛො, උදායි, එවං වදෙය්‍ය – ‘යෙන සා ලටුකිකා සකුණිකා පූතිලතාය බන්ධනෙන බද්ධා තත්ථෙව වධං වා බන්ධං වා මරණං වා ආගමෙති, තඤ්හි තස්සා අබලං බන්ධනං , දුබ්බලං බන්ධනං, පූතිකං බන්ධනං, අසාරකං බන්ධන'න්ති; සම්මා නු ඛො සො, උදායි, වදමානො වදෙය්‍යා''ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ. යෙන සා, භන්තෙ, ලටුකිකා සකුණිකා පූතිලතාය බන්ධනෙන බද්ධා තත්ථෙව වධං වා බන්ධං වා මරණං වා ආගමෙති, තඤ්හි තස්සා බලවං බන්ධනං, දළ්හං බන්ධනං, ථිරං බන්ධනං අපූතිකං බන්ධනං, ථූලො, කලිඞ්ගරො''ති. ‘‘එවමෙව ඛො, උදායි, ඉධෙකච්චෙ මොඝපුරිසා ‘ඉදං පජහථා'ති මයා වුච්චමානා තෙ එවමාහංසු – ‘කිං පනිමස්ස අප්පමත්තකස්ස ඔරමත්තකස්ස අධිසල්ලිඛතෙවායං සමණො'ති? තෙ තඤ්චෙව නප්පජහන්ති, මයි ච අප්පච්චයං උපට්ඨාපෙන්ති. යෙ ච භික්ඛූ සික්ඛාකාමා තෙසං තං, උදායි, හොති බලවං බන්ධනං, දළ්හං බන්ධනං, ථිරං බන්ධනං, අපූතිකං බන්ධනං, ථූලො, කලිඞ්ගරො''.

151. ‘‘ඉධ පනුදායි, එකච්චෙ කුලපුත්තා ‘ඉදං පජහථා'ති මයා වුච්චමානා තෙ එවමාහංසු – ‘කිං පනිමස්ස අප්පමත්තකස්ස ඔරමත්තකස්ස පහාතබ්බස්ස යස්ස නො භගවා පහානමාහ, යස්ස නො සුගතො පටිනිස්සග්ගමාහා'ති? තෙ තඤ්චෙව පජහන්ති, මයි ච න අප්පච්චයං උපට්ඨාපෙන්ති. යෙ ච භික්ඛූ සික්ඛාකාමා තෙ තං පහාය අප්පොස්සුක්කා පන්නලොමා පරදත්තවුත්තා [පරදවුත්තා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මිගභූතෙන චෙතසා විහරන්ති. තෙසං තං, උදායි, හොති අබලං බන්ධනං, දුබ්බලං බන්ධනං, පූතිකං බන්ධනං, අසාරකං බන්ධනං – සෙය්‍යථාපි, උදායි, රඤ්ඤො නාගො ඊසාදන්තො උරූළ්හවා අභිජාතො සඞ්ගාමාවචරො දළ්හෙහි වරත්තෙහි බන්ධනෙහි බද්ධො ඊසකංයෙව කායං සන්නාමෙත්වා තානි බන්ධනානි සංඡින්දිත්වා සංපදාලෙත්වා යෙන කාමං පක්කමති. යො නු ඛො, උදායි, එවං වදෙය්‍ය – ‘යෙහි සො රඤ්ඤො නාගො ඊසාදන්තො උරූළ්හවා අභිජාතො සඞ්ගාමාවචරො දළ්හෙහි වරත්තෙහි බන්ධනෙහි බද්ධො ඊසකංයෙව කායං සන්නාමෙත්වා තානි බන්ධනානි සංඡින්දිත්වා සංපදාලෙත්වා යෙන කාමං පක්කමති, තඤ්හි තස්ස බලවං බන්ධනං, දළ්හං බන්ධනං, ථිරං බන්ධනං, අපූතිකං බන්ධනං, ථූලො, කලිඞ්ගරො'ති; සම්මා නු ඛො සො, උදායි, වදමානො වදෙය්‍යා''ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ. යෙහි සො, භන්තෙ, රඤ්ඤො නාගො ඊසාදන්තො උරූළ්හවා අභිජාතො සඞ්ගාමාවචරො දළ්හෙහි වරත්තෙහි බන්ධනෙහි බද්ධො ඊසකංයෙව කායං සන්නාමෙත්වා තානි බන්ධනානි සංඡින්දිත්වා සංපදාලෙත්වා යෙන කාමං පක්කමති, තඤ්හි තස්ස අබලං බන්ධනං…පෙ.… අසාරකං බන්ධන''න්ති. ‘‘එවමෙව ඛො, උදායි, ඉධෙකච්චෙ කුලපුත්තා ‘ඉදං පජහථා'ති මයා වුච්චමානා තෙ එවමාහංසු – ‘කිං පනිමස්ස අප්පමත්තකස්ස ඔරමත්තකස්ස පහාතබ්බස්ස යස්ස නො භගවා පහානමාහ, යස්ස නො සුගතො පටිනිස්සග්ගමාහා'ති? තෙ තඤ්චෙව පජහන්ති, මයි ච න අප්පච්චයං උපට්ඨාපෙන්ති. යෙ ච භික්ඛූ සික්ඛාකාමා තෙ තං පහාය අප්පොස්සුක්කා පන්නලොමා පරදත්තවුත්තා මිගභූතෙන චෙතසා විහරන්ති. තෙසං තං, උදායි, හොති අබලං බන්ධනං, දුබ්බලං බන්ධනං, පූතිකං බන්ධනං, අසාරකං බන්ධනං''.

152. ‘‘සෙය්‍යථාපි, උදායි, පුරිසො දලිද්දො අස්සකො අනාළ්හියො; තස්ස'ස්ස එකං අගාරකං ඔලුග්ගවිලුග්ගං කාකාතිදායිං [කාකාතිඩායිං (?)] නපරමරූපං, එකා ඛටොපිකා [කළොපිකා (ක.)] ඔලුග්ගවිලුග්ගා නපරමරූපා, එකිස්සා කුම්භියා ධඤ්ඤසමවාපකං නපරමරූපං, එකා ජායිකා නපරමරූපා. සො ආරාමගතං භික්ඛුං පස්සෙය්‍ය සුධොතහත්ථපාදං මනුඤ්ඤං භොජනං භුත්තාවිං සීතාය ඡායාය නිසින්නං අධිචිත්තෙ යුත්තං. තස්ස එවමස්ස – ‘සුඛං වත, භො, සාමඤ්ඤං, ආරොග්‍යං වත, භො, සාමඤ්ඤං! සො වතස්සං [සො වතස්ස (ක.)] යොහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය'න්ති. සො න සක්කුණෙය්‍ය එකං අගාරකං ඔලුග්ගවිලුග්ගං කාකාතිදායිං නපරමරූපං පහාය, එකං ඛටොපිකං ඔලුග්ගවිලුග්ගං නපරමරූපං පහාය, එකිස්සා කුම්භියා ධඤ්ඤසමවාපකං නපරමරූපං පහාය, එකං ජායිකං නපරමරූපං පහාය කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතුං. යො නු ඛො, උදායි, එවං වදෙය්‍ය – ‘යෙහි සො පුරිසො බන්ධනෙහි බද්ධො න සක්කොති එකං අගාරකං ඔලුග්ගවිලුග්ගං කාකාතිදායිං නපරමරූපං පහාය, එකං ඛටොපිකං ඔලුග්ගවිලුග්ගං නපරමරූපං පහාය, එකිස්සා කුම්භියා ධඤ්ඤසමවාපකං නපරමරූපං පහාය, එකං ජායිකං නපරමරූපං පහාය කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතුං; තඤ්හි තස්ස අබලං බන්ධනං, දුබ්බලං බන්ධනං, පූතිකං බන්ධනං, අසාරකං බන්ධන'න්ති; සම්මා නු ඛො සො, උදායි, වදමානො වදෙය්‍යා''ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ. යෙහි සො, භන්තෙ, පුරිසො බන්ධනෙහි බද්ධො, න සක්කොති එකං අගාරකං ඔලුග්ගවිලුග්ගං කාකාතිදායිං නපරමරූපං පහාය, එකං ඛටොපිකං ඔලුග්ගවිලුග්ගං නපරමරූපං පහාය,

එකිස්සා කුම්භියා ධඤ්ඤසමවාපකං නපරමරූපං පහාය, එකං ජායිකං නපරමරූපං පහාය කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතුං; තඤ්හි තස්ස බලවං බන්ධනං, දළ්හං බන්ධනං, ථිරං බන්ධනං, අපූතිකං බන්ධනං, ථූලො, කලිඞ්ගරො''ති. ''එවමෙව ඛො, උදායි, ඉධෙකච්චෙ මොඝපුරිසා 'ඉදං පජහථා'ති මයා වුච්චමානා තෙ එවමාහංසු – 'කිං පනිමස්ස අප්පමත්තකස්ස ඔරමත්තකස්ස අධිසල්ලිඛතෙවායං සමණො'ති? තෙ තඤ්චෙව නප්පජහන්ති, මයි ච අප්පච්චයං උපට්ඨාපෙන්ති. යෙ ච භික්ඛූ සික්ඛාකාමා තෙසං තං, උදායි, හොති බලවං බන්ධනං, දළ්හං බන්ධනං, ථිරං බන්ධනං, අපූතිකං බන්ධනං, ථූලො, කලිඞ්ගරො''.

153. ''සෙය්‍යථාපි , උදායි, ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා අඩ්ඪො මහද්ධනො මහාභොගො, නෙකානං නික්ඛගණානං චයො, නෙකානං ධඤ්ඤගණානං චයො, නෙකානං ඛෙත්තගණානං චයො, නෙකානං වත්ථුගණානං චයො, නෙකානං භරියගණානං චයො, නෙකානං දාසගණානං චයො, නෙකානං දාසිගණානං චයො; සො ආරාමගතං භික්ඛුං පස්සෙය්‍ය සුධොතහත්ථපාදං මනුඤ්ඤං භොජනං භුත්තාවිං සීතාය ඡායාය නිසින්නං අධිචිත්තෙ යුත්තං. තස්ස එවමස්ස – 'සුඛං වත, භො, සාමඤ්ඤං, ආරොග්‍යං වත, භො, සාමඤ්ඤං! සො වතස්සං යොහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය'න්ති. සො සක්කුණෙය්‍ය නෙකානි නික්ඛගණානි පහාය, නෙකානි ධඤ්ඤගණානි පහාය, නෙකානි ඛෙත්තගණානි පහාය, නෙකානි වත්ථුගණානි පහාය, නෙකානි භරියගණානි පහාය, නෙකානි දාසගණානි පහාය, නෙකානි දාසිගණානි පහාය කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතුං. යො නු ඛො, උදායි, එවං වදෙය්‍ය – 'යෙහි සො ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා බන්ධනෙහි බද්ධො, සක්කොති නෙකානි නික්ඛගණානි පහාය, නෙකානි ධඤ්ඤගණානි පහාය, නෙකානි ඛෙත්තගණානි පහාය, නෙකානි වත්ථුගණානි පහාය, නෙකානි භරියගණානි පහාය, නෙකානි දාසගණානි පහාය, නෙකානි දාසිගණානි පහාය කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතුං, තඤ්හි තස්ස බලවං බන්ධනං, දළ්හං බන්ධනං, ථිරං බන්ධනං, අපූතිකං බන්ධනං, ථූලො, කලිඞ්ගරො'ති; සම්මා නු ඛො සො, උදායි, වදමානො වදෙය්‍යා''ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ. යෙහි සො, භන්තෙ, ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා බන්ධනෙහි බද්ධො, සක්කොති නෙකානි නික්ඛගණානි පහාය, නෙකානි ධඤ්ඤගණානි පහාය, නෙකානි ඛෙත්තගණානි පහාය, නෙකානි වත්ථුගණානි පහාය, නෙකානි භරියගණානි පහාය, නෙකානි දාසගණානි පහාය, නෙකානි දාසිගණානි පහාය කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතුං; තඤ්හි තස්ස අබලං බන්ධනං, දුබ්බලං බන්ධනං, පූතිකං බන්ධනං, අසාරකං බන්ධන''න්ති. ''එවමෙව ඛො, උදායි, ඉධෙකච්චෙ කුලපුත්තා 'ඉදං පජහථා'ති මයා වුච්චමානා තෙ එවමාහංසු – 'කිං පනිමස්ස අප්පමත්තකස්ස ඔරමත්තකස්ස පහාතබ්බස්ස යස්ස නො භගවා පහානමාහ යස්ස, නො සුගතො පටිනිස්සග්ගමාහා'ති? තෙ තඤ්චෙව පජහන්ති, මයි ච න අප්පච්චයං උපට්ඨාපෙන්ති. යෙ ච භික්ඛූ සික්ඛාකාමා තෙ තං පහාය අප්පොස්සුක්කා පන්නලොමා පරදත්තවුත්තා මිගභූතෙන චෙතසා විහරන්ති. තෙසං තං, උදායි, හොති අබලං බන්ධනං, දුබ්බලං බන්ධනං, පූතිකං බන්ධනං, අසාරකං බන්ධනං''.

154. ''චත්තාරොමෙ , උදායි, පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ චත්තාරො? ඉධුදායි, එකච්චො පුග්ගලො උපධිපහානාය පටිපන්නො හොති උපධිපටිනිස්සග්ගාය. තමෙනං උපධිපහානාය පටිපන්නං උපධිපටිනිස්සග්ගාය උපධිපටිසංයුත්තා සරසඞ්කප්පා සමුදාචරන්ති. සො තෙ අධිවාසෙති, නප්පජහති, න විනොදෙති, න බ්‍යන්තීකරොති, න අනභාවං ගමෙති. ඉමං ඛො අහං, උදායි, පුග්ගලං 'සංයුත්තො'ති වදාමි නො 'විසංයුත්තො'. තං කිස්ස හෙතු? ඉන්ද්‍රියවෙමත්තතා හි මෙ, උදායි, ඉමස්මිං පුග්ගලෙ විදිතා.

''ඉධ පනුදායි, එකච්චො පුග්ගලො උපධිපහානාය පටිපන්නො හොති උපධිපටිනිස්සග්ගාය. තමෙනං උපධිපහානාය පටිපන්නං උපධිපටිනිස්සග්ගාය උපධිපටිසංයුත්තා සරසඞ්කප්පා සමුදාචරන්ති. සො තෙ නාධිවාසෙති, පජහති, විනොදෙති, බ්‍යන්තීකරොති, අනභාවං ගමෙති. ඉමම්පි ඛො අහං, උදායි , පුග්ගලං 'සංයුත්තො'ති වදාමි නො 'විසංයුත්තො'. තං කිස්ස හෙතු? ඉන්ද්‍රියවෙමත්තතා හි මෙ, උදායි, ඉමස්මිං පුග්ගලෙ විදිතා.

''ඉධ පනුදායි, එකච්චො පුග්ගලො උපධිපහානාය පටිපන්නො හොති උපධිපටිනිස්සග්ගාය. තමෙනං උපධිපහානාය පටිපන්නං උපධිපටිනිස්සග්ගාය කදාචි කරහචි සතිසම්මොසා උපධිපටිසංයුත්තා සරසඞ්කප්පා සමුදාචරන්ති; දන්ධො, උදායි, සතුප්පාදො. අථ ඛො නං ඛිප්පමෙව පජහති, විනොදෙති, බ්‍යන්තීකරොති, අනභාවං ගමෙති. සෙය්‍යථාපි, උදායි, පුරිසො දිවසංසන්තත්තෙ [දිවසසන්තත්තෙ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අයොකටාහෙ ද්වෙ වා තීණි වා උදකඵුසිතානි නිපාතෙය්‍ය; දන්ධො, උදායි, උදකඵුසිතානං නිපාතො. අථ ඛො නං ඛිප්පමෙව පරික්ඛයං පරියාදානං ගච්ඡෙය්‍ය. එවමෙව ඛො, උදායි, ඉධෙකච්චො පුග්ගලො උපධිපහානාය පටිපන්නො හොති උපධිපටිනිස්සග්ගාය. තමෙනං උපධිපහානාය පටිපන්නං උපධිපටිනිස්සග්ගාය කදාචි කරහචි සතිසම්මොසා උපධිපටිසංයුත්තා සරසඞ්කප්පා සමුදාචරන්ති; දන්ධො, උදායි, සතුප්පාදො. අථ ඛො නං ඛිප්පමෙව පජහති, විනොදෙති, බ්‍යන්තීකරොති, අනභාවං ගමෙති. ඉමම්පි ඛො අහං, උදායි, පුග්ගලං 'සංයුත්තො'ති වදාමි නො 'විසංයුත්තො'. තං කිස්ස හෙතු? ඉන්ද්‍රියවෙමත්තතා හි මෙ, උදායි, ඉමස්මිං පුග්ගලෙ විදිතා.

''ඉධ පනුදායි, එකච්චො පුග්ගලො 'උපධි දුක්ඛස්ස මූල'න්ති – ඉති විදිත්වා නිරුපධි හොති, උපධිසඞ්ඛයෙ විමුත්තො. ඉමං ඛො අහං, උදායි, පුග්ගලං 'විසංයුත්තො'ති වදාමි නො 'සංයුත්තො'ති . තං කිස්ස හෙතු? ඉන්ද්‍රියවෙමත්තතා හි මෙ, උදායි, ඉමස්මිං පුග්ගලෙ විදිතා. ඉමෙ ඛො, උදායි, චත්තාරො පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං.

155. ''පඤ්ච ඛො ඉමෙ, උදායි, කාමගුණා. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා...පෙ.... ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා... ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා... කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා. ඉමෙ ඛො, උදායි, පඤ්ච කාමගුණා. යං ඛො, උදායි, ඉමෙ පඤ්ච කාමගුණෙ පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං ඉදං වුච්චති කාමසුඛං මිළ්හසුඛං [මීළ්හසුඛං (සී. පී.)] පුථුජ්ජනසුඛං අනරියසුඛං, න සෙවිතබ්බං, න භාවෙතබ්බං, න බහුලීකාතබ්බං; 'භායිතබ්බං එතස්ස සුඛස්සා'ති වදාමි.

156. ''ඉධුදායි , භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි...පෙ.... පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, විතක්කවිචාරානං වූපසමා... දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, පීතියා ච විරාගා... තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, සුඛස්ස ච පහානා... චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. ඉදං වුච්චති නෙක්ඛම්මසුඛං පවිවෙකසුඛං උපසමසුඛං සම්බොධසුඛං, ආසෙවිතබ්බං, භාවෙතබ්බං, බහුලීකාතබ්බං; 'න භායිතබ්බං එතස්ස සුඛස්සා'ති වදාමි.

''ඉධුදායි, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි...පෙ.... පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; ඉදං ඛො අහං, උදායි, ඉඤ්ජිතස්මිං වදාමි. කිඤ්ච තත්ථ ඉඤ්ජිතස්මිං? යදෙව තත්ථ විතක්කවිචාරා අනිරුද්ධා හොන්ති ඉදං තත්ථ ඉඤ්ජිතස්මිං. ඉධුදායි, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා...පෙ.... දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; ඉදම්පි ඛො අහං, උදායි, ඉඤ්ජිතස්මිං වදාමි. කිඤ්ච තත්ථ ඉඤ්ජිතස්මිං? යදෙව තත්ථ පීතිසුඛං අනිරුද්ධං හොති ඉදං තත්ථ ඉඤ්ජිතස්මිං. ඉධුදායි, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා...පෙ.... තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; ඉදම්පි ඛො අහං, උදායි, ඉඤ්ජිතස්මිං වදාමි. කිඤ්ච තත්ථ ඉඤ්ජිතස්මිං? යදෙව තත්ථ උපෙක්ඛාසුඛං අනිරුද්ධං හොති ඉදං තත්ථ ඉඤ්ජිතස්මිං. ඉධුදායි, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා...පෙ.... චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; ඉදං ඛො අහං, උදායි, අනිඤ්ජිතස්මිං වදාමි.

''ඉධුදායි , භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි...පෙ.... පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; ඉදං ඛො අහං, උදායි, 'අනල'න්ති වදාමි, 'පජහථා'ති වදාමි, 'සමතික්කමථා'ති වදාමි. කො ච තස්ස සමතික්කමො? ඉධුදායි, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා... දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං තස්ස සමතික්කමො; ඉදම්පි ඛො අහං, උදායි, 'අනල'න්ති වදාමි, 'පජහථා'ති වදාමි, 'සමතික්කමථා'ති වදාමි. කො ච තස්ස සමතික්කමො? ඉධුදායි, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා... තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං තස්ස සමතික්කමො; ඉදම්පි ඛො අහං, උදායි, 'අනල'න්ති වදාමි, 'පජහථා'ති වදාමි, 'සමතික්කමථා'ති වදාමි. කො ච තස්ස සමතික්කමො? ඉධුදායි, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා... චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං තස්ස සමතික්කමො; ඉදම්පි ඛො අහං, උදායි, 'අනල'න්ති වදාමි, 'පජහථා'ති වදාමි, 'සමතික්කමථා'ති වදාමි. කො ච තස්ස සමතික්කමො? ඉධුදායි, භික්ඛු සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා 'අනන්තො ආකාසො'ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං තස්ස සමතික්කමො; ඉදම්පි ඛො අහං, උදායි, 'අනල'න්ති වදාමි, 'පජහථා'ති වදාමි, 'සමතික්කමථා'ති වදාමි. කො ච තස්ස සමතික්කමො? ඉධුදායි, භික්ඛු සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම 'අනන්තං විඤ්ඤාණ'න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං තස්ස සමතික්කමො ; ඉදම්පි ඛො අහං, උදායි, 'අනල'න්ති වදාමි, 'පජහථා'ති වදාමි, 'සමතික්කමථා'ති වදාමි. කො ච තස්ස සමතික්කමො? ඉධුදායි, භික්ඛු සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම 'නත්ථි කිඤ්චී'ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං තස්ස සමතික්කමො; ඉදම්පි ඛො අහං, උදායි, 'අනල'න්ති වදාමි, 'පජහථා'ති වදාමි, 'සමතික්කමථා'ති වදාමි. කො ච තස්ස සමතික්කමො? ඉධුදායි, භික්ඛු සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං තස්ස සමතික්කමො; ඉදම්පි ඛො අහං, උදායි, 'අනල'න්ති වදාමි, 'පජහථා'ති වදාමි, 'සමතික්කමථා'ති වදාමි. කො ච තස්ස සමතික්කමො? ඉධුදායි, භික්ඛු සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං තස්ස සමතික්කමො; ඉති ඛො අහං, උදායි, නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනස්සපි පහානං වදාමි. පස්සසි නො ත්වං, උදායි, තං සංයොජනං අණුං වා ථූලං වා යස්සාහං නො පහානං වදාමී''ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා උදායී භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

ලටුකිකොපමසුත්තං නිට්ඨිතං ඡට්ඨං.

7. චාතුමසුත්තං

157. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා චාතුමායං විහරති ආමලකීවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානප්පමුඛානි පඤ්චමත්තානි භික්ඛුසතානි චාතුමං අනුප්පත්තානි හොන්ති භගවන්තං දස්සනාය. තෙ ච ආගන්තුකා භික්ඛූ නෙවාසිකෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං පටිසම්මොදමානා සෙනාසනානි පඤ්ඤාපයමානා පත්තචීවරානි පටිසාමයමානා උච්චාසද්දා මහාසද්දා අහෙසුං. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි – ''කෙ පනෙතෙ, ආනන්ද, උච්චාසද්දා මහාසද්දා, කෙවට්ටා මඤ්ඤෙ මච්ඡවිලොපෙ''ති? ''එතානි, භන්තෙ, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානප්පමුඛානි පඤ්චමත්තානි භික්ඛුසතානි චාතුමං අනුප්පත්තානි භගවන්තං දස්සනාය. තෙ ආගන්තුකා භික්ඛූ නෙවාසිකෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං පටිසම්මොදමානා සෙනාසනානි පඤ්ඤාපයමානා පත්තචීවරානි පටිසාමයමානා උච්චාසද්දා මහාසද්දා''ති. ''තෙනහානන්ද, මම වචනෙන තෙ භික්ඛූ ආමන්තෙහි – 'සත්ථා ආයස්මන්තෙ ආමන්තෙතී'''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො පටිස්සුත්වා යෙන තෙ භික්ඛූ

තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘සත්ථා ආයස්මන්තෙ ආමන්තෙතී’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො ආනන්දස්ස පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො තෙ භික්ඛූ භගවා එතදවොච – ‘‘කිං නු තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, උච්චාසද්දා මහාසද්දා, කෙවට්ටා මඤ්ඤෙ මච්ඡවිලොපෙ’’ති? ‘‘ඉමානි, භන්තෙ, සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානප්පමුඛානි පඤ්චමත්තානි භික්ඛුසතානි චාතුමං අනුප්පත්තානි භගවන්තං දස්සනාය. තෙමෙ ආගන්තුකා භික්ඛූ නෙවාසිකෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං පටිසම්මොදමානා සෙනාසනානි පඤ්ඤාපයමානා පත්තචීවරානි පටිසාමයමානා උච්චාසද්දා මහාසද්දා’’ති. ‘‘ගච්ඡථ, භික්ඛවෙ, පණාමෙමි වො, න වො මම සන්තිකෙ වත්ථබ්බ’’න්ති. ‘‘එවං, භන්තෙ’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා සෙනාසනං සංසාමෙත්වා පත්තචීවරමාදාය පක්කමිංසු.

158. තෙන ඛො පන සමයෙන චාතුමෙය්‍යකා සක්‍යා සන්ථාගාරෙ [සන්ධාගාරෙ (ක.)] සන්නිපතිතා හොන්ති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අද්දසංසු ඛො චාතුමෙය්‍යකා සක්‍යා තෙ භික්ඛූ දූරතොව ආගච්ඡන්තෙ; දිස්වාන යෙන තෙ භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා තෙ භික්ඛූ එතදවොචුං – ‘‘හන්ද, කහං පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො ගච්ඡථා’’ති? ‘‘භගවතා ඛො, ආවුසො, භික්ඛුසඞ්ඝො පණාමිතො’’ති. ‘‘තෙනහායස්මන්තො මුහුත්තං නිසීදථ, අප්පෙව නාම මයං සක්කුණෙය්‍යාම භගවන්තං පසාදෙතු’’න්ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ චාතුමෙය්‍යකානං සක්‍යානං පච්චස්සොසුං. අථ ඛො චාතුමෙය්‍යකා සක්‍යා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො චාතුමෙය්‍යකා සක්‍යා භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘අභිනන්දතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛුසඞ්ඝං; අභිවදතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛුසඞ්ඝං. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ , භගවතා පුබ්බෙ භික්ඛුසඞ්ඝො අනුග්ගහිතො, එවමෙව භගවා එතරහි අනුග්ගණ්හාතු භික්ඛුසඞ්ඝං. සන්තෙත්ථ, භන්තෙ, භික්ඛූ නවා අචිරපබ්බජිතා අධුනාගතා ඉමං ධම්මවිනයං. තෙසං භගවන්තං දස්සනාය අලභන්තානං සියා අඤ්ඤථත්තං, සියා විපරිණාමො. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, බීජානං තරුණානං උදකං අලභන්තානං සියා අඤ්ඤථත්තං සියා විපරිණාමො; එවමෙව ඛො, භන්තෙ, සන්තෙත්ථ භික්ඛූ නවා අචිරපබ්බජිතා අධුනාගතා ඉමං ධම්මවිනයං, තෙසං භගවන්තං දස්සනාය අලභන්තානං සියා අඤ්ඤථත්තං, සියා විපරිණාමො. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, වච්ඡස්ස තරුණස්ස මාතරං අපස්සන්තස්ස සියා අඤ්ඤථත්තං, සියා විපරිණාමො; එවමෙව ඛො, භන්තෙ, සන්තෙත්ථ භික්ඛූ නවා අචිරපබ්බජිතා අධුනාගතා ඉමං ධම්මවිනයං, තෙසං භගවන්තං අපස්සන්තානං සියා අඤ්ඤථත්තං, සියා විපරිණාමො. අභිනන්දතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛුසඞ්ඝං; අභිවදතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛුසඞ්ඝං. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, භගවතා පුබ්බෙ භික්ඛුසඞ්ඝො අනුග්ගහිතො; එවමෙව භගවා එතරහි අනුග්ගණ්හාතු භික්ඛුසඞ්ඝ’’න්ති.

159. අථ ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති භගවතො චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං [සම්මිඤ්ජිතං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව – බ්‍රහ්මලොකෙ අන්තරහිතො භගවතො පුරතො පාතුරහොසි. අථ ඛො බ්‍රහ්මා සහම්පති එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභිනන්දතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛුසඞ්ඝං; අභිවදතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛුසඞ්ඝං. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, භගවතා පුබ්බෙ භික්ඛුසඞ්ඝො අනුග්ගහිතො; එවමෙව භගවා එතරහි අනුග්ගණ්හාතු භික්ඛුසඞ්ඝං. සන්තෙත්ථ, භන්තෙ, භික්ඛූ නවා අචිරපබ්බජිතා අධුනාගතා ඉමං ධම්මවිනයං, තෙසං භගවන්තං දස්සනාය අලභන්තානං සියා අඤ්ඤථත්තං, සියා විපරිණාමො. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, බීජානං තරුණානං උදකං අලභන්තානං සියා අඤ්ඤථත්තං, සියා විපරිණාමො; එවමෙව ඛො, භන්තෙ, සන්තෙත්ථ භික්ඛූ නවා අචිරපබ්බජිතා අධුනාගතා ඉමං ධම්මවිනයං, තෙසං භගවන්තං දස්සනාය අලභන්තානං සියා අඤ්ඤථත්තං, සියා විපරිණාමො. සෙය්‍යථාපි භන්තෙ, වච්ඡස්ස තරුණස්ස මාතරං අපස්සන්තස්ස සියා අඤ්ඤථත්තං, සියා විපරිණාමො; එවමෙව ඛො, භන්තෙ, සන්තෙත්ථ භික්ඛූ නවා අචිරපබ්බජිතා අධුනාගතා ඉමං ධම්මවිනයං, තෙසං භගවන්තං අපස්සන්තානං සියා අඤ්ඤථත්තං, සියා විපරිණාමො. අභිනන්දතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛුසඞ්ඝං; අභිවදතු, භන්තෙ, භගවා භික්ඛුසඞ්ඝං. සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, භගවතා පුබ්බෙ භික්ඛුසඞ්ඝො අනුග්ගහිතො; එවමෙව භගවා එතරහි අනුග්ගණ්හාතු භික්ඛුසඞ්ඝ’’න්ති.

160. අසක්ඛිංසු ඛො චාතුමෙය්‍යකා ච සක්‍යා බ්‍රහ්මා ච සහම්පති භගවන්තං පසාදෙතුං බීජූපමෙන ච තරුණූපමෙන ච. අථ ඛො ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘උට්ඨෙථාවුසො, ගණ්හථ පත්තචීවරං. පසාදිතො භගවා චාතුමෙය්‍යකෙහි ච සක්‍යෙහි බ්‍රහ්මුනා ච සහම්පතිනා බීජූපමෙන ච තරුණූපමෙන චා’’ති. ‘‘එවමාවුසො’’ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො මහාමොග්ගල්ලානස්ස පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා පත්තචීවරමාදාය යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං භගවා එතදවොච – ‘‘කින්ති තෙ, සාරිපුත්ත, අහොසි මයා භික්ඛුසඞ්ඝෙ පණාමිතෙ’’ති? ‘‘එවං ඛො මෙ, භන්තෙ, අහොසි – ‘භගවතා භික්ඛුසඞ්ඝො පණාමිතො. අප්පොස්සුක්කො දානි භගවා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං අනුයුත්තො විහරිස්සති, මයම්පි දානි අප්පොස්සුක්කා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරමනුයුත්තා විහරිස්සාමා’’’ති. ‘‘ආගමෙහි ත්වං, සාරිපුත්ත, ආගමෙහි ත්වං, සාරිපුත්ත, දිට්ඨධම්මසුඛවිහාර’’න්ති. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං මහාමොග්ගල්ලානං ආමන්තෙසි – ‘‘කින්ති තෙ, මොග්ගල්ලාන, අහොසි මයා භික්ඛුසඞ්ඝෙ පණාමිතෙ’’ති? ‘‘එවං ඛො මෙ, භන්තෙ, අහොසි – ‘භගවතා භික්ඛුසඞ්ඝො පණාමිතො. අප්පොස්සුක්කො දානි භගවා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං අනුයුත්තො විහරිස්සති, අහඤ්ච දානි ආයස්මා ච සාරිපුත්තො භික්ඛුසඞ්ඝං පරිහරිස්සාමා’’’ති. ‘‘සාධු සාධු, මොග්ගල්ලාන! අහං වා හි, මොග්ගල්ලාන , භික්ඛුසඞ්ඝං පරිහරෙය්‍යං සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා වා’’ති.

161. අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''චත්තාරිමානි, භික්ඛවෙ, භයානි උදකොරොහන්තෙ පාටිකඞ්ඛිතබ්බානි. කතමානි චත්තාරි? ඌමිභයං [උම්මීභයං (සයා. කං.)], කුම්භීලභයං, ආවට්ටභයං, සුසුකාභයං – ඉමානි, භික්ඛවෙ, චත්තාරි භයානි උදකොරොහන්තෙ පාටිකඞ්ඛිතබ්බානි. එවමෙව ඛො, භික්ඛවෙ, චත්තාරිමානි භයානි ඉධෙකච්චෙ පුග්ගලෙ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතෙ පාටිකඞ්ඛිතබ්බානි. කතමානි චත්තාරි? ඌමිභයං, කුම්භීලභයං, ආවට්ටභයං, සුසුකාභයං.

162. ''කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ඌමිභයං? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – 'ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො; අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා'ති. තමෙනං තථා පබ්බජිතං සමානං සබ්‍රහ්මචාරී ඔවදන්ති, අනුසාසන්ති – 'එවං තෙ අභික්කමිතබ්බං, එවං තෙ පටික්කමිතබ්බං, එවං තෙ ආලොකිතබ්බං, එවං තෙ විලොකිතබ්බං, එවං තෙ සමිඤ්ජිතබ්බං, එවං තෙ පසාරිතබ්බං, එවං තෙ සඞ්ඝාටිපත්තචීවරං ධාරෙතබ්බ'න්ති. තස්ස එවං හොති – 'මයං ඛො පුබ්බෙ අගාරියභූතා සමානා අඤ්ඤෙ ඔවදාම, අනුසාසාම [ඔවදාමපි අනුසාසාමපි (සී. සයා. කං. පී.)]. ඉමෙ පනම්හාකං පුත්තමත්තා මඤ්ඤෙ, නත්තමත්තා මඤ්ඤෙ, අම්හෙ [එවං (ක.)] ඔවදිතබ්බං අනුසාසිතබ්බං මඤ්ඤන්තී'ති. සො සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ඌමිභයස්ස භීතො සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තො. 'ඌමිභය'න්ති ඛො, භික්ඛවෙ, කොධුපායාසස්සෙතං අධිවචනං.

163. ''කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, කුම්භීලභයං? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – 'ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො; අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා'ති. තමෙනං තථා පබ්බජිතං සමානං සබ්‍රහ්මචාරී ඔවදන්ති අනුසාසන්ති – 'ඉදං තෙ ඛාදිතබ්බං, ඉදං තෙ න ඛාදිතබ්බං; ඉදං තෙ භුඤ්ජිතබ්බං, ඉදං තෙ න භුඤ්ජිතබ්බං; ඉදං තෙ සායිතබ්බං, ඉදං තෙ න සායිතබ්බං; ඉදං තෙ පාතබ්බං, ඉදං තෙ න පාතබ්බං; කප්පියං තෙ ඛාදිතබ්බං, අකප්පියං තෙ න ඛාදිතබ්බං; කප්පියං තෙ භුඤ්ජිතබ්බං, අකප්පියං තෙ න භුඤ්ජිතබ්බං; කප්පියං තෙ සායිතබ්බං, අකප්පියං තෙ න සායිතබ්බං ; කප්පියං තෙ පාතබ්බං, අකප්පියං තෙ න පාතබ්බං; කාලෙ තෙ ඛාදිතබ්බං, විකාලෙ තෙ න ඛාදිතබ්බං; කාලෙ තෙ භුඤ්ජිතබ්බං, විකාලෙ තෙ න භුඤ්ජිතබ්බං; කාලෙ තෙ සායිතබ්බං, විකාලෙ තෙ න සායිතබ්බං; කාලෙ තෙ පාතබ්බං, විකාලෙ තෙ න පාතබ්බ'න්ති. තස්ස එවං හොති – 'මයං ඛො පුබ්බෙ අගාරියභූතා සමානා යං ඉච්ඡාම තං ඛාදාම, යං න ඉච්ඡාම න තං ඛාදාම; යං ඉච්ඡාම තං භුඤ්ජාම, යං න ඉච්ඡාම න තං භුඤ්ජාම; යං ඉච්ඡාම තං සායාම, යං න ඉච්ඡාම න තං සායාම; යං ඉච්ඡාම තං පිවාම [පිපාම (සී. පී.)], යං න ඉච්ඡාම න තං පිවාම; කප්පියම්පි ඛාදාම, අකප්පියම්පි ඛාදාම; කප්පියම්පි භුඤ්ජාම, අකප්පියම්පි භුඤ්ජාම; කප්පියම්පි සායාම, අකප්පියම්පි සායාම; කප්පියම්පි පිවාම, අකප්පියම්පි පිවාම; කාලෙපි ඛාදාම, විකාලෙපි ඛාදාම; කාලෙපි භුඤ්ජාම විකාලෙපි භුඤ්ජාම; කාලෙපි සායාම, විකාලෙපි සායාම; කාලෙපි පිවාම, විකාලෙපි පිවාම. යම්පි නො සද්ධා ගහපතිකා දිවා විකාලෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං දෙන්ති තත්ථපිමෙ මුඛාවරණං මඤ්ඤෙ කරොන්තී'ති. සො සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, කුම්භීලභයස්ස භීතො සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තො. 'කුම්භීලභය'න්ති ඛො, භික්ඛවෙ, ඔදරිකත්තස්සෙතං අධිවචනං.

164. ''කතමඤ්ච, භික්ඛවෙ, ආවට්ටභයං? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – 'ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො; අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා'ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය පවිසති. අරක්ඛිතෙනෙව කායෙන අරක්ඛිතාය වාචාය අනුපට්ඨිතාය සතියා අසංවුතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි සො තත්ථ පස්සති ගහපතිං වා ගහපතිපුත්තං වා පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතං සමඞ්ගීභූතං පරිචාරයමානං [පරිචාරියමානං (සයා. කං. ක.)]. තස්ස එවං හොති – 'මයං ඛො පුබ්බෙ අගාරියභූතා සමානා පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතා සමඞ්ගීභූතා පරිචාරිම්හා. සංවිජ්ජන්ති ඛො පන මෙ කුලෙ [සංවිජ්ජන්ති ඛො කුලෙ (සී. සයා. කං. පී.)] භොගා. සක්කා භොගෙ ච භුඤ්ජිතුං පුඤ්ඤානි ච කාතු'න්ති. සො සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, ආවට්ටභයස්ස භීතො සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තො. 'ආවට්ටභය'න්ති ඛො, භික්ඛවෙ, පඤ්චන්නෙතං කාමගුණානං අධිවචනං.

165. ''කතමඤ්ච , භික්ඛවෙ, සුසුකාභයං? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො කුලපුත්තො සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති – 'ඔතිණ්ණොම්හි ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො; අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථා'ති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය ගාමං වා නිගමං වා පිණ්ඩාය පවිසති. අරක්ඛිතෙනෙව කායෙන අරක්ඛිතාය වාචාය අනුපට්ඨිතාය සතියා අසංවුතෙහි ඉන්ද්‍රියෙහි සො තත්ථ පස්සති මාතුගාමං දුන්නිවත්ථං වා දුප්පාරුතං වා. තස්ස මාතුගාමං දිස්වා දුන්නිවත්ථං වා දුප්පාරුතං වා රාගො චිත්තං අනුද්ධංසෙති. සො රාගානුද්ධංසෙන [අනුද්ධස්තෙන (සී. පී.)] චිත්තෙන සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තති . අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, සුසුකාභයස්ස භීතො සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තො. 'සුසුකාභය'න්ති ඛො, භික්ඛවෙ, මාතුගාමස්සෙතං අධිවචනං. ඉමානි ඛො, භික්ඛවෙ, චත්තාරි භයානි, ඉධෙකච්චෙ පුග්ගලෙ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතෙ පාටිකඞ්ඛිතබ්බානී''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

චාතුමසුත්තං නිට්ඨිතං සත්තමං.

8. නළකපානසුත්තං

166. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසලෙසු විහරති නළකපානෙ පලාසවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා කුලපුත්තා භගවන්තං උද්දිස්ස සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා හොන්ති – ආයස්මා ච අනුරුද්ධො, ආයස්මා ච භද්දියො [නන්දියො (සී. පී.) විනයෙ ච ම. නි. 1 චූළගොසිඞ්ගෙ ච], ආයස්මා ච කිමිලො [කිම්බිලො (සී. స్యා. කං. පී.)], ආයස්මා ච භගු, ආයස්මා ච කොණ්ඩඤ්ඤො [කුණ්ඩධානො (සී. පී.)], ආයස්මා ච රෙවතො, ආයස්මා ච ආනන්දො, අඤ්ඤෙ ච අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා කුලපුත්තා. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො අබ්භොකාසෙ නිසින්නො හොති. අථ ඛො භගවා තෙ කුලපුත්තෙ ආරබ්භ භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''යෙ තෙ, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තා මමං උද්දිස්ස සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, කච්චි තෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ අභිරතා බ්‍රහ්මචරියෙ''ති? එවං වුත්තෙ, තෙ භික්ඛූ තුණ්හී අහෙසුං. දුතියම්පි ඛො භගවා තෙ කුලපුත්තෙ ආරබ්භ භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''යෙ තෙ, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තා මමං උද්දිස්ස සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, කච්චි තෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ අභිරතා බ්‍රහ්මචරියෙ''ති? දුතියම්පි ඛො තෙ භික්ඛූ තුණ්හී අහෙසුං. තතියම්පි ඛො භගවා තෙ කුලපුත්තෙ ආරබ්භ භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''යෙ තෙ, භික්ඛවෙ, කුලපුත්තා මමං උද්දිස්ස සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා , කච්චි තෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ අභිරතා බ්‍රහ්මචරියෙ''ති? තතියම්පි ඛො තෙ භික්ඛූ තුණ්හී අහෙසුං.

167. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ''යංනූනාහං තෙ කුලපුත්තෙ පුච්ඡෙය්‍යා''න්ති! අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං අනුරුද්ධං ආමන්තෙසි – ''කච්චි තුම්හෙ, අනුරුද්ධා, අභිරතා බ්‍රහ්මචරියෙ''ති? ''තග්ඝ මයං, භන්තෙ, අභිරතා බ්‍රහ්මචරියෙ''ති. ''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! එතං ඛො, අනුරුද්ධා, තුම්හාකං පතිරූපං කුලපුත්තානං සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතානං යං තුම්හෙ අභිරමෙය්‍යාථ බ්‍රහ්මචරියෙ. යෙන තුම්හෙ අනුරුද්ධා, භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතා පඨමෙන වයසා සුසුකාළකෙසා කාමෙ පරිභුඤ්ජෙය්‍යාථ තෙන තුම්හෙ, අනුරුද්ධා, භද්‍රෙනපි යොබ්බනෙන සමන්නාගතා පඨමෙන වයසා සුසුකාළකෙසා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා. තෙ ච ඛො පන තුම්හෙ, අනුරුද්ධා, නෙව රාජාභිනීතා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, න චොරාභිනීතා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, න ඉණට්ටා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, න භයට්ටා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා, නාජීවිකාපකතා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා. අපි ච ඛොම්හි ඔතිණ්ණො ජාතියා ජරාය මරණෙන සොකෙහි පරිදෙවෙහි දුක්ඛෙහි දොමනස්සෙහි උපායාසෙහි, දුක්ඛොතිණ්ණො දුක්ඛපරෙතො; අප්පෙව නාම ඉමස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස අන්තකිරියා පඤ්ඤායෙථාති – නනු තුම්හෙ, අනුරුද්ධා, එවං සද්ධා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා''ති? ''එවං, භන්තෙ''. ''එවං පබ්බජිතෙන ච පන, අනුරුද්ධා, කුලපුත්තෙන කිමස්ස කරණීයං? විවෙකං, අනුරුද්ධා, කාමෙහි විවෙකං අකුසලෙහි ධම්මෙහි පීතිසුඛං නාධිගච්ඡති අඤ්ඤං වා [අඤ්ඤං ච (ක.)] තතො සන්තතරං, තස්ස අභිජ්ඣාපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, බ්‍යාපාදොපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, ථිනමිද්ධම්පි [ථීනමිද්ධම්පි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති උද්ධච්චකුක්කුච්චම්පි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, විචිකිච්ඡාපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, අරතීපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, තන්දීපි චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති. විවෙකං, අනුරුද්ධා, කාමෙහි විවෙකං අකුසලෙහි ධම්මෙහි පීතිසුඛං නාධිගච්ඡති අඤ්ඤං වා තතො සන්තතරං''.

''විවෙකං, අනුරුද්ධා, කාමෙහි විවෙකං අකුසලෙහි ධම්මෙහි පීතිසුඛං අධිගච්ඡති අඤ්ඤං වා තතො සන්තතරං, තස්ස අභිජ්ඣාපි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, බ්‍යාපාදොපි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, ථිනමිද්ධම්පි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, උද්ධච්චකුක්කුච්චම්පි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, විචිකිච්ඡාපි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, අරතීපි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති, තන්දීපි චිත්තං න පරියාදාය තිට්ඨති. විවෙකං, අනුරුද්ධා, කාමෙහි විවෙකං අකුසලෙහි ධම්මෙහි පීතිසුඛං අධිගච්ඡති අඤ්ඤං වා තතො සන්තතරං.

168. ''කින්ති වො, අනුරුද්ධා, මයි හොති – 'යෙ ආසවා සංකිලෙසිකා පොනොබ්භවිකා [පොනොභවිකා (සී. පී.)] සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා, අප්පහීනා තෙ තථාගතස්ස; තස්මා තථාගතො සඞ්ඛායෙකං පටිසෙවති, සඞ්ඛායෙකං අධිවාසෙති, සඞ්ඛායෙකං පරිවජ්ජෙති, සඞ්ඛායෙකං විනොදෙතී'''ති? ''න ඛො නො, භන්තෙ, භගවති එවං හොති – 'යෙ ආසවා සංකිලෙසිකා පොනොබ්භවිකා සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා, අප්පහීනා තෙ තථාගතස්ස; තස්මා තථාගතො සඞ්ඛායෙකං පටිසෙවති, සඞ්ඛායෙකං අධිවාසෙති, සඞ්ඛායෙකං පරිවජ්ජෙති, සඞ්ඛායෙකං විනොදෙතී'ති. එවං ඛො නො, භන්තෙ, භගවති හොති – 'යෙ ආසවා සංකිලෙසිකා පොනොබ්භවිකා සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා, පහීනා තෙ තථාගතස්ස; තස්මා තථාගතො සඞ්ඛායෙකං පටිසෙවති, සඞ්ඛායෙකං අධිවාසෙති, සඞ්ඛායෙකං පරිවජ්ජෙති, සඞ්ඛායෙකං විනොදෙතී'''ති. ''සාධු සාධු, අනුරුද්ධා! තථාගතස්ස, අනුරුද්ධා, යෙ ආසවා සංකිලෙසිකා පොනොබ්භවිකා සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා, පහීනා තෙ උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. සෙය්‍යථාපි, අනුරුද්ධා, තාලො මත්ථකච්ඡින්නො අභබ්බො පුනවිරූළ්හියා; එවමෙව ඛො, අනුරුද්ධා , තථාගතස්ස යෙ ආසවා සංකිලෙසිකා පොනොබ්භවිකා සදරා දුක්ඛවිපාකා ආයතිං ජාතිජරාමරණියා, පහීනා තෙ උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා

අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා; තස්මා තථාගතො සඞ්ඛායෙකං පටිසෙවති, සඞ්ඛායෙකං අධිවාසෙති, සඞ්ඛායෙකං පරිවජ්ජෙති, සඞ්ඛායෙකං විනොදෙති''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, අනුරුද්ධා, කං අත්ථවසං සම්පස්සමානො තථාගතො සාවකෙ අබ්භතීතෙ කාලඞ්කතෙ උපපත්තීසු බ්‍යාකරොති – 'අසු අමුත්‍ර උපපන්නො; අසු අමුත්‍ර උපපන්නො'''ති? ''භගවංමූලකා නො, භන්තෙ, ධම්මා භගවංනෙත්තිකා භගවංපටිසරණා. සාධු වත, භන්තෙ, භගවන්තංයෙව පටිභාතු එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථො. භගවතො සුත්වා භික්ඛූ ධාරෙස්සන්තී''ති . ''න ඛො, අනුරුද්ධා, තථාගතො ජනකුහනත්ථං න ජනලපනත්ථං න ලාභසක්කාරසිලොකානිසංසත්ථං න 'ඉති මං ජනො ජානාතූ'ති සාවකෙ අබ්භතීතෙ කාලඞ්කතෙ උපපත්තීසු බ්‍යාකරොති – 'අසු අමුත්‍ර උපපන්නො, අසු අමුත්‍ර උපපන්නො'ති. සන්ති ච ඛො, අනුරුද්ධා, කුලපුත්තා සද්ධා උළාරවෙදා උළාරපාමොජ්ජා. තෙ තං සුත්වා තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරන්ති. තෙසං තං, අනුරුද්ධා, හොති දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය''.

169. ''ඉධානුරුද්ධා, භික්ඛු සුණාති – 'ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු කාලඞ්කතො [කාලකතො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]; සො භගවතා බ්‍යාකතො – අඤ්ඤාය සණ්ඨහී'ති. සො ඛො පනස්ස ආයස්මා සාමං දිට්ඨො වා හොති අනුස්සවස්සුතො වා – 'එවංසීලො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපි, එවංධම්මො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපි, එවංපඤ්ඤො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපි, එවංවිහාරී සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපි, එවංවිමුත්තො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපී'ති. සො තස්ස සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච සුතඤ්ච චාගඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච අනුස්සරන්තො තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරති. එවම්පි ඛො, අනුරුද්ධා, භික්ඛුනො ඵාසුවිහාරො හොති.

''ඉධානුරුද්ධා , භික්ඛු සුණාති – 'ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු කාලඞ්කතො; සො භගවතා බ්‍යාකතො – පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො තත්ථ පරිනිබ්බායී අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා'ති. සො ඛො පනස්ස ආයස්මා සාමං දිට්ඨො වා හොති අනුස්සවස්සුතො වා – 'එවංසීලො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපි, එවංධම්මො…පෙ…. එවංපඤ්ඤො… එවංවිහාරී… එවංවිමුත්තො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපී'ති. සො තස්ස සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච සුතඤ්ච චාගඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච අනුස්සරන්තො තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරති. එවම්පි ඛො, අනුරුද්ධා, භික්ඛුනො ඵාසුවිහාරො හොති.

''ඉධානුරුද්ධා, භික්ඛු සුණාති – 'ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු කාලඞ්කතො; සො භගවතා බ්‍යාකතො – තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමී සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සතී'ති. සො ඛො පනස්ස ආයස්මා සාමං දිට්ඨො වා හොති අනුස්සවස්සුතො වා – 'එවංසීලො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපි, එවංධම්මො…පෙ…. එවංපඤ්ඤො… එවංවිහාරී… එවංවිමුත්තො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපී'ති. සො තස්ස සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච සුතඤ්ච චාගඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච අනුස්සරන්තො තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරති. එවම්පි ඛො, අනුරුද්ධා, භික්ඛුනො ඵාසුවිහාරො හොති.

''ඉධානුරුද්ධා, භික්ඛු සුණාති – 'ඉත්ථන්නාමො භික්ඛු කාලඞ්කතො; සො භගවතා බ්‍යාකතො – තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නො අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො'ති. සො ඛො පනස්ස ආයස්මා සාමං දිට්ඨො වා හොති අනුස්සවස්සුතො වා – 'එවංසීලො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපි, එවංධම්මො…පෙ…. එවංපඤ්ඤො… එවංවිහාරී… එවංවිමුත්තො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපී'ති. සො තස්ස සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච සුතඤ්ච චාගඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච අනුස්සරන්තො තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරති. එවම්පි ඛො, අනුරුද්ධා, භික්ඛුනො ඵාසුවිහාරො හොති.

170. ''ඉධානුරුද්ධා, භික්ඛුනී සුණාති – 'ඉත්ථන්නාමා භික්ඛුනී කාලඞ්කතා; සා භගවතා බ්‍යාකතා – අඤ්ඤාය සණ්ඨහී'ති. සා ඛො පනස්සා භගිනී සාමං දිට්ඨා වා හොති අනුස්සවස්සුතා වා – 'එවංසීලා සා භගිනී අහොසි ඉතිපි, එවංධම්මා සා භගිනී අහොසි ඉතිපි , එවංපඤ්ඤා සා භගිනී අහොසි ඉතිපි, එවංවිහාරිනී සා භගිනී අහොසි ඉතිපි, එවංවිමුත්තා සා භගිනී අහොසි ඉතිපී'ති. සා තස්සා සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච සුතඤ්ච චාගඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච අනුස්සරන්තී තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරති. එවම්පි ඛො, අනුරුද්ධා, භික්ඛුනියා ඵාසුවිහාරො හොති.

''ඉධානුරුද්ධා , භික්ඛුනී සුණාති – 'ඉත්ථන්නාමා භික්ඛුනී කාලඞ්කතා; සා භගවතා බ්‍යාකතා – පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකා තත්ථ පරිනිබ්බායිනී අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා'ති. සා ඛො පනස්සා භගිනී සාමං දිට්ඨා වා හොති අනුස්සවස්සුතා වා – 'එවංසීලා සා භගිනී අහොසි ඉතිපි, එවංධම්මා…පෙ…. එවංපඤ්ඤා… එවංවිහාරිනී… එවංවිමුත්තා සා භගිනී අහොසි ඉතිපී'ති. සා තස්සා සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච සුතඤ්ච චාගඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච අනුස්සරන්තී තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරති. එවම්පි ඛො, අනුරුද්ධා, භික්ඛුනියා ඵාසුවිහාරො හොති.

''ඉධානුරුද්ධා, භික්ඛුනී සුණාති – 'ඉත්ථන්නාමා භික්ඛුනී කාලඞ්කතා; සා භගවතා බ්‍යාකතා – තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමිනී සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සතී'ති. සා ඛො පනස්සා භගිනී සාමං දිට්ඨා වා හොති අනුස්සවස්සුතා වා – 'එවංසීලා සා භගිනී අහොසි ඉතිපි, එවංධම්මා…පෙ…. එවංපඤ්ඤා… එවංවිහාරිනී… එවංවිමුත්තා සා භගිනී අහොසි ඉතිපී'ති. සා තස්සා සද්ධඤ්ච

සීලඤ්ච සුතඤ්ච චාගඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච අනුස්සරන්තී තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරති. එවම්පි ඛො, අනුරුද්ධා, භික්ඛුනියා ඵාසුවිහාරො හොති.

''ඉධානුරුද්ධා, භික්ඛුනී සුණාති – 'ඉත්ථන්නාමා භික්ඛුනී කාලඞ්කතා; සා භගවතා බ්‍යාකතා – තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නා අවිනිපාතධම්මා නියතා සම්බොධිපරායණා'ති . සා ඛො පනස්සා භගිනී සාමං දිට්ඨා වා හොති අනුස්සවස්සුතා වා – 'එවංසීලා සා භගිනී අහොසි ඉතිපි, එවංධම්මා... එවංපඤ්ඤා... එවංවිහාරිනී... එවංවිමුත්තා සා භගිනී අහොසි ඉතිපී'ති. සා තස්සා සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච සුතඤ්ච චාගඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච අනුස්සරන්තී තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරති. එවම්පි ඛො, අනුරුද්ධා, භික්ඛුනියා ඵාසුවිහාරො හොති.

171. ''ඉධානුරුද්ධා, උපාසකො සුණාති – 'ඉත්ථන්නාමො උපාසකො කාලඞ්කතො; සො භගවතා බ්‍යාකතො – පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො තත්ථ පරිනිබ්බායී අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා'ති. සො ඛො පනස්ස ආයස්මා සාමං දිට්ඨො වා හොති අනුස්සවස්සුතො වා – 'එවංසීලො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපි, එවංධම්මො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපි, එවංපඤ්ඤො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපි, එවංවිහාරී සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපි, එවංවිමුත්තො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපී'ති. සො තස්ස සද්ධඤ්ච සුතඤ්ච චාගඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච අනුස්සරන්තො තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරති. එවම්පි ඛො, අනුරුද්ධා, උපාසකස්ස ඵාසුවිහාරො හොති.

''ඉධානුරුද්ධා, උපාසකො සුණාති – 'ඉත්ථන්නාමො උපාසකො කාලඞ්කතො; සො භගවතා බ්‍යාකතො – තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමී සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සතී'ති. සො ඛො පනස්ස ආයස්මා සාමං දිට්ඨො වා හොති අනුස්සවස්සුතො වා – 'එවංසීලො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපි, එවංධම්මො... එවංපඤ්ඤො... එවංවිහාරී... එවංවිමුත්තො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපී'ති. සො තස්ස සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච සුතඤ්ච චාගඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච අනුස්සරන්තො තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරති. එවම්පි ඛො, අනුරුද්ධා, උපාසකස්ස ඵාසුවිහාරො හොති.

''ඉධානුරුද්ධා, උපාසකො සුණාති – 'ඉත්ථන්නාමො උපාසකො කාලඞ්කතො; සො භගවතා බ්‍යාකතො – තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නො අවිනිපාතධම්මො නියතො සම්බොධිපරායණො'ති. සො ඛො පනස්ස ආයස්මා සාමං දිට්ඨො වා හොති අනුස්සවස්සුතො වා – 'එවංසීලො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපි, එවංධම්මො...පෙ.... එවංපඤ්ඤො... එවංවිහාරී... එවංවිමුත්තො සො ආයස්මා අහොසි ඉතිපී'ති. සො තස්ස සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච සුතඤ්ච චාගඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච අනුස්සරන්තො තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරති. එවම්පි ඛො, අනුරුද්ධා උපාසකස්ස ඵාසුවිහාරො හොති.

172. ''ඉධානුරුද්ධා , උපාසිකා සුණාති – 'ඉත්ථන්නාමා උපාසිකා කාලඞ්කතා; සා භගවතා බ්‍යාකතා – පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකා තත්ථ පරිනිබ්බායිනී අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා'ති. සා ඛො පනස්සා භගිනී සාමං දිට්ඨා වා හොති අනුස්සවස්සුතා වා – 'එවංසීලා සා භගිනී අහොසි ඉතිපි, එවංධම්මා... එවංපඤ්ඤා... එවංවිහාරිනී... එවංවිමුත්තා සා භගිනී අහොසි ඉතිපී'ති. සා තස්සා සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච සුතඤ්ච චාගඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච අනුස්සරන්තී තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරති. එවම්පි ඛො, අනුරුද්ධා, උපාසිකාය ඵාසුවිහාරො හොති.

''ඉධානුරුද්ධා, උපාසිකා සුණාති – 'ඉත්ථන්නාමා උපාසිකා කාලඞ්කතා; සා භගවතා බ්‍යාකතා – තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා රාගදොසමොහානං තනුත්තා සකදාගාමිනී සකිදෙව ඉමං ලොකං ආගන්ත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සතී'ති. සා ඛො පනස්සා භගිනී සාමං දිට්ඨා වා හොති අනුස්සවස්සුතා වා – 'එවංසීලා සා භගිනී අහොසි ඉතිපි, එවංධම්මා... එවංපඤ්ඤා... එවංවිහාරිනී... එවංවිමුත්තා සා භගිනී අහොසි ඉතිපී'ති. සා තස්සා සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච සුතඤ්ච චාගඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච අනුස්සරන්තී තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරති. එවම්පි ඛො, අනුරුද්ධා, උපාසිකාය ඵාසුවිහාරො හොති.

''ඉධානුරුද්ධා, උපාසිකා සුණාති – 'ඉත්ථන්නාමා උපාසිකා කාලඞ්කතා; සා භගවතා බ්‍යාකතා – තිණ්ණං සංයොජනානං පරික්ඛයා සොතාපන්නා අවිනිපාතධම්මා නියතා සම්බොධිපරායණා'ති. සා ඛො පනස්සා භගිනී සාමං දිට්ඨා වා හොති අනුස්සවස්සුතා වා – 'එවංසීලා සා භගිනී අහොසි ඉතිපි, එවංධම්මා සා භගිනී අහොසි ඉතිපි, එවංපඤ්ඤා සා භගිනී අහොසි ඉතිපි, එවංවිහාරිනී සා භගිනී අහොසි ඉතිපි, එවංවිමුත්තා සා භගිනී අහොසි ඉතිපී'ති. සා තස්සා සද්ධඤ්ච සීලඤ්ච සුතඤ්ච චාගඤ්ච පඤ්ඤඤ්ච අනුස්සරන්තී තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරති. එවම්පි ඛො, අනුරුද්ධා, උපාසිකාය ඵාසුවිහාරො හොති.

''ඉති ඛො, අනුරුද්ධා, තථාගතො න ජනකුහනත්ථං න ජනලපනත්ථං න ලාභසක්කාරසිලොකානිසංසත්ථං න 'ඉති මං ජනො ජානාතූ'ති සාවකෙ අබ්භතීතෙ කාලඞ්කතෙ උපපත්තීසු බ්‍යාකරොති – 'අසු අමුත්‍ර උපපන්නො, අසු අමුත්‍ර උපපන්නො'ති. සන්ති ච ඛො, අනුරුද්ධා, කුලපුත්තා සද්ධා උළාරවෙදා උළාරපාමොජ්ජා. තෙ තං සුත්වා තදත්ථාය චිත්තං උපසංහරන්ති. තෙසං තං, අනුරුද්ධා, හොති දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා අනුරුද්ධො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

නළකපානසුත්තං නිට්ඨිතං අට්ඨමං.

9. ගොලියානිසුත්තං

173. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ගොලියානි [ගුලිස්සානි (සී. පී.), ගොලිස්සානි (ස්‍යා. කං.)] නාම භික්ඛු ආරඤ්ඤිකො [ආරඤ්ඤකො (සබ්බත්ථ)] පදසමාචාරො [පදරසමාචාරො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සඞ්ඝමජ්ඣෙ ඔසටො හොති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. තත්‍ර ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො ගොලියානිං භික්ඛුං ආරබ්භ භික්ඛූ ආමන්තෙසි –

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන සබ්‍රහ්මචාරීසු සගාරවෙන භවිතබ්බං සප්පතිස්සෙන. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු සඞ්ඝගතො සඞ්ඝෙ විහරන්තො සබ්‍රහ්මචාරීසු අගාරවො හොති අප්පතිස්සො, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන, යො අයමායස්මා සබ්‍රහ්මචාරීසු අගාරවො හොති අප්පතිස්සො’ති – තස්ස [අප්පතිස්සොතිස්ස (සී. පී.)] භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන සබ්‍රහ්මචාරීසු සගාරවෙන භවිතබ්බං සප්පතිස්සෙන.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන ආසනකුසලෙන භවිතබ්බං – ‘ඉති ථෙරෙ ච භික්ඛූ නානුපඛජ්ජ නිසීදිස්සාමි නවෙ ච භික්ඛූ න ආසනෙන පටිබාහිස්සාමී’ති. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු සඞ්ඝගතො සඞ්ඝෙ විහරන්තො න ආසනකුසලො හොති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන, යො අයමායස්මා ආසනකුසලො න හොතී’ති [යො අයමායස්මා ආභිසමාචාරිකම්පි ධම්මං න ජානාතීති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන ආසනකුසලෙන භවිතබ්බං.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන ආභිසමාචාරිකොපි ධම්මො ජානිතබ්බො. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු සඞ්ඝගතො සඞ්ඝෙ විහරන්තො ආභිසමාචාරිකම්පි ධම්මං න ජානාති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන යො අයමායස්මා ආභිසමාචාරිකම්පි ධම්මං න ජානාතී’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන ආභිසමාචාරිකොපි ධම්මො ජානිතබ්බො [අයං ආභිසමාචාරිකතතියවාරො සී. ස්‍යා. කං. පී. පොත්ථකෙසු න දිස්සති].

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන නාතිකාලෙන ගාමො පවිසිතබ්බො නාතිදිවා [න දිවා (ස්‍යා. කං. පී. ක.)] පටික්කමිතබ්බං. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු සඞ්ඝගතො සඞ්ඝෙ විහරන්තො අතිකාලෙන ගාමං පවිසති අතිදිවා පටික්කමති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන යො අයමායස්මා අතිකාලෙන ගාමං පවිසති අතිදිවා පටික්කමතී’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන නාතිකාලෙන ගාමො පවිසිතබ්බො, නාතිදිවා පටික්කමිතබ්බං.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන න පුරෙභත්තං පච්ඡාභත්තං කුලෙසු චාරිත්තං ආපජ්ජිතබ්බං. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු සඞ්ඝගතො සඞ්ඝෙ විහරන්තො පුරෙභත්තං පච්ඡාභත්තං කුලෙසු චාරිත්තං ආපජ්ජති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘අයං නූනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන විහරතො විකාලචරියා බහුලීකතා, තමෙනං සඞ්ඝගතම්පි සමුදාචරතී’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන න පුරෙභත්තං පච්ඡාභත්තං කුලෙසු චාරිත්තං ආපජ්ජිතබ්බං.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන අනුද්ධතෙන භවිතබ්බං අචපලෙන. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු සඞ්ඝගතො සඞ්ඝෙ විහරන්තො උද්ධතො හොති චපලො, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘ඉදං නූනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන විහරතො උද්ධච්චං චාපල්‍යං බහුලීකතං, තමෙනං සඞ්ඝගතම්පි සමුදාචරතී’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන අනුද්ධතෙන භවිතබ්බං අචපලෙන.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො , භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන අමුඛරෙන භවිතබ්බං අවිකිණ්ණවාචෙන. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු සඞ්ඝගතො සඞ්ඝෙ විහරන්තො මුඛරො හොති විකිණ්ණවාචො, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන යො අයමායස්මා මුඛරො විකිණ්ණවාචො’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන අමුඛරෙන භවිතබ්බං අවිකිණ්ණවාචෙන.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන සුවචෙන [සුබ්බචෙන (සී. ක.)] භවිතබ්බං කල්‍යාණමිත්තෙන. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු සඞ්ඝගතො සඞ්ඝෙ විහරන්තො දුබ්බචො හොති පාපමිත්තො,

තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන යො අයමායස්මා දුබ්බචො පාපමිත්තො’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා සඞ්ඝගතෙන සඞ්ඝෙ විහරන්තෙන සුවචෙන භවිතබ්බං කල්‍යාණමිත්තෙන.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරෙන භවිතබ්බං. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරො හොති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන යො අයමායස්මා ඉන්ද්‍රියෙසු අගුත්තද්වාරො’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරෙන භවිතබ්බං.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා භොජනෙ මත්තඤ්ඤුනා භවිතබ්බං. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භොජනෙ අමත්තඤ්ඤූ හොති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන යො අයමායස්මා භොජනෙ අමත්තඤ්ඤූ’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා භොජනෙ මත්තඤ්ඤුනා භවිතබ්බං.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා ජාගරියං අනුයුත්තෙන භවිතබ්බං. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු ජාගරියං අනනුයුත්තො හොති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන යො අයමායස්මා ජාගරියං අනනුයුත්තො’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා ජාගරියං අනුයුත්තෙන භවිතබ්බං.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො , භික්ඛුනා ආරද්ධවීරියෙන භවිතබ්බං. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු කුසීතො හොති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන යො අයමායස්මා කුසීතො’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා ආරද්ධවීරියෙන භවිතබ්බං.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා උපට්ඨිතස්සතිනා භවිතබ්බං. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු මුට්ඨස්සති හොති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන යො අයමායස්මා මුට්ඨස්සතී’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා උපට්ඨිතස්සතිනා භවිතබ්බං.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා සමාහිතෙන භවිතබ්බං. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු අසමාහිතො හොති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන යො අයමායස්මා අසමාහිතො’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා සමාහිතෙන භවිතබ්බං.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා පඤ්ඤවතා භවිතබ්බං. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු දුප්පඤ්ඤො හොති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො . ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන යො අයමායස්මා දුප්පඤ්ඤො’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා පඤ්ඤවතා භවිතබ්බං.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ යොගො කරණීයො. සන්තාවුසො, ආරඤ්ඤිකං භික්ඛුං අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ පඤ්හං පුච්ඡිතාරො. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ පඤ්හං පුට්ඨො න සම්පායති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන යො අයමායස්මා අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ පඤ්හං පුට්ඨො න සම්පායතී’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා අභිධම්මෙ අභිවිනයෙ යොගො කරණීයො.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො , භික්ඛුනා යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තත්ථ යොගො කරණීයො. සන්තාවුසො, ආරඤ්ඤිකං භික්ඛුං යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තත්ථ පඤ්හං පුච්ඡිතාරො. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨො න සම්පායති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන යො අයමායස්මා යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨො න සම්පායතී’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තත්ථ යොගො කරණීයො.

‘‘ආරඤ්ඤිකෙනාවුසො, භික්ඛුනා උත්තරි මනුස්සධම්මෙ යොගො කරණීයො. සන්තාවුසො, ආරඤ්ඤිකං භික්ඛුං උත්තරි මනුස්සධම්මෙ පඤ්හං පුච්ඡිතාරො. සචෙ, ආවුසො, ආරඤ්ඤිකො භික්ඛු උත්තරි මනුස්සධම්මෙ පඤ්හං පුට්ඨො න සම්පායති, තස්ස භවන්ති වත්තාරො. ‘කිං පනිමස්සායස්මතො ආරඤ්ඤිකස්ස එකස්සාරඤ්ඤෙ සෙරිවිහාරෙන යො අයමායස්මා යස්සත්ථාය පබ්බජිතො තමත්ථං න ජානාතී’ති – තස්ස භවන්ති වත්තාරො. තස්මා ආරඤ්ඤිකෙන භික්ඛුනා උත්තරි මනුස්සධම්මෙ යොගො කරණීයො’’ති.

එවං වුත්තෙ, ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානො [මහාමොග්ගලානො (ක.)] ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච – ‘‘ආරඤ්ඤිකෙනෙව නු ඛො, ආවුසො සාරිපුත්ත, භික්ඛුනා ඉමෙ ධම්මා සමාදාය වත්තිතබ්බා උදාහු

ගාමන්තවිහාරිනාපී''ති ? ''ආරඤ්ඤිකෙනාපි ඛො, ආවුසො මොග්ගල්ලාන, භික්ඛුනා ඉමෙ ධම්මා සමාදාය වත්තිතබ්බා පගෙව ගාමන්තවිහාරිනා''ති.

ගොලියානිසුත්තං නිට්ඨිතං නවමං.

10. කීටාගිරිසුත්තං

174. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කාසීසු චාරිකං චරති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං. තත්‍ර ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''අහං ඛො, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤත්‍රෙව රත්තිභොජනා [රත්තිභොජනං (ක.)] භුඤ්ජාමි. අඤ්ඤත්‍ර ඛො පනාහං, භික්ඛවෙ, රත්තිභොජනා භුඤ්ජමානො අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානාමි අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්ච. එථ, තුම්හෙපි, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤත්‍රෙව රත්තිභොජනා භුඤ්ජථ. අඤ්ඤත්‍ර ඛො පන, භික්ඛවෙ, තුම්හෙපි රත්තිභොජනා භුඤ්ජමානා අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානිස්සථ අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්චා''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො තෙ භික්ඛූ භගවතො පච්චස්සොසුං. අථ ඛො භගවා කාසීසු අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන කීටාගිරි නාම කාසීනං නිගමො තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා කීටාගිරිස්මිං විහරති කාසීනං නිගමෙ.

175. තෙන ඛො පන සමයෙන අස්සජිපුනබ්බසුකා නාම භික්ඛූ කීටාගිරිස්මිං ආවාසිකා හොන්ති. අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන අස්සජිපුනබ්බසුකා භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා අස්සජිපුනබ්බසුකෙ භික්ඛූ එතදවොචුං – ''භගවා ඛො, ආවුසො, අඤ්ඤත්‍රෙව රත්තිභොජනා භුඤ්ජති භික්ඛුසඞ්ඝො ච. අඤ්ඤත්‍ර ඛො පනාවුසො, රත්තිභොජනා භුඤ්ජමානා අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානන්ති අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්ච. එථ, තුම්හෙපි, ආවුසො, අඤ්ඤත්‍රෙව රත්තිභොජනා භුඤ්ජථ. අඤ්ඤත්‍ර ඛො පනාවුසො, තුම්හෙපි රත්තිභොජනා භුඤ්ජමානා අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානිස්සථ අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්චා''ති . එවං වුත්තෙ, අස්සජිපුනබ්බසුකා භික්ඛූ තෙ භික්ඛූ එතදවොචුං – ''මයං ඛො, ආවුසො, සායඤ්චෙව භුඤ්ජාම පාතො ච දිවා ච විකාලෙ. තෙ මයං සායඤ්චෙව භුඤ්ජමානා පාතො ච දිවා ච විකාලෙ අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානාම අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්ච. තෙ මයං කිං සන්දිට්ඨිකං හිත්වා කාලිකං අනුධාවිස්සාම? සායඤ්චෙව මයං භුඤ්ජිස්සාම පාතො ච දිවා ච විකාලෙ''ති.

යතො ඛො තෙ භික්ඛූ නාසක්ඛිංසු අස්සජිපුනබ්බසුකෙ භික්ඛූ සඤ්ඤාපෙතුං, අථ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ''ඉධ මයං, භන්තෙ, යෙන අස්සජිපුනබ්බසුකා භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමිම්හ; උපසඞ්කමිත්වා අස්සජිපුනබ්බසුකෙ භික්ඛූ එතදවොචුම්හ – 'භගවා ඛො, ආවුසො, අඤ්ඤත්‍රෙව රත්තිභොජනා භුඤ්ජති භික්ඛුසඞ්ඝො ච; අඤ්ඤත්‍ර ඛො පනාවුසො, රත්තිභොජනා භුඤ්ජමානා අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානන්ති අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්ච. එථ, තුම්හෙපි, ආවුසො , අඤ්ඤත්‍රෙව රත්තිභොජනා භුඤ්ජථ. අඤ්ඤත්‍ර ඛො පනාවුසො, තුම්හෙපි රත්තිභොජනා භුඤ්ජමානා අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානිස්සථ අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්චා'ති. එවං වුත්තෙ, භන්තෙ, අස්සජිපුනබ්බසුකා භික්ඛූ අම්හෙ එතදවොචුං – 'මයං ඛො, ආවුසො, සායඤ්චෙව භුඤ්ජාම පාතො ච දිවා ච විකාලෙ. තෙ මයං සායඤ්චෙව භුඤ්ජමානා පාතො ච දිවා ච විකාලෙ අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානාම අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්ච. තෙ මයං කිං සන්දිට්ඨිකං හිත්වා කාලිකං අනුධාවිස්සාම? සායඤ්චෙව මයං භුඤ්ජිස්සාම පාතො ච දිවා ච විකාලෙ'ති. යතො ඛො මයං, භන්තෙ, නාසක්ඛිම්හ අස්සජිපුනබ්බසුකෙ භික්ඛූ සඤ්ඤාපෙතුං, අථ මයං එතමත්ථං භගවතො ආරොචෙමා''ති.

176. අථ ඛො භගවා අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආමන්තෙසි – ''එහි ත්වං, භික්ඛු, මම වචනෙන අස්සජිපුනබ්බසුකෙ භික්ඛූ ආමන්තෙහි – 'සත්ථා ආයස්මන්තෙ ආමන්තෙතී'''ති. ''එවං, භන්තෙ''ති ඛො සො භික්ඛු භගවතො පටිස්සුත්වා යෙන අස්සජිපුනබ්බසුකා භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා අස්සජිපුනබ්බසුකෙ භික්ඛූ එතදවොච – ''සත්ථා ආයස්මන්තෙ ආමන්තෙතී''ති. ''එවමාවුසො''ති ඛො අස්සජිපුනබ්බසුකා භික්ඛූ තස්ස භික්ඛුනො පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො අස්සජිපුනබ්බසුකෙ භික්ඛූ භගවා එතදවොච – ''සච්චං කිර, භික්ඛවෙ, සම්බහුලා භික්ඛූ තුම්හෙ උපසඞ්කමිත්වා එතදවොචුං – 'භගවා ඛො, ආවුසො, අඤ්ඤත්‍රෙව රත්තිභොජනා භුඤ්ජති භික්ඛුසඞ්ඝො ච. අඤ්ඤත්‍ර ඛො පනාවුසො, රත්තිභොජනා භුඤ්ජමානා අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානන්ති අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්ච. එථ, තුම්හෙපි, ආවුසො, අඤ්ඤත්‍රෙව රත්තිභොජනා භුඤ්ජථ. අඤ්ඤත්‍ර ඛො පනාවුසො, තුම්හෙපි රත්තිභොජනා භුඤ්ජමානා අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානිස්සථ අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්චා'ති. එවං වුත්තෙ කිර [කිං නු (ක.)], භික්ඛවෙ, තුම්හෙ තෙ භික්ඛූ එවං අවචුත්ථ – 'මයං ඛො පනාවුසො, සායඤ්චෙව භුඤ්ජාම පාතො ච දිවා ච විකාලෙ. තෙ මයං සායඤ්චෙව භුඤ්ජමානා පාතො ච දිවා ච විකාලෙ අප්පාබාධතඤ්ච සඤ්ජානාම අප්පාතඞ්කතඤ්ච ලහුට්ඨානඤ්ච බලඤ්ච ඵාසුවිහාරඤ්ච. තෙ මයං කිං සන්දිට්ඨිකං හිත්වා කාලිකං අනුධාවිස්සාම? සායඤ්චෙව මයං භුඤ්ජිස්සාම පාතො ච දිවා ච විකාලෙ'''ති. ''එවං, භන්තෙ''.

177. ''කිං නු මෙ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එවං ධම්මං දෙසිතං ආජානාථ යං කිඤ්චායං පුරිසපුග්ගලො පටිසංවෙදෙති සුඛං වා දුක්ඛං වා අදුක්ඛමසුඛං වා තස්ස අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී''ති? ''නො හෙතං,

භන්තෙ’’. ‘‘නනු මෙ තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, එවං ධම්මං දෙසිතං ආජානාථ ඉධෙකච්චස්ස යං එවරූපං සුඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, ඉධ පනෙකච්චස්ස එවරූපං සුඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති , කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, ඉධෙකච්චස්ස එවරූපං දුක්ඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, ඉධ පනෙකච්චස්ස එවරූපං දුක්ඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, ඉධෙකච්චස්ස එවරූපං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, ඉධ පනෙකච්චස්ස එවරූපං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’.

178. ‘‘සාධු, භික්ඛවෙ! මයා චෙතං, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤාතං අභවිස්ස අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං අඵස්සිතං පඤ්ඤාය – ‘ඉධෙකච්චස්ස එවරූපං සුඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී’ති, එවාහං අජානන්තො ‘එවරූපං සුඛං වෙදනං පජහථා’ති වදෙය්‍යං; අපි නු මෙ එතං, භික්ඛවෙ, පතිරූපං අභවිස්සා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘යස්මා ච ඛො එතං, භික්ඛවෙ, මයා ඤාතං දිට්ඨං විදිතං සච්ඡිකතං ඵස්සිතං පඤ්ඤාය – ‘ඉධෙකච්චස්ස එවරූපං සුඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී’ති, තස්මාහං ‘එවරූපං සුඛං වෙදනං පජහථා’ති වදාමි. මයා චෙතං, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤාතං අභවිස්ස අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං අඵස්සිතං පඤ්ඤාය – ‘ඉධෙකච්චස්ස එවරූපං සුඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී’ති, එවාහං අජානන්තො ‘එවරූපං සුඛං වෙදනං උපසම්පජ්ජ විහරථා’ති වදෙය්‍යං; අපි නු මෙ එතං, භික්ඛවෙ, පතිරූපං අභවිස්සා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘යස්මා ච ඛො එතං, භික්ඛවෙ, මයා ඤාතං දිට්ඨං විදිතං සච්ඡිකතං ඵස්සිතං පඤ්ඤාය – ‘ඉධෙකච්චස්ස එවරූපං සුඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී’ති, තස්මාහං ‘එවරූපං සුඛං වෙදනං උපසම්පජ්ජ විහරථා’ති වදාමි.

179. ‘‘මයා චෙතං, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤාතං අභවිස්ස අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං අඵස්සිතං පඤ්ඤාය – ‘ඉධෙකච්චස්ස එවරූපං දුක්ඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී’ති, එවාහං අජානන්තො ‘එවරූපං දුක්ඛං වෙදනං පජහථා’ති වදෙය්‍යං; අපි නු මෙ එතං, භික්ඛවෙ, පතිරූපං අභවිස්සා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘යස්මා ච ඛො එතං, භික්ඛවෙ, මයා ඤාතං දිට්ඨං විදිතං සච්ඡිකතං ඵස්සිතං පඤ්ඤාය – ‘ඉධෙකච්චස්ස එවරූපං දුක්ඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී’ති, තස්මාහං ‘එවරූපං දුක්ඛං වෙදනං පජහථා’ති වදාමි. මයා චෙතං, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤාතං අභවිස්ස අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං අඵස්සිතං පඤ්ඤාය – ‘ඉධෙකච්චස්ස එවරූපං දුක්ඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී’ති, එවාහං අජානන්තො ‘එවරූපං දුක්ඛං වෙදනං උපසම්පජ්ජ විහරථා’ති වදෙය්‍යං; අපි නු මෙ එතං, භික්ඛවෙ, පතිරූපං අභවිස්සා’’ති ? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘යස්මා ච ඛො එතං, භික්ඛවෙ, මයා ඤාතං දිට්ඨං විදිතං සච්ඡිකතං ඵස්සිතං පඤ්ඤාය – ‘ඉධෙකච්චස්ස එවරූපං දුක්ඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී’ති, තස්මාහං ‘එවරූපං දුක්ඛං වෙදනං උපසම්පජ්ජ විහරථා’ති වදාමි.

180. ‘‘මයා චෙතං, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤාතං අභවිස්ස අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං අඵස්සිතං පඤ්ඤාය – ‘ඉධෙකච්චස්ස එවරූපං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී’ති, එවාහං අජානන්තො ‘එවරූපං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං පජහථා’ති වදෙය්‍යං; අපි නු මෙ එතං, භික්ඛවෙ, පතිරූපං අභවිස්සා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘යස්මා ච ඛො එතං, භික්ඛවෙ, මයා ඤාතං දිට්ඨං විදිතං සච්ඡිකතං ඵස්සිතං පඤ්ඤාය – ‘ඉධෙකච්චස්ස එවරූපං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති කුසලා ධම්මා පරිහායන්තී’ති, තස්මාහං ‘එවරූපං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං පජහථා’ති වදාමි’’. මයා චෙතං, භික්ඛවෙ, අඤ්ඤාතං අභවිස්ස අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං අඵස්සිතං පඤ්ඤාය – ‘ඉධෙකච්චස්ස එවරූපං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී’ති, එවාහං අජානන්තො ‘එවරූපං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං උපසම්පජ්ජ විහරථා’ති වදෙය්‍යං; අපි නු මෙ එතං, භික්ඛවෙ, පතිරූපං අභවිස්සා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘යස්මා ච ඛො එතං, භික්ඛවෙ, මයා ඤාතං දිට්ඨං විදිතං සච්ඡිකතං ඵස්සිතං පඤ්ඤාය – ‘ඉධෙකච්චස්ස එවරූපං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදයතො අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්තී’ති, තස්මාහං ‘එවරූපං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං උපසම්පජ්ජ විහරථා’ති වදාමි.

181. ‘‘නාහං, භික්ඛවෙ, සබ්බෙසංයෙව භික්ඛූනං ‘අප්පමාදෙන කරණීය’න්ති වදාමි; න පනාහං, භික්ඛවෙ, සබ්බෙසංයෙව භික්ඛූනං ‘න අප්පමාදෙන කරණීය’න්ති වදාමි. යෙ තෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ අරහන්තො ඛීණාසවා වුසිතවන්තො කතකරණීයා ඔහිතභාරා අනුප්පත්තසදත්ථා පරික්ඛීණභවසංයොජනා සම්මදඤ්ඤා විමුත්තා, තථාරූපානාහං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං ‘න අප්පමාදෙන කරණීය’න්ති වදාමි. තං කිස්ස හෙතු? කතං තෙසං අප්පමාදෙන. අභබ්බා තෙ පමජ්ජිතුං. යෙ ච ඛො තෙ, භික්ඛවෙ, භික්ඛූ සෙක්ඛා අප්පත්තමානසා අනුත්තරං යොගක්ඛෙමං පත්ථයමානා විහරන්ති, තථාරූපානාහං, භික්ඛවෙ, භික්ඛූනං ‘අප්පමාදෙන කරණීය’න්ත්න්ත්ති වදාමි. තං කිස්ස හෙතු? අප්පෙව නාමිමෙ ආයස්මන්තො අනුලොමිකානි සෙනාසනානි පටිසෙවමානා කල්‍යාණමිත්තෙ භජමානා ඉන්ද්‍රියානි සමන්නානයමානා – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යුන්ති! ඉමං ඛො අහං, භික්ඛවෙ, ඉමෙසං භික්ඛූනං අප්පමාදඵලං සම්පස්සමානො ‘අප්පමාදෙන කරණීය’න්ත්න්ත්ති වදාමි.

182. ''සත්තිමෙ , භික්ඛවෙ, පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ සත්ත? උභතොභාගවිමුත්තො, පඤ්ඤාවිමුත්තො, කායසක්ඛි, දිට්ඨිප්පත්තො, සද්ධාවිමුත්තො, ධම්මානුසාරී, සද්ධානුසාරී.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො උභතොභාගවිමුත්තො? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ කායෙන ඵුසිත්වා [ඵස්සිත්වා (සී. පී.)] විහරති පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා ආසවා පරික්ඛීණා හොන්ති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො උභතොභාගවිමුත්තො ඉමස්ස බො අහං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො 'න අප්පමාදෙන කරණීය'න්ති වදාමි. තං කිස්ස හෙතු? කතං තස්ස අප්පමාදෙන. අභබ්බො සො පමජ්ජිතුං.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො පඤ්ඤාවිමුත්තො? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා ආසවා පරික්ඛීණා හොන්ති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො පඤ්ඤාවිමුත්තො. ඉමස්සපි බො අහං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො 'න අප්පමාදෙන කරණීය'න්ති වදාමි. තං කිස්ස හෙතු? කතං තස්ස අප්පමාදෙන. අභබ්බො සො පමජ්ජිතුං.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො කායසක්ඛි? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා එකච්චෙ ආසවා පරික්ඛීණා හොන්ති. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො කායසක්ඛි. ඉමස්ස බො අහං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො 'අප්පමාදෙන කරණීය'න්ති වදාමි. තං කිස්ස හෙතු? අප්පෙව නාම අයමායස්මා අනුලොමිකානි සෙනාසනානි පටිසෙවමානො කල්‍යාණමිත්තෙ භජමානො ඉන්ද්‍රියානි සමන්නානයමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යාති! ඉමං බො අහං, භික්ඛවෙ, ඉමස්ස භික්ඛුනො අප්පමාදඵලං සම්පස්සමානො 'අප්පමාදෙන කරණීය'න්ත්න්ත්ති වදාමි.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො දිට්ඨිප්පත්තො? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා එකච්චෙ ආසවා පරික්ඛීණා හොන්ති, තථාගතප්පවෙදිතා චස්ස ධම්මා පඤ්ඤාය වොදිට්ඨා හොන්ති වොචරිතා. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො දිට්ඨිප්පත්තො. ඉමස්සපි බො අහං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො 'අප්පමාදෙන කරණීය'න්ති වදාමි. තං කිස්ස හෙතු? අප්පෙව නාම අයමායස්මා අනුලොමිකානි සෙනාසනානි පටිසෙවමානො කල්‍යාණමිත්තෙ භජමානො ඉන්ද්‍රියානි සමන්නානයමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යාති! ඉමං බො අහං, භික්ඛවෙ, ඉමස්ස භික්ඛුනො අප්පමාදඵලං සම්පස්සමානො 'අප්පමාදෙන කරණීය'න්ත්න්ත්ති වදාමි.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො සද්ධාවිමුත්තො. ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා එකච්චෙ ආසවා පරික්ඛීණා හොන්ති, තථාගතෙ චස්ස සද්ධා නිවිට්ඨා හොති මූලජාතා පතිට්ඨිතා. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො සද්ධාවිමුත්තො. ඉමස්සපි බො අහං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො 'අප්පමාදෙන කරණීය'න්ත්න්ත්ති වදාමි. තං කිස්ස හෙතු? අප්පෙව නාම අයමායස්මා අනුලොමිකානි සෙනාසනානි පටිසෙවමානො කල්‍යාණමිත්තෙ භජමානො ඉන්ද්‍රියානි සමන්නානයමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යාති! ඉමං බො අහං, භික්ඛවෙ, ඉමස්ස භික්ඛුනො අප්පමාදඵලං සම්පස්සමානො 'අප්පමාදෙන කරණීය'න්ත්න්ත්ති වදාමි.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො ධම්මානුසාරී? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා එකච්චෙ ආසවා පරික්ඛීණා [දිස්වා ආසවා අපරික්ඛීණා (සී. පී.)] හොන්ති, තථාගතප්පවෙදිතා චස්ස ධම්මා පඤ්ඤාය මත්තසො නිජ්ඣානං ඛමන්ති, අපි චස්ස ඉමෙ ධම්මා හොන්ති, සෙය්‍යථීදං – සද්ධින්ද්‍රියං, වීරියින්ද්‍රියං, සතින්ද්‍රියං, සමාධින්ද්‍රියං, පඤ්ඤින්ද්‍රියං. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො ධම්මානුසාරී. ඉමස්සපි බො අහං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො 'අප්පමාදෙන කරණීය'න්ති වදාමි. තං කිස්ස හෙතු? අප්පෙව නාම අයමායස්මා අනුලොමිකානි සෙනාසනානි පටිසෙවමානො කල්‍යාණමිත්තෙ භජමානො ඉන්ද්‍රියානි සමන්නානයමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යාති ! ඉමං බො අහං, භික්ඛවෙ, ඉමස්ස භික්ඛුනො අප්පමාදඵලං සම්පස්සමානො 'අප්පමාදෙන කරණීය'න්ති වදාමි.

''කතමො ච, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො සද්ධානුසාරී? ඉධ, භික්ඛවෙ, එකච්චො පුග්ගලො යෙ තෙ සන්තා විමොක්ඛා අතික්කම්ම රූපෙ ආරුප්පා තෙ න කායෙන ඵුසිත්වා විහරති, පඤ්ඤාය චස්ස දිස්වා එකච්චෙ ආසවා පරික්ඛීණා [දිස්වා ආසවා අපරික්ඛීණා (සී. පී.)] හොන්ති, තථාගතෙ චස්ස සද්ධාමත්තං හොති පෙමමත්තං, අපි චස්ස ඉමෙ ධම්මා හොන්ති, සෙය්‍යථීදං – සද්ධින්ද්‍රියං, වීරියින්ද්‍රියං, සතින්ද්‍රියං, සමාධින්ද්‍රියං, පඤ්ඤින්ද්‍රියං. අයං වුච්චති, භික්ඛවෙ, පුග්ගලො සද්ධානුසාරී. ඉමස්සපි බො අහං, භික්ඛවෙ, භික්ඛුනො 'අප්පමාදෙන කරණීය'න්ත්න්ත්ති වදාමි. තං කිස්ස හෙතු? අප්පෙව නාම අයමායස්මා අනුලොමිකානි සෙනාසනානි පටිසෙවමානො කල්‍යාණමිත්තෙ භජමානො ඉන්ද්‍රියානි සමන්නානයමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං –

බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යාති! ඉමං ඛො අහං, භික්ඛවෙ, ඉමස්ස භික්ඛුනො අප්පමාදඵලං සම්පස්සමානො ‘අප්පමාදෙන කරණීය’න්ති වදාමි.

183. ‘‘නාහං, භික්ඛවෙ, ආදිකෙනෙව අඤ්ඤාරාධනං වදාමි; අපි ච, භික්ඛවෙ, අනුපුබ්බසික්ඛා අනුපුබ්බකිරියා අනුපුබ්බපටිපදා අඤ්ඤාරාධනා හොති. කථඤ්ච, භික්ඛවෙ, අනුපුබ්බසික්ඛා අනුපුබ්බකිරියා අනුපුබ්බපටිපදා අඤ්ඤාරාධනා හොති? ඉධ, භික්ඛවෙ, සද්ධාජාතො උපසඞ්කමති, උපසඞ්කමන්තො පයිරුපාසති, පයිරුපාසන්තො සොතං ඔදහති, ඔහිතසොතො ධම්මං සුණාති, සුත්වා ධම්මං ධාරෙති, ධතානං [ධාතානං (ක.)] ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛති, අත්ථං උපපරික්ඛතො ධම්මා නිජ්ඣානං ඛමන්ති, ධම්මනිජ්ඣානක්ඛන්තියා සති ඡන්දො ජායති, ඡන්දජාතො උස්සහති, උස්සාහෙත්වා තුලෙති, තුලයිත්වා පදහති, පහිතත්තො සමානො කායෙන චෙව පරමසච්චං සච්ඡිකරොති, පඤ්ඤාය ච නං අතිවිජ්ඣ පස්සති. සාපි නාම, භික්ඛවෙ, සද්ධා නාහොසි; තම්පි නාම, භික්ඛවෙ, උපසඞ්කමනං නාහොසි; සාපි නාම, භික්ඛවෙ, පයිරුපාසනා නාහොසි; තම්පි නාම, භික්ඛවෙ, සොතාවධානං නාහොසි ; තම්පි නාම, භික්ඛවෙ, ධම්මස්සවනං නාහොසි; සාපි නාම, භික්ඛවෙ, ධම්මධාරණා නාහොසි; සාපි නාම, භික්ඛවෙ, අත්ථූපපරික්ඛා නාහොසි; සාපි නාම, භික්ඛවෙ, ධම්මනිජ්ඣානක්ඛන්ති නාහොසි; සොපි නාම, භික්ඛවෙ, ඡන්දො නාහොසි; සොපි නාම, භික්ඛවෙ, උස්සාහො නාහොසි; සාපි නාම, භික්ඛවෙ, තුලනා නාහොසි; තම්පි නාම, භික්ඛවෙ, පධානං නාහොසි. විප්පටිපන්නාත්ථ, භික්ඛවෙ, මිච්ඡාපටිපන්නාත්ථ, භික්ඛවෙ. කීව දූරෙවිමෙ, භික්ඛවෙ, මොඝපුරිසා අපක්කන්තා ඉමම්හා ධම්මවිනයා.

184. ‘‘අත්ථි , භික්ඛවෙ, චතුප්පදං වෙය්‍යාකරණං යස්සුද්දිට්ඨස්ස විඤ්ඤූ පුරිසො නචිරස්සෙව පඤ්ඤායත්ථං ආජානෙය්‍ය. උද්දිසිස්සාමි වො [උද්දිට්ඨස්සාපි (ක.)], භික්ඛවෙ, ආජානිස්සථ මෙ ත’’න්ති? ‘‘කෙ ච මයං, භන්තෙ, කෙ ච ධම්මස්ස අඤ්ඤාතාරො’’ති? යොපි සො, භික්ඛවෙ, සත්ථා ආමිසගරු ආමිසදායාදො ආමිසෙහි සංසට්ඨො විහරති තස්ස පායං එවරූපී පණොපණවියා න උපෙති – ‘එවඤ්ච නො අස්ස අථ නං කරෙය්‍යාම, න ච නො එවමස්ස න නං කරෙය්‍යාමා’ති, කිං පන, භික්ඛවෙ, යං තථාගතො සබ්බසො ආමිසෙහි විසංසට්ඨො විහරති. සද්ධස්ස, භික්ඛවෙ, සාවකස්ස සත්ථුසාසනෙ පරියොගාහිය [පරියොගාය (සී. පී. ක.), පරියොගය්හ (ස්‍යා. කං.)] වත්තතො අයමනුධම්මො හොති – ‘සත්ථා භගවා, සාවකොහමස්මි; ජානාති භගවා, නාහං ජානාමී’ති. සද්ධස්ස, භික්ඛවෙ, සාවකස්ස සත්ථුසාසනෙ පරියොගාහිය වත්තතො රුළ්හනීයං [රුම්හනියං (සී. පී.)] සත්ථුසාසනං හොති ඔජවන්තං. සද්ධස්ස, භික්ඛවෙ, සාවකස්ස සත්ථුසාසනෙ පරියොගාහිය වත්තතො අයමනුධම්මො හොති – ‘කාමං තචො ච න්හාරු ච අට්ඨි ච අවසිස්සතු, සරීරෙ උපසුස්සතු [උපසුස්සතු සරීරෙ (සී.), සරීරෙ අවසුස්සතු (ක.)] මංසලොහිතං, යං තං පුරිසථාමෙන පුරිසවීරියෙන පුරිසපරක්කමෙන පත්තබ්බං න තං අපාපුණිත්වා වීරියස්ස සණ්ඨානං [සන්ථානං (සී. ස්‍යා. පී.)] භවිස්සතී’ති. සද්ධස්ස, භික්ඛවෙ, සාවකස්ස සත්ථුසාසනෙ පරියොගාහිය වත්තතො ද්වින්නං ඵලානං අඤ්ඤතරං ඵලං පාටිකඞ්ඛං – දිට්ඨෙව ධම්මෙ අඤ්ඤා, සති වා උපාදිසෙසෙ අනාගාමිතා’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

කීටාගිරිසුත්තං නිට්ඨිතං දසමං.

භික්ඛුවග්ගො නිට්ඨිතො දුතියො.

තස්සුද්දානං –

කුඤ්ජර-රාහුල-සස්සතලොකො, මාලුක්‍යපුත්තො ච භද්දාලි-නාමො;
ඛුද්ද-දිජාථ-සහම්පතියාචං, නාළක-රඤ්ඤිකිටාගිරිනාමො.

3. පරිබ්බාජකවග්ගො

1. තෙවිජ්ජවච්ඡසුත්තං

185. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා වෙසාලියං විහරති මහාවනෙ කූටාගාරසාලායං. තෙන ඛො පන සමයෙන වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො එකපුණ්ඩරීකෙ පරිබ්බාජකාරාමෙ පටිවසති. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය වෙසාලිං පිණ්ඩාය පාවිසි. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ‘‘අතිප්පගො ඛො තාව වෙසාලියං පිණ්ඩාය චරිතුං; යංනූනාහං යෙන එකපුණ්ඩරීකො පරිබ්බාජකාරාමො යෙන වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යා’’න්ති. අථ ඛො භගවා යෙන එකපුණ්ඩරීකො පරිබ්බාජකාරාමො යෙන වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන භගවන්තං එතදවොච – ‘‘එතු ඛො, භන්තෙ, භගවා. ස්වාගතං [සාගතං (සී. පී.)], භන්තෙ, භගවතො. චිරස්සං ඛො, භන්තෙ, භගවා ඉමං පරියායමකාසි යදිදං ඉධාගමනාය. නිසීදතු, භන්තෙ, භගවා ඉදමාසනං පඤ්ඤත්ත’’න්ති. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. වච්ඡගොත්තොපි ඛො පරිබ්බාජකො අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සුතං මෙතං, භන්තෙ – ‘සමණො ගොතමො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී, අපරිසෙ+සං ඤාණදස්සනං පටිජානාති, චරතො ච මෙ තිට්ඨතො ච සුත්තස්ස ච ජාගරස්ස ච සතතං සමිතං ඤාණදස්සනං පච්චුපට්ඨිත’න්ති. යෙ තෙ, භන්තෙ, එවමාහංසු – ‘සමණො ගොතමො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී, අපරිසෙසං ඤාණදස්සනං පටිජානාති, චරතො ච මෙ තිට්ඨතො ච සුත්තස්ස ච ජාගරස්ස ච සතතං සමිතං ඤාණදස්සනං පච්චුපට්ඨිත’න්ති, කච්චි තෙ, භන්තෙ, භගවතො වුත්තවාදිනො, න ච භගවන්තං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛන්ති, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරොන්ති, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡතී’’ති? ‘‘යෙ තෙ, වච්ඡ, එවමාහංසු – ‘සමණො ගොතමො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී, අපරිසෙසං ඤාණදස්සනං පටිජානාති, චරතො ච මෙ තිට්ඨතො ච සුත්තස්ස ච ජාගරස්ස ච සතතං සමිතං ඤාණදස්සනං පච්චුපට්ඨිත’න්ති, න මෙ තෙ වුත්තවාදිනො, අබ්භාචික්ඛන්ති ච පන මං අසතා අභූතෙනා’’ති.

186. ‘‘කථං බ්‍යාකරමානා පන මයං, භන්තෙ, වුත්තවාදිනො චෙව භගවතො අස්සාම, න ච භගවන්තං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛෙය්‍යාම, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරෙය්‍යාම, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡෙය්‍යා’’ති?

‘‘‘තෙවිජ්ජො සමණො ගොතමො’ති ඛො, වච්ඡ, බ්‍යාකරමානො වුත්තවාදී චෙව මෙ අස්ස, න ච මං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛෙය්‍ය, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරෙය්‍ය, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡෙය්‍ය. අහඤ්හි, වච්ඡ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාමි අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි. අහඤ්හි, වච්ඡ, යාවදෙව ආකඞ්ඛාමි දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සාමි චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාමි. අහඤ්හි, වච්ඡ, ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමි.

‘‘‘තෙවිජ්ජො සමණො ගොතමො’ති ඛො, වච්ඡ, බ්‍යාකරමානො වුත්තවාදී චෙව මෙ අස්ස, න ච මං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛෙය්‍ය, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරෙය්‍ය, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡෙය්‍යා’’ති.

එවං වුත්තෙ, වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අත්ථි නු ඛො, භො ගොතම, කොචි ගිහී ගිහිසංයොජනං අප්පහාය කායස්ස භෙදා දුක්ඛස්සන්තකරො’’ති? ‘‘නත්ථි ඛො, වච්ඡ, කොචි ගිහී ගිහිසංයොජනං අප්පහාය කායස්ස භෙදා දුක්ඛස්සන්තකරො’’ති.

‘‘අත්ථි පන, භො ගොතම, කොචි ගිහී ගිහිසංයොජනං අප්පහාය කායස්ස භෙදා සග්ගූපගො’’ති? ‘‘න ඛො, වච්ඡ, එකංයෙව සතං න ද්වෙ සතානි න තීණි සතානි න චත්තාරි සතානි න පඤ්ච සතානි, අථ ඛො භිය්‍යොව යෙ ගිහී ගිහිසංයොජනං අප්පහාය කායස්ස භෙදා සග්ගූපගා’’ති [‘‘අත්ථි ඛො වච්ඡ කොචි ගිහී ගිහිසංයොජනං අප්පහාය කායස්ස භෙදා සග්ගූපගොති’’. (ක.)].

‘‘අත්ථි නු ඛො, භො ගොතම, කොචි ආජීවකො [ආජීවිකො (ක.)] කායස්ස භෙදා දුක්ඛස්සන්තකරො’’ති? ‘‘නත්ථි ඛො, වච්ඡ, කොචි ආජීවකො කායස්ස භෙදා දුක්ඛස්සන්තකරො’’ති.

‘‘අත්ථි පන, භො ගොතම, කොචි ආජීවකො කායස්ස භෙදා සග්ගූපගො’’ති? ‘‘ඉතො ඛො සො, වච්ඡ, එකනවුතො කප්පො [ඉතො ඛො වච්ඡ එකනවුතෙ කප්පෙ (ක.)] යමහං අනුස්සරාමි, නාභිජානාමි කඤ්චි ආජීවකං සග්ගූපගං අඤ්ඤත්‍ර එකෙන; සොපාසි කම්මවාදී කිරියවාදී’’ති. ‘‘එවං සන්තෙ, භො ගොතම, සුඤ්ඤං අදුං තිත්ථායතනං අන්තමසො සග්ගූපගෙනපී’’ති? ‘‘එවං, වච්ඡ, සුඤ්ඤං අදුං තිත්ථායතනං අන්තමසො සග්ගූපගෙනපී’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

තෙවිජ්ජවච්ඡසුත්තං නිට්ඨිතං පඨමං.

2. අග්ගිවච්ඡසුත්තං

187. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච –

‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, ‘සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති – එවංදිට්ඨී [එවංදිට්ඨි (සී. ස්‍යා. කං. ක.)] භවං ගොතමො’’ති? ‘‘න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨී – ‘සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කිං පන, භො ගොතම, ‘අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’’ති? ‘‘න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨී – ‘අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, ‘අන්තවා ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’’ති? ‘‘න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨී – ‘අන්තවා ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කිං පන, භො ගොතම, ‘අනන්තවා ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’’ති? ‘‘න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨී – ‘අනන්තවා ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, ‘තං ජීවං තං සරීරං, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’’ති? ‘‘න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨී – ‘තං ජීවං තං සරීරං, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කිං පන, භො ගොතම, ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’’ති? ‘‘න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨී – ‘අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, ‘හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’’ති? ‘‘න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨී – ‘හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කිං පන, භො ගොතම, ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’’ති? ‘‘න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨී – ‘න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’’ති ? ‘‘න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨී – ‘හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

‘‘කිං පන, භො ගොතම, ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’’ති? ‘‘න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨී – ‘නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

188. ‘‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’ති ඉති පුට්ඨො සමානො ‘න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨී – සස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති වදෙසි [මොඝමඤ්ඤන්තීති වදෙසි (සී.), මොඝමඤ්ඤන්ති ඉති වදෙසි (?)]. ‘කිං පන, භො ගොතම, අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’ති ඉති පුට්ඨො සමානො ‘න ඛො අහං, වච්ඡ , එවංදිට්ඨී – අසස්සතො ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති වදෙසි. ‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, අන්තවා ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’ති ඉති පුට්ඨො සමානො ‘න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨී – අන්තවා ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති වදෙසි. ‘කිං පන, භො ගොතම, අනන්තවා ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’ති ඉති පුට්ඨො සමානො ‘න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨී – අනන්තවා ලොකො, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති වදෙසි. ‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, තං ජීවං තං සරීරං, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’ති ඉති පුට්ඨො සමානො ‘න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨී – තං ජීවං තං සරීරං, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ’න්ති වදෙසි. ‘කිං පන, භො ගොතම, අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨී භවං ගොතමො’ති ඉති පුට්ඨො සමානො ‘න ඛො අහං,

වච්ඡ, එවංදිට්ඨි – අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීරං, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ'න්ති වදෙසි. 'කිං නු ඛො, භො ගොතම, හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨි භවං ගොතමො'ති ඉති පුට්ඨො සමානො 'න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨි – හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ'න්ති වදෙසි.

'''කිං පන, භො ගොතම, න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨි භවං ගොතමො'ති ඉති පුට්ඨො සමානො 'න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨි – න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ'න්ති වදෙසි. 'කිං නු ඛො, භො ගොතම, හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨි භවං ගොතමො'ති ඉති පුට්ඨො සමානො 'න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨි – හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ'න්ති වදෙසි. 'කිං පන, භො ගොතම, නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති – එවංදිට්ඨි භවං ගොතමො'ති ඉති පුට්ඨො සමානො 'න ඛො අහං, වච්ඡ, එවංදිට්ඨි – නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා, ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤ'න්ති වදෙසි.

''කිං පන භො ගොතමො ආදීනවං සම්පස්සමානො එවං ඉමානි සබ්බසො දිට්ඨිගතානි අනුපගතො''ති?

189. '''සස්සතො ලොකො'ති ඛො, වච්ඡ, දිට්ඨිගතමෙතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො [දිට්ඨිකන්තාරං (සී. පී.)] දිට්ඨිවිසූකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසංයොජනං සදුක්ඛං සවිඝාතං සඋපායාසං සපරිළාහං, න නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති . 'අසස්සතො ලොකො'ති ඛො, වච්ඡ…පෙ…. 'අන්තවා ලොකො'ති ඛො, වච්ඡ…පෙ…. 'අනන්තවා ලොකො'ති ඛො, වච්ඡ…පෙ…. 'තං ජීවං තං සරීර'න්ති ඛො, වච්ඡ…පෙ…. 'අඤ්ඤං ජීවං අඤ්ඤං සරීර'න්ති ඛො, වච්ඡ…පෙ…. 'හොති තථාගතො පරං මරණා'ති ඛො, වච්ඡ …පෙ…. 'න හොති තථාගතො පරං මරණා'ති ඛො, වච්ඡ…පෙ…. 'හොති ච න ච හොති තථාගතො පරං මරණා'ති ඛො, වච්ඡ…පෙ…. 'නෙව හොති න න හොති තථාගතො පරං මරණා'ති ඛො, වච්ඡ, දිට්ඨිගතමෙතං දිට්ඨිගහනං දිට්ඨිකන්තාරො දිට්ඨිවිසූකං දිට්ඨිවිප්ඵන්දිතං දිට්ඨිසංයොජනං සදුක්ඛං සවිඝාතං සඋපායාසං සපරිළාහං, න නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති. ඉමං ඛො අහං, වච්ඡ, ආදීනවං සම්පස්සමානො එවං ඉමානි සබ්බසො දිට්ඨිගතානි අනුපගතො''ති.

''අත්ථි පන භොතො ගොතමස්ස කිඤ්චි දිට්ඨිගත''න්ති? ''දිට්ඨිගතන්ති ඛො, වච්ඡ, අපනීතමෙතං තථාගතස්ස. දිට්ඨඤ්හෙතං, වච්ඡ, තථාගතෙන – 'ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස අත්ථඞ්ගමො; ඉති වෙදනා, ඉති වෙදනාය සමුදයො, ඉති වෙදනාය අත්ථඞ්ගමො; ඉති සඤ්ඤා, ඉති සඤ්ඤාය සමුදයො, ඉති සඤ්ඤාය අත්ථඞ්ගමො; ඉති සඞ්ඛාරා, ඉති සඞ්ඛාරානං සමුදයො, ඉති සඞ්ඛාරානං අත්ථඞ්ගමො; ඉති විඤ්ඤාණං, ඉති විඤ්ඤාණස්ස සමුදයො, ඉති විඤ්ඤාණස්ස අත්ථඞ්ගමො'ති. තස්මා තථාගතො සබ්බමඤ්ඤිතානං සබ්බමථිතානං සබ්බඅහංකාරමමංකාරමානානුසයානං ඛයා විරාගා නිරොධා චාගා පටිනිස්සග්ගා අනුපාදා විමුත්තොති වදාමී''ති.

190. ''එවං විමුත්තචිත්තො පන, භො ගොතම, භික්ඛු කුහිං උපපජ්ජතී''ති? ''උපපජ්ජතීති ඛො, වච්ඡ, න උපෙති''. ''තෙන හි, භො ගොතම, න උපපජ්ජතී''ති? ''න උපපජ්ජතීති ඛො, වච්ඡ, න උපෙති''. ''තෙන හි, භො ගොතම, උපපජ්ජති ච න ච උපපජ්ජතී''ති? ''උපපජ්ජති ච න ච උපපජ්ජතීති ඛො, වච්ඡ, න උපෙති''. ''තෙන හි, භො ගොතම, නෙව උපපජ්ජති න න උපපජ්ජතී''ති? ''නෙව උපපජ්ජති න න උපපජ්ජතීති ඛො, වච්ඡ, න උපෙති''.

'''එවං විමුත්තචිත්තො පන, භො ගොතම, භික්ඛු කුහිං උපපජ්ජතී'ති ඉති පුට්ඨො සමානො 'උපපජ්ජතීති ඛො, වච්ඡ, න උපෙතී'ති වදෙසි. 'තෙන හි, භො ගොතම, න උපපජ්ජතී'ති ඉති පුට්ඨො සමානො 'න උපපජ්ජතීති ඛො, වච්ඡ, න උපෙතී'ති වදෙසි. 'තෙන හි, භො ගොතම, උපපජ්ජති ච න ච උපපජ්ජතී'ති ඉති පුට්ඨො සමානො 'උපපජ්ජති ච න ච උපපජ්ජතීති ඛො, වච්ඡ, න උපෙතී'ති වදෙසි. 'තෙන හි, භො ගොතම, නෙව උපපජ්ජති න න උපපජ්ජතී'ති ඉති පුට්ඨො සමානො 'නෙව උපපජ්ජති න න උපපජ්ජතීති ඛො, වච්ඡ, න උපෙතී'ති වදෙසි. එත්ථාහං, භො ගොතම, අඤ්ඤාණමාපාදිං, එත්ථ සම්මොහමාපාදිං. යාපි මෙ එසා භොතො ගොතමස්ස පුරිමෙන කථාසල්ලාපෙන අහු පසාදමත්තා සාපි මෙ එතරහි අන්තරහිතා''ති. ''අලඤ්හි තෙ, වච්ඡ, අඤ්ඤාණාය, අලං සම්මොහාය. ගම්භීරො හායං, වච්ඡ, ධම්මො දුද්දසො දුරනුබොධො සන්තො පණීතො අතක්කාවචරො නිපුණො පණ්ඩිතවෙදනීයො. සො තයා දුජ්ජානො අඤ්ඤදිට්ඨිකෙන අඤ්ඤඛන්තිකෙන අඤ්ඤරුචිකෙන අඤ්ඤත්‍රයොගෙන [අඤ්ඤත්‍රායොගෙන (දී. නි. 1.420)] අඤ්ඤත්‍රාචරියකෙන'' [අඤ්ඤත්ථාචරියකෙන (සී. ස්‍යා. කං. පී.)].

191. ''තෙන හි, වච්ඡ, තඤ්ඤෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි; යථා තෙ ඛමෙය්‍ය තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. තං කිං මඤ්ඤසි, වච්ඡ, සචෙ තෙ පුරතො අග්ගි ජලෙය්‍ය, ජානෙය්‍යාසි ත්වං – 'අයං මෙ පුරතො අග්ගි ජලතී'''ති? ''සචෙ මෙ, භො ගොතම, පුරතො අග්ගි ජලෙය්‍ය, ජානෙය්‍යාහං – 'අයං මෙ පුරතො අග්ගි ජලතී'''ති.

''සචෙ පන තං, වච්ඡ, එවං පුච්ඡෙය්‍ය – 'යො තෙ අයං පුරතො අග්ගි ජලති අයං අග්ගි කිං පටිච්ච ජලතී'ති, එවං පුට්ඨො ත්වං, වච්ඡ, කින්ති බ්‍යාකරෙය්‍යාසී''ති? ''සචෙ මං, භො ගොතම, එවං පුච්ඡෙය්‍ය – 'යො තෙ අයං පුරතො අග්ගි ජලති අයං අග්ගි කිං පටිච්ච ජලතී'ති, එවං පුට්ඨො අහං, භො ගොතම, එවං බ්‍යාකරෙය්‍යං – 'යො මෙ අයං පුරතො අග්ගි ජලති අයං අග්ගි තිණකට්ඨුපාදානං පටිච්ච ජලතී'''ති.

‘‘සචෙ තෙ, වච්ඡ, පුරතො සො අග්ගි නිබ්බායෙය්‍ය, ජානෙය්‍යාසි ත්වං – ‘අයං මෙ පුරතො අග්ගි නිබ්බුතො’’’ති? ‘‘සචෙ මෙ, භො ගොතම, පුරතො සො අග්ගි නිබ්බායෙය්‍ය, ජානෙය්‍යාහං – ‘අයං මෙ පුරතො අග්ගි නිබ්බුතො’’’ති.

‘‘සචෙ පන තං, වච්ඡ, එවං පුච්ඡෙය්‍ය – ‘යො තෙ අයං පුරතො අග්ගි නිබ්බුතො සො අග්ගි ඉතො කතමං දිසං ගතො – පුරත්ථිමං වා දක්ඛිණං වා පච්ඡිමං වා උත්තරං වා’ති, එවං පුට්ඨො ත්වං, වච්ඡ, කින්ති බ්‍යාකරෙය්‍යාසී’’ති? ‘‘න උපෙති, භො ගොතම, යඤ්හි සො, භො ගොතම, අග්ගි තිණකට්ඨුපාදානං පටිච්ච අජලි [ජලති (ස්‍යා. කං. ක.)] තස්ස ච පරියාදානා අඤ්ඤස්ස ච අනුපහාරා අනාහාරො නිබ්බුතො ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡතී’’ති.

192. ‘‘එවමෙව ඛො, වච්ඡ, යෙන රූපෙන තථාගතං පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය තං රූපං තථාගතස්ස පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවංකතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මං. රූපසඞ්ඛයවිමුත්තො [රූපසඞ්ඛාවිමුත්තො (සී. ස්‍යා. කං. පී.) එවං වෙදනාසඞ්ඛයාදීසුපි] ඛො, වච්ඡ, තථාගතො ගම්භීරො අප්පමෙය්‍යො දුප්පරියොගාළ්හො – සෙය්‍යථාපි මහාසමුද්දො. උපපජ්ජතීති න උපෙති, න උපපජ්ජතීති න උපෙති, උපපජ්ජති ච න ච උපපජ්ජතීති න උපෙති, නෙව උපපජ්ජති න න උපපජ්ජතීති න උපෙති.

‘‘යාය වෙදනාය තථාගතං පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය සා වෙදනා තථාගතස්ස පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. වෙදනාසඞ්ඛයවිමුත්තො ඛො, වච්ඡ, තථාගතො ගම්භීරො අප්පමෙය්‍යො දුප්පරියොගාළ්හො – සෙය්‍යථාපි මහාසමුද්දො. උපපජ්ජතීති න උපෙති, න උපපජ්ජතීති න උපෙති, උපපජ්ජති ච න ච උපපජ්ජතීති න උපෙති, නෙව උපපජ්ජති න න උපපජ්ජතීති න උපෙති.

‘‘යාය සඤ්ඤාය තථාගතං පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය සා සඤ්ඤා තථාගතස්ස පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. සඤ්ඤාසඞ්ඛයවිමුත්තො ඛො, වච්ඡ, තථාගතො ගම්භීරො අප්පමෙය්‍යො දුප්පරියොගාළ්හො – සෙය්‍යථාපි මහාසමුද්දො. උපපජ්ජතීති න උපෙති, න උපපජ්ජතීති න උපෙති, උපපජ්ජති ච න ච උපපජ්ජතීති න උපෙති, නෙව උපපජ්ජති න න උපපජ්ජතීති න උපෙති.

‘‘යෙහි සඞ්ඛාරෙහි තථාගතං පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය තෙ සඞ්ඛාරා තථාගතස්ස පහීනා උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා. සඞ්ඛාරසඞ්ඛයවිමුත්තො ඛො, වච්ඡ, තථාගතො ගම්භීරො අප්පමෙය්‍යො දුප්පරියොගාළ්හො – සෙය්‍යථාපි මහාසමුද්දො. උපපජ්ජතීති න උපෙති , න උපපජ්ජතීති න උපෙති, උපපජ්ජති ච න ච උපපජ්ජතීති න උපෙති, නෙව උපපජ්ජති න න උපපජ්ජතීති න උපෙති.

‘‘යෙන විඤ්ඤාණෙන තථාගතං පඤ්ඤාපයමානො පඤ්ඤාපෙය්‍ය තං විඤ්ඤාණං තථාගතස්ස පහීනං උච්ඡින්නමූලං තාලාවත්ථුකතං අනභාවංකතං ආයතිං අනුප්පාදධම්මං. විඤ්ඤාණසඞ්ඛයවිමුත්තො ඛො, වච්ඡ, තථාගතො ගම්භීරො අප්පමෙය්‍යො දුප්පරියොගාළ්හො – සෙය්‍යථාපි මහාසමුද්දො. උපපජ්ජතීති න උපෙති, න උපපජ්ජතීති න උපෙති, උපපජ්ජති ච න ච උපපජ්ජතීති න උපෙති, නෙව උපපජ්ජති න න උපපජ්ජතීති න උපෙති’’.

එවං වුත්තෙ, වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, ගාමස්ස වා නිගමස්ස වා අවිදූරෙ මහාසාලරුක්ඛො. තස්ස අනිච්චතා සාඛාපලාසා පලුජ්ජෙය්‍යුං [සාඛාපලාසං පලුජ්ජෙය්‍ය], තචපපටිකා පලුජ්ජෙය්‍යුං, ඵෙග්ගූ පලුජ්ජෙය්‍යුං [ඵෙග්ගු පලුජ්ජෙය්‍ය (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]; සො අපරෙන සමයෙන අපගතසාඛාපලාසො අපගතතචපපටිකො අපගතඵෙග්ගුකො සුද්ධො අස්ස, සාරෙ පතිට්ඨිතො; එවමෙව භොතො ගොතමස්ස පාවචනං අපගතසාඛාපලාසං අපගතතචපපටිකං අපගතඵෙග්ගුකං සුද්ධං, සාරෙ පතිට්ඨිතං. අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

අග්ගිවච්ඡසුත්තං නිට්ඨිතං දුතියං.

3. මහාවච්ඡසුත්තං

193. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘දීඝරත්තාහං භොතා ගොතමෙන සහකථී. සාධු මෙ භවං ගොතමො සංඛිත්තෙන කුසලාකුසලං දෙසෙතූ’’ති. ‘‘සංඛිත්තෙනපි ඛො තෙ අහං, වච්ඡ, කුසලාකුසලං දෙසෙය්‍යං, විත්ථාරෙනපි ඛො තෙ අහං, වච්ඡ, කුසලාකුසලං දෙසෙය්‍යං; අපි ච තෙ අහං, වච්ඡ, සංඛිත්තෙන කුසලාකුසලං දෙසෙස්සාමි. තං සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

194. ‘‘ලොභො ඛො, වච්ඡ, අකුසලං, අලොභො කුසලං; දොසො ඛො, වච්ඡ, අකුසලං, අදොසො කුසලං; මොහො ඛො, වච්ඡ, අකුසලං, අමොහො කුසලං. ඉති ඛො, වච්ඡ, ඉමෙ තයො ධම්මා අකුසලා, තයො ධම්මා කුසලා.

‘‘පාණාතිපාතො ඛො, වච්ඡ, අකුසලං, පාණාතිපාතා වෙරමණී කුසලං; අදින්නාදානං ඛො, වච්ඡ, අකුසලං, අදින්නාදානා වෙරමණී කුසලං; කාමෙසුමිච්ඡාචාරො ඛො, වච්ඡ, අකුසලං, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා වෙරමණී කුසලං; මුසාවාදො ඛො, වච්ඡ, අකුසලං, මුසාවාදා වෙරමණී කුසලං; පිසුණා වාචා ඛො, වච්ඡ, අකුසලං , පිසුණාය වාචාය වෙරමණී කුසලං; ඵරුසා වාචා ඛො, වච්ඡ, අකුසලං, ඵරුසාය වාචාය වෙරමණී කුසලං; සම්ඵප්පලාපො ඛො, වච්ඡ, අකුසලං, සම්ඵප්පලාපා වෙරමණී කුසලං; අභිජ්ඣා ඛො, වච්ඡ, අකුසලං, අනභිජ්ඣා කුසලං; බ්‍යාපාදො ඛො, වච්ඡ, අකුසලං, අබ්‍යාපාදො කුසලං; මිච්ඡාදිට්ඨි ඛො, වච්ඡ, අකුසලං සම්මාදිට්ඨි කුසලං. ඉති ඛො, වච්ඡ, ඉමෙ දස ධම්මා අකුසලා, දස ධම්මා කුසලා.

‘‘යතො ඛො, වච්ඡ, භික්ඛුනො තණ්හා පහීනා හොති උච්ඡින්නමූලා තාලාවත්ථුකතා අනභාවංකතා ආයතිං අනුප්පාදධම්මා, සො හොති භික්ඛු අරහං ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො’’ති.

195. ‘‘තිට්ඨතු භවං ගොතමො. අත්ථි පන තෙ හොතො ගොතමස්ස එකභික්ඛුපි සාවකො යො ආසවානං ඛයා [සාවකො ආසවානං ඛයා (සී. ස්‍යා. කං. පී.) එවමුපරිපි] අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරතී’’ති? ‘‘න ඛො, වච්ඡ, එකංයෙව සතං න ද්වෙ සතානි න තීණි සතානි න චත්තාරි සතානි න පඤ්ච සතානි, අථ ඛො භිය්‍යොව යෙ භික්ඛූ මම සාවකා ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්තී’’ති.

‘‘තිට්ඨතු භවං ගොතමො, තිට්ඨන්තු භික්ඛූ. අත්ථි පන හොතො ගොතමස්ස එකා භික්ඛුනීපි සාවිකා යා ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරතී’’ති? ‘‘න ඛො, වච්ඡ, එකංයෙව සතං න ද්වෙ සතානි න තීණි සතානි න චත්තාරි සතානි න පඤ්ච සතානි, අථ ඛො භිය්‍යොව යා භික්ඛුනියො මම සාවිකා ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්තී’’ති.

‘‘තිට්ඨතු භවං ගොතමො, තිට්ඨන්තු භික්ඛූ, තිට්ඨන්තු භික්ඛුනියො. අත්ථි පන හොතො ගොතමස්ස එකුපාසකොපි සාවකො ගිහී ඔදාතවසනො බ්‍රහ්මචාරී යො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො තත්ථ පරිනිබ්බායී අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා’’ති? ‘‘න ඛො, වච්ඡ, එකංයෙව සතං න ද්වෙ සතානි න තීණි සතානි න චත්තාරි සතානි න පඤ්ච සතානි, අථ ඛො භිය්‍යොව යෙ උපාසකා මම සාවකා ගිහී ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකා තත්ථ පරිනිබ්බායිනො අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා’’ති.

‘‘තිට්ඨතු භවං ගොතමො, තිට්ඨන්තු භික්ඛූ, තිට්ඨන්තු භික්ඛුනියො, තිට්ඨන්තු උපාසකා ගිහී ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො. අත්ථි පන හොතො ගොතමස්ස එකුපාසකොපි සාවකො ගිහී ඔදාතවසනො කාමභොගී සාසනකරො ඔවාදප්පටිකරො යො තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විගතකථංකථො වෙසාරජ්ජප්පත්තො අපරප්පච්චයො සත්ථුසාසනෙ විහරතී’’ති? ‘‘න ඛො, වච්ඡ, එකංයෙව සතං න ද්වෙ සතානි න තීණි සතානි න චත්තාරි සතානි න පඤ්ච සතානි , අථ ඛො භිය්‍යොව යෙ උපාසකා මම සාවකා ගිහී ඔදාතවසනා කාමභොගිනො සාසනකරා ඔවාදප්පටිකරා තිණ්ණවිචිකිච්ඡා විගතකථංකථා වෙසාරජ්ජප්පත්තා අපරප්පච්චයා සත්ථුසාසනෙ විහරන්තී’’ති.

‘‘තිට්ඨතු භවං ගොතමො, තිට්ඨන්තු භික්ඛූ, තිට්ඨන්තු භික්ඛුනියො, තිට්ඨන්තු උපාසකා ගිහී ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො, තිට්ඨන්තු උපාසකා ගිහී ඔදාතවසනා කාමභොගිනො. අත්ථි පන හොතො ගොතමස්ස එකුපාසිකාපි සාවිකා ගිහිනී ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනී යා පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකා තත්ථ පරිනිබ්බායිනී අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා’’ති? ‘‘න ඛො, වච්ඡ, එකංයෙව සතං න ද්වෙ සතානි න තීණි සතානි න චත්තාරි සතානි න පඤ්ච සතානි, අථ ඛො භිය්‍යොව යා උපාසිකා මම සාවිකා ගිහිනියො ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනියො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකා තත්ථ පරිනිබ්බායිනියො අනාවත්තිධම්මා තස්මා ලොකා’’ති.

‘‘තිට්ඨතු භවං ගොතමො, තිට්ඨන්තු භික්ඛූ, තිට්ඨන්තු භික්ඛුනියො, තිට්ඨන්තු උපාසකා ගිහී ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො, තිට්ඨන්තු උපාසකා ගිහී ඔදාතවසනා කාමභොගිනො, තිට්ඨන්තු උපාසිකා ගිහිනියො ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනියො. අත්ථි පන හොතො ගොතමස්ස එකුපාසිකාපි සාවිකා ගිහිනී ඔදාතවසනා කාමභොගිනී සාසනකරා ඔවාදප්පටිකරා යා තිණ්ණවිචිකිච්ඡා විගතකථංකථා වෙසාරජ්ජප්පත්තා අපරප්පච්චයා සත්ථුසාසනෙ විහරතී’’ති? ‘‘න ඛො, වච්ඡ, එකංයෙව සතං න ද්වෙ සතානි න තීණි සතානි න චත්තාරි සතානි න පඤ්ච සතානි, අථ ඛො භිය්‍යොව යා උපාසිකා මම සාවිකා ගිහිනියො ඔදාතවසනා කාමභොගිනියො සාසනකරා ඔවාදප්පටිකරා තිණ්ණවිචිකිච්ඡා විගතකථංකථා වෙසාරජ්ජප්පත්තා අපරප්පච්චයා සත්ථුසාසනෙ විහරන්තී’’ති.

196. ‘‘සචෙ හි, භො ගොතම, ඉමං ධම්මං භවංයෙව ගොතමො ආරාධකො අභවිස්ස, නො ච ඛො භික්ඛූ ආරාධකා අභවිස්සංසු ; එවමිදං බ්‍රහ්මචරියං අපරිපූරං අභවිස්ස තෙනඞ්ගෙන. යස්මා ච ඛො, භො ගොතම, ඉමං ධම්මං භවඤ්චෙව ගොතමො ආරාධකො භික්ඛූ ච ආරාධකා; එවමිදං බ්‍රහ්මචරියං පරිපූරං තෙනඞ්ගෙන.

‘‘සචෙ හි, භො ගොතම, ඉමං ධම්මං භවඤ්චෙව ගොතමො ආරාධකො අභවිස්ස, භික්ඛූ ච ආරාධකා අභවිස්සංසු, නො ච බො භික්ඛුනියො ආරාධිකා අභවිස්සංසු; එවමිදං බ්‍රහ්මචරියං අපරිපූරං අභවිස්ස තෙනඞ්ගෙන. යස්මා ච බො, භො ගොතම, ඉමං ධම්මං භවඤ්චෙව ගොතමො ආරාධකො, භික්ඛූ ච ආරාධකා, භික්ඛුනියො ච ආරාධිකා; එවමිදං බ්‍රහ්මචරියං පරිපූරං තෙනඞ්ගෙන.

‘‘සචෙ හි, භො ගොතම, ඉමං ධම්මං භවඤ්චෙව ගොතමො ආරාධකො අභවිස්ස, භික්ඛූ ච ආරාධකා අභවිස්සංසු, භික්ඛුනියො ච ආරාධිකා අභවිස්සංසු, නො ච බො උපාසකා ගිහී ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො ආරාධකා අභවිස්සංසු; එවමිදං බ්‍රහ්මචරියං අපරිපූරං අභවිස්ස තෙනඞ්ගෙන. යස්මා ච බො, භො ගොතම, ඉමං ධම්මං භවඤ්චෙව ගොතමො ආරාධකො, භික්ඛූ ච ආරාධකා, භික්ඛුනියො ච ආරාධිකා, උපාසකා ච ගිහී ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො ආරාධකා; එවමිදං බ්‍රහ්මචරියං පරිපූරං තෙනඞ්ගෙන.

‘‘සචෙ හි, භො ගොතම, ඉමං ධම්මං භවඤ්චෙව ගොතමො ආරාධකො අභවිස්ස, භික්ඛූ ච ආරාධකා අභවිස්සංසු, භික්ඛුනියො ච ආරාධිකා අභවිස්සංසු, උපාසකා ච ගිහී ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො ආරාධකා අභවිස්සංසු, නො ච බො උපාසකා ගිහී ඔදාතවසනා කාමභොගිනො ආරාධකා අභවිස්සංසු; එවමිදං බ්‍රහ්මචරියං අපරිපූරං අභවිස්ස තෙනඞ්ගෙන. යස්මා ච බො, භො ගොතම, ඉමං ධම්මං භවඤ්චෙව ගොතමො ආරාධකො, භික්ඛූ ච ආරාධකා, භික්ඛුනියො ච ආරාධිකා, උපාසකා ච ගිහී ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො ආරාධකා, උපාසකා ච ගිහී ඔදාතවසනා කාමභොගිනො ආරාධකා; එවමිදං බ්‍රහ්මචරියං පරිපූරං තෙනඞ්ගෙන.

‘‘සචෙ හි, භො ගොතම, ඉමං ධම්මං භවඤ්චෙව ගොතමො ආරාධකො අභවිස්ස, භික්ඛූ ච ආරාධකා අභවිස්සංසු, භික්ඛුනියො ච ආරාධිකා අභවිස්සංසු, උපාසකා ච ගිහී ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො ආරාධකා අභවිස්සංසු, උපාසකා ච ගිහී ඔදාතවසනා කාමභොගිනො ආරාධකා අභවිස්සංසු, නො ච බො උපාසිකා ගිහිනියො ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනියො ආරාධිකා අභවිස්සංසු; එවමිදං බ්‍රහ්මචරියං අපරිපූරං අභවිස්ස තෙනඞ්ගෙන. යස්මා ච බො, භො ගොතම, ඉමං ධම්මං භවඤ්චෙව ගොතමො ආරාධකො, භික්ඛූ ච ආරාධකා, භික්ඛුනියො ච ආරාධිකා, උපාසකා ච ගිහී ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො ආරාධකා, උපාසකා ච ගිහී ඔදාතවසනා කාමභොගිනො ආරාධකා , උපාසිකා ච ගිහිනියො ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනියො ආරාධිකා; එවමිදං බ්‍රහ්මචරියං පරිපූරං තෙනඞ්ගෙන.

‘‘සචෙ හි, භො ගොතම, ඉමං ධම්මං භවඤ්චෙව ගොතමො ආරාධකො අභවිස්ස, භික්ඛූ ච ආරාධකා අභවිස්සංසු, භික්ඛුනියො ච ආරාධිකා අභවිස්සංසු, උපාසකා ච ගිහී ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො ආරාධකා අභවිස්සංසු, උපාසකා ච ගිහී ඔදාතවසනා කාමභොගිනො ආරාධකා අභවිස්සංසු, උපාසිකා ච ගිහිනියො ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනියො ආරාධිකා අභවිස්සංසු, නො ච බො උපාසිකා ගිහිනියො ඔදාතවසනා කාමභොගිනියො ආරාධිකා අභවිස්සංසු; එවමිදං බ්‍රහ්මචරියං අපරිපූරං අභවිස්ස තෙනඞ්ගෙන. යස්මා ච බො, භො ගොතම, ඉමං ධම්මං භවඤ්චෙව ගොතමො ආරාධකො, භික්ඛූ ච ආරාධකා, භික්ඛුනියො ච ආරාධිකා, උපාසකා ච ගිහී ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනො ආරාධකා, උපාසකා ච ගිහී ඔදාතවසනා කාමභොගිනො ආරාධකා, උපාසිකා ච ගිහිනියො ඔදාතවසනා බ්‍රහ්මචාරිනියො ආරාධිකා, උපාසිකා ච ගිහිනියො ඔදාතවසනා කාමභොගිනියො ආරාධිකා; එවමිදං බ්‍රහ්මචරියං පරිපූරං තෙනඞ්ගෙන.

197. ‘‘සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, ගඞ්ගා නදී සමුද්දනින්නා සමුද්දපොණා සමුද්දපබ්භාරා සමුද්දං ආහච්ච තිට්ඨති, එවමෙවායං භොතො ගොතමස්ස පරිසා සගහට්ඨපබ්බජිතා නිබ්බානනින්නා නිබ්බානපොණා නිබ්බානපබ්භාරා නිබ්බානං ආහච්ච තිට්ඨති. අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ…. එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. ලභෙය්‍යාහං භොතො ගොතමස්ස සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පද’’න්ති . ‘‘යො බො, වච්ඡ, අඤ්ඤතිත්ථියපුබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ආකඞ්ඛති පබ්බජ්ජං, ආකඞ්ඛති උපසම්පදං, සො චත්තාරො මාසෙ පරිවසති. චතුන්නං මාසානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්ති උපසම්පාදෙන්ති භික්ඛුභාවාය; අපි ච මෙත්ථ පුග්ගලවෙමත්තතා විදිතා’’ති. ‘‘සචෙ, භන්තෙ, අඤ්ඤතිත්ථියපුබ්බා ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ආකඞ්ඛන්තා පබ්බජ්ජං, ආකඞ්ඛන්තා උපසම්පදං චත්තාරො මාසෙ පරිවසන්ති, චතුන්නං මාසානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්ති උපසම්පාදෙන්ති භික්ඛුභාවාය; අහං චත්තාරි වස්සානි පරිවසිස්සාමි. චතුන්නං වස්සානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්තු උපසම්පාදෙන්තු භික්ඛුභාවායා’’ති. අලත්ථ බො වච්ඡගොත්තො පරිබ්බාජකො භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං අලත්ථ උපසම්පදං.

අචිරූපසම්පන්නො බො පනායස්මා වච්ඡගොත්තො අද්ධමාසූපසම්පන්නො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො බො ආයස්මා වච්ඡගොත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘යාවතකං, භන්තෙ, සෙඛෙන ඤාණෙන සෙඛාය විජ්ජාය පත්තබ්බං, අනුප්පත්තං තං මයා; උත්තරි ච මෙ [උත්තරිං මෙ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] භගවා ධම්මං දෙසෙතූ’’ති. ‘‘තෙන හි ත්වං, වච්ඡ, ද්වෙ ධම්මෙ උත්තරි භාවෙහි – සමථඤ්ච විපස්සනඤ්ච. ඉමෙ බො තෙ, වච්ඡ, ද්වෙ ධම්මා උත්තරි භාවිතා – සමථො ච විපස්සනා ච – අනෙකධාතුපටිවෙධාය සංවත්තිස්සන්ති.

198. ‘‘සො ත්වං, වච්ඡ, යාවදෙව [යාවදෙ (පී.)] ආකඞ්ඛිස්සසි – ‘අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභවෙය්‍යං – එකොපි හුත්වා බහුධා අස්සං, බහුධාපි හුත්වා එකො අස්සං; ආවිභාවං, තිරොභාවං; තිරොකුට්ටං තිරොපාකාරං තිරොපබ්බතං අසජ්ජමානො ගච්ඡෙය්‍යං, සෙය්‍යථාපි ආකාසෙ; පථවියාපි උම්මුජ්ජනිමුජ්ජං කරෙය්‍යං, සෙය්‍යථාපි

උදකෙ; උදකෙපි අභිජ්ජමානෙ ගච්ඡෙය්‍යං, සෙය්‍යථාපි පථවියං; ආකාසෙපි පල්ලඞ්කෙන කමෙය්‍යං, සෙය්‍යථාපි පක්ඛී සකුණො; ඉමෙපි චන්දිමසූරියෙ එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ පාණිනා පරිමසෙය්‍යං, පරිමජ්ජෙය්‍යං; යාවබ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙය්‍ය'න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණිස්සසි, සති සතිආයතනෙ.

''සො ත්වං, වච්ඡ, යාවදෙව ආකඞ්ඛිස්සසි – 'දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය උභො සද්දෙ සුණෙය්‍යං – දිබ්බෙ ච මානුසෙ ච, යෙ දූරෙ සන්තිකෙ චා'ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණිස්සසි, සති සතිආයතනෙ.

''සො ත්වං, වච්ඡ, යාවදෙව ආකඞ්ඛිස්සසි – 'පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානෙය්‍යං – සරාගං වා චිත්තං සරාගං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, වීතරාගං වා චිත්තං වීතරාගං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං; සදොසං වා චිත්තං සදොසං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, වීතදොසං වා චිත්තං වීතදොසං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං; සමොහං වා චිත්තං සමොහං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, වීතමොහං වා චිත්තං වීතමොහං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං; සංඛිත්තං වා චිත්තං සංඛිත්තං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, වික්ඛිත්තං වා චිත්තං වික්ඛිත්තං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං; මහග්ගතං වා චිත්තං මහග්ගතං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, අමහග්ගතං වා චිත්තං අමහග්ගතං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං; සඋත්තරං වා චිත්තං සඋත්තරං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, අනුත්තරං වා චිත්තං අනුත්තරං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං; සමාහිතං වා චිත්තං සමාහිතං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, අසමාහිතං වා චිත්තං අසමාහිතං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං; විමුත්තං වා චිත්තං විමුත්තං චිත්තන්ති පජානෙය්‍යං, අවිමුත්තං වා චිත්තං අවිමුත්තං චිත්තන්ති පජානෙය්‍ය'න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණිස්සසි, සති සතිආයතනෙ.

''සො ත්වං, වච්ඡ, යාවදෙව ආකඞ්ඛිස්සසි – 'අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරෙය්‍යං, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි; අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ – අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නොති; ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරෙය්‍ය'න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණිස්සසි, සති සතිආයතනෙ.

''සො ත්වං, වච්ඡ, යාවදෙව ආකඞ්ඛිස්සසි – 'දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සෙය්‍යං චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානෙය්‍යං – ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා; ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නාති; ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සෙය්‍යං චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානෙය්‍ය'න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණිස්සසි, සති සතිආයතනෙ.

''සො ත්වං, වච්ඡ, යාවදෙව ආකඞ්ඛිස්සසි – 'ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය'න්ති, තත්‍ර තත්‍රෙව සක්ඛිභබ්බතං පාපුණිස්සසි, සති සතිආයතනෙ''ති.

199. අථ ඛො ආයස්මා වච්ඡගොත්තො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො ආයස්මා වච්ඡගොත්තො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ඛො පනායස්මා වච්ඡගොත්තො අරහතං අහොසි.

200. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා භික්ඛූ භගවන්තං දස්සනාය ගච්ඡන්ති. අද්දසා ඛො ආයස්මා වච්ඡගොත්තො තෙ භික්ඛූ දූරතොව ආගච්ඡන්තෙ. දිස්වාන යෙන තෙ භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ භික්ඛූ එතදවොච – ''හන්ද! කහං පන තුම්හෙ ආයස්මන්තො ගච්ඡථා''ති? ''භගවන්තං ඛො මයං, ආවුසො, දස්සනාය ගච්ඡාමා''ති . ''තෙනහායස්මන්තො මම වචනෙන භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දථ, එවඤ්ච වදෙථ – 'වච්ඡගොත්තො, භන්තෙ, භික්ඛු භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති, එවඤ්ච වදෙති – පරිචිණ්ණො මෙ භගවා, පරිචිණ්ණො මෙ සුගතො'''ති. ''එවමාවුසො''ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො වච්ඡගොත්තස්ස පච්චස්සොසුං. අථ ඛො තෙ භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ

භික්ඛු භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘ආයස්මා, භන්තෙ, වච්ඡගොත්තො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති, එවඤ්ච වදෙති – ‘පරිචිණ්ණො මෙ භගවා, පරිචිණ්ණො මෙ සුගතො’’’ති. ‘‘පුබ්බෙව මෙ, භික්ඛවෙ, වච්ඡගොත්තො භික්ඛු චෙතසා චෙතො පරිච්ච විදිතො – ‘තෙවිජ්ජො වච්ඡගොත්තො භික්ඛු මහිද්ධිකො මහානුභාවො’ති. දෙවතාපි මෙ එතමත්ථං ආරොචෙසුං – ‘තෙවිජ්ජො, භන්තෙ, වච්ඡගොත්තො භික්ඛු මහිද්ධිකො මහානුභාවො’’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

මහාවච්ඡසුත්තං නිට්ඨිතං තතියං.

4. දීඝනඛසුත්තං

201. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති ගිජ්ඣකූටෙ පබ්බතෙ සූකරඛතායං. අථ ඛො දීඝනඛො පරිබ්බාජකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො දීඝනඛො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අහඤ්හි, භො ගොතම, එවංවාදී එවංදිට්ඨී – ‘සබ්බං මෙ නක්ඛමතී’’’ති. ‘‘යාපි ඛො තෙ එසා, අග්ගිවෙස්සන, දිට්ඨි – ‘සබ්බං මෙ නක්ඛමතී’ති, එසාපි තෙ දිට්ඨි නක්ඛමතී’’ති? ‘‘එසා චෙ [එසාපි (ක.)] මෙ, භො ගොතම, දිට්ඨි ඛමෙය්‍ය, තංපස්ස තාදිසමෙව, තංපස්ස තාදිසමෙවා’’ති. ‘‘අතො ඛො තෙ, අග්ගිවෙස්සන, බහූ හි බහුතරා ලොකස්මිං යෙ එවමාහංසු – ‘තංපස්ස තාදිසමෙව, තංපස්ස තාදිසමෙවා’ති. තෙ තඤ්චෙව දිට්ඨිං නප්පජහන්ති අඤ්ඤඤ්ච දිට්ඨිං උපාදියන්ති. අතො ඛො තෙ, අග්ගිවෙස්සන, තනූ හි තනුතරා ලොකස්මිං යෙ එවමාහංසු – ‘තංපස්ස තාදිසමෙව, තංපස්ස තාදිසමෙවා’ති. තෙ තඤ්චෙව දිට්ඨිං පජහන්ති අඤ්ඤඤ්ච දිට්ඨිං න උපාදියන්ති. සන්තග්ගිවෙස්සන, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘සබ්බං මෙ ඛමතී’ති; සන්තග්ගිවෙස්සන, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘සබ්බං මෙ නක්ඛමතී’ති; සන්තග්ගිවෙස්සන , එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘එකච්චං මෙ ඛමති, එකච්චං මෙ නක්ඛමතී’ති. තත්‍රග්ගිවෙස්සන, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘සබ්බං මෙ ඛමතී’ති තෙසමයං දිට්ඨි සාරාගාය සන්තිකෙ, සඤ්ඤොගාය සන්තිකෙ, අභිනන්දනාය සන්තිකෙ අජ්ඣොසානාය සන්තිකෙ උපාදානාය සන්තිකෙ; තත්‍රග්ගිවෙස්සන යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘සබ්බං මෙ නක්ඛමතී’ති තෙසමයං දිට්ඨි අසාරාගාය සන්තිකෙ, අසඤ්ඤොගාය සන්තිකෙ, අනභිනන්දනාය සන්තිකෙ, අනජ්ඣොසානාය සන්තිකෙ, අනුපාදානාය සන්තිකෙ’’ති.

202. එවං වුත්තෙ, දීඝනඛො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘උක්කංසෙති [උක්කංසති (සී. පී. ක.)] මෙ භවං ගොතමො දිට්ඨිගතං, සමුක්කංසෙති [සම්පහංසති (ක.)] මෙ භවං ගොතමො දිට්ඨිගත’’න්ති. ‘‘තත්‍රග්ගිවෙස්සන, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘එකච්චං මෙ ඛමති, එකච්චං මෙ නක්ඛමතී’ති. යා හි තෙසං ඛමති සායං දිට්ඨි සාරාගාය සන්තිකෙ, සඤ්ඤොගාය සන්තිකෙ, අභිනන්දනාය සන්තිකෙ, අජ්ඣොසානාය සන්තිකෙ, උපාදානාය සන්තිකෙ; යා හි තෙසං නක්ඛමති සායං දිට්ඨි අසාරාගාය සන්තිකෙ, අසඤ්ඤොගාය සන්තිකෙ, අනභිනන්දනාය සන්තිකෙ, අනජ්ඣොසානාය සන්තිකෙ, අනුපාදානාය සන්තිකෙ. තත්‍රග්ගිවෙස්සන, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘සබ්බං මෙ ඛමතී’ති තත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘යා ඛො මෙ අයං දිට්ඨි – සබ්බං මෙ ඛමතීති, ඉමඤ්චෙ අහං දිට්ඨිං ථාමසා පරාමාසා අභිනිවිස්ස වොහරෙය්‍යං – ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති; ද්වීහි මෙ අස්ස විග්ගහො – යො චායං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී එවංදිට්ඨි – සබ්බං මෙ නක්ඛමතීති, යො චායං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී එවංදිට්ඨි – එකච්චං මෙ ඛමති, එකච්චං මෙ නක්ඛමතීති – ඉමෙහි අස්ස ද්වීහි විග්ගහො. ඉති විග්ගහෙ සති විවාදො, විවාදෙ සති විඝාතො, විඝාතෙ සති විහෙසා’. ඉති සො විග්ගහඤ්ච විවාදඤ්ච විඝාතඤ්ච විහෙසඤ්ච අත්තනි සම්පස්සමානො තඤ්චෙව දිට්ඨිං පජහති අඤ්ඤඤ්ච දිට්ඨිං න උපාදියති. එවමෙතාසං දිට්ඨීනං පහානං හොති, එවමෙතාසං දිට්ඨීනං පටිනිස්සග්ගො හොති.

203. ‘‘තත්‍රග්ගිවෙස්සන, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘සබ්බං මෙ නක්ඛමතී’ති තත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘යා ඛො මෙ අයං දිට්ඨි – සබ්බං මෙ නක්ඛමතී’ති, ඉමඤ්චෙ අහං දිට්ඨිං ථාමසා පරාමාසා අභිනිවිස්ස වොහරෙය්‍යං – ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති; ද්වීහි මෙ අස්ස විග්ගහො – යො චායං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී එවංදිට්ඨි – සබ්බං මෙ ඛමතීති, යො චායං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී එවංදිට්ඨි – එකච්චං මෙ ඛමති එකච්චං මෙ නක්ඛමතීති – ඉමෙහි අස්ස ද්වීහි විග්ගහො. ඉති විග්ගහෙ සති විවාදො, විවාදෙ සති විඝාතො, විඝාතෙ සති විහෙසා’. ඉති සො විග්ගහඤ්ච විවාදඤ්ච විඝාතඤ්ච විහෙසඤ්ච අත්තනි සම්පස්සමානො තඤ්චෙව දිට්ඨිං පජහති අඤ්ඤඤ්ච දිට්ඨිං න උපාදියති. එවමෙතාසං දිට්ඨීනං පහානං හොති, එවමෙතාසං දිට්ඨීනං පටිනිස්සග්ගො හොති.

204. ‘‘තත්‍රග්ගිවෙස්සන, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා එවංවාදිනො එවංදිට්ඨිනො – ‘එකච්චං මෙ ඛමති, එකච්චං මෙ නක්ඛමතී’ති තත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘යා ඛො මෙ අයං දිට්ඨි – එකච්චං මෙ ඛමති, එකච්චං මෙ නක්ඛමතීති, ඉමඤ්චෙ අහං දිට්ඨිං ථාමසා පරාමාසා අභිනිවිස්ස වොහරෙය්‍යං – ඉදමෙව සච්චං මොඝමඤ්ඤන්ති; ද්වීහි මෙ අස්ස විග්ගහො – යො චායං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී එවංදිට්ඨි – සබ්බං මෙ ඛමතීති, යො චායං සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා එවංවාදී එවංදිට්ඨි – සබ්බං මෙ නක්ඛමතීති – ඉමෙහි අස්ස ද්වීහි විග්ගහො. ඉති විග්ගහෙ සති විවාදො, විවාදෙ සති විඝාතො, විඝාතෙ සති විහෙසා’. ඉති සො විග්ගහඤ්ච විවාදඤ්ච විඝාතඤ්ච විහෙසඤ්ච

අත්තනි සම්පස්සමානො තඤ්චෙව දිට්ඨිං පජහති අඤ්ඤඤ්ච දිට්ඨිං න උපාදියති. එවමෙතාසං දිට්ඨීනං පහානං හොති, එවමෙතාසං දිට්ඨීනං පටිනිස්සග්ගො හොති.

205. ''අයං ඛො පනග්ගිවෙස්සන, කායො රූපී චාතුමහාභූතිකො [චාතුම්මහාභූතිකො (සී. ස්‍යා.)] මාතාපෙත්තිකසම්භවො ඔදනකුම්මාසුපචයො අනිච්චුච්ඡාදනපරිමද්දනභෙදනවිද්ධංසනධම්මො, අනිච්චතො දුක්ඛතො රොගතො ගණ්ඩතො සල්ලතො අඝතො ආබාධතො පරතො පලොකතො සුඤ්ඤතො අනත්තතො සමනුපස්සිතබ්බො . තස්සිමං කායං අනිච්චතො දුක්ඛතො රොගතො ගණ්ඩතො සල්ලතො අඝතො ආබාධතො පරතො පලොකතො සුඤ්ඤතො අනත්තතො සමනුපස්සතො යො කායස්මිං කායඡන්දො කායස්නෙහො කායන්වයතා සා පහීයති.

''තිස්සො ඛො ඉමා, අග්ගිවෙස්සන, වෙදනා – සුඛා වෙදනා, දුක්ඛා වෙදනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා. යස්මිං, අග්ගිවෙස්සන, සමයෙ සුඛං වෙදනං වෙදෙති , නෙව තස්මිං සමයෙ දුක්ඛං වෙදනං වෙදෙති, න අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදෙති; සුඛංයෙව තස්මිං සමයෙ වෙදනං වෙදෙති. යස්මිං, අග්ගිවෙස්සන, සමයෙ දුක්ඛං වෙදනං වෙදෙති, නෙව තස්මිං සමයෙ සුඛං වෙදනං වෙදෙති, න අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදෙති; දුක්ඛංයෙව තස්මිං සමයෙ වෙදනං වෙදෙති. යස්මිං, අග්ගිවෙස්සන, සමයෙ අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදෙති, නෙව තස්මිං සමයෙ සුඛං වෙදනං වෙදෙති, න දුක්ඛං වෙදනං වෙදෙති; අදුක්ඛමසුඛංයෙව තස්මිං සමයෙ වෙදනං වෙදෙති. සුඛාපි ඛො, අග්ගිවෙස්සන, වෙදනා අනිච්චා සඞ්ඛතා පටිච්චසමුප්පන්නා ඛයධම්මා වයධම්මා විරාගධම්මා නිරොධධම්මා; දුක්ඛාපි ඛො, අග්ගිවෙස්සන, වෙදනා අනිච්චා සඞ්ඛතා පටිච්චසමුප්පන්නා ඛයධම්මා වයධම්මා විරාගධම්මා නිරොධධම්මා; අදුක්ඛමසුඛාපි ඛො, අග්ගිවෙස්සන, වෙදනා අනිච්චා සඞ්ඛතා පටිච්චසමුප්පන්නා ඛයධම්මා වයධම්මා විරාගධම්මා නිරොධධම්මා. එවං පස්සං, අග්ගිවෙස්සන, සුතවා අරියසාවකො සුඛායපි වෙදනාය නිබ්බින්දති, දුක්ඛායපි වෙදනාය නිබ්බින්දති, අදුක්ඛමසුඛායපි වෙදනාය නිබ්බින්දති ; නිබ්බින්දං විරජ්ජති, විරාගා විමුච්චති. විමුත්තස්මිං, විමුත්තමිති ඤාණං හොති. 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති පජානාති. එවං විමුත්තචිත්තො ඛො, අග්ගිවෙස්සන, භික්ඛු න කෙනචි සංවදති, න කෙනචි විවදති, යඤ්ච ලොකෙ වුත්තං තෙන වොහරති, අපරාමස''න්ති.

206. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවතො පිට්ඨිතො ඨිතො හොති භගවන්තං බීජයමානො [වීජයමානො (සී. පී.)]. අථ ඛො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස එතදහොසි – ''තෙසං තෙසං කිර නො භගවා ධම්මානං අභිඤ්ඤා පහානමාහ, තෙසං තෙසං කිර නො සුගතො ධම්මානං අභිඤ්ඤා පටිනිස්සග්ගමාහා''ති. ඉති හිදං ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පටිසඤ්චික්ඛතො අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චි. දීඝනඛස්ස පන පරිබ්බාජකස්ස විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ''යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්ම''න්ති. අථ ඛො දීඝනඛො පරිබ්බාජකො දිට්ඨධම්මො පත්තධම්මො විදිතධම්මො පරියොගාළ්හධම්මො තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විගතකථංකථො වෙසාරජ්ජප්පත්තො අපරප්පච්චයො සත්ථුසාසනෙ භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති – එවමෙව ඛො භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති.

දීඝනඛසුත්තං නිට්ඨිතං චතුත්ථං.

5. මාගණ්ඩියසුත්තං

207. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කුරූසු විහරති කම්මාසධම්මං නාම කුරූනං නිගමො, භාරද්වාජගොත්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අග්‍යාගාරෙ තිණසන්ථාරකෙ [තිණසන්ථරකෙ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය කම්මාසධම්මං පිණ්ඩාය පාවිසි. කම්මාසධම්මං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන අඤ්ඤතරො වනසණ්ඩො තෙනුපසඞ්කමි දිවාවිහාරාය. තං වනසණ්ඩං අජ්ඣොගාහෙත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි. අථ ඛො මාගණ්ඩියො [මාගන්දියො (සී. පී.)] පරිබ්බාජකො ජඞ්ඝාවිහාරං අනුචඞ්කමමානො අනුවිචරමානො යෙන භාරද්වාජගොත්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අග්‍යාගාරං තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො මාගණ්ඩියො පරිබ්බාජකො භාරද්වාජගොත්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අග්‍යාගාරෙ තිණසන්ථාරකං පඤ්ඤත්තං. දිස්වාන භාරද්වාජගොත්තං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – ''කස්ස න්වයං භොතො භාරද්වාජස්ස අග්‍යාගාරෙ තිණසන්ථාරකො පඤ්ඤත්තො, සමණසෙය්‍යානුරූපං [සමණසෙය්‍යාරූපං (සී. පී.)] මඤ්ඤෙ''ති? ''අත්ථි, භො මාගණ්ඩිය, සමණො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. තස්සෙසා භොතො ගොතමස්ස සෙය්‍යා පඤ්ඤත්තා''ති. ''දුද්දිට්ඨං වත, භො භාරද්වාජ, අද්දසාම; දුද්දිට්ඨං වත, භො භාරද්වාජ, අද්දසාම! යෙ මයං තස්ස භොතො ගොතමස්ස භූනහුනො [භූනහනස්ස (ස්‍යා. කං.)] සෙය්‍යං අද්දසාමා''ති. ''රක්ඛස්සෙතං, මාගණ්ඩිය, වාචං; රක්ඛස්සෙතං , මාගණ්ඩිය, වාචං. බහූ හි තස්ස භොතො ගොතමස්ස ඛත්තියපණ්ඩිතාපි බ්‍රාහ්මණපණ්ඩිතාපි ගහපතිපණ්ඩිතාපි සමණපණ්ඩිතාපි අභිප්පසන්නා විනීතා අරියෙ ඤායෙ ධම්මෙ කුසලෙ''ති. ''සම්මුඛා චෙපි මයං, භො භාරද්වාජ, තං භවන්තං ගොතමං පස්සෙය්‍යාම, සම්මුඛාපි නං වදෙය්‍යාම – 'භූනහු [භූනහනො (ස්‍යා. කං.)] සමණො ගොතමො'ති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හි නො සුත්තෙ ඔචරතී''ති. ''සචෙ තං

හොතො මාගණ්ඩියස්ස අගරු ආරොචෙය්‍යාමි තං [ආරොචෙය්‍යාමෙතං (සී. පී.), ආරොචෙස්සාමි තස්ස (ස්‍යා. කං.)] සමණස්ස ගොතමස්සා''ති. ''අප්පොස්සුක්කො භවං භාරද්වාජො වුත්තොව නං වදෙය්‍යා''ති.

208. අස්සොසි ඛො භගවා දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය භාරද්වාජගොත්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස මාගණ්ඩියෙන පරිබ්බාජකෙන සද්ධිං ඉමං කථාසල්ලාපං. අථ ඛො භගවා සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන භාරද්වාජගොත්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අග්‍යාගාරං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ තිණසන්ථාරකෙ. අථ ඛො භාරද්වාජගොත්තො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො භාරද්වාජගොත්තං බ්‍රාහ්මණං භගවා එතදවොච – ''අහු පන තෙ, භාරද්වාජ, මාගණ්ඩියෙන පරිබ්බාජකෙන සද්ධිං ඉමංයෙව තිණසන්ථාරකං ආරබ්භ කොචිදෙව කථාසල්ලාපො''ති? එවං වුත්තෙ, භාරද්වාජගොත්තො බ්‍රාහ්මණො සංවිග්ගො ලොමහට්ඨජාතො භගවන්තං එතදවොච – ''එතදෙව ඛො පන මයං භොතො ගොතමස්ස ආරොචෙතුකාමා. අථ ච පන භවං ගොතමො අනක්ඛාතංයෙව අක්ඛාසී''ති. අයඤ්ච හි [අයඤ්ච හිදං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] භගවතො භාරද්වාජගොත්තෙන බ්‍රාහ්මණෙන සද්ධිං අන්තරාකථා විප්පකතා හොති. අථ ඛො මාගණ්ඩියො පරිබ්බාජකො ජඞ්ඝාවිහාරං අනුචඞ්කමමානො අනුවිචරමානො යෙන භාරද්වාජගොත්තස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අග්‍යාගාරං යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො මාගණ්ඩියං පරිබ්බාජකං භගවා එතදවොච –

209. ''චක්ඛුං ඛො, මාගණ්ඩිය, රූපාරාමං රූපරතං රූපසම්මුදිතං. තං තථාගතස්ස දන්තං ගුත්තං රක්ඛිතං සංවුතං, තස්ස ච සංවරාය ධම්මං දෙසෙති. ඉදං නු තෙ එතං, මාගණ්ඩිය, සන්ධාය භාසිතං – 'භූනහු සමණො ගොතමො'''ති? ''එතදෙව ඛො පන මෙ, භො ගොතම, සන්ධාය භාසිතං – 'භූනහු සමණො ගොතමො'ති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හි නො සුත්තෙ ඔචරතී''ති. ''සොතං ඛො, මාගණ්ඩිය, සද්දාරාමං…පෙ…. ඝානං.20273 ඛො, මාගණ්ඩිය ගන්ධාරාමං… ජිව්හා ඛො, මාගණ්ඩිය, රසාරාමා රසරතා රසසම්මුදිතා. සා තථාගතස්ස දන්තා ගුත්තා රක්ඛිතා සංවුතා, තස්සා ච සංවරාය ධම්මං දෙසෙති. ඉදං නු තෙ එතං, මාගණ්ඩිය, සන්ධාය භාසිතං – 'භූනහු සමණො ගොතමො'''ති? ''එතදෙව ඛො පන මෙ, භො ගොතම, සන්ධාය භාසිතං – 'භූනහු සමණො ගොතමො'ති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හි නො සුත්තෙ ඔචරතී''ති. ''කායො ඛො, මාගණ්ඩිය, ඵොට්ඨබ්බාරාමො ඵොට්ඨබ්බරතො…පෙ…. මනො ඛො, මාගණ්ඩිය, ධම්මාරාමො ධම්මරතො ධම්මසම්මුදිතො. සො තථාගතස්ස දන්තො ගුත්තො රක්ඛිතො සංවුතො, තස්ස ච සංවරාය ධම්මං දෙසෙති. ඉදං නු තෙ එතං, මාගණ්ඩිය, සන්ධාය භාසිතං – 'භූනහු සමණො ගොතමො'''ති? ''එතදෙව ඛො පන මෙ, භො ගොතම, සන්ධාය භාසිතං – 'භූනහු සමණො ගොතමො'ති. තං කිස්ස හෙතු? එවඤ්හි නො සුත්තෙ ඔචරතී''ති.

210. ''තං කිං මඤ්ඤසි, මාගණ්ඩිය – 'ඉධෙකච්චො චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රූපෙහි පරිචාරිතපුබ්බො අස්ස ඉට්ඨෙහි කන්තෙහි මනාපෙහි පියරූපෙහි කාමූපසංහිතෙහි රජනීයෙහි, සො අපරෙන සමයෙන රූපානංයෙව සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා රූපතණ්හං පහාය රූපපරිළාහං පටිවිනොදෙත්වා විගතපිපාසො අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො විහරෙය්‍ය. ඉමස්ස පන තෙ, මාගණ්ඩිය, කිමස්ස වචනීය'''න්ති? ''න කිඤ්චි, භො ගොතම''. ''තං කිං මඤ්ඤසි, මාගණ්ඩිය – 'ඉධෙකච්චො සොතවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි සද්දෙහි…පෙ…. ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි ගන්ධෙහි… ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රසෙහි… කායවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි පරිචාරිතපුබ්බො අස්ස ඉට්ඨෙහි කන්තෙහි මනාපෙහි පියරූපෙහි කාමූපසංහිතෙහි රජනීයෙහි, සො අපරෙන සමයෙන ඵොට්ඨබ්බානංයෙව සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා ඵොට්ඨබ්බතණ්හං පහාය ඵොට්ඨබ්බපරිළාහං පටිවිනොදෙත්වා විගතපිපාසො අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො විහරෙය්‍ය. ඉමස්ස පන තෙ, මාගණ්ඩිය, කිමස්ස වචනීය'''න්ති? ''න කිඤ්චි, භො ගොතම''.

211. ''අහං ඛො පන, මාගණ්ඩිය, පුබ්බෙ අගාරියභූතො සමානො පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙසිං චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රූපෙහි ඉට්ඨෙහි කන්තෙහි මනාපෙහි පියරූපෙහි කාමූපසංහිතෙහි රජනීයෙහි, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි සද්දෙහි…පෙ…. ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි ගන්ධෙහි… ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රසෙහි… කායවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි ඉට්ඨෙහි කන්තෙහි මනාපෙහි පියරූපෙහි කාමූපසංහිතෙහි රජනීයෙහි. තස්ස මය්හං, මාගණ්ඩිය, තයො පාසාදා අහෙසුං – එකො වස්සිකො, එකො හෙමන්තිකො, එකො ගිම්හිකො. සො ඛො අහං, මාගණ්ඩිය, වස්සිකෙ පාසාදෙ වස්සිකෙ චත්තාරො [වස්සිකෙ පාසාදෙ චත්තාරො (ස්‍යා. කං.)] මාසෙ නිප්පුරිසෙහි තූරියෙහි [තුරියෙහි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පරිචාරයමානො [පරිචාරියමානො (සබ්බත්ථ)] න හෙට්ඨාපාසාදං ඔරොහාමි. සො අපරෙන සමයෙන කාමානංයෙව සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා කාමතණ්හං පහාය කාමපරිළාහං පටිවිනොදෙත්වා විගතපිපාසො අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො විහරාමි. සො අඤ්ඤෙ සත්තෙ පස්සාමි කාමෙසු අවීතරාගෙ කාමතණ්හාහි ඛජ්ජමානෙ කාමපරිළාහෙන පරිඩය්හමානෙ කාමෙ පටිසෙවන්තෙ. සො තෙසං න පිහෙමි, න තත්ථ අභිරමාමි . තං කිස්ස හෙතු? යාහයං, මාගණ්ඩිය, රති, අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහි – අපි දිබ්බං සුඛං සමධිගය්හ තිට්ඨති – තාය රතියා රමමානො හීනස්ස න පිහෙමි, න තත්ථ අභිරමාමි.

212. ''සෙය්‍යථාපි, මාගණ්ඩිය, ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා අඩ්ඪො මහද්ධනො මහාභොගො පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙය්‍ය චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රූපෙහි…පෙ…. ඵොට්ඨබ්බෙහි ඉට්ඨෙහි

කන්තෙහි මනාපෙහි පියරූපෙහි කාමූපසංහිතෙහි රජනීයෙහි. සො කායෙන සුචරිතං චරිත්වා වාචාය සුචරිතං චරිත්වා මනසා සුචරිතං චරිත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය දෙවානං තාවතිංසානං සහබ්‍යතං. සො තත්ථ නන්දනෙ වනෙ අච්ඡරාසඞ්ඝපරිවුතො දිබ්බෙහි පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙය්‍ය. සො පස්සෙය්‍ය ගහපතිං වා ගහපතිපුත්තං වා පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතං සමඞ්ගීභූතං පරිචාරයමානං.

''තං කිං මඤ්ඤසි, මාගණ්ඩිය, අපි නු සො දෙවපුත්තො නන්දනෙ වනෙ අච්ඡරාසඞ්ඝපරිවුතො දිබ්බෙහි පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරයමානො අමුස්ස ගහපතිස්ස වා ගහපතිපුත්තස්ස වා පිහෙය්‍ය, මානුසකානං වා පඤ්චන්නං කාමගුණානං මානුසකෙහි වා කාමෙහි ආවට්ටෙය්‍යා''ති? ''නො හිදං, භො ගොතම''. තං කිස්ස හෙතු? මානුසකෙහි, භො ගොතම, කාමෙහි දිබ්බකාමා අභික්කන්තතරා ච පණීතතරා චා''ති. ''එවමෙව ඛො අහං, මාගණ්ඩිය, පුබ්බෙ අගාරියභූතො සමානො පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙසිං චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රූපෙහි ඉට්ඨෙහි කන්තෙහි මනාපෙහි පියරූපෙහි කාමූපසංහිතෙහි රජනීයෙහි, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි සද්දෙහි...පෙ.... ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි ගන්ධෙහි... ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රසෙහි... කායවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි ඉට්ඨෙහි කන්තෙහි මනාපෙහි පියරූපෙහි කාමූපසංහිතෙහි රජනීයෙහි. සො අපරෙන සමයෙන කාමානංයෙව සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා කාමතණ්හං පහාය කාමපරිළාහං පටිවිනොදෙත්වා විගතපිපාසො අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො විහරාමි. සො අඤ්ඤෙ සත්තෙ පස්සාමි කාමෙසු අවීතරාගෙ කාමතණ්හාහි ඛජ්ජමානෙ කාමපරිළාහෙන පරිඩය්හමානෙ කාමෙ පටිසෙවන්තෙ, සො තෙසං න පිහෙමි, න තත්ථ අභිරමාමි. තං කිස්ස හෙතු? යාහයං, මාගණ්ඩිය, රති අඤ්ඤත්රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහි – අපි දිබ්බං සුඛං සමධිගය්හ තිට්ඨති – තාය රතියා රමමානො හීනස්ස න පිහෙමි, න තත්ථ අභිරමාමි.

213. ''සෙය්‍යථාපි , මාගණ්ඩිය, කුට්ඨී පුරිසො අරුගත්තො පක්කගත්තො කිමීහි ඛජ්ජමානො නඛෙහි වණමුඛානි විප්පතච්ඡමානො අඞ්ගාරකාසුයා කායං පරිතාපෙය්‍ය. තස්ස මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා භිසක්කං සල්ලකත්තං උපට්ඨාපෙය්‍යුං. තස්ස සො භිසක්කො සල්ලකත්තො භෙසජ්ජං කරෙය්‍ය. සො තං භෙසජ්ජං ආගම්ම කුට්ඨෙහි පරිමුච්චෙය්‍ය, අරොගො අස්ස සුඛී සෙරී සයංවසී යෙන කාමං ගමො. සො අඤ්ඤං කුට්ඨිං පුරිසං පස්සෙය්‍ය අරුගත්තං පක්කගත්තං කිමීහි ඛජ්ජමානං නඛෙහි වණමුඛානි විප්පතච්ඡමානං අඞ්ගාරකාසුයා කායං පරිතාපෙන්තං.

''තං කිං මඤ්ඤසි, මාගණ්ඩිය, අපි නු සො පුරිසො අමුස්ස කුට්ඨිස්ස පුරිසස්ස පිහෙය්‍ය අඞ්ගාරකාසුයා වා භෙසජ්ජං පටිසෙවනාය වා''ති? ''නො හිදං, භො ගොතම. තං කිස්ස හෙතු? රොගෙ හි, භො ගොතම, සති භෙසජ්ජෙන කරණීයං හොති, රොගෙ අසති න භෙසජ්ජෙන කරණීයං හොතී''ති. ''එවමෙව ඛො අහං, මාගණ්ඩිය, පුබ්බෙ අගාරියභූතො සමානො පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙසිං, චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රූපෙහි ඉට්ඨෙහි කන්තෙහි මනාපෙහි පියරූපෙහි කාමූපසංහිතෙහි රජනීයෙහි, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි සද්දෙහි...පෙ.... ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි ගන්ධෙහි... ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි රසෙහි... කායවිඤ්ඤෙය්‍යෙහි ඵොට්ඨබ්බෙහි ඉට්ඨෙහි කන්තෙහි මනාපෙහි පියරූපෙහි කාමූපසංහිතෙහි රජනීයෙහි. සො අපරෙන සමයෙන කාමානංයෙව සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා කාමතණ්හං පහාය කාමපරිළාහං පටිවිනොදෙත්වා විගතපිපාසො අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො විහරාමි. සො අඤ්ඤෙ සත්තෙ පස්සාමි කාමෙසු අවීතරාගෙ කාමතණ්හාහි ඛජ්ජමානෙ කාමපරිළාහෙන පරිඩය්හමානෙ කාමෙ පටිසෙවන්තෙ. සො තෙසං න පිහෙමි, න තත්ථ අභිරමාමි. තං කිස්ස හෙතු? යාහයං, මාගණ්ඩිය, රති, අඤ්ඤත්රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහි – අපි දිබ්බං සුඛං සමධිගය්හ තිට්ඨති – තාය රතියා රමමානො හීනස්ස න පිහෙමි, න තත්ථ අභිරමාමි.

214. ''සෙය්‍යථාපි , මාගණ්ඩිය, කුට්ඨී පුරිසො අරුගත්තො පක්කගත්තො කිමීහි ඛජ්ජමානො නඛෙහි වණමුඛානි විප්පතච්ඡමානො අඞ්ගාරකාසුයා කායං පරිතාපෙය්‍ය. තස්ස මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා භිසක්කං සල්ලකත්තං උපට්ඨාපෙය්‍යුං. තස්ස සො භිසක්කො සල්ලකත්තො භෙසජ්ජං කරෙය්‍ය. සො තං භෙසජ්ජං ආගම්ම කුට්ඨෙහි පරිමුච්චෙය්‍ය, අරොගො අස්ස සුඛී සෙරී සයංවසී යෙන කාමං ගමො. තමෙනං ද්වෙ බලවන්තො පුරිසා නානාබාහාසු ගහෙත්වා අඞ්ගාරකාසුං උපකඩ්ඪෙය්‍යුං.

''තං කිං මඤ්ඤසි, මාගණ්ඩිය, අපි නු සො පුරිසො ඉති චිතිචෙව කායං සන්නාමෙය්‍යා''ති? ''එවං, භො ගොතම''. ''තං කිස්ස හෙතු''? ''අසු හි, භො ගොතම, අග්ගි දුක්ඛසම්ඵස්සො චෙව මහාභිතාපො ච මහාපරිළාහො චා''ති. ''තං කිං මඤ්ඤසි, මාගණ්ඩිය, ඉදානෙව නු ඛො සො අග්ගි දුක්ඛසම්ඵස්සො චෙව මහාභිතාපො ච මහාපරිළාහො ච උදාහු පුබ්බෙපි සො අග්ගි දුක්ඛසම්ඵස්සො චෙව මහාභිතාපො ච මහාපරිළාහො චා''ති ? ''ඉදානි චෙව, භො ගොතම, සො අග්ගි දුක්ඛසම්ඵස්සො චෙව මහාභිතාපො ච මහාපරිළාහො ච, පුබ්බෙපි සො අග්ගි දුක්ඛසම්ඵස්සො චෙව මහාභිතාපො ච මහාපරිළාහො ච. අසු ච [අසු හි ච (සී. පී.)], භො ගොතම, කුට්ඨී පුරිසො අරුගත්තො පක්කගත්තො කිමීහි ඛජ්ජමානො නඛෙහි වණමුඛානි විප්පතච්ඡමානො උපහතින්ද්‍රියො දුක්ඛසම්ඵස්සෙයෙව අග්ගිස්මිං සුඛමිති විපරීතසඤ්ඤං පච්චලත්ථා''ති. ''එවමෙව ඛො, මාගණ්ඩිය, අතීතම්පි අද්ධානං කාමා දුක්ඛසම්ඵස්සා චෙව මහාභිතාපා ච මහාපරිළාහා ච, අනාගතම්පි අද්ධානං කාමා දුක්ඛසම්ඵස්සා චෙව මහාභිතාපා ච මහාපරිළාහා ච, එතරහිපි පච්චුප්පන්නං අද්ධානං කාමා දුක්ඛසම්ඵස්සා චෙව මහාභිතාපා ච මහාපරිළාහා ච. ඉමෙ ච, මාගණ්ඩිය, සත්තා කාමෙසු අවීතරාගා කාමතණ්හාහි ඛජ්ජමානා කාමපරිළාහෙන පරිඩය්හමානා උපහතින්ද්‍රියා දුක්ඛසම්ඵස්සෙසුයෙව කාමෙසු සුඛමිති විපරීතසඤ්ඤං පච්චලත්ථුං.

215. ''සෙය්‍යථාපි, මාගණ්ඩිය, කුට්ඨී පුරිසො අරුගත්තො පක්කගත්තො කිමීහි ඛජ්ජමානො නඛෙහි වණමුඛානි විප්පතච්ඡමානො අඞ්ගාරකාසුයා කායං පරිතාපෙති. යථා යථා ඛො, මාගණ්ඩිය, අසු කුට්ඨී පුරිසො අරුගත්තො පක්කගත්තො කිමීහි ඛජ්ජමානො නඛෙහි වණමුඛානි විප්පතච්ඡමානො අඞ්ගාරකාසුයා කායං පරිතාපෙති තථා තථා'ස්ස [තථා තථා තස්සෙව (සයා. කං. ක.)] තානි වණමුඛානි අසුචිතරානි චෙව හොන්ති දුග්ගන්ධතරානි ච පූතිකතරානි ච , හොති චෙව කාචි සාතමත්තා අස්සාදමත්තා – යදිදං වණමුඛානං කණ්ඩුවනහෙතු; එවමෙව ඛො, මාගණ්ඩිය, සත්තා කාමෙසු අවීතරාගා කාමතණ්හාහි ඛජ්ජමානා කාමපරිළාහෙන ච පරිඩය්හමානා කාමෙ පටිසෙවන්ති. යථා යථා ඛො, මාගණ්ඩිය, සත්තා කාමෙසු අවීතරාගා කාමතණ්හාහි ඛජ්ජමානා කාමපරිළාහෙන ච පරිඩය්හමානා කාමෙ පටිසෙවන්ති තථා තථා තෙසං තෙසං සත්තානං කාමතණ්හා චෙව පවඩ්ඪති, කාමපරිළාහෙන ච පරිඩය්හන්ති, හොති චෙව සාතමත්තා අස්සාදමත්තා – යදිදං පඤ්චකාමගුණෙ පටිච්ච.

''තං කිං මඤ්ඤසි, මාගණ්ඩිය, අපි නු තෙ දිට්ඨො වා සුතො වා රාජා වා රාජමහාමත්තො වා පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරයමානො කාමතණ්හං අප්පහාය කාමපරිළාහං අප්පටිවිනොදෙත්වා විගතපිපාසො අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො විහාසි වා විහරති වා විහරිස්සති වා''ති ? ''නො හිදං, භො ගොතම''. ''සාධු, මාගණ්ඩිය! මයාපි ඛො එතං, මාගණ්ඩිය, නෙව දිට්ඨං න සුතං රාජා වා රාජමහාමත්තො වා පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරයමානො කාමතණ්හං අප්පහාය කාමපරිළාහං අප්පටිවිනොදෙත්වා විගතපිපාසො අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො විහාසි වා විහරති වා විහරිස්සති වා. අථ ඛො, මාගණ්ඩිය, යෙ හි කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා විගතපිපාසා අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තා විහාසුං වා විහරන්ති වා විහරිස්සන්ති වා සබ්බෙ තෙ කාමානංයෙව සමුදයඤ්ච අත්ථඞ්ගමඤ්ච අස්සාදඤ්ච ආදීනවඤ්ච නිස්සරණඤ්ච යථාභූතං විදිත්වා කාමතණ්හං පහාය කාමපරිළාහං පටිවිනොදෙත්වා විගතපිපාසා අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තා විහාසුං වා විහරන්ති වා විහරිස්සන්ති වා''ති. අථ ඛො භගවා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''ආරොග්‍යපරමා ලාභා, නිබ්බානං පරමං සුඛං;
අට්ඨඞ්ගිකො ච මග්ගානං, ඛෙමං අමතගාමින''න්ති.

216. එවං වුත්තෙ, මාගණ්ඩියො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ''අච්ඡරියං, භො ගොතම, අබ්භුතං, භො ගොතම! යාව සුභාසිතං චිදං භොතා ගොතමෙන – 'ආරොග්‍යපරමා ලාභා, නිබ්බානං පරමං සුඛ'න්ති. මයාපි ඛො එතං, භො ගොතම, සුතං පුබ්බකානං පරිබ්බාජකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං – 'ආරොග්‍යපරමා ලාභා, නිබ්බානං පරමං සුඛ'න්ති; තයිදං, භො ගොතම, සමෙතී''ති. ''යං පන තෙ එතං, මාගණ්ඩිය, සුතං පුබ්බකානං පරිබ්බාජකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං – 'ආරොග්‍යපරමා ලාභා, නිබ්බානං පරමං සුඛ'න්ති, කතමං තං ආරොග්‍යං, කතමං තං නිබ්බාන''න්ති? එවං වුත්තෙ, මාගණ්ඩියො පරිබ්බාජකො සකානෙව සුදං ගත්තානි පාණිනා අනොමජ්ජති – ''ඉදන්තං, භො ගොතම, ආරොග්‍යං, ඉදන්තං නිබ්බානං. අහඤ්හි, භො ගොතම, එතරහි අරොගො සුඛී, න මං කිඤ්චි ආබාධතී''ති.

217. ''සෙය්‍යථාපි, මාගණ්ඩිය, ජච්චන්ධො පුරිසො; සො න පස්සෙය්‍ය කණ්හසුක්කානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය නීලකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය පීතකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය ලොහිතකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය මඤ්ජිට්ඨකානි [මඤ්ජෙට්ඨිකානි (සී. සයා. කං. පී.), මඤ්ජෙට්ඨකානි (ක.)] රූපානි, න පස්සෙය්‍ය සමවිසමං, න පස්සෙය්‍ය තාරකරූපානි, න පස්සෙය්‍ය චන්දිමසූරියෙ. සො සුණෙය්‍ය චක්ඛුමතො භාසමානස්ස – 'ඡෙකං වත, භො , ඔදාතං වත්ථං අභිරූපං නිම්මලං සුචී'ති! සො ඔදාතපරියෙසනං චරෙය්‍ය. තමෙනං අඤ්ඤතරො පුරිසො තෙලමලිකතෙන සාහුළිචීරෙන [තෙලමසිකතෙන සාහුළචීවරෙන (සී. සයා. කං. පී.)] වඤ්චෙය්‍ය – 'ඉදං තෙ, අම්භො පුරිස, ඔදාතං වත්ථං අභිරූපං නිම්මලං සුචී'ති. සො තං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, පටිග්ගහෙත්වා පාරුපෙය්‍ය, පාරුපෙත්වා අත්තමනො අත්තමනවාචං නිච්ඡාරෙය්‍ය – 'ඡෙකං වත, භො, ඔදාතං වත්ථං අභිරූපං නිම්මලං සුචී'ති!

''තං කිං මඤ්ඤසි, මාගණ්ඩිය, අපි නු සො ජච්චන්ධො පුරිසො ජානන්තො පස්සන්තො අමුං තෙලමලිකතං සාහුළිචීරං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, පටිග්ගහෙත්වා පාරුපෙය්‍ය, පාරුපෙත්වා අත්තමනො අත්තමනවාචං නිච්ඡාරෙය්‍ය – 'ඡෙකං වත, භො, ඔදාතං වත්ථං අභිරූපං නිම්මලං සුචී'ති උදාහු චක්ඛුමතො සද්ධාය''ති? ''අජානන්තො හි, භො ගොතම, අපස්සන්තො සො ජච්චන්ධො පුරිසො අමුං තෙලමලිකතං සාහුළිචීරං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, පටිග්ගහෙත්වා පාරුපෙය්‍ය, පාරුපෙත්වා අත්තමනො අත්තමනවාචං නිච්ඡාරෙය්‍ය – 'ඡෙකං වත, භො, ඔදාතං වත්ථං අභිරූපං නිම්මලං සුචී'ති, චක්ඛුමතො සද්ධාය''ති. ''එවමෙව ඛො, මාගණ්ඩිය, අඤ්ඤතිත්ථියා පරිබ්බාජකා අන්ධා අචක්ඛුකා අජානන්තා ආරොග්‍යං, අපස්සන්තා නිබ්බානං , අථ ච පනිමං ගාථං භාසන්ති – 'ආරොග්‍යපරමා ලාභා, නිබ්බානං පරමං සුඛ'න්ති. පුබ්බකෙහෙසා, මාගණ්ඩිය, අරහන්තෙහි සම්මාසම්බුද්ධෙහි ගාථා භාසිතා –

'ආරොග්‍යපරමා ලාභා, නිබ්බානං පරමං සුඛං;
අට්ඨඞ්ගිකො ච මග්ගානං, ඛෙමං අමතගාමින'න්ති.

218. ''සා එතරහි අනුපුබ්බෙන පුථුජ්ජනගාථා [පුථුජ්ජනගතා (සී. පී.)]. අයං ඛො පන, මාගණ්ඩිය, කායො රොගභූතො ගණ්ඩභූතො සල්ලභූතො අඝභූතො ආබාධභූතො, සො ත්වං ඉමං කායං රොගභූතං ගණ්ඩභූතං සල්ලභූතං අඝභූතං ආබාධභූතං – 'ඉදන්තං, භො ගොතම, ආරොග්‍යං, ඉදන්තං නිබ්බාන'න්ති වදෙසි. තඤ්හි තෙ, මාගණ්ඩිය, අරියං චක්ඛුං නත්ථි යෙන ත්වං අරියෙන චක්ඛුනා ආරොග්‍යං ජානෙය්‍යාසි, නිබ්බානං පස්සෙය්‍යාසී''ති. ''එවං

පසන්නො අහං භොතො ගොතමස්ස! පහොති මෙ භවං ගොතමො තථා ධම්මං දෙසෙතුං යථාහං ආරොග්‍යං ජානෙය්‍යං, නිබ්බානං පස්සෙය්‍ය''න්ති.

219. ''සෙය්‍යථාපි , මාගණ්ඩිය, ජච්චන්ධො පුරිසො; සො න පස්සෙය්‍ය කණ්හසුක්කානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය නීලකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය පීතකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය ලොහිතකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය මඤ්ජිට්ඨකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය සමවිසමං, න පස්සෙය්‍ය තාරකරූපානි, න පස්සෙය්‍ය චන්දිමසූරියෙ. තස්ස මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා භිසක්කං සල්ලකත්තං උපට්ඨාපෙය්‍යුං. තස්ස සො භිසක්කො සල්ලකත්තො භෙසජ්ජං කරෙය්‍ය. සො තං භෙසජ්ජං ආගම්ම න චක්ඛූනි උප්පාදෙය්‍ය, න චක්ඛූනි විසොධෙය්‍ය. තං කිං මඤ්ඤසි, මාගණ්ඩිය, නනු සො වෙජ්ජො යාවදෙව කිලමථස්ස විඝාතස්ස භාගී අස්සා''ති? ''එවං, භො ගොතම''. ''එවමෙව ඛො, මාගණ්ඩිය, අහඤ්චෙ තෙ ධම්මං දෙසෙය්‍යං – 'ඉදන්තං ආරොග්‍යං, ඉදන්තං නිබ්බාන'න්ති, සො ත්වං ආරොග්‍යං න ජානෙය්‍යාසි, නිබ්බානං න පස්සෙය්‍යාසි. සො මමස්ස කිලමථො, සා මමස්ස විහෙසා''ති. ''එවං පසන්නො අහං භොතො ගොතමස්ස. පහොති මෙ භවං ගොතමො තථා ධම්මං දෙසෙතුං යථාහං ආරොග්‍යං ජානෙය්‍යං, නිබ්බානං පස්සෙය්‍ය''න්ති.

220. ''සෙය්‍යථාපි, මාගණ්ඩිය, ජච්චන්ධො පුරිසො; සො න පස්සෙය්‍ය කණ්හසුක්කානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය නීලකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය පීතකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය ලොහිතකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය මඤ්ජිට්ඨකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය සමවිසමං, න පස්සෙය්‍ය තාරකරූපානි, න පස්සෙය්‍ය චන්දිමසූරියෙ. සො සුණෙය්‍ය චක්ඛුමතො භාසමානස්ස – 'ඡෙකං වත, භො, ඔදාතං වත්ථං අභිරූපං නිම්මලං සුචී'ති! සො ඔදාතපරියෙසනං චරෙය්‍ය. තමෙනං අඤ්ඤතරො පුරිසො තෙලමලිකතෙන සාහුළිචීරෙන වඤ්චෙය්‍ය – 'ඉදං තෙ, අම්භො පුරිස, ඔදාතං වත්ථං අභිරූපං නිම්මලං සුචී'ති. සො තං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, පටිග්ගහෙත්වා පාරුපෙය්‍ය. තස්ස මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා භිසක්කං සල්ලකත්තං උපට්ඨාපෙය්‍යුං. තස්ස සො භිසක්කො සල්ලකත්තො භෙසජ්ජං කරෙය්‍ය – උද්ධංවිරෙචනං අධොවිරෙචනං අඤ්ජනං පච්චඤ්ජනං නත්ථුකම්මං. සො තං භෙසජ්ජං ආගම්ම චක්ඛූනි උප්පාදෙය්‍ය, චක්ඛූනි විසොධෙය්‍ය. තස්ස සහ චක්ඛුප්පාදා යො අමුස්මිං තෙලමලිකතෙ සාහුළිචීරෙ ඡන්දරාගො සො පහීයෙථ. තඤ්ච නං පුරිසං අමිත්තතොපි දහෙය්‍ය, පච්චත්ථිකතොපි දහෙය්‍ය, අපි ච ජීවිතා වොරොපෙතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍ය – 'දීඝරත්තං වත, භො, අහං ඉමිනා පුරිසෙන තෙලමලිකතෙන සාහුළිචීරෙන නිකතො වඤ්චිතො පලුද්ධො – ඉදං තෙ, අම්භො පුරිස, ඔදාතං වත්ථං අභිරූපං නිම්මලං සුචී'ති. එවමෙව ඛො, මාගණ්ඩිය, අහඤ්චෙ තෙ ධම්මං දෙසෙය්‍යං – 'ඉදන්තං ආරොග්‍යං, ඉදන්තං නිබ්බාන'න්ති. සො ත්වං ආරොග්‍යං ජානෙය්‍යාසි, නිබ්බානං පස්සෙය්‍යාසි. තස්ස තෙ සහ චක්ඛුප්පාදා යො පඤ්චසුපාදානක්ඛන්ධෙසු ඡන්දරාගො සො පහීයෙථ; අපි ච තෙ එවමස්ස – 'දීඝරත්තං වත, භො, අහං ඉමිනා චිත්තෙන නිකතො වඤ්චිතො පලුද්ධො [පලද්ධො (සී. පී.)]. අහඤ්හි රූපංයෙව උපාදියමානො උපාදියිං, වෙදනංයෙව උපාදියමානො උපාදියිං, සඤ්ඤංයෙව උපාදියමානො උපාදියිං, සඞ්ඛාරෙයෙව උපාදියමානො උපාදියිං, විඤ්ඤාණංයෙව උපාදියමානො උපාදියිං. තස්ස මෙ උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා සම්භවන්ති; එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'''ති. ''එවං පසන්නො අහං භොතො ගොතමස්ස! පහොති මෙ භවං ගොතමො තථා ධම්මං දෙසෙතුං යථාහං ඉමම්හා ආසනා අනන්ධො වුට්ඨහෙය්‍ය''න්ති.

221. ''තෙන හි ත්වං, මාගණ්ඩිය, සප්පුරිසෙ භජෙය්‍යාසි. යතො ඛො ත්වං, මාගණ්ඩිය, සප්පුරිසෙ භජිස්සසි තතො ත්වං, මාගණ්ඩිය, සද්ධම්මං සොස්සසි; යතො ඛො ත්වං, මාගණ්ඩිය, සද්ධම්මං සොස්සසි තතො ත්වං, මාගණ්ඩිය, ධම්මානුධම්මං පටිපජ්ජිස්සසි; යතො ඛො ත්වං, මාගණ්ඩිය, ධම්මානුධම්මං පටිපජ්ජිස්සසි තතො ත්වං, මාගණ්ඩිය, සාමංයෙව ඤස්සසි, සාමං දක්ඛිස්සසි – ඉමෙ රොගා ගණ්ඩා සල්ලා; ඉධ රොගා ගණ්ඩා සල්ලා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති. තස්ස මෙ උපාදානනිරොධා භවනිරොධො, භවනිරොධා ජාතිනිරොධො, ජාතිනිරොධා ජරාමරණං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා නිරුජ්ඣන්ති; එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස නිරොධො හොතී''ති.

222. එවං වුත්තෙ, මාගණ්ඩියො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති; එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච . ලභෙය්‍යාහං භොතො ගොතමස්ස සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පද''න්ති. ''යො ඛො, මාගණ්ඩිය, අඤ්ඤතිත්ථියපුබ්බො ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ආකඞ්ඛති පබ්බජ්ජං, ආකඞ්ඛති උපසම්පදං, සො චත්තාරො මාසෙ පරිවසති; චතුන්නං මාසානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්ති , උපසම්පාදෙන්ති භික්ඛුභාවාය. අපි ච මෙත්ථ පුග්ගලවෙමත්තතා විදිතා''ති. ''සචෙ, භන්තෙ, අඤ්ඤතිත්ථියපුබ්බා ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ ආකඞ්ඛන්තා පබ්බජ්ජං, ආකඞ්ඛන්තා උපසම්පදං චත්තාරො මාසෙ පරිවසන්ති, චතුන්නං මාසානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්ති උපසම්පාදෙන්ති භික්ඛුභාවාය; අහං චත්තාරි වස්සානි පරිවසිස්සාමි, චතුන්නං වස්සානං අච්චයෙන ආරද්ධචිත්තා භික්ඛූ පබ්බාජෙන්තු, උපසම්පාදෙන්තු භික්ඛුභාවායා''ති . අලත්ථ ඛො මාගණ්ඩියො පරිබ්බාජකො භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං. අචිරූපසම්පන්නො ඛො පනායස්මා මාගණ්ඩියො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ඛො පනායස්මා මාගණ්ඩියො අරහතං අහොසීති.

මාගණ්ඩියසුත්තං නිට්ඨිතං පඤ්චමං.

6. සන්දකසුත්තං

223. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසම්බියං විහරති ඝොසිතාරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සන්දකො පරිබ්බාජකො පිලක්ඛගුහායං පටිවසති මහතියා පරිබ්බාජකපරිසාය සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි පරිබ්බාජකසතෙහි. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො සායන්හසමයං පටිසල්ලානා වුට්ඨිතො භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ''ආයාමාවුසො, යෙන දෙවකතසොබ්භො තෙනුපසඞ්කමිස්සාම ගුහාදස්සනායා''ති. ''එවමාවුසො''ති ඛො තෙ භික්ඛූ ආයස්මතො ආනන්දස්ස පච්චස්සොසුං. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො සම්බහුලෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං යෙන දෙවකතසොබ්භො තෙනුපසඞ්කමි. තෙන ඛො පන සමයෙන සන්දකො පරිබ්බාජකො මහතියා පරිබ්බාජකපරිසාය සද්ධිං නිසින්නො හොති උන්නාදිනියා උච්චාසද්දමහාසද්දාය අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං කථෙන්තියා, සෙය්‍යථිදං – රාජකථං චොරකථං මහාමත්තකථං සෙනාකථං භයකථං යුද්ධකථං අන්නකථං පානකථං වත්ථකථං සයනකථං මාලාකථං ගන්ධකථං ඤාතිකථං යානකථං ගාමකථං නිගමකථං නගරකථං ජනපදකථං ඉත්ථිකථං සූරකථං විසිඛාකථං කුම්භට්ඨානකථං පුබ්බපෙතකථං නානත්තකථං ලොකක්ඛායිකං සමුද්දක්ඛායිකං ඉතිභවාභවකථං ඉති වා. අද්දසා ඛො සන්දකො පරිබ්බාජකො ආයස්මන්තං ආනන්දං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන සකං පරිසං සණ්ඨාපෙසි – ''අප්පසද්දා භොන්තො හොන්තු, මා භොන්තො සද්දමකත්ථ; අයං සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකො ආගච්ඡති සමණො ආනන්දො. යාවතා ඛො පන සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකා කොසම්බියං පටිවසන්ති, අයං තෙසං අඤ්ඤතරො සමණො ආනන්දො. අප්පසද්දකාමා ඛො පන තෙ ආයස්මන්තො අප්පසද්දවිනීතා අප්පසද්දස්ස වණ්ණවාදිනො; අප්පෙව නාම අප්පසද්දං පරිසං විදිත්වා උපසඞ්කමිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා''ති. අථ ඛො තෙ පරිබ්බාජකා තුණ්හී අහෙසුං.

224. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන සන්දකො පරිබ්බාජකො තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො සන්දකො පරිබ්බාජකො ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – ''එතු ඛො භවං ආනන්දො, ස්වාගතං භොතො ආනන්දස්ස. චිරස්සං ඛො භවං ආනන්දො ඉමං පරියායමකාසි යදිදං ඉධාගමනාය. නිසීදතු භවං ආනන්දො, ඉදමාසනං පඤ්ඤත්ත''න්ති. නිසීදි ඛො ආයස්මා ආනන්දො පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. සන්දකොපි ඛො පරිබ්බාජකො අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො සන්දකං පරිබ්බාජකං ආයස්මා ආනන්දො එතදවොච – ''කායනුත්ථ, සන්දක, එතරහි කථාය සන්නිසින්නා, කා ච පන වො අන්තරාකථා විප්පකතා''ති? ''තිට්ඨතෙසා, භො ආනන්ද, කථා යාය මයං එතරහි කථාය සන්නිසින්නා. නෙසා භොතො ආනන්දස්ස කථා දුල්ලභා භවිස්සති පච්ඡාපි සවනාය. සාධු වත භවන්තංයෙව ආනන්දං පටිභාතු සකෙ ආචරියකෙ ධම්මීකථා''ති. ''තෙන හි, සන්දක, සුණාහි , සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී''ති. ''එවං භො''ති ඛො සන්දකො පරිබ්බාජකො ආයස්මතො ආනන්දස්ස පච්චස්සොසි. ආයස්මා ආනන්දො එතදවොච – ''චත්තාරොමෙ , සන්දක, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන අබ්‍රහ්මචරියවාසා අක්ඛාතා චත්තාරි ච අනස්සාසිකානි බ්‍රහ්මචරියානි අක්ඛාතානි, යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච [වසන්තො වා (සී. පී.) එවමුපරිපි අනාරාධනපක්ඛෙ] නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසල''න්ති. ''කතමෙ පන තෙ, භො ආනන්ද, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චත්තාරො අබ්‍රහ්මචරියවාසා අක්ඛාතා, යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසල''න්ති?

225. ''ඉධ, සන්දක, එකච්චො සත්ථා එවංවාදී හොති එවංදිට්ඨී – 'නත්ථි දින්නං, නත්ථි යිට්ඨං, නත්ථි හුතං, නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරොලොකො, නත්ථි මාතා, නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්ති. චාතුමහාභූතිකො අයං පුරිසො යදා කාලඞ්කරොති, පථවී පථවිකායං අනුපෙති අනුපගච්ඡති, ආපො ආපොකායං අනුපෙති අනුපගච්ඡති, තෙජො තෙජොකායං අනුපෙති අනුපගච්ඡති, වායො වායොකායං අනුපෙති අනුපගච්ඡති , ආකාසං ඉන්ද්‍රියානි සඞ්කමන්ති. ආසන්දිපඤ්චමා පුරිසා මතං ආදාය ගච්ඡන්ති, යාවාළාහනා පදානි පඤ්ඤායන්ති. කාපොතකානි අට්ඨීනි භවන්ති. භස්සන්තා ආහුතියො; දත්තුපඤ්ඤත්තං යදිදං දානං. තෙසං තුච්ඡා මුසා විලාපො යෙ කෙචි අත්ථිකවාදං වදන්ති. බාලෙ ච පණ්ඩිතෙ ච කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජන්ති විනස්සන්ති න හොන්ති පරං මරණා'ති.

''තත්‍ර , සන්දක, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'අයං ඛො භවං සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – නත්ථි දින්නං, නත්ථි යිට්ඨං, නත්ථි හුතං, නත්ථි සුකතදුක්කටානං කම්මානං ඵලං විපාකො, නත්ථි අයං ලොකො, නත්ථි පරොලොකො, නත්ථි මාතා, නත්ථි පිතා, නත්ථි සත්තා ඔපපාතිකා, නත්ථි ලොකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා සම්මග්ගතා සම්මාපටිපන්නා යෙ ඉමඤ්ච ලොකං පරඤ්ච ලොකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙන්ති. චාතුමහාභූතිකො අයං පුරිසො යදා කාලඞ්කරොති, පථවී පථවිකායං අනුපෙති අනුපගච්ඡති, ආපො ආපොකායං අනුපෙති අනුපගච්ඡති, තෙජො තෙජොකායං අනුපෙති අනුපගච්ඡති, වායො වායොකායං අනුපෙති අනුපගච්ඡති, ආකාසං ඉන්ද්‍රියානි සඞ්කමන්ති. ආසන්දිපඤ්චමා පුරිසා මතං ආදාය ගච්ඡන්ති, යාවාළාහනා පදානි පඤ්ඤායන්ති. කාපොතකානි අට්ඨීනි භවන්ති. භස්සන්තා ආහුතියො; දත්තුපඤ්ඤත්තං යදිදං දානං. තෙසං තුච්ඡා මුසා විලාපො යෙ කෙචි අත්ථිකවාදං වදන්ති. බාලෙ ච පණ්ඩිතෙ ච කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජන්ති විනස්සන්ති න හොන්ති පරං මරණා'ති. සචෙ ඉමස්ස භොතො සත්ථුනො සච්චං වචනං, අකතෙන මෙ එත්ථ කතං, අවුසිතෙන මෙ එත්ථ වුසිතං. උභොපි මයං එත්ථ සමසමා සාමඤ්ඤං පත්තා, යො චාහං න වදාමි 'උභො කායස්ස භෙදා උච්ඡිජ්ජිස්සාම, විනස්සිස්සාම, න භවිස්සාම පරං

මරණා’ති. අතිරෙකං ඛො පනිමස්ස හොතො සත්ථුනො නග්ගියං මුණ්ඩියං උක්කුටිකප්පධානං කෙසමස්සුලොචනං යොහං පුත්තසම්බාධසයනං [පුත්තසම්බාධවසනං (සී.)] අජ්ඣාවසන්තො කාසිකචන්දනං පච්චනුභොන්තො මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරෙන්තො ජාතරූපරජතං සාදියන්තො ඉමිනා හොතා සත්ථාරා සමසමගතිකො භවිස්සාමි. අභිසම්පරායං සොහං කිං ජානන්තො කිං පස්සන්තො ඉමස්මිං සත්ථරි බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සාමි? ‘සො අබ්‍රහ්මචරියවාසො අය’න්ති – ඉති විදිත්වා තස්මා බ්‍රහ්මචරියා නිබ්බිජ්ජ පක්කමති [නිබ්බිජ්ජාපක්කමති (සී.)]. අයං ඛො, සන්දක, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන පඨමො අබ්‍රහ්මචරියවාසො අක්ඛාතො යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං.

226. ‘‘පුන චපරං, සන්දක, ඉධෙකච්චො සත්ථා එවංවාදී හොති එවංදිට්ඨී – ‘කරොතො කාරයතො ඡින්දතො ඡෙදාපයතො පචතො පාචාපයතො සොචයතො සොචාපයතො කිලමතො කිලමාපයතො ඵන්දතො ඵන්දාපයතො පාණමතිපාතයතො අදින්නං ආදියතො සන්ධිං ඡින්දතො නිල්ලොපං හරතො එකාගාරිකං කරොතො පරිපන්ථෙ තිට්ඨතො පරදාරං ගච්ඡතො මුසා භණතො කරොතො න කරීයති පාපං. ඛුරපරියන්තෙන චෙපි චක්කෙන යො ඉමිස්සා පථවියා පාණෙ එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කරෙය්‍ය, නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. දක්ඛිණඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය හනන්තො ඝාතෙන්තො ඡින්දන්තො ඡෙදාපෙන්තො පචන්තො පචාපෙන්තො, නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. උත්තරඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය දදන්තො දාපෙන්තො යජන්තො යජාපෙන්තො, නත්ථි තතොනිදානං පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො. දානෙන දමෙන සංයමෙන සච්චවජ්ජෙන නත්ථි පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො’ති.

‘‘තත්‍ර, සන්දක, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අයං ඛො භවං සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – කරොතො කාරයතො ඡින්දතො ඡෙදාපයතො පචතො පාචාපයතො සොචතො සොචාපයතො කිලමතො කිලමාපයතො ඵන්දතො ඵන්දාපයතො පාණමතිපාතයතො අදින්නං ආදියතො සන්ධිං ඡින්දතො නිල්ලොපං හරතො එකාගාරිකං කරොතො පරිපන්ථෙ තිට්ඨතො පරදාරං ගච්ඡතො මුසා භණතො කරොතො න කරීයති පාපං ඛුරපරියන්තෙන චෙපි චක්කෙන යො ඉමිස්සා පථවියා පාණෙ එකං මංසඛලං එකං මංසපුඤ්ජං කරෙය්‍ය, නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. දක්ඛිණඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය හනන්තො ඝාතෙන්තො ඡින්දන්තො ඡෙදාපෙන්තො පචන්තො පචාපෙන්තො, නත්ථි තතොනිදානං පාපං, නත්ථි පාපස්ස ආගමො. උත්තරඤ්චෙපි ගඞ්ගාය තීරං ගච්ඡෙය්‍ය දදන්තො දාපෙන්තො යජන්තො යජාපෙන්තො, නත්ථි තතොනිදානං පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො. දානෙන දමෙන සංයමෙන සච්චවජ්ජෙන නත්ථි පුඤ්ඤං, නත්ථි පුඤ්ඤස්ස ආගමො’ති. සචෙ ඉමස්ස හොතො සත්ථුනො සච්චං වචනං, අකතෙන මෙ එත්ථ කතං, අවුසිතෙන මෙ එත්ථ වුසිතං. උභොපි මයං එත්ථ සමසමා සාමඤ්ඤං පත්තා, යො චාහං න වදාමි ‘උභින්නං කුරුතං න කරීයති පාප’න්ති. අතිරෙකං ඛො පනිමස්ස හොතො සත්ථුනො නග්ගියං මුණ්ඩියං උක්කුටිකප්පධානං කෙසමස්සුලොචනං යොහං පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාවසන්තො කාසිකචන්දනං පච්චනුභොන්තො මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරෙන්තො ජාතරූපරජතං සාදියන්තො ඉමිනා හොතා සත්ථාරා සමසමගතිකො භවිස්සාමි. අභිසම්පරායං සොහං කිං ජානන්තො කිං පස්සන්තො ඉමස්මිං සත්ථරි බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සාමි? ‘සො අබ්‍රහ්මචරියවාසො අය’න්ති ඉති විදිත්වා තස්මා බ්‍රහ්මචරියා නිබ්බිජ්ජ පක්කමති. අයං ඛො, සන්දක, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන දුතියො අබ්‍රහ්මචරියවාසො අක්ඛාතො යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං.

227. ‘‘පුන චපරං, සන්දක, ඉධෙකච්චො සත්ථා එවංවාදී හොති එවංදිට්ඨී – ‘නත්ථි හෙතු, නත්ථි පච්චයො සත්තානං සංකිලෙසාය; අහෙතූ අප්පච්චයා සත්තා සංකිලිස්සන්ති; නත්ථි හෙතු, නත්ථි පච්චයො සත්තානං විසුද්ධියා; අහෙතූ අප්පච්චයා සත්තා විසුජ්ඣන්ති; නත්ථි බලං, නත්ථි වීරියං, නත්ථි පුරිසථාමො , නත්ථි පුරිසපරක්කමො; සබ්බෙ සත්තා සබ්බෙ පාණා සබ්බෙ භූතා සබ්බෙ ජීවා අවසා අබලා අවීරියා නියතිසඞ්ගතිභාවපරිණතා ඡස්වෙවාභිජාතීසු සුඛදුක්ඛං පටිසංවෙදෙන්තී’ති.

‘‘තත්‍ර, සන්දක, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අයං ඛො භවං සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – නත්ථි හෙතු, නත්ථි පච්චයො සත්තානං සංකිලෙසාය, අහෙතූ අප්පච්චයා සත්තා සංකිලිස්සන්ති. නත්ථි හෙතු නත්ථි පච්චයො සත්තානං විසුද්ධියා, අහෙතූ අප්පච්චයා සත්තා විසුජ්ඣන්ති. නත්ථි බලං, නත්ථි වීරියං, නත්ථි පුරිසථාමො, නත්ථි පුරිසපරක්කමො, සබ්බෙ සත්තා සබ්බෙ පාණා සබ්බෙ භූතා සබ්බෙ ජීවා අවසා අබලා අවීරියා නියතිසඞ්ගතිභාවපරිණතා ඡස්වෙවාභිජාතීසු සුඛදුක්ඛං පටිසංවෙදෙන්තී’ති. සචෙ ඉමස්ස හොතො සත්ථුනො සච්චං වචනං, අකතෙන මෙ එත්ථ කතං, අවුසිතෙන මෙ එත්ථ වුසිතං. උභොපි මයං එත්ථ සමසමා සාමඤ්ඤං පත්තා, යො චාහං න වදාමි ‘උභො අහෙතූ අප්පච්චයා විසුජ්ඣිස්සාමා’ති. අතිරෙකං ඛො පනිමස්ස හොතො සත්ථුනො නග්ගියං මුණ්ඩියං උක්කුටිකප්පධානං කෙසමස්සුලොචනං යොහං පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාවසන්තො කාසිකචන්දනං පච්චනුභොන්තො මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරෙන්තො ජාතරූපරජතං සාදියන්තො ඉමිනා හොතා සත්ථාරා සමසමගතිකො භවිස්සාමි. අභිසම්පරායං සොහං කිං ජානන්තො කිං පස්සන්තො ඉමස්මිං සත්ථරි බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සාමි? ‘සො අබ්‍රහ්මචරියවාසො අය’න්ති – ඉති විදිත්වා තස්මා බ්‍රහ්මචරියා නිබ්බිජ්ජ පක්කමති. අයං ඛො, සන්දක, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන තතියො අබ්‍රහ්මචරියවාසො අක්ඛාතො යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං.

228. ‘‘පුන චපරං, සන්දක, ඉධෙකච්චො සත්ථා එවංවාදී හොති එවංදිට්ඨී – ‘සත්තිමෙ කායා අකටා අකටවිධා අනිම්මිතා අනිම්මාතා වඤ්ඣා කූටට්ඨා එසිකට්ඨායිට්ඨිතා, තෙ න ඉඤ්ජන්ති න විපරිණමන්ති න අඤ්ඤමඤ්ඤං බ්‍යාබාධෙන්ති නාලං අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සුඛාය වා දුක්ඛාය වා සුඛදුක්ඛාය වා. කතමෙ සත්ත? පථවීකායො ආපොකායො තෙජොකායො වායොකායො සුඛෙ දුක්ඛෙ ජීවෙ සත්තමෙ – ඉමෙ සත්තකායා අකටා අකටවිධා අනිම්මිතා අනිම්මාතා වඤ්ඣා කූටට්ඨා එසිකට්ඨායිට්ඨිතා. තෙ න ඉඤ්ජන්ති න විපරිණමන්ති න අඤ්ඤමඤ්ඤං බ්‍යාබාධෙන්ති. නාලං අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සුඛාය වා දුක්ඛාය වා සුඛදුක්ඛාය වා. තත්ථ නත්ථි හන්තා වා ඝාතෙතා වා සොතා වා සාවෙතා වා විඤ්ඤාතා වා විඤ්ඤාපෙතා වා. යොපි තිණ්හෙන සත්ථෙන සීසං ඡින්දති, න කොචි කඤ්චි [කිඤ්චි (ක.)] ජීවිතා වොරොපෙති. සත්තන්නංත්වෙව කායානමන්තරෙන සත්ථං විවරමනුපතති. චුද්දස ඛො පනිමානි යොනිපමුඛසතසහස්සානි සට්ඨි ච සතානි ඡ ච සතානි පඤ්ච ච කම්මුනො සතානි පඤ්ච ච කම්මානි තීණි ච කම්මානි, කම්මෙ ච අඩ්ඪකම්මෙ ච, ද්වට්ඨිපටිපදා, ද්වට්ඨන්තරකප්පා, ඡළාභිජාතියො, අට්ඨ පුරිසභූමියො, එකූනපඤ්ඤාස ආජීවකසතෙ, එකූනපඤ්ඤාස පරිබ්බාජකසතෙ, එකූනපඤ්ඤාස නාගාවාසසතෙ, වීසෙ ඉන්ද්‍රියසතෙ, තිංසෙ නිරයසතෙ, ඡත්තිංස රජොධාතුයො, සත්ත සඤ්ඤීගබ්භා, සත්ත අසඤ්ඤීගබ්භා, සත්ත නිගණ්ඨීගබ්භා, සත්ත දෙවා, සත්ත මානුසා, සත්ත පෙසාචා, සත්ත සරා, සත්ත පවුටා, සත්ත පපාතා, සත්ත පපාතසතානි, සත්ත සුපිනා, සත්ත සුපිනසතානි, චුල්ලාසීති [චූළාසීති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මහාකප්පිනො [මහාකප්පුනො (සී. පී.)] සතසහස්සානි, යානි බාලෙ ච පණ්ඩිතෙ ච සන්ධාවිත්වා සංසරිත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්ති. තත්ථ නත්ථි ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා අපරිපක්කං වා කම්මං පරිපාචෙස්සාමි, පරිපක්කං වා කම්මං ඵුස්ස ඵුස්ස බ්‍යන්තිං කරිස්සාමීති. හෙවං නත්ථි දොණමිතෙ සුඛදුක්ඛෙ පරියන්තකතෙ සංසාරෙ, නත්ථි හායනවඩ්ඪනෙ, නත්ථි උක්කංසාවකංසෙ. සෙය්‍යථාපි නාම සුත්තගුළෙ ඛිත්තෙ නිබ්බෙඨියමානමෙව පලෙති, එවමෙව බාලෙ ච පණ්ඩිතෙ ච සන්ධාවිත්වා සංසරිත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්තී’ති.

‘‘තත්‍ර, සන්දක, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘අයං ඛො භවං සත්ථා එවංවාදී එවංදිට්ඨී – සත්තිමෙ කායා අකටා අකටවිධා අනිම්මිතා අනිම්මාතා වඤ්ඣා කූටට්ඨා එසිකට්ඨායිට්ඨිතා. තෙ න ඉඤ්ජන්ති න විපරිණමන්ති න අඤ්ඤමඤ්ඤං බ්‍යාබාධෙන්ති. නාලං අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සුඛාය වා දුක්ඛාය වා සුඛදුක්ඛාය වා. කතමෙ සත්ත ? පථවීකායො ආපොකායො තෙජොකායො වායොකායො සුඛෙ දුක්ඛෙ ජීවෙ සත්තමෙ – ඉමෙ සත්ත කායා අකටා අකටවිධා අනිම්මිතා අනිම්මාතා වඤ්ඣා කූටට්ඨා එසිකට්ඨායිට්ඨිතා. තෙ න ඉඤ්ජන්ති න විපරිණමන්ති න අඤ්ඤමඤ්ඤං බ්‍යාබාධෙන්ති. නාලං අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස සුඛාය වා දුක්ඛාය වා සුඛදුක්ඛාය වා. තත්ථ නත්ථි හන්තා වා ඝාතෙතා වා සොතා වා සාවෙතා වා විඤ්ඤාතා වා විඤ්ඤාපෙතා වා. යොපි තිණ්හෙන සත්ථෙන සීසං ඡින්දති, න කොචි කඤ්චි ජීවිතා වොරොපෙති . සත්තන්නංත්වෙව කායානමන්තරෙන සත්ථං විවරමනුපතති. චුද්දස ඛො පනිමානි යොනිපමුඛසතසහස්සානි සට්ඨි ච සතානි ඡ ච සතානි පඤ්ච ච කම්මුනො සතානි පඤ්ච ච කම්මානි තීණි ච කම්මානි, කම්මෙ ච අඩ්ඪකම්මෙ ච, ද්වට්ඨිපටිපදා, ද්වට්ඨන්තරකප්පා, ඡළාභිජාතියො, අට්ඨ පුරිසභූමියො, එකූනපඤ්ඤාස ආජීවකසතෙ, එකූනපඤ්ඤාස පරිබ්බාජකසතෙ, එකූනපඤ්ඤාස නාගාවාසසතෙ, වීසෙ ඉන්ද්‍රියසතෙ, තිංසෙ නිරයසතෙ, ඡත්තිංස රජොධාතුයො, සත්ත සඤ්ඤීගබ්භා, සත්ත අසඤ්ඤීගබ්භා, සත්ත නිගණ්ඨීගබ්භා, සත්ත දෙවා, සත්ත මානුසා, සත්ත පෙසාචා, සත්ත සරා, සත්ත පවුටා, සත්ත පපාතා, සත්ත පපාතසතානි, සත්ත සුපිනා, සත්ත සුපිනසතානි, චුල්ලාසීති මහාකප්පිනො සතසහස්සානි, යානි බාලෙ ච පණ්ඩිතෙ ච සන්ධාවිත්වා සංසරිත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්ති. තත්ථ නත්ථි ඉමිනාහං සීලෙන වා වතෙන වා තපෙන වා බ්‍රහ්මචරියෙන වා අපරිපක්කං වා කම්මං පරිපාචෙස්සාමි, පරිපක්කං වා කම්මං ඵුස්ස ඵුස්ස බ්‍යන්තිං කරිස්සාමීති, හෙවං නත්ථි දොණමිතෙ සුඛදුක්ඛෙ පරියන්තකතෙ සංසාරෙ, නත්ථි හායනවඩ්ඪනෙ, නත්ථි උක්කංසාවකංසෙ. සෙය්‍යථාපි නාම සුත්තගුළෙ ඛිත්තෙ නිබ්බෙඨියමානමෙව පලෙති, එවමෙව බාලෙ ච පණ්ඩිතෙ ච සන්ධාවිත්වා සංසරිත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සන්තී’ති. සචෙ පන ඉමස්ස භොතො සත්ථුනො සච්චං වචනං, අකතෙන මෙ එත්ථ කතං, අවුසිතෙන මෙ එත්ථ වුසිතං. උභොපි මයං එත්ථ සමසමා සාමඤ්ඤං පත්තා, යො චාහං න වදාමි. ‘උභො සන්ධාවිත්වා සංසරිත්වා දුක්ඛස්සන්තං කරිස්සාමා’ති. අතිරෙකං ඛො පනිමස්ස භොතො සත්ථුනො නග්ගියං මුණ්ඩියං උක්කුටිකප්පධානං කෙසමස්සුලොචනං යොහං පුත්තසම්බාධසයනං අජ්ඣාවසන්තො කාසිකචන්දනං පච්චනුභොන්තො මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරෙන්තො ජාතරූපරජතං සාදියන්තො ඉමිනා භොතා සත්ථාරා සමසමගතිකො භවිස්සාමි. අභිසම්පරායං සොහං කිං ජානන්තො කිං පස්සන්තො ඉමස්මිං සත්ථරි බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සාමි? ‘සො අබ්‍රහ්මචරියවාසො අය’න්ති – ඉති විදිත්වා තස්මා බ්‍රහ්මචරියා නිබ්බිජ්ජ පක්කමති. අයං ඛො, සන්දක, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චතුත්ථො අබ්‍රහ්මචරියවාසො අක්ඛාතො යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං.

‘‘ඉමෙ ඛො තෙ, සන්දක, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චත්තාරො අබ්‍රහ්මචරියවාසා අක්ඛාතා යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසල’’න්ති.

‘‘අච්ඡරියං , භො ආනන්ද, අබ්භුතං, භො ආනන්ද! යාවඤ්චිදං තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චත්තාරො අබ්‍රහ්මචරියවාසාව සමානා ‘අබ්‍රහ්මචරියවාසා’ති අක්ඛාතා යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලන්ති. කතමානි පන තානි, භො ආනන්ද, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චත්තාරි අනස්සාසිකානි බ්‍රහ්මචරියානි අක්ඛාතානි යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසල’’න්ති?

229. ''ඉධ, සන්දක, එකච්චො සත්ථා සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී අපරිසෙසං ඤාණදස්සනං පටිජානාති – 'චරතො ච මෙ තිට්ඨතො ච සුත්තස්ස ච ජාගරස්ස ච සතතං සමිතං ඤාණදස්සනං පච්චුපට්ඨිත'න්ති. සො සුඤ්ඤම්පි අගාරං පවිසති, පිණ්ඩම්පි න ලභති, කුක්කුරොපි ඩංසති, චණ්ඩෙනපි හත්ථිනා සමාගච්ඡති, චණ්ඩෙනපි අස්සෙන සමාගච්ඡති, චණ්ඩෙනපි ගොණෙන සමාගච්ඡති, ඉත්ථියාපි පුරිසස්සපි නාමම්පි ගොත්තම්පි පුච්ඡති, ගාමස්සපි නිගමස්සපි නාමම්පි මග්ගම්පි පුච්ඡති. සො 'කිමිද'න්ති පුට්ඨො සමානො 'සුඤ්ඤං මෙ අගාරං පවිසිතබ්බං අහොසි', තෙන පාවිසිං; 'පිණ්ඩම්පි අලද්ධබ්බං අහොසි', තෙන නාලත්ථං ; 'කුක්කුරෙන ඩංසිතබ්බං අහොසි', තෙනම්හි [තෙන (ක.), තෙනාසිං (?)] දට්ඨො; 'චණ්ඩෙන හත්ථිනා සමාගන්තබ්බං අහොසි', තෙන සමාගමිං; 'චණ්ඩෙන අස්සෙන සමාගන්තබ්බං අහොසි', තෙන සමාගමිං; 'චණ්ඩෙන ගොණෙන සමාගන්තබ්බං අහොසි', තෙන සමාගමිං; 'ඉත්ථියාපි පුරිසස්සපි නාමම්පි ගොත්තම්පි පුච්ඡිතබ්බං අහොසි', තෙන පුච්ඡිං; 'ගාමස්සපි නිගමස්සපි නාමම්පි මග්ගම්පි පුච්ඡිතබ්බං අහොසි', තෙන පුච්ඡින්ති. තත්‍ර, සන්දක, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'අයං ඛො භවං සත්ථා සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී අපරිසෙසං ඤාණදස්සනං පටිජානාති…පෙ…. 'ගාමස්සපි නිගමස්සපි නාමම්පි මග්ගම්පි පුච්ඡිතබ්බං අහොසි, තෙන පුච්ඡි'න්ති . සො 'අනස්සාසිකං ඉදං බ්‍රහ්මචරිය'න්ති – ඉති විදිත්වා තස්මා බ්‍රහ්මචරියා නිබ්බිජ්ජ පක්කමති. ඉදං ඛො, සන්දක, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන පඨමං අනස්සාසිකං බ්‍රහ්මචරියං අක්ඛාතං යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං.

230. ''පුන චපරං, සන්දක, ඉධෙකච්චො සත්ථා අනුස්සවිකො හොති අනුස්සවසච්චො. සො අනුස්සවෙන ඉතිහිතිහපරම්පරාය පිටකසම්පදාය ධම්මං දෙසෙති. අනුස්සවිකස්ස ඛො පන, සන්දක , සත්ථුනො අනුස්සවසච්චස්ස සුස්සුතම්පි හොති දුස්සුතම්පි හොති තථාපි හොති අඤ්ඤථාපි හොති. තත්‍ර, සන්දක, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'අයං ඛො භවං සත්ථා අනුස්සවිකො අනුස්සවසච්චො සො අනුස්සවෙන ඉතිහිතිහපරම්පරාය පිටකසම්පදාය ධම්මං දෙසෙති. අනුස්සවිකස්ස ඛො පන සත්ථුනො අනුස්සවසච්චස්ස සුස්සුතම්පි හොති දුස්සුතම්පි හොති තථාපි හොති අඤ්ඤථාපි හොති'. සො 'අනස්සාසිකං ඉදං බ්‍රහ්මචරිය'න්ති – ඉති විදිත්වා තස්මා බ්‍රහ්මචරියා නිබ්බිජ්ජ පක්කමති. ඉදං ඛො, සන්දක, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන දුතියං අනස්සාසිකං බ්‍රහ්මචරියං අක්ඛාතං යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං.

231. ''පුන චපරං, සන්දක, ඉධෙකච්චො සත්ථා තක්කී හොති වීමංසී. සො තක්කපරියාහතං වීමංසානුචරිතං සයංපටිභානං ධම්මං දෙසෙති. තක්කිස්ස ඛො පන, සන්දක, සත්ථුනො වීමංසිස්ස සුතක්කිතම්පි හොති දුත්තක්කිතම්පි හොති තථාපි හොති අඤ්ඤථාපි හොති. තත්‍ර, සන්දක, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'අයං ඛො භවං සත්ථා තක්කී වීමංසී. සො තක්කපරියාහතං වීමංසානුචරිතං සයංපටිභානං ධම්මං දෙසෙති. තක්කිස්ස ඛො පන සත්ථුනො වීමංසිස්ස සුතක්කිතම්පි හොති දුත්තක්කිතම්පි හොති තථාපි හොති අඤ්ඤථාපි හොති'. සො 'අනස්සාසිකං ඉදං බ්‍රහ්මචරිය'න්ති – ඉති විදිත්වා තස්මා බ්‍රහ්මචරියා නිබ්බිජ්ජ පක්කමති. ඉදං ඛො, සන්දක, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන තතියං අනස්සාසිකං බ්‍රහ්මචරියං අක්ඛාතං යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං.

232. ''පුන චපරං, සන්දක, ඉධෙකච්චො සත්ථා මන්දො හොති මොමූහො. සො මන්දත්තා මොමූහත්තා තත්ථ තත්ථ [තථා තථා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පඤ්හං පුට්ඨො සමානො වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජති අමරාවික්ඛෙපං – 'එවන්තිපි [එවම්පි (සී. පී.)] මෙ නො, තථාතිපි [තථාපි (සී. පී.)] මෙ නො, අඤ්ඤථාතිපි [අඤ්ඤථාපි (සී. පී.) ( ) සබ්බත්ථ නත්ථි] මෙ නො, නොතිපි මෙ නො, නො නොතිපි මෙ නො'ති. තත්‍ර, සන්දක, විඤ්ඤූ පුරිසො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'අයං ඛො භවං සත්ථා මන්දො මොමූහො. සො මන්දත්තා මොමූහත්තා තත්ථ තත්ථ පඤ්හං පුට්ඨො සමානො වාචාවික්ඛෙපං ආපජ්ජති අමරාවික්ඛෙපං – එවන්තිපි මෙ නො, තථාතිපි මෙ නො, අඤ්ඤථාතිපි මෙ නො, නොතිපි මෙ නො, නො නොතිපි මෙ නො'ති. සො 'අනස්සාසිකං ඉදං බ්‍රහ්මචරිය'න්ති – ඉති විදිත්වා තස්මා බ්‍රහ්මචරියා නිබ්බිජ්ජ පක්කමති. ඉදං ඛො, සන්දක, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චතුත්ථං අනස්සාසිකං බ්‍රහ්මචරියං අක්ඛාතං යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං.

''ඉමානි ඛො, (තානි සන්දක, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චත්තාරි අනස්සාසිකානි බ්‍රහ්මචරියානි අක්ඛාතානි යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසල''න්ති.

''අච්ඡරියං, භො ආනන්ද, අබ්භුතං, භො ආනන්ද! යාවඤ්චිදං තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චත්තාරි අනස්සාසිකානෙව බ්‍රහ්මචරියානි අනස්සාසිකානි බ්‍රහ්මචරියානීති අක්ඛාතානි යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං න වසෙය්‍ය, වසන්තො ච නාරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං. සො පන, භො ආනන්ද, සත්ථා කිං වාදී කිං අක්ඛායී යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං වසෙය්‍ය, වසන්තො ච ආරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසල''න්ති.

233. ''ඉධ, සන්දක, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා…පෙ…. [විත්ථාරො ම. නි. 2.9-10 කන්දරකසුත්තෙ] සො ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ විවිච්චෙව

කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. යස්මිං ඛො [යස්මිං ඛො පන (ස්‍යා. කං. ක.)], සන්දක, සත්ථරි සාවකො එවරූපං උළාරවිසෙසං අධිගච්ඡති තත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං වසෙය්‍ය, වසන්තො ච ආරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං.

‘‘පුන චපරං, සන්දක, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා…පෙ… දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. යස්මිං ඛො, සන්දක, සත්ථරි සාවකො එවරූපං උළාරවිසෙසං අධිගච්ඡති තත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං වසෙය්‍ය, වසන්තො ච ආරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං.

‘‘පුන චපරං, සන්දක, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති…පෙ…. තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. යස්මිං ඛො, සන්දක, සත්ථරි සාවකො එවරූපං උළාරවිසෙසං අධිගච්ඡති තත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං වසෙය්‍ය, වසන්තො ච ආරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං.

‘‘පුන චපරං, සන්දක, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා…පෙ…. චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. යස්මිං ඛො, සන්දක, සත්ථරි සාවකො එවරූපං උළාරවිසෙසං අධිගච්ඡති තත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං වසෙය්‍ය, වසන්තො ච ආරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. යස්මිං ඛො, සන්දක, සත්ථරි සාවකො එවරූපං උළාරවිසෙසං අධිගච්ඡති තත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං වසෙය්‍ය, වසන්තො ච ආරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. යස්මිං ඛො, සන්දක, සත්ථරි සාවකො එවරූපං උළාරවිසෙසං අධිගච්ඡති තත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං වසෙය්‍ය, වසන්තො ච ආරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසලං.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති; ‘ඉමෙ ආසවා’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති. විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. යස්මිං ඛො, සන්දක, සත්ථරි සාවකො එවරූපං උළාරවිසෙසං අධිගච්ඡති තත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො සසක්කං බ්‍රහ්මචරියං වසෙය්‍ය, වසන්තො ච ආරාධෙය්‍ය ඤායං ධම්මං කුසල’’න්ති.

234. ‘‘යො පන සො, භො ආනන්ද, භික්ඛු අරහං ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො පරිභුඤ්ජෙය්‍ය සො කාමෙ’’ති? ‘‘යො සො, සන්දක, භික්ඛු අරහං ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො අභබ්බො සො පඤ්චට්ඨානානි අජ්ඣාචරිතුං. අභබ්බො ඛීණාසවො භික්ඛු සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙතුං, අභබ්බො ඛීණාසවො භික්ඛු අදින්නං ථෙය්‍යසඞ්ඛාතං ආදාතුං, අභබ්බො ඛීණාසවො භික්ඛු මෙථුනං ධම්මං පටිසෙවෙතුං, අභබ්බො ඛීණාසවො භික්ඛු සම්පජානමුසා භාසිතුං, අභබ්බො ඛීණාසවො භික්ඛු සන්නිධිකාරකං කාමෙ පරිභුඤ්ජිතුං, සෙය්‍යථාපි පුබ්බෙ අගාරියභූතො. යො සො, සන්දක, භික්ඛු අරහං ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො අභබ්බො සො ඉමානි පඤ්චට්ඨානානි අජ්ඣාචරිතු’’න්ති.

235. ‘‘යො පන සො, භො ආනන්ද, භික්ඛු අරහං ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො තස්ස චරතො චෙව තිට්ඨතො ච සුත්තස්ස ච ජාගරස්ස ච සතතං සමිතං ඤාණදස්සනං පච්චුපට්ඨිතං – ‘ඛීණා මෙ ආසවා’’’ති? ‘‘තෙන හි, සන්දක, උපමං තෙ කරිස්සාමි; උපමායපිධෙකච්චෙ විඤ්ඤූ පුරිසා භාසිතස්ස අත්ථං ආජානන්ති. සෙය්‍යථාපි, සන්දක, පුරිසස්ස හත්ථපාදා ඡින්නා; තස්ස චරතො චෙව තිට්ඨතො ච සුත්තස්ස ච ජාගරස්ස ච සතතං සමිතං (ජානාති – ‘ඡින්නා මෙ හත්ථපාදා’ති, උදාහු පච්චවෙක්ඛමානො ජානාති – ‘ඡින්නා මෙ හත්ථපාදා’’’ති? ‘‘න ඛො, භො ආනන්ද, සො පුරිසො සතතං සමිතං ජානාති – ‘ඡින්නා මෙ හත්ථපාදා’ ති.) [(ඡින්නාව හත්ථපාදා,) (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අපි ච ඛො පන නං පච්චවෙක්ඛමානො ජානාති – ‘ඡින්නා මෙ හත්ථපාදා’’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො, සන්දක, යො සො භික්ඛු අරහං ඛීණාසවො වුසිතවා කතකරණීයො ඔහිතභාරො අනුප්පත්තසදත්ථො පරික්ඛීණභවසංයොජනො සම්මදඤ්ඤා විමුත්තො තස්ස

වරතො චෙව තිට්ඨතො ච සුත්තස්ස ච ජාගරස්ස ච සතතං සමිතං (ඤාණදස්සනං න පච්චුපට්ඨිතං – 'ඛීණා මෙ ආසවා'ති;) [(ඛීණාව ආසවා,) (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අපි ච ඛො පන නං පච්චවෙක්ඛමානො ජානාති – 'ඛීණා මෙ ආසවා'''ති.

236. ''කීවබහුකා පන, භො ආනන්ද, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ නියාතාරො''ති? ''න ඛො, සන්දක, එකංයෙව සතං න ද්වෙ සතානි න තීණි සතානි න චත්තාරි සතානි න පඤ්ච සතානි, අථ ඛො භියොව යෙ ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ නියාතාරො''ති. ''අච්ඡරියං, භො ආනන්ද, අබ්භුතං, භො ආනන්ද! න ච නාම සධම්මොක්කංසනා භවිස්සති, න පරධම්මවම්භනා, ආයතනෙ ච ධම්මදෙසනා තාව බහුකා ච නියාතාරො පඤ්ඤායිස්සන්ති. ඉමෙ පනාජීවකා පුත්තමතාය පුත්තා අත්තානඤ්චෙව උක්කංසෙන්ති, පරෙ ච වම්භෙන්ති තයො චෙව නියාතාරො පඤ්ඤපෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – නන්දං වච්ඡං, කිසං සංකිච්චං, මක්ඛලිං ගොසාල''න්ති. අථ ඛො සන්දකො පරිබ්බාජකො සකං පරිසං ආමන්තෙසි – ''චරන්තු භොන්තො සමණෙ ගොතමෙ බ්‍රහ්මචරියවාසො. න දානි සුකරං අම්හෙහි ලාභසක්කාරසිලොකෙ පරිච්චජිතු''න්ති. ඉති හිදං සන්දකො පරිබ්බාජකො සකං පරිසං උය්‍යොජෙසි භගවති බ්‍රහ්මචරියෙති.

සන්දකසුත්තං නිට්ඨිතං ඡට්ඨං.

7. මහාසකුලුදායිසුත්තං

237. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා පරිබ්බාජකා මොරනිවාපෙ පරිබ්බාජකාරාමෙ පටිවසන්ති, සෙය්‍යථිදං – අන්නභාරො වරධරො සකුලුදායී ච පරිබ්බාජකො අඤ්ඤෙ ච අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා පරිබ්බාජකා. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසි. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ''අතිප්පගො ඛො තාව රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිතුං. යංනූනාහං යෙන මොරනිවාපො පරිබ්බාජකාරාමො යෙන සකුලුදායී පරිබ්බාජකො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍ය''න්ති. අථ ඛො භගවා යෙන මොරනිවාපො පරිබ්බාජකාරාමො තෙනුපසඞ්කමි. තෙන ඛො පන සමයෙන සකුලුදායී පරිබ්බාජකො මහතියා පරිබ්බාජකපරිසාය සද්ධිං නිසින්නො හොති උන්නාදිනියා උච්චාසද්දමහාසද්දාය අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං කථෙන්තියා, සෙය්‍යථිදං – රාජකථං චොරකථං මහාමත්තකථං සෙනාකථං භයකථං යුද්ධකථං අන්නකථං පානකථං වත්ථකථං සයනකථං මාලාකථං ගන්ධකථං ඤාතිකථං යානකථං ගාමකථං නිගමකථං නගරකථං ජනපදකථං ඉත්ථිකථං සූරකථං විසිඛාකථං කුම්භට්ඨානකථං පුබ්බපෙතකථං නානත්තකථං ලොකක්ඛායිකං සමුද්දක්ඛායිකං ඉතිභවාභවකථං ඉති වා. අද්දසා ඛො සකුලුදායී පරිබ්බාජකො භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන සකං පරිසං සණ්ඨාපෙති – ''අප්පසද්දා භොන්තො හොන්තු; මා භොන්තො සද්දමකත්ථ. අයං සමණො ගොතමො ආගච්ඡති; අප්පසද්දකාමො ඛො පන සො ආයස්මා අප්පසද්දස්ස වණ්ණවාදී. අප්පෙව නාම අප්පසද්දං පරිසං විදිත්වා උපසඞ්කමිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා''ති. අථ ඛො තෙ පරිබ්බාජකා තුණ්හී අහෙසුං. අථ ඛො භගවා යෙන සකුලුදායී පරිබ්බාජකො තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො සකුලුදායී පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ''එතු ඛො, භන්තෙ, භගවා. ස්වාගතං, භන්තෙ, භගවතො. චිරස්සං ඛො, භන්තෙ, භගවා ඉමං පරියායමකාසි යදිදං ඉධාගමනාය. නිසීදතු, භන්තෙ, භගවා; ඉදමාසනං පඤ්ඤත්ත''න්ති. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. සකුලුදායීපි ඛො පරිබ්බාජකො අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො සකුලුදායිං පරිබ්බාජකං භගවා එතදවොච –

238. ''කායනුත්ථ , උදායි, එතරහි කථාය සන්නිසින්නා, කා ච පන වො අන්තරාකථා විප්පකතා''ති? ''තිට්ඨතෙසා, භන්තෙ, කථා යාය මයං එතරහි කථාය සන්නිසින්නා. නෙසා, භන්තෙ, කථා භගවතො දුල්ලභා භවිස්සති පච්ඡාපි සවනාය. පුරිමානි, භන්තෙ, දිවසානි පුරිමතරානි නානාතිත්ථියානං සමණබ්‍රාහ්මණානං කුතූහලසාලායං සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – 'ලාභා වත, භො, අඞ්ගමගධානං, සුලද්ධලාභා වත, භො, අඞ්ගමගධානං! තත්‍රිමෙ [යත්‍රිමෙ (සී.)] සමණබ්‍රාහ්මණා සඞ්ඝිනො ගණිනො ගණාචරියා ඤාතා යසස්සිනො තිත්ථකරා සාධුසම්මතා බහුජනස්ස රාජගහං වස්සාවාසං ඔසටා. අයම්පි ඛො පූරණො කස්සපො සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස; සොපි රාජගහං වස්සාවාසං ඔසටො. අයම්පි ඛො මක්ඛලි ගොසාලො…පෙ…. අජිතො කෙසකම්බලො… පකුධො කච්චායනො… සඤ්ජයො බෙලට්ඨපුත්තො… නිගණ්ඨො නාටපුත්තො සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස; සොපි රාජගහං වස්සාවාසං ඔසටො. අයම්පි ඛො සමණො ගොතමො සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස; සොපි රාජගහං වස්සාවාසං ඔසටො. කො නු ඛො ඉමෙසං භවතං සමණබ්‍රාහ්මණානං සඞ්ඝීනං ගණීනං ගණාචරියානං ඤාතානං යසස්සීනං තිත්ථකරානං සාධුසම්මතානං බහුජනස්ස සාවකානං සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො, කඤ්ච පන සාවකා සක්කත්වා ගරුං කත්වා [ගරුකත්වා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] උපනිස්සාය විහරන්ති'''ති?

239. ''තත්‍රෙකච්චෙ එවමාහංසු – 'අයං ඛො පූරණො කස්සපො සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස; සො ච ඛො සාවකානං න සක්කතො න ගරුකතො න මානිතො න පූජිතො, න ච පන පූරණං කස්සපං සාවකා සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති. භූතපුබ්බං පූරණො කස්සපො අනෙකසතාය පරිසාය ධම්මං දෙසෙති. තත්‍රඤ්ඤතරො පූරණස්ස කස්සපස්ස සාවකො සද්දමකාසි – ''මා

හොන්තො පූරණං කස්සපං එතමත්ථං පුච්ඡිත්ථ; නෙසො එතං ජානාති; මයමෙතං ජානාම, අම්හෙ එතමත්ථං පුච්ඡථ; මයමෙතං භවන්තානං බ්‍යාකරිස්සාමා''ති. භූතපුබ්බං පූරණො කස්සපො බාහා පග්ගය්හ කන්දන්තො න ලභති – ''අප්පසද්දා භොන්තො හොන්තු, මා භොන්තො සද්දමකත්ථ. නෙතෙ, භවන්තෙ, පුච්ඡන්ති, අම්හෙ එතෙ පුච්ඡන්ති; මයමෙතෙසං බ්‍යාකරිස්සාමා''ති. බහූ ඛො පන පූරණස්ස කස්සපස්ස සාවකා වාදං ආරොපෙත්වා අපක්කන්තා – ''න ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි, අහං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාමි , කිං ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානිස්සසි? මිච්ඡාපටිපන්නො ත්වමසි, අහමස්මි සම්මාපටිපන්නො, සහිතං මෙ, අසහිතං තෙ, පුරෙවචනීයං පච්ඡා අවච, පච්ඡාවචනීයං පුරෙ අවච, අධිචිණ්ණං තෙ විපරාවත්තං, ආරොපිතො තෙ වාදො, නිග්ගහිතොසි, චර වාදප්පමොක්ඛාය, නිබ්බෙඨෙහි වා සචෙ පහොසී''ති. ඉති පූරණො කස්සපො සාවකානං න සක්කතො න ගරුකතො න මානිතො න පූජිතො, න ච පන පූරණං කස්සපං සාවකා සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති. අක්කුට්ඨො ච පන පූරණො කස්සපො ධම්මක්කොසෙනා'''ති.

''එකච්චෙ එවමාහංසු – 'අයම්පි ඛො මක්ඛලි ගොසාලො…පෙ…. අජිතො කෙසකම්බලො… පකුධො කච්චායනො… සඤ්ජයො බෙලට්ඨපුත්තො… නිගණ්ඨො නාටපුත්තො සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස; සො ච ඛො සාවකානං න සක්කතො න ගරුකතො න මානිතො න පූජිතො, න ච පන නිගණ්ඨං නාටපුත්තං සාවකා සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති. භූතපුබ්බං නිගණ්ඨො නාටපුත්තො අනෙකසතාය පරිසාය ධම්මං දෙසෙති. තත්‍රඤ්ඤතරො නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස සාවකො සද්දමකාසි – මා භොන්තො නිගණ්ඨං නාටපුත්තං එතමත්ථං පුච්ඡිත්ථ; නෙසො එතං ජානාති; මයමෙතං ජානාම, අම්හෙ එතමත්ථං පුච්ඡථ; මයමෙතං භවන්තානං බ්‍යාකරිස්සාමාති. භූතපුබ්බං නිගණ්ඨො නාටපුත්තො බාහා පග්ගය්හ කන්දන්තො න ලභති – ''අප්පසද්දා භොන්තො හොන්තු, මා භොන්තො සද්දමකත්ථ. නෙතෙ භවන්තෙ පුච්ඡන්ති, අම්හෙ එතෙ පුච්ඡන්ති; මයමෙතෙසං බ්‍යාකරිස්සාමා''ති. බහූ ඛො පන නිගණ්ඨස්ස නාටපුත්තස්ස සාවකා වාදං ආරොපෙත්වා අපක්කන්තා – ''න ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාසි, අහං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානාමි. කිං ත්වං ඉමං ධම්මවිනයං ආජානිස්සසි? මිච්ඡාපටිපන්නො ත්වමසි. අහමස්මි සම්මාපටිපන්නො. සහිතං මෙ අසහිතං තෙ, පුරෙවචනීයං පච්ඡා අවච, පච්ඡාවචනීයං පුරෙ අවච, අධිචිණ්ණං තෙ විපරාවත්තං, ආරොපිතො තෙ වාදො, නිග්ගහිතොසි, චර වාදප්පමොක්ඛාය, නිබ්බෙඨෙහි වා සචෙ පහොසී''ති. ඉති නිගණ්ඨො නාටපුත්තො සාවකානං න සක්කතො න ගරුකතො න මානිතො න පූජිතො, න ච පන නිගණ්ඨං නාටපුත්තං සාවකා සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති. අක්කුට්ඨො ච පන නිගණ්ඨො නාටපුත්තො ධම්මක්කොසෙනා'''ති.

240. ''එකච්චෙ එවමාහංසු – 'අයම්පි ඛො සමණො ගොතමො සඞ්ඝී චෙව ගණී ච ගණාචරියො ච ඤාතො යසස්සී තිත්ථකරො සාධුසම්මතො බහුජනස්ස; සො ච ඛො සාවකානං සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො, සමණඤ්ච පන ගොතමං සාවකා සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති. භූතපුබ්බං සමණො ගොතමො අනෙකසතාය පරිසාය ධම්මං දෙසෙසි. තත්‍රඤ්ඤතරො සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකො උක්කාසි. තමෙනාඤ්ඤතරො සබ්‍රහ්මචාරී ජණ්ණුකෙන [ජණ්ණුකෙ (සී.)] ඝට්ටෙසි – ''අප්පසද්දො ආයස්මා හොතු, මායස්මා සද්දමකාසි, සත්ථා නො භගවා ධම්මං දෙසෙසී''ති. යස්මිං සමයෙ සමණො ගොතමො අනෙකසතාය පරිසාය ධම්මං දෙසෙති, නෙව තස්මිං සමයෙ සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකානං ඛිපිතසද්දො වා හොති උක්කාසිතසද්දො වා. තමෙනං මහාජනකායො පච්චාසීසමානරූපො [පච්චාසිං සමානරූපො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පච්චුපට්ඨිතො හොති – ''යං නො භගවා ධම්මං භාසිස්සති තං නො සොස්සාමා''ති. සෙය්‍යථාපි නාම පුරිසො චාතුම්මහාපථෙ ඛුද්දමධුං [ඛුද්දං මධුං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අනෙලකං පීළෙය්‍ය [උප්පීළෙය්‍ය (සී.)]. තමෙනං මහාජනකායො පච්චාසීසමානරූපො පච්චුපට්ඨිතො අස්ස. එවමෙව යස්මිං සමයෙ සමණො ගොතමො අනෙකසතාය පරිසාය ධම්මං දෙසෙති, නෙව තස්මිං සමයෙ සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකානං ඛිපිතසද්දො වා හොති උක්කාසිතසද්දො වා. තමෙනං මහාජනකායො පච්චාසීසමානරූපො පච්චුපට්ඨිතො හොති – ''යං නො භගවා ධම්මං භාසිස්සති තං නො සොස්සාමා''ති. යෙපි සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකා සබ්‍රහ්මචාරීහි සම්පයොජෙත්වා සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තන්ති තෙපි සත්ථු චෙව වණ්ණවාදිනො හොන්ති, ධම්මස්ස ච වණ්ණවාදිනො හොන්ති, සඞ්ඝස්ස ච වණ්ණවාදිනො හොන්ති, අත්තගරහිනොයෙව හොන්ති අනඤ්ඤගරහිනො, ''මයමෙවම්හා අලක්ඛිකා මයං අප්පපුඤ්ඤා තෙ මයං එවං ස්වාක්ඛාතෙ ධම්මවිනයෙ පබ්බජිත්වා නාසක්ඛිම්හා යාවජීවං පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරිතු''න්ති. තෙ ආරාමිකභූතා වා උපාසකභූතා වා පඤ්චසික්ඛාපදෙ සමාදාය වත්තන්ති. ඉති සමණො ගොතමො සාවකානං සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො, සමණඤ්ච පන ගොතමං සාවකා සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති'''ති.

241. ''කති පන ත්වං, උදායි, මයි ධම්මෙ සමනුපස්සසි, යෙහි මමං [මම (සබ්බත්ථ)] සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති [ගරුකරොන්ති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්තී''ති? ''පඤ්ච ඛො අහං, භන්තෙ, භගවති ධම්මෙ සමනුපස්සාමි යෙහි භගවන්තං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති. කතමෙ පඤ්ච? භගවා හි, භන්තෙ, අප්පාහාරො, අප්පාහාරතාය ච වණ්ණවාදී. යම්පි, භන්තෙ, භගවා අප්පාහාරො, අප්පාහාරතාය ච වණ්ණවාදී ඉමං ඛො අහං, භන්තෙ, භගවති පඨමං ධම්මං සමනුපස්සාමි යෙන භගවන්තං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති.

''පුන චපරං, භන්තෙ, භගවා සන්තුට්ඨො ඉතරීතරෙන චීවරෙන, ඉතරීතරචීවරසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී. යම්පි, භන්තෙ, භගවා සන්තුට්ඨො ඉතරීතරෙන චීවරෙන, ඉතරීතරචීවරසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී, ඉමං ඛො අහං, භන්තෙ,

භගවති දුතියං ධම්මං සමනුපස්සාමි යෙන භගවන්තං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, භගවා සන්තුට්ඨො ඉතරීතරෙන පිණ්ඩපාතෙන, ඉතරීතරපිණ්ඩපාතසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී. යම්පි, භන්තෙ, භගවා සන්තුට්ඨො ඉතරීතරෙන පිණ්ඩපාතෙන, ඉතරීතරපිණ්ඩපාතසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී, ඉමං ඛො අහං, භන්තෙ, භගවති තතියං ධම්මං සමනුපස්සාමි යෙන භගවන්තං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, භගවා සන්තුට්ඨො ඉතරීතරෙන සෙනාසනෙන, ඉතරීතරසෙනාසනසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී. යම්පි, භන්තෙ, භගවා සන්තුට්ඨො ඉතරීතරෙන සෙනාසනෙන, ඉතරීතරසෙනාසනසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී, ඉමං ඛො අහං, භන්තෙ, භගවති චතුත්ථං ධම්මං සමනුපස්සාමි යෙන භගවන්තං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති.

‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, භගවා පවිවිත්තො, පවිවෙකස්ස ච වණ්ණවාදී . යම්පි, භන්තෙ, භගවා පවිවිත්තො, පවිවෙකස්ස ච වණ්ණවාදී, ඉමං ඛො අහං, භන්තෙ, භගවති පඤ්චමං ධම්මං සමනුපස්සාමි යෙන භගවන්තං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති.

‘‘ඉමෙ ඛො අහං, භන්තෙ, භගවති පඤ්ච ධම්මෙ සමනුපස්සාමි යෙහි භගවන්තං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති’’ති.

242. ‘‘‘අප්පාහාරො සමණො ගොතමො, අප්පාහාරතාය ච වණ්ණවාදී’ති, ඉති චෙ මං, උදායි, සාවකා සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං, සන්ති ඛො පන මෙ, උදායි, සාවකා කොසකාහාරාපි අඩ්ඪකොසකාහාරාපි බෙලුවාහාරාපි අඩ්ඪබෙලුවාහාරාපි. අහං ඛො පන, උදායි, අප්පෙකදා ඉමිනා පත්තෙන සමතිත්තිකම්පි භුඤ්ජාමි භියොපි භුඤ්ජාමි. ‘අප්පාහාරො සමණො ගොතමො, අප්පාහාරතාය ච වණ්ණවාදී’ති, ඉති චෙ මං, උදායි, සාවකා සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං, යෙ තෙ, උදායි, මම සාවකා කොසකාහාරාපි අඩ්ඪකොසකාහාරාපි බෙලුවාහාරාපි අඩ්ඪබෙලුවාහාරාපි න මං තෙ ඉමිනා ධම්මෙන සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං.

‘‘‘සන්තුට්ඨො සමණො ගොතමො ඉතරීතරෙන චීවරෙන, ඉතරීතරචීවරසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී’ති, ඉති චෙ මං, උදායි, සාවකා සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං, සන්ති ඛො පන මෙ, උදායි, සාවකා පංසුකූලිකා ලූඛචීවරධරා තෙ සුසානා වා සඞ්කාරකූටා වා පාපණිකා වා නන්තකානි [පාපණිකානි වා නන්තකානි වා (සී.)] උච්චිනිත්වා [උච්ඡින්දිත්වා (ක.)] සඞ්ඝාටිං කරිත්වා ධාරෙන්ති. අහං ඛො පනුදායි, අප්පෙකදා ගහපතිචීවරානි ධාරෙමි දළ්හානි සත්ථලූඛානි අලාබුලොමසානි. ‘සන්තුට්ඨො සමණො ගොතමො ඉතරීතරෙන චීවරෙන, ඉතරීතරචීවරසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී’ති, ඉති චෙ මං, උදායි, සාවකා සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං, යෙ තෙ, උදායි, මම සාවකා පංසුකූලිකා ලූඛචීවරධරා තෙ සුසානා වා සඞ්කාරකූටා වා පාපණිකා වා නන්තකානි උච්චිනිත්වා සඞ්ඝාටිං කරිත්වා ධාරෙන්ති, න මං තෙ ඉමිනා ධම්මෙන සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං.

‘‘‘සන්තුට්ඨො සමණො ගොතමො ඉතරීතරෙන පිණ්ඩපාතෙන, ඉතරීතරපිණ්ඩපාතසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී’ති, ඉති චෙ මං, උදායි, සාවකා සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං, සන්ති ඛො පන මෙ, උදායි, සාවකා පිණ්ඩපාතිකා සපදානචාරිනො උඤ්ඡාසකෙ වතෙ රතා, තෙ අන්තරඝරං පවිට්ඨා සමානා ආසනෙනපි නිමන්තියමානා න සාදියන්ති. අහං ඛො පනුදායි, අප්පෙකදා නිමන්තනෙපි [නිමන්තනස්සාපි (ක.)] භුඤ්ජාමි සාලීනං ඔදනං විචිතකාළකං අනෙකසූපං අනෙකබ්‍යඤ්ජනං. ‘සන්තුට්ඨො සමණො ගොතමො ඉතරීතරෙන පිණ්ඩපාතෙන, ඉතරීතරපිණ්ඩපාතසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී’ති, ඉති චෙ මං, උදායි, සාවකා සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං, යෙ තෙ, උදායි, මම සාවකා පිණ්ඩපාතිකා සපදානචාරිනො උඤ්ඡාසකෙ වතෙ රතා තෙ අන්තරඝරං පවිට්ඨා සමානා ආසනෙනපි නිමන්තියමානා න සාදියන්ති, න මං තෙ ඉමිනා ධම්මෙන සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං.

‘‘‘සන්තුට්ඨො සමණො ගොතමො ඉතරීතරෙන සෙනාසනෙන, ඉතරීතරසෙනාසනසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී’ති, ඉති චෙ මං, උදායි, සාවකා සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං, සන්ති ඛො පන මෙ, උදායි, සාවකා රුක්ඛමූලිකා අබ්භොකාසිකා, තෙ අට්ඨමාසෙ ඡන්නං න උපෙන්ති. අහං ඛො පනුදායි, අප්පෙකදා කූටාගාරෙසුපි විහරාමි උල්ලිත්තාවලිත්තෙසු නිවාතෙසු ඵුසිතග්ගළෙසු [ඵුස්සිතග්ගළෙසු (සී. පී.)] පිහිතවාතපානෙසු. ‘සන්තුට්ඨො සමණො ගොතමො ඉතරීතරෙන සෙනාසනෙන, ඉතරීතරසෙනාසනසන්තුට්ඨියා ච වණ්ණවාදී’ති, ඉති චෙ මං, උදායි, සාවකා සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං

පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං, යෙ තෙ, උදායි, මම සාවකා රුක්ඛමූලිකා අබ්භොකාසිකා තෙ අට්ඨමාසෙ ඡන්නං න උපෙන්ති, න මං තෙ ඉමිනා ධම්මෙන සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං.

‘‘‘පවිවිත්තො සමණො ගොතමො, පවිවෙකස්ස ච වණ්ණවාදී’ති, ඉති චෙ මං, උදායි, සාවකා සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං, සන්ති ඛො පන මෙ, උදායි, සාවකා ආරඤ්ඤිකා පන්තසෙනාසනා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරන්ති, තෙ අන්වද්ධමාසං සඞ්ඝමජ්ඣෙ ඔසරන්ති පාතිමොක්ඛුද්දෙසාය. අහං ඛො පනුදායි, අප්පෙකදා ආකිණ්ණො විහරාමි භික්ඛූහි භික්ඛුනීහි උපාසකෙහි උපාසිකාහි රඤ්ඤා රාජමහාමත්තෙහි තිත්ථියෙහි තිත්ථියසාවකෙහි. ‘පවිවිත්තො සමණො ගොතමො, පවිවෙකස්ස ච වණ්ණවාදී’ති, ඉති චෙ මං, උදායි, සාවකා සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං, යෙ තෙ, උදායි, මම සාවකා ආරඤ්ඤකා පන්තසෙනාසනා අරඤ්ඤවනපත්ථානි පන්තානි සෙනාසනානි අජ්ඣොගාහෙත්වා විහරන්ති තෙ අන්වද්ධමාසං සඞ්ඝමජ්ඣෙ ඔසරන්ති පාතිමොක්ඛුද්දෙසාය, න මං තෙ ඉමිනා ධම්මෙන සක්කරෙය්‍යුං ගරුං කරෙය්‍යුං මානෙය්‍යුං පූජෙය්‍යුං, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරෙය්‍යුං.

‘‘ඉති ඛො, උදායි, න මමං සාවකා ඉමෙහි පඤ්චහි ධම්මෙහි සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති.

243. ‘‘අත්ථි ඛො, උදායි, අඤ්ඤෙ ච පඤ්ච ධම්මා යෙහි පඤ්චහි ධම්මෙහි මමං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති , සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති. කතමෙ පඤ්ච? ඉධුදායි, මමං සාවකා අධිසීලෙ සම්භාවෙන්ති – ‘සීලවා සමණො ගොතමො පරමෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො’ති. යම්පුදායි [යමුදායි (ස්‍යා. ක.)], මමං සාවකා අධිසීලෙ සම්භාවෙන්ති – ‘සීලවා සමණො ගොතමො පරමෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො’ති, අයං ඛො, උදායි , පඨමො ධම්මො යෙන මමං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති.

244. ‘‘පුන චපරං, උදායි, මමං සාවකා අභික්කන්තෙ ඤාණදස්සනෙ සම්භාවෙන්ති – ‘ජානංයෙවාහ සමණො ගොතමො – ජානාමීති, පස්සංයෙවාහ සමණො ගොතමො – පස්සාමීති; අභිඤ්ඤාය සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙති නො අනභිඤ්ඤාය; සනිදානං සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙති නො අනිදානං; සප්පාටිහාරියං සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙති නො අප්පාටිහාරිය’න්ති. යම්පුදායි, මමං සාවකා අභික්කන්තෙ ඤාණදස්සනෙ සම්භාවෙන්ති – ‘ජානංයෙවාහ සමණො ගොතමො – ජානාමීති, පස්සංයෙවාහ සමණො ගොතමො – පස්සාමීති; අභිඤ්ඤාය සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙති නො අනභිඤ්ඤාය; සනිදානං සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙති නො අනිදානං; සප්පාටිහාරියං සමණො ගොතමො ධම්මං දෙසෙති නො අප්පාටිහාරිය’න්ති, අයං ඛො, උදායි, දුතියො ධම්මො යෙන මමං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති.

245. ‘‘පුන චපරං, උදායි, මමං සාවකා අධිපඤ්ඤාය සම්භාවෙන්ති – ‘පඤ්ඤවා සමණො ගොතමො පරමෙන පඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො; තං වත අනාගතං වාදපථං න දක්ඛති, උප්පන්නං වා පරප්පවාදං න සහධම්මෙන සුනිග්ගහිතං නිග්ගණ්හිස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති’. තං කිං මඤ්ඤසි, උදායි, අපි නු මෙ සාවකා එවං ජානන්තා එවං පස්සන්තා අන්තරන්තරා කථං ඔපාතෙය්‍යු’’න්ති?

‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’.

‘‘න ඛො පනාහං, උදායි, සාවකෙසු අනුසාසනිං පච්චාසීසාමි [පච්චාසිංසාමි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]; අඤ්ඤදත්ථු මමයෙව සාවකා අනුසාසනිං පච්චාසීසන්ති.

‘‘යම්පුදායි, මමං සාවකා අධිපඤ්ඤාය සම්භාවෙන්ති – ‘පඤ්ඤවා සමණො ගොතමො පරමෙන පඤ්ඤාක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො; තං වත අනාගතං වාදපථං න දක්ඛති, උප්පන්නං වා පරප්පවාදං න සහධම්මෙන නිග්ගහිතං නිග්ගණ්හිස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති’. අයං ඛො, උදායි, තතියො ධම්මො යෙන මමං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති.

246. ‘‘පුන චපරං, උදායි, මම සාවකා යෙන දුක්ඛෙන දුක්ඛොතිණ්ණා දුක්ඛපරෙතා තෙ මං උපසඞ්කමිත්වා දුක්ඛං අරියසච්චං පුච්ඡන්ති, තෙසාහං දුක්ඛං අරියසච්චං පුට්ඨො බ්‍යාකරොමි, තෙසාහං චිත්තං ආරාධෙමි පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙන; තෙ මං දුක්ඛසමුදයං... දුක්ඛනිරොධං... දුක්ඛනිරොධගාමිනිං පටිපදං අරියසච්චං පුච්ඡන්ති, තෙසාහං දුක්ඛනිරොධගාමිනිං පටිපදං අරියසච්චං පුට්ඨො බ්‍යාකරොමි , තෙසාහං චිත්තං ආරාධෙමි පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙන. යම්පුදායි, මම සාවකා යෙන දුක්ඛෙන දුක්ඛොතිණ්ණා දුක්ඛපරෙතා තෙ මං උපසඞ්කමිත්වා දුක්ඛං අරියසච්චං පුච්ඡන්ති, තෙසාහං දුක්ඛං අරියසච්චං පුට්ඨො බ්‍යාකරොමි, තෙසාහං චිත්තං ආරාධෙමි පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙන. තෙ මං දුක්ඛසමුදයං ... දුක්ඛනිරොධං... දුක්ඛනිරොධගාමිනිං පටිපදං අරියසච්චං පුච්ඡන්ති. තෙසාහං දුක්ඛනිරොධගාමිනිං පටිපදං අරියසච්චං පුට්ඨො බ්‍යාකරොමි. තෙසාහං චිත්තං ආරාධෙමි පඤ්හස්ස

වෙය්‍යාකරණෙන. අයං ඛො, උදායි, චතුත්ථො ධම්මො යෙන මමං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති.

247. ‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා චත්තාරො සතිපට්ඨානෙ භාවෙන්ති. ඉධුදායි, භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං; වෙදනාසු වෙදනානුපස්සී විහරති… චිත්තෙ චිත්තානුපස්සී විහරති… ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපී සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා චත්තාරො සම්මප්පධානෙ භාවෙන්ති. ඉධුදායි , භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති, වීරියං ආරභති, චිත්තං පග්ගණ්හාති, පදහති; උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති, වීරියං ආරභති, චිත්තං පග්ගණ්හාති, පදහති; අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති, වීරියං ආරභති, චිත්තං පග්ගණ්හාති, පදහති; උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති, වායමති, වීරියං ආරභති, චිත්තං පග්ගණ්හාති, පදහති. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා චත්තාරො ඉද්ධිපාදෙ භාවෙන්ති. ඉධුදායි, භික්ඛු ඡන්දසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, වීරියසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, චිත්තසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති, වීමංසාසමාධිපධානසඞ්ඛාරසමන්නාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා පඤ්චින්ද්‍රියානි භාවෙන්ති. ඉධුදායි , භික්ඛු සද්ධින්ද්‍රියං භාවෙති උපසමගාමිං සම්බොධගාමිං; වීරියින්ද්‍රියං භාවෙති…පෙ…. සතින්ද්‍රියං භාවෙති… සමාධින්ද්‍රියං භාවෙති… පඤ්ඤින්ද්‍රියං භාවෙති උපසමගාමිං සම්බොධගාමිං. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා පඤ්ච බලානි භාවෙන්ති. ඉධුදායි, භික්ඛු සද්ධාබලං භාවෙති උපසමගාමිං සම්බොධගාමිං; වීරියබලං භාවෙති…පෙ…. සතිබලං භාවෙති… සමාධිබලං භාවෙති… පඤ්ඤාබලං භාවෙති උපසමගාමිං සම්බොධගාමිං. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා සත්තබොජ්ඣඞ්ගෙ භාවෙන්ති. ඉධුදායි, භික්ඛු සතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ගපරිණාමිං; ධම්මවිචයසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති…පෙ…. වීරියසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති… පීතිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති… පස්සද්ධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති… සමාධිසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති… උපෙක්ඛාසම්බොජ්ඣඞ්ගං භාවෙති විවෙකනිස්සිතං විරාගනිස්සිතං නිරොධනිස්සිතං වොස්සග්ගපරිණාමිං. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා අරියං අට්ඨඞ්ගිකං මග්ගං භාවෙන්ති. ඉධුදායි, භික්ඛු සම්මාදිට්ඨිං භාවෙති, සම්මාසඞ්කප්පං භාවෙති, සම්මාවාචං භාවෙති , සම්මාකම්මන්තං භාවෙති, සම්මාආජීවං භාවෙති, සම්මාවායාමං භාවෙති, සම්මාසතිං භාවෙති, සම්මාසමාධිං භාවෙති. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

248. ‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා අට්ඨ විමොක්ඛෙ භාවෙන්ති. රූපී රූපානි පස්සති, අයං පඨමො විමොක්ඛො; අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී බහිද්ධා රූපානි පස්සති, අයං දුතියො විමොක්ඛො; සුභන්තෙව අධිමුත්තො හොති, අයං තතියො විමොක්ඛො; සබ්බසො රූපසඤ්ඤානං සමතික්කමා පටිඝසඤ්ඤානං අත්ථඞ්ගමා නානත්තසඤ්ඤානං අමනසිකාරා ‘අනන්තො ආකාසො’ති ආකාසානඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං චතුත්ථො විමොක්ඛො; සබ්බසො ආකාසානඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘අනන්තං විඤ්ඤාණ’න්ති විඤ්ඤාණඤ්චායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං පඤ්චමො විමොක්ඛො; සබ්බසො විඤ්ඤාණඤ්චායතනං සමතික්කම්ම ‘නත්ථි කිඤ්චී’ති ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං ඡට්ඨො විමොක්ඛො; සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං සත්තමො විමොක්ඛො; සබ්බසො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම සඤ්ඤාවෙදයිතනිරොධං උපසම්පජ්ජ විහරති, අයං අට්ඨමො විමොක්ඛො. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

249. ‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා අට්ඨ අභිභායතනානි භාවෙන්ති. අජ්ඣත්තං රූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි, පස්සාමී’ති එවං සඤ්ඤී හොති. ඉදං පඨමං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං රූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි, පස්සාමී’ති එවං සඤ්ඤී හොති. ඉදං දුතියං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පරිත්තානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි, පස්සාමී’ති එවං සඤ්ඤී හොති. ඉදං තතියං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති අප්පමාණානි සුවණ්ණදුබ්බණ්ණානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි, පස්සාමී’ති එවං සඤ්ඤී හොති. ඉදං චතුත්ථං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති නීලානි නීලවණ්ණානි නීලනිදස්සනානි නීලනිභාසානි. සෙය්‍යථාපි නාම උමාපුප්ඵං නීලං නීලවණ්ණං නීලනිදස්සනං නීලනිභාසං, සෙය්‍යථාපි වා පන තං වත්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමට්ඨං නීලං නීලවණ්ණං නීලනිදස්සනං නීලනිභාසං; එවමෙව අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති නීලානි නීලවණ්ණානි නීලනිදස්සනානි නීලනිභාසානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි, පස්සාමී’ති එවං සඤ්ඤී හොති. ඉදං පඤ්චමං අභිභායතනං .

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පීතානි පීතවණ්ණානි පීතනිදස්සනානි පීතනිභාසානි. සෙය්‍යථාපි නාම කණිකාරපුප්ඵං පීතං පීතවණ්ණං පීතනිදස්සනං පීතනිභාසං, සෙය්‍යථාපි වා පන තං වත්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමට්ඨං පීතං පීතවණ්ණං පීතනිදස්සනං පීතනිභාසං; එවමෙව අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති පීතානි පීතවණ්ණානි පීතනිදස්සනානි පීතනිභාසානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි, පස්සාමී’ති එවං සඤ්ඤී හොති. ඉදං ඡට්ඨං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ලොහිතකානි ලොහිතකවණ්ණානි ලොහිතකනිදස්සනානි ලොහිතකනිභාසානි. සෙය්‍යථාපි නාම බන්ධුජීවකපුප්ඵං ලොහිතකං ලොහිතකවණ්ණං ලොහිතකනිදස්සනං ලොහිතකනිභාසං, සෙය්‍යථාපි වා පන තං වත්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමට්ඨං ලොහිතකං ලොහිතකවණ්ණං ලොහිතකනිදස්සනං ලොහිතකනිභාසං; එවමෙව අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ලොහිතකානි ලොහිතකවණ්ණානි ලොහිතකනිදස්සනානි ලොහිතකනිභාසානි. ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි, පස්සාමී’ති එවං සඤ්ඤී හොති. ඉදං සත්තමං අභිභායතනං.

‘‘අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ඔදාතානි ඔදාතවණ්ණානි ඔදාතනිදස්සනානි ඔදාතනිභාසානි. සෙය්‍යථාපි නාම ඔසධිතාරකා ඔදාතා ඔදාතවණ්ණා ඔදාතනිදස්සනා ඔදාතනිභාසා, සෙය්‍යථාපි වා පන තං වත්ථං බාරාණසෙය්‍යකං උභතොභාගවිමට්ඨං ඔදාතං ඔදාතවණ්ණං ඔදාතනිදස්සනං ඔදාතනිභාසං; එවමෙව අජ්ඣත්තං අරූපසඤ්ඤී එකො බහිද්ධා රූපානි පස්සති ඔදාතානි ඔදාතවණ්ණානි ඔදාතනිදස්සනානි ඔදාතනිභාසානි . ‘තානි අභිභුය්‍ය ජානාමි , පස්සාමී’ති එවංසඤ්ඤී හොති. ඉදං අට්ඨමං අභිභායතනං. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

250. ‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා දස කසිණායතනානි භාවෙන්ති. පථවීකසිණමෙකො සඤ්ජානාති උද්ධමධො තිරියං අද්වයං අප්පමාණං; ආපොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති…පෙ…. තෙජොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති… වායොකසිණමෙකො සඤ්ජානාති… නීලකසිණමෙකො සඤ්ජානාති… පීතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති… ලොහිතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති… ඔදාතකසිණමෙකො සඤ්ජානාති… ආකාසකසිණමෙකො සඤ්ජානාති … විඤ්ඤාණකසිණමෙකො සඤ්ජානාති උද්ධමධො තිරියං අද්වයං අප්පමාණං. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

251. ‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා චත්තාරි ඣානානි භාවෙන්ති. ඉධුදායි, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති. සෙය්‍යථාපි, උදායි, දක්ඛො න්හාපකො [නහාපකො (සී. පී.)] වා න්හාපකන්තෙවාසී වා කංසථාලෙ න්හානීයචුණ්ණානි [නහානීයචුණ්ණානි (සී. පී.)] ආකිරිත්වා උදකෙන පරිප්ඵොසකං පරිප්ඵොසකං සන්නෙය්‍ය, සායං න්හානීයපිණ්ඩි [සාස්ස නහානීයපිණ්ඩී (සී. ස්‍යා. කං.)] ස්නෙහානුගතා ස්නෙහපරෙතා සන්තරබාහිරා ඵුටා ස්නෙහෙන න ච පග්ඝරිණී; එවමෙව ඛො, උදායි, භික්ඛු ඉමමෙව කායං විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස විවෙකජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති.

‘‘පුන චපරං, උදායි, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං…පෙ…. දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති . සෙය්‍යථාපි, උදායි, උදකරහදො ගම්භීරො උබ්භිදොදකො [උබ්භිතොදකො (ස්‍යා. කං. ක.)]. තස්ස නෙවස්ස පුරත්ථිමාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං , න පච්ඡිමාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, න උත්තරාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, න දක්ඛිණාය දිසාය උදකස්ස ආයමුඛං, දෙවො ච න කාලෙන කාලං සම්මා ධාරං අනුප්පවෙච්ඡෙය්‍ය; අථ ඛො තම්හාව උදකරහදා සීතා වාරිධාරා උබ්භිජ්ජිත්වා තමෙව උදකරහදං සීතෙන වාරිනා අභිසන්දෙය්‍ය පරිසන්දෙය්‍ය පරිපූරෙය්‍ය පරිප්ඵරෙය්‍ය, නාස්ස [න නෙසං (සී.)] කිඤ්චි සබ්බාවතො උදකරහදස්ස සීතෙන වාරිනා අප්ඵුටං අස්ස. එවමෙව ඛො, උදායි, භික්ඛු ඉමමෙව කායං සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස සමාධිජෙන පීතිසුඛෙන අප්ඵුටං හොති.

‘‘පුන චපරං, උදායි, භික්ඛු පීතියා ච විරාගා…පෙ…. තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අප්ඵුටං හොති. සෙය්‍යථාපි, උදායි, උප්පලිනියං වා පදුමිනියං වා පුණ්ඩරීකිනියං වා අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකානුග්ගතානි අන්තො නිමුග්ගපොසීනි, තානි යාව චග්ගා යාව ච මූලා සීතෙන වාරිනා අභිසන්නානි පරිසන්නානි පරිපූරානි පරිප්ඵුටානි, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතං, උප්පලානං වා පදුමානං වා පුණ්ඩරීකානං වා සීතෙන වාරිනා අප්ඵුටං අස්ස; එවමෙව ඛො, උදායි, භික්ඛු ඉමමෙව කායං නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අභිසන්දෙති පරිසන්දෙති පරිපූරෙති පරිප්ඵරති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස නිප්පීතිකෙන සුඛෙන අප්ඵුටං හොති.

‘‘පුන චපරං, උදායි, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සො ඉමමෙව කායං පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන ඵරිත්වා නිසින්නො හොති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන අප්ඵුටං හොති. සෙය්‍යථාපි, උදායි, පුරිසො ඔදාතෙන වත්ථෙන සසීසං පාරුපිත්වා නිසින්නො අස්ස, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස ඔදාතෙන වත්ථෙන අප්ඵුටං අස්ස; එවමෙව ඛො, උදායි, භික්ඛු ඉමමෙව කායං පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන ඵරිත්වා නිසින්නො හොති, නාස්ස කිඤ්චි සබ්බාවතො කායස්ස පරිසුද්ධෙන චෙතසා පරියොදාතෙන අප්ඵුටං හොති. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

252. ‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා එවං පජානන්ති – ‘අයං ඛො මෙ කායො රූපී චාතුමහාභූතිකො මාතාපෙත්තිකසම්භවො ඔදනකුම්මාසූපචයො අනිච්චුච්ඡාදනපරිමද්දනභෙදනවිද්ධංසනධම්මො; ඉදඤ්ච පන මෙ විඤ්ඤාණං එත්ථ සිතං එත්ථ පටිබද්ධං’. සෙය්‍යථාපි, උදායි, මණි වෙළුරියො සුභො ජාතිමා අට්ඨංසො සුපරිකම්මකතො අච්ඡො විප්පසන්නො සබ්බාකාරසම්පන්නො; තත්‍රිදං සුත්තං ආවුතං නීලං වා පීතං වා ලොහිතං වා ඔදාතං වා පණ්ඩුසුත්තං වා. තමෙනං චක්ඛුමා පුරිසො හත්ථෙ කරිත්වා පච්චවෙක්ඛෙය්‍ය – ‘අයං ඛො මණි වෙළුරියො සුභො ජාතිමා අට්ඨංසො සුපරිකම්මකතො අච්ඡො විප්පසන්නො සබ්බාකාරසම්පන්නො; තත්‍රිදං සුත්තං ආවුතං නීලං වා පීතං වා ලොහිතං වා ඔදාතං වා පණ්ඩුසුත්තං වා’ති. එවමෙව ඛො, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා එවං පජානන්ති – ‘අයං ඛො මෙ කායො රූපී චාතුමහාභූතිකො මාතාපෙත්තිකසම්භවො ඔදනකුම්මාසූපචයො අනිච්චුච්ඡාදනපරිමද්දනභෙදනවිද්ධංසනධම්මො; ඉදඤ්ච පන මෙ විඤ්ඤාණං එත්ථ සිතං එත්ථ පටිබද්ධ’න්ති. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

253. ‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා ඉමම්හා කායා අඤ්ඤං කායං අභිනිම්මිනන්ති රූපිං මනොමයං සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගිං අහීනින්ද්‍රියං. සෙය්‍යථාපි, උදායි, පුරිසො මුඤ්ජම්හා ඊසිකං පබ්බාහෙය්‍ය; තස්ස එවමස්ස – ‘අයං මුඤ්ජො, අයං ඊසිකා; අඤ්ඤො මුඤ්ජො, අඤ්ඤා ඊසිකා; මුඤ්ජම්හාත්වෙව ඊසිකා පබ්බාළ්හා’ති. සෙය්‍යථා වා පනුදායි, පුරිසො අසිං කොසියා පබ්බාහෙය්‍ය; තස්ස එවමස්ස – ‘අයං අසි, අයං කොසි; අඤ්ඤො අසි අඤ්ඤා කොසි; කොසියාත්වෙව අසි පබ්බාළ්හො’ති. සෙය්‍යථා වා, පනුදායි , පුරිසො අහිං කරණ්ඩා උද්ධරෙය්‍ය; තස්ස එවමස්ස – ‘අයං අහි, අයං කරණ්ඩො; අඤ්ඤො අහි, අඤ්ඤො කරණ්ඩො; කරණ්ඩාත්වෙව අහි උබ්භතො’ති. එවමෙව ඛො, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා ඉමම්හා කායා අඤ්ඤං කායං අභිනිම්මිනන්ති රූපිං මනොමයං සබ්බඞ්ගපච්චඞ්ගිං අහීනින්ද්‍රියං. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

254. ‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොන්ති – එකොපි හුත්වා බහුධා හොන්ති, බහුධාපි හුත්වා එකො හොති; ආවිභාවං, තිරොභාවං; තිරොකුට්ටං තිරොපාකාරං තිරොපබ්බතං අසජ්ජමානා ගච්ඡන්ති, සෙය්‍යථාපි ආකාසෙ; පථවියාපි උම්මුජ්ජනිමුජ්ජං කරොන්ති, සෙය්‍යථාපි උදකෙ; උදකෙපි අභිජ්ජමානෙ [අභිජ්ජමානා (ක.)] ගච්ඡන්ති, සෙය්‍යථාපි පථවියං; ආකාසෙපි පල්ලඞ්කෙන කමන්ති, සෙය්‍යථාපි පක්ඛී සකුණො; ඉමෙපි චන්දිමසූරියෙ එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ පාණිනා පරිමසන්ති පරිමජ්ජන්ති, යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙන්ති. සෙය්‍යථාපි, උදායි, දක්ඛො කුම්භකාරො වා කුම්භකාරන්තෙවාසී වා සුපරිකම්මකතාය මත්තිකාය යං යදෙව භාජනවිකතිං ආකඞ්ඛෙය්‍ය තං තදෙව කරෙය්‍ය

අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය; සෙය්‍යථා වා පනුදායි, දක්ඛො දන්තකාරො වා දන්තකාරන්තෙවාසී වා සුපරිකම්මකතස්මිං දන්තස්මිං යං යදෙව දන්තවිකතිං ආකඞ්ඛෙය්‍ය තං තදෙව කරෙය්‍ය අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය; සෙය්‍යථා වා පනුදායි, දක්ඛො සුවණ්ණකාරො වා සුවණ්ණකාරන්තෙවාසී වා සුපරිකම්මකතස්මිං සුවණ්ණස්මිං යං යදෙව සුවණ්ණවිකතිං ආකඞ්ඛෙය්‍ය තං තදෙව කරෙය්‍ය අභිනිප්ඵාදෙය්‍ය. එවමෙව ඛො, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා අනෙකවිහිතං ඉද්ධිවිධං පච්චනුභොන්ති – එකොපි හුත්වා බහුධා හොන්ති, බහුධාපි හුත්වා එකො හොති; ආවිභාවං, තිරොභාවං; තිරොකුට්ටං තිරොපාකාරං තිරොපබ්බතං අසජ්ජමානා ගච්ඡන්ති, සෙය්‍යථාපි ආකාසෙ; පථවියාපි උම්මුජ්ජනිමුජ්ජං කරොන්ති, සෙය්‍යථාපි උදකෙ; උදකෙපි අභිජ්ජමානෙ ගච්ඡන්ති , සෙය්‍යථාපි පථවියං; ආකාසෙපි පල්ලඞ්කෙන කමන්ති, සෙය්‍යථාපි පක්ඛී සකුණො; ඉමෙපි චන්දිමසූරියෙ එවංමහිද්ධිකෙ එවංමහානුභාවෙ පාණිනා පරිමසන්ති පරිමජ්ජන්ති, යාව බ්‍රහ්මලොකාපි කායෙන වසං වත්තෙන්ති. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

255. ‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය උභො සද්දෙ සුණන්ති – දිබ්බෙ ච මානුසෙ ච, යෙ දූරෙ සන්තිකෙ ච. සෙය්‍යථාපි, උදායි, බලවා සඞ්ඛධමො අප්පකසිරෙනෙව චාතුද්දිසා විඤ්ඤාපෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසිකාය උභො සද්දෙ සුණන්ති – දිබ්බෙ ච මානුසෙ ච, යෙ දූරෙ සන්තිකෙ ච. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

256. ‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානන්ති – සරාගං වා චිත්තං ‘සරාගං චිත්ත’න්ති පජානන්ති, වීතරාගං වා චිත්තං ‘වීතරාගං චිත්ත’න්ති පජානන්ති; සදොසං වා චිත්තං ‘සදොසං චිත්ත’න්ති පජානන්ති, වීතදොසං වා චිත්තං ‘වීතදොසං චිත්ත’න්ති පජානන්ති; සමොහං වා චිත්තං ‘සමොහං චිත්ත’න්ති පජානන්ති, වීතමොහං වා චිත්තං ‘වීතමොහං චිත්ත’න්ති පජානන්ති; සංඛිත්තං වා චිත්තං ‘සඞ්ඛිත්තං චිත්ත’න්ති පජානන්ති, වික්ඛිත්තං වා චිත්තං ‘වික්ඛිත්තං චිත්ත’න්ති පජානන්ති; මහග්ගතං වා චිත්තං ‘මහග්ගතං චිත්ත’න්ති පජානන්ති, අමහග්ගතං වා චිත්තං ‘අමහග්ගතං චිත්ත’න්ති පජානන්ති; සඋත්තරං වා චිත්තං ‘සඋත්තරං චිත්ත’න්ති පජානන්ති, අනුත්තරං වා චිත්තං ‘අනුත්තරං චිත්ත’න්ති පජානන්ති; සමාහිතං වා චිත්තං ‘සමාහිතං චිත්ත’න්ති පජානන්ති, අසමාහිතං වා චිත්තං ‘අසමාහිතං චිත්ත’න්ති පජානන්ති; විමුත්තං වා චිත්තං ‘විමුත්තං චිත්ත’න්ති පජානන්ති, අවිමුත්තං වා චිත්තං ‘අවිමුත්තං චිත්ත’න්ති පජානන්ති. සෙය්‍යථාපි, උදායි, ඉත්ථී වා පුරිසො වා දහරො යුවා මණ්ඩනකජාතිකො ආදාසෙ වා පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අච්ඡෙ වා උදකපත්තෙ සකං මුඛනිමිත්තං පච්චවෙක්ඛමානො සකණිකං වා ‘සකණික’න්ති [සකණිකඞ්ගං වා සකණිකඞ්ගන්ති (සී.)] ජානෙය්‍ය , අකණිකං වා ‘අකණික’න්ති [අකණිකඞ්ගං වා අකණිකඞ්ගන්ති (සී.)] ජානෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා පරසත්තානං පරපුග්ගලානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානන්ති – සරාගං වා චිත්තං ‘සරාගං චිත්ත’න්ති පජානන්ති, වීතරාගං වා චිත්තං…පෙ.… සදොසං වා චිත්තං… වීතදොසං වා චිත්තං… සමොහං වා චිත්තං… වීතමොහං වා චිත්තං… සඞ්ඛිත්තං වා චිත්තං… වික්ඛිත්තං වා චිත්තං… මහග්ගතං වා චිත්තං… අමහග්ගතං වා චිත්තං… සඋත්තරං වා චිත්තං… අනුත්තරං වා චිත්තං… සමාහිතං වා චිත්තං… අසමාහිතං වා චිත්තං… විමුත්තං වා චිත්තං… අවිමුත්තං වා චිත්තං ‘අවිමුත්තං චිත්ත’න්ති පජානන්ති. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

257. ‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරන්ති, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි, අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ – ‘අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො, සො තතො චුතො ඉධූපපන්නො’ති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. සෙය්‍යථාපි, උදායි, පුරිසො සකම්හා ගාමා අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡෙය්‍ය, තම්හාපි ගාමා අඤ්ඤං ගාමං ගච්ඡෙය්‍ය; සො තම්හා ගාමා සකංයෙව ගාමං පච්චාගච්ඡෙය්‍ය; තස්ස එවමස්ස – ‘අහං ඛො සකම්හා ගාමා අඤ්ඤං ගාමං අගච්ඡිං, තත්‍ර එවං අට්ඨාසිං එවං නිසීදිං එවං අභාසිං එවං තුණ්හී අහොසිං; තම්හාපි ගාමා අමුං ගාමං අගච්ඡිං, තත්‍රාපි එවං අට්ඨාසිං එවං නිසීදිං එවං අභාසිං එවං තුණ්හී අහොසිං, සොම්හි තම්හා ගාමා සකංයෙව ගාමං පච්චාගතො’ති. එවමෙව ඛො, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරන්ති, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං…පෙ.… ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරන්ති. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

258. ‘‘පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සන්ති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානන්ති – ‘ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා වචීදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා මනොදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා; ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා වචීසුචරිතෙන සමන්නාගතා මනොසුචරිතෙන සමන්නාගතා අරියානං

අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා'ති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සන්ති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානන්ති. සෙය්‍යථාපි, උදායි, ද්වෙ අගාරා සද්වාරා [සන්නද්වාරා (ක.)]. තත්‍ර චක්ඛුමා පුරිසො මජ්ඣෙ ඨිතො පස්සෙය්‍ය මනුස්සෙ ගෙහං පවිසන්තෙපි නික්ඛමන්තෙපි අනුචඞ්කමන්තෙපි අනුවිචරන්තෙපි; එවමෙව ඛො, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සන්ති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානන්ති…පෙ…. තත්‍ර ච ප මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති.

259. ''පුන චපරං, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්ති. සෙය්‍යථාපි, උදායි, පබ්බතසඞ්ඛෙපෙ උදකරහදො අච්ඡො විප්පසන්නො අනාවිලො, තත්ථ චක්ඛුමා පුරිසො තීරෙ ඨිතො පස්සෙය්‍ය සිප්පිසම්බුකම්පි [සිප්පිකසම්බුකම්පි (ස්‍යා. කං. ක.)] සක්ඛරකඨලම්පි මච්ඡගුම්බම්පි චරන්තම්පි තිට්ඨන්තම්පි. තස්ස එවමස්ස – 'අයං ඛො උදකරහදො අච්ඡො විප්පසන්නො අනාවිලො, තත්‍රිමෙ සිප්පිසම්බුකාපි සක්ඛරකඨලාපි මච්ඡගුම්බාපි චරන්තිපි තිට්ඨන්තිපී'ති. එවමෙව ඛො, උදායි, අක්ඛාතා මයා සාවකානං පටිපදා, යථාපටිපන්නා මෙ සාවකා ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්ති. තත්‍ර ච පන මෙ සාවකා බහූ අභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා විහරන්ති. අයං ඛො, උදායි, පඤ්චමො ධම්මො යෙන මම සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්ති.

''ඉමෙ ඛො, උදායි, පඤ්ච ධම්මා යෙහි මමං සාවකා සක්කරොන්ති ගරුං කරොන්ති මානෙන්ති පූජෙන්ති, සක්කත්වා ගරුං කත්වා උපනිස්සාය විහරන්තී''ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො සකුලුදායී පරිබ්බාජකො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

මහාසකුලුදායිසුත්තං නිට්ඨිතං සත්තමං.

8. සමණමුණ්ඩිකසුත්තං

260. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන උග්ගාහමානො පරිබ්බාජකො සමණමුණ්ඩිකාපුත්තො [සමණමණ්ඩිකාපුත්තො (සී. පී.)] සමයප්පවාදකෙ තින්දුකාචීරෙ එකසාලකෙ මල්ලිකාය ආරාමෙ පටිවසති මහතියා පරිබ්බාජකපරිසාය සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි පරිබ්බාජකසතෙහි. අථ ඛො පඤ්චකඞ්ගො ථපති සාවත්ථියා නික්ඛමි දිවා දිවස්ස භගවන්තං දස්සනාය. අථ ඛො පඤ්චකඞ්ගස්ස ථපතිස්ස එතදහොසි – ''අකාලො ඛො තාව භගවන්තං දස්සනාය; පටිසල්ලීනො භගවා. මනොභාවනියානම්පි භික්ඛූනං අසමයො දස්සනාය; පටිසල්ලීනා මනොභාවනියා භික්ඛූ. යංනූනාහං යෙන සමයප්පවාදකො තින්දුකාචීරො එකසාලකො මල්ලිකාය ආරාමො යෙන උග්ගාහමානො පරිබ්බාජකො සමණමුණ්ඩිකාපුත්තො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍ය''න්ති. අථ ඛො පඤ්චකඞ්ගො ථපති යෙන සමයප්පවාදකො තින්දුකාචීරො එකසාලකො මල්ලිකාය ආරාමො යෙන උග්ගාහමානො පරිබ්බාජකො සමණමුණ්ඩිකාපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි.

තෙන ඛො පන සමයෙන උග්ගාහමානො පරිබ්බාජකො සමණමුණ්ඩිකාපුත්තො මහතියා පරිබ්බාජකපරිසාය සද්ධිං නිසින්නො හොති උන්නාදිනියා උච්චාසද්දමහාසද්දාය අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං කථෙන්තියා, සෙය්‍යථීදං – රාජකථං චොරකථං මහාමත්තකථං සෙනාකථං භයකථං යුද්ධකථං අන්නකථං පානකථං වත්ථකථං සයනකථං මාලාකථං ගන්ධකථං ඤාතිකථං යානකථං ගාමකථං නිගමකථං නගරකථං ජනපදකථං ඉත්ථිකථං සූරකථං විසිඛාකථං කුම්භට්ඨානකථං පුබ්බපෙතකථං නානත්තකථං ලොකක්ඛායිකං සමුද්දක්ඛායිකං ඉතිභවාභවකථං ඉති වා.

අද්දසා ඛො උග්ගාහමානො පරිබ්බාජකො සමණමුණ්ඩිකාපුත්තො පඤ්චකඞ්ගං ථපතිං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන සකං පරිසං සණ්ඨාපෙසි – ''අප්පසද්දා හොන්තො හොන්තු, මා හොන්තො සද්දමකත්ථ; අයං සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකො ආගච්ඡති පඤ්චකඞ්ගො ථපති. යාවතා ඛො පන සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකා ගිහී ඔදාතවසනා සාවත්ථියං පටිවසන්ති අයං තෙසං අඤ්ඤතරො පඤ්චකඞ්ගො ථපති. අප්පසද්දකාමා ඛො පන තෙ ආයස්මන්තො අප්පසද්දවිනීතා අප්පසද්දස්ස වණ්ණවාදිනො; අප්පෙව නාම අප්පසද්දං පරිසං විදිත්වා උපසඞ්කමිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා''ති. අථ ඛො තෙ පරිබ්බාජකා තුණ්හී අහෙසුං.

261. අථ ඛො පඤ්චකඞ්ගො ථපති යෙන උග්ගාහමානො පරිබ්බාජකො සමණමුණ්ඩිකාපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා උග්ගාහමානෙන පරිබ්බාජකෙන සමණමුණ්ඩිකාපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි . සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො පඤ්චකඞ්ගං ථපතිං උග්ගාහමානො පරිබ්බාජකො සමණමුණ්ඩිකාපුත්තො එතදවොච – ''චතූහි ඛො අහං, ගහපති, ධම්මෙහි සමන්නාගතං පුරිසපුග්ගලං

පඤ්ඤපෙමි සම්පන්නකුසලං පරමකුසලං උත්තමපත්තිපත්තං සමණං අයොජ්ඣං. කතමෙහි චතූහි? ඉධ, ගහපති, න කායෙන පාපකම්මං කරොති, න පාපකං වාචං භාසති, න පාපකං සඞ්කප්පං සඞ්කප්පෙති, න පාපකං ආජීවං ආජීවති – ඉමෙහි ඛො අහං, ගහපති, චතූහි ධම්මෙහි සමන්නාගතං පුරිසපුග්ගලං පඤ්ඤපෙමි සම්පන්නකුසලං පරමකුසලං උත්තමපත්තිපත්තං සමණං අයොජ්ඣ''න්ති.

අථ ඛො පඤ්චකඞ්ගො ථපති උග්ගාහමානස්ස පරිබ්බාජකස්ස සමණමුණ්ඩිකාපුත්තස්ස භාසිතං නෙව අභිනන්දි නප්පටික්කොසි. අනභිනන්දිත්වා අප්පටික්කොසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි – ''භගවතො සන්තිකෙ එතස්ස භාසිතස්ස අත්ථං ආජානිස්සාමී''ති. අථ ඛො පඤ්චකඞ්ගො ථපති යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො පඤ්චකඞ්ගො ථපති යාවතකො අහොසි උග්ගාහමානෙන පරිබ්බාජකෙන සමණමුණ්ඩිකාපුත්තෙන සද්ධිං කථාසල්ලාපො තං සබ්බං භගවතො ආරොචෙසි.

262. එවං වුත්තෙ, භගවා පඤ්චකඞ්ගං ථපතිං එතදවොච – ''එවං සන්තෙ ඛො, ථපති, දහරො කුමාරො මන්දො උත්තානසෙය්‍යකො සම්පන්නකුසලො භවිස්සති පරමකුසලො උත්තමපත්තිපත්තො සමණො අයොජ්ඣො, යථා උග්ගාහමානස්ස පරිබ්බාජකස්ස සමණමුණ්ඩිකාපුත්තස්ස වචනං. දහරස්ස හි, ථපති, කුමාරස්ස මන්දස්ස උත්තානසෙය්‍යකස්ස කායොතිපි න හොති, කුතො පන කායෙන පාපකම්මං කරිස්සති, අඤ්ඤත්‍ර ඵන්දිතමත්තා! දහරස්ස හි, ථපති, කුමාරස්ස මන්දස්ස උත්තානසෙය්‍යකස්ස වාචාතිපි න හොති, කුතො පන පාපකං වාචං භාසිස්සති, අඤ්ඤත්‍ර රොදිතමත්තා ! දහරස්ස හි, ථපති, කුමාරස්ස මන්දස්ස උත්තානසෙය්‍යකස්ස සඞ්කප්පොතිපි න හොති, කුතො පන පාපකං සඞ්කප්පං සඞ්කප්පිස්සති, අඤ්ඤත්‍ර විකූජිතමත්තා [විකුජ්ජිතමත්තා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]! දහරස්ස හි, ථපති, කුමාරස්ස මන්දස්ස උත්තානසෙය්‍යකස්ස ආජීවොතිපි න හොති, කුතො පන පාපකං ආජීවං ආජීවිස්සති, අඤ්ඤත්‍ර මාතුථඤ්ඤා! එවං සන්තෙ ඛො, ථපති, දහරො කුමාරො මන්දො උත්තානසෙය්‍යකො සම්පන්නකුසලො භවිස්සති පරමකුසලො උත්තමපත්තිපත්තො සමණො අයොජ්ඣො, යථා උග්ගාහමානස්ස පරිබ්බාජකස්ස සමණමුණ්ඩිකාපුත්තස්ස වචනං.

263. ''චතූහි ඛො අහං, ථපති, ධම්මෙහි සමන්නාගතං පුරිසපුග්ගලං පඤ්ඤපෙමි න චෙව සම්පන්නකුසලං න පරමකුසලං න උත්තමපත්තිපත්තං සමණං අයොජ්ඣං, අපි ච්මං දහරං කුමාරං මන්දං උත්තානසෙය්‍යකං සමධිගය්හ තිට්ඨති. කතමෙහි චතූහි? ඉධ, ථපති, න කායෙන පාපකම්මං කරොති, න පාපකං වාචං භාසති, න පාපකං සඞ්කප්පං සඞ්කප්පෙති, න පාපකං ආජීවං ආජීවති – ඉමෙහි ඛො අහං, ථපති, චතූහි ධම්මෙහි සමන්නාගතං පුරිසපුග්ගලං පඤ්ඤපෙමි න චෙව සම්පන්නකුසලං න පරමකුසලං න උත්තමපත්තිපත්තං සමණං අයොජ්ඣං, අපි ච්මං දහරං කුමාරං මන්දං උත්තානසෙය්‍යකං සමධිගය්හ තිට්ඨති.

''දසහි ඛො අහං, ථපති, ධම්මෙහි සමන්නාගතං පුරිසපුග්ගලං පඤ්ඤපෙමි සම්පන්නකුසලං පරමකුසලං උත්තමපත්තිපත්තං සමණං අයොජ්ඣං. ඉමෙ අකුසලා සීලා; තමහං [කහං (සී.), තහං (පී.)], ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි. ඉතොසමුට්ඨානා අකුසලා සීලා; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි. ඉධ අකුසලා සීලා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි. එවං පටිපන්නො අකුසලානං සීලානං නිරොධාය පටිපන්නො හොති; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි.

''ඉමෙ කුසලා සීලා; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි. ඉතොසමුට්ඨානා කුසලා සීලා; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි. ඉධ කුසලා සීලා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි. එවං පටිපන්නො කුසලානං සීලානං නිරොධාය පටිපන්නො හොති; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි.

''ඉමෙ අකුසලා සඞ්කප්පා; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි. ඉතොසමුට්ඨානා අකුසලා සඞ්කප්පා ; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි. ඉධ අකුසලා සඞ්කප්පා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි. එවං පටිපන්නො අකුසලානං සඞ්කප්පානං නිරොධාය පටිපන්නො හොති; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි.

''ඉමෙ කුසලා සඞ්කප්පා; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි. ඉතොසමුට්ඨානා කුසලා සඞ්කප්පා ; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි. ඉධ කුසලා සඞ්කප්පා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි. එවං පටිපන්නො කුසලානං සඞ්කප්පානං නිරොධාය පටිපන්නො හොති; තමහං, ථපති, වෙදිතබ්බන්ති වදාමි.

264. ''කතමෙ ච, ථපති, අකුසලා සීලා? අකුසලං කායකම්මං, අකුසලං වචීකම්මං, පාපකො ආජීවො – ඉමෙ වුච්චන්ති, ථපති, අකුසලා සීලා.

''ඉමෙ ච, ථපති, අකුසලා සීලා කිංසමුට්ඨානා? සමුට්ඨානම්පි නෙසං වුත්තං. 'චිත්තසමුට්ඨානා'තිස්ස වචනීයං. කතමං චිත්තං? චිත්තම්පි හි බහුං අනෙකවිධං නානප්පකාරකං. යං චිත්තං සරාගං සදොසං සමොහං, ඉතොසමුට්ඨානා අකුසලා සීලා.

''ඉමෙ ච, ථපති, අකුසලා සීලා කුහිං අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති? නිරොධොපි නෙසං වුත්තො. ඉධ, ථපති, භික්ඛු කායදුච්චරිතං පහාය කායසුචරිතං භාවෙති, වචීදුච්චරිතං පහාය වචීසුචරිතං භාවෙති, මනොදුච්චරිතං පහාය

මනොසුචරිතං භාවෙති, මිච්ඡාජීවං පහාය සම්මාජීවෙන ජීවිතං කප්පෙති – එත්ථෙතෙ අකුසලා සීලා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

‘‘කථං පටිපන්නො, ථපති, අකුසලානං සීලානං නිරොධාය පටිපන්නො හොති? ඉධ, ථපති, භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති; උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති; අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති; උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. එවං පටිපන්නො ඛො, ථපති, අකුසලානං සීලානං නිරොධාය පටිපන්නො හොති.

265. ‘‘කතමෙ ච, ථපති, කුසලා සීලා? කුසලං කායකම්මං, කුසලං වචීකම්මං, ආජීවපරිසුද්ධම්පි ඛො අහං, ථපති, සීලස්මිං වදාමි. ඉමෙ වුච්චන්ති, ථපති, කුසලා සීලා.

‘‘ඉමෙ ච, ථපති, කුසලා සීලා කිංසමුට්ඨානා? සමුට්ඨානම්පි නෙසං වුත්තං. ‘චිත්තසමුට්ඨානා’තිස්ස වචනීයං. කතමං චිත්තං? චිත්තම්පි හි බහුං අනෙකවිධං නානප්පකාරකං. යං චිත්තං වීතරාගං වීතදොසං වීතමොහං, ඉතොසමුට්ඨානා කුසලා සීලා.

‘‘ඉමෙ ච, ථපති, කුසලා සීලා කුහිං අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති? නිරොධොපි නෙසං වුත්තො. ඉධ, ථපති, භික්ඛු සීලවා හොති නො ච සීලමයො, තඤ්ච චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං යථාභූතං පජානාති; යත්ථස්ස තෙ කුසලා සීලා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

‘‘කථං පටිපන්නො ච, ථපති, කුසලානං සීලානං නිරොධාය පටිපන්නො හොති? ඉධ, ථපති, භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති ; උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය…පෙ…. අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය…පෙ…. උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. එවං පටිපන්නො ඛො, ථපති, කුසලානං සීලානං නිරොධාය පටිපන්නො හොති.

266. ‘‘කතමෙ ච, ථපති, අකුසලා සඞ්කප්පා? කාමසඞ්කප්පො, බ්‍යාපාදසඞ්කප්පො, විහිංසාසඞ්කප්පො – ඉමෙ වුච්චන්ති, ථපති, අකුසලා සඞ්කප්පා.

‘‘ඉමෙ ච, ථපති, අකුසලා සඞ්කප්පා කිංසමුට්ඨානා? සමුට්ඨානම්පි නෙසං වුත්තං. ‘සඤ්ඤාසමුට්ඨානා’තිස්ස වචනීයං. කතමා සඤ්ඤා? සඤ්ඤාපි හි බහූ අනෙකවිධා නානප්පකාරකා. කාමසඤ්ඤා, බ්‍යාපාදසඤ්ඤා, විහිංසාසඤ්ඤා – ඉතොසමුට්ඨානා අකුසලා සඞ්කප්පා.

‘‘ඉමෙ ච, ථපති, අකුසලා සඞ්කප්පා කුහිං අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති? නිරොධොපි නෙසං වුත්තො. ඉධ, ථපති, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි…පෙ…. පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; එත්ථෙතෙ අකුසලා සඞ්කප්පා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

‘‘කථං පටිපන්නො ච, ථපති, අකුසලානං සඞ්කප්පානං නිරොධාය පටිපන්නො හොති? ඉධ, ථපති, භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති; උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය…පෙ…. අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය…පෙ…. උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. එවං පටිපන්නො ඛො, ථපති, අකුසලානං සඞ්කප්පානං නිරොධාය පටිපන්නො හොති.

267. ‘‘කතමෙ ච, ථපති, කුසලා සඞ්කප්පා? නෙක්ඛම්මසඞ්කප්පො, අබ්‍යාපාදසඞ්කප්පො, අවිහිංසාසඞ්කප්පො – ඉමෙ වුච්චන්ති, ථපති, කුසලා සඞ්කප්පා.

‘‘ඉමෙ ච, ථපති, කුසලා සඞ්කප්පා කිංසමුට්ඨානා? සමුට්ඨානම්පි නෙසං වුත්තං. ‘සඤ්ඤාසමුට්ඨානා’තිස්ස වචනීයං. කතමා සඤ්ඤා? සඤ්ඤාපි හි බහූ අනෙකවිධා නානප්පකාරකා. නෙක්ඛම්මසඤ්ඤා, අබ්‍යාපාදසඤ්ඤා, අවිහිංසාසඤ්ඤා – ඉතොසමුට්ඨානා කුසලා සඞ්කප්පා.

‘‘ඉමෙ ච, ථපති, කුසලා සඞ්කප්පා කුහිං අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති? නිරොධොපි නෙසං වුත්තො. ඉධ, ථපති, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා…පෙ…. දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; එත්ථෙතෙ කුසලා සඞ්කප්පා අපරිසෙසා නිරුජ්ඣන්ති.

‘‘කථං පටිපන්නො ච, ථපති, කුසලානං සඞ්කප්පානං නිරොධාය පටිපන්නො හොති? ඉධ, ථපති, භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති; උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය...පෙ.... අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය...පෙ.... උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ඨිතියා අසම්මොසාය භියොභාවාය වෙපුල්ලාය භාවනාය පාරිපූරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති වීරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදහති. එවං පටිපන්නො ඛො, ථපති, කුසලානං සඞ්කප්පානං නිරොධාය පටිපන්නො හොති.

268. ‘‘කතමෙහි චාහං, ථපති, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතං පුරිසපුග්ගලං පඤ්ඤපෙමි සම්පන්නකුසලං පරමකුසලං උත්තමපත්තිපත්තං සමණං අයොජ්ඣං? ඉධ, ථපති, භික්ඛු අසෙඛාය සම්මාදිට්ඨියා සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාසඞ්කප්පෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛාය සම්මාවාචාය සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාකම්මන්තෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාආජීවෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාවායාමෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛාය සම්මාසතියා සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාසමාධිනා සමන්නාගතො හොති, අසෙඛෙන සම්මාඤාණෙන සමන්නාගතො හොති, අසෙඛාය සම්මාවිමුත්තියා සමන්නාගතො හොති – ඉමෙහි ඛො අහං, ථපති, දසහි ධම්මෙහි සමන්නාගතං පුරිසපුග්ගලං පඤ්ඤපෙමි සම්පන්නකුසලං පරමකුසලං උත්තමපත්තිපත්තං සමණං අයොජ්ඣ’’න්ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො පඤ්චකඞ්ගො ථපති භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

සමණමුණ්ඩිකසුත්තං නිට්ඨිතං අට්ඨමං.

9. චූළසකුලුදායිසුත්තං

269. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සකුලුදායී පරිබ්බාජකො මොරනිවාපෙ පරිබ්බාජකාරාමෙ පටිවසති මහතියා පරිබ්බාජකපරිසාය සද්ධිං. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසි. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ‘‘අතිප්පගො ඛො තාව රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිතුං. යංනූනාහං යෙන මොරනිවාපො පරිබ්බාජකාරාමො යෙන සකුලුදායී පරිබ්බාජකො තෙනුපසඞ්කමෙය්‍යා’’න්ති. අථ ඛො භගවා යෙන මොරනිවාපො පරිබ්බාජකාරාමො තෙනුපසඞ්කමි.

තෙන ඛො පන සමයෙන සකුලුදායී පරිබ්බාජකො මහතියා පරිබ්බාජකපරිසාය සද්ධිං නිසින්නො හොති උන්නාදිනියා උච්චාසද්දමහාසද්දාය අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං කථෙන්තියා, සෙය්‍යථිදං – රාජකථං චොරකථං මහාමත්තකථං සෙනාකථං භයකථං යුද්ධකථං අන්නකථං පානකථං වත්ථකථං සයනකථං මාලාකථං ගන්ධකථං ඤාතිකථං යානකථං ගාමකථං නිගමකථං නගරකථං ජනපදකථං ඉත්ථිකථං සූරකථං විසිඛාකථං කුම්භට්ඨානකථං පුබ්බපෙතකථං නානත්තකථං ලොකක්ඛායිකං සමුද්දක්ඛායිකං ඉතිභවාභවකථං ඉති වා. අද්දසා ඛො සකුලුදායී පරිබ්බාජකො භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන සකං පරිසං සණ්ඨාපෙසි – ‘‘අප්පසද්දා භොන්තො හොන්තු, මා භොන්තො සද්දමකත්ථ. අයං සමණො ගොතමො ආගච්ඡති; අප්පසද්දකාමො ඛො පන සො ආයස්මා අප්පසද්දස්ස වණ්ණවාදී. අප්පෙව නාම අප්පසද්දං පරිසං විදිත්වා උපසඞ්කමිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා’’ති. අථ ඛො තෙ පරිබ්බාජකා තුණ්හී අහෙසුං .

270. අථ ඛො භගවා යෙන සකුලුදායී පරිබ්බාජකො තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො සකුලුදායී පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘එතු ඛො, භන්තෙ, භගවා. ස්වාගතං, භන්තෙ, භගවතො. චිරස්සං ඛො, භන්තෙ, භගවා ඉමං පරියායමකාසි යදිදං ඉධාගමනාය. නිසීදතු, භන්තෙ, භගවා; ඉදමාසනං පඤ්ඤත්ත’’න්ති. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. සකුලුදායීපි ඛො පරිබ්බාජකො අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො සකුලුදායිං පරිබ්බාජකං භගවා එතදවොච – ‘‘කාය නුත්ථ, උදායි, එතරහි කථාය සන්නිසින්නා, කා ච පන වො අන්තරාකථා විප්පකතා’’ති? ‘‘තිට්ඨතෙසා, භන්තෙ, කථා යාය මයං එතරහි කථාය සන්නිසින්නා. නෙසා, භන්තෙ, කථා භගවතො දුල්ලභා භවිස්සති පච්ඡාපි සවනාය. යදාහං, භන්තෙ, ඉමං පරිසං අනුපසඞ්කන්තො හොමි අථායං පරිසා අනෙකවිහිතං තිරච්ඡානකථං කථෙන්තී නිසින්නා හොති; යදා ච ඛො අහං, භන්තෙ, ඉමං පරිසං උපසඞ්කන්තො හොමි අථායං පරිසා මමඤ්ඤෙව මුඛං උල්ලොකෙන්තී නිසින්නා හොති – ‘යං නො සමණො උදායී ධම්මං භාසිස්සති තං [තං නො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සොස්සාමා’ති; යදා පන , භන්තෙ, භගවා ඉමං පරිසං උපසඞ්කන්තො හොති අථාහඤ්චෙව අයඤ්ච පරිසා භගවතො මුඛං උල්ලොකෙන්තා [ඔලොකෙන්තී (ස්‍යා. කං. ක.)] නිසින්නා හොම – ‘යං නො භගවා ධම්මං භාසිස්සති තං සොස්සාමා’’’ති.

271. ‘‘තෙනහුදායි, තංයෙවෙත්ථ පටිභාතු යථා මං පටිභාසෙය්‍යා’’සි. ‘‘පුරිමානි , භන්තෙ, දිවසානි පුරිමතරානි සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී අපරිසෙසං ඤාණදස්සනං පටිජානමානො ‘චරතො ච මෙ තිට්ඨතො ච සුත්තස්ස ච ජාගරස්ස ච සතතං සමිතං ඤාණදස්සනං පච්චුපට්ඨිත’න්ති. සො මයා [පච්චුපට්ඨිත’’න්ති මයා (?)] පුබ්බන්තං ආරබ්භ පඤ්හං පුට්ඨො සමානො අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරි, බහිද්ධා කථං අපනාමෙසි, කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාත්වාකාසි. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, භගවන්තංයෙව ආරබ්භ සති උදපාදි – ‘අහො නූන භගවා, අහො නූන සුගතො! යො ඉමෙසං ධම්මානං සුකුසලො’’’ති. ‘‘කො පන සො, උදායි, සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී අපරිසෙසං ඤාණදස්සනං

පටිජානමානො ‘චරතො ච මෙ තිට්ඨතො ච සුත්තස්ස ච ජාගරස්ස ච සතතං සමිතං ඤාණදස්සනං පච්චුපට්ඨිත’න්ති, යො තයා පුබ්බන්තං ආරබ්භ පඤ්හං පුට්ඨො සමානො අඤ්ඤෙනඤ්ඤං පටිචරි, බහිද්ධා කථං අපනාමෙසි කොපඤ්ච දොසඤ්ච අප්පච්චයඤ්ච පාත්වාකාසී’’ති? ‘නිගණ්ඨො, භන්තෙ, නාටපුත්තො’ති.

‘‘යො ඛො, උදායි, අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරෙය්‍ය, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ. … ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරෙය්‍ය, සො වා මං පුබ්බන්තං ආරබ්භ පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍ය, තං වාහං පුබ්බන්තං ආරබ්භ පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍යං; සො වා මෙ පුබ්බන්තං ආරබ්භ පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං ආරාධෙය්‍ය, තස්ස වාහං පුබ්බන්තං ආරබ්භ පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං ආරාධෙය්‍යං.

‘‘යො [සො (සී. පී.)] ඛො, උදායි, දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සෙය්‍ය චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානෙය්‍ය, සො වා මං අපරන්තං ආරබ්භ පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍ය, තං වාහං අපරන්තං ආරබ්භ පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍යං; සො වා මෙ අපරන්තං ආරබ්භ පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං ආරාධෙය්‍ය, තස්ස වාහං අපරන්තං ආරබ්භ පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙන චිත්තං ආරාධෙය්‍යං.

‘‘අපි ච, උදායි, තිට්ඨතු පුබ්බන්තො, තිට්ඨතු අපරන්තො. ධම්මං තෙ දෙසෙස්සාමි – ඉමස්මිං සති ඉදං හොති, ඉමස්සුප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති; ඉමස්මිං අසති ඉදං න හොති, ඉමස්ස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ඣතී’’ති.

‘‘අහඤ්හි, භන්තෙ, යාවතකම්පි මෙ ඉමිනා අත්තභාවෙන පච්චනුභූතං තම්පි නප්පහොමි සාකාරං සඋද්දෙසං අනුස්සරිතුං, කුතො පනාහං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරිස්සාමි, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ.… ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරිස්සාමි, සෙය්‍යථාපි භගවා? අහඤ්හි, භන්තෙ, එතරහි පංසුපිසාචකම්පි න පස්සාමි, කුතො පනාහං දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සිස්සාමි චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානිස්සාමි, සෙය්‍යථාපි භගවා? යං පන මං, භන්තෙ, භගවා එවමාහ – ‘අපි ච, උදායි, තිට්ඨතු පුබ්බන්තො, තිට්ඨතු අපරන්තො; ධම්මං තෙ දෙසෙස්සාමි – ඉමස්මිං සති ඉදං හොති, ඉමස්සුප්පාදා ඉදං උප්පජ්ජති; ඉමස්මිං අසති ඉදං න හොති, ඉමස්ස නිරොධා ඉදං නිරුජ්ඣතී’ති තඤ්ච පන මෙ භිය්‍යොසොමත්තාය න පක්ඛායති. අප්පෙව නාමාහං, භන්තෙ, සකෙ ආචරියකෙ භගවතො චිත්තං ආරාධෙය්‍යං පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙනා’’ති.

272. ‘‘කින්ති පන තෙ, උදායි, සකෙ ආචරියකෙ හොතී’’ති? ‘‘අම්හාකං, භන්තෙ, සකෙ ආචරියකෙ එවං හොති – ‘අයං පරමො වණ්ණො, අයං පරමො වණ්ණො’’’ති.

‘‘යං පන තෙ එතං, උදායි, සකෙ ආචරියකෙ එවං හොති – ‘අයං පරමො වණ්ණො, අයං පරමො වණ්ණො’ති, කතමො සො පරමො වණ්ණො’’ති? ‘‘යස්මා, භන්තෙ, වණ්ණා අඤ්ඤො වණ්ණො උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා නත්ථි සො පරමො වණ්ණො’’ති.

‘‘කතමො පන සො පරමො වණ්ණො යස්මා වණ්ණා අඤ්ඤො වණ්ණො උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා නත්ථී’’ති? ‘‘යස්මා , භන්තෙ, වණ්ණා අඤ්ඤො වණ්ණො උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා නත්ථි සො පරමො වණ්ණො’’ති.

‘‘දීඝාපි ඛො තෙ එසා, උදායි, ඵරෙය්‍ය – ‘යස්මා, භන්තෙ, වණ්ණා අඤ්ඤො වණ්ණො උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා නත්ථි සො පරමො වණ්ණො’ති වදෙසි, තඤ්ච වණ්ණං න පඤ්ඤපෙසි. සෙය්‍යථාපි, උදායි, පුරිසො එවං වදෙය්‍ය – ‘අහං යා ඉමස්මිං ජනපදෙ ජනපදකල්‍යාණී තං ඉච්ඡාමි, තං කාමෙමී’ති. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අම්භො පුරිස, යං ත්වං ජනපදකල්‍යාණිං ඉච්ඡසි කාමෙසි, ජානාසි තං ජනපදකල්‍යාණිං – ඛත්තියී වා බ්‍රාහ්මණී වා වෙස්සී වා සුද්දී වා’’ති? ඉති පුට්ඨො ‘නො’ති වදෙය්‍ය. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අම්භො පුරිස, යං ත්වං ජනපදකල්‍යාණිං ඉච්ඡසි කාමෙසි, ජානාසි තං ජනපදකල්‍යාණිං – එවංනාමා එවංගොත්තාති වාති…පෙ.… දීඝා වා රස්සා වා මජ්ඣිමා වා කාළී වා සාමා වා මඞ්ගුරච්ඡවී වාති… අමුකස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා නගරෙ වා’ති? ඉති පුට්ඨො ‘නො’ති වදෙය්‍ය. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අම්භො පුරිස, යං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි, තං ත්වං ඉච්ඡසි කාමෙසී’’’ති? ඉති පුට්ඨො ‘ආමා’ති වදෙය්‍ය.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, උදායි – නනු එවං සන්තෙ, තස්ස පුරිසස්ස අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භන්තෙ, එවං සන්තෙ තස්ස පුරිසස්ස අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති.

‘‘එවමෙව ඛො ත්වං, උදායි, ‘යස්මා, භන්තෙ, වණ්ණා අඤ්ඤො වණ්ණො උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා නත්ථි සො පරමො වණ්ණො’ති වදෙසි, තඤ්ච වණ්ණං න පඤ්ඤපෙසී’’ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, මණි වෙළුරියො සුභො ජාතිමා අට්ඨංසො සුපරිකම්මකතො පණ්ඩුකම්බලෙ නික්ඛිත්තො භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචති ච, එවං වණ්ණො අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා’’ති.

273. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, උදායි, යො වා මණි වෙළුරියො සුභො ජාතිමා අට්ඨංසො සුපරිකම්මකතො පණ්ඩුකම්බලෙ නික්ඛිත්තො භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචති ච, යො වා රත්තන්ධකාරතිමිසාය කිමි ඛජ්ජොපනකො – ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං කතමො වණ්ණො අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’ති? ‘‘య්වායං, භන්තෙ, රත්තන්ධකාරතිමිසාය කිමි ඛජ්ජොපනකො – අයං ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, උදායි, යො වා රත්තන්ධකාරතිමිසාය කිමි ඛජ්ජොපනකො, යො වා රත්තන්ධකාරතිමිසාය තෙලප්පදීපො – ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං කතමො වණ්ණො අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’ති? ‘‘య්වායං, භන්තෙ, රත්තන්ධකාරතිමිසාය තෙලප්පදීපො – අයං ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, උදායි, යො වා රත්තන්ධකාරතිමිසාය තෙලප්පදීපො, යො වා රත්තන්ධකාරතිමිසාය මහාඅග්ගික්ඛන්ධො – ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං කතමො වණ්ණො අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’ති? ‘‘య්වායං, භන්තෙ, රත්තන්ධකාරතිමිසාය මහාඅග්ගික්ඛන්ධො – අයං ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, උදායි, යො වා රත්තන්ධකාරතිමිසාය මහාඅග්ගික්ඛන්ධො, යා වා රත්තියා පච්චූසසමයං විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ ඔසධිතාරකා – ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං කතමො වණ්ණො අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’ති? ‘‘య්වායං, භන්තෙ, රත්තියා පච්චූසසමයං විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ ඔසධිතාරකා – අයං ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, උදායි, යා වා රත්තියා පච්චූසසමයං විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ ඔසධිතාරකා, යො වා තදහුපොසථෙ පන්නරසෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ අභිදො [අභිදෙ (ක. සී.), අභිදොසං (ක.) අභිදොති අභිසද්දෙන සමානත්ථනිපාතපදං (ඡක්කඞ්ගුත්තරටීකා මහාවග්ග අට්ඨමසුත්තවණ්ණනා)] අඩ්ඪරත්තසමයං චන්දො – ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං කතමො වණ්ණො අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’ති? ‘‘య්වායං, භන්තෙ, තදහුපොසථෙ පන්නරසෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ අභිදො අඩ්ඪරත්තසමයං චන්දො – අයං ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, උදායි, යො වා තදහුපොසථෙ පන්නරසෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ අභිදො අඩ්ඪරත්තසමයං චන්දො, යො වා වස්සානං පච්ඡිමෙ මාසෙ සරදසමයෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ අභිදො මජ්ඣන්හිකසමයං සූරියො – ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං කතමො වණ්ණො අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’ති? ‘‘య්වායං, භන්තෙ, වස්සානං පච්ඡිමෙ මාසෙ සරදසමයෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ අභිදො මජ්ඣන්හිකසමයං සූරියො – අයං ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො චා’’ති.

‘‘අතො ඛො තෙ, උදායි, බහූ හි බහුතරා දෙවා යෙ ඉමෙසං චන්දිමසූරියානං ආභා නානුභොන්ති, ත්‍යාහං පජානාමි. අථ ච පනාහං න වදාමි – ‘යස්මා වණ්ණා අඤ්ඤො වණ්ණො උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා නත්ථී’ති. අථ ච පන ත්වං, උදායි, ‘య්වායං වණ්ණො කිමිනා ඛජ්ජොපනකෙන නිහීනතරො [හීනතරො (සී. පී.)] ච පතිකිට්ඨතරො ච සො පරමො වණ්ණො’ති වදෙසි, තඤ්ච වණ්ණං න පඤ්ඤපෙසී’’ති. ‘‘අච්ඡිදං [අච්ඡිර (ක.), අච්ඡිද (?)] භගවා කථං, අච්ඡිදං සුගතො කථ’’න්ති!

‘‘කිං පන ත්වං, උදායි, එවං වදෙසි – ‘අච්ඡිදං භගවා කථං, අච්ඡිදං සුගතො කථ’’’න්ති? ‘‘අම්හාකං, භන්තෙ, සකෙ ආචරියකෙ එවං හොති – ‘අයං පරමො වණ්ණො, අයං පරමො වණ්ණො’ති. තෙ මයං, භන්තෙ, භගවතා සකෙ ආචරියකෙ සමනුයුඤ්ජියමානා සමනුග්ගාහියමානා සමනුභාසියමානා රිත්තා තුච්ඡා අපරද්ධා’’ති.

274. ‘‘කිං පනුදායි, අත්ථි එකන්තසුඛො ලොකො, අත්ථි ආකාරවතී පටිපදා එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියායා’’ති? ‘‘අම්හාකං, භන්තෙ, සකෙ ආචරියකෙ එවං හොති – ‘අත්ථි එකන්තසුඛො ලොකො, අත්ථි ආකාරවතී පටිපදා එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියායා’’’ති.

‘‘කතමා පන සා, උදායි, ආකාරවතී පටිපදා එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියායා’’ති? ‘‘ඉධ, භන්තෙ, එකච්චො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, අඤ්ඤතරං වා පන තපොගුණං සමාදාය වත්තති. අයං ඛො සා, භන්තෙ, ආකාරවතී පටිපදා එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියායා’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, උදායි, යස්මිං සමයෙ පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, එකන්තසුඛී වා තස්මිං සමයෙ අත්තා හොති සුඛදුක්ඛී වා’’ති? ‘‘සුඛදුක්ඛී, භන්තෙ’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, උදායි, යස්මිං සමයෙ අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, එකන්තසුඛී වා තස්මිං සමයෙ අත්තා හොති සුඛදුක්ඛී වා’’ති? ‘‘සුඛදුක්ඛී, භන්තෙ’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, උදායි, යස්මිං සමයෙ කාමෙසුමිච්ඡාචාරං පහාය කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, එකන්තසුඛී වා තස්මිං සමයෙ අත්තා හොති සුඛදුක්ඛී වා’’ති? ‘‘සුඛදුක්ඛී, භන්තෙ’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, උදායි, යස්මිං සමයෙ මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, එකන්තසුඛී වා තස්මිං සමයෙ අත්තා හොති සුඛදුක්ඛී වා’’ති? ‘‘සුඛදුක්ඛී, භන්තෙ’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, උදායි, යස්මිං සමයෙ අඤ්ඤතරං තපොගුණං සමාදාය වත්තති, එකන්තසුඛී වා තස්මිං සමයෙ අත්තා හොති සුඛදුක්ඛී වා’’ති? ‘‘සුඛදුක්ඛී, භන්තෙ’’.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, උදායි, අපි නු ඛො වොකිණ්ණසුඛදුක්ඛං පටිපදං ආගම්ම එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියා හොතී’’ති [සච්ඡිකිරියායාති (ක.)]? ‘‘අච්ඡිදං භගවා කථං, අච්ඡිදං සුගතො කථ’’න්ති!

‘‘කිං පන ත්වං, උදායි, වදෙසි – ‘අච්ඡිදං භගවා කථං, අච්ඡිදං සුගතො කථං’’’ති? ‘‘අම්හාකං, භන්තෙ, සකෙ ආචරියකෙ එවං හොති – ‘අත්ථි එකන්තසුඛො ලොකො, අත්ථි ආකාරවතී පටිපදා එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියායා’ති. තෙ මයං, භන්තෙ, භගවතා සකෙ ආචරියකෙ සමනුයුඤ්ජියමානා සමනුග්ගාහියමානා සමනුභාසියමානා රිත්තා තුච්ඡා අපරද්ධා’’ති [අපරද්ධා (සී.), අපරද්ධාපි (ස්‍යා. කං. පී.)].

275. ‘‘කිං පන, භන්තෙ, අත්ථි එකන්තසුඛො ලොකො, අත්ථි ආකාරවතී පටිපදා එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියායා’’ති? ‘‘අත්ථි ඛො, උදායි, එකන්තසුඛො ලොකො, අත්ථි ආකාරවතී පටිපදා එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියායා’’ති.

‘‘කතමා පන සා, භන්තෙ, ආකාරවතී පටිපදා එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියායා’’ති? ‘‘ඉධුදායි, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි…පෙ.… පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; විතක්කවිචාරානං වූපසමා… දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති; පීතියා ච විරාගා… තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති – අයං ඛො සා, උදායි, ආකාරවතී පටිපදා එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියායා’’ති.

‘‘න [කිං නු (ස්‍යා. කං. ක.)] ඛො සා, භන්තෙ, ආකාරවතී පටිපදා එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියාය, සච්ඡිකතො හිස්ස, භන්තෙ, එත්තාවතා එකන්තසුඛො ලොකො හොතී’’ති. ‘‘න ඛ්වාස්ස, උදායි, එත්තාවතා එකන්තසුඛො ලොකො සච්ඡිකතො හොති; ආකාරවතීත්වෙව සා පටිපදා එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියායා’’ති.

එවං වුත්තෙ, සකුලුදායිස්ස පරිබ්බාජකස්ස පරිසා උන්නාදිනී උච්චාසද්දමහාසද්දා අහොසි – ‘‘එත්ථ මයං අනස්සාම සාචරියකා, එත්ථ මයං අනස්සාම [පනස්සාම (සී.)] සාචරියකා! න මයං ඉතො භියො‍ය්‍යා උත්තරිතරං පජානාමා’’ති.

අථ ඛො සකුලුදායී පරිබ්බාජකො තෙ පරිබ්බාජකෙ අප්පසද්දෙ කත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කිත්තාවතා පනාස්ස, භන්තෙ, එකන්තසුඛො ලොකො සච්ඡිකතො හොතී’’ති? ‘‘ඉධුදායි, භික්ඛු සුඛස්ස ච පහානා…පෙ.… චතුත්ථං ඣානං… උපසම්පජ්ජ විහරති. යා තා දෙවතා එකන්තසුඛං ලොකං උපපන්නා තාහි දෙවතාහි සද්ධිං සන්තිට්ඨති සල්ලපති සාකච්ඡං සමාපජ්ජති. එත්තාවතා ඛ්වාස්ස, උදායි, එකන්තසුඛො ලොකො සච්ඡිකතො හොතී’’ති.

276. ‘‘එතස්ස නූන, භන්තෙ, එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරන්තී’’ති? ‘‘න ඛො, උදායි, එකන්තසුඛස්ස ලොකස්ස සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති. අත්ථි ඛො, උදායි , අඤ්ඤෙව ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච යෙසං සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්තී’’ති.

‘‘කතමෙ පන තෙ, භන්තෙ, ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච යෙසං සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ භගවති බ්‍රහ්මචරියං චරන්තී’’ති? ‘‘ඉධුදායි, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා…පෙ.… සො ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ විවිච්චෙව කාමෙහි…පෙ.… පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයම්පි ඛො, උදායි, ධම්මො උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච යස්ස සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති’’.

‘‘පුන චපරං, උදායි, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා…පෙ.… දුතියං ඣානං… තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයම්පි ඛො, උදායි, ධම්මො උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච යස්ස සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති. අයම්පි ඛො, උදායි, ධම්මො උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච යස්ස සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ…පෙ…. යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති. අයම්පි ඛො, උදායි, ධම්මො උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච යස්ස සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති . සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති…පෙ…. ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති… ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති… ‘ඉමෙ ආසවා’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවසමුදයො’ති… ‘අයං ආසවනිරොධො’ති… ‘අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති. විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති. අයම්පි ඛො, උදායි, ධම්මො උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච යස්ස සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති. ඉමෙ ඛො, උදායි, ධම්මා උත්තරිතරා ච පණීතතරා ච යෙසං සච්ඡිකිරියාහෙතු භික්ඛූ මයි බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති’’ති.

277. එවං වුත්තෙ, සකුලුදායී පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භන්තෙ , අභික්කන්තං, භන්තෙ! සෙය්‍යථාපි, භන්තෙ, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – ‘චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී’ති; එවමෙවං භගවතා අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං, භන්තෙ, භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. ලභෙය්‍යාහං, භන්තෙ, භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පද’’න්ති.

එවං වුත්තෙ, සකුලුදායිස්ස පරිබ්බාජකස්ස පරිසා සකුලුදායිං පරිබ්බාජකං එතදවොචුං – ‘‘මා භවං, උදායි, සමණෙ ගොතමෙ බ්‍රහ්මචරියං චරි; මා භවං, උදායි, ආචරියො හුත්වා අන්තෙවාසීවාසං වසි. සෙය්‍යථාපි නාම උදකමණිකො [මණිකො (සී. පී. ක.)] හුත්වා උදඤ්චනිකො [උද්දෙකනිකො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අස්ස, එවං සම්පදමිදං [එවං සම්පදමෙතං (සී. පී.)] භොතො උදායිස්ස භවිස්සති. මා භවං, උදායි, සමණෙ ගොතමෙ බ්‍රහ්මචරියං චරි; මා භවං, උදායි, ආචරියො හුත්වා අන්තෙවාසීවාසං වසී’’ති. ඉති හිදං සකුලුදායිස්ස පරිබ්බාජකස්ස පරිසා සකුලුදායිං පරිබ්බාජකං අන්තරායමකාසි භගවති බ්‍රහ්මචරියෙති.

චූළසකුලුදායිසුත්තං නිට්ඨිතං නවමං.

10. වෙඛනසසුත්තං

278. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො වෙඛනසො [වෙඛනස්සො (සී. පී.)] පරිබ්බාජකො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො වෙඛනසො පරිබ්බාජකො භගවතො සන්තිකෙ උදානං උදානෙසි – ‘‘අයං පරමො වණ්ණො, අයං පරමො වණ්ණො’’ති.

‘‘කිං පන ත්වං, කච්චාන, එවං වදෙසි – ‘අයං පරමො වණ්ණො, අයං පරමො වණ්ණො’ති? කතමො, කච්චාන, සො පරමො වණ්ණො’’ති?

‘‘යස්මා, භො ගොතම, වණ්ණා අඤ්ඤො වණ්ණො උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා නත්ථි සො පරමො වණ්ණො’’ති.

‘‘කතමො පන සො, කච්චාන, වණ්ණො යස්මා වණ්ණා අඤ්ඤො වණ්ණො උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා නත්ථී’’ති?

‘‘යස්මා, භො ගොතම, වණ්ණා අඤ්ඤො වණ්ණො උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා නත්ථි සො පරමො වණ්ණො’’ති.

‘‘දීඝාපි ඛො තෙ එසා, කච්චාන, එරෙයා – ‘යස්මා, භො ගොතම, වණ්ණා අඤ්ඤො වණ්ණො උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා නත්ථි සො පරමො වණ්ණො’ති වදෙසි, තඤ්ච වණ්ණං න පඤ්ඤපෙසි. සෙය්‍යථාපි, කච්චාන, පුරිසො එවං වදෙය්‍ය – ‘අහං යා ඉමස්මිං ජනපදෙ ජනපදකල්‍යාණී, තං ඉච්ඡාමි තං කාමෙමී’ති. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අම්භො පුරිස, යං ත්වං ජනපදකල්‍යාණිං ඉච්ඡසි කාමෙසි, ජානාසි තං ජනපදකල්‍යාණිං – ඛත්තියී වා බ්‍රාහ්මණී වා වෙස්සී වා සුද්දී වා’ති? ඉති පුට්ඨො ‘නො’ති වදෙය්‍ය. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අම්භො පුරිස, යං ත්වං ජනපදකල්‍යාණිං ඉච්ඡසි කාමෙසි, ජානාසි තං ජනපදකල්‍යාණිං ‘එවංනාමා එවංගොත්තාති වාති…පෙ…. දීඝා වා රස්සා වා මජ්ඣිමා වා කාළී වා සාමා වා මඞ්ගුරච්ඡවී වාති… අමුකස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා නගරෙ වා’ති? ඉති පුට්ඨො ‘නො’ති වදෙය්‍ය. තමෙනං එවං වදෙය්‍යුං – ‘අම්භො පුරිස, යං ත්වං න ජානාසි න පස්සසි, තං ත්වං ඉච්ඡසි කාමෙසී’’’ති? ඉති පුට්ඨො ‘ආමා’ති වදෙය්‍ය.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, කච්චාන, නනු එවං සන්තෙ තස්ස පුරිසස්ස අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භො ගොතම, එවං සන්තෙ තස්ස පුරිසස්ස අප්පාටිහීරකතං භාසිතං සම්පජ්ජතී’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො ත්වං, කච්චාන, ‘යස්මා, භො ගොතම, වණ්ණා අඤ්ඤො වණ්ණො උත්තරිතරො වා පණීතතරො වා නත්ථි සො පරමො වණ්ණො’ති වදෙසි; තඤ්ච වණ්ණං න පඤ්ඤපෙසී’’ති. ‘‘සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, මණි වෙළුරියො සුභො ජාතිමා අට්ඨංසො සුපරිකම්මකතො පණ්ඩුකම්බලෙ නික්ඛිත්තො භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචති ච, එවං වණ්ණො අත්තා හොති අරොගො පරං මරණා’’ති.

279. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, කච්චාන, යො වා මණි වෙළුරියො සුභො ජාතිමා අට්ඨංසො සුපරිකම්මකතො පණ්ඩුකම්බලෙ නික්ඛිත්තො භාසතෙ ච තපතෙ ච විරොචති ච, යො වා රත්තන්ධකාරතිමිසාය කිමි ඛජ්ජොපනකො ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං කතමො වණ්ණො අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො වා’’ති? ‘‘ය්වායං, භො ගොතම, රත්තන්ධකාරතිමිසාය කිමි ඛජ්ජොපනකො, අයං ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො වා’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, කච්චාන, යො වා රත්තන්ධකාරතිමිසාය කිමි ඛජ්ජොපනකො, යො වා රත්තන්ධකාරතිමිසාය තෙලප්පදීපො, ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං කතමො වණ්ණො අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො වා’’ති? ‘‘ය්වායං, භො ගොතම, රත්තන්ධකාරතිමිසාය තෙලප්පදීපො, අයං ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො වා’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, කච්චාන, යො වා රත්තන්ධකාරතිමිසාය තෙලප්පදීපො, යො වා රත්තන්ධකාරතිමිසාය මහාඅග්ගික්ඛන්ධො, ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං කතමො වණ්ණො අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො වා’’ති? ‘‘ය්වායං, භො ගොතම, රත්තන්ධකාරතිමිසාය මහාඅග්ගික්ඛන්ධො, අයං ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො වා’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, කච්චාන, යො වා රත්තන්ධකාරතිමිසාය මහාඅග්ගික්ඛන්ධො, යා වා රත්තියා පච්චූසසමයං විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ ඔසධිතාරකා, ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං කතමො වණ්ණො අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො වා’’ති? ‘‘ය්වායං, භො ගොතම, රත්තියා පච්චූසසමයං විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ ඔසධිතාරකා, අයං ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො වා’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, කච්චාන, යා වා රත්තියා පච්චූසසමයං විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ ඔසධිතාරකා, යො වා තදහුපොසථෙ පන්නරසෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ අභිදො අඩ්ඪරත්තසමයං චන්දො, ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං කතමො වණ්ණො අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො වා’’ති? ‘‘ය්වායං, භො ගොතම, තදහුපොසථෙ පන්නරසෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ අභිදො අඩ්ඪරත්තසමයං චන්දො, අයං ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො වා’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, කච්චාන, යො වා තදහුපොසථෙ පන්නරසෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ අභිදො අඩ්ඪරත්තසමයං චන්දො, යො වා වස්සානං පච්ඡිමෙ මාසෙ සරදසමයෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ අභිදො මජ්ඣන්හිකසමයං සූරියො, ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං කතමො වණ්ණො අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො වා’’ති? ‘‘ය්වායං, භො ගොතම, වස්සානං පච්ඡිමෙ මාසෙ සරදසමයෙ විද්ධෙ විගතවලාහකෙ දෙවෙ අභිදො මජ්ඣන්හිකසමයං සූරියො – අයං ඉමෙසං උභින්නං වණ්ණානං අභික්කන්තතරො ච පණීතතරො වා’’ති. ‘‘අතො ඛො තෙ, කච්චාන, බහූ හි බහුතරා දෙවා යෙ ඉමෙසං චන්දිමසූරියානං ආභා නානුභොන්ති, ත්‍යාහං පජානාමි. අථ ච පනාහං න වදාමි – ‘යස්මා වණ්ණා අඤ්ඤො වණ්ණො උත්තරිතරො ච පණීතතරො ච නත්ථී’ති. අථ ච පන ත්වං, කච්චාන, ‘ය්වායං වණ්ණො කිමිනා ඛජ්ජොපනකෙන නිහීනතරො ච පතිකිට්ඨතරො ච සො පරමො වණ්ණො’ති වදෙසි; තඤ්ච වණ්ණං න පඤ්ඤපෙසි’’.

280. ‘‘පඤ්ච ඛො ඉමෙ, කච්චාන, කාමගුණා. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා…පෙ…. ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා… ජිව්හාවිඤ්ඤෙය්‍යා රසා… කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා – ඉමෙ ඛො, කච්චාන, පඤ්ච කාමගුණා. යං ඛො, කච්චාන, ඉමෙ පඤ්ච කාමගුණෙ පටිච්ච උප්පජ්ජති සුඛං සොමනස්සං ඉදං වුච්චති කාමසුඛං. ඉති කාමෙහි කාමසුඛං, කාමසුඛා කාමග්ගසුඛං තත්ථ අග්ගමක්ඛායතී’’ති.

එවං වුත්තෙ, වෙඛනසො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ''අච්ඡරියං, භො ගොතම, අබ්භුතං, භො ගොතම! යාව සුභාසිතං චිදං භොතා ගොතමෙන – 'කාමෙහි කාමසුඛං, කාමසුඛා කාමග්ගසුඛං තත්ථ අග්ගමක්ඛායතී'ති. ('කාමෙහි, භො ගොතම, කාමසුඛං, කාමසුඛා කාමග්ගසුඛං, තත්ථ අග්ගමක්ඛායතී'ති) [( ) සී. ස්‍යා. කං. පී. පොත්ථකෙසු නත්ථි] – ''දුජ්ජානං ඛො එතං, කච්චාන, තයා අඤ්ඤදිට්ඨිකෙන අඤ්ඤඛන්තිකෙන අඤ්ඤරුචිකෙන අඤ්ඤත්‍රයොගෙන අඤ්ඤත්‍රාචරියකෙන – කාමා [කාමං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වා කාමසුඛං වා කාමග්ගසුඛං වා. යෙ ඛො තෙ, කච්චාන, භික්ඛූ අරහන්තො ඛීණාසවා වුසිතවන්තො කතකරණීයා ඔහිතභාරා අනුප්පත්තසදත්ථා පරික්ඛීණභවසංයොජනා සම්මදඤ්ඤා විමුත්තා තෙ ඛො එතං ජානෙය්‍යුං – කාමා වා කාමසුඛං වා කාමග්ගසුඛං වා''ති.

281. එවං වුත්තෙ, වෙඛනසො පරිබ්බාජකො කුපිතො අනත්තමනො භගවන්තංයෙව ඛුංසෙන්තො භගවන්තංයෙව වම්භෙන්තො භගවන්තංයෙව වදමානො ''සමණො [සමණො ච (සී. පී.)] ගොතමො පාපිතො භවිස්සතී''ති භගවන්තං එතදවොච – ''එවමෙව පනිධෙකච්චෙ [පනිධෙකෙ (සී. පී.), පනිමෙකෙ (උපරිසුභසුත්තෙ)] සමණබ්‍රාහ්මණා අජානන්තා පුබ්බන්තං, අපස්සන්තා අපරන්තං අථ ච පන 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායාති – පජානාමා'ති – පටිජානන්ති [ඉත්ථත්තායාති පටිජානන්ති (පී.)]. තෙසමිදං භාසිතං හස්සකංයෙව සම්පජ්ජති, නාමකංයෙව සම්පජ්ජති, රිත්තකංයෙව සම්පජ්ජති, තුච්ඡකංයෙව සම්පජ්ජතී''ති. ''යෙ ඛො තෙ, කච්චාන, සමණබ්‍රාහ්මණා අජානන්තා පුබ්බන්තං , අපස්සන්තා අපරන්තං, 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායාති – පජානාමා'ති – පටිජානන්ති; තෙසං සොයෙව [තෙසං තෙසායං (සී.), තෙසංයෙව සො (?)] සහධම්මිකො නිග්ගහො හොති. අපි ච, කච්චාන, තිට්ඨතු පුබ්බන්තො, තිට්ඨතු අපරන්තො. එතු විඤ්ඤූ පුරිසො අසඨො අමායාවී උජුජාතිකො, අහමනුසාසාමි අහං ධම්මං දෙසෙමි. යථානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො [යථානුසිට්ඨං පටිපජ්ජමානො (?)] නචිරස්සෙව සාමඤ්ඤෙව ඤස්සති සාමං දක්ඛිති – එවං කිර සම්මා [එවං කිරායස්මා (ස්‍යා. ක.)] බන්ධනා විප්පමොක්ඛො හොති, යදිදං අවිජ්ජා බන්ධනා. සෙය්‍යථාපි, කච්චාන, දහරො කුමාරො මන්දො උත්තානසෙය්‍යකො කණ්ඨපඤ්චමෙහි බන්ධනෙහි බද්ධො අස්ස සුත්තබන්ධනෙහි; තස්ස වුද්ධිමන්වාය ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකමන්වාය තානි බන්ධනානි මුච්චෙය්‍යුං; සො මොක්ඛොම්හීති ඛො ජානෙය්‍ය නො ච බන්ධනං . එවමෙව ඛො, කච්චාන, එතු විඤ්ඤූ පුරිසො අසඨො අමායාවී උජුජාතිකො, අහමනුසාසාමි, අහං ධම්මං දෙසෙමි; යථානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානො නචිරස්සෙව සාමඤ්ඤෙ ඤස්සති , සාමං දක්ඛිති – 'එවං කිර සම්මා බන්ධනා විප්පමොක්ඛො හොති, යදිදං අවිජ්ජා බන්ධනා'''ති.

එවං වුත්තෙ, වෙඛනසො පරිබ්බාජකො භගවන්තං එතදවොච – ''අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ.… උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති.

වෙඛනසසුත්තං නිට්ඨිතං දසමං.

පරිබ්බාජකවග්ගො නිට්ඨිතො තතියො.

තස්සුද්දානං –

පුණ්ඩරී-අග්ගිසභ-කථිනාමො, දීඝනඛො පුන භාරද්වාජගොත්තො;
සන්දකඋදායිමුණ්ඩිකපුත්තො, මණිකො තථාකච්චානො වරවග්ගො.

4. රාජවග්ගො

1. ඝටිකාරසුත්තං

282. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං. අථ ඛො භගවා මග්ගා ඔක්කම්ම අඤ්ඤතරස්මිං පදෙසෙ සිතං පාත්වාකාසි. අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි – ‘‘කො නු ඛො හෙතු, කො පච්චයො භගවතො සිතස්ස පාතුකම්මාය? න අකාරණෙන [න අකාරණෙ (සී.)] තථාගතා සිතං පාතුකරොන්තී’’ති. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො එකංසං චීවරං [උත්තරාසඞ්ග (ස්‍යා. කං.)] කත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො භගවතො සිතස්ස පාතුකම්මාය? න අකාරණෙන තථාගතා සිතං පාතුකරොන්තී’’ති. ‘‘භූතපුබ්බං, ආනන්ද, ඉමස්මිං පදෙසෙ වෙගළිඞ්ගං [වෙහලිඞ්ගං (සී.), වෙහලිගං (ස්‍යා. කං.), වෙහලිඞ්ගං (පී.)] නාම ගාමනිගමො අහොසි ඉද්ධො චෙව ඵීතො ච බහුජනො ආකිණ්ණමනුස්සො. වෙගළිඞ්ගං ඛො, ආනන්ද, ගාමනිගමං කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො උපනිස්සාය විහාසි. ඉධ සුදං, ආනන්ද, කස්සපස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ආරාමො අහොසි. ඉධ සුදං, ආනන්ද, කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො නිසින්නකො භික්ඛුසඞ්ඝං ඔවදතී’’ති. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො චතුග්ගුණං සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤපෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘තෙන හි, භන්තෙ, භගවා නිසීදතු එත්ථ. අයං භූමිපදෙසො ද්වීහි අරහන්තෙහි සම්මාසම්බුද්ධෙහි පරිභුත්තො භවිස්සතී’’ති. නිසීදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. නිසජ්ජ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං ආමන්තෙසි –

‘‘භූතපුබ්බං, ආනන්ද, ඉමස්මිං පදෙසෙ වෙගළිඞ්ගං නාම ගාමනිගමො අහොසි ඉද්ධො චෙව ඵීතො ච බහුජනො ආකිණ්ණමනුස්සො. වෙගළිඞ්ගං ඛො, ආනන්ද, ගාමනිගමං කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො උපනිස්සාය විහාසි. ඉධ සුදං, ආනන්ද, කස්සපස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස ආරාමො අහොසි. ඉධ සුදං, ආනන්ද, කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො නිසින්නකො භික්ඛුසඞ්ඝං ඔවදති.

283. ‘‘වෙගළිඞ්ගෙ ඛො, ආනන්ද, ගාමනිගමෙ ඝටිකාරො [ඝටීකාරො (සී. පී.)] නාම කුම්භකාරො කස්සපස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස උපට්ඨාකො අහොසි අග්ගුපට්ඨාකො. ඝටිකාරස්ස ඛො, ආනන්ද, කුම්භකාරස්ස ජොතිපාලො නාම මාණවො සහායො අහොසි පියසහායො. අථ ඛො, ආනන්ද, ඝටිකාරො කුම්භකාරො ජොතිපාලං මාණවං ආමන්තෙසි – ‘ආයාම, සම්ම ජොතිපාල, කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සාම. සාධුසම්මතඤ්හි මෙ තස්ස භගවතො දස්සනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා’ති. එවං වුත්තෙ, ආනන්ද, ජොතිපාලො මාණවො ඝටිකාරං කුම්භකාරං එතදවොච – ‘අලං, සම්ම ඝටිකාර. කිං පන තෙන මුණ්ඩකෙන සමණකෙන දිට්ඨෙනා’ති? දුතියම්පි ඛො, ආනන්ද...පෙ.... තතියම්පි ඛො, ආනන්ද, ඝටිකාරො කුම්භකාරො ජොතිපාලං මාණවං එතදවොච – ‘ආයාම, සම්ම ජොතිපාල, කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සාම. සාධුසම්මතඤ්හි මෙ තස්ස භගවතො දස්සනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා’ති. තතියම්පි ඛො, ආනන්ද, ජොතිපාලො මාණවො ඝටිකාරං කුම්භකාරං එතදවොච – ‘අලං, සම්ම ඝටිකාර. කිං පන තෙන මුණ්ඩකෙන සමණකෙන දිට්ඨෙනා’ති? ‘තෙන හි, සම්ම ජොතිපාල, සොත්තිසිනානිං [සොත්තිං සිනානිං (සී. පී.), සොත්තිසිනානං (ස්‍යා. කං. ක.)] ආදාය [ආහර (ක.)] නදිං ගමිස්සාම සිනායිතු’න්ති. ‘එවං සම්මා’ති ඛො, ආනන්ද, ජොතිපාලො මාණවො ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස පච්චස්සොසි. අථ ඛො, ආනන්ද, ඝටිකාරො ච කුම්භකාරො ජොතිපාලො ච මාණවො සොත්තිසිනානිං ආදාය නදිං අගමංසු සිනායිතුං’.

284. ‘‘අථ ඛො, ආනන්ද, ඝටිකාරො කුම්භකාරො ජොතිපාලං මාණවං ආමන්තෙසි – ‘අයං, සම්ම ජොතිපාල, කස්සපස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අවිදූරෙ ආරාමො. ආයාම, සම්ම ජොතිපාල, කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සාම. සාධුසම්මතඤ්හි මෙ තස්ස භගවතො දස්සනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා’ති. එවං වුත්තෙ, ආනන්ද, ජොතිපාලො මාණවො ඝටිකාරං කුම්භකාරං එතදවොච – ‘අලං, සම්ම ඝටිකාර. කිං පන තෙන මුණ්ඩකෙන සමණකෙන දිට්ඨෙනා’ති? දුතියම්පි ඛො, ආනන්ද...පෙ.... තතියම්පි ඛො, ආනන්ද, ඝටිකාරො කුම්භකාරො ජොතිපාලං මාණවං එතදවොච – ‘අයං, සම්ම ජොතිපාල, කස්සපස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අවිදූරෙ ආරාමො. ආයාම, සම්ම ජොතිපාල, කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සාම. සාධුසම්මතඤ්හි මෙ තස්ස භගවතො දස්සනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා’ති. තතියම්පි ඛො, ආනන්ද, ජොතිපාලො මාණවො ඝටිකාරං කුම්භකාරං එතදවොච – ‘අලං, සම්ම ඝටිකාර. කිං පන තෙන මුණ්ඩකෙන සමණකෙන දිට්ඨෙනා’ති? අථ ඛො, ආනන්ද, ඝටිකාරො කුම්භකාරො ජොතිපාලං මාණවං ඔවට්ටිකායං පරාමසිත්වා එතදවොච – ‘අයං, සම්ම ජොතිපාල, කස්සපස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අවිදූරෙ ආරාමො. ආයාම, සම්ම ජොතිපාල, කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සාම. සාධුසම්මතඤ්හි මෙ තස්ස භගවතො දස්සනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා’ති. අථ ඛො, ආනන්ද, ජොතිපාලො මාණවො ඔවට්ටිකං විනිවට්ටෙත්වා [විනිවෙඨෙත්වා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ඝටිකාරං කුම්භකාරං එතදවොච – ‘අලං, සම්ම ඝටිකාර. කිං පන තෙන මුණ්ඩකෙන සමණකෙන දිට්ඨෙනා’ති? අථ ඛො, ආනන්ද, ඝටිකාරො කුම්භකාරො ජොතිපාලං මාණවං සීසංන්හාතං [සසීසං නහාතං (සී.), සීසන්හාතං (ස්‍යා. කං.)] කෙසෙසු පරාමසිත්වා එතදවොච – ‘අයං, සම්ම ජොතිපාල, කස්සපස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අවිදූරෙ ආරාමො. ආයාම, සම්ම ජොතිපාල, කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සාම . සාධුසම්මතඤ්හි

මෙ තස්ස භගවතො දස්සනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා'ති. අථ ඛො, ආනන්ද, ජොතිපාලස්ස මාණවස්ස එතදහොසි – 'අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො! යත්‍ර හි නාමායං ඝටිකාරො කුම්භකාරො ඉත්තරජච්චො සමානො අම්හාකං සීසංන්හාතානං කෙසෙසු පරාමසිතබ්බං මඤ්ඤිස්සති; න වතිදං කිර ඔරකං මඤ්ඤෙ භවිස්සතී'ති; ඝටිකාරං කුම්භකාරං එතදවොච – 'යාවතාදොහිපි [යාවෙතදොහිපි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], සම්ම ඝටිකාරා'ති? 'යාවතාදොහිපි, සම්ම ජොතිපාල. තථා හි පන මෙ සාධුසම්මතං තස්ස භගවතො දස්සනං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා'ති. 'තෙන හි, සම්ම ඝටිකාර, මුඤ්ච; ගමිස්සාමා'ති.

285. ''අථ ඛො, ආනන්ද, ඝටිකාරො ච කුම්භකාරො ජොතිපාලො ච මාණවො යෙන කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා ඝටිකාරො කුම්භකාරො කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. ජොතිපාලො පන මාණවො කස්සපෙන භගවතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො, ආනන්ද, ඝටිකාරො කුම්භකාරො කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොච – 'අයං මෙ, භන්තෙ, ජොතිපාලො මාණවො සහායො පියසහායො. ඉමස්ස භගවා ධම්මං දෙසෙතූ'ති. අථ ඛො, ආනන්ද, කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ඝටිකාරඤ්ච කුම්භකාරං ජොතිපාලඤ්ච මාණවං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි. අථ ඛො, ආනන්ද, ඝටිකාරො ච කුම්භකාරො ජොතිපාලො ච මාණවො කස්සපෙන භගවතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතා සමාදපිතා සමුත්තෙජිතා සම්පහංසිතා කස්සපස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කමිංසු.

286. ''අථ ඛො, ආනන්ද, ජොතිපාලො මාණවො ඝටිකාරං කුම්භකාරං එතදවොච – 'ඉමං නු ත්වං, සම්ම ඝටිකාර, ධම්මං සුණන්තො අථ ච පන අගාරස්මා අනගාරියං න පබ්බජිස්සසී'ති? 'නනු මං, සම්ම ජොතිපාල, ජානාසි, අන්ධෙ ජිණ්ණෙ මාතාපිතරො පොසෙමී'ති? 'තෙන හි, සම්ම ඝටිකාර, අහං අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාමී'ති. අථ ඛො, ආනන්ද, ඝටිකාරො ච කුම්භකාරො ජොතිපාලො ච මාණවො යෙන කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො තෙනුපසඞ්කමිංසු ; උපසඞ්කමිත්වා කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නො ඛො, ආනන්ද, ඝටිකාරො කුම්භකාරො කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොච – 'අයං මෙ, භන්තෙ, ජොතිපාලො මාණවො සහායො පියසහායො. ඉමං භගවා පබ්බාජෙතූ'ති. අලත්ථ ඛො, ආනන්ද, ජොතිපාලො මාණවො කස්සපස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං.

287. ''අථ ඛො, ආනන්ද, කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො අචිරූපසම්පන්නෙ ජොතිපාලෙ මාණවෙ අඩ්ඪමාසූපසම්පන්නෙ වෙගළිඞ්ගෙ යථාභිරන්තං විහරිත්වා යෙන බාරාණසී තෙන චාරිකං පක්කාමි. අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන බාරාණසී තදවසරි. තත්‍ර සුදං, ආනන්ද, කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො බාරාණසියං විහරති ඉසිපතනෙ මිගදායෙ . අස්සොසි ඛො, ආනන්ද, කිකී කාසිරාජා – 'කස්සපො කිර භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො බාරාණසිං අනුප්පත්තො බාරාණසියං විහරති ඉසිපතනෙ මිගදායෙ'ති. අථ ඛො, ආනන්ද, කිකී කාසිරාජා භද්‍රානි භද්‍රානි යානානි යොජාපෙත්වා භද්‍රං [භද්‍රං භද්‍රං (ක.)] යානං අභිරුහිත්වා භද්‍රෙහි භද්‍රෙහි යානෙහි බාරාණසියා නියාසි මහච්චරාජානුභාවෙන [මහච්චා රාජානුභාවෙන (සී.), මහතා රාජානුභාවෙන (පී.)] කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං දස්සනාය. යාවතිකා යානස්ස භූමි යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව යෙන කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො, ආනන්ද, කිකිං කාසිරාජානං කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි. අථ ඛො, ආනන්ද, කිකී කාසිරාජා කස්සපෙන භගවතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොච – 'අධිවාසෙතු මෙ, භන්තෙ, භගවා ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා'ති. අධිවාසෙසි ඛො, ආනන්ද, කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො, ආනන්ද, කිකී කාසිරාජා කස්සපස්ස භගවතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො, ආනන්ද, කිකී කාසිරාජා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සකෙ නිවෙසනෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙත්වා පණ්ඩුපුටකස්ස [පණ්ඩුමුටිකස්ස (සී. පී.), පණ්ඩුමුදිකස්ස (ස්‍යා. කං.)] සාලිනො විගතකාළකං අනෙකසූපං අනෙකබ්‍යඤ්ජනං, කස්සපස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස කාලං ආරොචාපෙසි – 'කාලො, භන්තෙ, නිට්ඨිතං භත්ත'න්ති.

288. ''අථ ඛො, ආනන්ද, කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන කිකිස්ස කාසිරඤ්ඤො නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන. අථ ඛො, ආනන්ද, කිකී කාසිරාජා බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි. අථ ඛො, ආනන්ද, කිකී කාසිරාජා කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො, ආනන්ද, කිකී කාසිරාජා කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොච – 'අධිවාසෙතු මෙ, භන්තෙ, භගවා බාරාණසියං වස්සාවාසං; එවරූපං සඞ්ඝස්ස උපට්ඨානං භවිස්සතී'ති. 'අලං, මහාරාජ. අධිවුත්ථො

මෙ වස්සාවාසො'ති. දුතියම්පි ඛො, ආනන්ද... තතියම්පි ඛො, ආනන්ද, කිකී කාසිරාජා කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොච – 'අධිවාසෙතු මෙ, භන්තෙ, භගවා බාරාණසියං වස්සාවාසං; එවරූපං සඞ්ඝස්ස උපට්ඨානං භවිස්සතී'ති. 'අලං, මහාරාජ. අධිවුත්ථො මෙ වස්සාවාසො'ති. අථ ඛො, ආනන්ද, කිකිස්ස කාසිරඤ්ඤො 'න මෙ කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො අධිවාසෙති බාරාණසියං වස්සාවාස'න්ති අහුදෙව අඤ්ඤථත්තං , අහු දොමනස්සං. අථ ඛො, ආනන්ද, කිකී කාසිරාජා කස්සපං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං එතදවොච – 'අත්ථි නු ඛො, භන්තෙ, අඤ්ඤො කොචි මයා උපට්ඨාකතරො'ති?

'''අත්ථි, මහාරාජ, වෙගළිඞ්ගං නාම ගාමනිගමො. තත්ථ ඝටිකාරො නාම කුම්භකාරො; සො මෙ උපට්ඨාකො අග්ගුපට්ඨාකො. තුය්හං ඛො පන, මහාරාජ, න මෙ කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො අධිවාසෙති බාරාණසියං වස්සාවාසන්ති අත්ථෙව [අත්ථි (සී. පී.)] අඤ්ඤථත්තං, අත්ථි දොමනස්සං. තයිදං ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස [ඝටිකාරෙ කුම්භකාරෙ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] නත්ථි ච න ච භවිස්සති. ඝටිකාරො ඛො, මහාරාජ, කුම්භකාරො බුද්ධං සරණං ගතො, ධම්මං සරණං ගතො, සඞ්ඝං සරණං ගතො. ඝටිකාරො ඛො, මහාරාජ, කුම්භකාරො පාණාතිපාතා පටිවිරතො, අදින්නාදානා පටිවිරතො, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො, මුසාවාදා පටිවිරතො, සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතො. ඝටිකාරො ඛො, මහාරාජ, කුම්භකාරො බුද්ධෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, ධම්මෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, සඞ්ඝෙ අවෙච්චප්පසාදෙන සමන්නාගතො, අරියකන්තෙහි සීලෙහි සමන්නාගතො. ඝටිකාරො ඛො, මහාරාජ, කුම්භකාරො දුක්ඛෙ නික්කඞ්ඛො, දුක්ඛසමුදයෙ නික්කඞ්ඛො, දුක්ඛනිරොධෙ නික්කඞ්ඛො, දුක්ඛනිරොධගාමිනියා පටිපදාය නික්කඞ්ඛො. ඝටිකාරො ඛො, මහාරාජ, කුම්භකාරො එකභත්තිකො බ්‍රහ්මචාරී සීලවා කල්‍යාණධම්මො. ඝටිකාරො ඛො, මහාරාජ, කුම්භකාරො නික්ඛිත්තමණිසුවණ්ණො අපෙතජාතරූපරජතො . ඝටිකාරො ඛො, මහාරාජ, කුම්භකාරො පන්නමුසලො න සහත්ථා පථවිං ඛණති [කුම්භකාරො න මුසලෙන න සහත්ථා පඨවිං ඛණති (ස්‍යා. කං. පී.), කුම්භකාරො න මුසලෙන සහත්ථා පථවිඤ්ච ඛණති (ක.)]. යං හොති කූලපලුග්ගං වා මූසිකුක්කරො [මූසිකුක්කුරො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වා තං කාජෙන ආහරිත්වා භාජනං කරිත්වා එවමාහ – ''එත්ථ යො ඉච්ඡති තණ්ඩුලපටිභස්තානි [තණ්ඩුල පභිවත්තානි (සී. පී.)] වා මුග්ගපටිභස්තානි වා කළායපටිභස්තානි වා නික්ඛිපිත්වා යං ඉච්ඡති තං හරතූ''ති. ඝටිකාරො ඛො, මහාරාජ, කුම්භකාරො අන්ධෙ ජිණ්ණෙ මාතාපිතරො පොසෙති. ඝටිකාරො ඛො, මහාරාජ, කුම්භකාරො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො තත්ථ පරිනිබ්බායී අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා.

289. '''එකමිදාහං , මහාරාජ, සමයං වෙගළිඞ්ගෙ නාම ගාමනිගමෙ විහරාමි. අථ ඛ්වාහං, මහාරාජ, පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස මාතාපිතරො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස මාතාපිතරො එතදවොචං – ''හන්ද, කො නු ඛො අයං භග්ගවො ගතො''ති? ''නික්ඛන්තො ඛො තෙ, භන්තෙ, උපට්ඨාකො අන්තොකුම්භියා ඔදනං ගහෙත්වා පරියොගා සූපං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජා''ති. අථ ඛ්වාහං, මහාරාජ, කුම්භියා ඔදනං ගහෙත්වා පරියොගා සූපං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමිං [පක්කාමිං (ස්‍යා. කං. පී.)]. අථ ඛො, මහාරාජ, ඝටිකාරො කුම්භකාරො යෙන මාතාපිතරො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මාතාපිතරො එතදවොච – ''කො කුම්භියා ඔදනං ගහෙත්වා පරියොගා සූපං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කන්තො''ති? ''කස්සපො, තාත, භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො කුම්භියා ඔදනං ගහෙත්වා පරියොගා සූපං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කන්තො''ති? අථ ඛො, මහාරාජ, ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස එතදහොසි – ''ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, යස්ස මෙ කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො එවං අභිවිස්සත්ථො''ති. අථ ඛො, මහාරාජ, ඝටිකාරං කුම්භකාරං අඩ්ඪමාසං පීතිසුඛං න විජහති [න විජහි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], සත්තාහං මාතාපිතූනං.

290. '''එකමිදාහං, මහාරාජ, සමයං තත්ථෙව වෙගළිඞ්ගෙ නාම ගාමනිගමෙ විහරාමි. අථ ඛ්වාහං, මහාරාජ, පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස මාතාපිතරො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස මාතාපිතරො එතදවොචං – ''හන්ද, කො නු ඛො අයං භග්ගවො ගතො''ති? ''නික්ඛන්තො ඛො තෙ, භන්තෙ, උපට්ඨාකො අන්තො කළොපියා කුම්මාසං ගහෙත්වා පරියොගා සූපං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජා''ති. අථ ඛ්වාහං, මහාරාජ, කළොපියා කුම්මාසං ගහෙත්වා පරියොගා සූපං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමිං. අථ ඛො, මහාරාජ, ඝටිකාරො කුම්භකාරො යෙන මාතාපිතරො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මාතාපිතරො එතදවොච – ''කො කළොපියා කුම්මාසං ගහෙත්වා පරියොගා සූපං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කන්තො''ති? ''කස්සපො, තාත, භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො කළොපියා කුම්මාසං ගහෙත්වා පරියොගා සූපං ගහෙත්වා පරිභුඤ්ජිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කන්තො''ති. අථ ඛො, මහාරාජ, ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස එතදහොසි – ''ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, යස්ස මෙ කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො එවං අභිවිස්සත්ථො''ති. අථ ඛො, මහාරාජ, ඝටිකාරං කුම්භකාරං අඩ්ඪමාසං පීතිසුඛං න විජහති, සත්තාහං මාතාපිතූනං.

291. '''එකමිදාහං, මහාරාජ, සමයං තත්ථෙව වෙගළිඞ්ගෙ නාම ගාමනිගමෙ විහරාමි. තෙන ඛො පන සමයෙන කුටි [ගන්ධකුටි (සී.)] ඔවස්සති. අථ ඛ්වාහං, මහාරාජ, භික්ඛූ ආමන්තෙසිං – ''ගච්ඡථ, භික්ඛවෙ, ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස නිවෙසනෙ තිණං ජානාථා''ති. එවං වුත්තෙ, මහාරාජ, තෙ භික්ඛූ මං එතදවොචුං – ''නත්ථි ඛො, භන්තෙ, ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස නිවෙසනෙ තිණං, අත්ථි ච ඛ්වාස්ස ආවෙසනෙ [ආවෙසනං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] තිණච්ඡදන'' [නවච්ඡදනං (සී.)] න්ති. ''ගච්ඡථ, භික්ඛවෙ, ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස ආවෙසනං උත්තිණං කරොථා''ති. අථ ඛො තෙ, මහාරාජ, භික්ඛූ ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස ආවෙසනං උත්තිණමකංසු. අථ ඛො, මහාරාජ,

සටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස මාතාපිතරො තෙ භික්ඛූ එතදවොචුං – ‘‘කෙ ආවෙසනං උත්තිණං කරොන්තී’’ති? ‘‘භික්ඛූ, භගිනි, කස්සපස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස කුටි ඔවස්සතී’’ති. ‘‘හරථ, භන්තෙ, හරථ, භද්‍රමුඛා’’ති. අථ ඛො, මහාරාජ, ඝටිකාරො කුම්භකාරො යෙන මාතාපිතරො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මාතාපිතරො එතදවොච – ‘‘කෙ ආවෙසනං උත්තිණමකංසූ’’ති? ‘‘භික්ඛූ, තාත, කස්සපස්ස කිර භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස කුටි ඔවස්සතී’’ති. අථ ඛො, මහාරාජ, ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස එතදහොසි – ‘‘ලාභා වත මෙ, සුලද්ධං වත මෙ, යස්ස මෙ කස්සපො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො එවං අභිවිස්සත්ථො’’ති. අථ ඛො, මහාරාජ ඝටිකාරං කුම්භකාරං අඩ්ඪමාසං පීතිසුඛං න විජහති, සත්තාහං මාතාපිතූනං. අථ ඛො, මහාරාජ, ආවෙසනං සබ්බන්තං තෙමාසං ආකාසච්ඡදනං අට්ඨාසි, න දෙවොතිවස්සි [න චාතිවස්සි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. එවරූපො ච, මහාරාජ, ඝටිකාරො කුම්භකාරො’ති. ‘ලාභා, භන්තෙ, ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස, සුලද්ධා, භන්තෙ, ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස යස්ස භගවා එවං අභිවිස්සත්ථො’’’ති.

292. ‘‘අථ ඛො, ආනන්ද, කිකී කාසිරාජා ඝටිකාරස්ස කුම්භකාරස්ස පඤ්චමත්තානි තණ්ඩුලවාහසතානි පාහෙසි පණ්ඩුපුටකස්ස සාලිනො තදුපියඤ්ච සූපෙය්‍යං. අථ ඛො තෙ, ආනන්ද, රාජපුරිසා ඝටිකාරං කුම්භකාරං උපසඞ්කමිත්වා එතදවොචුං – ‘ඉමානි ඛො, භන්තෙ, පඤ්චමත්තානි තණ්ඩුලවාහසතානි කිකිනා කාසිරාජෙන පහිතානි පණ්ඩුපුටකස්ස සාලිනො තදුපියඤ්ච සූපෙය්‍යං. තානි, භන්තෙ, පටිග්ගණ්හථා’ති [පතිග්ගණ්හාතූති (සී. පී.), පටිග්ගණ්හාතූති (ස්‍යා. කං.)]. ‘රාජා ඛො බහුකිච්චො බහුකරණීයො. අලං මෙ! රඤ්ඤොව හොතූ’ති. සියා ඛො පන තෙ, ආනන්ද, එවමස්ස – ‘අඤ්ඤො නූන තෙන සමයෙන ජොතිපාලො මාණවො අහොසී’ති. න ඛො පනෙතං, ආනන්ද, එවං දට්ඨබ්බං. අහං තෙන සමයෙන ජොතිපාලො මාණවො අහොසි’’න්ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

ඝටිකාරසුත්තං නිට්ඨිතං පඨමං.

2. රට්ඨපාලසුත්තං

293. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කුරූසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන ථුල්ලකොට්ඨිකං [ථූලකොට්ඨිකං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] නාම කුරූනං නිගමො තදවසරි. අස්සොසුං ඛො ථුල්ලකොට්ඨිකා [ථූලකොට්ඨිතකා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] බ්‍රාහ්මණගහපතිකා – ‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො කුරූසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං ථුල්ලකොට්ඨිකං අනුප්පත්තො. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී’’ති. අථ ඛො ථුල්ලකොට්ඨිකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා අප්පෙකච්චෙ භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු, සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ භගවතො සන්තිකෙ නාමගොත්තං සාවෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ තුණ්හීභූතා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නෙ ඛො ථුල්ලකොට්ඨිකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි.

294. තෙන ඛො පන සමයෙන රට්ඨපාලො නාම කුලපුත්තො තස්මිංයෙව ථුල්ලකොට්ඨිකෙ අග්ගකුලස්ස [අග්ගකුලිකස්ස (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පුත්තො තිස්සං පරිසායං නිසින්නො හොති. අථ ඛො රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස එතදහොසි – ‘‘යථා යථා ඛ්වාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි [යථා යථා ඛො භගවා ධම්මං දෙසෙති (සී.)], නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය’’න්ති. අථ ඛො ථුල්ලකොට්ඨිකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතා සමාදපිතා සමුත්තෙජිතා සම්පහංසිතා භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කමිංසු. අථ ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො අචිරපක්කන්තෙසු ථුල්ලකොට්ඨිකෙසු බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘යථා යථාහං, භන්තෙ, භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි, නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. ඉච්ඡාමහං, භන්තෙ, කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතුං. ලභෙය්‍යාහං, භන්තෙ, භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, ලභෙය්‍යං උපසම්පදං. පබ්බාජෙතු මං භගවා’’ති [එත්ථ ‘‘ලභෙය්‍යාහං…පෙ…. උපසම්පදං’’ති වාක්‍යද්වයං සබ්බෙසුපි මූලපොත්ථකෙසු දිස්සති, පාරාජිකපාළියං පන සුදින්නභාණවාරෙ එතං නත්ථි. ‘‘පබ්බාජෙතු මං භගවා’’ති ඉදං පන වාක්‍යං මරම්මපොත්ථකෙ යෙව දිස්සති, පාරාජිකපාළියඤ්ච තදෙව අත්ථි]. ‘‘අනුඤ්ඤාතොසි පන ත්වං, රට්ඨපාල, මාතාපිතූහි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජායා’’ති? ‘‘න ඛොහං, භන්තෙ, අනුඤ්ඤාතො මාතාපිතූහි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජායා’’ති. ‘‘න ඛො, රට්ඨපාල, තථාගතා අනනුඤ්ඤාතං මාතාපිතූහි පුත්තං

පබ්බාජෙන්තී’’ති. ‘‘ස්වාහං, භන්තෙ, තථා කරිස්සාමි යථා මං මාතාපිතරො අනුජානිස්සන්ති අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජායා’’ති.

295. අථ ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා යෙන මාතාපිතරො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මාතාපිතරො එතදවොච – ‘‘අම්මතාතා, යථා යථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි, නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. ඉච්ඡාමහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතුං. අනුජානාථ මං අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජායා’’ති. එවං වුත්තෙ, රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස මාතාපිතරො රට්ඨපාලං කුලපුත්තං එතදවොචුං – ‘‘ත්වං ඛොසි, තාත රට්ඨපාල, අම්හාකං එකපුත්තකො පියො මනාපො සුඛෙධිතො සුඛපරිහතො [සුඛපරිභතො (සයා. කං. ක.) (එහි ත්වං තාත රට්ඨපාල භුඤ්ජ ච පිව ච පරිචාරෙ හි ච, භුඤ්ජන්තො පිවන්තො පරිචාරෙන්තො කාමෙ පරිභුඤ්ජන්තො පුඤ්ඤානි කරොන්තො අභිරමස්සු, න තං මයං අනුජානාම අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය,) සබ්බත්ථ දිස්සති, සුදින්නකණ්ඩෙ පන නත්ථි, අට්ඨකථාසුපි න දස්සිතං]. න ත්වං, තාත රට්ඨපාල , කස්සචි දුක්ඛස්ස ජානාසි. මරණෙනපි තෙ මයං අකාමකා විනා භවිස්සාම. කිං පන මයං තං ජීවන්තං අනුජානිස්සාම අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජායා’’ති? දුතියම්පි ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො…පෙ…. තතියම්පි ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො මාතාපිතරො එතදවොච – ‘‘අම්මතාතා, යථා යථාහං භගවතා ධම්මං දෙසිතං ආජානාමි, නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. ඉච්ඡාමහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතුං. අනුජානාථ මං අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජායා’’ති. තතියම්පි ඛො රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස මාතාපිතරො රට්ඨපාලං කුලපුත්තං එතදවොචුං – ‘‘ත්වං ඛොසි, තාත රට්ඨපාල, අම්හාකං එකපුත්තකො පියො මනාපො සුඛෙධිතො සුඛපරිහතො. න ත්වං, තාත රට්ඨපාල, කස්සචි දුක්ඛස්ස ජානාසි. මරණෙනපි තෙ මයං අකාමකා විනා භවිස්සාම. කිං පන මයං තං ජීවන්තං අනුජානිස්සාම අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජායා’’ති?

296. අථ ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො – ‘‘න මං මාතාපිතරො අනුජානන්ති අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජායා’’ති තත්ථෙව අනන්තරහිතාය භූමියා නිපජ්ජි – ‘‘ඉධෙව මෙ මරණං භවිස්සති පබ්බජ්ජා වා’’ති. අථ ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො එකම්පි භත්තං න භුඤ්ජි, ද්වෙපි භත්තානි න භුඤ්ජි, තීණිපි භත්තානි න භුඤ්ජි, චත්තාරිපි භත්තානි න භුඤ්ජි, පඤ්චපි භත්තානි න භුඤ්ජි, ඡපි භත්තානි න භුඤ්ජි, සත්තපි භත්තානි න භුඤ්ජි. අථ ඛො රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස මාතාපිතරො රට්ඨපාලං කුලපුත්තං එතදවොචුං – ‘‘ත්වං ඛොසි, තාත රට්ඨපාල, අම්හාකං එකපුත්තකො පියො මනාපො සුඛෙධිතො සුඛපරිහතො. න ත්වං, තාත රට්ඨපාල, කස්සචි, දුක්ඛස්ස ජානාසි [‘‘මරණෙනපි තෙ…පෙ…. පබ්බජ්ජායා’’ති වාක්‍යද්වයං සී. සයා. කං. පී. පොත්ථකෙසු දුතියට්ඨානෙ යෙව දිස්සති, පාරාජිකපාළියං පන පඨමට්ඨානෙ යෙව දිස්සති. තස්මා ඉධ දුතියට්ඨානෙ පුනාගතං අධිකං විය දිස්සති]. මරණෙනපි තෙ මයං අකාමකා විනා භවිස්සාම. කිං පන මයං තං ජීවන්තං අනුජානිස්සාම අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය. උට්ඨෙහි, තාත රට්ඨපාල, භුඤ්ජ ච පිව ච පරිචාරෙහි ච; භුඤ්ජන්තො පිවන්තො පරිචාරෙන්තො කාමෙ පරිභුඤ්ජන්තො පුඤ්ඤානි කරොන්තො අභිරමස්සු. න තං මයං අනුජානාම අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය [‘‘මරණෙනපි තෙ…පෙ…. පබ්බජායා’’ති වාක්‍යද්වයං සී. සයා. කං. පී. පොත්ථකෙසු දුතියට්ඨානෙ යෙව දිස්සති, පාරාජිකපාළියං පන පඨමට්ඨානෙ යෙව දිස්සති. තස්මා ඉධ දුතියට්ඨානෙ පුනාගතං අධිකං විය දිස්සති]. මරණෙනපි තෙ මයං අකාමකා විනා භවිස්සාම. කිං පන මයං තං ජීවන්තං අනුජානිස්සාම අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජායා’’ති? එවං වුත්තෙ, රට්ඨපාලො කුලපුත්තො තුණ්හී අහොසි. දුතියම්පි ඛො රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස මාතාපිතරො රට්ඨපාලං කුලපුත්තං එතදවොචුං…පෙ…. දුතියම්පි ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො තුණ්හී අහොසි. තතියම්පි ඛො රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස මාතාපිතරො රට්ඨපාලං කුලපුත්තං එතදවොචුං – ‘‘ත්වං ඛොසි, තාත රට්ඨපාල, අම්හාකං එකපුත්තකො පියො මනාපො සුඛෙධිතො සුඛපරිහතො. න ත්වං, තාත රට්ඨපාල, කස්සචි දුක්ඛස්ස ජානාසි. මරණෙනපි තෙ මයං අකාමකා විනා භවිස්සාම, කිං පන මයං තං ජීවන්තං අනුජානිස්සාම අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය. උට්ඨෙහි, තාත රට්ඨපාල, භුඤ්ජ ච පිව ච පරිචාරෙහි ච; භුඤ්ජන්තො පිවන්තො පරිචාරෙන්තො කාමෙ පරිභුඤ්ජන්තො පුඤ්ඤානි කරොන්තො අභිරමස්සු. න තං මයං අනුජානාම අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය. මරණෙනපි තෙ මයං අකාමකා විනා භවිස්සාම . කිං පන මයං තං ජීවන්තං අනුජානිස්සාම අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජායා’’ති? තතියම්පි ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො තුණ්හී අහොසි.

297. අථ ඛො රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස සහායකා යෙන රට්ඨපාලො කුලපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා රට්ඨපාලං කුලපුත්තං එතදවොචුං – ‘‘ත්වං ඛොසි [ත්වං ඛො (සී. පී.)], සම්ම රට්ඨපාල, මාතාපිතූනං එකපුත්තකො පියො මනාපො සුඛෙධිතො සුඛපරිහතො. න ත්වං, සම්ම රට්ඨපාල, කස්සචි දුක්ඛස්ස ජානාසි. මරණෙනපි තෙ මාතාපිතරො අකාමකා විනා භවිස්සන්ති. කිං පන තෙ තං ජීවන්තං අනුජානිස්සන්ති අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය. උට්ඨෙහි, සම්ම රට්ඨපාල, භුඤ්ජ ච පිව ච පරිචාරෙහි ච; භුඤ්ජන්තො පිවන්තො පරිචාරෙන්තො කාමෙ පරිභුඤ්ජන්තො පුඤ්ඤානි කරොන්තො අභිරමස්සු. න තං මාතාපිතරො අනුජානිස්සන්ති [අනුජානන්ති (සී. සයා. කං. පී.)] අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය. මරණෙනපි තෙ මාතාපිතරො අකාමකා විනා භවිස්සන්ති. කිං පන තෙ තං ජීවන්තං අනුජානිස්සන්ති අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජායා’’ති? එවං වුත්තෙ, රට්ඨපාලො කුලපුත්තො තුණ්හී අහොසි. දුතියම්පි ඛො… තතියම්පි ඛො රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස සහායකා රට්ඨපාලං කුලපුත්තං එතදවොචුං – ‘‘ත්වං ඛොසි, සම්ම රට්ඨපාල, මාතාපිතූනං එකපුත්තකො පියො මනාපො සුඛෙධිතො සුඛපරිහතො, න ත්වං, සම්ම රට්ඨපාල, කස්සචි දුක්ඛස්ස ජානාසි, මරණෙනපි තෙ මාතාපිතරො අකාමකා

විනා භවිස්සන්ති. කිං පන තෙ තං ජීවන්තං අනුජානිස්සන්ති අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය? උට්ඨෙහි, සම්ම රට්ඨපාල, භුඤ්ජ ච පිව ච පරිචාරෙහි ච, භුඤ්ජන්තො පිවන්තො පරිචාරෙන්තො කාමෙ පරිභුඤ්ජන්තො පුඤ්ඤානි කරොන්තො අභිරමස්සු. න තං මාතාපිතරො අනුජානිස්සන්ති අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය, මරණෙනපි තෙ මාතාපිතරො අකාමකා විනා භවිස්සන්ති. කිං පන තෙ තං ජීවන්තං අනුජානිස්සන්ති අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජායා''ති? තතියම්පි ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො තුණ්හී අහොසි.

298. අථ ඛො රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස සහායකා යෙන රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස මාතාපිතරො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස මාතාපිතරො එතදවොචුං – ''අම්මතාතා, එසො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො තත්ථෙව අනන්තරහිතාය භූමියා නිපන්නො – 'ඉධෙව මෙ මරණං භවිස්සති පබ්බජ්ජා වා'ති. සචෙ තුම්හෙ රට්ඨපාලං කුලපුත්තං නානුජානිස්සථ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය, තත්ථෙව [තත්ථෙවස්ස (සී.)] මරණං ආගමිස්සති. සචෙ පන තුම්හෙ රට්ඨපාලං කුලපුත්තං අනුජානිස්සථ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය, පබ්බජිතම්පි නං දක්ඛිස්සථ. සචෙ රට්ඨපාලො කුලපුත්තො නාභිරමිස්සති අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය, කා තස්ස [කා චස්ස (සී.)] අඤ්ඤා ගති භවිස්සති? ඉධෙව පච්චාගමිස්සති. අනුජානාථ රට්ඨපාලං කුලපුත්තං අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජායා''ති. ''අනුජානාම, තාතා, රට්ඨපාලං කුලපුත්තං අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය. පබ්බජිතෙන ච පන [පන තෙ (స్యා. කං. ක.)] මාතාපිතරො උද්දස්සෙතබ්බා''ති. අථ ඛො රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස සහායකා යෙන රට්ඨපාලො කුලපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා රට්ඨපාලං කුලපුත්තං එතදවොචුං – ''උට්ඨෙහි, සම්ම රට්ඨපාල [''ත්වං ඛොසි සම්ම රට්ඨපාල මාතාපිතූනං එකපුත්තකො පියො මනාපො සුඛෙධිතො සුඛපරිහතො, න ත්වං සම්ම රට්ඨපාල කස්සචි දුක්ඛස්ස ජානාසි, උට්ඨෙහි සම්ම රට්ඨපාල භුඤ්ජ ච පිව ච පරිචාරෙහි ච, භුඤ්ජන්තො පිවන්තො පරිචාරෙන්තො කාමෙ පරිභුඤ්ජන්තො පුඤ්ඤානි කරොන්තො අභිරමස්සු, (සී. පී. ක.)], අනුඤ්ඤාතොසි මාතාපිතූහි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය. පබ්බජිතෙන ච පන තෙ මාතාපිතරො උද්දස්සෙතබ්බා''ති.

299. අථ ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො උට්ඨහිත්වා බලං ගාහෙත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ''අනුඤ්ඤාතො අහං, භන්තෙ, මාතාපිතූහි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය. පබ්බාජෙතු මං භගවා''ති. අලත්ථ ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං. අථ ඛො භගවා අචිරූපසම්පන්නෙ ආයස්මන්තෙ රට්ඨපාලෙ අඩ්ඪමාසූපසම්පන්නෙ ථුල්ලකොට්ඨිකෙ යථාභිරන්තං විහරිත්වා යෙන සාවත්ථි තෙන චාරිකං පක්කාමි. අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන සාවත්ථි තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා රට්ඨපාලො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. 'ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ඛො පනායස්මා රට්ඨපාලො අරහතං අහොසි.

අථ ඛො ආයස්මා රට්ඨපාලො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා රට්ඨපාලො භගවන්තං එතදවොච – ''ඉච්ඡාමහං, භන්තෙ, මාතාපිතරො උද්දස්සෙතුං, සචෙ මං භගවා අනුජානාතී''ති. අථ ඛො භගවා ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස චෙතසා චෙතො පරිච්ච [චෙතොපරිවිතක්කං (සී. පී.)] මනසාකාසි. යථා [යදා (සී. පී.)] භගවා අඤ්ඤාසි – ''අභබ්බො ඛො රට්ඨපාලො කුලපුත්තො සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිතු''න්ති, අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං රට්ඨපාලං එතදවොච – ''යස්සදානි ත්වං, රට්ඨපාල, කාලං මඤ්ඤසී''ති. අථ ඛො ආයස්මා රට්ඨපාලො උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා සෙනාසනං සංසාමෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන ථුල්ලකොට්ඨිකං තෙන චාරිකං පක්කාමි. අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන ථුල්ලකොට්ඨිකො තදවසරි. තත්‍ර සුදං ආයස්මා රට්ඨපාලො ථුල්ලකොට්ඨිකෙ විහරති රඤ්ඤො කොරබ්‍යස්ස මිගචීරෙ. අථ ඛො ආයස්මා රට්ඨපාලො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය ථුල්ලකොට්ඨිකං පිණ්ඩාය පාවිසි. ථුල්ලකොට්ඨිකෙ සපදානං පිණ්ඩාය චරමානො යෙන සකපිතු නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස පිතා මජ්ඣිමාය ද්වාරසාලාය උල්ලිඛාපෙති. අද්දසා ඛො ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස පිතා ආයස්මන්තං රට්ඨපාලං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන එතදවොච – ''ඉමෙහි මුණ්ඩකෙහි සමණකෙහි අම්හාකං එකපුත්තකො පියො මනාපො පබ්බාජිතො''ති . අථ ඛො ආයස්මා රට්ඨපාලො සකපිතු නිවෙසනෙ නෙව දානං අලත්ථ න පච්චක්ඛානං; අඤ්ඤදත්ථු අක්කොසමෙව අලත්ථ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස ඤාතිදාසී ආභිදොසිකං කුම්මාසං ඡඩ්ඩෙතුකාමා හොති. අථ ඛො ආයස්මා රට්ඨපාලො තං ඤාතිදාසිං එතදවොච – ''සචෙතං, භගිනි, ඡඩ්ඩනීයධම්මං, ඉධ මෙ පත්තෙ ආකිරා''ති. අථ ඛො ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස ඤාතිදාසී තං ආභිදොසිකං කුම්මාසං ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස පත්තෙ ආකිරන්තී හත්ථානඤ්ච පාදානඤ්ච සරස්ස ච නිමිත්තං අග්ගහෙසි.

300. අථ ඛො ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස ඤාතිදාසී යෙනායස්මතො රට්ඨපාලස්ස මාතා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස මාතරං එතදවොච – ''යග්ඝෙය්‍යෙ, ජානෙය්‍යාසි – 'අය්‍යපුත්තො රට්ඨපාලො අනුප්පත්තො'''ති. ''සචෙ, ජෙ, සච්චං භණසි, අදාසිං තං කරොමී''ති [සච්චං වදසි, අදාසී භවසීති (සී. පී.), සච්චං වදසි, අදාසී භවිස්සසි (ක.)]. අථ ඛො ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස මාතා යෙනායස්මතො රට්ඨපාලස්ස පිතා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස පිතරං එතදවොච – ''යග්ඝෙ, ගහපති, ජානෙය්‍යාසි –

'රට්ඨපාලො කිර කුලපුත්තො අනුප්පත්තො'''ති? තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා රට්ඨපාලො තං ආභිදොසිකං කුම්මාසං අඤ්ඤතරං කුට්ටමූලං [කුඩ්ඩං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] නිස්සාය පරිභුඤ්ජති. අථ ඛො ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස පිතා යෙනායස්මා රට්ඨපාලො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං රට්ඨපාලං එතදවොච – ''අත්ථි නාම, තාත රට්ඨපාල, ආභිදොසිකං කුම්මාසං පරිභුඤ්ජිස්සසි? නනු, තාත රට්ඨපාල, සකං ගෙහං ගන්තබ්බ''න්ති? ''කුතො නො, ගහපති, අම්හාකං ගෙහං අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතානං? අනගාරා මයං, ගහපති. අගමම්හ ඛො තෙ, ගහපති, ගෙහං, තත්ථ නෙව දානං අලත්ථම්හ න පච්චක්ඛානං; අඤ්ඤදත්ථු අක්කොසමෙව අලත්ථම්හා''ති. ''එහි, තාත රට්ඨපාල, ඝරං ගමිස්සාමා''ති. ''අලං, ගහපති, කතං මෙ අජ්ජ භත්තකිච්චං''. ''තෙන හි, තාත රට්ඨපාල, අධිවාසෙහි ස්වාතනාය භත්ත''න්ති. අධිවාසෙසි ඛො ආයස්මා රට්ඨපාලො තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස පිතා ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස අධිවාසනං විදිත්වා යෙන සකං නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මහන්තං හිරඤ්ඤසුවණ්ණස්ස පුඤ්ජං කාරාපෙත්වා කිලඤ්ජෙහි පටිච්ඡාදෙත්වා ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස පුරාණදුතියිකා ආමන්තෙසි – ''එථ තුම්හෙ, වධුයො, යෙන අලඞ්කාරෙන අලඞ්කතා පුබ්බෙ රට්ඨපාලස්ස කුලපුත්තස්ස පියා හොථ මනාපා තෙන අලඞ්කාරෙන අලඞ්කරොථා''ති.

301. අථ ඛො ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස පිතා තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සකෙ නිවෙසනෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙත්වා ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස කාලං ආරොචෙසි – ''කාලො, තාත රට්ඨපාල, නිට්ඨිතං භත්ත''න්ති. අථ ඛො ආයස්මා රට්ඨපාලො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන සකපිතු නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස පිතා තං හිරඤ්ඤසුවණ්ණස්ස පුඤ්ජං විවරාපෙත්වා ආයස්මන්තං රට්ඨපාලං එතදවොච – ''ඉදං තෙ, තාත රට්ඨපාල, මාතු මත්තිකං ධනං, අඤ්ඤං පෙත්තිකං, අඤ්ඤං පිතාමහං. සක්කා, තාත රට්ඨපාල, භොගෙ ච භුඤ්ජිතුං පුඤ්ඤානි ච කාතුං. එහි ත්වං, තාත රට්ඨපාල [රට්ඨපාල සික්ඛං පච්චක්ඛාය (සබ්බත්ථ)] , හීනායාවත්තිත්වා භොගෙ ච භුඤ්ජස්සු පුඤ්ඤානි ච කරොහී''ති. ''සචෙ මෙ ත්වං, ගහපති, වචනං කරෙය්‍යාසි, ඉමං හිරඤ්ඤසුවණ්ණස්ස පුඤ්ජං සකටෙ ආරොපෙත්වා නිබ්බාහාපෙත්වා මජ්ඣෙගඞ්ගාය නදියා සොතෙ ඔපිලාපෙය්‍යාසි. තං කිස්ස හෙතු? යෙ උප්පජ්ජිස්සන්ති හි තෙ, ගහපති, තතොනිදානං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා''ති. අථ ඛො ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස පුරාණදුතියිකා පච්චෙකං පාදෙසු ගහෙත්වා ආයස්මන්තං රට්ඨපාලං එතදවොචුං – ''කීදිසා නාම තා, අය්‍යපුත්ත, අච්ඡරායො යාසං ත්වං හෙතු බ්‍රහ්මචරියං චරසී''ති? ''න ඛො මයං, භගිනී, අච්ඡරානං හෙතු බ්‍රහ්මචරියං චරාමා''ති. ''භගිනිවාදෙන නො අය්‍යපුත්තො රට්ඨපාලො සමුදාචරතී''ති තා තත්ථෙව මුච්ඡිතා පපතිංසු. අථ ඛො ආයස්මා රට්ඨපාලො පිතරං එතදවොච – ''සචෙ, ගහපති, භොජනං දාතබ්බං, දෙථ; මා නො විහෙඨෙථා''ති. ''භුඤ්ජ, තාත රට්ඨපාල, නිට්ඨිතං භත්ත''න්ති. අථ ඛො ආයස්මතො රට්ඨපාලස්ස පිතා ආයස්මන්තං රට්ඨපාලං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි.

302. අථ ඛො ආයස්මා රට්ඨපාලො භුත්තාවී ඔනීතපත්තපාණී ඨිතකොව ඉමා ගාථා අභාසි –

''පස්ස චිත්තීකතං බිම්බං, අරුකායං සමුස්සිතං;
ආතුරං බහුසඞ්කප්පං, යස්ස නත්ථි ධුවං ඨිති.

''පස්ස චිත්තීකතං රූපං, මණිනා කුණ්ඩලෙන ච;
අට්ඨි තචෙන ඔනද්ධං, සහ වත්ථෙහි සොභති.

''අලත්තකකතා පාදා, මුඛං චුණ්ණකමක්ඛිතං;
අලං බාලස්ස මොහාය, නො ච පාරගවෙසිනො.

''අට්ඨාපදකතා කෙසා, නෙත්තා අඤ්ජනමක්ඛිතා;
අලං බාලස්ස මොහාය, නො ච පාරගවෙසිනො.

''අඤ්ජනීව නවා [අඤ්ජනීවණ්ණවා (ක.)] චිත්තා, පූතිකායො අලඞ්කතො;
අලං බාලස්ස මොහාය, නො ච පාරගවෙසිනො.

''ඔදහි මිගවො පාසං, නාසදා වාකරං මිගො;
භුත්වා නිවාපං ගච්ඡාම [ගච්ඡාමි (ස්‍යා. ක.)], කන්දන්තෙ මිගබන්ධකෙ''ති.

අථ ඛො ආයස්මා රට්ඨපාලො ඨිතකොව ඉමා ගාථා භාසිත්වා යෙන රඤ්ඤො කොරබ්‍යස්ස මිගචීරං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසීදි.

303. අථ ඛො රාජා කොරබ්‍යො මිගවං ආමන්තෙසි – ''සොධෙහි, සම්ම මිගව, මිගචීරං උය්‍යානභූමිං; ගච්ඡාම සුභූමිං දස්සනායා''ති. ''එවං, දෙවා''ති ඛො මිගවො රඤ්ඤො කොරබ්‍යස්ස පටිස්සුත්වා මිගචීරං සොධෙන්තො අද්දස ආයස්මන්තං රට්ඨපාලං අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසින්නං. දිස්වාන යෙන රාජා කොරබ්‍යො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා රාජානං කොරබ්‍යං එතදවොච – ''සුද්ධං ඛො තෙ, දෙව, මිගචීරං. අත්ථි චෙත්ථ

රට්ඨපාලො නාම කුලපුත්තො ඉමස්මිංයෙව ථුල්ලකොට්ඨිකෙ අග්ගකුලස්ස පුත්තො යස්ස ත්වං අභිණ්හං කිත්තයමානො අහොසි, සො අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරං නිසින්නො''ති. ''තෙන හි, සම්ම මිගව, අලං දානජ්ජ උය්‍යානභූමියා. තමෙව දානි මයං භවන්තං රට්ඨපාලං පයිරුපාසිස්සාමා''ති. අථ ඛො රාජා කොරබ්‍යො ''යං තත්ථ ඛාදනීයං භොජනීයං පටියත්තං තං සබ්බං විස්සජ්ජෙථා''ති වත්වා භද්‍රානි භද්‍රානි යානානි යොජාපෙත්වා භද්‍රං යානං අභිරුහිත්වා භද්‍රෙහි භද්‍රෙහි යානෙහි ථුල්ලකොට්ඨිකම්හා නිය්‍යාසි මහච්චරාජානුභාවෙන [මහච්චා රාජානුභාවෙන (සී.)] ආයස්මන්තං රට්ඨපාලං දස්සනාය. යාවතිකා යානස්ස භූමි යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව උස්සටාය උස්සටාය පරිසාය යෙනායස්මා රට්ඨපාලො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා රට්ඨපාලෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො රාජා කොරබ්‍යො ආයස්මන්තං රට්ඨපාලං එතදවොච – ''ඉධ භවං රට්ඨපාල හත්ථත්ථරෙ [කට්ඨත්ථරෙ (ස්‍යා. කං.)] නිසීදතූ''ති. ''අලං, මහාරාජ, නිසීද ත්වං; නිසින්නො අහං සකෙ ආසනෙ''ති. නිසීදි රාජා කොරබ්‍යො පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. නිසජ්ජ ඛො රාජා කොරබ්‍යො ආයස්මන්තං රට්ඨපාලං එතදවොච –

304. ''චත්තාරිමානි, භො රට්ඨපාල, පාරිජුඤ්ඤානි යෙහි පාරිජුඤ්ඤෙහි සමන්නාගතා ඉධෙකච්චෙ කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති. කතමානි චත්තාරි? ජරාපාරිජුඤ්ඤං, බ්‍යාධිපාරිජුඤ්ඤං, භොගපාරිජුඤ්ඤං, ඤාතිපාරිජුඤ්ඤං. කතමඤ්ච, භො රට්ඨපාල, ජරාපාරිජුඤ්ඤං? ඉධ, භො රට්ඨපාල , එකච්චො ජිණ්ණො හොති වුඩ්ඪො මහල්ලකො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'අහං ඛොම්හි එතරහි ජිණ්ණො වුඩ්ඪො මහල්ලකො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො. න ඛො පන මයා සුකරං අනධිගතං වා භොගං අධිගන්තුං අධිගතං වා භොගං ඵාතිං කාතුං [ඵාතිකත්තුං (සී.)]. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය'න්ති. සො තෙන ජරාපාරිජුඤ්ඤෙන සමන්නාගතො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. ඉදං වුච්චති, භො රට්ඨපාල, ජරාපාරිජුඤ්ඤං. භවං ඛො පන රට්ඨපාලො එතරහි දහරො යුවා සුසුකාළකෙසො භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතො පඨමෙන වයසා. තං භොතො රට්ඨපාලස්ස ජරාපාරිජුඤ්ඤං නත්ථි. කිං භවං රට්ඨපාලො ඤත්වා වා දිස්වා වා සුත්වා වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො?

''කතමඤ්ච, භො රට්ඨපාල, බ්‍යාධිපාරිජුඤ්ඤං? ඉධ, භො රට්ඨපාල, එකච්චො ආබාධිකො හොති දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'අහං ඛොම්හි එතරහි ආබාධිකො දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. න ඛො පන මයා සුකරං අනධිගතං වා භොගං අධිගන්තුං අධිගතං වා භොගං ඵාතිං කාතුං . යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය'න්ති. සො තෙන බ්‍යාධිපාරිජුඤ්ඤෙන සමන්නාගතො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. ඉදං වුච්චති, භො රට්ඨපාල, බ්‍යාධිපාරිජුඤ්ඤං. භවං ඛො පන රට්ඨපාලො එතරහි අප්පාබාධො අප්පාතඞ්කො සමවෙපාකිනියා ගහණියා සමන්නාගතො නාතිසීතාය නාච්චුණ්හාය. තං භොතො රට්ඨපාලස්ස බ්‍යාධිපාරිජුඤ්ඤං නත්ථි. කිං භවං රට්ඨපාලො ඤත්වා වා දිස්වා වා සුත්වා වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො?

''කතමඤ්ච , භො රට්ඨපාල, භොගපාරිජුඤ්ඤං? ඉධ, භො රට්ඨපාල, එකච්චො අඩ්ඪො හොති මහද්ධනො මහාභොගො. තස්ස තෙ භොගා අනුපුබ්බෙන පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'අහං ඛො පුබ්බෙ අඩ්ඪො අහොසිං මහද්ධනො මහාභොගො. තස්ස මෙ තෙ භොගා අනුපුබ්බෙන පරික්ඛයං ගතා. න ඛො පන මයා සුකරං අනධිගතං වා භොගං අධිගන්තුං අධිගතං වා භොගං ඵාතිං කාතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය'න්ති. සො තෙන භොගපාරිජුඤ්ඤෙන සමන්නාගතො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. ඉදං වුච්චති, භො රට්ඨපාල, භොගපාරිජුඤ්ඤං. භවං ඛො පන රට්ඨපාලො ඉමස්මිංයෙව ථුල්ලකොට්ඨිකෙ අග්ගකුලස්ස පුත්තො. තං භොතො රට්ඨපාලස්ස භොගපාරිජුඤ්ඤං නත්ථි. කිං භවං රට්ඨපාලො ඤත්වා වා දිස්වා වා සුත්වා වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො?

''කතමඤ්ච , භො රට්ඨපාල, ඤාතිපාරිජුඤ්ඤං? ඉධ, භො රට්ඨපාල, එකච්චස්ස බහූ හොන්ති මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා. තස්ස තෙ ඤාතකා අනුපුබ්බෙන පරික්ඛයං ගච්ඡන්ති. සො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – 'මමං ඛො පුබ්බෙ බහූ අහෙසුං මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා. තස්ස මෙ තෙ අනුපුබ්බෙන පරික්ඛයං ගතා. න ඛො පන මයා සුකරං අනධිගතං වා භොගං අධිගන්තුං අධිගතං වා භොගං ඵාතිං කාතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය'න්ති. සො තෙන ඤාතිපාරිජුඤ්ඤෙන සමන්නාගතො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. ඉදං වුච්චති, භො රට්ඨපාල, ඤාතිපාරිජුඤ්ඤං. භොතො ඛො පන රට්ඨපාලස්ස ඉමස්මිංයෙව ථුල්ලකොට්ඨිකෙ බහූ මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා. තං භොතො රට්ඨපාලස්ස ඤාතිපාරිජුඤ්ඤං නත්ථි. කිං භවං රට්ඨපාලො ඤත්වා වා දිස්වා වා සුත්වා වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො?

''ඉමානි ඛො, භො රට්ඨපාල, චත්තාරි පාරිජුඤ්ඤානි, යෙහි පාරිජුඤ්ඤෙහි සමන්නාගතා ඉධෙකච්චෙ කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති. තානි භොතො රට්ඨපාලස්ස නත්ථි. කිං භවං රට්ඨපාලො ඤත්වා වා දිස්වා වා සුත්වා වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො''ති?

305. ''අත්ථි ඛො, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චත්තාරො ධම්මුද්දෙසා උද්දිට්ඨා, යෙ අහං [යමහං (ස්‍යා. කං. ක.)] ඤත්වා ච දිස්වා ච සුත්වා ච අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො. කතමෙ චත්තාරො? 'උපනියාති ලොකො අද්ධුවො'ති ඛො, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන පඨමො ධම්මුද්දෙසො උද්දිට්ඨො, යමහං ඤත්වා ච දිස්වා සුත්වා ච අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො. 'අතාණො ලොකො අනභිස්සරො'ති ඛො, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන දුතියො ධම්මුද්දෙසො උද්දිට්ඨො, යමහං ඤත්වා ච දිස්වා සුත්වා ච අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො. 'අස්සකො ලොකො, සබ්බං පහාය ගමනීය'න්ති ඛො, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන තතියො ධම්මුද්දෙසො උද්දිට්ඨො, යමහං ඤත්වා ච දිස්වා සුත්වා ච අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො. 'ඌනො ලොකො අතිත්තො තණ්හාදාසො'ති ඛො, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චතුත්ථො ධම්මුද්දෙසො උද්දිට්ඨො, යමහං ඤත්වා ච දිස්වා සුත්වා ච අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො. ඉමෙ ඛො, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන චත්තාරො ධම්මුද්දෙසා උද්දිට්ඨා, යෙ අහං ඤත්වා ච දිස්වා සුත්වා ච අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො''ති.

306. '''උපනියාති ලොකො අද්ධුවො'ති – භවං රට්ඨපාලො ආහ. ඉමස්ස , භො රට්ඨපාල, භාසිතස්ස කථං අත්ථො දට්ඨබ්බො''ති? ''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ත්වං වීසතිවස්සුද්දෙසිකොපි පණ්ණවීසතිවස්සුද්දෙසිකොපි හත්ථිස්මිම්පි කතාවී අස්සස්මිම්පි කතාවී රථස්මිම්පි කතාවී ධනුස්මිම්පි කතාවී ථරුස්මිම්පි කතාවී ඌරුබලී බාහුබලී අලමත්තො සඞ්ගාමාවචරො''ති? ''අහොසිං අහං, භො රට්ඨපාල, වීසතිවස්සුද්දෙසිකොපි පණ්ණවීසතිවස්සුද්දෙසිකොපි හත්ථිස්මිම්පි කතාවී අස්සස්මිම්පි කතාවී රථස්මිම්පි කතාවී ධනුස්මිම්පි කතාවී ථරුස්මිම්පි කතාවී ඌරුබලී බාහුබලී අලමත්තො සඞ්ගාමාවචරො. අප්පෙකදාහං, භො රට්ඨපාල, ඉද්ධිමාව මඤ්ඤෙ න [ඉද්ධිමා මඤ්ඤෙ න (ස්‍යා. කං.), ඉද්ධිමා ච මඤ්ඤෙ (සී.), න විය මඤ්ඤෙ (ක.)] අත්තනො බලෙන සමසමං සමනුපස්සාමී''ති. ''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, එවමෙව ත්වං එතරහි ඌරුබලී බාහුබලී අලමත්තො සඞ්ගාමාවචරො''ති? ''නො හිදං, භො රට්ඨපාල. එතරහි ජිණ්ණො වුඩ්ඪො මහල්ලකො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො ආසීතිකො මෙ වයො වත්තති. අප්පෙකදාහං, භො රට්ඨපාල, 'ඉධ පාදං කරිස්සාමී'ති අඤ්ඤෙනෙව පාදං කරොමී''ති. ''ඉදං ඛො තං, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන සන්ධාය භාසිතං – 'උපනියාති ලොකො අද්ධුවො'ති, යමහං ඤත්වා ච දිස්වා සුත්වා ච අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො''ති. ''අච්ඡරියං, භො රට්ඨපාල, අබ්භුතං, භො රට්ඨපාල! යාව සුභාසිතං චිදං තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන – 'උපනියාති ලොකො අද්ධුවො'ති. උපනියාති හි , භො රට්ඨපාල, ලොකො අද්ධුවො.

''සංවිජ්ජන්තෙ ඛො, භො රට්ඨපාල, ඉමස්මිං රාජකුලෙ හත්ථිකායාපි අස්සකායාපි රථකායාපි පත්තිකායාපි, අම්හාකං ආපදාසු පරියොධාය වත්තිස්සන්ති. 'අතාණො ලොකො අනභිස්සරො'ති – භවං රට්ඨපාලො ආහ. ඉමස්ස පන, භො රට්ඨපාල, භාසිතස්ස කථං අත්ථො දට්ඨබ්බො''ති? ''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, අත්ථි තෙ කොචි අනුසායිකො ආබාධො''ති? ''අත්ථි මෙ, භො රට්ඨපාල, අනුසායිකො ආබාධො. අප්පෙකදා මං, භො රට්ඨපාල, මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා පරිවාරෙත්වා ඨිතා හොන්ති – 'ඉදානි රාජා කොරබ්‍යො කාලං කරිස්සති, ඉදානි රාජා කොරබ්‍යො කාලං කරිස්සතී'''ති. ''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ලභසි ත්වං තෙ මිත්තාමච්චෙ ඤාතිසාලොහිතෙ – 'ආයන්තු මෙ භොන්තො මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා, සබ්බෙව සන්තා ඉමං වෙදනං සංවිභජථ, යථාහං ලහුකතරිකං වෙදනං වෙදියෙය්‍යා'න්ති – උදාහු ත්වංයෙව තං වෙදනං වෙදියසී''ති? ''නාහං, භො රට්ඨපාල, ලභාමි තෙ මිත්තාමච්චෙ ඤාතිසාලොහිතෙ – 'ආයන්තු මෙ භොන්තො මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා, සබ්බෙව සන්තා ඉමං වෙදනං සංවිභජථ, යථාහං ලහුකතරිකං වෙදනං වෙදියෙය්‍යා'න්ති. අථ ඛො අහමෙව තං වෙදනං වෙදියාමී''ති. ''ඉදං ඛො තං, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන සන්ධාය භාසිතං – 'අතාණො ලොකො අනභිස්සරො'ති, යමහං ඤත්වා ච දිස්වා සුත්වා ච අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො''ති. ''අච්ඡරියං, භො රට්ඨපාල, අබ්භුතං, භො රට්ඨපාල! යාව සුභාසිතං චිදං තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන – 'අතාණො ලොකො අනභිස්සරො'ති. අතාණො හි, භො රට්ඨපාල, ලොකො අනභිස්සරො.

''සංවිජ්ජති ඛො, භො රට්ඨපාල, ඉමස්මිං රාජකුලෙ පහූතං හිරඤ්ඤසුවණ්ණං භූමිගතඤ්ච වෙහාසගතඤ්ච. 'අස්සකො ලොකො, සබ්බං පහාය ගමනීය'න්ති – භවං රට්ඨපාලො ආහ. ඉමස්ස පන, භො රට්ඨපාල, භාසිතස්ස කථං අත්ථො දට්ඨබ්බො''ති? ''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, යථා ත්වං එතරහි පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙසි, ලච්ඡසි ත්වං පරත්ථාපි – 'එවමෙවාහං ඉමෙහෙව පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙමී'ති, උදාහු අඤ්ඤෙ ඉමං භොගං පටිපජ්ජිස්සන්ති, ත්වං පන යථාකම්මං ගමිස්සසී''ති? ''යථාහං, භො රට්ඨපාල, එතරහි පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙමි, නාහං ලච්ඡාමි පරත්ථාපි – 'එවමෙව ඉමෙහෙව පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතො සමඞ්ගීභූතො පරිචාරෙමී'ති. අථ ඛො අඤ්ඤෙ ඉමං භොගං පටිපජ්ජිස්සන්ති; අහං පන යථාකම්මං ගමිස්සාමී''ති. ''ඉදං ඛො තං, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන සන්ධාය භාසිතං – 'අස්සකො ලොකො, සබ්බං පහාය ගමනීය'න්ති, යමහං ඤත්වා ච දිස්වා ච සුත්වා ච අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො''ති. ''අච්ඡරියං, භො රට්ඨපාල, අබ්භුතං, භො රට්ඨපාල! යාව සුභාසිතං චිදං තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන – 'අස්සකො ලොකො , සබ්බං පහාය ගමනීය'න්ති . අස්සකො හි, භො රට්ඨපාල, ලොකො සබ්බං පහාය ගමනීයං.

‘‘‘ඌනො ලොකො අතිත්තො තණ්හාදාසො’ති – භවං රට්ඨපාලො ආහ. ඉමස්ස, භො රට්ඨපාල, භාසිතස්ස කථං අත්ථො දට්ඨබ්බො’’ති? ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඵීතං කුරුං අජ්ඣාවසසී’’ති? ‘‘එවං, භො රට්ඨපාල, ඵීතං කුරුං අජ්ඣාවසාමී’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය පුරත්ථිමාය දිසාය සද්ධායිකො පච්චයිකො. සො තං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘යග්ඝෙ, මහාරාජ, ජානෙය්‍යාසි, අහං ආගච්ඡාමි පුරත්ථිමාය දිසාය? තත්ථද්දසං මහන්තං ජනපදං ඉද්ධඤ්චෙව ඵීතඤ්ච බහුජනං ආකිණ්ණමනුස්සං. බහූ තත්ථ හත්ථිකායා අස්සකායා රථකායා පත්තිකායා; බහු තත්ථ ධනධඤ්ඤං [දන්තාජිනං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]; බහු තත්ථ හිරඤ්ඤසුවණ්ණං අකතඤ්චෙව කතඤ්ච; බහු තත්ථ ඉත්ථිපරිග්ගහො. සක්කා ච තාවතකෙනෙව බලමත්තෙන [බලත්ථෙන (සී. ස්‍යා. කං. පී.), බහලත්ථෙන (ක.)] අභිවිජිනිතුං. අභිවිජින, මහාරාජා’ති, කින්ති නං කරෙය්‍යාසී’’ති? ‘‘තම්පි මයං, භො රට්ඨපාල, අභිවිජිය අජ්ඣාවසෙය්‍යාමා’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය පච්ඡිමාය දිසාය… උත්තරාය දිසාය… දක්ඛිණාය දිසාය… පරසමුද්දතො සද්ධායිකො පච්චයිකො. සො තං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදෙය්‍ය – ‘යග්ඝෙ, මහාරාජ, ජානෙය්‍යාසි, අහං ආගච්ඡාමි පරසමුද්දතො? තත්ථද්දසං මහන්තං ජනපදං ඉද්ධඤ්චෙව ඵීතඤ්ච බහුජනං ආකිණ්ණමනුස්සං. බහූ තත්ථ හත්ථිකායා අස්සකායා රථකායා පත්තිකායා; බහු තත්ථ ධනධඤ්ඤං; බහු තත්ථ හිරඤ්ඤසුවණ්ණං අකතඤ්චෙව කතඤ්ච; බහු තත්ථ ඉත්ථිපරිග්ගහො. සක්කා ච තාවතකෙනෙව බලමත්තෙන අභිවිජිනිතුං. අභිවිජින, මහාරාජා’ති, කින්ති නං කරෙය්‍යාසී’’ති? ‘‘තම්පි මයං, භො රට්ඨපාල, අභිවිජිය අජ්ඣාවසෙය්‍යාමා’’ති. ‘‘ඉදං ඛො තං, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන සන්ධාය භාසිතං – ‘ඌනො ලොකො අතිත්තො තණ්හාදාසො’ති, යමහං ඤත්වා ච දිස්වා සුත්වා ච අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො’’ති. ‘‘අච්ඡරියං, භො රට්ඨපාල, අබ්භුතං, භො රට්ඨපාල! යාව සුභාසිතං චිදං තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන – ‘ඌනො ලොකො අතිත්තො තණ්හාදාසො’ති. ඌනො හි, භො රට්ඨපාල, ලොකො අතිත්තො තණ්හාදාසො’’ති.

ඉදමවොච ආයස්මා රට්ඨපාලො. ඉදං වත්වා අථාපරං එතදවොච –

307. ‘‘පස්සාමි ලොකෙ සධනෙ මනුස්සෙ,

ලද්ධාන වित්තං න දදන්ති මොහා;
ලුද්ධා ධනං [ලද්ධා ධනං (ක.)] සන්නිචයං කරොන්ති,
භිය්‍යොව කාමෙ අභිපත්ථයන්ති.

‘‘රාජා පසය්හා පථවිං විජිත්වා,
සසාගරන්තං මහිමාවසන්තො [මහියා වසන්තො (සී. ක.)];
ඔරං සමුද්දස්ස අතිත්තරූපො,
පාරං සමුද්දස්සපි පත්ථයෙථ.

‘‘රාජා ච අඤ්ඤෙ ච බහූ මනුස්සා,
අවීතතණ්හා [අතිත්තතණ්හා (ක.)] මරණං උපෙන්ති;
ඌනාව හුත්වාන ජහන්ති දෙහං,
කාමෙහි ලොකම්හි න හත්ථි තිත්ති.

‘‘කන්දන්ති නං ඤාතී පකිරිය කෙසෙ,
අහොවතා නො අමරාති චාහු;
වත්ථෙන නං පාරුතං නීහරිත්වා,
චිතං සමාදාය [සමාධාය (සී.)] තතොඩහන්ති.

‘‘සො ඩය්හති සූලෙහි තුජ්ජමානො,
එකෙන වත්ථෙන පහාය භොගෙ;
න මීයමානස්ස භවන්ති තාණා,
ඤාතීධ මිත්තා අථ වා සහායා.

‘‘දායාදකා තස්ස ධනං හරන්ති,
සත්තො පන ගච්ඡති යෙන කම්මං;
න මීයමානං ධනමන්වෙති කිඤ්චි,
පුත්තා ච දාරා ච ධනඤ්ච රට්ඨං.

‘‘න දීඝමායුං ලභතෙ ධනෙන, න චාපි විත්තෙන ජරං විහන්ති;
අප්පං හිදං ජීවිතමාහු ධීරා, අසස්සතං විප්පරිණාමධම්මං.

‘‘අඩ්ඪා දලිද්දා ච ඵුසන්ති ඵස්සං,

බාලො ච ධීරො ච තථෙව ඵුට්ඨො;
බාලො ච බාල්‍යා වධිතොව සෙති,
ධීරො ච [ධීරොච (ක.)] න වෙධති ඵස්සඵුට්ඨො.

‘‘තස්මා හි පඤ්ඤාව ධනෙන සෙය්‍යො,
යාය වොසානමිධාධිගච්ඡති;
අබ්‍යොසිතත්තා [අසොසිතත්තා (සී. පී.)] හි භවාභවෙසු,
පාපානි කම්මානි කරොන්ති මොහා.

‘‘උපෙති ගබ්භඤ්ච පරඤ්ච ලොකං,
සංසාරමාපජ්ජ පරම්පරාය;
තස්සප්පපඤ්ඤො අභිසද්දහන්තො,
උපෙති ගබ්භඤ්ච පරඤ්ච ලොකං.

‘‘චොරො යථා සන්ධිමුඛෙ ගහීතො,
සකම්මුනා හඤ්ඤති පාපධම්මො;
එවං පජා පෙච්ච පරම්හි ලොකෙ,
සකම්මුනා හඤ්ඤති පාපධම්මො.

‘‘කාමාහි චිත්‍රා මධුරා මනොරමා,
විරූපරූපෙන මථෙන්ති චිත්තං;
ආදීනවං කාමගුණෙසු දිස්වා,
තස්මා අහං පබ්බජිතොම්හි රාජ.

‘‘දුමප්ඵලානෙව පතන්ති මාණවා,
දහරා ච වුඩ්ඪා ච සරීරභෙදා;
එතම්පි දිස්වා [එවම්පි දිස්වා (සී.), එතං විදිත්වා (ස්‍යා. කං.)] පබ්බජිතොම්හි රාජ,
අපණ්ණකං සාමඤ්ඤමෙව සෙය්‍යො’’ති.

රට්ඨපාලසුත්තං නිට්ඨිතං දුතියං.

3. මඝදෙවසුත්තං

308. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා මිථිලායං විහරති මඝදෙවඅම්බවනෙ [මඛාදෙවඅම්බවනෙ (සී. පී.), මග්ඝදෙවඅම්බවනෙ (ක.)]. අථ ඛො භගවා අඤ්ඤතරස්මිං පදෙසෙ සිතං පාත්වාකාසි. අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි – ‘‘කො නු ඛො හෙතු, කො පච්චයො භගවතො සිතස්ස පාතුකම්මාය? න අකාරණෙන තථාගතා සිතං පාතුකරොන්තී’’ති. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො එකංසං චීවරං කත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කො නු ඛො, භන්තෙ, හෙතු, කො පච්චයො භගවතො සිතස්ස පාතුකම්මාය? න අකාරණෙන තථාගතා සිතං පාතුකරොන්තී’’ති. ‘‘භූතපුබ්බං, ආනන්ද, ඉමිස්සායෙව මිථිලායං රාජා අහොසි මඝදෙවො නාම ධම්මිකො ධම්මරාජා ධම්මෙ ඨිතො මහාරාජා; ධම්මං චරති බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු නෙගමෙසු චෙව ජානපදෙසු ච; උපොසථඤ්ච උපවසති චාතුද්දසිං පඤ්චදසිං අට්ඨමිඤ්ච පක්ඛස්ස. අථ ඛො, ආනන්ද, රාජා මඝදෙවො බහූනං වස්සානං බහූනං වස්සසතානං බහූනං වස්සසහස්සානං අච්චයෙන කප්පකං ආමන්තෙසි – ‘යදා මෙ, සම්ම කප්පක, පස්සෙය්‍යාසි සිරස්මිං පලිතානි ජාතානි, අථ මෙ ආරොචෙය්‍යාසී’ති. ‘එවං, දෙවා’ති ඛො, ආනන්ද, කප්පකො රඤ්ඤො මඝදෙවස්ස පච්චස්සොසි. අද්දසා ඛො, ආනන්ද, කප්පකො බහූනං වස්සානං බහූනං වස්සසතානං බහූනං වස්සසහස්සානං අච්චයෙන රඤ්ඤො මඝදෙවස්ස සිරස්මිං පලිතානි ජාතානි. දිස්වාන රාජානං මඝදෙවං එතදවොච – ‘පාතුභූතා ඛො දෙවස්ස දෙවදූතා, දිස්සන්ති සිරස්මිං පලිතානි ජාතානී’ති. ‘තෙන හි, සම්ම කප්පක, තානි පලිතානි සාධුකං සණ්ඩාසෙන උද්ධරිත්වා මම අඤ්ජලිස්මිං පතිට්ඨාපෙහී’ති. ‘එවං, දෙවා’ති ඛො, ආනන්ද, කප්පකො රඤ්ඤො මඝදෙවස්ස පටිස්සුත්වා තානි පලිතානි සාධුකං සණ්ඩාසෙන උද්ධරිත්වා රඤ්ඤො මඝදෙවස්ස අඤ්ජලිස්මිං පතිට්ඨාපෙසි.

309. ‘‘අථ ඛො, ආනන්ද, රාජා මඝදෙවො කප්පකස්ස ගාමවරං දත්වා ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං ආමන්තාපෙත්වා එතදවොච – ‘පාතුභූතා ඛො මෙ, තාත කුමාර, දෙවදූතා; දිස්සන්ති සිරස්මිං පලිතානි ජාතානි; භුත්තා ඛො පන මෙ මානුසකා කාමා; සමයො දිබ්බෙ කාමෙ පරියෙසිතුං. එහි ත්වං, තාත කුමාර, ඉමං රජ්ජං පටිපජ්ජ. අහං පන කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාමි. තෙන හි, තාත කුමාර, යදා ත්වම්පි පස්සෙය්‍යාසි සිරස්මිං පලිතානි ජාතානි, අථ කප්පකස්ස ගාමවරං දත්වා ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං සාධුකං රජ්ජෙ සමනුසාසිත්වා කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍යාසි. යෙන මෙ ඉදං කල්‍යාණං වත්තං නිහිතං අනුප්පවත්තෙය්‍යාසි, මා ඛො මෙ ත්වං අන්තිමපුරිසො අහොසි. යස්මිං ඛො, තාත

කුමාර, පුරිසයුගෙ වත්තමානෙ එවරූපස්ස කල්‍යාණස්ස වත්තස්ස සමුච්ඡෙදො හොති සො තෙසං අන්තිමපුරිසො හොති. තං තාහං, තාත කුමාර, එවං වදාමි – යෙන මෙ ඉදං කල්‍යාණං වත්තං නිහිතං අනුප්පවත්තෙය්‍යාසි, මා ඛො මෙ ත්වං අන්තිමපුරිසො අහොසී’ති. අථ ඛො, ආනන්ද, රාජා මඝදෙවො කප්පකස්ස ගාමවරං දත්වා ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං සාධුකං රජ්ජෙ සමනුසාසිත්වා ඉමස්මිංයෙව මඝදෙවඅම්බවනෙ කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජි. සො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහාසි, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං; ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන [අබ්‍යාපජ්ඣෙන (සී. ස්‍යා. කං. පී.), අබ්‍යාපජ්ජෙන (ක.)] ඵරිත්වා විහාසි. කරුණාසහගතෙන චෙතසා… මුදිතාසහගතෙන චෙතසා… උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහාසි, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං; ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහාසි.

‘‘රාජා ඛො පනානන්ද, මඝදෙවො චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි කුමාරකීළිතං කීළි, චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි ඔපරජ්ජං කාරෙසි, චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි රජ්ජං කාරෙසි, චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි ඉමස්මිංයෙව මඝදෙවඅම්බවනෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො බ්‍රහ්මචරියමචරි. සො චත්තාරො බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි.

310. ‘‘අථ ඛො රඤ්ඤො, ආනන්ද, මඝදෙවස්ස පුත්තො බහූනං වස්සානං බහූනං වස්සසතානං බහූනං වස්සසහස්සානං අච්චයෙන කප්පකං ආමන්තෙසි – ‘යදා මෙ, සම්ම කප්පක, පස්සෙය්‍යාසි සිරස්මිං පලිතානි ජාතානි, අථ ඛො ආරොචෙය්‍යාසී’ති. ‘එවං, දෙවා’ති ඛො, ආනන්ද, කප්පකො රඤ්ඤො මඝදෙවස්ස පුත්තස්ස පච්චස්සොසි. අද්දසා ඛො, ආනන්ද, කප්පකො බහූනං වස්සානං බහූනං වස්සසතානං බහූනං වස්සසහස්සානං අච්චයෙන රඤ්ඤො මඝදෙවස්ස පුත්තස්ස සිරස්මිං පලිතානි ජාතානි. දිස්වාන රඤ්ඤො මඝදෙවස්ස පුත්තං එතදවොච – ‘පාතුභූතා ඛො දෙවස්ස දෙවදූතා; දිස්සන්ති සිරස්මිං පලිතානි ජාතානී’ති. ‘තෙන හි, සම්ම කප්පක, තානි පලිතානි සාධුකං සණ්ඩාසෙන උද්ධරිත්වා මම අඤ්ජලිස්මිං පතිට්ඨාපෙහී’ති. ‘එවං, දෙවා’ති ඛො, ආනන්ද, කප්පකො රඤ්ඤො මඝදෙවස්ස පුත්තස්ස පටිස්සුත්වා තානි පලිතානි සාධුකං සණ්ඩාසෙන උද්ධරිත්වා රඤ්ඤො මඝදෙවස්ස පුත්තස්ස අඤ්ජලිස්මිං පතිට්ඨාපෙසි.

‘‘අථ ඛො, ආනන්ද, රඤ්ඤො මඝදෙවස්ස පුත්තො කප්පකස්ස ගාමවරං දත්වා ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං ආමන්තාපෙත්වා එතදවොච – ‘පාතුභූතා ඛො, මෙ, තාත කුමාර, දෙවදූතා; දිස්සන්ති සිරස්මිං පලිතානි ජාතානි; භුත්තා ඛො පන මෙ මානුසකා කාමා; සමයො දිබ්බෙ කාමෙ පරියෙසිතුං. එහි ත්වං, තාත කුමාර, ඉමං රජ්ජං පටිපජ්ජ. අහං පන කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාමි. තෙන හි, තාත කුමාර, යදා ත්වම්පි පස්සෙය්‍යාසි සිරස්මිං පලිතානි ජාතානි, අථ කප්පකස්ස ගාමවරං දත්වා ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං සාධුකං රජ්ජෙ සමනුසාසිත්වා කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍යාසි. යෙන මෙ ඉදං කල්‍යාණං වත්තං නිහිතං අනුප්පවත්තෙය්‍යාසි, මා ඛො මෙ ත්වං අන්තිමපුරිසො අහොසි. යස්මිං ඛො, තාත කුමාර, පුරිසයුගෙ වත්තමානෙ එවරූපස්ස කල්‍යාණස්ස වත්තස්ස සමුච්ඡෙදො හොති සො තෙසං අන්තිමපුරිසො හොති. තං තාහං, තාත කුමාර, එවං වදාමි – යෙන මෙ ඉදං කල්‍යාණං වත්තං නිහිතං අනුප්පවත්තෙය්‍යාසි, මා ඛො මෙ ත්වං අන්තිමපුරිසො අහොසී’ති. අථ ඛො, ආනන්ද, රඤ්ඤො මඝදෙවස්ස පුත්තො කප්පකස්ස ගාමවරං දත්වා ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං සාධුකං රජ්ජෙ සමනුසාසිත්වා ඉමස්මිංයෙව මඝදෙවඅම්බවනෙ කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජි. සො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහාසි, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං; ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහාසි. කරුණාසහගතෙන චෙතසා… මුදිතාසහගතෙන චෙතසා… උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහාසි, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං; ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහාසි. රඤ්ඤො ඛො පනානන්ද, මඝදෙවස්ස පුත්තො චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි කුමාරකීළිතං කීළි, චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි ඔපරජ්ජං කාරෙසි, චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි රජ්ජං කාරෙසි, චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි ඉමස්මිංයෙව මඝදෙවඅම්බවනෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො බ්‍රහ්මචරියමචරි. සො චත්තාරො බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි.

311. ‘‘රඤ්ඤො ඛො පනානන්ද, මඝදෙවස්ස පුත්තපපුත්තකා තස්ස පරම්පරා චතුරාසීතිරාජසහස්සානි [චතුරාසීතිඛත්තියසහස්සානි (සී. පී.), චතුරාසීතිසහස්සානි (ස්‍යා. කං.)] ඉමස්මිංයෙව මඝදෙවඅම්බවනෙ කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිංසු. තෙ මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරිංසු, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං; ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරිංසු. කරුණාසහගතෙන චෙතසා… මුදිතාසහගතෙන චෙතසා… උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරිංසු, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං; ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා

විහරිංසු. චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි කුමාරකීළිතං කීළිංසු, චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි ඔපරජ්ජං කාරෙසුං, චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි රජ්ජං කාරෙසුං, චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි ඉමස්මිංයෙව මඛාදෙවඅම්බවනෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා බ්‍රහ්මචරියමචරිංසු. තෙ චත්තාරො බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා බ්‍රහ්මලොකූපගා අහෙසුං. නිමි තෙසං රාජා [රාජානං (සී. පී.)] පච්ඡිමකො අහොසි ධම්මිකො ධම්මරාජා ධම්මෙ ඨිතො මහාරාජා; ධම්මං චරති බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු නෙගමෙසු චෙව ජානපදෙසු ච; උපොසථඤ්ච උපවසති චාතුද්දසිං පඤ්චදසිං අට්ඨමිඤ්ච පක්ඛස්ස.

312. ''භූතපුබ්බං, ආනන්ද, දෙවානං තාවතිංසානං සුධම්මායං සභායං සන්නිසින්නානං සන්නිපතිතානං අයමන්තරාකථා උදපාදි – 'ලාභා වත, භො, විදෙහානං, සුලද්ධං වත, භො, විදෙහානං, යෙසං නිමි රාජා ධම්මිකො ධම්මරාජා ධම්මෙ ඨිතො මහාරාජා; ධම්මං චරති බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු නෙගමෙසු චෙව ජානපදෙසු ච; උපොසථඤ්ච උපවසති චාතුද්දසිං පඤ්චදසිං අට්ඨමිඤ්ච පක්ඛස්සා'ති. අථ ඛො, ආනන්ද, සක්කො දෙවානමින්දො දෙවෙ තාවතිංසෙ ආමන්තෙසි – 'ඉච්ඡෙය්‍යාථ නො තුම්හෙ, මාරිසා, නිමිං රාජානං දට්ඨු'න්ති? 'ඉච්ඡාම මයං, මාරිස, නිමිං රාජානං දට්ඨු'න්ති. තෙන ඛො පන, ආනන්ද, සමයෙන නිමි රාජා තදහුපොසථෙ පන්නරසෙ සීසංන්හාතො [සසීසං නහාතො (සී.), සීසන්හාතො (ස්‍යා. කං.)] උපොසථිකො උපරිපාසාදවරගතො නිසින්නො හොති. අථ ඛො, ආනන්ද, සක්කො දෙවානමින්දො – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව – දෙවෙසු තාවතිංසෙසු අන්තරහිතො නිමිස්ස රඤ්ඤො පමුඛෙ පාතුරහොසි. අථ ඛො, ආනන්ද, සක්කො දෙවානමින්දො නිමිං රාජානං එතදවොච – 'ලාභා තෙ, මහාරාජ, සුලද්ධං තෙ, මහාරාජ. දෙවා, මහාරාජ, තාවතිංසා සුධම්මායං සභායං කිත්තයමානරූපා සන්නිසින්නා – ''ලාභා වත, භො, විදෙහානං, සුලද්ධං වත, භො, විදෙහානං, යෙසං නිමි රාජා ධම්මිකො ධම්මරාජා ධම්මෙ ඨිතො මහාරාජා; ධම්මං චරති බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු නෙගමෙසු චෙව ජානපදෙසු ච; උපොසථඤ්ච උපවසති චාතුද්දසිං පඤ්චදසිං අට්ඨමිඤ්ච පක්ඛස්සා''ති. දෙවා තෙ, මහාරාජ, තාවතිංසා දස්සනකාමා. තස්ස තෙ අහං, මහාරාජ, සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං පහිණිස්සාමි; අභිරුහෙය්‍යාසි, මහාරාජ, දිබ්බං යානං අවිකම්පමානො'ති. අධිවාසෙසි ඛො, ආනන්ද, නිමි රාජා තුණ්හීභාවෙන.

313. ''අථ ඛො, ආනන්ද, සක්කො දෙවානමින්දො නිමිස්ස රඤ්ඤො අධිවාසනං විදිත්වා – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය, පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව – නිමිස්ස රඤ්ඤො පමුඛෙ අන්තරහිතො දෙවෙසු තාවතිංසෙසු පාතුරහොසි. අථ ඛො, ආනන්ද, සක්කො දෙවානමින්දො මාතලිං සඞ්ගාහකං ආමන්තෙසි – 'එහි ත්වං, සම්ම මාතලි, සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං යොජෙත්වා නිමිං රාජානං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදෙහි – අයං තෙ, මහාරාජ, සහස්සයුත්තො ආජඤ්ඤරථො සක්කෙන දෙවානමින්දෙන පෙසිතො; අභිරුහෙය්‍යාසි, මහාරාජ, දිබ්බං යානං අවිකම්පමානො'ති. 'එවං, භද්දන්තවා'ති ඛො, ආනන්ද, මාතලි සඞ්ගාහකො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං යොජෙත්වා නිමිං රාජානං උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – 'අයං තෙ, මහාරාජ, සහස්සයුත්තො ආජඤ්ඤරථො සක්කෙන දෙවානමින්දෙන පෙසිතො; අභිරුහ, මහාරාජ, දිබ්බං යානං අවිකම්පමානො. අපි ච, මහාරාජ, කතමෙන තං නෙමි, යෙන වා පාපකම්මා පාපකානං කම්මානං විපාකං පටිසංවෙදෙන්ති, යෙන වා කල්‍යාණකම්මා කල්‍යාණකම්මානං විපාකං පටිසංවෙදෙන්තී'ති? 'උභයෙනෙව මං, මාතලි, නෙහී'ති. සම්පවෙසෙසි [සම්පාපෙසි (සී. පී.)] ඛො, ආනන්ද, මාතලි, සඞ්ගාහකො නිමිං රාජානං සුධම්මං සභං. අද්දසා ඛො, ආනන්ද, සක්කො දෙවානමින්දො නිමිං රාජානං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන නිමිං රාජානං එතදවොච – 'එහි ඛො, මහාරාජ. ස්වාගතං, මහාරාජ. දෙවා තෙ දස්සනකාමා, මහාරාජ, තාවතිංසා සුධම්මායං සභායං කිත්තයමානරූපා සන්නිසින්නා – ''ලාභා වත, භො, විදෙහානං, සුලද්ධං වත, භො, විදෙහානං, යෙසං නිමි රාජා ධම්මිකො ධම්මරාජා ධම්මෙ ඨිතො මහාරාජා; ධම්මං චරති බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු නෙගමෙසු චෙව ජානපදෙසු ච; උපොසථඤ්ච උපවසති චාතුද්දසිං පඤ්චදසිං අට්ඨමිඤ්ච පක්ඛස්සා''ති. දෙවා තෙ, මහාරාජ, තාවතිංසා දස්සනකාමා . අභිරම, මහාරාජ, දෙවෙසු දෙවානුභාවෙනා'ති. 'අලං, මාරිස, තත්ථෙව මං මිථිලං පටිනෙතු. තථාහං ධම්මං චරිස්සාමි බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු නෙගමෙසු චෙව ජානපදෙසු ච; උපොසථඤ්ච උපවසාමි චාතුද්දසිං පඤ්චදසිං අට්ඨමිඤ්ච පක්ඛස්සා'ති.

314. ''අථ ඛො, ආනන්ද, සක්කො දෙවානමින්දො මාතලිං සඞ්ගාහකං ආමන්තෙසි – 'එහි ත්වං, සම්ම මාතලි, සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං යොජෙත්වා නිමිං රාජානං තත්ථෙව මිථිලං පටිනෙහී'ති. 'එවං, භද්දන්තවා'ති ඛො, ආනන්ද, මාතලි සඞ්ගාහකො සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස පටිස්සුත්වා සහස්සයුත්තං ආජඤ්ඤරථං යොජෙත්වා නිමිං රාජානං තත්ථෙව මිථිලං පටිනෙසි. තත්‍ර සුදං, ආනන්ද, නිමි රාජා ධම්මං චරති බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙසු නෙගමෙසු චෙව ජානපදෙසු ච, උපොසථඤ්ච උපවසති චාතුද්දසිං පඤ්චදසිං අට්ඨමිඤ්ච පක්ඛස්සාති. අථ ඛො, ආනන්ද, නිමි රාජා බහූනං වස්සානං බහූනං වස්සසතානං බහූනං වස්සසහස්සානං අච්චයෙන කප්පකං ආමන්තෙසි – 'යදා මෙ, සම්ම කප්පක, පස්සෙය්‍යාසි සිරස්මිං පලිතානි ජාතානි, අථ මෙ ආරොචෙය්‍යාසී'ති. 'එවං, දෙවා'ති ඛො, ආනන්ද, කප්පකො නිමිස්ස රඤ්ඤො පච්චස්සොසි. අද්දසා ඛො, ආනන්ද, කප්පකො බහූනං වස්සානං බහූනං වස්සසතානං බහූනං වස්සසහස්සානං අච්චයෙන නිමිස්ස රඤ්ඤො සිරස්මිං පලිතානි ජාතානි. දිස්වාන නිමිං රාජානං එතදවොච – 'පාතුභූතා ඛො දෙවස්ස දෙවදූතා; දිස්සන්ති සිරස්මිං පලිතානි ජාතානී'ති. 'තෙන හි, සම්ම කප්පක, තානි පලිතානි සාධුකං සණ්ඩාසෙන උද්ධරිත්වා මම අඤ්ජලිස්මිං පතිට්ඨාපෙහී'ති. 'එවං, දෙවා'ති ඛො, ආනන්ද, කප්පකො නිමිස්ස රඤ්ඤො පටිස්සුත්වා තානි පලිතානි සාධුකං සණ්ඩාසෙන උද්ධරිත්වා නිමිස්ස රඤ්ඤො අඤ්ජලිස්මිං පතිට්ඨාපෙසි. අථ ඛො, ආනන්ද, නිමි රාජා කප්පකස්ස ගාමවරං දත්වා ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං ආමන්තාපෙත්වා එතදවොච – 'පාතුභූතා ඛො මෙ, තාත කුමාර, දෙවදූතා; දිස්සන්ති සිරස්මිං පලිතානි ජාතානි; භුත්තා ඛො පන මෙ මානුසකා කාමා; සමයො දිබ්බෙ කාමෙ පරියෙසිතුං. එහි ත්වං, තාත කුමාර, ඉමං රජ්ජං පටිපජ්ජ. අහං පන කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි

අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිස්සාමි. තෙන හි, තාත කුමාර, යදා ත්වම්පි පස්සෙය්‍යාසි සිරස්මිං පලිතානි ජාතානි, අථ කප්පකස්ස ගාමවරං දත්වා ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං සාධුකං රජ්ජෙ සමනුසාසිත්වා කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍යාසි. යෙන මෙ ඉදං කල්‍යාණං වත්තං නිහිතං අනුප්පවත්තෙය්‍යාසි, මා ඛො මෙ ත්වං අන්තිමපුරිසො අහොසි. යස්මිං ඛො, තාත කුමාර, පුරිසයුගෙ වත්තමානෙ එවරූපස්ස කල්‍යාණස්ස වත්තස්ස සමුච්ඡෙදො හොති සො තෙසං අන්තිමපුරිසො හොති. තං තාහං, තාත කුමාර, එවං වදාමි – ‘යෙන මෙ ඉදං කල්‍යාණං වත්තං නිහිතං අනුප්පවත්තෙය්‍යාසි, මා ඛො මෙ ත්වං අන්තිමපුරිසො අහොසී’ති.

315. ‘‘අථ ඛො, ආනන්ද, නිමි රාජා කප්පකස්ස ගාමවරං දත්වා ජෙට්ඨපුත්තං කුමාරං සාධුකං රජ්ජෙ සමනුසාසිත්වා ඉමස්මිංයෙව මඝදෙවඅම්බවනෙ කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජි. සො මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහාසි, තථා දුතියං , තථා තතියං, තථා චතුත්ථං; ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහාසි. කරුණාසහගතෙන චෙතසා… මුදිතාසහගතෙන චෙතසා… උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහාසි, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං; ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහාසි. නිමි ඛො, පනානන්ද, රාජා චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි කුමාරකීළිතං කීළි, චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි ඔපරජ්ජං කාරෙසි, චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි රජ්ජං කාරෙසි, චතුරාසීතිවස්සසහස්සානි ඉමස්මිංයෙව මඝදෙවඅම්බවනෙ අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො බ්‍රහ්මචරියමචරි. සො චත්තාරො බ්‍රහ්මවිහාරෙ භාවෙත්වා කායස්ස භෙදා පරං මරණා බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි. නිමිස්ස ඛො පනානනන්ද , රඤ්ඤො කළාරජනකො නාම පුත්තො අහොසි. න සො අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජි. සො තං කල්‍යාණං වත්තං සමුච්ඡින්දි. සො තෙසං අන්තිමපුරිසො අහොසි.

316. ‘‘සියා ඛො පන තෙ, ආනන්ද, එවමස්ස – ‘අඤ්ඤො නූන තෙන සමයෙන රාජා මඝදෙවො අහොසි, යෙන තං කල්‍යාණං වත්තං නිහිත’න්ති [යො තං කල්‍යාණං වත්තං නිහිනීති (සී.)]. න ඛො පනෙතං, ආනන්ද, එවං දට්ඨබ්බං. අහං තෙන සමයෙන රාජා මඝදෙවො අහොසිං. (අහං තං කල්‍යාණං වත්තං නිහිනිං,) [( ) නත්ථි (ක.)] මයා තං කල්‍යාණං වත්තං නිහිතං; පච්ඡිමා ජනතා අනුප්පවත්තෙසි. තං ඛො පනානන්ද, කල්‍යාණං වත්තං න නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති, යාවදෙව බ්‍රහ්මලොකූපපත්තියා. ඉදං ඛො පනානන්ද, එතරහි මයා කල්‍යාණං වත්තං නිහිතං එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. කතමඤ්චානන්ද, එතරහි මයා කල්‍යාණං වත්තං නිහිතං එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති? අයමෙව අරියො අට්ඨඞ්ගිකො මග්ගො, සෙය්‍යථිදං – සම්මාදිට්ඨි, සම්මාසඞ්කප්පො, සම්මාවාචා, සම්මාකම්මන්තො, සම්මාආජීවො, සම්මාවායාමො , සම්මාසති, සම්මාසමාධි. ඉදං ඛො, ආනන්ද, එතරහි මයා කල්‍යාණං වත්තං නිහිතං එකන්තනිබ්බිදාය විරාගාය නිරොධාය උපසමාය අභිඤ්ඤාය සම්බොධාය නිබ්බානාය සංවත්තති. තං වො අහං, ආනන්ද, එවං වදාමි – ‘යෙන මෙ ඉදං කල්‍යාණං වත්තං නිහිතං අනුප්පවත්තෙය්‍යාථ, මා ඛො මෙ තුම්හෙ අන්තිමපුරිසා අහුවත්ථ’. යස්මිං ඛො, ආනන්ද, පුරිසයුගෙ වත්තමානෙ එවරූපස්ස කල්‍යාණස්ස වත්තස්ස සමුච්ඡෙදො හොති සො තෙසං අන්තිමපුරිසො හොති. තං වො අහං, ආනන්ද, එවං වදාමි – ‘යෙන මෙ ඉදං කල්‍යාණං වත්තං නිහිතං අනුප්පවත්තෙය්‍යාථ, මා ඛො මෙ තුම්හෙ අන්තිමපුරිසා අහුවත්ථා’’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනො ආයස්මා ආනන්දො භගවතො භාසිතං අභිනන්දීති.

මඝදෙවසුත්තං නිට්ඨිතං තතියං.

4. මධුරසුත්තං

317. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං ආයස්මා මහාකච්චානො මධුරායං විහරති ගුන්දාවනෙ. අස්සොසි ඛො රාජා මාධුරො අවන්තිපුත්තො – ‘‘සමණො ඛලු, භො, කච්චානො මධුරායං [මථුරායං (ටීකා)] විහරති ගුන්දාවනෙ. තං ඛො පන භවන්තං කච්චානං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘පණ්ඩිතො වියත්තො මෙධාවී බහුස්සුතො චිත්තකථී කල්‍යාණපටිභානො වුද්ධො චෙව අරහා ච’. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී’’ති. අථ ඛො රාජා මාධුරො අවන්තිපුත්තො භද්‍රානි භද්‍රානි යානානි යොජාපෙත්වා භද්‍රං යානං අභිරුහිත්වා භද්‍රෙහි භද්‍රෙහි යානෙහි මධුරාය නිය්‍යාසි මහච්චරාජානුභාවෙන ආයස්මන්තං මහාකච්චානං දස්සනාය. යාවතිකා යානස්ස භූමි යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව යෙනායස්මා මහාකච්චානො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා මහාකච්චානෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා මාධුරො අවන්තිපුත්තො ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතදවොච – ‘‘බ්‍රාහ්මණා, භො කච්චාන, එවමාහංසු – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො; බ්‍රාහ්මණොව සුක්කො වණ්ණො, කණ්හො අඤ්ඤො වණ්ණො; බ්‍රාහ්මණාව සුජ්ඣන්ති, නො අබ්‍රාහ්මණා; බ්‍රාහ්මණාව බ්‍රහ්මුනො පුත්තා ඔරසා මුඛතො ජාතා බ්‍රහ්මජා බ්‍රහ්මනිම්මිතා බ්‍රහ්මදායාදා’ති. ඉධ භවං කච්චානො කිමක්ඛායී’’ති? ‘‘ඝොසොයෙව ඛො එසො, මහාරාජ, ලොකස්මිං – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො; බ්‍රාහ්මණොව සුක්කො වණ්ණො, කණ්හො අඤ්ඤො වණ්ණො; බ්‍රාහ්මණාව සුජ්ඣන්ති, නො අබ්‍රාහ්මණා; බ්‍රාහ්මණාව බ්‍රහ්මුනො පුත්තා

ඔරසා මුඛතො ජාතා බ්‍රහ්මජා බ්‍රහ්මනිම්මිතා බ්‍රහ්මදායාදා’ති. තදමිනාපෙතං, මහාරාජ, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා සොසොයෙවෙසො ලොකස්මිං – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති.

318. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඛත්තියස්ස චෙපි ඉජ්ඣෙය්‍ය ධනෙන වා ධඤ්ඤෙන වා රජතෙන වා ජාතරූපෙන වා ඛත්තියොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී… බ්‍රාහ්මණොපිස්සාස්ස… වෙස්සොපිස්සාස්ස… සුද්දොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී’’ති? ‘‘ඛත්තියස්ස චෙපි, භො කච්චාන, ඉජ්ඣෙය්‍ය ධනෙන වා ධඤ්ඤෙන වා රජතෙන වා ජාතරූපෙන වා ඛත්තියොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී… බ්‍රාහ්මණොපිස්සාස්ස… වෙස්සොපිස්සාස්ස… සුද්දොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, බ්‍රාහ්මණස්ස චෙපි ඉජ්ඣෙය්‍ය ධනෙන වා ධඤ්ඤෙන වා රජතෙන වා ජාතරූපෙන වා බ්‍රාහ්මණොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී… වෙස්සොපිස්සාස්ස… සුද්දොපිස්සාස්ස … ඛත්තියොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී’’ති? ‘‘බ්‍රාහ්මණස්ස චෙපි, භො කච්චාන, ඉජ්ඣෙය්‍ය ධනෙන වා ධඤ්ඤෙන වා රජතෙන වා ජාතරූපෙන වා බ්‍රාහ්මණොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී… වෙස්සොපිස්සාස්ස… සුද්දොපිස්සාස්ස … ඛත්තියොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, වෙස්සස්ස චෙපි ඉජ්ඣෙය්‍ය ධනෙන වා ධඤ්ඤෙන වා රජතෙන වා ජාතරූපෙන වා වෙස්සොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී… සුද්දොපිස්සාස්ස… ඛත්තියොපිස්සාස්ස… බ්‍රාහ්මණොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී’’ති? ‘‘වෙස්සස්ස චෙපි, භො කච්චාන, ඉජ්ඣෙය්‍ය ධනෙන වා ධඤ්ඤෙන වා රජතෙන වා ජාතරූපෙන වා වෙස්සොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී… සුද්දොපිස්සාස්ස… ඛත්තියොපිස්සාස්ස… බ්‍රාහ්මණොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, සුද්දස්ස චෙපි ඉජ්ඣෙය්‍ය ධනෙන වා ධඤ්ඤෙන වා රජතෙන වා ජාතරූපෙන වා සුද්දොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී… ඛත්තියොපිස්සාස්ස… බ්‍රාහ්මණොපිස්සාස්ස… වෙස්සොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී’’ති? ‘‘සුද්දස්ස චෙපි, භො කච්චාන, ඉජ්ඣෙය්‍ය ධනෙන වා ධඤ්ඤෙන වා රජතෙන වා ජාතරූපෙන වා සුද්දොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදීති… ඛත්තියොපිස්සාස්ස… බ්‍රාහ්මණොපිස්සාස්ස… වෙස්සොපිස්සාස්ස පුබ්බුට්ඨායී පච්ඡානිපාතී කිංකාරපටිස්සාවී මනාපචාරී පියවාදී’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, යදි එවං සන්තෙ, ඉමෙ චත්තාරො වණ්ණා සමසමා හොන්ති නො වා? කථං වා තෙ එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භො කච්චාන, එවං සන්තෙ, ඉමෙ චත්තාරො වණ්ණා සමසමා හොන්ති. නෙසං [නාසං (සී.), නාහං (ස්‍යා. කං.)] එත්ථ කිඤ්චි නානාකරණං සමනුපස්සාමී’’ති. ‘‘ඉමිනාපි ඛො එතං, මහාරාජ, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා සොසො යෙවෙසො ලොකස්මිං – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො… පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති.

319. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධස්ස ඛත්තියො පාණාතිපාතී අදින්නාදායී කාමෙසුමිච්ඡාචාරී මුසාවාදී පිසුණවාචො ඵරුසවාචො සම්ඵප්පලාපී අභිජ්ඣාලු බ්‍යාපන්නචිත්තො මිච්ඡාදිට්ඨී [මිච්ඡාදිට්ඨී (සබ්බත්ථ)] කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය නො වා? කථං වා තෙ එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘ඛත්තියොපි හි, භො කච්චාන, පාණාතිපාතී අදින්නාදායී කාමෙසුමිච්ඡාචාරී මුසාවාදී පිසුණවාචො ඵරුසවාචො සම්ඵප්පලාපී අභිජ්ඣාලු බ්‍යාපන්නචිත්තො මිච්ඡාදිට්ඨී කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය. එවං මෙ එත්ථ හොති, එවඤ්ච පන මෙ එතං අරහතං සුත’’න්ති.

‘‘සාධු සාධු, මහාරාජ! සාධු ඛො තෙ එතං, මහාරාජ, එවං හොති, සාධු ච පන තෙ එතං අරහතං සුතං. තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධස්ස බ්‍රාහ්මණො…පෙ…. ඉධස්ස වෙස්සො…පෙ…. ඉධස්ස සුද්දො පාණාතිපාතී අදින්නාදායී…පෙ…. මිච්ඡාදිට්ඨී කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය නො වා? කථං වා තෙ එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘සුද්දොපි හි, භො කච්චාන, පාණාතිපාතී අදින්නාදායී…පෙ…. මිච්ඡාදිට්ඨී කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය. එවං මෙ එත්ථ හොති, එවඤ්ච පන මෙ එතං අරහතං සුත’’න්ති.

‘‘සාධු සාධු, මහාරාජ! සාධු ඛො තෙ එතං, මහාරාජ, එවං හොති, සාධු ච පන තෙ එතං අරහතං සුතං. තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, යදි එවං සන්තෙ, ඉමෙ චත්තාරො වණ්ණා සමසමා හොන්ති නො වා? කථං වා තෙ එත්ථ හොතී’’ති? ‘‘අද්ධා ඛො, භො කච්චාන, එවං සන්තෙ, ඉමෙ චත්තාරො වණ්ණා සමසමා හොන්ති. නෙසං එත්ථ කිඤ්චි නානාකරණං සමනුපස්සාමී’’ති. ‘‘ඉමිනාපි ඛො එතං, මහාරාජ, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා සොසො යෙවෙසො ලොකස්මිං – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති.

320. ''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධස්ස ඛත්තියො පාණාතිපාතා පටිවිරතො, අදින්නාදානා පටිවිරතො, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො, මුසාවාදා පටිවිරතො, පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො, ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො, සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො, අනභිජ්ඣාලු අබ්‍යාපන්නචිත්තො සම්මාදිට්ඨී [සම්මාදිට්ඨී (ස්‍යා. කං. පී. ක.)] කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය නො වා? කථං වා තෙ එත්ථ හොතී''ති? ''ඛත්තියොපි හි, භො කච්චාන, පාණාතිපාතා පටිවිරතො, අදින්නාදානා පටිවිරතො, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො, මුසාවාදා පටිවිරතො, පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො, ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො, සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො, අනභිජ්ඣාලු අබ්‍යාපන්නචිත්තො සම්මාදිට්ඨී කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය. එවං මෙ එත්ථ හොති, එවඤ්ච පන මෙ එතං අරහතං සුත''න්ති.

''සාධු සාධු, මහාරාජ! සාධු ඛො තෙ එතං, මහාරාජ, එවං හොති, සාධු ච පන තෙ එතං අරහතං සුතං. තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධස්ස බ්‍රාහ්මණො, ඉධස්ස වෙස්සො, ඉධස්ස සුද්දො පාණාතිපාතා පටිවිරතො අදින්නාදානා පටිවිරතො…පෙ…. සම්මාදිට්ඨී කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය නො වා? කථං වා තෙ එත්ථ හොතී''ති? ''සුද්දොපි හි, භො කච්චාන, පාණාතිපාතා පටිවිරතො, අදින්නාදානා පටිවිරතො…පෙ…. සම්මාදිට්ඨී කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය. එවං මෙ එත්ථ හොති, එවඤ්ච පන මෙ එතං අරහතං සුත''න්ති.

''සාධු සාධු, මහාරාජ! සාධු ඛො තෙ එතං, මහාරාජ, එවං හොති, සාධු ච පන තෙ එතං අරහතං සුතං. තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, යදි එවං සන්තෙ, ඉමෙ චත්තාරො වණ්ණා සමසමා හොන්ති නො වා? කථං වා තෙ එත්ථ හොතී''ති? ''අද්ධා ඛො, භො කච්චාන, එවං සන්තෙ, ඉමෙ චත්තාරො වණ්ණා සමසමා හොන්ති. නෙසං එත්ථ කිඤ්චි නානාකරණං සමනුපස්සාමී''ති . ''ඉමිනාපි ඛො එතං, මහාරාජ, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා ඝොසො යෙවෙසො ලොකස්මිං – 'බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා'''ති.

321. ''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධ ඛත්තියො සන්ධිං වා ඡින්දෙය්‍ය, නිල්ලොපං වා හරෙය්‍ය, එකාගාරිකං වා කරෙය්‍ය, පරිපන්ථෙ වා තිට්ඨෙය්‍ය, පරදාරං වා ගච්ඡෙය්‍ය, තඤ්චෙ තෙ පුරිසා ගහෙත්වා දස්සෙය්‍යුං – 'අයං තෙ, දෙව, චොරො ආගුචාරී. ඉමස්ස යං ඉච්ඡසි තං දණ්ඩං පණෙහී'ති. කින්ති නං කරෙය්‍යාසී''ති? ''ඝාතෙය්‍යාම වා, භො කච්චාන, ජාපෙය්‍යාම වා පබ්බාජෙය්‍යාම වා යථාපච්චයං වා කරෙය්‍යාම. තං කිස්ස හෙතු? යා හිස්ස , භො කච්චාන, පුබ්බෙ 'ඛත්තියො'ති සමඤ්ඤා සාස්ස අන්තරහිතා; චොරොත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං [සඞ්ඛං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ගච්ඡතී''ති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධ බ්‍රාහ්මණො, ඉධ වෙස්සො, ඉධ සුද්දො සන්ධිං වා ඡින්දෙය්‍ය, නිල්ලොපං වා හරෙය්‍ය, එකාගාරිකං වා කරෙය්‍ය, පරිපන්ථෙ වා තිට්ඨෙය්‍ය, පරදාරං වා ගච්ඡෙය්‍ය, තඤ්චෙ තෙ පුරිසා ගහෙත්වා දස්සෙය්‍යුං – 'අයං තෙ, දෙව, චොරො ආගුචාරී. ඉමස්ස යං ඉච්ඡසි තං දණ්ඩං පණෙහී'ති. කින්ති නං කරෙය්‍යාසී''ති? ''ඝාතෙය්‍යාම වා, භො කච්චාන, ජාපෙය්‍යාම වා පබ්බාජෙය්‍යාම වා යථාපච්චයං වා කරෙය්‍යාම. තං කිස්ස හෙතු? යා හිස්ස, භො කච්චාන, පුබ්බෙ 'සුද්දො'ති සමඤ්ඤා සාස්ස අන්තරහිතා; චොරොත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡතී''ති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, යදි එවං සන්තෙ, ඉමෙ චත්තාරො වණ්ණා සමසමා හොන්ති නො වා? කථං වා තෙ එත්ථ හොතී''ති? ''අද්ධා ඛො, භො කච්චාන, එවං සන්තෙ, ඉමෙ චත්තාරො වණ්ණා සමසමා හොන්ති. නෙසං එත්ථ කිඤ්චි නානාකරණං සමනුපස්සාමී''ති. ''ඉමිනාපි ඛො එතං, මහාරාජ, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා ඝොසො යෙවෙසො ලොකස්මිං – 'බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා'''ති.

322. ''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධ ඛත්තියො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො අස්ස විරතො පාණාතිපාතා, විරතො අදින්නාදානා, විරතො මුසාවාදා, රත්තූපරතො, එකභත්තිකො, බ්‍රහ්මචාරී, සීලවා, කල්‍යාණධම්මො? කින්ති නං කරෙය්‍යාසී''ති? ''අභිවාදෙය්‍යාම වා [පි (දී. නි. 1.184, 187 සාමඤ්ඤඵලෙ)], භො කච්චාන, පච්චුට්ඨෙය්‍යාම වා ආසනෙන වා නිමන්තෙය්‍යාම අභිනිමන්තෙය්‍යාම වා නං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි ධම්මිකං වා අස්ස රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහෙය්‍යාම. තං කිස්ස හෙතු? යා හිස්ස, භො කච්චාන, පුබ්බෙ 'ඛත්තියො'ති සමඤ්ඤා සාස්ස අන්තරහිතා; සමණොත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡතී''ති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, ඉධ බ්‍රාහ්මණො, ඉධ වෙස්සො, ඉධ සුද්දො කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො අස්ස විරතො පාණාතිපාතා, විරතො අදින්නාදානා විරතො මුසාවාදා, රත්තූපරතො, එකභත්තිකො, බ්‍රහ්මචාරී, සීලවා, කල්‍යාණධම්මො? කින්ති නං කරෙය්‍යාසී''ති? ''අභිවාදෙය්‍යාම වා, භො කච්චාන, පච්චුට්ඨෙය්‍යාම වා ආසනෙන වා නිමන්තෙය්‍යාම අභිනිමන්තෙය්‍යාම වා නං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානපච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි ධම්මිකං වා අස්ස රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහෙය්‍යාම. තං කිස්ස හෙතු? යා හිස්ස, භො කච්චාන, පුබ්බෙ 'සුද්දො'ති සමඤ්ඤා සාස්ස අන්තරහිතා; සමණොත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡතී''ති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, යදි එවං සන්තෙ, ඉමෙ චත්තාරො වණ්ණා සමසමා හොන්ති නො වා? කථං වා තෙ එත්ථ හොතී''ති? ''අද්ධා ඛො, භො කච්චාන, එවං සන්තෙ, ඉමෙ චත්තාරො වණ්ණා සමසමා හොන්ති. නෙසං එත්ථ

කිඤ්චි නානාකරණං සමනුපස්සාමී''ති. ''ඉමිනාපි ඛො එතං, මහාරාජ, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා ඝොසො යෙවෙසො ලොකස්මිං – 'බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො; බ්‍රාහ්මණොව සුක්කො වණ්ණො, කණ්හො අඤ්ඤො වණ්ණො; බ්‍රාහ්මණාව සුජ්ඣන්ති, නො අබ්‍රාහ්මණා; බ්‍රාහ්මණාව බ්‍රහ්මුනො පුත්තා ඔරසා මුඛතො ජාතා බ්‍රහ්මජා බ්‍රහ්මනිම්මිතා බ්‍රහ්මදායාදා'''ති.

323. එවං වුත්තෙ, රාජා මාධුරො අවන්තිපුත්තො ආයස්මන්තං මහාකච්චානං එතදවොච – ''අභික්කන්තං, භො කච්චාන, අභික්කන්තං, භො කච්චාන! සෙය්‍යථාපි, භො කච්චාන, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – 'චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තී'ති; එවමෙවං භොතා කච්චානෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං කච්චානං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච . උපාසකං මං භවං කච්චානො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති. ''මා ඛො මං ත්වං, මහාරාජ, සරණං අගමාසි. තමෙව ත්වං [තමෙතං ත්වං (සී. ස්‍යා. කං.), තමෙතං (ක.)] භගවන්තං සරණං ගච්ඡ යමහං සරණං ගතො''ති. ''කහං පන, භො කච්චාන, එතරහි සො භගවා විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො''ති? ''පරිනිබ්බුතො ඛො, මහාරාජ, එතරහි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො''ති. ''සචෙපි මයං, භො කච්චාන, සුණෙය්‍යාම තං භගවන්තං දසසු යොජනෙසු, දසපි මයං යොජනානි ගච්ඡෙය්‍යාම තං භගවන්තං දස්සනාය අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං. සචෙපි මයං, භො කච්චාන, සුණෙය්‍යාම තං භගවන්තං වීසතියා යොජනෙසු, තිංසාය යොජනෙසු, චත්තාරීසාය යොජනෙසු, පඤ්ඤාසාය යොජනෙසු, පඤ්ඤාසම්පි මයං යොජනානි ගච්ඡෙය්‍යාම තං භගවන්තං දස්සනාය අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං. යොජනසතෙ චෙපි මයං භො කච්චාන, සුණෙය්‍යාම තං භගවන්තං, යොජනසතම්පි මයං ගච්ඡෙය්‍යාම තං භගවන්තං දස්සනාය අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං. යතො ච, භො කච්චාන, පරිනිබ්බුතො සො භගවා, පරිනිබ්බුතම්පි මයං භගවන්තං සරණං ගච්ඡාම ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං කච්චානො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති.

මධුරසුත්තං නිට්ඨිතං චතුත්ථං.

5. බොධිරාජකුමාරසුත්තං

324. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා භග්ගෙසු විහරති සුසුමාරගිරෙ භෙසකළාවනෙ මිගදායෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන බොධිස්ස රාජකුමාරස්ස කොකනදො [කොකනුදො (ස්‍යා. කං. ක.)] නාම පාසාදො අචිරකාරිතො හොති අනජ්ඣාවුට්ඨො සමණෙන වා බ්‍රාහ්මණෙන වා කෙනචි වා මනුස්සභූතෙන. අථ ඛො බොධි රාජකුමාරො සඤ්ජිකාපුත්තං මාණවං ආමන්තෙසි – ''එහි ත්වං, සම්ම සඤ්ජිකාපුත්ත, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා මම වචනෙන භගවතො පාදෙ සිරසා වන්ද, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡ – 'බොධි, භන්තෙ, රාජකුමාරො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡතී'ති. එවඤ්ච වදෙහි – 'අධිවාසෙතු කිර, භන්තෙ, භගවා බොධිස්ස රාජකුමාරස්ස ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා'''ති. ''එවං, භො''ති ඛො සඤ්ජිකාපුත්තො මාණවො බොධිස්ස රාජකුමාරස්ස පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සඤ්ජිකාපුත්තො මාණවො භගවන්තං එතදවොච – ''බොධි ඛො [බොධි භො ගොතම (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] රාජකුමාරො භොතො ගොතමස්ස පාදෙ සිරසා වන්දති, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡති. එවඤ්ච වදෙති – 'අධිවාසෙතු කිර භවං ගොතමො බොධිස්ස රාජකුමාරස්ස ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා'''ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො සඤ්ජිකාපුත්තො මාණවො භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා යෙන බොධි රාජකුමාරො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා බොධිං රාජකුමාරං එතදවොච – ''අවොචුම්හ භොතො වචනෙන තං භවන්තං ගොතමං – 'බොධි ඛො රාජකුමාරො භොතො ගොතමස්ස පාදෙ සිරසා වන්දති, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡති. එවඤ්ච වදෙති – අධිවාසෙතු කිර භවං ගොතමො බොධිස්ස රාජකුමාරස්ස ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා'ති. අධිවුට්ඨඤ්ච පන සමණෙන ගොතමෙනා''ති.

325. අථ ඛො බොධි රාජකුමාරො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සකෙ නිවෙසනෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙත්වා, කොකනදඤ්ච පාසාදං ඔදාතෙහි දුස්සෙහි සන්ථරාපෙත්වා යාව පච්ඡිමසොපානකළෙවරා [කළෙබරා (සී.)], සඤ්ජිකාපුත්තං මාණවං ආමන්තෙසි – ''එහි ත්වං, සම්ම සඤ්ජිකාපුත්ත, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා භගවතො කාලං ආරොචෙහි – 'කාලො, භන්තෙ, නිට්ඨිතං භත්ත'''න්ති. ''එවං, භො''ති ඛො සඤ්ජිකාපුත්තො මාණවො බොධිස්ස රාජකුමාරස්ස පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතො කාලං ආරොචෙසි – ''කාලො, භො ගොතම, නිට්ඨිතං භත්ත''න්ති. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන බොධිස්ස රාජකුමාරස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි. තෙන ඛො පන සමයෙන බොධි රාජකුමාරො බහිද්වාරකොට්ඨකෙ ඨිතො හොති භගවන්තං ආගමයමානො. අද්දසා ඛො බොධි රාජකුමාරො භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන පච්චුග්ගන්ත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පුරක්ඛත්වා යෙන කොකනදො පාසාදො තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො භගවා පච්ඡිමං සොපානකළෙවරං නිස්සාය අට්ඨාසි. අථ ඛො බොධි රාජකුමාරො භගවන්තං එතදවොච – ''අභිරුහතු [අභිරූහතු (ස්‍යා. කං. පී.) අක්කමතු (චූළව. 268)], භන්තෙ, භගවා දුස්සානි, අභිරුහතු සුගතො දුස්සානි; යං මම අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා''ති. එවං වුත්තෙ, භගවා තුණ්හී අහොසි. දුතියම්පි

ඛො…පෙ…. තතියම්පි ඛො බොධි රාජකුමාරො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභිරුහතු, භන්තෙ, භගවා. දුස්සානි, අභිරුහතු සුගතො දුස්සානි; යං මම අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’’ති.

326. අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං ආනන්දං අපලොකෙසි. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො බොධිං රාජකුමාරං එතදවොච – ‘‘සංහරතු, රාජකුමාර, දුස්සානි; න භගවා චෙලපටිකං [චෙලපත්තිකං (සී. පී.)] අක්කමිස්සති. පච්ඡිමං ජනතං තථාගතො අනුකම්පතී’’ති [අපලොකෙතීති (සබ්බත්ථ)]. අථ ඛො බොධි රාජකුමාරො දුස්සානි සංහරාපෙත්වා උපරිකොකනදපාසාදෙ [උපරිකොකනදෙ පාසාදෙ (සී. පී. විනයෙච), උපරිකොකනදෙ (ස්‍යා. කං.)] ආසනානි පඤ්ඤපෙසි. අථ ඛො භගවා කොකනදං පාසාදං අභිරුහිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන. අථ ඛො බොධි රාජකුමාරො බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි. අථ ඛො බොධි රාජකුමාරො භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො බොධි රාජකුමාරො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘මය්හං ඛො, භන්තෙ, එවං හොති – ‘න ඛො සුඛෙන සුඛං අධිගන්තබ්බං, දුක්ඛෙන ඛො සුඛං අධිගන්තබ්බ’’’න්ති.

327. ‘‘මය්හම්පි ඛො, රාජකුමාර, පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො එතදහොසි – ‘න ඛො සුඛෙන සුඛං අධිගන්තබ්බං, දුක්ඛෙන ඛො සුඛං අධිගන්තබ්බ’න්ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, අපරෙන සමයෙන දහරොව සමානො සුසුකාළකෙසො භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතො පඨමෙන වයසා අකාමකානං මාතාපිතූනං අස්සුමුඛානං රුදන්තානං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිං. සො එවං පබ්බජිතො සමානො කිංකුසලගවෙසී [කිංකුසලංගවෙසී (ක.)] අනුත්තරං සන්තිවරපදං පරියෙසමානො යෙන ආළාරො කාලාමො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා ආළාරං කාලාමං එතදවොචං – ‘ඉච්ඡාමහං, ආවුසො කාලාම, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ බ්‍රහ්මචරියං චරිතු’න්ති. එවං වුත්තෙ, රාජකුමාර, ආළාරො කාලාමො මං එතදවොච – ‘විහරතායස්මා, තාදිසො අයං ධම්මො යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො නචිරස්සෙව සකං ආචරියකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා’ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං පරියාපුණිං. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, තාවතකෙනෙව ඔට්ඨපහතමත්තෙන ලපිතලාපනමත්තෙන ඤාණවාදඤ්ච වදාමි, ථෙරවාදඤ්ච ජානාමි පස්සාමීති ච පටිජානාමි, අහඤ්චෙව අඤ්ඤෙ ච. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘න ඛො ආළාරො කාලාමො ඉමං ධම්මං කෙවලං සද්ධාමත්තකෙන සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙති; අද්ධා ආළාරො කාලාමො ඉමං ධම්මං ජානං පස්සං විහරතී’ති.

‘‘අථ ඛ්වාහං, රාජකුමාර, යෙන ආළාරො කාලාමො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා ආළාරං කාලාමං එතදවොචං – ‘කිත්තාවතා නො, ආවුසො කාලාම, ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසී’ති [උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසීති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]? එවං වුත්තෙ, රාජකුමාර, ආළාරො කාලාමො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං පවෙදෙසි. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘න ඛො ආළාරස්සෙව කාලාමස්ස අත්ථි සද්ධා, මය්හංපත්ථි සද්ධා; න ඛො ආළාරස්සෙව කාලාමස්ස අත්ථි වීරියං…පෙ…. සති… සමාධි… පඤ්ඤා, මය්හංපත්ථි පඤ්ඤා. යංනූනාහං යං ධම්මං ආළාරො කාලාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙති තස්ස ධම්මස්ස සච්ඡිකිරියාය පදහෙය්‍ය’න්ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසිං. අථ ඛ්වාහං, රාජකුමාර, යෙන ආළාරො කාලාමො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා ආළාරං කාලාමං එතදවොචං – ‘එත්තාවතා නො, ආවුසො කාලාම, ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසී’ති? ‘එත්තාවතා ඛො අහං, ආවුසො, ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙමී’ති. ‘අහම්පි ඛො, ආවුසො, එත්තාවතා ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමී’ති. ‘ලාභා නො, ආවුසො, සුලද්ධං නො, ආවුසො, යෙ මයං ආයස්මන්තං තාදිසං සබ්‍රහ්මචාරිං පස්සාම . ඉති යාහං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙමි, තං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි. යං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි, තමහං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙමි. ඉති යාහං ධම්මං ජානාමි තං ත්වං ධම්මං ජානාසි; යං ත්වං ධම්මං ජානාසි තමහං ධම්මං ජානාමි. ඉති යාදිසො අහං, තාදිසො තුවං; යාදිසො තුවං තාදිසො අහං. එහි දානි, ආවුසො, උභොව සන්තා ඉමං ගණං පරිහරාමා’ති. ඉති ඛො, රාජකුමාර, ආළාරො කාලාමො ආචරියො මෙ සමානො (අත්තනො) [( ) නත්ථි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අන්තෙවාසිං මං සමානං අත්තනා [අත්තනො (සී. පී.)] සමසමං ඨපෙසි, උළාරාය ච මං පූජාය පූජෙසි. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘නායං ධම්මො නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති, යාවදෙව ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපපත්තියා’ති . සො ඛො අහං, රාජකුමාර, තං ධම්මං අනලඞ්කරිත්වා තස්මා ධම්මා නිබ්බිජ්ජ අපක්කමිං.

328. ‘‘සො ඛො අහං, රාජකුමාර, කිංකුසලගවෙසී අනුත්තරං සන්තිවරපදං පරියෙසමානො යෙන උදකො [උද්දකො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] රාමපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා උදකං රාමපුත්තං එතදවොචං – ‘ඉච්ඡාමහං, ආවුසො [ආවුසො රාම (සී. ස්‍යා. කං. ක.) පස්ස ම. නි. 1.278 පාසරාසිසුත්තෙ], ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ බ්‍රහ්මචරියං චරිතු’න්ති. එවං වුත්තෙ, රාජකුමාර, උදකො රාමපුත්තො මං එතදවොච – ‘විහරතායස්මා, තාදිසො අයං ධම්මො යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො නචිරස්සෙව සකං ආචරියකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා’ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං පරියාපුණිං. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, තාවතකෙනෙව ඔට්ඨපහතමත්තෙන ලපිතලාපනමත්තෙන ඤාණවාදඤ්ච වදාමි, ථෙරවාදඤ්ච ජානාමි පස්සාමීති ච පටිජානාමි, අහඤ්චෙව අඤ්ඤෙ ච. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘න ඛො රාමො ඉමං ධම්මං කෙවලං සද්ධාමත්තකෙන

සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසි; අද්ධා රාමො ඉමං ධම්මං ජානං පස්සං විහාසී'ති. අථ ඛ්වාහං, රාජකුමාර, යෙන උදකො රාමපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා උදකං රාමපුත්තං එතදවොචං – 'කිත්තාවතා නො, ආවුසො, රාමො ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසී'ති? එවං වුත්තෙ, රාජකුමාර, උදකො රාමපුත්තො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං පවෙදෙසි. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'න ඛො රාමස්සෙව අහොසි සද්ධා, මය්හංපත්ථි සද්ධා; න ඛො රාමස්සෙව අහොසි වීරියං…පෙ…. සති… සමාධි… පඤ්ඤා, මය්හංපත්ථි පඤ්ඤා. යංනූනාහං යං ධම්මං රාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙති තස්ස ධම්මස්ස සච්ඡිකිරියාය පදහෙය්‍යා'න්ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසිං.

''අථ ඛ්වාහං, රාජකුමාර, යෙන උදකො රාමපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා උදකං රාමපුත්තං එතදවොචං – 'එත්තාවතා නො, ආවුසො, රාමො ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසී'ති? 'එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, රාමො ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසී'ති. 'අහම්පි ඛො, ආවුසො, එත්තාවතා ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමී'ති. 'ලාභා නො, ආවුසො, සුලද්ධං නො, ආවුසො, යෙ මයං ආයස්මන්තං තාදිසං සබ්‍රහ්මචාරිං පස්සාම. ඉති යං ධම්මං රාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසි තං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි. යං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි තං ධම්මං රාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසි. ඉති යං ධම්මං රාමො අභිඤ්ඤාසි තං ත්වං ධම්මං ජානාසි; යං ත්වං ධම්මං ජානාසි තං ධම්මං රාමො අභිඤ්ඤාසි. ඉති යාදිසො රාමො අහොසි තාදිසො තුවං, යාදිසො තුවං තාදිසො රාමො අහොසි. එහි දානි, ආවුසො, තුවං ඉමං ගණං පරිහරා'ති. ඉති ඛො, රාජකුමාර, උදකො රාමපුත්තො සබ්‍රහ්මචාරී මෙ සමානො ආචරියට්ඨානෙ මං ඨපෙසි, උළාරාය ච මං පූජාය පූජෙසි. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'නායං ධම්මො නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති, යාවදෙව නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනූපපත්තියා'ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, තං ධම්මං අනලඞ්කරිත්වා තස්මා ධම්මා නිබ්බිජ්ජ අපක්කමිං.

329. ''සො ඛො අහං, රාජකුමාර, කිංකුසලගවෙසී අනුත්තරං සන්තිවරපදං පරියෙසමානො, මගධෙසු අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො, යෙන උරුවෙලා සෙනානිගමො තදවසරිං. තත්ථද්දසං රමණීයං භූමිභාගං, පාසාදිකඤ්ච වනසණ්ඩං, නදිඤ්ච සන්දන්තිං සෙතකං සුපතිත්ථං, රමණීයං සමන්තා ච ගොචරගාමං. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'රමණීයො වත, භො, භූමිභාගො, පාසාදිකො ච වනසණ්ඩො, නදී ච සන්දන්ති සෙතකා සුපතිත්ථා , රමණීයා සමන්තා [සාමන්තා (?) පුරිමපිට්ඨෙපි] ච ගොචරගාමො. අලං වතිදං කුලපුත්තස්ස පධානත්ථිකස්ස පධානායා'ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, තත්ථෙව නිසීදිං – 'අලමිදං පධානායා'ති. අපිස්සු මං, රාජකුමාර, තිස්සො උපමා පටිභංසු අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා.

''සෙය්‍යථාපි, රාජකුමාර, අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං උදකෙ නික්ඛිත්තං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය උත්තරාරණිං ආදාය – 'අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙස්සාමි, තෙජො පාතුකරිස්සාමී'ති. තං කිං මඤ්ඤසි, රාජකුමාර, අපි නු සො පුරිසො අමුං අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං උදකෙ නික්ඛිත්තං උත්තරාරණිං ආදාය අභිමන්ථෙන්තො [අභිමත්ථෙන්තො (සී. ස්‍යා. කං. ක.)] අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙය්‍ය, තෙජො පාතුකරෙය්‍යා''ති? ''නො හිදං, භන්තෙ. තං කිස්ස හෙතු? අදුඤ්හි, භන්තෙ, අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං තඤ්ච පන උදකෙ නික්ඛිත්තං, යාවදෙව ච පන සො පුරිසො කිලමථස්ස විඝාතස්ස භාගී අස්සා''ති. ''එවමෙව ඛො, රාජකුමාර, යෙ හි කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කායෙන චෙව චිත්තෙන ච කාමෙහි අවූපකට්ඨා විහරන්ති, යො ච නෙසං කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමස්නෙහො කාමමුච්ඡා කාමපිපාසා කාමපරිළාහො සො ච අජ්ඣත්තං න සුප්පහීනො හොති, න සුප්පටිප්පස්සද්ධො. ඔපක්කමිකා චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, අභබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. නො චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, අභබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. අයං ඛො මං, රාජකුමාර, පඨමා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා.

330. ''අපරාපි ඛො මං, රාජකුමාර, දුතියා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා. සෙය්‍යථාපි, රාජකුමාර, අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය උත්තරාරණිං ආදාය – 'අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙස්සාමි, තෙජො පාතුකරිස්සාමී'ති. තං කිං මඤ්ඤසි, රාජකුමාර, අපි නු සො පුරිසො අමුං අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං උත්තරාරණිං ආදාය අභිමන්ථෙන්තො අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙය්‍ය , තෙජො පාතුකරෙය්‍යා''ති? ''නො හිදං, භන්තෙ. තං කිස්ස හෙතු? අදුඤ්හි, භන්තෙ, අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං කිඤ්චාපි ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං, යාවදෙව ච පන සො පුරිසො කිලමථස්ස විඝාතස්ස භාගී අස්සා''ති. ''එවමෙව ඛො, රාජකුමාර, යෙ හි කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කායෙන චෙව චිත්තෙන ච කාමෙහි වූපකට්ඨා විහරන්ති, යො ච නෙසං කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමස්නෙහො කාමමුච්ඡා කාමපිපාසා කාමපරිළාහො සො ච අජ්ඣත්තං න සුප්පහීනො හොති, න සුප්පටිප්පස්සද්ධො. ඔපක්කමිකා චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, අභබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. නො චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, අභබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. අයං ඛො මං, රාජකුමාර, දුතියා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා.

331. ''අපරාපි ඛො මං, රාජකුමාර, තතියා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා. සෙය්‍යථාපි, රාජකුමාර, සුක්ඛං කට්ඨං කොළාපං ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය උත්තරාරණිං ආදාය – 'අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙස්සාමි, තෙජො පාතුකරිස්සාමී'ති. තං කිං මඤ්ඤසි, රාජකුමාර, අපි නු සො පුරිසො අමුං සුක්ඛං කට්ඨං කොළාපං ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං උත්තරාරණිං ආදාය අභිමන්ථෙන්තො අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙය්‍ය, තෙජො පාතුකරෙය්‍යා''ති? ''එවං, භන්තෙ''. තං කිස්ස හෙතු? අදුඤ්හි, භන්තෙ, සුක්ඛං කට්ඨං කොළාපං, තඤ්ච පන ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්ත''න්ති. ''එවමෙව ඛො, රාජකුමාර, යෙ හි කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කායෙන චෙව චිත්තෙන ච කාමෙහි වූපකට්ඨා විහරන්ති, යො ච නෙසං කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමස්නෙහො කාමමුච්ඡා කාමපිපාසා කාමපරිළාහො සො ච අජ්ඣත්තං සුප්පහීනො හොති සුප්පටිප්පස්සද්ධො. ඔපක්කමිකා චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, භබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. නො චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, භබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. අයං ඛො මං, රාජකුමාර, තතියා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා. ඉමා ඛො මං, රාජකුමාර, තිස්සො උපමා පටිභංසු අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා.

332. ''තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'යංනූනාහං දන්තෙභිදන්තමාධාය [පස්ස ම. නි. 1.220 විතක්කසණ්ඨානසුත්තෙ], ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච, චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හෙය්‍යං අභිනිප්පීළෙය්‍යං අභිසන්තාපෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, දන්තෙභිදන්තමාධාය, ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච, චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හාමි අභිනිප්පීළෙමි අභිසන්තාපෙමි. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, දන්තෙභිදන්තමාධාය, ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච, චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හතො අභිනිප්පීළයතො අභිසන්තාපයතො කච්ඡෙහි සෙදා මුච්චන්ති. සෙය්‍යථාපි, රාජකුමාර, බලවා පුරිසො දුබ්බලතරං පුරිසං සීසෙ වා ගහෙත්වා ඛන්ධෙ වා ගහෙත්වා අභිනිග්ගණ්හෙය්‍ය අභිනිප්පීළෙය්‍ය අභිසන්තාපෙය්‍ය; එවමෙව ඛො මෙ, රාජකුමාර, දන්තෙභිදන්තමාධාය, ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච, චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හතො අභිනිප්පීළයතො අභිසන්තාපයතො කච්ඡෙහි සෙදා මුච්චන්ති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, රාජකුමාර, වීරියං හොති අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා, සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො, තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො.

333. ''තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු කණ්ණසොතෙහි වාතානං නික්ඛමන්තානං අධිමත්තො සද්දො හොති. සෙය්‍යථාපි නාම කම්මාරගග්ගරියා ධමමානාය අධිමත්තො සද්දො හොති, එවමෙව ඛො මෙ, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු කණ්ණසොතෙහි වාතානං නික්ඛමන්තානං අධිමත්තො සද්දො හොති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, රාජකුමාර, වීරියං හොති අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා, සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො, තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො.

''තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා වාතා මුද්ධනි ඌහනන්ති [ඌහන්ති (සී.), ඔහනන්ති (ස්‍යා. කං.), උහනන්ති (ක.)]. සෙය්‍යථාපි, රාජකුමාර, බලවා පුරිසො තිණ්හෙන සිඛරෙන මුද්ධනි අභිමත්ථෙය්‍ය [මුද්ධානං අභිමන්ථෙය්‍ය (සී. පී.), මුද්ධානං අභිමත්ථෙය්‍ය (ස්‍යා. කං.)], එවමෙව ඛො මෙ, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා වාතා මුද්ධනි ඌහනන්ති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, රාජකුමාර, වීරියං හොති අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා, සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො, තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො.

''තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා සීසෙ සීසවෙදනා හොන්ති. සෙය්‍යථාපි, රාජකුමාර, බලවා පුරිසො දළ්හෙන වරත්තක්ඛණ්ඩෙන [වරත්තකබන්ධනෙන (සී.)] සීසෙ සීසවෙඨං දදෙය්‍ය; එවමෙව ඛො මෙ, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා සීසෙ සීසවෙදනා හොන්ති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, රාජකුමාර, වීරියං හොති අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා, සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො, තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො.

''තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා වාතා කුච්ඡිං පරිකන්තන්ති. සෙය්‍යථාපි, රාජකුමාර, දක්ඛො ගොඝාතකො වා ගොඝාතකන්තෙවාසී වා තිණ්හෙන ගොවිකන්තනෙන කුච්ඡිං පරිකන්තෙය්‍ය, එවමෙව ඛො මෙ, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා , වාතා කුච්ඡිං පරිකන්තන්ති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, රාජකුමාර, වීරියං හොති අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා, සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො, තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො.

"තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍ය'න්ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තො කායස්මිං ඩාහො හොති. සෙය්‍යථාපි, රාජකුමාර, ද්වෙ බලවන්තො පුරිසා දුබ්බලතරං පුරිසං නානාබාහාසු ගහෙත්වා අඞ්ගාරකාසුයා සන්තාපෙය්‍යුං සම්පරිතාපෙය්‍යුං, එවමෙව ඛො මෙ, රාජකුමාර, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තො කායස්මිං ඩාහො හොති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, රාජකුමාර, වීරියං හොති අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා, සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො, තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො.

"අපිස්සු මං, රාජකුමාර, දෙවතා දිස්වා එවමාහංසු – 'කාලඞ්කතො සමණො ගොතමො'ති. එකච්චා දෙවතා එවමාහංසු – 'න කාලඞ්කතො සමණො ගොතමො, අපි ච කාලඞ්කරොතී'ති. එකච්චා දෙවතා එවමාහංසු – 'න කාලඞ්කතො සමණො ගොතමො, නාපි කාලඞ්කරොති . අරහං සමණො ගොතමො. විහාරොත්වෙව සො [විහාරොත්වෙවෙසො (සී.)] අරහතො එවරූපො හොතී'ති [විහාරොත්වෙවෙසො අරහතො''ති (?)].

334. "තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'යංනූනාහං සබ්බසො ආහාරුපච්ඡෙදාය පටිපජ්ජෙය්‍ය'න්ති. අථ ඛො මං, රාජකුමාර, දෙවතා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොචුං – 'මා ඛො ත්වං, මාරිස, සබ්බසො ආහාරුපච්ඡෙදාය පටිපජ්ජි. සචෙ ඛො ත්වං, මාරිස, සබ්බසො ආහාරුපච්ඡෙදාය පටිපජ්ජිස්සසි, තස්ස තෙ මයං දිබ්බං ඔජං ලොමකූපෙහි අජ්ඣොහාරෙස්සාම [අජ්ඣොහරිස්සාම (ස්‍යා. කං. පී. ක.)], තාය ත්වං යාපෙස්සසී'ති. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'අහඤ්චෙව ඛො පන සබ්බසො අජජ්ජිතං [අජද්ධුකං (සී. පී.), ජද්ධුකං (ස්‍යා. කං.)] පටිජානෙය්‍යං. ඉමා ච මෙ දෙවතා දිබ්බං ඔජං ලොමකූපෙහි අජ්ඣොහාරෙය්‍යුං [අජ්ඣොහරෙය්‍යුං (ස්‍යා. කං. පී. ක.)], තාය චාහං යාපෙය්‍යං, තං මමස්ස මුසා'ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, තා දෙවතා පච්චාචික්ඛාමි. 'හල'න්ති වදාමි.

"තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'යංනූනාහං ථොකං ථොකං ආහාරං ආහාරෙය්‍යං පසතං පසතං, යදි වා මුග්ගයූසං යදි වා කුලත්ථයූසං යදි වා කළායයූසං යදි වා හරෙණුකයූස'න්ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, ථොකං ථොකං ආහාරං ආහාරෙසිං පසතං පසතං, යදි වා මුග්ගයූසං යදි වා කුලත්ථයූසං යදි වා කළායයූසං යදි වා හරෙණුකයූසං. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, ථොකං ථොකං ආහාරං ආහාරයතො පසතං පසතං, යදි වා මුග්ගයූසං යදි වා කුලත්ථයූසං යදි වා කළායයූසං යදි වා හරෙණුකයූසං, අධිමත්තකසිමානං පත්තො කායො හොති. සෙය්‍යථාපි නාම ආසීතිකපබ්බානි වා කාළපබ්බානි වා, එවමෙවස්සු මෙ අඞ්ගපච්චඞ්ගානි භවන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම ඔට්ඨපදං, එවමෙවස්සු මෙ ආනිසදං හොති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම වට්ටනාවළී, එවමෙවස්සු මෙ පිට්ඨිකණ්ටකො උණ්ණතාවනතො හොති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම ජරසාලාය ගොපානසියො ඔලුග්ගවිලුග්ගා භවන්ති, එවමෙවස්සු මෙ ඵාසුළියො ඔලුග්ගවිලුග්ගා භවන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම ගම්භීරෙ උදපානෙ උදකතාරකා ගම්භීරගතා ඔක්ඛායිකා දිස්සන්ති, එවමෙවස්සු මෙ අක්ඛිකූපෙසු අක්ඛිතාරකා ගම්භීරගතා ඔක්ඛායිකා දිස්සන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. සෙය්‍යථාපි නාම තිත්තකාලාබු ආමකච්ඡින්නො වාතාතපෙන සංඵුටිතො [සම්ඵුසිතො (ස්‍යා. කං.), සංපුටීතො (ක.) සංඵුටිතොති එත්ථ සඞ්කුචිතොති අත්ථො] හොති සම්මිලාතො, එවමෙවස්සු මෙ සීසච්ඡවි සංඵුටිතා හොති සම්මිලාතා තායෙවප්පාහාරතාය. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, 'උදරච්ඡවිං පරිමසිස්සාමී'ති පිට්ඨිකණ්ටකංයෙව පරිග්ගණ්හාමි, 'පිට්ඨිකණ්ටකං පරිමසිස්සාමී'ති උදරච්ඡවිංයෙව පරිග්ගණ්හාමි. යාවස්සු මෙ, රාජකුමාර, උදරච්ඡවි පිට්ඨිකණ්ටකං අල්ලීනා හොති තායෙවප්පාහාරතාය. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, 'වච්චං වා මුත්තං වා කරිස්සාමී'ති තත්ථෙව අවකුජ්ජො පපතාමි තායෙවප්පාහාරතාය. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, ඉමමෙව කායං අස්සාසෙන්තො පාණිනා ගත්තානි අනුමජ්ජාමි. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, පාණිනා ගත්තානි අනුමජ්ජතො පූතිමූලානි ලොමානි කායස්මා පපතන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. අපිස්සු මං, රාජකුමාර, මනුස්සා දිස්වා එවමාහංසු – 'කාළො සමණො ගොතමො'ති, එකච්චෙ මනුස්සා එවමාහංසු – 'න කාළො සමණො ගොතමො, සාමො සමණො ගොතමො'ති. එකච්චෙ මනුස්සා එවමාහංසු – 'න කාළො සමණො ගොතමො, නපි සාමො, මඞ්ගුරච්ඡවි සමණො ගොතමො'ති. යාවස්සු මෙ, රාජකුමාර, තාව පරිසුද්ධො ඡවිවණ්ණො පරියොදාතො උපහතො හොති තායෙවප්පාහාරතාය.

335. "තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'යෙ ඛො කෙචි අතීතමද්ධානං සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා [තිප්පා (සී. පී.)] ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයිංසු, එතාවපරමං නයිතො භිය්‍යො. යෙපි හි කෙචි අනාගතමද්ධානං සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයිස්සන්ති, එතාවපරමං නයිතො භිය්‍යො. යෙපි හි කෙචි එතරහි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, එතාවපරමං නයිතො භිය්‍යො. න ඛො පනාහං ඉමාය කටුකාය දුක්කරකාරිකාය අධිගච්ඡාමි උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං; සියා නු ඛො අඤ්ඤො මග්ගො බොධායා'ති. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'අභිජානාමි ඛො පනාහං පිතු සක්කස්ස කම්මන්තෙ සීතාය ජම්බුච්ඡායාය නිසින්නො විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිතා; සියා නු ඛො එසො මග්ගො බොධායා'ති. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, සතානුසාරි විඤ්ඤාණං අහොසි – 'එසෙව මග්ගො බොධායා'ති. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'කිං නු ඛො අහං තස්ස සුඛස්ස භායාමි යං තං සුඛං අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහී'ති? තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – 'න ඛො අහං තස්ස සුඛස්ස භායාමි යං තං සුඛං අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහී'ති.

‘‘තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘න ඛො තං සුකරං සුඛං අධිගන්තුං එවං අධිමත්තකසිමානං පත්තකායෙන. යංනූනාහං ඔළාරිකං ආහාරං ආහාරෙය්‍යං ඔදනකුම්මාස’න්ති. සො ඛො අහං, රාජකුමාර, ඔළාරිකං ආහාරං ආහාරෙසිං ඔදනකුම්මාසං. තෙන ඛො පන මං, රාජකුමාර, සමයෙන පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ පච්චුපට්ඨිතා හොන්ති – ‘යං ඛො සමණො ගොතමො ධම්මං අධිගමිස්සති තං නො ආරොචෙස්සතී’ති. යතො ඛො අහං, රාජකුමාර, ඔළාරිකං ආහාරං ආහාරෙසිං ඔදනකුම්මාසං, අථ මෙ තෙ පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ නිබ්බිජ්ජ පක්කමිංසු – ‘බාහුල්ලිකො [බාහුලිකො (සී. පී.) සාරත්ථටීකාය සංඝභෙදසික්ඛාපදවණ්ණනාය සමෙති] සමණො ගොතමො පධානවිබ්භන්තො, ආවත්තො බාහුල්ලායා’ති.

336. ‘‘සො ඛො අහං, රාජකුමාර, ඔළාරිකං ආහාරං ආහාරෙත්වා බලං ගහෙත්වා විවිච්චෙව කාමෙහි…පෙ…. පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. විතක්කවිචාරානං වූපසමා… දුතියං ඣානං… තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි, සෙය්‍යථිදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි. අයං ඛො මෙ, රාජකුමාර, රත්තියා පඨමෙ යාමෙ පඨමා විජ්ජා අධිගතා, අවිජ්ජා විහතා, විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො, ආලොකො උප්පන්නො – යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සාමි චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාමි …පෙ…. අයං ඛො මෙ, රාජකුමාර, රත්තියා මජ්ඣිමෙ යාමෙ දුතියා විජ්ජා අධිගතා, අවිජ්ජා විහතා, විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො, ආලොකො උප්පන්නො – යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං… පෙ…. ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං; ‘ඉමෙ ආසවා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං…පෙ…. ‘අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං. තස්ස මෙ එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ. විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං අහොසි. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති අබ්භඤ්ඤාසිං. අයං ඛො මෙ, රාජකුමාර, රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ තතියා විජ්ජා අධිගතා, අවිජ්ජා විහතා, විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො, ආලොකො උප්පන්නො – යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො.

337. ‘‘තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘අධිගතො ඛො ම්‍යායං ධම්මො ගම්භීරො දුද්දසො දුරනුබොධො සන්තො පණීතො අතක්කාවචරො නිපුණො පණ්ඩිතවෙදනීයො. ආලයරාමා ඛො පනායං පජා ආලයරතා ආලයසම්මුදිතා. ආලයරාමාය ඛො පන පජාය ආලයරතාය ආලයසම්මුදිතාය දුද්දසං ඉදං ඨානං යදිදං – ඉදප්පච්චයතාපටිච්චසමුප්පාදො. ඉදම්පි ඛො ඨානං දුද්දසං – යදිදං සබ්බසඞ්ඛාරසමථො සබ්බූපධිපටිනිස්සග්ගො තණ්හාක්ඛයො විරාගො නිරොධො නිබ්බානං . අහඤ්චෙව ඛො පන ධම්මං දෙසෙය්‍යං, පරෙ ච මෙ න ආජානෙය්‍යුං, සො මමස්ස කිලමථො, සා මමස්ස විහෙසා’ති. අපිස්සු මං, රාජකුමාර, ඉමා අනච්ඡරියා ගාථායො පටිභංසු පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා –

‘කිච්ඡෙන මෙ අධිගතං, හලං දානි පකාසිතුං;
රාගදොසපරෙතෙහි, නායං ධම්මො සුසම්බුධො.

‘පටිසොතගාමිං නිපුණං, ගම්භීරං දුද්දසං අණුං;
රාගරත්තා න දක්ඛන්ති, තමොඛන්ධෙන ආවුටා’ [ආවටා (සී.), ආවුතා (ස්‍යා. කං.)] ති.

‘‘ඉතිහ මෙ, රාජකුමාර, පටිසඤ්චික්ඛතො අප්පොස්සුක්කතාය චිත්තං නමති නො ධම්මදෙසනාය.

338. ‘‘අථ ඛො, රාජකුමාර, බ්‍රහ්මුනො සහම්පතිස්ස මම චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය එතදහොසි – ‘නස්සති වත, භො, ලොකො; විනස්සති වත, භො, ලොකො. යත්‍ර හි නාම තථාගතස්ස අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස අප්පොස්සුක්කතාය චිත්තං නමති [නමිස්සති (?)] නො ධම්මදෙසනායා’ති. අථ ඛො, රාජකුමාර, බ්‍රහ්මා සහම්පති – සෙය්‍යථාපි නාම බලවා පුරිසො සමිඤ්ජිතං වා බාහං පසාරෙය්‍ය පසාරිතං වා බාහං සමිඤ්ජෙය්‍ය, එවමෙව – බ්‍රහ්මලොකෙ අන්තරහිතො මම පුරතො පාතුරහොසි. අථ ඛො, රාජකුමාර, බ්‍රහ්මා සහම්පති එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙනාහං තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා මං එතදවොච – ‘දෙසෙතු, භන්තෙ, භගවා ධම්මං, දෙසෙතු සුගතො ධම්මං. සන්ති සත්තා අප්පරජක්ඛජාතිකා අස්සවනතාය ධම්මස්ස පරිහායන්ති; භවිස්සන්ති ධම්මස්ස අඤ්ඤාතාරො’ති . ඉදමවොච, රාජකුමාර, බ්‍රහ්මා සහම්පති; ඉදං වත්වා අථාපරං එතදවොච –

‘පාතුරහොසි මගධෙසු පුබ්බෙ,
ධම්මො අසුද්ධො සමලෙහි චින්තිතො;
අපාපුරෙතං [අවාපුරෙතං (සී.)] අමතස්ස ද්වාරං,
සුණන්තු ධම්මං විමලෙනානුබුද්ධං.

‘සෙලෙ යථා පබ්බතමුද්ධනිට්ඨිතො,
යථාපි පස්සෙ ජනතං සමන්තතො;
තථූපමං ධම්මමයං සුමෙධ,
පාසාදමාරුය්හ සමන්තචක්ඛු.

‘සොකාවතිණ්ණං [සොකාවකිණ්ණං (ස්‍යා.)] ජනතමපෙතසොකො,
අවෙක්ඛස්සු ජාතිජරාභිභූතං;
උට්ඨෙහි වීර, විජිතසඞ්ගාම,
සත්ථවාහ අණණ [අනණ (සී. ස්‍යා. කං. පී. ක.)], විචර ලොකෙ;
දෙසස්සු [දෙසෙතු (ස්‍යා. කං. ක.)] භගවා ධම්මං,
අඤ්ඤාතාරො භවිස්සන්තී’ති.

339. ‘‘අථ ඛ්වාහං, රාජකුමාර, බ්‍රහ්මුනො ච අජ්ඣෙසනං විදිත්වා සත්තෙසු ච කාරුඤ්ඤතං පටිච්ච බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං වොලොකෙසිං. අද්දසං ඛො අහං, රාජකුමාර, බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං වොලොකෙන්තො සත්තෙ අප්පරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ ස්වාකාරෙ ද්වාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ අප්පෙකච්චෙ පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනෙ [දස්සාවිනො (ස්‍යා. කං. ක.)] විහරන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ න පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනෙ විහරන්තෙ. සෙය්‍යථාපි නාම උප්පලිනියං වා පදුමිනියං වා පුණ්ඩරීකිනියං වා අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකානුග්ගතානි අන්තොනිමුග්ගපොසීනි, අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකානුග්ගතානි සමොදකං ඨිතානි, අප්පෙකච්චානි උප්පලානි වා පදුමානි වා පුණ්ඩරීකානි වා උදකෙ ජාතානි උදකෙ සංවඩ්ඪානි උදකා අච්චුග්ගම්ම ඨිතානි [තිට්ඨන්ති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අනුපලිත්තානි උදකෙන, එවමෙව ඛො අහං, රාජකුමාර, බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං වොලොකෙන්තො අද්දසං සත්තෙ අප්පරජක්ඛෙ මහාරජක්ඛෙ තික්ඛින්ද්‍රියෙ මුදින්ද්‍රියෙ ස්වාකාරෙ ද්වාකාරෙ සුවිඤ්ඤාපයෙ දුවිඤ්ඤාපයෙ, අප්පෙකච්චෙ පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනෙ විහරන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ න පරලොකවජ්ජභයදස්සාවිනෙ විහරන්තෙ. අථ ඛ්වාහං, රාජකුමාර, බ්‍රහ්මානං සහම්පතිං ගාථාය පච්චභාසිං –

‘අපාරුතා තෙසං අමතස්ස ද්වාරා,
යෙ සොතවන්තො පමුඤ්චන්තු සද්ධං;
විහිංසසඤ්ඤී පගුණං න භාසිං,
ධම්මං පණීතං මනුජෙසු බ්‍රහ්මෙ’ති.

340. ‘‘අථ ඛො, රාජකුමාර, බ්‍රහ්මා සහම්පති ‘කතාවකාසො ඛොම්හි භගවතා ධම්මදෙසනායා’ති මං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා තත්ථෙවන්තරධායි.

‘‘තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘කස්ස නු ඛො අහං පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යං? කො ඉමං ධම්මං ඛිප්පමෙව ආජානිස්සතී’ති? තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘අයං ඛො ආළාරො කාලාමො පණ්ඩිතො වියත්තො මෙධාවී දීඝරත්තං අප්පරජක්ඛජාතිකො. යංනූනාහං ආළාරස්ස කාලාමස්ස පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යං; සො ඉමං ධම්මං ඛිප්පමෙව ආජානිස්සතී’ති. අථ ඛො මං, රාජකුමාර, දෙවතා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – ‘සත්තාහකාලඞ්කතො, භන්තෙ, ආළාරො කාලාමො’ති. ඤාණඤ්ච පන මෙ දස්සනං උදපාදි – ‘සත්තාහකාලඞ්කතො ආළාරො කාලාමො’ති. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘මහාජානියො ඛො ආළාරො කාලාමො. සචෙ හි සො ඉමං ධම්මං සුණෙය්‍ය, ඛිප්පමෙව ආජානෙය්‍යා’ති. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘කස්ස නු ඛො අහං පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යං? කො ඉමං ධම්මං ඛිප්පමෙව ආජානිස්සතී’ති? තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘අයං ඛො උදකො රාමපුත්තො පණ්ඩිතො වියත්තො මෙධාවී දීඝරත්තං අප්පරජක්ඛජාතිකො. යංනූනාහං උදකස්ස රාමපුත්තස්ස පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යං; සො ඉමං ධම්මං ඛිප්පමෙව ආජානිස්සතී’ති. අථ ඛො මං, රාජකුමාර, දෙවතා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොච – ‘අභිදොසකාලඞ්කතො, භන්තෙ, උදකො රාමපුත්තො’ති. ඤාණඤ්ච පන මෙ දස්සනං උදපාදි – ‘අභිදොසකාලඞ්කතො උදකො රාමපුත්තො’ති. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘මහාජානියො ඛො උදකො රාමපුත්තො. සචෙ හි සො ඉමං ධම්මං සුණෙය්‍ය, ඛිප්පමෙව ආජානෙය්‍යා’ති.

341. ‘‘තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘කස්ස නු ඛො අහං පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යං? කො ඉමං ධම්මං ඛිප්පමෙව ආජානිස්සතී’ති? තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘බහුකාරා ඛො මෙ පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ යෙ මං පධානපහිතත්තං උපට්ඨහිංසු. යංනූනාහං පඤ්චවග්ගියානං භික්ඛූනං පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍ය’න්ති. තස්ස මය්හං, රාජකුමාර, එතදහොසි – ‘කහං නු ඛො එතරහි පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ විහරන්තී’ති. අද්දසං ඛ්වාහං, රාජකුමාර, දිබ්බෙන

චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ බාරාණසියං විහරන්තෙ ඉසිපතනෙ මිගදායෙ. අථ ඛ්වාහං, රාජකුමාර, උරුවෙලායං යථාභිරන්තං විහරිත්වා යෙන බාරාණසී තෙන චාරිකං පක්කමිං.

''අද්දසා ඛො මං, රාජකුමාර, උපකො ආජීවකො අන්තරා ච ගයං අන්තරා ච බොධිං අද්ධානමග්ගප්පටිපන්නං . දිස්වාන මං එතදවොච – 'විප්පසන්නානි ඛො තෙ, ආවුසො, ඉන්ද්‍රියානි, පරිසුද්ධො ඡවිවණ්ණො පරියොදාතො. කංසි ත්වං, ආවුසො, උද්දිස්ස පබ්බජිතො? කො වා තෙ සත්ථා? කස්ස වා ත්වං ධම්මං රොචෙසී'ති? එවං වුත්තෙ, අහං, රාජකුමාර, උපකං ආජීවකං ගාථාහි අජ්ඣභාසිං –

'සබ්බාභිභූ සබ්බවිදූහමස්මි,
සබ්බෙසු ධම්මෙසු අනූපලිත්තො;
සබ්බඤ්ජහො තණ්හාක්ඛයෙ විමුත්තො,
සයං අභිඤ්ඤාය කමුද්දිසෙය්‍යං.

'න මෙ ආචරියො අත්ථි, සදිසො මෙ න විජ්ජති;
සදෙවකස්මිං ලොකස්මිං, නත්ථි මෙ පටිපුග්ගලො.

'අහඤ්හි අරහා ලොකෙ, අහං සත්ථා අනුත්තරො;
එකොම්හි සම්මාසම්බුද්ධො, සීතිභූතොස්මි නිබ්බුතො.

'ධම්මචක්කං පවත්තෙතුං, ගච්ඡාමි කාසිනං පුරං;
අන්ධීභූතස්මිං [අන්ධභූතස්මිං (සී. ස්‍යා. පී.)] ලොකස්මිං, ආහඤ්ඡං [ආහඤ්ඤිං (ස්‍යා. කං. ක.)]
අමතදුන්දුභි'න්ති.

'යථා ඛො ත්වං, ආවුසො, පටිජානාසි අරහසි අනන්තජිනො'ති.

'මාදිසා වෙ ජිනා හොන්ති, යෙ පත්තා ආසවක්ඛයං;
ජිතා මෙ පාපකා ධම්මා, තස්මාහමුපක [තස්මාහං උපකා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ජිනො'ති.

''එවං වුත්තෙ, රාජකුමාර, උපකො ආජීවකො 'හුපෙය්‍යපාවුසො'ති [හුවෙය්‍යපාවුසො (සී. පී.), හුවෙය්‍යාවුසො (ස්‍යා. කං.)] වත්වා සීසං ඔකම්පෙත්වා උම්මග්ගං ගහෙත්වා පක්කාමි.

342. ''අථ ඛ්වාහං, රාජකුමාර, අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන බාරාණසී ඉසිපතනං මිගදායො යෙන පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමිං. අද්දසංසු ඛො මං, රාජකුමාර, පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන අඤ්ඤමඤ්ඤං සණ්ඨපෙසුං – 'අයං ඛො, ආවුසො, සමණො ගොතමො ආගච්ඡති බාහුල්ලිකො පධානවිබ්භන්තො ආවත්තො බාහුල්ලාය. සො නෙව අභිවාදෙතබ්බො, න පච්චුට්ඨාතබ්බො, නාස්ස පත්තචීවරං පටිග්ගහෙතබ්බං; අපි ච ඛො ආසනං ඨපෙතබ්බං – සචෙ සො ආකඞ්ඛිස්සති නිසීදිස්සතී'ති. යථා යථා ඛො අහං, රාජකුමාර, පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ උපසඞ්කමිං [උපසඞ්කමාමි (සී. පී.)], තථා තථා පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ නාසක්ඛිංසු සකාය කතිකාය සණ්ඨාතුං. අප්පෙකච්චෙ මං පච්චුග්ගන්ත්වා පත්තචීවරං පටිග්ගහෙසුං. අප්පෙකච්චෙ ආසනං පඤ්ඤපෙසුං. අප්පෙකච්චෙ පාදොදකං උපට්ඨපෙසුං. අපි ච ඛො මං නාමෙන ච ආවුසොවාදෙන ච සමුදාචරන්ති. එවං වුත්තෙ, අහං, රාජකුමාර, පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ එතදවොචං – 'මා, භික්ඛවෙ, තථාගතං නාමෙන ච ආවුසොවාදෙන ච සමුදාචරථ [සමුදාචරිත්ථ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]; අරහං, භික්ඛවෙ, තථාගතො සම්මාසම්බුද්ධො. ඔදහථ, භික්ඛවෙ, සොතං. අමතමධිගතං. අහමනුසාසාමි, අහං ධම්මං දෙසෙමි. යථානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානා නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා'ති. එවං වුත්තෙ, රාජකුමාර, පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ මං එතදවොචුං – 'තායපි ඛො ත්වං, ආවුසො ගොතම, ඉරියාය [චරියාය (ස්‍යා. කං.)] තාය පටිපදාය තාය දුක්කරකාරිකාය නාජ්ඣගමා උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං; කිං පන ත්වං එතරහි බාහුල්ලිකො පධානවිබ්භන්තො ආවත්තො බාහුල්ලාය අධිගමිස්සසි උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙස'න්ති? එවං වුත්තෙ, අහං, රාජකුමාර, පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ එතදවොචං – 'න, භික්ඛවෙ, තථාගතො බාහුල්ලිකො න පධානවිබ්භන්තො න ආවත්තො බාහුල්ලාය. අරහං, භික්ඛවෙ, තථාගතො සම්මාසම්බුද්ධො. ඔදහථ, භික්ඛවෙ, සොතං. අමතමධිගතං. අහමනුසාසාමි, අහං ධම්මං දෙසෙමි. යථානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානා නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා'ති. දුතියම්පි ඛො, රාජකුමාර, පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ මං එතදවොචුං – 'තායපි ඛො ත්වං, ආවුසො ගොතම, ඉරියාය තාය පටිපදාය තාය දුක්කරකාරිකාය නාජ්ඣගමා උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං; කිං පන ත්වං එතරහි බාහුල්ලිකො පධානවිබ්භන්තො ආවත්තො බාහුල්ලාය අධිගමිස්සසි උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙස'න්ති? දුතියම්පි ඛො අහං, රාජකුමාර, පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ එතදවොචං – 'න, භික්ඛවෙ, තථාගතො බාහුල්ලිකො න පධානවිබ්භන්තො න ආවත්තො බාහුල්ලාය. අරහං, භික්ඛවෙ, තථාගතො සම්මාසම්බුද්ධො. ඔදහථ, භික්ඛවෙ, සොතං. අමතමධිගතං. අහමනුසාසාමි, අහං ධම්මං දෙසෙමි. යථානුසිට්ඨං තථා

පටිපජ්ජමානා නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා’ති . තතියම්පි ඛො, රාජකුමාර, පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ මං එතදවොචුං – ‘තායපි ඛො ත්වං, ආවුසො ගොතම, ඉරියාය තාය පටිපදාය තාය දුක්කරකාරිකාය නාජ්ඣගමා උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං; කිං පන ත්වං එතරහි බාහුල්ලිකො පධානවිබ්භන්තො ආවත්තො බාහුල්ලාය අධිගමිස්සසි උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙස’න්ති? එවං වුත්තෙ , අහං, රාජකුමාර, පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ එතදවොචං – ‘අභිජානාථ මෙ නො තුම්හෙ, භික්ඛවෙ, ඉතො පුබ්බෙ එවරූපං පභාවිතමෙත’න්ති [භාසිතමෙතන්ති (සී. ස්‍යා. විනයෙපි)]? ‘නො හෙතං, භන්තෙ’. ‘අරහං, භික්ඛවෙ, තථාගතො සම්මාසම්බුද්ධො. ඔදහථ, භික්ඛවෙ, සොතං. අමතමධිගතං. අහමනුසාසාමි, අහං ධම්මං දෙසෙමි. යථානුසිට්ඨං තථා පටිපජ්ජමානා නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිස්සථා’ති.

‘‘අසක්ඛිං ඛො අහං, රාජකුමාර, පඤ්චවග්ගියෙ භික්ඛූ සඤ්ඤාපෙතුං. ද්වෙපි සුදං, රාජකුමාර, භික්ඛූ ඔවදාමි. තයො භික්ඛූ පිණ්ඩාය චරන්ති. යං තයො භික්ඛූ පිණ්ඩාය චරිත්වා ආහරන්ති, තෙන ඡබ්බග්ගියා [ඡබ්බග්ගා (සී. ස්‍යා. කං.), ඡබ්බග්ගො (පී.)] යාපෙම. තයොපි සුදං, රාජකුමාර, භික්ඛූ ඔවදාමි, ද්වෙ භික්ඛූ පිණ්ඩාය චරන්ති. යං ද්වෙ භික්ඛූ පිණ්ඩාය චරිත්වා ආහරන්ති තෙන ඡබ්බග්ගියා යාපෙම.

343. ‘‘අථ ඛො, රාජකුමාර, පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ මයා එවං ඔවදියමානා එවං අනුසාසියමානා නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරිංසූ’’ති. එවං වුත්තෙ, බොධි රාජකුමාරො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘කීව චිරෙන නු ඛො, භන්තෙ, භික්ඛු තථාගතං විනායකං [නායකං (?)] ලභමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා’’ති? ‘‘තෙන හි, රාජකුමාර, තංයෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි. යථා තෙ ඛමෙය්‍ය, තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. තං කිං මඤ්ඤසි, රාජකුමාර, කුසලො ත්වං හත්ථාරූළ්හෙ [හත්ථාරූය්හෙ (සී. පී.)] අඞ්කුසගය්හෙ [අඞ්කුසගණ්හෙ (ස්‍යා. කං.)] සිප්පෙ’’ති? ‘‘එවං, භන්තෙ, කුසලො අහං හත්ථාරූළ්හෙ අඞ්කුසගය්හෙ සිප්පෙ’’ති . ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, රාජකුමාර, ඉධ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය – ‘බොධි රාජකුමාරො හත්ථාරූළ්හං අඞ්කුසගය්හං සිප්පං ජානාති; තස්සාහං සන්තිකෙ හත්ථාරූළ්හං අඞ්කුසගය්හං සිප්පං සික්ඛිස්සාමී’ති. සො චස්ස අස්සද්ධො; යාවතකං සද්ධෙන පත්තබ්බං තං න සම්පාපුණෙය්‍ය. සො චස්ස බව්හාබාධො; යාවතකං අප්පාබාධෙන පත්තබ්බං තං න සම්පාපුණෙය්‍ය. සො චස්ස සඨො මායාවී; යාවතකං අසඨෙන අමායාවිනා පත්තබ්බං තං න සම්පාපුණෙය්‍ය. සො චස්ස කුසීතො; යාවතකං ආරද්ධවීරියෙන පත්තබ්බං තං න සම්පාපුණෙය්‍ය. සො චස්ස දුප්පඤ්ඤො; යාවතකං පඤ්ඤවතා පත්තබ්බං තං න සම්පාපුණෙය්‍ය. තං කිං මඤ්ඤසි, රාජකුමාර, අපි නු සො පුරිසො තව සන්තිකෙ හත්ථාරූළ්හං අඞ්කුසගය්හං සිප්පං සික්ඛෙය්‍යා’’ති? ‘‘එකමෙකෙනාපි, භන්තෙ, අඞ්ගෙන සමන්නාගතො සො පුරිසො න මම සන්තිකෙ හත්ථාරූළ්හං අඞ්කුසගය්හං සිප්පං සික්ඛෙය්‍ය, කො පන වාදො පඤ්චහඞ්ගෙහී’’ති!

344. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, රාජකුමාර, ඉධ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය – ‘බොධි රාජකුමාරො හත්ථාරූළ්හං අඞ්කුසගය්හං සිප්පං ජානාති; තස්සාහං සන්තිකෙ හත්ථාරූළ්හං අඞ්කුසගය්හං සිප්පං සික්ඛිස්සාමී’ති. සො චස්ස සද්ධො; යාවතකං සද්ධෙන පත්තබ්බං තං සම්පාපුණෙය්‍ය. සො චස්ස අප්පාබාධො; යාවතකං අප්පාබාධෙන පත්තබ්බං තං සම්පාපුණෙය්‍ය. සො චස්ස අසඨො අමායාවී; යාවතකං අසඨෙන අමායාවිනා පත්තබ්බං තං සම්පාපුණෙය්‍ය. සො චස්ස ආරද්ධවීරියො; යාවතකං ආරද්ධවීරියෙන පත්තබ්බං තං සම්පාපුණෙය්‍ය. සො චස්ස පඤ්ඤවා; යාවතකං පඤ්ඤවතා පත්තබ්බං තං සම්පාපුණෙය්‍ය. තං කිං මඤ්ඤසි, රාජකුමාර, අපි නු සො පුරිසො තව සන්තිකෙ හත්ථාරූළ්හං අඞ්කුසගය්හං සිප්පං සික්ඛෙය්‍යා’’ති? ‘‘එකමෙකෙනාපි, භන්තෙ, අඞ්ගෙන සමන්නාගතො සො පුරිසො මම සන්තිකෙ හත්ථාරූළ්හං අඞ්කුසගය්හං සිප්පං සික්ඛෙය්‍ය, කො පන වාදො පඤ්චහඞ්ගෙහී’’ති! ‘‘එවමෙව ඛො, රාජකුමාර, පඤ්චිමානි පධානියඞ්ගානි. කතමානි පඤ්ච? ඉධ, රාජකුමාර, භික්ඛු සද්ධො හොති; සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති; අප්පාබාධො හොති අප්පාතඞ්කො සමවෙපාකිනියා ගහණියා සමන්නාගතො නාතිසීතාය නාච්චුණ්හාය මජ්ඣිමාය පධානක්ඛමාය; අසඨො හොති අමායාවී යථාභූතං අත්තානං ආවිකත්තා සත්ථරි වා විඤ්ඤූසු වා සබ්‍රහ්මචාරීසු ; ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු; පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මාදුක්ඛක්ඛයගාමිනියා. ඉමානි ඛො, රාජකුමාර, පඤ්ච පධානියඞ්ගානි.

345. ‘‘ඉමෙහි , රාජකුමාර, පඤ්චහි පධානියඞ්ගෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු තථාගතං විනායකං ලභමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය සත්ත වස්සානි. තිට්ඨන්තු, රාජකුමාර, සත්ත වස්සානි. ඉමෙහි පඤ්චහි පධානියඞ්ගෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු තථාගතං විනායකං ලභමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය ඡබ්බස්සානි… පඤ්ච වස්සානි… චත්තාරි වස්සානි… තීණි වස්සානි… ද්වෙ වස්සානි… එකං වස්සං. තිට්ඨතු, රාජකුමාර, එකං වස්සං. ඉමෙහි පඤ්චහි පධානියඞ්ගෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු තථාගතං විනායකං ලභමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං –

බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය සත්ත මාසානි. තිට්ඨන්තු, රාජකුමාර, සත්ත මාසානි. ඉමෙහි පඤ්චහි පධානියඞ්ගෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු තථාගතං විනායකං ලභමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය ඡ මාසානි... පඤ්ච මාසානි... චත්තාරි මාසානි... තීණි මාසානි... ද්වෙ මාසානි... එකං මාසං... අඩ්ඪමාසං. තිට්ඨතු, රාජකුමාර, අඩ්ඪමාසො. ඉමෙහි පඤ්චහි පධානියඞ්ගෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු තථාගතං විනායකං ලභමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය සත්ත රත්තින්දිවානි. තිට්ඨන්තු, රාජකුමාර, සත්ත රත්තින්දිවානි. ඉමෙහි පඤ්චහි පධානියඞ්ගෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු තථාගතං විනායකං ලභමානො – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍ය ඡ රත්තින්දිවානි... පඤ්ච රත්තින්දිවානි... චත්තාරි රත්තින්දිවානි... තීණි රත්තින්දිවානි... ද්වෙ රත්තින්දිවානි... එකං රත්තින්දිවං. තිට්ඨතු, රාජකුමාර, එකො රත්තින්දිවො. ඉමෙහි පඤ්චහි පධානියඞ්ගෙහි සමන්නාගතො භික්ඛු තථාගතං විනායකං ලභමානො සායමනුසිට්ඨො පාතො විසෙසං අධිගමිස්සති, පාතමනුසිට්ඨො සායං විසෙසං අධිගමිස්සතී''ති. එවං වුත්තෙ, බොධි රාජකුමාරො භගවන්තං එතදවොච – ''අහො බුද්ධො, අහො ධම්මො, අහො ධම්මස්ස ස්වාක්ඛාතතා! යත්‍ර හි නාම සායමනුසිට්ඨො පාතො විසෙසං අධිගමිස්සති, පාතමනුසිට්ඨො සායං විසෙසං අධිගමිස්සතී''ති!

346. එවං වුත්තෙ, සඤ්ජිකාපුත්තො මාණවො බොධිං රාජකුමාරං එතදවොච – ''එවමෙව පනායං භවං බොධි – 'අහො බුද්ධො, අහො ධම්මො, අහො ධම්මස්ස ස්වාක්ඛාතතා'ති ච වදෙති [වදෙසි (සී.), පවෙදෙති (ස්‍යා. කං.)]; අථ ච පන න තං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡති ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්චා''ති. ''මා හෙවං, සම්ම සඤ්ජිකාපුත්ත, අවච; මා හෙවං, සම්ම සඤ්ජිකාපුත්ත, අවච. සම්මුඛා මෙතං, සම්ම සඤ්ජිකාපුත්ත, අය්‍යාය සුතං, සම්මුඛා පටිග්ගහිතං''. ''එකමිදං, සම්ම සඤ්ජිකාපුත්ත, සමයං භගවා කොසම්බියං විහරති ඝොසිතාරාමෙ. අථ ඛො මෙ අය්‍යා කුච්ඡිමතී යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නා ඛො මෙ අය්‍යා භගවන්තං එතදවොච – 'යො මෙ අයං, භන්තෙ, කුච්ඡිගතො කුමාරකො වා කුමාරිකා වා සො භගවන්තං සරණං ගච්ඡති ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං තං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත'න්ති. එකමිදං, සම්ම සඤ්ජිකාපුත්ත, සමයං භගවා ඉධෙව භග්ගෙසු විහරති සුසුමාරගිරෙ භෙසකළාවනෙ මිගදායෙ. අථ ඛො මං ධාති අඞ්කෙන හරිත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතා ඛො මං ධාති භගවන්තං එතදවොච – 'අයං , භන්තෙ, බොධි රාජකුමාරො භගවන්තං සරණං ගච්ඡති ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං තං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත'න්ති. එසාහං, සම්ම සඤ්ජිකාපුත්ත, තතියකම්පි භගවන්තං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භගවා ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත''න්ති.

බොධිරාජකුමාරසුත්තං නිට්ඨිතං පඤ්චමං.

6. අඞ්ගුලිමාලසුත්තං

347. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස විජිතෙ චොරො අඞ්ගුලිමාලො නාම හොති ලුද්දො ලොහිතපාණි හතපහතෙ නිවිට්ඨො අදයාපන්නො පාණභූතෙසු. තෙන ගාමාපි අගාමා කතා, නිගමාපි අනිගමා කතා, ජනපදාපි අජනපදා කතා. සො මනුස්සෙ වධිත්වා වධිත්වා අඞ්ගුලීනං මාලං ධාරෙති. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො සෙනාසනං සංසාමෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන චොරො අඞ්ගුලිමාලො තෙනද්ධානමග්ගං පටිපජ්ජි. අද්දසාසුං ඛො ගොපාලකා පසුපාලකා කස්සකා පථාවිනො භගවන්තං යෙන චොරො අඞ්ගුලිමාලො තෙනද්ධානමග්ගපටිපන්නං. දිස්වාන භගවන්තං එතදවොචුං – ''මා, සමණ, එතං මග්ගං පටිපජ්ජි. එතස්මිං, සමණ, මග්ගෙ චොරො අඞ්ගුලිමාලො නාම ලුද්දො ලොහිතපාණි හතපහතෙ නිවිට්ඨො අදයාපන්නො පාණභූතෙසු. තෙන ගාමාපි අගාමා කතා, නිගමාපි අනිගමා කතා, ජනපදාපි අජනපදා කතා. සො මනුස්සෙ වධිත්වා වධිත්වා අඞ්ගුලීනං මාලං ධාරෙති. එතඤ්හි, සමණ, මග්ගං දසපි පුරිසා වීසම්පි පුරිසා තිංසම්පි පුරිසා චත්තාරීසම්පි පුරිසා පඤ්ඤාසම්පි පුරිසා සඞ්කරිත්වා සඞ්කරිත්වා [සංහරිත්වා සංහරිත්වා (සී. පී.), සඞ්ගරිත්වා (ස්‍යා. කං.)] පටිපජ්ජන්ති. තෙපි චොරස්ස අඞ්ගුලිමාලස්ස හත්ථත්ථං ගච්ඡන්තී''ති. එවං වුත්තෙ, භගවා තුණ්හීභූතො අගමාසි. දුතියම්පි ඛො ගොපාලකා...පෙ.... තතියම්පි ඛො ගොපාලකා පසුපාලකා කස්සකා පථාවිනො භගවන්තං එතදවොචුං – ''මා, සමණ, එතං මග්ගං පටිපජ්ජි, එතස්මිං සමණ මග්ගෙ චොරො අඞ්ගුලිමාලො නාම ලුද්දො ලොහිතපාණි හතපහතෙ නිවිට්ඨො අදයාපන්නො පාණභූතෙසු, තෙන ගාමාපි අගාමා කතා, නිගමාපි අනිගමා කතා, ජනපදාපි අජනපදා කතා. සො මනුස්සෙ වධිත්වා වධිත්වා අඞ්ගුලීනං මාලං ධාරෙති. එතඤ්හි සමණ මග්ගං දසපි පුරිසා වීසම්පි පුරිසා තිංසම්පි පුරිසා චත්තාරීසම්පි පුරිසා පඤ්ඤාසම්පි පුරිසා සඞ්කරිත්වා සඞ්කරිත්වා පටිපජ්ජන්ති. තෙපි චොරස්ස අඞ්ගුලිමාලස්ස හත්ථත්ථං ගච්ඡන්තී''ති.

348. අථ ඛො භගවා තුණ්හීභූතො අගමාසි. අද්දසා ඛො චොරො අඞ්ගුලිමාලො භගවන්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වානස්ස එතදහොසි – ''අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො! ඉමඤ්හි මග්ගං දසපි පුරිසා වීසම්පි පුරිසා තිංසම්පි

පුරිසා චත්තාරීසම්පි පුරිසා පඤ්ඤාසම්පි පුරිසා සඞ්කරිත්වා සඞ්කරිත්වා පටිපජ්ජන්ති. තෙපි මම හත්ථත්ථං ගච්ඡන්ති. අථ ච පනායං සමණො එකො අදුතියො පසය්හ මඤ්ඤෙ ආගච්ඡති. යංනූනාහං ඉමං සමණං ජීවිතා වොරොපෙය්‍යා''න්ති. අථ ඛො චොරො අඞ්ගුලිමාලො අසිචම්මං ගහෙත්වා ධනුකලාපං සන්නය්හිත්වා භගවන්තං පිට්ඨිතො පිට්ඨිතො අනුබන්ධි. අථ ඛො භගවා තථාරූපං ඉද්ධාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛාසි [අභිසඞ්ඛාරෙසි (ස්‍යා. කං. ක.)] යථා චොරො අඞ්ගුලිමාලො භගවන්තං පකතියා ගච්ඡන්තං සබ්බථාමෙන ගච්ඡන්තො න සක්කොති සම්පාපුණිතුං. අථ ඛො චොරස්ස අඞ්ගුලිමාලස්ස එතදහොසි – ''අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො! අහඤ්හි පුබ්බෙ හත්ථිම්පි ධාවන්තං අනුපතිත්වා ගණ්හාමි, අස්සම්පි ධාවන්තං අනුපතිත්වා ගණ්හාමි, රථම්පි ධාවන්තං අනුපතිත්වා ගණ්හාමි, මිගම්පි ධාවන්තං අනුපතිත්වා ගණ්හාමි; අථ ච පනාහං ඉමං සමණං පකතියා ගච්ඡන්තං සබ්බථාමෙන ගච්ඡන්තො න සක්කොමි සම්පාපුණිතු''න්ති! ඨිතොව භගවන්තං එතදවොච – ''තිට්ඨ, තිට්ඨ, සමණා''ති. ''ඨිතො අහං, අඞ්ගුලිමාල, ත්වඤ්ච තිට්ඨා''ති. අථ ඛො චොරස්ස අඞ්ගුලිමාලස්ස එතදහොසි – ''ඉමෙ ඛො සමණා සක්‍යපුත්තියා සච්චවාදිනො සච්චපටිඤ්ඤා. අථ පනායං සමණො ගච්ඡං යෙවාහ – 'ඨිතො අහං, අඞ්ගුලිමාල, ත්වඤ්ච තිට්ඨා'ති. යංනූනාහං ඉමං සමණං පුච්ඡෙය්‍යා''න්ති.

349. අථ ඛො චොරො අඞ්ගුලිමාලො භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි –

''ගච්ඡං වදෙසි සමණ ඨිතොම්හි,
මමඤ්ච බ්‍රූසි ඨිතමට්ඨිතොති;
පුච්ඡාමි තං සමණ එතමත්ථං,
කථං ඨිතො ත්වං අහමට්ඨිතොම්හී''ති.

''ඨිතො අහං අඞ්ගුලිමාල සබ්බදා,
සබ්බෙසු භූතෙසු නිධාය දණ්ඩං;
තුවඤ්ච පාණෙසු අසඤ්ඤතොසි,
තස්මා ඨිතොහං තුවමට්ඨිතොසී''ති.

''චිරස්සං වත මෙ මහිතො මහෙසී,
මහාවනං පාපුණි සච්චවාදී [මහාවනං සමණොයං පච්චුපාදි (සී.), මහාවනං සමණ පච්චුපාදි (ස්‍යා. කං.)];
සොහං චරිස්සාමි පහාය පාපං [සොහං චිරස්සාපි පහාස්සං පාපං (සී.), සොහං චරිස්සාමි පජහිස්සං පාපං (ස්‍යා. කං.)],
සුත්වාන ගාථං තව ධම්මයුත්තං''.

ඉත්වෙව චොරො අසිමාවුධඤ්ච,
සොබ්භෙ පපාතෙ නරකෙ අකිරි;
අවන්දි චොරො සුගතස්ස පාදෙ,
තත්ථෙව නං පබ්බජ්ජං අයාචි.

බුද්ධො ච ඛො කාරුණිකො මහෙසි,
යො සත්ථා ලොකස්ස සදෙවකස්ස;
'තමෙහි භික්ඛූ'ති තදා අවොච,
එසෙව තස්ස අහු භික්ඛුභාවොති.

350. අථ ඛො භගවා ආයස්මතා අඞ්ගුලිමාලෙන පච්ඡාසමණෙන යෙන සාවත්ථි තෙන චාරිකං පක්කාමි. අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන සාවත්ථි තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස අන්තෙපුරද්වාරෙ මහාජනකායො සන්නිපතිත්වා උච්චාසද්දො මහාසද්දො හොති – ''චොරො තෙ, දෙව, විජිතෙ අඞ්ගුලිමාලො නාම ලුද්දො ලොහිතපාණි හතපහතෙ නිවිට්ඨො අදයාපන්නො පාණභූතෙසු. තෙන ගාමාපි අගාමා කතා, නිගමාපි අනිගමා කතා, ජනපදාපි අජනපදා කතා. සො මනුස්සෙ වධිත්වා වධිත්වා අඞ්ගුලීනං මාලං ධාරෙති. තං දෙවො පටිසෙධෙතූ''ති.

අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො පඤ්චමත්තෙහි අස්සසතෙහි සාවත්ථියා නික්ඛමි දිවා දිවස්ස. යෙන ආරාමො තෙන පාවිසි. යාවතිකා යානස්ස භූමි යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො රාජානං පසෙනදිං කොසලං භගවා එතදවොච – ''කිං නු තෙ, මහාරාජ, රාජා වා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො කුපිතො වෙසාලිකා වා ලිච්ඡවී අඤ්ඤෙ වා පටිරාජානො''ති? ''න ඛො මෙ, භන්තෙ, රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො කුපිතො, නාපි වෙසාලිකා ලිච්ඡවී, නාපි අඤ්ඤෙ පටිරාජානො. චොරො මෙ, භන්තෙ, විජිතෙ අඞ්ගුලිමාලො නාම ලුද්දො ලොහිතපාණි හතපහතෙ නිවිට්ඨො අදයාපන්නො පාණභූතෙසු. තෙන ගාමාපි අගාමා කතා, නිගමාපි අනිගමා කතා, ජනපදාපි අජනපදා කතා. සො මනුස්සෙ වධිත්වා වධිත්වා අඞ්ගුලීනං මාලං ධාරෙති. තාහං, භන්තෙ, පටිසෙධිස්සාමී''ති. ''සචෙ පන ත්වං, මහාරාජ, අඞ්ගුලිමාලං පස්සෙය්‍යාසි කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි

අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතං, විරතං පාණාතිපාතා, විරතං අදින්නාදානා, විරතං මුසාවාදා, එකභත්තිකං, බ්‍රහ්මචාරිං, සීලවන්තං, කල්‍යාණධම්මං, කින්ති නං කරෙය්‍යාසී''ති? ''අභිවාදෙය්‍යාම වා, භන්තෙ, පච්චුට්ඨෙය්‍යාම වා ආසනෙන වා නිමන්තෙය්‍යාම, අභිනිමන්තෙය්‍යාම වා නං චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරෙහි, ධම්මිකං වා අස්ස රක්ඛාවරණගුත්තිං සංවිදහෙය්‍යාම. කුතො පනස්ස, භන්තෙ, දුස්සීලස්ස පාපධම්මස්ස එවරූපො සීලසංයමො භවිස්සතී''ති?

තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා අඞ්ගුලිමාලො භගවතො අවිදූරෙ නිසින්නො හොති. අථ ඛො භගවා දක්ඛිණං බාහුං පග්ගහෙත්වා රාජානං පසෙනදිං කොසලං එතදවොච – ''එසො, මහාරාජ, අඞ්ගුලිමාලො''ති. අථ ඛො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස අහුදෙව භයං, අහු ඡම්භිතත්තං, අහු ලොමහංසො. අථ ඛො භගවා රාජානං පසෙනදිං කොසලං භීතං සංවිග්ගං ලොමහට්ඨජාතං විදිත්වා රාජානං පසෙනදිං කොසලං එතදවොච – ''මා භායි, මහාරාජ, නත්ථි තෙ ඉතො භය''න්ති. අථ ඛො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස යං අහොසි භයං වා ඡම්භිතත්තං වා ලොමහංසො වා සො පටිප්පස්සම්භි. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙනායස්මා අඞ්ගුලිමාලො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං අඞ්ගුලිමාලං එතදවොච – ''අය්‍යො නො, භන්තෙ, අඞ්ගුලිමාලො''ති? ''එවං, මහාරාජා''ති. ''කථංගොත්තො අය්‍යස්ස පිතා, කථංගොත්තා මාතා''ති? ''ගග්ගො ඛො, මහාරාජ, පිතා, මන්තාණී මාතා''ති. ''අභිරමතු, භන්තෙ, අය්‍යො ගග්ගො මන්තාණිපුත්තො. අහමය්‍යස්ස ගග්ගස්ස මන්තාණිපුත්තස්ස උස්සුක්කං කරිස්සාමි චීවරපිණ්ඩපාතසෙනාසනගිලානප්පච්චයභෙසජ්ජපරික්ඛාරාන''න්ති.

351. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා අඞ්ගුලිමාලො ආරඤ්ඤිකො හොති පිණ්ඩපාතිකො පංසුකූලිකො තෙචීවරිකො. අථ ඛො ආයස්මා අඞ්ගුලිමාලො රාජානං පසෙනදිං කොසලං එතදවොච – ''අලං, මහාරාජ, පරිපුණ්ණං මෙ චීවර''න්ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ''අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාවඤ්චිදං, භන්තෙ, භගවා අදන්තානං දමෙතා, අසන්තානං සමෙතා, අපරිනිබ්බුතානං පරිනිබ්බාපෙතා. යඤ්හි මයං, භන්තෙ, නාසක්ඛිම්හා දණ්ඩෙනපි සත්ථෙනපි දමෙතුං සො භගවතා අදණ්ඩෙන අසත්ථෙනෙව [අසත්ථෙන (ස්‍යා. කං.)] දන්තො. හන්ද ච දානි [හන්ද දානි (ස්‍යා. කං. පී.)] මයං, භන්තෙ, ගච්ඡාම; බහුකිච්චා මයං බහුකරණීයා''ති. ''යස්සදානි, මහාරාජ, කාලං මඤ්ඤසී''ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

අථ ඛො ආයස්මා අඞ්ගුලිමාලො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. අද්දසා ඛො ආයස්මා අඞ්ගුලිමාලො සාවත්ථියං සපදානං පිණ්ඩාය චරමානො අඤ්ඤතරං ඉත්ථිං මූළ්හගබ්භං විඝාතගබ්භං [විඝාතගබ්භං (ස්‍යා. කං. පී. ක.)]. දිස්වානස්ස එතදහොසි – ''කිලිස්සන්ති වත, භො, සත්තා; කිලිස්සන්ති වත, භො, සත්තා''ති! අථ ඛො ආයස්මා අඞ්ගුලිමාලො සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා අඞ්ගුලිමාලො භගවන්තං එතදවොච – ''ඉධාහං, භන්තෙ, පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසිං. අද්දසං ඛො අහං, භන්තෙ, සාවත්ථියං සපදානං පිණ්ඩාය චරමානො අඤ්ඤතරං ඉත්ථිං මූළ්හගබ්භං විඝාතගබ්භං''. දිස්වාන මය්හං එතදහොසි – ''කිලිස්සන්ති වත , භො, සත්තා; කිලිස්සන්ති වත, භො, සත්තා''ති!

''තෙන හි ත්වං, අඞ්ගුලිමාල, යෙන සා ඉත්ථී තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා තං ඉත්ථිං එවං වදෙහි – 'යතොහං, භගිනි, ජාතො [භගිනි ජාතියා ජාතො (සී.)] නාභිජානාමි සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙතා, තෙන සච්චෙන සොත්ථි තෙ හොතු, සොත්ථි ගබ්භස්සා'''ති.

''සො හි නූන මෙ, භන්තෙ, සම්පජානමුසාවාදො භවිස්සති. මයා හි, භන්තෙ, බහූ සඤ්චිච්ච පාණා ජීවිතා වොරොපිතා''ති. ''තෙන හි ත්වං, අඞ්ගුලිමාල, යෙන සා ඉත්ථී තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා තං ඉත්ථිං එවං වදෙහි – 'යතොහං, භගිනි, අරියාය ජාතියා ජාතො, නාභිජානාමි සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙතා, තෙන සච්චෙන සොත්ථි තෙ හොතු, සොත්ථි ගබ්භස්සා'''ති.

''එවං, භන්තෙ''ති ඛො ආයස්මා අඞ්ගුලිමාලො භගවතො පටිස්සුත්වා යෙන සා ඉත්ථී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තං ඉත්ථිං එතදවොච – ''යතොහං, භගිනි, අරියාය ජාතියා ජාතො, නාභිජානාමි සඤ්චිච්ච පාණං ජීවිතා වොරොපෙතා, තෙන සච්චෙන සොත්ථි තෙ හොතු, සොත්ථි ගබ්භස්සා''ති. අථ ඛ්වාස්සා ඉත්ථියා සොත්ථි අහොසි, සොත්ථි ගබ්භස්ස.

අථ ඛො ආයස්මා අඞ්ගුලිමාලො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. 'ඛීණා ජාති වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා'ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ඛො පනායස්මා අඞ්ගුලිමාලො අරහතං අහොසි.

352. අථ ඛො ආයස්මා අඞ්ගුලිමාලො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පාවිසි. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤෙනපි ලෙඩ්ඩු ඛිත්තො ආයස්මතො අඞ්ගුලිමාලස්ස කායෙ නිපතති, අඤ්ඤෙනපි දණ්ඩො ඛිත්තො ආයස්මතො අඞ්ගුලිමාලස්ස කායෙ නිපතති, අඤ්ඤෙනපි සක්ඛරා ඛිත්තා ආයස්මතො අඞ්ගුලිමාලස්ස කායෙ නිපතති. අථ ඛො ආයස්මා අඞ්ගුලිමාලො භින්නෙන සීසෙන, ලොහිතෙන ගළන්තෙන, භින්නෙන පත්තෙන, විප්ඵාලිතාය සඞ්ඝාටියා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො භගවා ආයස්මන්තං අඞ්ගුලිමාලං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන ආයස්මන්තං අඞ්ගුලිමාලං එතදවොච – ''අධිවාසෙහි ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, අධිවාසෙහි ත්වං, බ්‍රාහ්මණ. යස්ස ඛො ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, කම්මස්ස විපාකෙන බහූනි වස්සානි බහූනි වස්සසතානි බහූනි වස්සසහස්සානි නිරයෙ පච්චෙය්‍යාසි තස්ස ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, කම්මස්ස විපාකං දිට්ඨෙව ධම්මෙ පටිසංවෙදෙසී''ති. අථ ඛො ආයස්මා අඞ්ගුලිමාලො රහොගතො පටිසල්ලීනො විමුත්තිසුඛං පටිසංවෙදි; තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි –

''යො පුබ්බෙව [යො ච පුබ්බෙ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පමජ්ජිත්වා, පච්ඡා සො නප්පමජ්ජති;
සොමං [සො ඉමං (සී.)] ලොකං පභාසෙති, අබ්භා මුත්තොව චන්දිමා.

''යස්ස පාපං කතං කම්මං, කුසලෙන පිධීයති [පිථීයති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)];
සොමං ලොකං පභාසෙති, අබ්භා මුත්තොව චන්දිමා.

''යො හවෙ දහරො භික්ඛු, යුඤ්ජති බුද්ධසාසනෙ;
සොමං ලොකං පභාසෙති, අබ්භා මුත්තොව චන්දිමා.

''දිසා හි මෙ ධම්මකථං සුණන්තු,
දිසා හි මෙ යුඤ්ජන්තු බුද්ධසාසනෙ;
දිසා හි මෙ තෙ මනුජා භජන්තු,
යෙ ධම්මමෙවාදපයන්ති සන්තො.

''දිසා හි මෙ ඛන්තිවාදානං, අවිරොධප්පසංසිනං;
සුණන්තු ධම්මං කාලෙන, තඤ්ච අනුවිධීයන්තු.

''න හි ජාතු සො මමං හිංසෙ, අඤ්ඤං වා පන කිඤ්චි නං [කඤ්චි නං (සී. ස්‍යා. කං. පී.), කඤ්චනං (?)];
පප්පුය්‍ය පරමං සන්තිං, රක්ඛෙය්‍ය තසථාවරෙ.

''උදකඤ්හි නයන්ති නෙත්තිකා, උසුකාරා නමයන්ති [දමයන්ති (ක.)] තෙජනං;
දාරුං නමයන්ති තච්ඡකා, අත්තානං දමයන්ති පණ්ඩිතා.

''දණ්ඩෙනෙකෙ දමයන්ති, අඞ්කුසෙහි කසාහි ච;
අදණ්ඩෙන අසත්ථෙන, අහං දන්තොම්හි තාදිනා.

''අහිංසකොති මෙ නාමං, හිංසකස්ස පුරෙ සතො;
අජ්ජාහං සච්චනාමොම්හි, න නං හිංසාමි කිඤ්චි නං [කඤ්චි නං (සී. ස්‍යා. කං. පී.), කඤ්චනං (?)].

''චොරො අහං පුරෙ ආසිං, අඞ්ගුලිමාලොති විස්සුතො;
වුය්හමානො මහොඝෙන, බුද්ධං සරණමාගමං.

''ලොහිතපාණි පුරෙ ආසිං, අඞ්ගුලිමාලොති විස්සුතො;
සරණගමනං පස්ස, භවනෙත්ති සමූහතා.

''තාදිසං කම්මං කත්වාන, බහුං දුග්ගතිගාමිනං;
ඵුට්ඨො කම්මවිපාකෙන, අණණො භුඤ්ජාමි භොජනං.

''පමාදමනුයුඤ්ජන්ති, බාලා දුම්මෙධිනො ජනා;
අප්පමාදඤ්ච මෙධාවී, ධනං සෙට්ඨංව රක්ඛති.

''මා පමාදමනුයුඤ්ජෙථ, මා කාමරති සන්ථවං;
අප්පමත්තො හි ඣායන්තො, පප්පොති විපුලං [පරමං (ක.)] සුඛං.

''ස්වාගතං [සාගතං (සී. පී.)] නාපගතං [නාම සගතං (ක.)], නයිදං දුම්මන්තිතං මම;

සංවිහත්තෙසු [සුවිහත්තෙසු (ස්‍යා. කං.), සවිහත්තෙසු (සී. ක.), පටිහත්තෙසු (පී.)] ධම්මෙසු, යං සෙට්ඨං තදුපාගමං.

‘‘ස්වාගතං නාපගතං, නයිදං දුම්මන්තිතං මම;
තිස්සො විජ්ජා අනුප්පත්තා, කතං බුද්ධස්ස සාසන’’න්ති.

අඞ්ගුලිමාලසුත්තං නිට්ඨිතං ඡට්ඨං.

7. පියජාතිකසුත්තං

353. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන අඤ්ඤතරස්ස ගහපතිස්ස එකපුත්තකො පියො මනාපො කාලඞ්කතො හොති. තස්ස කාලංකිරියාය නෙව කම්මන්තා පටිභන්ති න භත්තං පටිභාති. සො ආළාහනං ගන්ත්වා කන්දති – ‘‘කහං, එකපුත්තක, කහං, එකපුත්තකා’’ති! අථ ඛො සො ගහපති යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො තං ගහපතිං භගවා එතදවොච – ‘‘න ඛො තෙ, ගහපති, සකෙ චිත්තෙ ඨිතස්ස ඉන්ද්‍රියානි, අත්ථි තෙ ඉන්ද්‍රියානං අඤ්ඤථත්ත’’න්ති. ‘‘කිඤ්හි මෙ, භන්තෙ, ඉන්ද්‍රියානං නාඤ්ඤථත්තං භවිස්සති; මය්හඤ්හි, භන්තෙ, එකපුත්තො පියො මනාපො කාලඞ්කතො. තස්ස කාලංකිරියාය නෙව කම්මන්තා පටිභන්ති, න භත්තං පටිභාති. සොහං ආළාහනං ගන්ත්වා කන්දාමි – ‘කහං, එකපුත්තක, කහං, එකපුත්තකා’’’ති! ‘‘එවමෙතං, ගහපති, එවමෙතං, ගහපති [එවමෙතං ගහපති (පී. සකිදෙව), එවමෙව (සී. සකිදෙව)]! පියජාතිකා හි, ගහපති, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා’’ති. ‘‘කස්ස ඛො [කිස්ස නු ඛො (සී.)] නාමෙතං, භන්තෙ, එවං භවිස්සති – ‘පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා’ති? පියජාතිකා හි ඛො, භන්තෙ, ආනන්දසොමනස්සා පියප්පභවිකා’’ති. අථ ඛො සො ගහපති භගවතො භාසිතං අනභිනන්දිත්වා පටික්කොසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි.

354. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා අක්ඛධුත්තා භගවතො අවිදූරෙ අක්ඛෙහි දිබ්බන්ති. අථ ඛො සො ගහපති යෙන තෙ අක්ඛධුත්තා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා අක්ඛධුත්තෙ එතදවොච – ‘‘ඉධාහං, භොන්තො, යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා සමණං ගොතමං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිං. එකමන්තං නිසින්නං ඛො මං, භොන්තො, සමණො ගොතමො එතදවොච – ‘න ඛො තෙ, ගහපති, සකෙ චිත්තෙ ඨිතස්ස ඉන්ද්‍රියානි, අත්ථි තෙ ඉන්ද්‍රියානං අඤ්ඤථත්ත’න්ති. එවං වුත්තෙ, අහං, භොන්තො, සමණං ගොතමං එතදවොචං – ‘කිඤ්හි මෙ, භන්තෙ, ඉන්ද්‍රියානං නාඤ්ඤථත්තං භවිස්සති; මය්හඤ්හි, භන්තෙ, එකපුත්තකො පියො මනාපො කාලඞ්කතො. තස්ස කාලංකිරියාය නෙව කම්මන්තා පටිභන්ති, න භත්තං පටිභාති . සොහං ආළාහනං ගන්ත්වා කන්දාමි – කහං, එකපුත්තක, කහං, එකපුත්තකා’ති! ‘එවමෙතං, ගහපති, එවමෙතං, ගහපති! පියජාතිකා හි, ගහපති, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා’ති. ‘කස්ස ඛො නාමෙතං, භන්තෙ, එවං භවිස්සති – පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා? පියජාතිකා හි ඛො, භන්තෙ, ආනන්දසොමනස්සා පියප්පභවිකා’ති. අථ ඛ්වාහං, භොන්තො, සමණස්ස ගොතමස්ස භාසිතං අනභිනන්දිත්වා පටික්කොසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමි’’න්ති. ‘‘එවමෙතං, ගහපති, එවමෙතං, ගහපති! පියජාතිකා හි, ගහපති, ආනන්දසොමනස්සා පියප්පභවිකා’’ති . අථ ඛො සො ගහපති ‘‘සමෙති මෙ අක්ඛධුත්තෙහී’’ති පක්කාමි. අථ ඛො ඉදං කථාවත්ථු අනුපුබ්බෙන රාජන්තෙපුරං පාවිසි.

355. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො මල්ලිකං දෙවිං ආමන්තෙසි – ‘‘ඉදං තෙ, මල්ලිකෙ, සමණෙන ගොතමෙන භාසිතං – ‘පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා’’’ති. ‘‘සචෙතං, මහාරාජ, භගවතා භාසිතං, එවමෙත’’න්ති. ‘‘එවමෙව පනායං මල්ලිකා යඤ්ඤදෙව සමණො ගොතමො භාසති තං තදෙවස්ස අබ්භනුමොදති’’. ‘‘සචෙතං, මහාරාජ, භගවතා භාසිතං එවමෙතන්ති. සෙය්‍යථාපි නාම, යඤ්ඤදෙව ආචරියො අන්තෙවාසිස්ස භාසති තං තදෙවස්ස අන්තෙවාසී අබ්භනුමොදති – ‘එවමෙතං, ආචරිය, එවමෙතං, ආචරියා’’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො ත්වං, මල්ලිකෙ, යඤ්ඤදෙව සමණො ගොතමො භාසති තං තදෙවස්ස අබ්භනුමොදසි’’. ‘‘සචෙතං, මහාරාජ , භගවතා භාසිතං එවමෙත’’න්ති. ‘‘චරපි, රෙ මල්ලිකෙ, විනස්සා’’ති. අථ ඛො මල්ලිකා දෙවී නාළිජඞ්ඝං බ්‍රාහ්මණං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා මම වචනෙන භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දාහි, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡ – ‘මල්ලිකා, භන්තෙ, දෙවී භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡතී’ති. එවඤ්ච වදෙහි – ‘භාසිතා නු ඛො, භන්තෙ, භගවතා එසා වාචා – පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා’ති . යථා තෙ භගවා බ්‍යාකරොති තං සාධුකං උග්ගහෙත්වා මම ආරොචෙය්‍යාසි. න හි තථාගතා විතථං භණන්තී’’ති. ‘‘එවං, භොතී’’ති ඛො නාළිජඞ්ඝො බ්‍රාහ්මණො මල්ලිකාය දෙවියා පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො නාළිජඞ්ඝො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘මල්ලිකා, භො ගොතම, දෙවී භොතො ගොතමස්ස පාදෙ සිරසා වන්දති; අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡති; එවඤ්ච වදෙති – ‘භාසිතා නු ඛො, භන්තෙ, භගවතා එසා වාචා – පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා’’’ති.

356. ‘‘එවමෙතං, බ්‍රාහ්මණ, එවමෙතං, බ්‍රාහ්මණ! පියජාතිකා හි, බ්‍රාහ්මණ, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකාති. තදමිනාපෙතං, බ්‍රාහ්මණ, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා. භූතපුබ්බං, බ්‍රාහ්මණ, ඉමිස්සායෙව සාවත්ථියා අඤ්ඤතරිස්සා ඉත්ථියා මාතා කාලමකාසි. සා තස්සා කාලකිරියාය උම්මත්තිකා ඛිත්තචිත්තා රථිකාය රථිකං [රථියාය රථියං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ – ‘අපි මෙ මාතරං අද්දස්සථ [අද්දසථ (සී. පී.)], අපි මෙ මාතරං අද්දස්සථා’ති? ඉමිනාපි ඛො එතං, බ්‍රාහ්මණ, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකාති.

‘‘භූතපුබ්බං , බ්‍රාහ්මණ, ඉමිස්සායෙව සාවත්ථියා අඤ්ඤතරිස්සා ඉත්ථියා පිතා කාලමකාසි… භාතා කාලමකාසි… භගිනී කාලමකාසි… පුත්තො කාලමකාසි… ධීතා කාලමකාසි… සාමිකො කාලමකාසි. සා තස්ස කාලකිරියාය උම්මත්තිකා ඛිත්තචිත්තා රථිකාය රථිකං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ – ‘අපි මෙ සාමිකං අද්දස්සථ, අපි මෙ සාමිකං අද්දස්සථා’ති? ඉමිනාපි ඛො එතං, බ්‍රාහ්මණ, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකාති.

‘‘භූතපුබ්බං , බ්‍රාහ්මණ, ඉමිස්සායෙව සාවත්ථියා අඤ්ඤතරස්ස පුරිසස්ස මාතා කාලමකාසි. සො තස්සා කාලකිරියාය උම්මත්තකො ඛිත්තචිත්තො රථිකාය රථිකං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ – ‘අපි මෙ මාතරං අද්දස්සථ, අපි මෙ මාතරං අද්දස්සථා’ති ? ඉමිනාපි ඛො එතං, බ්‍රාහ්මණ , පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකාති.

‘‘භූතපුබ්බං, බ්‍රාහ්මණ, ඉමිස්සායෙව සාවත්ථියා අඤ්ඤතරස්ස පුරිසස්ස පිතා කාලමකාසි… භාතා කාලමකාසි… භගිනී කාලමකාසි… පුත්තො කාලමකාසි… ධීතා කාලමකාසි… පජාපති කාලමකාසි. සො තස්සා කාලකිරියාය උම්මත්තකො ඛිත්තචිත්තො රථිකාය රථිකං සිඞ්ඝාටකෙන සිඞ්ඝාටකං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ – ‘අපි මෙ පජාපතිං අද්දස්සථ, අපි මෙ පජාපතිං අද්දස්සථා’ති? ඉමිනාපි ඛො එතං, බ්‍රාහ්මණ, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකාති.

‘‘භූතපුබ්බං, බ්‍රාහ්මණ, ඉමිස්සායෙව සාවත්ථියා අඤ්ඤතරා ඉත්ථී ඤාතිකුලං අගමාසි. තස්සා තෙ ඤාතකා සාමිකං [සාමිකා (සී.)] අච්ඡින්දිත්වා අඤ්ඤස්ස දාතුකාමා. සා ච තං න ඉච්ඡති. අථ ඛො සා ඉත්ථී සාමිකං එතදවොච – ‘ඉමෙ, මං [මම (ස්‍යා. කං. පී.)], අය්‍යපුත්ත, ඤාතකා ත්වං [තයා (සී.), තං (ස්‍යා. කං. පී.)] අච්ඡින්දිත්වා අඤ්ඤස්ස දාතුකාමා. අහඤ්ච තං න ඉච්ඡාමී’ති. අථ ඛො සො පුරිසො තං ඉත්ථිං ද්විධා ඡෙත්වා අත්තානං උප්ඵාලෙසි [උප්පාටෙසි (සී. පී.), ඔඵාරෙසි (ක.)] – ‘උභො පෙච්ච භවිස්සාමා’ති. ඉමිනාපි ඛො එතං, බ්‍රාහ්මණ, පරියායෙන වෙදිතබ්බං යථා පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා’’ති.

357. අථ ඛො නාළිජඞ්ඝො බ්‍රාහ්මණො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා යෙන මල්ලිකා දෙවී තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා යාවතකො අහොසි භගවතා සද්ධිං කථාසල්ලාපො තං සබ්බං මල්ලිකාය දෙවියා ආරොචෙසි. අථ ඛො මල්ලිකා දෙවී යෙන රාජා පසෙනදි කොසලො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා රාජානං පසෙනදිං කොසලං එතදවොච – ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, පියා තෙ වජිරී කුමාරී’’ති? ‘‘එවං, මල්ලිකෙ, පියා මෙ වජිරී කුමාරී’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, වජිරියා තෙ කුමාරියා විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’ති? ‘‘වජිරියා මෙ, මල්ලිකෙ, කුමාරියා විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා ජීවිතස්සපි සියා අඤ්ඤථත්තං, කිං පන මෙ න උප්පජ්ජිස්සන්ති සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’ති? ‘‘ඉදං ඛො තං, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන සන්ධාය භාසිතං – ‘පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, පියා තෙ වාසභා ඛත්තියා’’ති? ‘‘එවං, මල්ලිකෙ, පියා මෙ වාසභා ඛත්තියා’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, වාසභාය තෙ ඛත්තියාය විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’ති? ‘‘වාසභාය මෙ, මල්ලිකෙ, ඛත්තියාය විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා ජීවිතස්සපි සියා අඤ්ඤථත්තං, කිං පන මෙ න උප්පජ්ජිස්සන්ති සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’ති? ‘‘ඉදං ඛො තං, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන සන්ධාය භාසිතං – ‘පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, පියො තෙ විටටූභො [විඩූඩභො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සෙනාපතී’’ති? ‘‘එවං , මල්ලිකෙ, පියො මෙ විටටූභො සෙනාපතී’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, විටටූභස්ස තෙ සෙනාපතිස්ස විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’ති? ‘‘විටටූභස්ස මෙ, මල්ලිකෙ, සෙනාපතිස්ස විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා ජීවිතස්සපි සියා අඤ්ඤථත්තං , කිං පන මෙ න උප්පජ්ජිස්සන්ති සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’ති? ‘‘ඉදං ඛො තං, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන සන්ධාය භාසිතං – ‘පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, පියා තෙ අහ’’න්ති? ‘‘එවං, මල්ලිකෙ, පියා මෙසි ත්ව’’න්ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, මය්හං තෙ විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’ති? ‘‘තුය්හඤ්හි මෙ, මල්ලිකෙ, විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා ජීවිතස්සපි සියා අඤ්ඤථත්තං, කිං පන මෙ න උප්පජ්ජිස්සන්ති සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’ති? ‘‘ඉදං ඛො තං, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන සන්ධාය භාසිතං – ‘පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, පියා තෙ කාසිකොසලා’’ති? ‘‘එවං, මල්ලිකෙ, පියා මෙ කාසිකොසලා. කාසිකොසලානං, මල්ලිකෙ, ආනුභාවෙන කාසිකචන්දනං පච්චනුභොම, මාලාගන්ධවිලෙපනං ධාරෙමා’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, කාසිකොසලානං තෙ විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා උප්පජ්ජෙය්‍යුං සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’ති? ‘‘කාසිකොසලානඤ්හි, මල්ලිකෙ , විපරිණාමඤ්ඤථාභාවා ජීවිතස්සපි සියා අඤ්ඤථත්තං, කිං පන මෙ න උප්පජ්ජිස්සන්ති සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා’’ති? ‘‘ඉදං ඛො තං, මහාරාජ, තෙන භගවතා ජානතා පස්සතා අරහතා සම්මාසම්බුද්ධෙන සන්ධාය භාසිතං – ‘පියජාතිකා සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසා පියප්පභවිකා’’’ති.

‘‘අච්ඡරියං, මල්ලිකෙ, අබ්භුතං, මල්ලිකෙ! යාවඤ්ච සො භගවා පඤ්ඤාය අතිවිජ්ඣ මඤ්ඤෙ [පටිවිජ්ඣ පඤ්ඤාය (ක.)] පස්සති. එහි, මල්ලිකෙ, ආචමෙහී’’ති [ආචාමෙහීති (සී. පී.)]. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා තික්ඛත්තුං උදානං උදානෙසි – ‘‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස, නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස, නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා’’ති.

පියජාතිකසුත්තං නිට්ඨිතං සත්තමං.

8. බාහිතිකසුත්තං

358. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය සාවත්ථියං පිණ්ඩාය පාවිසි. සාවත්ථියං පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන පුබ්බාරාමො මිගාරමාතුපාසාදො තෙනුපසඞ්කමි දිවාවිහාරාය. තෙන ඛො පන සමයෙන රාජා පසෙනදි කොසලො එකපුණ්ඩරීකං නාගං අභිරුහිත්වා සාවත්ථියා නිය්‍යාති දිවා දිවස්ස. අද්දසා ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො ආයස්මන්තං ආනන්දං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන සිරිවඩ්ඪං මහාමත්තං ආමන්තෙසි – ‘‘ආයස්මා නො එසො, සම්ම සිරිවඩ්ඪ, ආනන්දො’’ති . ‘‘එවං, මහාරාජ, ආයස්මා එසො ආනන්දො’’ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, අම්භො පුරිස, යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා මම වචනෙන ආයස්මතො ආනන්දස්ස පාදෙ සිරසා වන්දාහි – ‘රාජා, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො ආයස්මතො ආනන්දස්ස පාදෙ සිරසා වන්දතී’ති. එවඤ්ච වදෙහි – ‘සචෙ කිර, භන්තෙ, ආයස්මතො ආනන්දස්ස න කිඤ්චි අච්චායිකං කරණීයං, ආගමෙතු කිර, භන්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො මුහුත්තං අනුකම්පං උපාදායා’’’ති. ‘‘එවං, දෙවා’’ති ඛො සො පුරිසො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස පටිස්සුත්වා යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො සො පුරිසො ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – ‘‘රාජා, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො ආයස්මතො ආනන්දස්ස පාදෙ සිරසා වන්දති; එවඤ්ච වදෙති – ‘සචෙ කිර, භන්තෙ, ආයස්මතො ආනන්දස්ස න කිඤ්චි අච්චායිකං කරණීයං, ආගමෙතු කිර, භන්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො මුහුත්තං අනුකම්පං උපාදායා’’’ති. අධිවාසෙසි ඛො ආයස්මා ආනන්දො තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යාවතිකා නාගස්ස භූමි නාගෙන ගන්ත්වා නාගා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – ‘‘සචෙ, භන්තෙ, ආයස්මතො ආනන්දස්ස න කිඤ්චි අච්චායිකං කරණීයං , සාධු, භන්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො යෙන අචිරවතියා නදියා තීරං තෙනුපසඞ්කමතු අනුකම්පං උපාදායා’’ති. අධිවාසෙසි ඛො ආයස්මා ආනන්දො තුණ්හීභාවෙන.

359. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො යෙන අචිරවතියා නදියා තීරං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යාවතිකා නාගස්ස භූමි නාගෙන ගන්ත්වා නාගා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව යෙනායස්මා ආනන්දො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං ආනන්දං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – ‘‘ඉධ, භන්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො හත්ථත්ථරෙ නිසීදතූ’’ති. ‘‘අලං, මහාරාජ. නිසීද ත්වං; නිසින්නො අහං සකෙ ආසනෙ’’ති. නිසීදි ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. නිසජ්ජ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – ‘‘කිං නු ඛො, භන්තෙ ආනන්ද, සො භගවා තථාරූපං කායසමාචාරං සමාචරෙය්‍ය, ය්වාස්ස කායසමාචාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහී’’ති [බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහීති (සබ්බත්ථ) අට්ඨකථා ටීකා ඔලොකෙතබ්බා]? ‘‘න ඛො, මහාරාජ, සො භගවා තථාරූපං කායසමාචාරං සමාචරෙය්‍ය, ය්වාස්ස කායසමාචාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහී’’ති.

‘‘කිං පන, භන්තෙ ආනන්ද, සො භගවා තථාරූපං වචීසමාචාරං…පෙ…. මනොසමාචාරං සමාචරෙය්‍ය, ය්වාස්ස මනොසමාචාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහී’’ති [බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහීති (සබ්බත්ථ) අට්ඨකථා ටීකා ඔලොකෙතබ්බා]? ‘‘න ඛො, මහාරාජ, සො භගවා තථාරූපං මනොසමාචාරං සමාචරෙය්‍ය, ය්වාස්ස මනොසමාචාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහී’’ති.

‘‘අච්ඡරියං, භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යඤ්හි මයං, භන්තෙ, නාසක්ඛිම්හා පඤ්හෙන පරිපූරෙතුං තං, භන්තෙ, ආයස්මතා ආනන්දෙන පඤ්හස්ස වෙය්‍යාකරණෙන පරිපූරිතං. යෙ තෙ, භන්තෙ, බාලා අබ්‍යත්තා අනනුවිච්ච අපරියොගාහෙත්වා පරෙසං වණ්ණං වා අවණ්ණං වා භාසන්ති, න මයං තං සාරතො පච්චාගච්ඡාම; යෙ පන [යෙ ච ඛො (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] තෙ, භන්තෙ , පණ්ඩිතා වියත්තා [බ්‍යත්තා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මෙධාවිනො අනුවිච්ච පරියොගාහෙත්වා පරෙසං වණ්ණං වා අවණ්ණං වා භාසන්ති, මයං තං සාරතො පච්චාගච්ඡාම’’.

360. ‘‘කතමො පන, භන්තෙ ආනන්ද, කායසමාචාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහී’’ති? ‘‘යො ඛො, මහාරාජ, කායසමාචාරො අකුසලො’’.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, කායසමාචාරො අකුසලො’’? ‘‘යො ඛො, මහාරාජ, කායසමාචාරො සාවජ්ජො’’.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, කායසමාචාරො සාවජ්ජො’’? ‘‘යො ඛො, මහාරාජ, කායසමාචාරො සබ්‍යාබජ්ඣො’’ [සබ්‍යාපජ්ඣො (සී. ස්‍යා. කං. පී.), සබ්‍යාපජ්ජො (ක.)].

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, කායසමාචාරො සබ්‍යාබජ්ඣො’’? ‘‘යො ඛො, මහාරාජ, කායසමාචාරො දුක්ඛවිපාකො’’.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, කායසමාචාරො දුක්ඛවිපාකො’’? ‘‘යො ඛො, මහාරාජ, කායසමාචාරො අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති තස්ස අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, කුසලා ධම්මා පරිහායන්ති; එවරූපො ඛො, මහාරාජ, කායසමාචාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහී’’ති.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ ආනන්ද, වචීසමාචාරො…පෙ…. මනොසමාචාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහී’’ති? ‘‘යො ඛො, මහාරාජ, මනොසමාචාරො අකුසලො’’.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, මනොසමාචාරො අකුසලො’’? ‘‘යො ඛො, මහාරාජ, මනොසමාචාරො සාවජ්ජො’’.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, මනොසමාචාරො සාවජ්ජො’’? ‘‘යො ඛො, මහාරාජ, මනොසමාචාරො සබ්‍යාබජ්ඣො’’.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, මනොසමාචාරො සබ්‍යාබජ්ඣො’’? ‘‘යො ඛො, මහාරාජ, මනොසමාචාරො දුක්ඛවිපාකො’’.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, මනොසමාචාරො දුක්ඛවිපාකො’’? ‘‘යො ඛො, මහාරාජ, මනොසමාචාරො අත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති තස්ස අකුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති, කුසලා ධම්මා පරිහායන්ති; එවරූපො ඛො, මහාරාජ, මනොසමාචාරො ඔපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහී’’ති.

‘‘කිං නු ඛො, භන්තෙ ආනන්ද, සො භගවා සබ්බෙසංයෙව අකුසලානං ධම්මානං පහානං වණ්ණෙතී’’ති? ‘‘සබ්බාකුසලධම්මපහීනො ඛො, මහාරාජ, තථාගතො කුසලධම්මසමන්නාගතො’’ති.

361. ‘‘කතමො පන, භන්තෙ ආනන්ද, කායසමාචාරො අනොපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහී’’ති? ‘‘යො ඛො, මහාරාජ, කායසමාචාරො කුසලො’’.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, කායසමාචාරො කුසලො’’? ‘‘යො ඛො, මහාරාජ, කායසමාචාරො අනවජ්ජො’’.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, කායසමාචාරො අනවජ්ජො’’? ‘‘යො ඛො, මහාරාජ, කායසමාචාරො අබ්‍යාබජ්ඣො’’.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, කායසමාචාරො අබ්‍යාබජ්ඣො’’? ‘‘යො ඛො, මහාරාජ, කායසමාචාරො සුඛවිපාකො’’.

‘‘කතමො පන, භන්තෙ, කායසමාචාරො සුඛවිපාකො’’?

“යො ඛො, මහාරාජ, කායසමාචාරො නෙවත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති තස්ස අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති; එවරූපො ඛො, මහාරාජ, කායසමාචාරො අනොපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහී”ති.

“කතමො පන, භන්තෙ ආනන්ද, වචීසමාචාරො…පෙ.… මනොසමාචාරො අනොපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහී”ති? “යො ඛො, මහාරාජ, මනොසමාචාරො කුසලො”.

“කතමො පන, භන්තෙ, මනොසමාචාරො කුසලො”? “යො ඛො, මහාරාජ, මනොසමාචාරො අනවජ්ජො”.

“කතමො පන, භන්තෙ, මනොසමාචාරො අනවජ්ජො”? “යො ඛො, මහාරාජ, මනොසමාචාරො අබ්‍යාබජ්ඣො”.

“කතමො පන, භන්තෙ, මනොසමාචාරො අබ්‍යාබජ්ඣො”? “යො ඛො, මහාරාජ, මනොසමාචාරො සුඛවිපාකො”.

“කතමො පන, භන්තෙ, මනොසමාචාරො සුඛවිපාකො”? “යො ඛො, මහාරාජ, මනොසමාචාරො නෙවත්තබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න පරබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති, න උභයබ්‍යාබාධායපි සංවත්තති. තස්ස අකුසලා ධම්මා පරිහායන්ති, කුසලා ධම්මා අභිවඩ්ඪන්ති. එවරූපො ඛො, මහාරාජ, මනොසමාචාරො අනොපාරම්භො සමණෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි විඤ්ඤූහී”ති.

“කිං පන, භන්තෙ ආනන්ද, සො භගවා සබ්බෙසංයෙව කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදං වණ්ණෙතී”ති? “සබ්බාකුසලධම්මපහීනො ඛො, මහාරාජ, තථාගතො කුසලධම්මසමන්නාගතො”ති.

362. “අච්ඡරියං , භන්තෙ, අබ්භුතං, භන්තෙ! යාව සුභාසිතං චිදං [සුභාසිතමිදං (සී.)], භන්තෙ, ආයස්මතා ආනන්දෙන. ඉමිනා ච මයං, භන්තෙ, ආයස්මතො ආනන්දස්ස සුභාසිතෙන අත්තමනාභිරද්ධා. එවං අත්තමනාභිරද්ධා ච මයං , භන්තෙ, ආයස්මතො ආනන්දස්ස සුභාසිතෙන. සචෙ, භන්තෙ, ආයස්මතො ආනන්දස්ස හත්ථිරතනං කප්පෙය්‍ය, හත්ථිරතනම්පි මයං ආයස්මතො ආනන්දස්ස දදෙය්‍යාම. සචෙ, භන්තෙ, ආයස්මතො ආනන්දස්ස අස්සරතනං කප්පෙය්‍ය, අස්සරතනම්පි මයං ආයස්මතො ආනන්දස්ස දදෙය්‍යාම. සචෙ, භන්තෙ, ආයස්මතො ආනන්දස්ස ගාමවරං කප්පෙය්‍ය, ගාමවරම්පි මයං ආයස්මතො ආනන්දස්ස දදෙය්‍යාම. අපි ච, භන්තෙ, මයම්පෙතං [මයමෙව තං (සී.), මයම්පනෙතං (ස්‍යා. කං.)] ජානාම – ‘නෙතං ආයස්මතො ආනන්දස්ස කප්පතී’ති. අයං මෙ, භන්තෙ, බාහිතිකා රඤ්ඤා මාගධෙන අජාතසත්තුනා වෙදෙහිපුත්තෙන වත්ථනාළියා [ඡත්තනාළියා (ස්‍යා. කං. පී.)] පක්ඛිපිත්වා පහිතා සොළසසමා ආයාමෙන, අට්ඨසමා විත්ථාරෙන . තං, භන්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො පටිග්ගණ්හාතු අනුකම්පං උපාදායා”ති. “අලං, මහාරාජ, පරිපුණ්ණං මෙ තිචීවර”න්ති.

“අයං , භන්තෙ, අචිරවතී නදී දිට්ඨා ආයස්මතා චෙව ආනන්දෙන අම්හෙහි ච. යදා උපරිපබ්බතෙ මහාමෙඝො අභිප්පවුට්ඨො හොති, අථායං අචිරවතී නදී උභතො කූලානි සංවිස්සන්දන්තී ගච්ඡති; එවමෙව ඛො, භන්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො ඉමාය බාහිතිකාය අත්තනො තිචීවරං කරිස්සති. යං පනායස්මතො ආනන්දස්ස පුරාණං තිචීවරං තං සබ්‍රහ්මචාරීහි සංවිභජිස්සති. එවායං අම්හාකං දක්ඛිණා සංවිස්සන්දන්තී මඤ්ඤෙ ගමිස්සති. පටිග්ගණ්හාතු, භන්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො බාහිතික”න්ති. පටිග්ගහෙසි ඛො ආයස්මා ආනන්දො බාහිතිකං.

අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො ආයස්මන්තං ආනන්දං එතදවොච – “හන්ද ච දානි මයං, භන්තෙ ආනන්ද, ගච්ඡාම; බහුකිච්චා මයං බහුකරණීයා”ති. “යස්සදානි ත්වං, මහාරාජ, කාලං මඤ්ඤසී”ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො ආයස්මතො ආනන්දස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා ආයස්මන්තං ආනන්දං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

363. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො අචිරපක්කන්තස්ස රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා ආනන්දො යාවතකො අහොසි රඤ්ඤා පසෙනදිනා කොසලෙන සද්ධිං කථාසල්ලාපො තං සබ්බං භගවතො ආරොචෙසි. තඤ්ච බාහිතිකං භගවතො පාදාසි. අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – “ලාභා, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස, සුලද්ධලාභා, භික්ඛවෙ, රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස; යං රාජා පසෙනදි කොසලො ලභති ආනන්දං දස්සනාය, ලභති පයිරුපාසනායා”ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

බාහිතිකසුත්තං නිට්ඨිතං අට්ඨමං.

9. ධම්මචෙතියසුත්තං

364. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සක්කෙසු විහරති මෙදාළුපං [මෙතළූපං (සී.), මෙදළුම්පං (පී.)] නාම සක්‍යානං නිගමො. තෙන ඛො පන සමයෙන රාජා පසෙනදි කොසලො නගරකං අනුප්පත්තො හොති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො දීඝං කාරායනං ආමන්තෙසි – ‘‘යොජෙහි, සම්ම කාරායන, භද්‍රානි භද්‍රානි යානානි, උය්‍යානභූමිං ගච්ඡාම සුභූමිං දස්සනායා’’ති [සුභූමිදස්සනායාති (දී. නි. 2.43)]. ‘‘එවං, දෙවා’’ති ඛො දීඝො කාරායනො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස පටිස්සුත්වා භද්‍රානි භද්‍රානි යානානි යොජාපෙත්වා රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස පටිවෙදෙසි – ‘‘යුත්තානි ඛො තෙ, දෙව, භද්‍රානි භද්‍රානි යානානි. යස්සදානි කාලං මඤ්ඤසී’’ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භද්‍රං යානං අභිරුහිත්වා භද්‍රෙහි භද්‍රෙහි යානෙහි නගරකම්හා නිය්‍යාසි මහච්චා රාජානුභාවෙන. යෙන ආරාමො තෙන පායාසි. යාවතිකා යානස්ස භූමි යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව ආරාමං පාවිසි. අද්දසා ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො ආරාමෙ ජඞ්ඝාවිහාරං අනුචඞ්කමමානො අනුවිචරමානො රුක්ඛමූලානි පාසාදිකානි පසාදනීයානි අප්පසද්දානි අප්පනිග්ඝොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහස්සෙය්‍යකානි [මනුස්සරාහසෙය්‍යකානි (සී. පී.)] පටිසල්ලානසාරුප්පානි. දිස්වාන භගවන්තංයෙව ආරබ්භ සති උදපාදි – ‘‘ඉමානි ඛො තානි රුක්ඛමූලානි පාසාදිකානි පසාදනීයානි අප්පසද්දානි අප්පනිග්ඝොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහස්සෙය්‍යකානි පටිසල්ලානසාරුප්පානි, යත්ථ සුදං මයං තං භගවන්තං පයිරුපාසාම අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධ’’න්ති.

365. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො දීඝං කාරායනං ආමන්තෙසි – ‘‘ඉමානි ඛො, සම්ම කාරායන, තානි රුක්ඛමූලානි පාසාදිකානි පසාදනීයානි අප්පසද්දානි අප්පනිග්ඝොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහස්සෙය්‍යකානි පටිසල්ලානසාරුප්පානි, යත්ථ සුදං මයං තං භගවන්තං පයිරුපාසාම අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං. කහං නු ඛො, සම්ම කාරායන, එතරහි සො භගවා විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො’’ති? ‘‘අත්ථි, මහාරාජ, මෙදාළුපං නාම සක්‍යානං නිගමො. තත්ථ සො භගවා එතරහි විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො’’ති. ‘‘කීවදූරෙ [කීවදූරො (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] පන, සම්ම කාරායන , නගරකම්හා මෙදාළුපං නාම සක්‍යානං නිගමො හොතී’’ති? ‘‘න දූරෙ, මහාරාජ; තීණි යොජනානි; සක්කා දිවසාවසෙසෙන ගන්තු’’න්ති. ‘‘තෙන හි, සම්ම කාරායන, යොජෙහි භද්‍රානි භද්‍රානි යානානි, ගමිස්සාම මයං තං භගවන්තං දස්සනාය අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධ’’න්ති. ‘‘එවං, දෙවා’’ති ඛො දීඝො කාරායනො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස පටිස්සුත්වා භද්‍රානි භද්‍රානි යානානි යොජාපෙත්වා රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස පටිවෙදෙසි – ‘‘යුත්තානි ඛො තෙ, දෙව, භද්‍රානි භද්‍රානි යානානි. යස්සදානි කාලං මඤ්ඤසී’’ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භද්‍රං යානං අභිරුහිත්වා භද්‍රෙහි භද්‍රෙහි යානෙහි නගරකම්හා යෙන මෙදාළුපං නාම සක්‍යානං නිගමො තෙන පායාසි. තෙනෙව දිවසාවසෙසෙන මෙදාළුපං නාම සක්‍යානං නිගමං සම්පාපුණි. යෙන ආරාමො තෙන පායාසි. යාවතිකා යානස්ස භූමි යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකොව ආරාමං පාවිසි.

366. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා භික්ඛූ අබ්භොකාසෙ චඞ්කමන්ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙන තෙ භික්ඛූ තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා තෙ භික්ඛූ එතදවොච – ‘‘කහං නු ඛො, භන්තෙ, එතරහි සො භගවා විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො? දස්සනකාමා හි මයං තං භගවන්තං අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධ’’න්ති. ‘‘එසො, මහාරාජ, විහාරො සංවුතද්වාරො. තෙන අප්පසද්දො උපසඞ්කමිත්වා අතරමානො ආළින්දං පවිසිත්වා උක්කාසිත්වා අග්ගළං ආකොටෙහි. විවරිස්සති භගවා තෙ ද්වාර’’න්ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො තත්ථෙව ඛග්ගඤ්ච උණ්හීසඤ්ච දීඝස්ස කාරායනස්ස පාදාසි. අථ ඛො දීඝස්ස කාරායනස්ස එතදහොසි – ‘‘රහායති ඛො දානි රාජා [මහාරාජා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], ඉධෙව [තෙනිධෙව (සී.)] දානි මයා ඨාතබ්බ’’න්ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො යෙන සො විහාරො සංවුතද්වාරො තෙන අප්පසද්දො උපසඞ්කමිත්වා අතරමානො ආළින්දං පවිසිත්වා උක්කාසිත්වා අග්ගළං ආකොටෙසි. විවරි භගවා ද්වාරං. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො විහාරං පවිසිත්වා භගවතො පාදෙසු සිරසා නිපතිත්වා භගවතො පාදානි මුඛෙන ච පරිචුම්බති, පාණීහි ච පරිසම්බාහති, නාමඤ්ච සාවෙති – ‘‘රාජාහං, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො; රාජාහං, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො’’ති.

367. ‘‘කිං පන ත්වං, මහාරාජ, අත්ථවසං සම්පස්සමානො ඉමස්මිං සරීරෙ එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරොසි, මිත්තූපහාරං [චිත්තූපහාරං (සී.)] උපදංසෙසී’’ති? ‘‘අත්ථි ඛො මෙ, භන්තෙ, භගවති ධම්මන්වයො – ‘හොති සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති. ඉධාහං, භන්තෙ, පස්සාමි එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණෙ පරියන්තකතං බ්‍රහ්මචරියං චරන්තෙ දසපි වස්සානි, වීසම්පි වස්සානි, තිංසම්පි වස්සානි, චත්තාරීසම්පි වස්සානි. තෙ අපරෙන සමයෙන සුන්හාතා සුවිලිත්තා කප්පිතකෙසමස්සූ පඤ්චහි කාමගුණෙහි සමප්පිතා සමඞ්ගීභූතා පරිචාරෙන්ති. ඉධ පනාහං, භන්තෙ, භික්ඛූ පස්සාමි යාවජීවං ආපාණකොටිකං පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං චරන්තෙ. න ඛො පනාහං, භන්තෙ, ඉතො බහිද්ධා අඤ්ඤං එවං පරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං සමනුපස්සාමි. අයම්පි ඛො මෙ, භන්තෙ, භගවති ධම්මන්වයො හොති – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’’ති.

368. ‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, රාජානොපි රාජූහි විවදන්ති, ඛත්තියාපි ඛත්තියෙහි විවදන්ති, බ්‍රාහ්මණාපි බ්‍රාහ්මණෙහි විවදන්ති, ගහපතයොපි ගහපතීහි විවදන්ති, මාතාපි පුත්තෙන විවදති, පුත්තොපි මාතරා විවදති, පිතාපි පුත්තෙන විවදති, පුත්තොපි පිතරා විවදති, භාතාපි භගිනියා විවදති , භගිනීපි භාතරා විවදති, සහායොපි සහායෙන විවදති. ඉධ පනාහං, භන්තෙ, භික්ඛූ පස්සාමි සමග්ගෙ සම්මොදමානෙ අවිවදමානෙ ඛීරොදකීභූතෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං පියචක්ඛූහි සම්පස්සන්තෙ විහරන්තෙ. න ඛො පනාහං, භන්තෙ, ඉතො බහිද්ධා අඤ්ඤං එවං සමග්ගං පරිසං සමනුපස්සාමි. අයම්පි

ඛො මෙ, භන්තෙ, භගවති ධම්මන්වයො හොති – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

369. ‘‘පුන චපරාහං, භන්තෙ, ආරාමෙන ආරාමං, උය්‍යානෙන උය්‍යානං අනුචඞ්කමාමි අනුවිචරාමි. සොහං තත්ථ පස්සාමි එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණෙ කිසෙ ලූඛෙ දුබ්බණ්ණෙ උප්පණ්ඩුප්පණ්ඩුකජාතෙ ධමනිසන්ථතගත්තෙ, න විය මඤ්ඤෙ චක්ඛුං බන්ධන්තෙ ජනස්ස දස්සනාය. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘අද්ධා ඉමෙ ආයස්මන්තො අනභිරතා වා බ්‍රහ්මචරියං චරන්ති, අත්ථි වා තෙසං කිඤ්චි පාපං කම්මං කතං පටිච්ඡන්නං; තථා හි ඉමෙ ආයස්මන්තො කිසා ලූඛා දුබ්බණ්ණා උප්පණ්ඩුප්පණ්ඩුකජාතා ධමනිසන්ථතගත්තා, න විය මඤ්ඤෙ චක්ඛුං බන්ධන්ති ජනස්ස දස්සනායා’ති. ත්‍යාහං උපසඞ්කමිත්වා එවං වදාමි – ‘කිං නු ඛො තුම්හෙ ආයස්මන්තො කිසා ලූඛා දුබ්බණ්ණා උප්පණ්ඩුප්පණ්ඩුකජාතා ධමනිසන්ථතගත්තා, න විය මඤ්ඤෙ චක්ඛුං බන්ධථ ජනස්ස දස්සනායා’ති? තෙ එවමාහංසු – ‘බන්ධුකරොගො නො [පණ්ඩුකරොගිනො (ක.)], මහාරාජා’ති. ඉධ පනාහං, භන්තෙ, භික්ඛූ පස්සාමි හට්ඨපහට්ඨෙ උදග්ගුදග්ගෙ අභිරතරූපෙ පීණින්ද්‍රියෙ [පීණිතින්ද්‍රියෙ (සී. පී.)] අප්පොස්සුක්කෙ පන්නලොමෙ පරදත්තවුත්තෙ මිගභූතෙන චෙතසා විහරන්තෙ. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘අද්ධා ඉමෙ ආයස්මන්තො තස්ස භගවතො සාසනෙ උළාරං පුබ්බෙනාපරං විසෙසං ජානන්ති; තථා හි ඉමෙ ආයස්මන්තො හට්ඨපහට්ඨා උදග්ගුදග්ගා අභිරතරූපා පීණින්ද්‍රියා අප්පොස්සුක්කා පන්නලොමා පරදත්තවුත්තා මිගභූතෙන චෙතසා විහරන්තී’ති. අයම්පි ඛො මෙ, භන්තෙ, භගවති ධම්මන්වයො හොති – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

370. ‘‘පුන චපරාහං, භන්තෙ, රාජා ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො; පහොමි ඝාතෙතායං වා ඝාතෙතුං, ජාපෙතායං වා ජාපෙතුං, පබ්බාජෙතායං වා පබ්බාජෙතුං . තස්ස මය්හං, භන්තෙ, අඩ්ඩකරණෙ නිසින්නස්ස අන්තරන්තරා කථං ඔපාතෙන්ති. සොහං න ලභාමි – ‘මා මෙ භොන්තො අඩ්ඩකරණෙ නිසින්නස්ස අන්තරන්තරා කථං ඔපාතෙථ [ඔපාතෙන්තු (සී.) උපරිසෙලසුත්තෙ පන ‘‘ඔපාතෙථා’’තියෙව දිස්සති], කථාපරියොසානං මෙ භොන්තො ආගමෙන්තූ’ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, අන්තරන්තරා කථං ඔපාතෙන්ති. ඉධ පනාහං, භන්තෙ, භික්ඛූ පස්සාමි; යස්මිං සමයෙ භගවා අනෙකසතාය පරිසාය ධම්මං දෙසෙති, නෙව තස්මිං සමයෙ භගවතො සාවකානං ඛිපිතසද්දො වා හොති උක්කාසිතසද්දො වා. භූතපුබ්බං, භන්තෙ, භගවා අනෙකසතාය පරිසාය ධම්මං දෙසෙති. තත්‍රඤ්ඤතරො භගවතො සාවකො උක්කාසි. තමෙනං අඤ්ඤතරො සබ්‍රහ්මචාරී ජණ්ණුකෙන ඝට්ටෙසි – ‘අප්පසද්දො ආයස්මා හොතු, මායස්මා සද්දමකාසි; සත්ථා නො භගවා ධම්මං දෙසෙතී’ති. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො! අදණ්ඩෙන වත කිර, භො, අසත්ථෙන එවං සුවිනීතා පරිසා භවිස්සතී’ති! න ඛො පනාහං, භන්තෙ, ඉතො බහිද්ධා අඤ්ඤං එවං සුවිනීතං පරිසං සමනුපස්සාමි. අයම්පි ඛො මෙ, භන්තෙ, භගවති ධම්මන්වයො හොති – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

371. ‘‘පුන චපරාහං, භන්තෙ, පස්සාමි ඉධෙකච්චෙ ඛත්තියපණ්ඩිතෙ නිපුණෙ කතපරප්පවාදෙ වාලවෙධිරූපෙ. තෙ භින්දන්තා [වොභින්දන්තා (සී.)] මඤ්ඤෙ චරන්ති පඤ්ඤාගතෙන දිට්ඨිගතානි. තෙ සුණන්ති – ‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අමුකං නාම ගාමං වා නිගමං වා ඔසරිස්සතී’ති. තෙ පඤ්හං අභිසඞ්ඛරොන්ති – ‘ඉමං මයං පඤ්හං සමණං ගොතමං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡිස්සාම. එවං චෙ නො පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරිස්සති, එවමස්ස මයං වාදං ආරොපෙස්සාම; එවං චෙපි නො පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරිස්සති, එවම්පිස්ස මයං වාදං ආරොපෙස්සාමා’ති. තෙ සුණන්ති – ‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අමුකං නාම ගාමං වා නිගමං වා ඔසටො’ති. තෙ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමන්ති. තෙ භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති . තෙ භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතා සමාදපිතා සමුත්තෙජිතා සම්පහංසිතා න චෙව භගවන්තං පඤ්හං පුච්ඡන්ති, කුතො වාදං ආරොපෙස්සන්ති? අඤ්ඤදත්ථු භගවතො සාවකා සම්පජ්ජන්ති. අයම්පි ඛො මෙ, භන්තෙ, භගවති ධම්මන්වයො හොති – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

372. ‘‘පුන චපරාහං, භන්තෙ, පස්සාමි ඉධෙකච්චෙ බ්‍රාහ්මණපණ්ඩිතෙ…පෙ…. ගහපතිපණ්ඩිතෙ…පෙ…. සමණපණ්ඩිතෙ නිපුණෙ කතපරප්පවාදෙ වාලවෙධිරූපෙ. තෙ භින්දන්තා මඤ්ඤෙ චරන්ති පඤ්ඤාගතෙන දිට්ඨිගතානි. තෙ සුණන්ති – ‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අමුකං නාම ගාමං වා නිගමං වා ඔසරිස්සතී’ති. තෙ පඤ්හං අභිසඞ්ඛරොන්ති – ‘ඉමං මයං පඤ්හං සමණං ගොතමං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡිස්සාම. එවං චෙ නො පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරිස්සති, එවමස්ස මයං වාදං ආරොපෙස්සාම; එවං චෙපි නො පුට්ඨො එවං බ්‍යාකරිස්සති, එවම්පිස්ස මයං වාදං ආරොපෙස්සාමා’ති. තෙ සුණන්ති – ‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අමුකං නාම ගාමං වා නිගමං වා ඔසටො’ති. තෙ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමන්ති. තෙ භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. තෙ භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතා සමාදපිතා සමුත්තෙජිතා සම්පහංසිතා න චෙව භගවන්තං පඤ්හං පුච්ඡන්ති, කුතො වාදං ආරොපෙස්සන්ති? අඤ්ඤදත්ථු භගවන්තංයෙව ඔකාසං යාචන්ති අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජ්ජාය. තෙ භගවා පබ්බාජෙති. තෙ තථාපබ්බජිතා සමානා එකා වූපකට්ඨා අප්පමත්තා ආතාපිනො පහිතත්තා විහරන්තා නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරන්ති. තෙ එවමාහංසු – ‘මනං වත, භො, අනස්සාම; මනං වත, භො, පනස්සාම’. මයඤ්හි පුබ්බෙ අස්සමණාව සමානා සමණාම්හාති පටිජානිම්හා, අබ්‍රාහ්මණාව සමානා බ්‍රාහ්මණාම්හාති පටිජානිම්හා, අනරහන්තොව සමානා අරහන්තාම්හාති පටිජානිම්හා. ‘ඉදානි ඛොම්හ සමණා, ඉදානි ඛොම්හ බ්‍රාහ්මණා, ඉදානි ඛොම්හ අරහන්තො’ති. අයම්පි ඛො මෙ, භන්තෙ, භගවති

ධම්මන්වයො හොති – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

373. ‘‘පුන චපරාහං, භන්තෙ, ඉමෙ ඉසිදත්තපුරාණා ථපතයො මමභත්තා මමයානා, අහං නෙසං ජීවිකාය [ජීවිතස්ස (සී.), ජීවිකං (සී. අට්ඨ.), ජීවිතං (ස්‍යා. කං. පී. ක.)] දාතා, යසස්ස ආහත්තා; අථ ච පන නො තථා මයි නිපච්චකාරං කරොන්ති යථා භගවති. භූතපුබ්බාහං, භන්තෙ, සෙනං අබ්භුය්‍යාතො සමානො ඉමෙ ච ඉසිදත්තපුරාණා ථපතයො වීමංසමානො අඤ්ඤතරස්මිං සම්බාධෙ ආවසථෙ වාසං උපගච්ඡිං. අථ ඛො, භන්තෙ, ඉමෙ ඉසිදත්තපුරාණා ථපතයො බහුදෙව රත්තිං ධම්මියා කථාය වීතිනාමෙත්වා, යතො අහොසි භගවා [අස්සොසුං ඛො භගවන්තං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] තතො සීසං කත්වා මං පාදතො කරිත්වා නිපජ්ජිංසු. තස්ස මය්හං, භන්තෙ, එතදහොසි – ‘අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො! ඉමෙ ඉසිදත්තපුරාණා ථපතයො මමභත්තා මමයානා, අහං නෙසං ජීවිකාය දාතා, යසස්ස ආහත්තා; අථ ච පන නො තථා මයි නිපච්චකාරං කරොන්ති යථා භගවති. අද්ධා ඉමෙ ආයස්මන්තො තස්ස භගවතො සාසනෙ උළාරං පුබ්බෙනාපරං විසෙසං ජානන්තී’ති. අයම්පි ඛො මෙ, භන්තෙ, භගවති ධම්මන්වයො හොති – ‘සම්මාසම්බුද්ධො භගවා, ස්වාක්ඛාතො භගවතා ධම්මො, සුප්පටිපන්නො භගවතො සාවකසඞ්ඝො’ති.

374. ‘‘පුන චපරං, භන්තෙ, භගවාපි ඛත්තියො, අහම්පි ඛත්තියො; භගවාපි කොසලකො, අහම්පි කොසලකො; භගවාපි ආසීතිකො, අහම්පි ආසීතිකො. යම්පි, භන්තෙ, භගවාපි ඛත්තියො අහම්පි ඛත්තියො, භගවාපි කොසලකො අහම්පි කොසලකො, භගවාපි ආසීතිකො අහම්පි ආසීතිකො; ඉමිනාවාරහාමෙවාහං [ඉමිනාපාහං (ක.)], භන්තෙ, භගවති පරමනිපච්චකාරං කාතුං, මිත්තූපහාරං උපදංසෙතුං. හන්ද, ච දානි මයං, භන්තෙ, ගච්ඡාම; බහුකිච්චා මයං බහුකරණීයා’’ති. ‘‘යස්සදානි ත්වං, මහාරාජ, කාලං මඤ්ඤසී’’ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි. අථ ඛො භගවා අචිරපක්කන්තස්ස රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘එසො, භික්ඛවෙ, රාජා පසෙනදි කොසලො ධම්මචෙතියානි භාසිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කන්තො. උග්ගණ්හථ, භික්ඛවෙ, ධම්මචෙතියානි; පරියාපුණාථ, භික්ඛවෙ , ධම්මචෙතියානි; ධාරෙථ, භික්ඛවෙ, ධම්මචෙතියානි. අත්ථසංහිතානි, භික්ඛවෙ, ධම්මචෙතියානි ආදිබ්‍රහ්මචරියකානී’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

ධම්මචෙතියසුත්තං නිට්ඨිතං නවමං.

10. කණ්ණකත්ථලසුත්තං

375. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා උරුඤ්ඤායං [උජුඤ්ඤායං (සී. පී.), උදඤ්ඤායං (ස්‍යා. කං.)] විහරති කණ්ණකත්ථලෙ මිගදායෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන රාජා පසෙනදි කොසලො උරුඤ්ඤං අනුප්පත්තො හොති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, අම්භො පුරිස, යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා මම වචනෙන භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දාහි, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡ – ‘රාජා, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡතී’ති. එවඤ්ච වදෙහි – ‘අජ්ජ කිර, භන්තෙ, රාජා පසෙනදි කොසලො පච්ඡාභත්තං භුත්තපාතරාසො භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී’’’ති. ‘‘එවං, දෙවා’’ති ඛො සො පුරිසො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො පුරිසො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘රාජා, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡති; එවඤ්ච වදෙති – ‘අජ්ජ කිර භන්තෙ, රාජා පසෙනදි කොසලො පච්ඡාභත්තං භුත්තපාතරාසො භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී’’’ති. අස්සොසුං ඛො සොමා ච භගිනී සකුලා ච භගිනී – ‘‘අජ්ජ කිර රාජා පසෙනදි කොසලො පච්ඡාභත්තං භුත්තපාතරාසො භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී’’ති. අථ ඛො සොමා ච භගිනී සකුලා ච භගිනී රාජානං පසෙනදිං කොසලං භත්තාභිහාරෙ උපසඞ්කමිත්වා එතදවොචුං – ‘‘තෙන හි, මහාරාජ, අම්හාකම්පි වචනෙන භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දාහි, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡ – ‘සොමා ච, භන්තෙ, භගිනී සකුලා ච භගිනී භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡතී’’’ති.

376. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො පච්ඡාභත්තං භුත්තපාතරාසො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සොමා ච, භන්තෙ, භගිනී සකුලා ච භගිනී භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති [වන්දන්ති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡතී’’ති [පුච්ඡන්තීති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. ‘‘කිං පන, මහාරාජ, සොමා ච භගිනී සකුලා ච භගිනී අඤ්ඤං දූතං නාලත්ථු’’න්ති? ‘‘අස්සොසුං ඛො, භන්තෙ, සොමා ච භගිනී සකුලා ච භගිනී – ‘අජ්ජ කිර රාජා පසෙනදි කොසලො පච්ඡාභත්තං භුත්තපාතරාසො භගවන්තං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී’ති. අථ ඛො, භන්තෙ, සොමා ච භගිනී සකුලා ච භගිනී මං භත්තාභිහාරෙ උපසඞ්කමිත්වා එතදවොචුං – ‘තෙන හි, මහාරාජ, අම්හාකම්පි වචනෙන භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දාහි, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡ – සොමා ච භගිනී සකුලා ච භගිනී භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දති, අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡතී’’’ති. ‘‘සුඛිනියො හොන්තු තා, මහාරාජ, සොමා ච භගිනී සකුලා ච භගිනී’’ති.

377. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සුතං මෙතං, භන්තෙ, සමණො ගොතමො එවමාහ – ‘නත්ථි සො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා යො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී අපරිසෙසං ඤාණදස්සනං පටිජානිස්සති, නෙතං ඨානං විජ්ජතී’ති. යෙ තෙ, භන්තෙ, එවමාහංසු – ‘සමණො ගොතමො එවමාහ – නත්ථි සො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා යො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී අපරිසෙසං ඤාණදස්සනං පටිජානිස්සති, නෙතං ඨානං විජ්ජතී’ති; කච්චි තෙ, භන්තෙ, භගවතො වුත්තවාදිනො, න ච භගවන්තං අභූතෙන අබ්භාචික්ඛන්ති, ධම්මස්ස චානුධම්මං බ්‍යාකරොන්ති, න ච කොචි සහධම්මිකො වාදානුවාදො ගාරය්හං ඨානං ආගච්ඡතී’’ති? ‘‘යෙ තෙ, මහාරාජ, එවමාහංසු – ‘සමණො ගොතමො එවමාහ – නත්ථි සො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා යො සබ්බඤ්ඤූ සබ්බදස්සාවී අපරිසෙසං ඤාණදස්සනං පටිජානිස්සති, නෙතං ඨානං විජ්ජතී’ති; න මෙ තෙ වුත්තවාදිනො, අබ්භාචික්ඛන්ති ච පන මං තෙ අසතා අභූතෙනා’’ති.

378. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො විටටූභං සෙනාපතිං ආමන්තෙසි – ‘‘කො නු ඛො, සෙනාපති, ඉමං කථාවත්ථුං රාජන්තෙපුරෙ අබ්භුදාහාසී’’ති? ‘‘සඤ්ජයො, මහාරාජ, බ්‍රාහ්මණො ආකාසගොත්තො’’ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං , අම්භො පුරිස, මම වචනෙන සඤ්ජයං බ්‍රාහ්මණං ආකාසගොත්තං ආමන්තෙහි – ‘රාජා තං, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො ආමන්තෙතී’’’ති. ‘‘එවං, දෙවා’’ති ඛො සො පුරිසො රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස පටිස්සුත්වා යෙන සඤ්ජයො බ්‍රාහ්මණො ආකාසගොත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා සඤ්ජයං බ්‍රාහ්මණං ආකාසගොත්තං එතදවොච – ‘‘රාජා තං, භන්තෙ, පසෙනදි කොසලො ආමන්තෙතී’’ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සියා නු ඛො, භන්තෙ, භගවතා අඤ්ඤදෙව කිඤ්චි සන්ධාය භාසිතං, තඤ්ච ජනො අඤ්ඤථාපි පච්චාගච්ඡෙය්‍යා [පච්චාගච්ඡෙය්‍යාති, අභිජානාමි මහාරාජ වාචං භාසිතාති (සී.)]. යථා කථං පන, භන්තෙ, භගවා අභිජානාති වාචං භාසිතා’’ති? ‘‘එවං ඛො අහං, මහාරාජ, අභිජානාමි වාචං භාසිතා – ‘නත්ථි සො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා යො සකිදෙව සබ්බං ඤස්සති, සබ්බං දක්ඛිති, නෙතං ඨානං විජ්ජතී’’’ති. ‘‘හෙතුරූපං, භන්තෙ, භගවා ආහ; සහෙතුරූපං, භන්තෙ, භගවා ආහ – ‘නත්ථි සො සමණො වා බ්‍රාහ්මණො වා යො සකිදෙව සබ්බං ඤස්සති, සබ්බං දක්ඛිති, නෙතං ඨානං විජ්ජතී’’’ති. ‘‘චත්තාරොමෙ, භන්තෙ, වණ්ණා – ඛත්තියා, බ්‍රාහ්මණා, වෙස්සා, සුද්දා. ඉමෙසං නු ඛො, භන්තෙ, චතුන්නං වණ්ණානං සියා විසෙසො සියා නානාකරණ’’න්ති? ‘‘චත්තාරොමෙ, මහාරාජ, වණ්ණා – ඛත්තියා, බ්‍රාහ්මණා, වෙස්සා, සුද්දා. ඉමෙසං ඛො, මහාරාජ, චතුන්නං වණ්ණානං ද්වෙ වණ්ණා අග්ගමක්ඛායන්ති – ඛත්තියා ච බ්‍රාහ්මණා ච – යදිදං අභිවාදනපච්චුට්ඨානඅඤ්ජලිකම්මසාමීචිකම්මානී’’ති [සාමිචිකම්මානන්ති (සී.)]. ‘‘නාහං, භන්තෙ, භගවන්තං දිට්ඨධම්මිකං පුච්ඡාමි; සම්පරායිකාහං, භන්තෙ, භගවන්තං පුච්ඡාමි. චත්තාරොමෙ, භන්තෙ, වණ්ණා – ඛත්තියා, බ්‍රාහ්මණා, වෙස්සා, සුද්දා. ඉමෙසං නු ඛො, භන්තෙ, චතුන්නං වණ්ණානං සියා විසෙසො සියා නානාකරණ’’න්ති?

379. ‘‘පඤ්චිමානි, මහාරාජ, පධානියඞ්ගානි. කතමානි පඤ්ච? ඉධ, මහාරාජ, භික්ඛු සද්ධො හොති, සද්දහති තථාගතස්ස බොධිං – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති; අප්පාබාධො හොති අප්පාතඞ්කො සමවෙපාකිනියා ගහණියා සමන්නාගතො නාතිසීතාය නාච්චුණ්හාය මජ්ඣිමාය පධානක්ඛමාය; අසඨො හොති අමායාවී යථාභූතං අත්තානං ආවිකත්තා සත්ථරි වා විඤ්ඤූසු වා සබ්‍රහ්මචාරීසු; ආරද්ධවීරියො විහරති අකුසලානං ධම්මානං පහානාය, කුසලානං ධම්මානං උපසම්පදාය, ථාමවා දළ්හපරක්කමො අනික්ඛිත්තධුරො කුසලෙසු ධම්මෙසු; පඤ්ඤවා හොති උදයත්ථගාමිනියා පඤ්ඤාය සමන්නාගතො අරියාය නිබ්බෙධිකාය සම්මාදුක්ඛක්ඛයගාමිනියා – ඉමානි ඛො, මහාරාජ, පඤ්ච පධානියඞ්ගානි. චත්තාරොමෙ, මහාරාජ, වණ්ණා – ඛත්තියා, බ්‍රාහ්මණා, වෙස්සා, සුද්දා. තෙ චස්සු ඉමෙහි පඤ්චහි පධානියඞ්ගෙහි සමන්නාගතා ; එත්ථ පන නෙසං අස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායා’’ති. ‘‘චත්තාරොමෙ, භන්තෙ, වණ්ණා – ඛත්තියා, බ්‍රාහ්මණා, වෙස්සා, සුද්දා . තෙ චස්සු ඉමෙහි පඤ්චහි පධානියඞ්ගෙහි සමන්නාගතා; එත්ථ පන නෙසං, භන්තෙ, සියා විසෙසො සියා නානාකරණ’’න්ති? ‘‘එත්ථ ඛො නෙසාහං, මහාරාජ, පධානවෙමත්තතං වදාමි. සෙය්‍යථාපිස්සු, මහාරාජ, ද්වෙ හත්ථිදම්මා වා අස්සදම්මා වා ගොදම්මා වා සුදන්තා සුවිනීතා, ද්වෙ හත්ථිදම්මා වා අස්සදම්මා වා ගොදම්මා වා අදන්තා අවිනීතා. තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, යෙ තෙ ද්වෙ හත්ථිදම්මා වා අස්සදම්මා වා ගොදම්මා වා සුදන්තා සුවිනීතා, අපි නු තෙ දන්තාව දන්තකාරණං ගච්ඡෙය්‍යුං, දන්තාව දන්තභූමිං සම්පාපුණෙය්‍යු’’න්ති? ‘‘එවං, භන්තෙ’’. ‘‘යෙ පන තෙ ද්වෙ හත්ථිදම්මා වා අස්සදම්මා වා ගොදම්මා වා අදන්තා අවිනීතා, අපි නු තෙ අදන්තාව දන්තකාරණං ගච්ඡෙය්‍යුං, අදන්තාව දන්තභූමිං සම්පාපුණෙය්‍යුං, සෙය්‍යථාපි තෙ ද්වෙ හත්ථිදම්මා වා අස්සදම්මා වා ගොදම්මා වා සුදන්තා සුවිනීතා’’ති? ‘‘නො හෙතං, භන්තෙ’’. ‘‘එවමෙව ඛො, මහාරාජ, යං තං සද්ධෙන පත්තබ්බං අප්පාබාධෙන අසඨෙන අමායාවිනා ආරද්ධවීරියෙන පඤ්ඤවතා තං වත [තං තථා සො (ක.)] අස්සද්ධො බහ්වාබාධො සඨො මායාවී කුසීතො දුප්පඤ්ඤො පාපුණිස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජතී’’ති.

380. ‘‘හෙතුරූපං, භන්තෙ, භගවා ආහ; සහෙතුරූපං, භන්තෙ, භගවා ආහ. චත්තාරොමෙ, භන්තෙ, වණ්ණා – ඛත්තියා, බ්‍රාහ්මණා, වෙස්සා , සුද්දා. තෙ චස්සු ඉමෙහි පඤ්චහි පධානියඞ්ගෙහි සමන්නාගතා තෙ චස්සු සම්මප්පධානා; එත්ථ පන නෙසං, භන්තෙ, සියා විසෙසො සියා නානාකරණ’’න්ති? ‘‘එත්ථ ඛො [එත්ථ ඛො පන (සී.)] නෙසාහං, මහාරාජ, න කිඤ්චි නානාකරණං වදාමි – යදිදං විමුත්තියා විමුත්තිං. සෙය්‍යථාපි, මහාරාජ, පුරිසො සුක්ඛං සාකකට්ඨං ආදාය අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙය්‍ය, තෙජො පාතුකරෙය්‍ය ; අථාපරො පුරිසො සුක්ඛං සාලකට්ඨං ආදාය අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙය්‍ය, තෙජො පාතුකරෙය්‍ය; අථාපරො පුරිසො සුක්ඛං අම්බකට්ඨං ආදාය අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙය්‍ය, තෙජො පාතුකරෙය්‍ය; අථාපරො පුරිසො සුක්ඛං උදුම්බරකට්ඨං ආදාය අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙය්‍ය, තෙජො පාතුකරෙය්‍ය. තං කිං මඤ්ඤසි, මහාරාජ, සියා නු ඛො තෙසං අග්ගීනං නානාදාරුතො අභිනිබ්බත්තානං කිඤ්චි

නානාකරණං අච්චියා වා අච්චිං, වණ්ණෙන වා වණ්ණං, ආභාය වා ආභ''න්ති? ''නො හෙතං, භන්තෙ''. ''එවමෙව ඛො, මහාරාජ, යං තං තෙජං වීරියා නිම්මථිතං පධානාභිනිබ්බත්තං [විරියං නිප්ඵරති, තං පච්ඡාභිනිබ්බත්තං (සී.)], නාහං තත්ථ කිඤ්චි නානාකරණං වදාමි – යදිදං විමුත්තියා විමුත්ති''න්ති. ''හෙතුරූපං, භන්තෙ, භගවා ආහ; සහෙතුරූපං, භන්තෙ, භගවා ආහ. කිං පන, භන්තෙ, අත්ථි දෙවා''ති? ''කිං පන ත්වං, මහාරාජ, එවං වදෙසි – 'කිං පන, භන්තෙ, අත්ථි දෙවා'''ති? ''යදි වා තෙ, භන්තෙ, දෙවා ආගන්තාරො ඉත්ථත්තං යදි වා අනාගන්තාරො ඉත්ථත්තං''? ''යෙ තෙ, මහාරාජ, දෙවා සබ්‍යාබජ්ඣා තෙ දෙවා ආගන්තාරො ඉත්ථත්තං, යෙ තෙ දෙවා අබ්‍යාබජ්ඣා තෙ දෙවා අනාගන්තාරො ඉත්ථත්ත''න්ති.

381. එවං වුත්තෙ, විටටූභො සෙනාපති භගවන්තං එතදවොච – ''යෙ තෙ, භන්තෙ, දෙවා සබ්‍යාබජ්ඣා ආගන්තාරො ඉත්ථත්තං තෙ දෙවා, යෙ තෙ දෙවා අබ්‍යාබජ්ඣා අනාගන්තාරො ඉත්ථත්තං තෙ දෙවෙ තම්හා ඨානා චාවෙස්සන්ති වා පබ්බාජෙස්සන්ති වා''ති?

අථ ඛො ආයස්මතො ආනන්දස්ස එතදහොසි – ''අයං ඛො විටටූභො සෙනාපති රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස පුත්තො; අහං භගවතො පුත්තො. අයං ඛො කාලො යං පුත්තො පුත්තෙන මන්තෙය්‍යා''ති. අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො විටටූභං සෙනාපතිං ආමන්තෙසි – ''තෙන හි, සෙනාපති, තංයෙවෙත්ථ පටිපුච්ඡිස්සාමි; යථා තෙ ඛමෙය්‍ය තථා නං බ්‍යාකරෙය්‍යාසි. තං කිං මඤ්ඤසි, සෙනාපති, යාවතා රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස විජිතං යත්ථ ච රාජා පසෙනදි කොසලො ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං කාරෙති, පහොති තත්ථ රාජා පසෙනදි කොසලො සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා පුඤ්ඤවන්තං වා අපුඤ්ඤවන්තං වා බ්‍රහ්මචරියවන්තං වා අබ්‍රහ්මචරියවන්තං වා තම්හා ඨානා චාවෙතුං වා පබ්බාජෙතුං වා''ති? ''යාවතා, භො, රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස විජිතං යත්ථ ච රාජා පසෙනදි කොසලො ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං කාරෙති, පහොති තත්ථ රාජා පසෙනදි කොසලො සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා පුඤ්ඤවන්තං වා අපුඤ්ඤවන්තං වා බ්‍රහ්මචරියවන්තං වා අබ්‍රහ්මචරියවන්තං වා තම්හා ඨානා චාවෙතුං වා පබ්බාජෙතුං වා''ති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, සෙනාපති, යාවතා රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස අවිජිතං යත්ථ ච රාජා පසෙනදි කොසලො න ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං කාරෙති, තත්ථ පහොති රාජා පසෙනදි කොසලො සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා පුඤ්ඤවන්තං වා අපුඤ්ඤවන්තං වා බ්‍රහ්මචරියවන්තං වා අබ්‍රහ්මචරියවන්තං වා තම්හා ඨානා චාවෙතුං වා පබ්බාජෙතුං වා''ති? ''යාවතා, භො, රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස අවිජිතං යත්ථ ච රාජා පසෙනදි කොසලො න ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං කාරෙති, න තත්ථ පහොති රාජා පසෙනදි කොසලො සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා පුඤ්ඤවන්තං වා අපුඤ්ඤවන්තං වා බ්‍රහ්මචරියවන්තං වා අබ්‍රහ්මචරියවන්තං වා තම්හා ඨානා චාවෙතුං වා පබ්බාජෙතුං වා''ති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, සෙනාපති, සුතා තෙ දෙවා තාවතිංසා''ති? ''එවං, භො. සුතා මෙ දෙවා තාවතිංසා. ඉධාපි භොතා රඤ්ඤා පසෙනදිනා කොසලෙන සුතා දෙවා තාවතිංසා''ති. ''තං කිං මඤ්ඤසි, සෙනාපති, පහොති රාජා පසෙනදි කොසලො දෙවෙ තාවතිංසෙ තම්හා ඨානා චාවෙතුං වා පබ්බාජෙතුං වා''ති? ''දස්සනම්පි, භො, රාජා පසෙනදි කොසලො දෙවෙ තාවතිංසෙ නප්පහොති, කුතො පන තම්හා ඨානා චාවෙස්සති වා පබ්බාජෙස්සති වා''ති? ''එවමෙව ඛො, සෙනාපති, යෙ තෙ දෙවා සබ්‍යාබජ්ඣා ආගන්තාරො ඉත්ථත්තං තෙ දෙවා, යෙ තෙ දෙවා අබ්‍යාබජ්ඣා අනාගන්තාරො ඉත්ථත්තං තෙ දෙවෙ දස්සනායපි නප්පහොන්ති; කුතො පන තම්හා ඨානා චාවෙස්සන්ති වා පබ්බාජෙස්සන්ති වා''ති?

382. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ''කොනාමො අයං, භන්තෙ, භික්ඛූ''ති? ''ආනන්දො නාම, මහාරාජා''ති. ''ආනන්දො වත, භො, ආනන්දරූපො වත, භො! හෙතුරූපං, භන්තෙ , ආයස්මා ආනන්දො ආහ; සහෙතුරූපං, භන්තෙ, ආයස්මා ආනන්දො ආහ. කිං පන, භන්තෙ, අත්ථි බ්‍රහ්මා''ති? ''කිං පන ත්වං, මහාරාජ, එවං වදෙසි – 'කිං පන, භන්තෙ, අත්ථි බ්‍රහ්මා'''ති? ''යදි වා සො, භන්තෙ, බ්‍රහ්මා ආගන්තා ඉත්ථත්තං, යදි වා අනාගන්තා ඉත්ථත්ත''න්ති? ''යො සො, මහාරාජ, බ්‍රහ්මා සබ්‍යාබජ්ඣො සො බ්‍රහ්මා ආගන්තා ඉත්ථත්තං, යො සො බ්‍රහ්මා අබ්‍යාබජ්ඣො සො බ්‍රහ්මා අනාගන්තා ඉත්ථත්ත''න්ති. අථ ඛො අඤ්ඤතරො පුරිසො රාජානං පසෙනදිං කොසලං එතදවොච – ''සඤ්ජයො, මහාරාජ, බ්‍රාහ්මණො ආකාසගොත්තො ආගතො''ති. අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො සඤ්ජයං බ්‍රාහ්මණං ආකාසගොත්තං එතදවොච – ''කො නු ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඉමං කථාවත්ථුං රාජන්තෙපුරෙ අබ්භුදාහාසී''ති? ''විටටූභො, මහාරාජ, සෙනාපතී''ති. විටටූභො සෙනාපති එවමාහ – ''සඤ්ජයො, මහාරාජ, බ්‍රාහ්මණො ආකාසගොත්තො''ති. අථ ඛො අඤ්ඤතරො පුරිසො රාජානං පසෙනදිං කොසලං එතදවොච – ''යානකාලො, මහාරාජා''ති.

අථ ඛො රාජා පසෙනදි කොසලො භගවන්තං එතදවොච – ''සබ්බඤ්ඤුතං මයං, භන්තෙ, භගවන්තං අපුච්ඡිම්හා, සබ්බඤ්ඤුතං භගවා බ්‍යාකාසි; තඤ්ච පනම්හාකං රුච්චති චෙව ඛමති ච, තෙන චම්හා අත්තමනා. චාතුවණ්ණිසුද්ධිං මයං, භන්තෙ, භගවන්තං අපුච්ඡිම්හා, චාතුවණ්ණිසුද්ධිං භගවා බ්‍යාකාසි; තඤ්ච පනම්හාකං රුච්චති චෙව ඛමති ච, තෙන චම්හා අත්තමනා. අධිදෙවෙ මයං, භන්තෙ, භගවන්තං අපුච්ඡිම්හා, අධිදෙවෙ භගවා බ්‍යාකාසි; තඤ්ච පනම්හාකං රුච්චති චෙව ඛමති ච, තෙන චම්හා අත්තමනා. අධිබ්‍රහ්මානං මයං, භන්තෙ, භගවන්තං අපුච්ඡිම්හා, අධිබ්‍රහ්මානං භගවා බ්‍යාකාසි; තඤ්ච පනම්හාකං රුච්චති චෙව ඛමති ච, තෙන චම්හා අත්තමනා. යං යදෙව ච මයං භගවන්තං අපුච්ඡිම්හා තං තදෙව භගවා බ්‍යාකාසි; තඤ්ච පනම්හාකං රුච්චති චෙව ඛමති ච, තෙන චම්හා අත්තමනා. හන්ද, ච දානි මයං, භන්තෙ, ගච්ඡාම; බහුකිච්චා මයං බහුකරණීයා''ති. ''යස්සදානි ත්වං, මහාරාජ, කාලං මඤ්ඤසී''ති. අථ ඛො රාජා

පසෙනදි කොසලො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමීති.

කණ්ණකත්ථලසුත්තං නිට්ඨිතං දසමං.

රාජවග්ගො නිට්ඨිතො චතුත්ථො.

තස්සුද්දානං –

සටිකාරො රට්ඨපාලො, මඝදෙවො මධුරියං;
බොධි අඞ්ගුලිමාලො ච, පියජාතං බාහිතිකං;
ධම්මචෙතියසුත්තඤ්ච, දසමං කණ්ණකත්ථලං.

5. බ්‍රාහ්මණවග්ගො

1. බ්‍රහ්මායුසුත්තං

383. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා විදෙහෙසු චාරිකං චරති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි. තෙන ඛො පන සමයෙන බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො මිථිලායං පටිවසති ජිණ්ණො වුඩ්ඪො මහල්ලකො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො, වීසවස්සසතිකො ජාතියා, තිණ්ණං වෙදානං [බෙදානං (ක.)] පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං, පදකො, වෙය්‍යාකරණො, ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො. අස්සොසි ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො – ''සමණො ඛලු භො, ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො විදෙහෙසු චාරිකං චරති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවාති. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී'''ති.

384. තෙන ඛො පන සමයෙන බ්‍රහ්මායුස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස උත්තරො නාම මාණවො අන්තෙවාසී හොති තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං, පදකො, වෙය්‍යාකරණො, ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො. අථ ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො උත්තරං මාණවං ආමන්තෙසි – ''අයං, තාත උත්තර, සමණො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො විදෙහෙසු චාරිකං චරති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො…පෙ…. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී'ති. එහි ත්වං, තාත උත්තර, යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා සමණං ගොතමං ජානාහි යදි වා තං භවන්තං ගොතමං තථා සන්තංයෙව සද්දො අබ්භුග්ගතො, යදි වා නො තථා; යදි වා සො භවං ගොතමො තාදිසො, යදි වා න තාදිසො. තථා මයං තං භවන්තං ගොතමං වෙදිස්සාමා''ති. ''යථා කථං පනාහං, භො, තං භවන්තං ගොතමං ජානිස්සාමි යදි වා තං භවන්තං ගොතමං තථා සන්තංයෙව සද්දො අබ්භුග්ගතො, යදි වා නො තථා; යදි වා සො භවං ගොතමො තාදිසො, යදි වා න තාදිසො''ති. ''ආගතානි ඛො, තාත උත්තර, අම්හාකං මන්තෙසු ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි, යෙහි සමන්නාගතස්ස මහාපුරිසස්ස ද්වෙයෙව ගතියො භවන්ති අනඤ්ඤා . සචෙ අගාරං අජ්ඣාවසති, රාජා හොති චක්කවත්තී ධම්මිකො ධම්මරාජා චාතුරන්තො විජිතාවී ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො සත්තරතනසමන්නාගතො. තස්සිමානි සත්ත රතනානි භවන්ති, සෙය්‍යථිදං – චක්කරතනං, හත්ථිරතනං, අස්සරතනං, මණිරතනං, ඉත්ථිරතනං, ගහපතිරතනං, පරිණායකරතනමෙව සත්තමං. පරොසහස්සං ඛො පනස්ස පුත්තා භවන්ති සූරා වීරඞ්ගරූපා පරසෙනප්පමද්දනා. සො ඉමං පථවිං සාගරපරියන්තං අදණ්ඩෙන අසත්ථෙන ධම්මෙන [ධම්මෙන සමෙන (ක.)] අභිවිජිය අජ්ඣාවසති. සචෙ ඛො පන අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති, අරහං හොති සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ විවට්ටච්ඡදො. අහං ඛො පන, තාත උත්තර, මන්තානං දාතා; ත්වං මන්තානං පටිග්ගහෙතා''ති.

385. ''එවං, භො''ති ඛො උත්තරො මාණවො බ්‍රහ්මායුස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පටිස්සුත්වා උට්ඨායාසනා බ්‍රහ්මායුං බ්‍රාහ්මණං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා විදෙහෙසු යෙන භගවා තෙන චාරිකං පක්කාමි. අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො උත්තරො මාණවො භගවතො කායෙ ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි සමන්නෙසි. අද්දසා ඛො උත්තරො මාණවො භගවතො කායෙ ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි, යෙභුය්‍යෙන ඨපෙත්වා ද්වෙ. ද්වීසු මහාපුරිසලක්ඛණෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති – කොසොහිතෙ ච වත්ථගුය්හෙ, පහූතජිව්හතාය ච. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ''පස්සති ඛො මෙ අයං උත්තරො මාණවො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි , යෙභුය්‍යෙන ඨපෙත්වා ද්වෙ. ද්වීසු මහාපුරිසලක්ඛණෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති – කොසොහිතෙ ච වත්ථගුය්හෙ, පහූතජිව්හතාය චා''ති. අථ ඛො භගවා තථාරූපං ඉද්ධාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛාසි යථා අද්දස උත්තරො මාණවො භගවතො කොසොහිතං වත්ථගුය්හං. අථ ඛො භගවා ජිව්හං නින්නාමෙත්වා උභොපි කණ්ණසොතානි අනුමසි පටිමසි [පරිමසි (සී. ක.)]; උභොපි නාසිකසොතානි [නාසිකාසොතානි (සී.)] අනුමසි පටිමසි; කෙවලම්පි නලාටමණ්ඩලං ජිව්හාය ඡාදෙසි. අථ ඛො උත්තරස්ස මාණවස්ස එතදහොසි – ''සමන්නාගතො ඛො සමණො ගොතමො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණෙහි. යංනූනාහං සමණං ගොතමං අනුබන්ධෙය්‍යං, ඉරියාපථමස්ස පස්සෙය්‍ය''න්ති. අථ ඛො උත්තරො මාණවො සත්තමාසානි භගවන්තං අනුබන්ධි ඡායාව අනපායිනී [අනුපායිනී (ස්‍යා. කං. ක.)].

386. අථ ඛො උත්තරො මාණවො සත්තන්නං මාසානං අච්චයෙන විදෙහෙසු යෙන මිථිලා තෙන චාරිකං පක්කාමි. අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන මිථිලා යෙන බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා බ්‍රහ්මායුං බ්‍රාහ්මණං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො උත්තරං මාණවං බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො එතදවොච – ''කච්චි, තාත උත්තර, තං භවන්තං ගොතමං තථා සන්තංයෙව සද්දො අබ්භුග්ගතො , නො අඤ්ඤථා?

කච්චි පන සො භවං ගොතමො තාදිසො, නො අඤ්ඤාදිසො’’ති? ‘‘තථා සන්තංයෙව, භො, තං භවන්තං ගොතමං සද්දො අබ්භුග්ගතො, නො අඤ්ඤථා; තාදිසොව [තාදිසොව භො (සී. පී.), තාදිසො ච ඛො (ස්‍යා. කං. ක.)] සො භවං ගොතමො, නො අඤ්ඤාදිසො. සමන්නාගතො ච [සමන්නාගතො ච භො (සබ්බත්ථ)] සො භවං ගොතමො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණෙහි.

‘‘සුප්පතිට්ඨිතපාදො ඛො පන භවං ගොතමො; ඉදම්පි තස්ස භොතො ගොතමස්ස මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති.

‘‘හෙට්ඨා ඛො පන තස්ස භොතො ගොතමස්ස පාදතලෙසු චක්කානි ජාතානි සහස්සාරානි සනෙමිකානි සනාභිකානි සබ්බාකාරපරිපූරානි…

‘‘ආයතපණ්හි ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘දීඝඞ්ගුලි ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘මුදුතලුනහත්ථපාදො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘ජාලහත්ථපාදො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘උස්සඞ්ඛපාදො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘එණිජඞ්ඝො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘ඨිතකො ඛො පන සො භවං ගොතමො අනොනමන්තො උභොහි පාණිතලෙහි ජණ්ණුකානි පරිමසති පරිමජ්ජති…

‘‘කොසොහිතවත්ථගුය්හො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘සුවණ්ණවණ්ණො ඛො පන සො භවං ගොතමො කඤ්චනසන්නිභත්තචො…

‘‘සුඛුමච්ඡවි ඛො පන සො භවං ගොතමො. සුඛුමත්තා ඡවියා රජොජල්ලං කායෙ න උපලිම්පති…

‘‘එකෙකලොමො ඛො පන සො භවං ගොතමො; එකෙකානි ලොමානි ලොමකූපෙසු ජාතානි…

‘‘උද්ධග්ගලොමො ඛො පන සො භවං ගොතමො; උද්ධග්ගානි ලොමානි ජාතානි නීලානි අඤ්ජනවණ්ණානි කුණ්ඩලාවට්ටානි දක්ඛිණාවට්ටකජාතානි…

‘‘බ්‍රහ්මුජුගත්තො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘සත්තුස්සදො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘සීහපුබ්බද්ධකායො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘චිතන්තරංසො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘නිග්‍රොධපරිමණ්ඩලො ඛො පන සො භවං ගොතමො; යාවතක්වස්ස කායො තාවතක්වස්ස බ්‍යාමො, යාවතක්වස්ස බ්‍යාමො තාවතක්වස්ස කායො…

‘‘සමවට්ටක්ඛන්ධො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘රසග්ගසග්ගී ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘සීහහනු ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘චත්තාලීසදන්තො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘සමදන්තො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘අවිරළදන්තො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘සුසුක්කදාඨො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘පහූතජිව්හො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘බ්‍රහ්මස්සරො ඛො පන සො භවං ගොතමො කරවිකභාණී…

‘‘අභිනීලනෙත්තො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘ගොපඛුමො ඛො පන සො භවං ගොතමො…

‘‘උණ්ණා ඛො පනස්ස භොතො ගොතමස්ස භමුකන්තරෙ ජාතා ඔදාතා මුදුතූලසන්නිභා…

‘‘උණ්හීසසීසො ඛො පන සො භවං ගොතමො; ඉදම්පි තස්ස භොතො ගොතමස්ස මහාපුරිසස්ස මහාපුරිසලක්ඛණං භවති.

‘‘ඉමෙහි ඛො, භො, සො භවං ගොතමො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණෙහි සමන්නාගතො.

387. ‘‘ගච්ඡන්තො ඛො පන සො භවං ගොතමො දක්ඛිණෙනෙව පාදෙන පඨමං පක්කමති. සො නාතිදූරෙ පාදං උද්ධරති, නාච්චාසන්නෙ පාදං නික්ඛිපති; සො නාතිසීඝං ගච්ඡති, නාතිසණිකං ගච්ඡති; න ච අද්දුවෙන අද්දුවං සඞ්ඝට්ටෙන්තො ගච්ඡති, න ච ගොප්ඵකෙන ගොප්ඵකං සඞ්ඝට්ටෙන්තො ගච්ඡති. සො ගච්ඡන්තො න සත්ථිං උන්නාමෙති, න සත්ථිං ඔනාමෙති; න සත්ථිං සන්නාමෙති, න සත්ථිං විනාමෙති. ගච්ඡතො ඛො පන තස්ස භොතො ගොතමස්ස අධරකායොව [අඩ්ඪකායොව (ක.), ආරද්ධකායොව (ස්‍යා. කං.)] ඉඤ්ජති, න ච කායබලෙන ගච්ඡති. අපලොකෙන්තො ඛො පන සො භවං ගොතමො සබ්බකායෙනෙව අපලොකෙති; සො න උද්ධං උල්ලොකෙති, න අධො ඔලොකෙති; න ච විපෙක්ඛමානො ගච්ඡති, යුගමත්තඤ්ච පෙක්ඛති; තතො චස්ස උත්තරි අනාවටං ඤාණදස්සනං භවති. සො අන්තරඝරං පවිසන්තො න කායං උන්නාමෙති , න කායං ඔනාමෙති; න කායං සන්නාමෙති, න කායං විනාමෙති. සො නාතිදූරෙ නාච්චාසන්නෙ ආසනස්ස පරිවත්තති, න ච පාණිනා ආලම්බිත්වා ආසනෙ නිසීදති, න ච ආසනස්මිං කායං පක්ඛිපති. සො අන්තරඝරෙ නිසින්නො සමානො න හත්ථකුක්කුච්චං ආපජ්ජති, න පාදකුක්කුච්චං ආපජ්ජති; න අද්දුවෙන අද්දුවං ආරොපෙත්වා නිසීදති; න ච ගොප්ඵකෙන ගොප්ඵකං ආරොපෙත්වා නිසීදති; න ච පාණිනා හනුකං උපදහිත්වා [උපාදියිත්වා (සී. පී.)] නිසීදති. සො අන්තරඝරෙ නිසින්නො සමානො න ඡම්භති න කම්පති න වෙධති න පරිතස්සති. සො අඡම්භී අකම්පී අවෙධී අපරිතස්සී විගතලොමහංසො. විවෙකවත්තො ච සො භවං ගොතමො අන්තරඝරෙ නිසින්නො හොති. සො පත්තොදකං පටිග්ගණ්හන්තො න පත්තං උන්නාමෙති, න පත්තං ඔනාමෙති; න පත්තං සන්නාමෙති, න පත්තං විනාමෙති. සො පත්තොදකං පටිග්ගණ්හාති නාතිථොකං නාතිබහුං. සො න බුලුබුලුකාරකං [ඛුලුඛුලුකාරකං (සී.)] පත්තං ධොවති, න සම්පරිවත්තකං පත්තං ධොවති, න පත්තං භූමියං නික්ඛිපිත්වා හත්ථෙ ධොවති; හත්ථෙසු ධොතෙසු පත්තො ධොතො හොති, පත්තෙ ධොතෙ හත්ථා ධොතා හොන්ති. සො පත්තොදකං ඡඩ්ඩෙති නාතිදූරෙ නාච්චාසන්නෙ, න ච විච්ඡඩ්ඩයමානො. සො ඔදනං පටිග්ගණ්හන්තො න පත්තං උන්නාමෙති, න පත්තං ඔනාමෙති; න පත්තං සන්නාමෙති, න පත්තං විනාමෙති. සො ඔදනං පටිග්ගණ්හාති නාතිථොකං නාතිබහුං. බ්‍යඤ්ජනං ඛො පන භවං ගොතමො බ්‍යඤ්ජනමත්තාය ආහාරෙති, න ච බ්‍යඤ්ජනෙන ආලොපං අතිනාමෙති. ද්වත්තික්ඛත්තුං ඛො භවං ගොතමො මුඛෙ ආලොපං සම්පරිවත්තෙත්වා අජ්ඣොහරති; න චස්ස කාචි ඔදනමිඤ්ජා අසම්භින්නා කායං පවිසති, න චස්ස කාචි ඔදනමිඤ්ජා මුඛෙ අවසිට්ඨා හොති; අථාපරං ආලොපං උපනාමෙති. රසපටිසංවෙදී ඛො පන සො භවං ගොතමො ආහාරං ආහාරෙති, නො ච රසරාගපටිසංවෙදී.

‘‘අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතං [අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො (ක.)] ඛො පන සො භවං ගොතමො ආහාරං ආහාරෙති – නෙව දවාය, න මදාය න මණ්ඩනාය න විභූසනාය, යාවදෙව ඉමස්ස කායස්ස ඨිතියා යාපනාය, විහිංසූපරතියා බ්‍රහ්මචරියානුග්ගහාය – ‘ඉති පුරාණඤ්ච වෙදනං පටිහඞ්ඛාමි නවඤ්ච වෙදනං න උප්පාදෙස්සාමි, යාත්‍රා ච මෙ භවිස්සති අනවජ්ජතා ච ඵාසුවිහාරො චා’ති . සො භුත්තාවී පත්තොදකං පටිග්ගණ්හන්තො න පත්තං උන්නාමෙති, න පත්තං ඔනාමෙති; න පත්තං සන්නාමෙති, න පත්තං විනාමෙති. සො පත්තොදකං පටිග්ගණ්හාති නාතිථොකං නාතිබහුං. සො න බුලුබුලුකාරකං පත්තං ධොවති, න සම්පරිවත්තකං පත්තං ධොවති, න පත්තං භූමියං නික්ඛිපිත්වා හත්ථෙ ධොවති; හත්ථෙසු ධොතෙසු පත්තො ධොතො හොති, පත්තෙ ධොතෙ හත්ථා ධොතා හොන්ති. සො පත්තොදකං ඡඩ්ඩෙති නාතිදූරෙ නාච්චාසන්නෙ, න ච විච්ඡඩ්ඩයමානො. සො භුත්තාවී න පත්තං භූමියං නික්ඛිපති නාතිදූරෙ නාච්චාසන්නෙ, න ච අනත්ථිකො පත්තෙන හොති, න ච අතිවෙලානුරක්ඛී පත්තස්මිං. සො භුත්තාවී මුහුත්තං තුණ්හී නිසීදති, න ච අනුමොදනස්ස කාලමතිනාමෙති. සො භුත්තාවී අනුමොදති, න තං භත්තං ගරහති, න අඤ්ඤං භත්තං පටිකඞ්ඛති; අඤ්ඤදත්ථු ධම්මියා කථාය තං පරිසං සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති. සො තං පරිසං ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙත්වා සමාදපෙත්වා සමුත්තෙජෙත්වා සම්පහංසෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමති. සො නාතිසීඝං

ගච්ඡති, නාතිසණිකං ගච්ඡති, න ච මුච්චිතුකාමො ගච්ඡති; න ච තස්ස භොතො ගොතමස්ස කායෙ චීවරං අච්චුක්කට්ඨං හොති න ච අච්චොක්කට්ඨං, න ච කායස්මිං අල්ලීනං න ච කායස්මා අපකට්ඨං; න ච තස්ස භොතො ගොතමස්ස කායම්හා වාතො චීවරං අපවහති; න ච තස්ස භොතො ගොතමස්ස කායෙ රජොජල්ලං උපලිම්පති . සො ආරාමගතො නිසීදති පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ. නිසජ්ජ පාදෙ පක්ඛාලෙති; න ච සො භවං ගොතමො පාදමණ්ඩනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. සො පාදෙ පක්ඛාලෙත්වා නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා උජුං කායං පණිධාය පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. සො නෙව අත්තබ්‍යාබාධාය චෙතෙති, න පරබ්‍යාබාධාය චෙතෙති, න උභයබ්‍යාබාධාය චෙතෙති; අත්තහිතපරහිතඋභයහිතසබ්බලොකහිතමෙව සො භවං ගොතමො චින්තෙන්තො නිසින්නො හොති. සො ආරාමගතො පරිසති ධම්මං දෙසෙති, න තං පරිසං උස්සාදෙති, න තං පරිසං අපසාදෙති; අඤ්ඤදත්ථු ධම්මියා කථාය තං පරිසං සන්දස්සෙති සමාදපෙති සමුත්තෙජෙති සම්පහංසෙති.

''අට්ඨඞ්ගසමන්නාගතො ඛො පනස්ස භොතො ගොතමස්ස මුඛතො ඝොසො නිච්ඡරති – විස්සට්ඨො ච, විඤ්ඤෙය්‍යො ච, මඤ්ජු ච, සවනීයො ච, බින්දු ච, අවිසාරී ච, ගම්භීරො ච, නින්නාදී ච. යථාපරිසං ඛො පන සො භවං ගොතමො සරෙන විඤ්ඤාපෙති, න චස්ස බහිද්ධා පරිසාය ඝොසො නිච්ඡරති. තෙ තෙන භොතා ගොතමෙන ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතා සමාදපිතා සමුත්තෙජිතා සම්පහංසිතා උට්ඨායාසනා පක්කමන්ති අවලොකයමානායෙව [අපලොකයමානායෙව (සී. ක.)] අවිජහිතත්තා [අවිජහන්තාභාවෙන (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. අද්දසාම ඛො මයං, භො, තං භවන්තං ගොතමං ගච්ඡන්තං, අද්දසාම ඨිතං, අද්දසාම අන්තරඝරං පවිසන්තං, අද්දසාම අන්තරඝරෙ නිසින්නං තුණ්හීභූතං, අද්දසාම අන්තරඝරෙ භුඤ්ජන්තං, අද්දසාම භුත්තාවිං නිසින්නං තුණ්හීභූතං, අද්දසාම භුත්තාවිං අනුමොදන්තං, අද්දසාම ආරාමං ගච්ඡන්තං, අද්දසාම ආරාමගතං නිසින්නං තුණ්හීභූතං, අද්දසාම ආරාමගතං පරිසති ධම්මං දෙසෙන්තං. එදිසො ච එදිසො ච සො භවං ගොතමො, තතො ච භිය්‍යො''ති.

388. එවං වුත්තෙ, බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා තික්ඛත්තුං උදානං උදානෙති –

''නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

''නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

''නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා''ති.

''අප්පෙව නාම මයං කදාචි කරහචි තෙන භොතා ගොතමෙන සමාගච්ඡෙය්‍යාම? අප්පෙව නාම සියා කොචිදෙව කථාසල්ලාපො''ති!

389. අථ ඛො භගවා විදෙහෙසු අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන මිථිලා තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා මිථිලායං විහරති මඝදෙවම්බවනෙ. අස්සොසුං ඛො මිථිලෙය්‍යකා [මෙථිලෙය්‍යකා (සී. පී.)] බ්‍රාහ්මණගහපතිකා – ''සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො විදෙහෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පඤ්චමත්තෙහි භික්ඛුසතෙහි මිථිලං අනුප්පත්තො, මිථිලායං විහරති මඝදෙවම්බවනෙ. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති . සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී'''ති.

අථ ඛො මිථිලෙය්‍යකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා අප්පෙකච්චෙ භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු, සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ භගවතො සන්තිකෙ නාමගොත්තං සාවෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු; අප්පෙකච්චෙ තුණ්හීභූතා එකමන්තං නිසීදිංසු.

390. අස්සොසි ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො – ''සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො මිථිලං අනුප්පත්තො, මිථිලායං විහරති මඝදෙවම්බවනෙ''ති. අථ ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො සම්බහුලෙහි සාවකෙහි සද්ධිං යෙන මඝදෙවම්බවනං තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො බ්‍රහ්මායුනො බ්‍රාහ්මණස්ස අවිදූරෙ අම්බවනස්ස එතදහොසි – ''න ඛො මෙතං පතිරූපං යොහං පුබ්බෙ අප්පටිසංවිදිතො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමෙය්‍ය''න්ති. අථ ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො අඤ්ඤතරං මාණවකං ආමන්තෙසි – ''එහි ත්වං, මාණවක, යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා මම වචනෙන සමණං ගොතමං අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡ – 'බ්‍රහ්මායු, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණො භවන්තං ගොතමං අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡතී'ති. එවඤ්ච වදෙහි – 'බ්‍රහ්මායු, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණො ජිණ්ණො වුඩ්ඪො මහල්ලකො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො, වීසවස්සසතිකො ජාතියා, තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං

ඉතිහාසපඤ්චමානං, පදකො, වෙය්‍යාකරණො, ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො. යාවතා, භො, බ්‍රාහ්මණගහපතිකා මිථිලායං පටිවසන්ති, බ්‍රහ්මායු තෙසං බ්‍රාහ්මණො අග්ගමක්ඛායති – යදිදං භොගෙහි; බ්‍රහ්මායු තෙසං බ්‍රාහ්මණො අග්ගමක්ඛායති – යදිදං මන්තෙහි; බ්‍රහ්මායු තෙසං බ්‍රාහ්මණො අග්ගමක්ඛායති – යදිදං ආයුනා චෙව යසසා ච. සො භොතො ගොතමස්ස දස්සනකාමො’’’ති.

‘‘එවං , භො’’ති ඛො සො මාණවකො බ්‍රහ්මායුස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතො ඛො සො මාණවකො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘බ්‍රහ්මායු, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණො භවන්තං ගොතමං අප්පාබාධං අප්පාතඞ්කං ලහුට්ඨානං බලං ඵාසුවිහාරං පුච්ඡති; එවඤ්ච වදෙති – ‘බ්‍රහ්මායු, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණො ජිණ්ණො වුඩ්ඪො මහල්ලකො අද්ධගතො වයොඅනුප්පත්තො, වීසවස්සසතිකො ජාතියා, තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං, පදකො, වෙය්‍යාකරණො, ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො. යාවතා, භො, බ්‍රාහ්මණගහපතිකා මිථිලායං පටිවසන්ති, බ්‍රහ්මායු තෙසං බ්‍රාහ්මණො අග්ගමක්ඛායති – යදිදං භොගෙහි; බ්‍රහ්මායු තෙසං බ්‍රාහ්මණො අග්ගමක්ඛායති – යදිදං මන්තෙහි; බ්‍රහ්මායු තෙසං බ්‍රාහ්මණො අග්ගමක්ඛායති – යදිදං ආයුනා චෙව යසසා ච. සො භොතො ගොතමස්ස දස්සනකාමො’’’ති. ‘‘යස්සදානි, මාණව, බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො කාලං මඤ්ඤතී’’ති. අථ ඛො සො මාණවකො යෙන බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා බ්‍රහ්මායුං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – ‘‘කතාවකාසො ඛොම්හි භවතා සමණෙන ගොතමෙන. යස්සදානි භවං කාලං මඤ්ඤතී’’ති.

391. අථ ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො සා පරිසා බ්‍රහ්මායුං බ්‍රාහ්මණං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන ඔරමිය [ඔරමත්ථ (සයා. කං. පී.), ඔරමථ, ඔරමති (ක.), අථ නං (සී.), ඔරමියාති පන ත්වාපච්චයන්තතථසංවණ්ණනානුරූපං විසොධිතපදං] ඔකාසමකාසි යථා තං ඤාතස්ස යසස්සිනො. අථ ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො තං පරිසං එතදවොච – ‘‘අලං, භො! නිසීදථ තුම්හෙ සකෙ ආසනෙ. ඉධාහං සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකෙ නිසීදිස්සාමී’’ති.

අථ ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො භගවතො කායෙ ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි සමන්නෙසි. අද්දසා ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො භගවතො කායෙ ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි, යෙභුය්‍යෙන ඨපෙත්වා ද්වෙ. ද්වීසු මහාපුරිසලක්ඛණෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති – කොසොහිතෙ ච වත්ථගුය්හෙ, පහූතජිව්හතාය ච. අථ ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘යෙ මෙ ද්වත්තිංසාති සුතා, මහාපුරිසලක්ඛණා;
දුවෙ තෙසං න පස්සාමි, භොතො කායස්මිං ගොතම.

‘‘කච්චි කොසොහිතං භොතො, වත්ථගුය්හං නරුත්තම;
නාරීසමානසව්හයා, කච්චි ජිව්හා න දස්සකා [නාරීසහනාම සව්හයා, කච්චි ජිව්හා නරස්සිකා; (සී. සයා. කං. පී.)].

‘‘කච්චි පහූතජිව්හොසි, යථා තං ජානියාමසෙ;
නින්නාමයෙතං පහූතං, කඞ්ඛං විනය නො ඉසෙ.

‘‘දිට්ඨධම්මහිතත්ථාය, සම්පරායසුඛාය ච;
කතාවකාසා පුච්ඡාම, යං කිඤ්චි අභිපත්ථිත’’න්ති.

392. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ‘‘පස්සති ඛො මෙ අයං බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි, යෙභුය්‍යෙන ඨපෙත්වා ද්වෙ. ද්වීසු මහාපුරිසලක්ඛණෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති – කොසොහිතෙ ච වත්ථගුය්හෙ, පහූතජිව්හතාය චා’’ති . අථ ඛො භගවා තථාරූපං ඉද්ධාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛාසි යථා අද්දස බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො භගවතො කොසොහිතං වත්ථගුය්හං. අථ ඛො භගවා ජිව්හං නින්නාමෙත්වා උභොපි කණ්ණසොතානි අනුමසි පටිමසි; උභොපි නාසිකසොතානි අනුමසි පටිමසි; කෙවලම්පි නලාටමණ්ඩලං ජිව්හාය ඡාදෙසි. අථ ඛො භගවා බ්‍රහ්මායුං බ්‍රාහ්මණං ගාථාහි පච්චභාසි –

‘‘යෙ තෙ ද්වත්තිංසාති සුතා, මහාපුරිසලක්ඛණා;
සබ්බෙ තෙ මම කායස්මිං, මා තෙ [මා වො (ක.)] කඞ්ඛාහු බ්‍රාහ්මණ.

‘‘අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිඤ්ඤාතං, භාවෙතබ්බඤ්ච භාවිතං;
පහාතබ්බං පහීනං මෙ, තස්මා බුද්ධොස්මි බ්‍රාහ්මණ.

‘‘දිට්ඨධම්මහිතත්ථාය , සම්පරායසුඛාය ච;
කතාවකාසො පුච්ඡස්සු, යං කිඤ්චි අභිපත්ථිත’’න්ති.

393. අථ ඛො බ්‍රහ්මායුස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස එතදහොසි – ‘‘කතාවකාසො ඛොම්හි සමණෙන ගොතමෙන. කිං නු ඛො අහං සමණං ගොතමං පුච්ඡෙය්‍යං – ‘දිට්ඨධම්මිකං වා අත්ථං සම්පරායිකං වා’’’ති. අථ ඛො බ්‍රහ්මායුස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස එතදහොසි – ‘‘කුසලො ඛො අහං දිට්ඨධම්මිකානං අත්ථානං. අඤ්ඤෙපි මං දිට්ඨධම්මිකං අත්ථං පුච්ඡන්ති. යංනූනාහං සමණං ගොතමං සම්පරායිකංයෙව අත්ථං පුච්ඡෙය්‍ය’’න්ති. අථ ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘කථං ඛො බ්‍රාහ්මණො හොති, කථං භවති වෙදගූ;
තෙවිජ්ජො භො කථං හොති, සොත්ථියො කින්ති වුච්චති.

‘‘අරහං භො කථං හොති, කථං භවති කෙවලී;
මුනි ච භො කථං හොති, බුද්ධො කින්ති පවුච්චතී’’ති.

394. අථ ඛො භගවා බ්‍රහ්මායුං බ්‍රාහ්මණං ගාථාහි පච්චභාසි –

‘‘පුබ්බෙනිවාසං යො වෙදි, සග්ගාපායඤ්ච පස්සති;
අථො ජාතික්ඛයං පත්තො, අභිඤ්ඤා වොසිතො මුනි.

‘‘චිත්තං විසුද්ධං ජානාති, මුත්තං රාගෙහි සබ්බසො;
පහීනජාතිමරණො, බ්‍රහ්මචරියස්ස කෙවලී;
පාරගූ සබ්බධම්මානං, බුද්ධො තාදී පවුච්චතී’’ති.

එවං වුත්තෙ, බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො උට්ඨායාසනා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා භගවතො පාදෙසු සිරසා නිපතිත්වා භගවතො පාදානි මුඛෙන ච පරිචුම්බති, පාණීහි ච පරිසම්බාහති, නාමඤ්ච සාවෙති – ‘‘බ්‍රහ්මායු අහං, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණො; බ්‍රහ්මායු අහං, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණො’’ති. අථ ඛො සා පරිසා අච්ඡරියබ්භුතචිත්තජාතා අහොසි – ‘‘අච්ඡරියං වත, භො, අබ්භුතං වත, භො! යත්‍ර හි නාමායං බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො ඤාතො යසස්සී එවරූපං පරමනිපච්චකාරං කරිස්සතී’’ති. අථ ඛො භගවා බ්‍රහ්මායුං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – ‘‘අලං, බ්‍රාහ්මණ, උට්ඨහ නිසීද ත්වං සකෙ ආසනෙ යතො තෙ මයි චිත්තං පසන්න’’න්ති. අථ ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො උට්ඨහිත්වා සකෙ ආසනෙ නිසීදි.

395. අථ ඛො භගවා බ්‍රහ්මායුස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අනුපුබ්බිං කථං කථෙසි, සෙය්‍යථිදං – දානකථං, සීලකථං, සග්ගකථං; කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං නෙක්ඛම්මෙ ආනිසංසං පකාසෙසි. යදා භගවා අඤ්ඤාසි බ්‍රහ්මායුං බ්‍රාහ්මණං කල්ලචිත්තං මුදුචිත්තං විනීවරණචිත්තං උදග්ගචිත්තං පසන්නචිත්තං, අථ යා බුද්ධානං සාමුක්කංසිකා ධම්මදෙසනා තං පකාසෙසි – දුක්ඛං, සමුදයං, නිරොධං, මග්ගං. සෙය්‍යථාපි නාම සුද්ධං වත්ථං අපගතකාළකං සම්මදෙව රජනං පටිග්ගණ්හෙය්‍ය, එවමෙව බ්‍රහ්මායුස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස තස්මිංයෙව ආසනෙ විරජං වීතමලං ධම්මචක්ඛුං උදපාදි – ‘‘යං කිඤ්චි සමුදයධම්මං සබ්බං තං නිරොධධම්ම’’න්ති. අථ ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො දිට්ඨධම්මො පත්තධම්මො විදිතධම්මො පරියොගාළ්හධම්මො තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විගතකථංකථො වෙසාරජ්ජප්පත්තො අපරප්පච්චයො සත්ථුසාසනෙ භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති – එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතං. අධිවාසෙතු ච මෙ භවං ගොතමො ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා’’ති. අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි . අථ ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සකෙ නිවෙසනෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙත්වා භගවතො කාලං ආරොචාපෙසි – ‘‘කාලො, භො ගොතම, නිට්ඨිතං භත්ත’’න්ති.

අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන බ්‍රහ්මායුස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන. අථ ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො සත්තාහං බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි සම්පවාරෙසි. අථ ඛො භගවා තස්ස සත්තාහස්ස අච්චයෙන විදෙහෙසු චාරිකං පක්කාමි. අථ ඛො බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො අචිරපක්කන්තස්ස භගවතො කාලමකාසි. අථ ඛො සම්බහුලා භික්ඛූ යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං – ‘‘බ්‍රහ්මායු, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණො කාලඞ්කතො. තස්ස කා ගති, කො අභිසම්පරායො’’ති? ‘‘පණ්ඩිතො, භික්ඛවෙ, බ්‍රහ්මායු බ්‍රාහ්මණො පච්චපාදි ධම්මස්සානුධම්මං, න ච මං ධම්මාධිකරණං විහෙසෙසි. බ්‍රහ්මායු, භික්ඛවෙ, බ්‍රාහ්මණො පඤ්චන්නං ඔරම්භාගියානං සංයොජනානං පරික්ඛයා ඔපපාතිකො හොති, තත්ථ පරිනිබ්බායී, අනාවත්තිධම්මො තස්මා ලොකා’’ති.

ඉදමවොච භගවා. අත්තමනා තෙ භික්ඛූ භගවතො භාසිතං අභිනන්දුන්ති.

බ්‍රහ්මායුසුත්තං නිට්ඨිතං පඨමං.

2. සෙලසුත්තං

396. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා අඞ්ගුත්තරාපෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං අඩ්ඪතෙළසෙහි භික්ඛුසතෙහි යෙන ආපණං නාම අඞ්ගුත්තරාපානං නිගමො තදවසරි. අස්සොසි ඛො කෙණියො ජටිලො – ''සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො අඞ්ගුත්තරාපෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං අඩ්ඪතෙළසෙහි භික්ඛුසතෙහි ආපණං අනුප්පත්තො. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවාති. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී'''ති.

අථ ඛො කෙණියො ජටිලො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො කෙණියං ජටිලං භගවා ධම්මියා කථාය සන්දස්සෙසි සමාදපෙසි සමුත්තෙජෙසි සම්පහංසෙසි . අථ ඛො කෙණියො ජටිලො භගවතා ධම්මියා කථාය සන්දස්සිතො සමාදපිතො සමුත්තෙජිතො සම්පහංසිතො භගවන්තං එතදවොච – ''අධිවාසෙතු මෙ භවං ගොතමො ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා''ති. එවං වුත්තෙ, භගවා කෙණියං ජටිලං එතදවොච – ''මහා ඛො, කෙණිය, භික්ඛුසඞ්ඝො අඩ්ඪතෙළසානි භික්ඛුසතානි, ත්වඤ්ච බ්‍රාහ්මණෙසු අභිප්පසන්නො''ති. දුතියම්පි ඛො කෙණියො ජටිලො භගවන්තං එතදවොච – ''කිඤ්චාපි ඛො, භො ගොතම, මහා භික්ඛුසඞ්ඝො අඩ්ඪතෙළසානි භික්ඛුසතානි, අහඤ්ච බ්‍රාහ්මණෙසු අභිප්පසන්නො; අධිවාසෙතු මෙ භවං ගොතමො ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා''ති. දුතියම්පි ඛො භගවා කෙණියං ජටිලං එතදවොච – ''මහා ඛො, කෙණිය, භික්ඛුසඞ්ඝො අඩ්ඪතෙළසානි භික්ඛුසතානි, ත්වඤ්ච බ්‍රාහ්මණෙසු අභිප්පසන්නො''ති. තතියම්පි ඛො කෙණියො ජටිලො භගවන්තං එතදවොච – ''කිඤ්චාපි ඛො, භො ගොතම, මහා භික්ඛුසඞ්ඝො අඩ්ඪතෙළසානි භික්ඛුසතානි, අහඤ්ච බ්‍රාහ්මණෙසු අභිප්පසන්නො; අධිවාසෙතු මෙ භවං ගොතමො ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා''ති . අධිවාසෙසි භගවා තුණ්හීභාවෙන. අථ ඛො කෙණියො ජටිලො භගවතො අධිවාසනං විදිත්වා උට්ඨායාසනා යෙන සකො අස්සමො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා මිත්තාමච්චෙ ඤාතිසාලොහිතෙ ආමන්තෙසි – ''සුණන්තු මෙ භොන්තො, මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා; සමණො මෙ ගොතමො නිමන්තිතො ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන. යෙන මෙ කායවෙය්‍යාවටිකං [කායවෙයාවට්ටිකං (සී. ස්‍යා. කං.), කායවෙය්‍යාවතිකං (ක.)] කරෙය්‍යාථා''ති. ''එවං, භො''ති ඛො කෙණියස්ස ජටිලස්ස මිත්තාමච්චා ඤාතිසාලොහිතා කෙණියස්ස ජටිලස්ස පටිස්සුත්වා අප්පෙකච්චෙ උද්ධනානි ඛණන්ති, අප්පෙකච්චෙ කට්ඨානි ඵාලෙන්ති, අප්පෙකච්චෙ භාජනානි ධොවන්ති, අප්පෙකච්චෙ උදකමණිකං පතිට්ඨාපෙන්ති, අප්පෙකච්චෙ ආසනානි පඤ්ඤපෙන්ති. කෙණියො පන ජටිලො සාමංයෙව මණ්ඩලමාලං පටියාදෙති.

397. තෙන ඛො පන සමයෙන සෙලො බ්‍රාහ්මණො ආපණෙ පටිවසති තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං , පදකො, වෙය්‍යාකරණො, ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො, තීණි ච මාණවකසතානි මන්තෙ වාචෙති. තෙන ඛො පන සමයෙන කෙණියො ජටිලො සෙලෙ බ්‍රාහ්මණෙ අභිප්පසන්නො හොති. අථ ඛො සෙලො බ්‍රාහ්මණො තීහි මාණවකසතෙහි පරිවුතො ජඞ්ඝාවිහාරං අනුචඞ්කමමානො අනුවිචරමානො යෙන කෙණියස්ස ජටිලස්ස අස්සමො තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො සෙලො බ්‍රාහ්මණො කෙණියස්ස ජටිලස්ස අස්සමෙ අප්පෙකච්චෙ උද්ධනානි ඛණන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ කට්ඨානි ඵාලෙන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ භාජනානි ධොවන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ උදකමණිකං පතිට්ඨාපෙන්තෙ, අප්පෙකච්චෙ ආසනානි පඤ්ඤපෙන්තෙ, කෙණියං පන ජටිලං සාමංයෙව මණ්ඩලමාලං පටියාදෙන්තං. දිස්වාන කෙණියං ජටිලං එතදවොච – ''කිං නු භොතො කෙණියස්ස ආවාහො වා භවිස්සති විවාහො වා භවිස්සති මහායඤ්ඤො වා පච්චුපට්ඨිතො, රාජා වා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො නිමන්තිතො ස්වාතනාය සද්ධිං බලකායෙනා''ති? ''න මෙ, භො සෙල, ආවාහො භවිස්සති නපි විවාහො භවිස්සති නපි රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො නිමන්තිතො ස්වාතනාය සද්ධිං බලකායෙන; අපි ච ඛො මෙ මහායඤ්ඤො පච්චුපට්ඨිතො. අත්ථි, භො, සමණො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො අඞ්ගුත්තරාපෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං අඩ්ඪතෙළසෙහි භික්ඛුසතෙහි ආපණං අනුප්පත්තො. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. සො මෙ නිමන්තිතො ස්වාතනාය භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනා''ති.

''බුද්ධොති – භො කෙණිය, වදෙසි''?

''බුද්ධොති – භො සෙල, වදාමි''.

‘‘බුද්ධොති – භො කෙණිය, වදෙසි’’?

‘‘බුද්ධොති – භො සෙල, වදාමී’’ති.

398. අථ ඛො සෙලස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස එතදහොසි – ‘‘ඝොසොපි ඛො එසො දුල්ලභො ලොකස්මිං – යදිදං ‘බුද්ධො’ති [යදිදං බුද්ධො බුද්ධොති (ක.)]. ආගතානි ඛො පනම්හාකං මන්තෙසු ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි, යෙහි සමන්නාගතස්ස මහාපුරිසස්ස ද්වෙයෙව ගතියො භවන්ති අනඤ්ඤා. සචෙ අගාරං අජ්ඣාවසති, රාජා හොති චක්කවත්තී ධම්මිකො ධම්මරාජා චාතුරන්තො විජිතාවී ජනපදත්ථාවරියප්පත්තො සත්තරතනසමන්නාගතො. තස්සිමානි සත්ත රතනානි භවන්ති, සෙය්‍යථිදං – චක්කරතනං, හත්ථිරතනං, අස්සරතනං, මණිරතනං, ඉත්ථිරතනං, ගහපතිරතනං, පරිණායකරතනමෙව සත්තමං. පරොසහස්සං ඛො පනස්ස පුත්තා භවන්ති සූරා වීරඞ්ගරූපා පරසෙනප්පමද්දනා. සො ඉමං පථවිං සාගරපරියන්තං අදණ්ඩෙන අසත්ථෙන ධම්මෙන අභිවිජිය අජ්ඣාවසති. සචෙ පන අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති, අරහං හොති සම්මාසම්බුද්ධො ලොකෙ විවට්ටච්ඡදො’’.

‘‘කහං පන, භො කෙණිය, එතරහි සො භවං ගොතමො විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො’’ති? එවං වුත්තෙ, කෙණියො ජටිලො දක්ඛිණං බාහුං පග්ගහෙත්වා සෙලං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – ‘‘යෙනෙසා, භො සෙල, නීලවනරාජී’’ති. අථ ඛො සෙලො බ්‍රාහ්මණො තීහි මාණවකසතෙහි සද්ධිං යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි. අථ ඛො සෙලො බ්‍රාහ්මණො තෙ මාණවකෙ ආමන්තෙසි – ‘‘අප්පසද්දා භොන්තො ආගච්ඡන්තු පදෙ පදං [පාදෙ පාදං (සී.)] නික්ඛිපන්තා; දුරාසදා [දුරසද්දා (ක.)] හි තෙ භගවන්තො සීහාව එකචරා. යදා චාහං, භො, සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං මන්තෙය්‍යං, මා මෙ භොන්තො අන්තරන්තරා කථං ඔපාතෙථ. කථාපරියොසානං මෙ භවන්තො ආගමෙන්තූ’’ති. අථ ඛො සෙලො බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සෙලො බ්‍රාහ්මණො භගවතො කායෙ ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි සමන්නෙසි.

අද්දසා ඛො සෙලො බ්‍රාහ්මණො භගවතො කායෙ ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි, යෙභුය්‍යෙන ඨපෙත්වා ද්වෙ. ද්වීසු මහාපුරිසලක්ඛණෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති – කොසොහිතෙ ච වත්ථගුය්හෙ, පහූතජිව්හතාය ච. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ‘‘පස්සති ඛො මෙ අයං සෙලො බ්‍රාහ්මණො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණානි, යෙභුය්‍යෙන ඨපෙත්වා ද්වෙ. ද්වීසු මහාපුරිසලක්ඛණෙසු කඞ්ඛති විචිකිච්ඡති නාධිමුච්චති න සම්පසීදති – කොසොහිතෙ ච වත්ථගුය්හෙ, පහූතජිව්හතාය චා’’ති. අථ ඛො භගවා තථාරූපං ඉද්ධාභිසඞ්ඛාරං අභිසඞ්ඛාසි, යථා අද්දස සෙලො බ්‍රාහ්මණො භගවතො කොසොහිතං වත්ථගුය්හං. අථ ඛො භගවා ජිව්හං නින්නාමෙත්වා උභොපි කණ්ණසොතානි අනුමසි පටිමසි; උභොපි නාසිකසොතානි අනුමසි පටිමසි; කෙවලම්පි නලාටමණ්ඩලං ජිව්හාය ඡාදෙසි. අථ ඛො සෙලස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස එතදහොසි – ‘‘සමන්නාගතො ඛො සමණො ගොතමො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණෙහි පරිපුණ්ණෙහි, නො අපරිපුණ්ණෙහි; නො ච ඛො නං ජානාමි බුද්ධො වා නො වා. සුතං ඛො පන මෙතං බ්‍රාහ්මණානං වුද්ධානං මහල්ලකානං ආචරියපාචරියානං භාසමානානං – ‘යෙ තෙ භවන්ති අරහන්තො සම්මාසම්බුද්ධා තෙ සකෙ වණ්ණෙ භඤ්ඤමානෙ අත්තානං පාතුකරොන්තී’ති. යංනූනාහං සමණං ගොතමං සම්මුඛා සාරුප්පාහි ගාථාහි අභිත්ථවෙය්‍ය’’න්ති.

399. අථ ඛො සෙලො බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං සම්මුඛා සාරුප්පාහි ගාථාහි අභිත්ථවි –

‘‘පරිපුණ්ණකායො සුරුචි, සුජාතො චාරුදස්සනො;
සුවණ්ණවණ්ණොසි භගවා, සුසුක්කදාඨොසි වීරියවා [විරියවා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)].

‘‘නරස්ස හි සුජාතස්ස, යෙ භවන්ති වියඤ්ජනා;
සබ්බෙ තෙ තව කායස්මිං, මහාපුරිසලක්ඛණා.

‘‘පසන්නනෙත්තො සුමුඛො, බ්‍රහා [බ්‍රහ්මා (ස්‍යා. කං. ක.)] උජු පතාපවා;
මජ්ඣෙ සමණසඞ්ඝස්ස, ආදිච්චොව විරොචසි.

‘‘කල්‍යාණදස්සනො භික්ඛු, කඤ්චනසන්නිභත්තචො;
කිං තෙ සමණභාවෙන, එවං උත්තමවණ්ණිනො.

‘‘රාජා අරහසි භවිතුං, චක්කවත්තී රථෙසභො;
චාතුරන්තො විජිතාවී, ජම්බුසණ්ඩස්ස [ජම්බුමණ්ඩස්ස (ක.)] ඉස්සරො.

‘‘ඛත්තියා භොගිරාජානො, අනුයන්තා [අනුයුත්තා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] භවන්තු තෙ;
රාජාභිරාජා මනුජින්දො, රජ්ජං කාරෙහි ගොතම’’.

‘‘රාජාහමස්මි සෙලාති, ධම්මරාජා අනුත්තරො;

ධම්මෙන චක්කං වත්තෙමි, චක්කං අප්පටිවත්තියං’’.

‘‘සම්බුද්ධො පටිජානාසි, ධම්මරාජා අනුත්තරො;
‘ධම්මෙන චක්කං වත්තෙමි’, ඉති භාසසි ගොතම.

‘‘කො නු සෙනාපති භොතො, සාවකො සත්ථුරන්වයො;
කො තෙ තමනුවත්තෙති, ධම්මචක්කං පවත්තිතං’’.

‘‘මයා පවත්තිතං චක්කං, (සෙලාති භගවා ධම්මචක්කං අනුත්තරං;
සාරිපුත්තො අනුවත්තෙති, අනුජාතො තථාගතං.

‘‘අභිඤ්ඤෙය්‍යං අභිඤ්ඤාතං, භාවෙතබ්බඤ්ච භාවිතං;
පහාතබ්බං පහීනං මෙ, තස්මා බුද්ධොස්මි බ්‍රාහ්මණ.

‘‘විනයස්සු මයි කඞ්ඛං, අධිමුච්චස්සු බ්‍රාහ්මණ;
දුල්ලභං දස්සනං හොති, සම්බුද්ධානං අභිණ්හසො.

‘‘යෙසං වෙ දුල්ලභො ලොකෙ, පාතුභාවො අභිණ්හසො;
සොහං බ්‍රාහ්මණ සම්බුද්ධො, සල්ලකත්තො අනුත්තරො.

‘‘බ්‍රහ්මභූතො අතිතුලො, මාරසෙනප්පමද්දනො;
සබ්බාමිත්තෙ වසී කත්වා, මොදාමි අකුතොභයො’’.

‘‘ඉමං භොන්තො නිසාමෙථ, යථා භාසති චක්ඛුමා;
සල්ලකත්තො මහාවීරො, සීහොව නදතී වනෙ.

‘‘බ්‍රහ්මභූතං අතිතුලං, මාරසෙනප්පමද්දනං;
කො දිස්වා නප්පසීදෙය්‍ය, අපි කණ්හාභිජාතිකො.

‘‘යො මං ඉච්ඡති අන්වෙතු, යො වා නිච්ඡති ගච්ඡතු;
ඉධාහං පබ්බජිස්සාමි, වරපඤ්ඤස්ස සන්තිකෙ’’.

‘‘එතඤ්චෙ [එවඤ්චෙ (ස්‍යා. කං.)] රුච්චති භොතො, සම්මාසම්බුද්ධසාසනං [සම්මාසම්බුද්ධසාසනෙ (කත්ථචි සුත්තනිපාතෙ)];
මයම්පි පබ්බජිස්සාම, වරපඤ්ඤස්ස සන්තිකෙ’’.

‘‘බ්‍රාහ්මණා තිසතා ඉමෙ, යාචන්ති පඤ්ජලීකතා;
බ්‍රහ්මචරියං චරිස්සාම, භගවා තව සන්තිකෙ’’.

‘‘ස්වාක්ඛාතං බ්‍රහ්මචරියං, (සෙලාති භගවා සන්දිට්ඨිකමකාලිකං;
යත්ථ අමොඝා පබ්බජ්ජා, අප්පමත්තස්ස සික්ඛතො’’ති.

අලත්ථ ඛො සෙලො බ්‍රාහ්මණො සපරිසො භගවතො සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං, අලත්ථ උපසම්පදං.

400. අථ ඛො කෙණියො ජටිලො තස්සා රත්තියා අච්චයෙන සකෙ අස්සමෙ පණීතං ඛාදනීයං භොජනීයං පටියාදාපෙත්වා භගවතො කාලං ආරොචාපෙසි – ‘‘කාලො, භො ගොතම, නිට්ඨිතං භත්ත’’න්ති. අථ ඛො භගවා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන කෙණියස්ස ජටිලස්ස අස්සමො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙන. අථ ඛො කෙණියො ජටිලො බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන සහත්ථා සන්තප්පෙසි, සම්පවාරෙසි. අථ ඛො කෙණියො ජටිලො භගවන්තං භුත්තාවිං ඔනීතපත්තපාණිං අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො කෙණියං ජටිලං භගවා ඉමාහි ගාථාහි අනුමොදි –

‘‘අග්ගිහුත්තමුඛා යඤ්ඤා, සාවිත්තී ඡන්දසො මුඛං;
රාජා මුඛං මනුස්සානං, නදීනං සාගරො මුඛං.

‘‘නක්ඛත්තානං මුඛං චන්දො, ආදිච්චො තපතං මුඛං;
පුඤ්ඤං ආකඞ්ඛමානානං, සඞ්ඝො වෙ යජතං මුඛ’’න්ති.

අථ ඛො භගවා කෙණියං ජටිලං ඉමාහි ගාථාහි අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි.

අථ ඛො ආයස්මා සෙලො සපරිසො එකො වූපකට්ඨො අප්පමත්තො ආතාපී පහිතත්තො විහරන්තො නචිරස්සෙව – යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං – බ්‍රහ්මචරියපරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති අබ්භඤ්ඤාසි. අඤ්ඤතරො ඛො පනායස්මා සෙලො සපරිසො අරහතං අහොසි. අථ ඛො ආයස්මා සෙලො සපරිසො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා එකංසං චීවරං කත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා භගවන්තං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘යං තං සරණමාගම්ම, ඉතො අට්ඨමි චක්ඛුමා;
සත්තරත්තෙන [අනුත්තරෙන (ක.)] භගවා, දන්තම්හ තව සාසනෙ.

‘‘තුවං බුද්ධො තුවං සත්ථා, තුවං මාරාභිභූ මුනි;
තුවං අනුසයෙ ඡෙත්වා, තිණ්ණො තාරෙසිමං පජං.

‘‘උපධී තෙ සමතික්කන්තා, ආසවා තෙ පදාලිතා;
සීහොව අනුපාදානො, පහීනභයභෙරවො.

‘‘භික්ඛවො තිසතා ඉමෙ, තිට්ඨන්ති පඤ්ජලීකතා;
පාදෙ වීර පසාරෙහි, නාගා වන්දන්තු සත්ථුනො’’ති.

සෙලසුත්තං නිට්ඨිතං දුතියං.

3. අස්සලායනසුත්තං

401. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන නානාවෙරජ්ජකානං බ්‍රාහ්මණානං පඤ්චමත්තානි බ්‍රාහ්මණසතානි සාවත්ථියං පටිවසන්ති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අථ ඛො තෙසං බ්‍රාහ්මණානං එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො සමණො ගොතමො චාතුවණ්ණිං සුද්ධිං පඤ්ඤපෙති. කො නු ඛො පහොති සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතු’’න්ති? තෙන ඛො පන සමයෙන අස්සලායනො නාම මාණවො සාවත්ථියං පටිවසති දහරො, වුත්තසිරො, සොළසවස්සුද්දෙසිකො ජාතියා, තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං, පදකො, වෙය්‍යාකරණො, ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො. අථ ඛො තෙසං බ්‍රාහ්මණානං එතදහොසි – ‘‘අයං ඛො අස්සලායනො මාණවො සාවත්ථියං පටිවසති දහරො, වුත්තසිරො, සොළසවස්සුද්දෙසිකො ජාතියා, තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ…පෙ…. අනවයො. සො ඛො පහොති සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතු’’න්ති.

අථ ඛො තෙ බ්‍රාහ්මණා යෙන අස්සලායනො මාණවො තෙනුපඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා අස්සලායනං මාණවං එතදවොචුං – ‘‘අයං, භො අස්සලායන , සමණො ගොතමො චාතුවණ්ණිං සුද්ධිං පඤ්ඤපෙති. එතු භවං අස්සලායනො සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතූ’’ති [පටිමන්තෙතුන්ති (පී. ක.)].

එවං වුත්තෙ, අස්සලායනො මාණවො තෙ බ්‍රාහ්මණෙ එතදවොච – ‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො ධම්මවාදී; ධම්මවාදිනො ච පන දුප්පටිමන්තියා භවන්ති. නාහං සක්කොමි සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතු’’න්ති. දුතියම්පි ඛො තෙ බ්‍රාහ්මණා අස්සලායනං මාණවං එතදවොචුං – ‘‘අයං, භො අස්සලායන, සමණො ගොතමො චාතුවණ්ණිං සුද්ධිං පඤ්ඤපෙති. එතු භවං අස්සලායනො සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතු [පටිමන්තෙතුං (සී. පී. ක.)]. චරිතං ඛො පන භොතා අස්සලායනෙන පරිබ්බාජක’’න්ති. දුතියම්පි ඛො අස්සලායනො මාණවො තෙ බ්‍රාහ්මණෙ එතදවොච – ‘‘සමණො ඛලු, භො, ගොතමො ධම්මවාදී; ධම්මවාදිනො ච පන දුප්පටිමන්තියා භවන්ති . නාහං සක්කොමි සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතු’’න්ති. තතියම්පි ඛො තෙ බ්‍රාහ්මණා අස්සලායනං මාණවං එතදවොචුං – ‘‘අයං, භො අස්සලායන, සමණො ගොතමො චාතුවණ්ණිං සුද්ධිං පඤ්ඤපෙති. එතු භවං අස්සලායනො සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතු [පටිමන්තෙතුං (සී. පී. ක.)]. චරිතං ඛො පන භොතා අස්සලායනෙන පරිබ්බාජකං. මා භවං අස්සලායනො අයුද්ධපරාජිතං පරාජයී’’ති.

එවං වුත්තෙ, අස්සලායනො මාණවො තෙ බ්‍රාහ්මණෙ එතදවොච – ‘‘අද්ධා ඛො අහං භවන්තො න ලභාමි. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො ධම්මවාදී; ධම්මවාදිනො ච පන දුප්පටිමන්තියා භවන්ති. නාහං සක්කොමි සමණෙන ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතුන්ති. අපි චාහං භවන්තානං වචනෙන ගමිස්සාමී’’ති.

402. අථ ඛො අස්සලායනො මාණවො මහතා බ්‍රාහ්මණගණෙන සද්ධිං යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො අස්සලායනො මාණවො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘බ්‍රාහ්මණා, භො ගොතම, එවමාහංසු –

‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො; බ්‍රාහ්මණොව සුක්කො වණ්ණො, කණ්හො අඤ්ඤො වණ්ණො; බ්‍රාහ්මණාව සුජ්ඣන්ති, නො අබ්‍රාහ්මණා; බ්‍රාහ්මණාව බ්‍රහ්මුනො පුත්තා ඔරසා මුඛතො ජාතා බ්‍රහ්මජා බ්‍රහ්මනිම්මිතා බ්‍රහ්මදායාදා’ති. ඉධ භවං ගොතමො කිමාහා’’ති? ‘‘දිස්සන්ති [දිස්සන්තෙ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ඛො පන, අස්සලායන, බ්‍රාහ්මණානං බ්‍රාහ්මණියො උතුනියොපි ගබ්භිනියොපි විජායමානාපි පායමානාපි. තෙ ච බ්‍රාහ්මණියොනිජාව සමානා එවමාහංසු – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො; බ්‍රාහ්මණොව සුක්කො වණ්ණො, කණ්හො අඤ්ඤො වණ්ණො; බ්‍රාහ්මණාව සුජ්ඣන්ති, නො අබ්‍රාහ්මණා; බ්‍රාහ්මණාව බ්‍රහ්මුනො පුත්තා ඔරසා මුඛතො ජාතා බ්‍රහ්මජා බ්‍රහ්මනිම්මිතා බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති. ‘‘කිඤ්චාපි භවං ගොතමො එවමාහ, අථ ඛ්වෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා එවමෙතං මඤ්ඤන්ති – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති.

403. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අස්සලායන, සුතං තෙ – ‘යොනකම්බොජෙසු අඤ්ඤෙසු ච පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු ද්වෙව වණ්ණා – අය්‍යො චෙව දාසො ච; අය්‍යො හුත්වා දාසො හොති, දාසො හුත්වා අය්‍යො හොතී’’’ති ? ‘‘එවං, භො, සුතං තං මෙ – ‘යොනකම්බොජෙසු අඤ්ඤෙසු ච පච්චන්තිමෙසු ජනපදෙසු ද්වෙව වණ්ණා – අය්‍යො චෙව දාසො ච; අය්‍යො හුත්වා දාසො හොති, දාසො හුත්වා අය්‍යො හොතී’’’ති. ‘‘එත්ථ, අස්සලායන, බ්‍රාහ්මණානං කිං බලං, කො අස්සාසො යදෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති? ‘‘කිඤ්චාපි භවං ගොතමො එවමාහ, අථ ඛ්වෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා එවමෙතං මඤ්ඤන්ති – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති.

404. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අස්සලායන, ඛත්තියොව නු ඛො පාණාතිපාතී අදින්නාදායී කාමෙසුමිච්ඡාචාරී මුසාවාදී පිසුණවාචො ඵරුසවාචො සම්ඵප්පලාපී අභිජ්ඣාලු බ්‍යාපන්නචිත්තො මිච්ඡාදිට්ඨී කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය, නො බ්‍රාහ්මණො? වෙස්සොව නු ඛො…පෙ…. සුද්දොව නු ඛො පාණාතිපාතී අදින්නාදායී කාමෙසුමිච්ඡාචාරී මුසාවාදී පිසුණවාචො ඵරුසවාචො සම්ඵප්පලාපී අභිජ්ඣාලු බ්‍යාපන්නචිත්තො මිච්ඡාදිට්ඨී කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය, නො බ්‍රාහ්මණො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම. ඛත්තියොපි හි, භො ගොතම, පාණාතිපාතී අදින්නාදායී කාමෙසුමිච්ඡාචාරී මුසාවාදී පිසුණවාචො ඵරුසවාචො සම්ඵප්පලාපී අභිජ්ඣාලු බ්‍යාපන්නචිත්තො මිච්ඡාදිට්ඨී කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍ය. බ්‍රාහ්මණොපි හි, භො ගොතම…පෙ…. වෙස්සොපි හි, භො ගොතම…පෙ…. සුද්දොපි හි, භො ගොතම…පෙ…. සබ්බෙපි හි, භො ගොතම, චත්තාරො වණ්ණා පාණාතිපාතිනො අදින්නාදායිනො කාමෙසුමිච්ඡාචාරිනො මුසාවාදිනො පිසුණවාචා ඵරුසවාචා සම්ඵප්පලාපිනො අභිජ්ඣාලූ බ්‍යාපන්නචිත්තා මිච්ඡාදිට්ඨී කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපජ්ජෙය්‍යු’’න්ති. ‘‘එත්ථ, අස්සලායන, බ්‍රාහ්මණානං කිං බලං, කො අස්සාසො යදෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති? ‘‘කිඤ්චාපි භවං ගොතමො එවමාහ, අථ ඛ්වෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා එවමෙතං මඤ්ඤන්ති – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති.

405. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අස්සලායන, බ්‍රාහ්මණොව නු ඛො පාණාතිපාතා පටිවිරතො අදින්නාදානා පටිවිරතො කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො මුසාවාදා පටිවිරතො පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො අනභිජ්ඣාලු අබ්‍යාපන්නචිත්තො සම්මාදිට්ඨී කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය, නො [නො ච (ක.)] ඛත්තියො නො වෙස්සො, නො සුද්දො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම! ඛත්තියොපි හි, භො ගොතම, පාණාතිපාතා පටිවිරතො අදින්නාදානා පටිවිරතො කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො මුසාවාදා පටිවිරතො පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො අනභිජ්ඣාලු අබ්‍යාපන්නචිත්තො සම්මාදිට්ඨී කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍ය. බ්‍රාහ්මණොපි හි, භො ගොතම…පෙ…. වෙස්සොපි හි, භො ගොතම…පෙ…. සුද්දොපි හි, භො ගොතම…පෙ…. සබ්බෙපි හි, භො ගොතම, චත්තාරො වණ්ණා පාණාතිපාතා පටිවිරතා අදින්නාදානා පටිවිරතා කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතා මුසාවාදා පටිවිරතා පිසුණාය වාචාය පටිවිරතා ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතා සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතා අනභිජ්ඣාලූ අබ්‍යාපන්නචිත්තා සම්මාදිට්ඨී කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපජ්ජෙය්‍යු’’න්ති. ‘‘එත්ථ, අස්සලායන , බ්‍රාහ්මණානං කිං බලං, කො අස්සාසො යදෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති? ‘‘කිඤ්චාපි භවං ගොතමො එවමාහ, අථ ඛ්වෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා එවමෙතං මඤ්ඤන්ති – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති.

406. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අස්සලායන, බ්‍රාහ්මණොව නු ඛො පහොති අස්මිං පදෙසෙ අවෙරං අබ්‍යාබජ්ඣං මෙත්තචිත්තං භාවෙතුං, නො ඛත්තියො, නො වෙස්සො නො සුද්දො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම! ඛත්තියොපි හි, භො ගොතම, පහොති අස්මිං පදෙසෙ අවෙරං අබ්‍යාබජ්ඣං මෙත්තචිත්තං භාවෙතුං; බ්‍රාහ්මණොපි හි, භො ගොතම… වෙස්සොපි හි , භො ගොතම… සුද්දොපි හි, භො ගොතම… සබ්බෙපි හි, භො ගොතම, චත්තාරො වණ්ණා පහොන්ති අස්මිං පදෙසෙ අවෙරං අබ්‍යාබජ්ඣං මෙත්තචිත්තං භාවෙතු’’න්ති. ‘‘එත්ථ, අස්සලායන, බ්‍රාහ්මණානං කිං බලං, කො අස්සාසො යදෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති? ‘‘කිඤ්චාපි භවං ගොතමො එවමාහ, අථ ඛ්වෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා එවමෙතං මඤ්ඤන්ති – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති.

407. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අස්සලායන, බ්‍රාහ්මණොව නු ඛො පහොති සොත්ථිසිනානිං ආදාය නදිං ගන්ත්වා රජොජල්ලං පවාහෙතුං, නො ඛත්තියො, නො වෙස්සො, නො සුද්දො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම! ඛත්තියොපි හි, භො ගොතම, පහොති සොත්ථිසිනානිං ආදාය නදිං ගන්ත්වා රජොජල්ලං පවාහෙතුං, බ්‍රාහ්මණොපි හි, භො ගොතම... වෙස්සොපි හි, භො ගොතම... සුද්දොපි හි, භො ගොතම... සබ්බෙපි හි, භො ගොතම, චත්තාරො වණ්ණා පහොන්ති සොත්ථිසිනානිං ආදාය නදිං ගන්ත්වා රජොජල්ලං පවාහෙතු’’න්ති. ‘‘එත්ථ, අස්සලායන, බ්‍රාහ්මණානං කිං බලං, කො අස්සාසො යදෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො...පෙ.... බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති? ‘‘කිඤ්චාපි භවං ගොතමො එවමාහ, අථ ඛ්වෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා එවමෙතං මඤ්ඤන්ති – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො...පෙ.... බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති.

408. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අස්සලායන, ඉධ රාජා ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො නානාජච්චානං පුරිසානං පුරිසසතං සන්නිපාතෙය්‍ය – ‘ආයන්තු භොන්තො යෙ තත්ථ ඛත්තියකුලා බ්‍රාහ්මණකුලා රාජඤ්ඤකුලා උප්පන්නා, සාකස්ස වා සාලස්ස වා [උප්පන්නා සාලස්ස වා (සී. පී.)] සලළස්ස වා චන්දනස්ස වා පදුමකස්ස වා උත්තරාරණිං ආදාය, අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙන්තු, තෙජො පාතුකරොන්තු. ආයන්තු පන භොන්තො යෙ තත්ථ චණ්ඩාලකුලා නෙසාදකුලා වෙනකුලා [වෙණකුලා (සී. පී.), වෙණුකුලා (ස්‍යා. කං.)] රථකාරකුලා පුක්කුසකුලා උප්පන්නා, සාපානදොණියා වා සූකරදොණියා වා රජකදොණියා වා එරණ්ඩකට්ඨස්ස වා උත්තරාරණිං ආදාය, අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙන්තු, තෙජො පාතුකරොන්තූ’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අස්සලායන, යො එවං නු ඛො සො [යො ච නු ඛො (ස්‍යා. කං. ක.)] ඛත්තියකුලා බ්‍රාහ්මණකුලා රාජඤ්ඤකුලා උප්පන්නෙහි සාකස්ස වා සාලස්ස වා සලළස්ස වා චන්දනස්ස වා පදුමකස්ස වා උත්තරාරණිං ආදාය අග්ගි අභිනිබ්බත්තො, තෙජො පාතුකතො, සො එව නු ඛ්වාස්ස අග්ගි අච්චිමා චෙව [ච (සී. පී.)] වණ්ණවා [වණ්ණිමා (ස්‍යා. කං. පී. ක.)] ච පභස්සරො ච, තෙන ච සක්කා අග්ගිනා අග්ගිකරණීයං කාතුං; යො පන සො චණ්ඩාලකුලා නෙසාදකුලා වෙනකුලා රථකාරකුලා පුක්කුසකුලා උප්පන්නෙහි සාපානදොණියා වා සූකරදොණියා වා රජකදොණියා වා එරණ්ඩකට්ඨස්ස වා උත්තරාරණිං ආදාය අග්ගි අභිනිබ්බත්තො, තෙජො පාතුකතො ස්වාස්ස අග්ගි න චෙව අච්චිමා න ච වණ්ණවා න ච පභස්සරො, න ච තෙන සක්කා අග්ගිනා අග්ගිකරණීයං කාතු’’න්ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම! යොපි හි සො [යො සො (සී. පී.)], භො ගොතම, ඛත්තියකුලා බ්‍රාහ්මණකුලා රාජඤ්ඤකුලා උප්පන්නෙහි සාකස්ස වා සාලස්ස වා සලළස්ස වා චන්දනස්ස වා පදුමකස්ස වා උත්තරාරණිං ආදාය අග්ගි අභිනිබ්බත්තො, තෙජො පාතුකතො ස්වාස්ස [සො චස්ස (සී. පී.), සොපිස්ස (ස්‍යා. කං.)] අග්ගි අච්චිමා චෙව වණ්ණවා ච පභස්සරො ච, තෙන ච සක්කා අග්ගිනා අග්ගිකරණීයං කාතුං; යොපි සො චණ්ඩාලකුලා නෙසාදකුලා වෙනකුලා රථකාරකුලා පුක්කුසකුලා උප්පන්නෙහි සාපානදොණියා වා සූකරදොණියා වා රජකදොණියා වා එරණ්ඩකට්ඨස්ස වා උත්තරාරණිං ආදාය අග්ගි අභිනිබ්බත්තො, තෙජො පාතුකතො, ස්වාස්ස අග්ගි අච්චිමා චෙව වණ්ණවා ච පභස්සරො ච, තෙන ච සක්කා අග්ගිනා අග්ගිකරණීයං කාතුං. සබ්බොපි හි, භො ගොතම, අග්ගි අච්චිමා චෙව වණ්ණවා ච පභස්සරො ච, සබ්බෙනපි සක්කා අග්ගිනා අග්ගිකරණීයං කාතු’’න්ති. ‘‘එත්ථ, අස්සලායන, බ්‍රාහ්මණානං කිං බලං, කො අස්සාසො යදෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා එවමාහංසු – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො; බ්‍රාහ්මණොව සුක්කො වණ්ණො, කණ්හො අඤ්ඤො වණ්ණො; බ්‍රාහ්මණාව සුජ්ඣන්ති, නො අබ්‍රාහ්මණා; බ්‍රාහ්මණාව බ්‍රහ්මුනො පුත්තා ඔරසා මුඛතො ජාතා බ්‍රහ්මජා බ්‍රහ්මනිම්මිතා බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති? ‘‘කිඤ්චාපි භවං ගොතමො එවමාහ, අථ ඛ්වෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා එවමෙතං මඤ්ඤන්ති – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො...පෙ.... බ්‍රහ්මදායාදා’’’ති.

409. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අස්සලායන, ඉධ ඛත්තියකුමාරො බ්‍රාහ්මණකඤ්ඤාය සද්ධිං සංවාසං කප්පෙය්‍ය, තෙසං සංවාසමන්වාය පුත්තො ජායෙථ; යො සො ඛත්තියකුමාරෙන බ්‍රාහ්මණකඤ්ඤාය පුත්තො උප්පන්නො, සියා සො මාතුපි සදිසො පිතුපි සදිසො, ‘ඛත්තියො’තිපි වත්තබ්බො ‘බ්‍රාහ්මණො’තිපි වත්තබ්බො’’ති? ‘‘යො සො, භො ගොතම, ඛත්තියකුමාරෙන බ්‍රාහ්මණකඤ්ඤාය පුත්තො උප්පන්නො, සියා සො මාතුපි සදිසො පිතුපි සදිසො, ‘ඛත්තියො’තිපි වත්තබ්බො ‘බ්‍රාහ්මණො’තිපි වත්තබ්බො’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අස්සලායන, ඉධ බ්‍රාහ්මණකුමාරො ඛත්තියකඤ්ඤාය සද්ධිං සංවාසං කප්පෙය්‍ය, තෙසං සංවාසමන්වාය පුත්තො ජායෙථ; යො සො බ්‍රාහ්මණකුමාරෙන ඛත්තියකඤ්ඤාය පුත්තො උප්පන්නො, සියා සො මාතුපි සදිසො පිතුපි සදිසො, ‘ඛත්තියො’තිපි වත්තබ්බො ‘බ්‍රාහ්මණො’තිපි වත්තබ්බො’’ති? ‘‘යො සො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණකුමාරෙන ඛත්තියකඤ්ඤාය පුත්තො උප්පන්නො, සියා සො මාතුපි සදිසො පිතුපි සදිසො, ‘ඛත්තියො’තිපි වත්තබ්බො ‘බ්‍රාහ්මණො’තිපි වත්තබ්බො’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අස්සලායන ඉධ වළවං ගද්‍රභෙන සම්පයොජෙය්‍යුං [සංයොජෙය්‍ය (ක.)], තෙසං සම්පයොගමන්වාය කිසොරො ජායෙථ; යො සො වළවාය ගද්‍රභෙන කිසොරො උප්පන්නො, සියා සො මාතුපි සදිසො පිතුපි සදිසො, ‘අස්සො’තිපි වත්තබ්බො ‘ගද්‍රභො’තිපි වත්තබ්බො’’ති? ‘‘කුණ්ඩඤ්හි සො [වෙකුරඤ්ජාය හි සො (සී. පී.), සො කුමාරණ්ඩුපි සො (ස්‍යා. කං.), වෙකුලජො හි සො (?)], භො ගොතම, අස්සතරො හොති. ඉදං හිස්ස , භො ගොතම, නානාකරණං පස්සාමි; අමුත්‍ර ච පනෙසානං න කිඤ්චි නානාකරණං පස්සාමී’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අස්සලායන, ඉධාස්සු ද්වෙ මාණවකා භාතරො සඋදරියා, එකො අජ්ඣායකො උපනීතො එකො අනජ්ඣායකො අනුපනීතො. කමෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා පඨමං භොජෙය්‍යුං සද්ධෙ වා ථාලිපාකෙ වා යඤ්ඤෙ වා පාහුනෙ වා’’ති? ‘‘යො සො, භො ගොතම, මාණවකො අජ්ඣායකො උපනීතො තමෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා පඨමං භොජෙය්‍යුං සද්ධෙ වා ථාලිපාකෙ වා යඤ්ඤෙ වා පාහුනෙ වා. කිඤ්හි, භො ගොතම, අනජ්ඣායකෙ අනුපනීතෙ දින්නං මහප්ඵලං භවිස්සතී’’ති?

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, අස්සලායන, ඉධාස්සු ද්වෙ මාණවකා භාතරො සඋදරියා, එකො අජ්ඣායකො උපනීතො දුස්සීලො පාපධම්මො, එකො අනජ්ඣායකො අනුපනීතො සීලවා කල්‍යාණධම්මො. කමෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා පඨමං භොජෙය්‍යුං සද්ධෙ වා ථාලිපාකෙ වා යඤ්ඤෙ වා පාහුනෙ වා’’ති? ‘‘යො සො, භො ගොතම, මාණවකො අනජ්ඣායකො අනුපනීතො සීලවා කල්‍යාණධම්මො තමෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා පඨමං භොජෙය්‍යුං සද්ධෙ වා ථාලිපාකෙ වා යඤ්ඤෙ වා පාහුනෙ වා. කිඤ්හි, භො ගොතම, දුස්සීලෙ පාපධම්මෙ දින්නං මහප්ඵලං භවිස්සතී’’ති?

‘‘පුබ්බෙ ඛො ත්වං, අස්සලායන, ජාතිං අගමාසි; ජාතිං ගන්ත්වා මන්තෙ අගමාසි; මන්තෙ ගන්ත්වා තපෙ අගමාසි; තපෙ ගන්ත්වා [මන්තෙ ගන්ත්වා තමෙතං ත්වං (සී. පී.), මන්තෙ ගන්ත්වා තමෙව ඨපෙත්වා (ස්‍යා. කං.)] චාතුවණ්ණිං සුද්ධිං පච්චාගතො, යමහං පඤ්ඤපෙමී’’ති. එවං වුත්තෙ, අස්සලායනො මාණවො තුණ්හීභූතො මඞ්කුභූතො පත්තක්ඛන්ධො අධොමුඛො පජ්ඣායන්තො අප්පටිභානො නිසීදි.

410. අථ ඛො භගවා අස්සලායනං මාණවං තුණ්හීභූතං මඞ්කුභූතං පත්තක්ඛන්ධං අධොමුඛං පජ්ඣායන්තං අප්පටිභානං විදිත්වා අස්සලායනං මාණවං එතදවොච – ‘‘භූතපුබ්බං, අස්සලායන, සත්තන්නං බ්‍රාහ්මණිසීනං අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණකුටීසු සම්මන්තානං [වසන්තානං (සී.)] එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං හොති – ‘බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා’ති. අස්සොසි ඛො , අස්සලායන, අසිතො දෙවලො ඉසි – ‘සත්තන්නං කිර බ්‍රාහ්මණිසීනං අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණකුටීසු සම්මන්තානං එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො…පෙ…. බ්‍රහ්මදායාදා’ති. අථ ඛො, අස්සලායන, අසිතො දෙවලො ඉසි කෙසමස්සුං කප්පෙත්වා මඤ්ජිට්ඨවණ්ණානි දුස්සානි නිවාසෙත්වා පටලියො [අටලියො (සී. පී.), අගලියො (ස්‍යා. කං.)] උපාහනා ආරුහිත්වා ජාතරූපමයං දණ්ඩං ගහෙත්වා සත්තන්නං බ්‍රාහ්මණිසීනං පත්ථණ්ඩිලෙ පාතුරහොසි. අථ ඛො, අස්සලායන, අසිතො දෙවලො ඉසි සත්තන්නං බ්‍රාහ්මණිසීනං පත්ථණ්ඩිලෙ චඞ්කමමානො එවමාහ – ‘හන්ද, කො නු ඛො ඉමෙ භවන්තො බ්‍රාහ්මණිසයො ගතා [ගන්තා (ස්‍යා. කං. ක.)]; හන්ද, කො නු ඛො ඉමෙ භවන්තො බ්‍රාහ්මණිසයො ගතා’ති? අථ ඛො, අස්සලායන, සත්තන්නං බ්‍රාහ්මණිසීනං එතදහොසි – ‘කො නායං ගාමණ්ඩලරූපො විය සත්තන්නං බ්‍රාහ්මණිසීනං පත්ථණ්ඩිලෙ චඞ්කමමානො එවමාහ – ‘හන්ද, කො නු ඛො ඉමෙ භවන්තො බ්‍රාහ්මණිසයො ගතා; හන්ද, කො නු ඛො ඉමෙ භවන්තො බ්‍රාහ්මණිසයො ගතා’ති? හන්ද, නං අභිසපාමා’ති. අථ ඛො, අස්සලායන, සත්ත බ්‍රාහ්මණිසයො අසිතං දෙවලං ඉසිං අභිසපිංසු – ‘භස්මා, වසල [වසලී (පී.), වසලි (ක.), වපලී (ස්‍යා. කං.)], භොහි; භස්මා, වසල, භොහී’ති [භස්මා වසල භොහීති අභිසපවචනං සී. පී. පොත්ථකෙසු සකිදෙව ආගතං]. යථා යථා ඛො, අස්සලායන, සත්ත බ්‍රාහ්මණිසයො අසිතං දෙවලං ඉසිං අභිසපිංසු තථා තථා අසිතො දෙවලො ඉසි අභිරූපතරො චෙව හොති දස්සනීයතරො ච පාසාදිකතරො ච. අථ ඛො, අස්සලායන, සත්තන්නං බ්‍රාහ්මණිසීනං එතදහොසි – ‘මොඝං වත නො තපො, අඵලං බ්‍රහ්මචරියං. මයඤ්හි පුබ්බෙ යං අභිසපාම – භස්මා, වසල, භොහි; භස්මා, වසල, භොහීති භස්මාව භවති එකච්චො. ඉමං පන මයං යථා යථා අභිසපාම තථා තථා අභිරූපතරො චෙව හොති දස්සනීයතරො ච පාසාදිකතරො චා’ති. ‘න භවන්තානං මොඝං තපො, නාඵලං බ්‍රහ්මචරියං. ඉඞ්ඝ භවන්තො, යො මයි මනොපදොසො තං පජහථා’ති. ‘යො භවති මනොපදොසො තං පජහාම. කො නු භවං හොතී’ති? ‘සුතො නු භවතං – අසිතො දෙවලො ඉසී’ති? ‘එවං, භො’. ‘සො ඛ්වාහං, භො, හොමී’ති. අථ ඛො, අස්සලායන, සත්ත බ්‍රාහ්මණිසයො අසිතං දෙවලං ඉසිං අභිවාදෙතුං උපක්කමිංසු.

411. ‘‘අථ ඛො, අස්සලායන, අසිතො දෙවලො ඉසි සත්ත බ්‍රාහ්මණිසයො එතදවොච – ‘සුතං මෙතං, භො, සත්තන්නං කිර බ්‍රාහ්මණිසීනං අරඤ්ඤායතනෙ පණ්ණකුටීසු සම්මන්තානං එවරූපං පාපකං දිට්ඨිගතං උප්පන්නං – බ්‍රාහ්මණොව සෙට්ඨො වණ්ණො, හීනො අඤ්ඤො වණ්ණො; බ්‍රාහ්මණොව සුක්කො වණ්ණො , කණ්හො අඤ්ඤො වණ්ණො; බ්‍රාහ්මණාව සුජ්ඣන්ති, නො අබ්‍රාහ්මණා; බ්‍රාහ්මණාව බ්‍රහ්මුනො පුත්තා ඔරසා මුඛතො ජාතා බ්‍රහ්මජා බ්‍රහ්මනිම්මිතා බ්‍රහ්මදායාදා’ති. ‘එවං, භො’.

‘‘‘ජානන්ති පන භොන්තො – යා ජනිකා මාතා [ජනිමාතා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] බ්‍රාහ්මණංයෙව අගමාසි, නො අබ්‍රාහ්මණ’න්ති? ‘නො හිදං, භො’.

‘‘‘ජානන්ති පන භොන්තො – යා ජනිකාමාතු [ජනිමාතු (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මාතා යාව සත්තමා මාතුමාතාමහයුගා බ්‍රාහ්මණංයෙව අගමාසි, නො අබ්‍රාහ්මණ’න්ති? ‘නො හිදං, භො’.

‘‘‘ජානන්ති පන භොන්තො – යො ජනකො පිතා [ජනිපිතා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] බ්‍රාහ්මණිංයෙව අගමාසි, නො අබ්‍රාහ්මණි’න්ති? ‘නො හිදං, භො’.

‘‘‘ජානන්ති පන භොන්තො – යො ජනකපිතු [ජනිපිතු (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] පිතා යාව සත්තමා පිතුපිතාමහයුගා බ්‍රාහ්මණිංයෙව අගමාසි, නො අබ්‍රාහ්මණි’න්ති? ‘නො හිදං, භො’.

‘‘‘ජානන්ති පන භොන්තො – යථා ගබ්භස්ස අවක්කන්ති හොතී’ති [න මයං ජානාම භො යථා ගබ්භස්ස අවක්කන්ති හොතීති. යථා කථං පන භො ගබ්භස්ස අවක්කන්ති හොතීති. (ක.)]? ‘ජානාම මයං, භො – යථා ගබ්භස්ස අවක්කන්ති හොති [න මයං ජානාම භො යථා ගබ්භස්ස අවක්කන්ති හොතීති. යථා කථං පන භො ගබ්භස්ස අවක්කන්ති හොතීති. (ක.)]. ඉධ මාතාපිතරො ච සන්නිපතිතා හොන්ති, මාතා ච උතුනී හොති, ගන්ධබ්බො ච පච්චුපට්ඨිතො හොති; එවං තිණ්ණං සන්නිපාතා ගබ්භස්ස අවක්කන්ති හොතී’ති.

‘‘‘ජානන්ති පන භොන්තො – තග්ඝ [යග්ඝෙ (සී. ස්‍යා. කං. පී.)], සො ගන්ධබ්බො ඛත්තියො වා බ්‍රාහ්මණො වා වෙස්සො වා සුද්දො වා’ති? ‘න මයං, භො, ජානාම – තග්ඝ සො ගන්ධබ්බො ඛත්තියො වා බ්‍රාහ්මණො වා වෙස්සො වා සුද්දො වා’ති. ‘එවං සන්තෙ, භො, ජානාථ – කෙ තුම්හෙ හොථා’ති? ‘එවං සන්තෙ, භො , න මයං ජානාම – කෙ මයං හොමා’ති. තෙ හි නාම, අස්සලායන, සත්ත බ්‍රාහ්මණිසයො අසිතෙන දෙවලෙන ඉසිනා සකෙ ජාතිවාදෙ සමනුයුඤ්ජියමානා සමනුග්ගාහියමානා සමනුභාසියමානා න සම්පායිස්සන්ති; කිං පන ත්වං එතරහි මයා සකස්මිං ජාතිවාදෙ සමනුයුඤ්ජියමානො සමනුග්ගාහියමානො සමනුභාසියමානො සම්පායිස්සසි, යෙසං ත්වං සාචරියකො න පුණ්ණො දබ්බිගාහො’’ති.

එවං වුත්තෙ, අස්සලායනො මාණවො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ…. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

අස්සලායනසුත්තං නිට්ඨිතං තතියං.

4. ඝොටමුඛසුත්තං

412. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං ආයස්මා උදෙනො බාරාණසියං විහරති ඛෙමියම්බවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ඝොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො බාරාණසිං අනුප්පත්තො හොති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අථ ඛො ඝොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො ජඞ්ඝාවිහාරං අනුචඞ්කමමානො අනුවිචරමානො යෙන ඛෙමියම්බවනං තෙනුපසඞ්කමි. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා උදෙනො අබ්භොකාසෙ චඞ්කමති. අථ ඛො ඝොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො යෙනායස්මා උදෙනො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා උදෙනෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා ආයස්මන්තං උදෙනං චඞ්කමන්තං අනුචඞ්කමමානො එවමාහ – ‘‘අම්භො සමණ, ‘නත්ථි ධම්මිකො පරිබ්බජො’ [පරිබ්බාජො (සී. පී.)] – එවං මෙ එත්ථ හොති. තඤ්ච ඛො භවන්තරූපානං වා අදස්සනා, යො වා පනෙත්ථ ධම්මො’’ති.

එවං වුත්තෙ, ආයස්මා උදෙනො චඞ්කමා ඔරොහිත්වා විහාරං පවිසිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. ඝොටමුඛොපි ඛො බ්‍රාහ්මණො චඞ්කමා ඔරොහිත්වා විහාරං පවිසිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. එකමන්තං ඨිතං ඛො ඝොටමුඛං බ්‍රාහ්මණං ආයස්මා උදෙනො එතදවොච – ‘‘සංවිජ්ජන්ති [සංවිජ්ජන්තෙ (බහූසු)] ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ආසනානි. සචෙ ආකඞ්ඛසි, නිසීදා’’ති. ‘‘එතදෙව ඛො පන මයං භොතො උදෙනස්ස ආගමයමානා (න) නිසීදාම. කථඤ්හි නාම මාදිසො පුබ්බෙ අනිමන්තිතො ආසනෙ නිසීදිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යා’’ති? අථ ඛො ඝොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො අඤ්ඤතරං නීචං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො ඝොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො ආයස්මන්තං උදෙනං එතදවොච – ‘‘අම්භො සමණ, ‘නත්ථි ධම්මිකො පරිබ්බජො’ – එවං මෙ එත්ථ හොති. තඤ්ච ඛො භවන්තරූපානං වා අදස්සනා, යො වා පනෙත්ථ ධම්මො’’ති. ‘‘සචෙ ඛො පන මෙ ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, අනුඤ්ඤෙය්‍යං අනුජානෙය්‍යාසි, පටික්කොසිතබ්බඤ්ච පටික්කොසෙය්‍යාසි; යස්ස ච පන මෙ භාසිතස්ස අත්ථං න ජානෙය්‍යාසි, මමංයෙව තත්ථ උත්තරි පටිපුච්ඡෙය්‍යාසි – ‘ඉදං, භො උදෙන, කථං, ඉමස්ස ක්වත්ථො’ති? එවං කත්වා සියා නො එත්ථ කථාසල්ලාපො’’ති. ‘‘අනුඤ්ඤෙය්‍යං ඛ්වාහං භොතො උදෙනස්ස අනුජානිස්සාමි, පටික්කොසිතබ්බඤ්ච පටික්කොසිස්සාමි; යස්ස ච පනාහං භොතො උදෙනස්ස භාසිතස්ස අත්ථං න ජානිස්සාමි, භවන්තංයෙව තත්ථ උදෙනං උත්තරි පටිපුච්ඡිස්සාමි – ‘ඉදං, භො උදෙන, කථං, ඉමස්ස ක්වත්ථො’ති? එවං කත්වා හොතු නො එත්ථ කථාසල්ලාපො’’ති.

413. ‘‘චත්තාරොමෙ, බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලා සන්තො සංවිජ්ජමානා ලොකස්මිං. කතමෙ චත්තාරො? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො අත්තන්තපො හොති අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො. ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො පරන්තපො හොති පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො. ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො අත්තන්තපො ච හොති අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො. ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ , එකච්චො පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො හොති නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො, න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො. සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති. ඉමෙසං, බ්‍රාහ්මණ, චතුන්නං පුග්ගලානං කතමො තෙ පුග්ගලො චිත්තං ආරාධෙතී’’ති?

‘‘ය්වායං, භො උදෙන, පුග්ගලො අත්තන්තපො අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො අයං මෙ පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති; යොපායං, භො උදෙන, පුග්ගලො පරන්තපො පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො අයම්පි මෙ පුග්ගලො

චිත්තං නාරාධෙති; යොපායං, භො උදෙන, පුග්ගලො අත්තන්තපො ච අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො අයම්පි මෙ පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති; යො ච ඛො අයං, භො උදෙන, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති. අයමෙව මෙ පුග්ගලො චිත්තං ආරාධෙතී''ති.

''කස්මා පන තෙ, බ්‍රාහ්මණ, ඉමෙ තයො පුග්ගලා චිත්තං නාරාධෙන්තී''ති? ''ය්වායං, භො උදෙන, පුග්ගලො අත්තන්තපො අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො සො අත්තානං සුඛකාමං දුක්ඛපටික්කූලං ආතාපෙති පරිතාපෙති; ඉමිනා මෙ අයං පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යොපායං , භො උදෙන, පුග්ගලො පරන්තපො පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො සො පරං සුඛකාමං දුක්ඛපටික්කූලං ආතාපෙති පරිතාපෙති; ඉමිනා මෙ අයං පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යොපායං, භො උදෙන, පුග්ගලො අත්තන්තපො ච අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො සො අත්තානඤ්ච පරඤ්ච සුඛකාමං දුක්ඛපටික්කූලං ආතාපෙති පරිතාපෙති; ඉමිනා මෙ අයං පුග්ගලො චිත්තං නාරාධෙති. යො ච ඛො අයං, භො උදෙන, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති, සො අත්තානඤ්ච පරඤ්ච සුඛකාමං දුක්ඛපටික්කූලං නෙව ආතාපෙති න පරිතාපෙති; ඉමිනා මෙ අයං පුග්ගලො චිත්තං ආරාධෙතී''ති.

414. ''ද්වෙමා, බ්‍රාහ්මණ, පරිසා. කතමා ද්වෙ? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චා පරිසා සාරත්තරත්තා මණිකුණ්ඩලෙසු පුත්තභරියං පරියෙසති, දාසිදාසං පරියෙසති, ඛෙත්තවත්ථුං පරියෙසති, ජාතරූපරජතං පරියෙසති.

''ඉධ පන, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චා පරිසා අසාරත්තරත්තා මණිකුණ්ඩලෙසු පුත්තභරියං පහාය, දාසිදාසං පහාය, ඛෙත්තවත්ථුං පහාය, ජාතරූපරජතං පහාය, අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා. ස්වායං, බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො. සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති. ඉධ කතමං ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලං කතමාය පරිසාය බහුලං සමනුපස්සසි – යා චායං පරිසා සාරත්තරත්තා මණිකුණ්ඩලෙසු පුත්තභරියං පරියෙසති දාසිදාසං පරියෙසති ඛෙත්තවත්ථුං පරියෙසති ජාතරූපරජතං පරියෙසති, යා චායං පරිසා අසාරත්තරත්තා මණිකුණ්ඩලෙසු පුත්තභරියං පහාය දාසිදාසං පහාය ඛෙත්තවත්ථුං පහාය ජාතරූපරජතං පහාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා''ති?

''ය්වායං , භො උදෙන, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති; ඉමාහං පුග්ගලං යායං පරිසා අසාරත්තරත්තා මණිකුණ්ඩලෙසු පුත්තභරියං පහාය දාසිදාසං පහාය ඛෙත්තවත්ථුං පහාය ජාතරූපරජතං පහාය අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතා ඉමිස්සං පරිසායං බහුලං සමනුපස්සාමී''ති.

''ඉදානෙව ඛො පන තෙ, බ්‍රාහ්මණ, භාසිතං – 'මයං එවං ආජානාම – අම්භො සමණ, නත්ථි ධම්මිකො පරිබ්බජො, එවං මෙ එත්ථ හොති. තඤ්ච ඛො භවන්තරූපානං වා අදස්සනා, යො වා පනෙත්ථ ධම්මො'''ති. ''අද්ධා මෙසා, භො උදෙන, සානුග්ගහා වාචා භාසිතා. 'අත්ථි ධම්මිකො පරිබ්බජො' – එවං මෙ එත්ථ හොති. එවඤ්ච පන මං භවං උදෙනො ධාරෙතු. යෙ ච මෙ හොතා උදෙනෙන චත්තාරො පුග්ගලා සංඛිත්තෙන වුත්තා විත්ථාරෙන අවිභත්තා, සාධු මෙ භවං, උදෙනො ඉමෙ චත්තාරො පුග්ගලෙ විත්ථාරෙන විභජතු අනුකම්පං උපාදායා''ති. ''තෙන හි, බ්‍රාහ්මණ, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී''ති. ''එවං, භො''ති ඛො ඝොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො ආයස්මතො උදෙනස්ස පච්චස්සොසි. ආයස්මා උදෙනො එතදවොච –

415. ''කතමො ච, බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො අත්තන්තපො අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො අචෙලකො හොති මුත්තාචාරො හත්ථාපලෙඛනො නඑහිභද්දන්තිකො නතිට්ඨභද්දන්තිකො, නාභිහටං න උද්දිස්සකතං න නිමන්තනං සාදියති. සො න කුම්භිමුඛා පටිග්ගණ්හාති, න කළොපිමුඛා පටිග්ගණ්හාති, න එළකමන්තරං, න දණ්ඩමන්තරං, න මුසලමන්තරං, න ද්වින්නං භුඤ්ජමානානං, න ගබ්භිනියා, න පායමානාය , න පුරිසන්තරගතාය, න සඞ්කිත්තීසු, න යත්ථ සා උපට්ඨිතො හොති, න යත්ථ මක්ඛිකා සණ්ඩසණ්ඩචාරිනී, න මච්ඡං න මංසං, න සුරං න මෙරයං න ථුසොදකං පිවති. සො එකාගාරිකො වා හොති එකාලොපිකො, ද්වාගාරිකො වා හොති ද්වාලොපිකො…පෙ…. සත්තාගාරිකො වා හොති සත්තාලොපිකො; එකිස්සාපි දත්තියා යාපෙති, ද්වීහිපි දත්තීහි යාපෙති…පෙ…. සත්තහිපි දත්තීහි යාපෙති; එකාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති, ද්වීහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති…පෙ…. සත්තාහිකම්පි ආහාරං ආහාරෙති – ඉති එවරූපං අද්ධමාසිකං පරියායභත්තභොජනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. සො සාකභක්ඛො වා හොති, සාමාකභක්ඛො වා හොති, නීවාරභක්ඛො වා හොති, දද්දුලභක්ඛො වා හොති , හටභක්ඛො වා හොති, කණභක්ඛො වා හොති, ආචාමභක්ඛො වා හොති, පිඤ්ඤාකභක්ඛො වා හොති, තිණභක්ඛො වා හොති, ගොමයභක්ඛො වා හොති, වනමූලඵලාහාරො යාපෙති පවත්තඵලභොජී. සො සාණානිපි ධාරෙති, මසාණානිපි ධාරෙති, ඡවදුස්සානිපි ධාරෙති, පංසුකූලානිපි ධාරෙති, තිරීටානිපි ධාරෙති, අජිනම්පි ධාරෙති, අජිනක්ඛිපම්පි ධාරෙති, කුසචීරම්පි

ධාරෙති, වාකචීරම්පි ධාරෙති, ඵලකචීරම්පි ධාරෙති, කෙසකම්බලම්පි ධාරෙති, වාළකම්බලම්පි ධාරෙති, උලූකපක්ඛම්පි ධාරෙති; කෙසමස්සුලොචකොපි හොති කෙසමස්සුලොචනානුයොගමනුයුත්තො , උබ්භට්ඨකොපි හොති ආසනපටික්ඛිත්තො, උක්කුටිකොපි හොති උක්කුටිකප්පධානමනුයුත්තො, කණ්ටකාපස්සයිකොපි හොති කණ්ටකාපස්සයෙ සෙය්‍යං කප්පෙති; සායතතියකම්පි උදකොරොහනානුයොගමනුයුත්තො විහරති – ඉති එවරූපං අනෙකවිහිතං කායස්ස ආතාපනපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො විහරති. අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො අත්තන්තපො අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො.

416. ‘‘කතමො ච, බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො පරන්තපො පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො ඔරබ්භිකො හොති සූකරිකො සාකුණිකො මාගවිකො ලුද්දො මච්ඡඝාතකො චොරො චොරඝාතකො ගොඝාතකො බන්ධනාගාරිකො – යෙ වා පනඤ්ඤෙපි කෙචි කුරූරකම්මන්තා. අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො පරන්තපො පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො.

417. ‘‘කතමො ච, බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො අත්තන්තපො ච අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො, පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, එකච්චො පුග්ගලො රාජා වා හොති ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො, බ්‍රාහ්මණො වා මහාසාලො. සො පුරත්ථිමෙන නගරස්ස නවං සන්ථාගාරං කාරාපෙත්වා කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා ඛරාජිනං නිවාසෙත්වා සප්පිතෙලෙන කායං අබ්භඤ්ජිත්වා මගවිසාණෙන පිට්ඨිං කණ්ඩුවමානො නවං සන්ථාගාරං පවිසති සද්ධිං මහෙසියා බ්‍රාහ්මණෙන ච පුරොහිතෙන. සො තත්ථ අනන්තරහිතාය භූමියා හරිතුපලිත්තාය සෙය්‍යං කප්පෙති. එකිස්සාය ගාවියා සරූපවච්ඡාය යං එකස්මිං ථනෙ ඛීරං හොති තෙන රාජා යාපෙති, යං දුතියස්මිං ථනෙ ඛීරං හොති තෙන මහෙසී යාපෙති, යං තතියස්මිං ථනෙ ඛීරං හොති තෙන බ්‍රාහ්මණො පුරොහිතො යාපෙති, යං චතුත්ථස්මිං ථනෙ ඛීරං හොති තෙන අග්ගිං ජුහති, අවසෙසෙන වච්ඡකො යාපෙති. සො එවමාහ – ‘එත්තකා උසභා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා වච්ඡතරා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා වච්ඡතරියො හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා අජා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය’, එත්තකා උරබ්භා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා අස්සා හඤ්ඤන්තු යඤ්ඤත්ථාය, එත්තකා රුක්ඛා ඡිජ්ජන්තු යූපත්ථාය, එත්තකා දබ්භා ලූයන්තු බරිහිසත්ථායා’ති. යෙපිස්ස තෙ හොන්ති ‘දාසා’ති වා ‘පෙස්සා’ති වා ‘කම්මකරා’ති වා තෙපි දණ්ඩතජ්ජිතා භයතජ්ජිතා අස්සුමුඛා රුදමානා පරිකම්මානි කරොන්ති. අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො අත්තන්තපො ච අත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො , පරන්තපො ච පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො.

418. ‘‘කතමො ච, බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො, න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො; සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතිභූතො සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරති? ඉධ, බ්‍රාහ්මණ, තථාගතො ලොකෙ උප්පජ්ජති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. තං ධම්මං සුණාති ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා අඤ්ඤතරස්මිං වා කුලෙ පච්චාජාතො. සො තං ධම්මං සුත්වා තථාගතෙ සද්ධං පටිලභති. සො තෙන සද්ධාපටිලාභෙන සමන්නාගතො ඉති පටිසඤ්චික්ඛති – ‘සම්බාධො ඝරාවාසො රජොපථො අබ්භොකාසො පබ්බජ්ජා. නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය’න්ති. සො අපරෙන සමයෙන අප්පං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය මහන්තං වා භොගක්ඛන්ධං පහාය, අප්පං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය මහන්තං වා ඤාතිපරිවට්ටං පහාය, කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජති. සො එවං පබ්බජිතො සමානො භික්ඛූනං සික්ඛාසාජීවසමාපන්නො පාණාතිපාතං පහාය පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, නිහිතදණ්ඩො නිහිතසත්ථො ලජ්ජී දයාපන්නො සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී විහරති.

‘‘අදින්නාදානං පහාය අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති දින්නාදායී දින්නපාටිකඞ්ඛී. අථෙනෙන සුචිභූතෙන අත්තනා විහරති.

‘‘අබ්‍රහ්මචරියං පහාය බ්‍රහ්මචාරී හොති ආරාචාරී විරතො මෙථුනා ගාමධම්මා.

‘‘මුසාවාදං පහාය මුසාවාදා පටිවිරතො හොති සච්චවාදී සච්චසන්ධො ථෙතො පච්චයිකො අවිසංවාදකො ලොකස්ස.

‘‘පිසුණං වාචං පහාය පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති; ඉතො සුත්වා න අමුත්‍ර අක්ඛාතා ඉමෙසං භෙදාය, අමුත්‍ර වා සුත්වා න ඉමෙසං අක්ඛාතා අමූසං භෙදාය. ඉති භින්නානං වා සන්ධාතා සහිතානං වා අනුප්පදාතා, සමග්ගාරාමො සමග්ගරතො සමග්ගනන්දී සමග්ගකරණිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘ඵරුසං වාචං පහාය ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති. යා සා වාචා නෙලා කණ්ණසුඛා පෙමනීයා හදයඞ්ගමා පොරී බහුජනකන්තා බහුජනමනාපා තථාරූපිං වාචං භාසිතා හොති.

‘‘සම්ඵප්පලාපං පහාය සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, කාලවාදී භූතවාදී අත්ථවාදී ධම්මවාදී විනයවාදී, නිධානවතිං වාචං භාසිතා කාලෙන සාපදෙසං පරියන්තවතිං අත්ථසංහිතං.

‘‘සො බීජගාමභූතගාමසමාරම්භා පටිවිරතො හොති . එකභත්තිකො හොති රත්තූපරතො විරතො විකාලභොජනා. නච්චගීතවාදිතවිසූකදස්සනා පටිවිරතො හොති. මාලාගන්ධවිලෙපනධාරණමණ්ඩනවිභූසනට්ඨානා පටිවිරතො හොති. උච්චාසයනමහාසයනා පටිවිරතො හොති. ජාතරූපරජතපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. ආමකධඤ්ඤපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. ආමකමංසපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. ඉත්ථිකුමාරිකපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. දාසිදාසපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. අජෙළකපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. කුක්කුටසූකරපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. හත්ථිගවස්සවළවපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. ඛෙත්තවත්ථුපටිග්ගහණා පටිවිරතො හොති. දූතෙය්‍යපහිණගමනානුයොගා පටිවිරතො හොති. කයවික්කයා පටිවිරතො හොති. තුලාකූටකංසකූටමානකූටා පටිවිරතො හොති. උක්කොටනවඤ්චනනිකතිසාචියොගා පටිවිරතො හොති. ඡෙදනවධබන්ධනවිපරාමොසආලොපසහසාකාරා පටිවිරතො හොති.

‘‘සො සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන, කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන. සො යෙන යෙනෙව පක්කමති සමාදායෙව පක්කමති. සෙය්‍යථාපි නාම පක්ඛී සකුණො යෙන යෙනෙව ඩෙති සපත්තභාරොව ඩෙති, එවමෙව භික්ඛු සන්තුට්ඨො හොති කායපරිහාරිකෙන චීවරෙන, කුච්ඡිපරිහාරිකෙන පිණ්ඩපාතෙන. සො යෙන යෙනෙව පක්කමති සමාදායෙව පක්කමති. සො ඉමිනා අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අනවජ්ජසුඛං පටිසංවෙදෙති.

419. ‘‘සො චක්ඛුනා රූපං දිස්වා න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී. යත්වාධිකරණමෙනං චක්ඛුන්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති චක්ඛුන්ද්‍රියං, චක්ඛුන්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සොතෙන සද්දං සුත්වා…පෙ…. ඝානෙන ගන්ධං ඝායිත්වා… ජිව්හාය රසං සායිත්වා… කායෙන ඵොට්ඨබ්බං ඵුසිත්වා… මනසා ධම්මං විඤ්ඤාය න නිමිත්තග්ගාහී හොති නානුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහී . යත්වාධිකරණමෙනං මනින්ද්‍රියං අසංවුතං විහරන්තං අභිජ්ඣාදොමනස්සා පාපකා අකුසලා ධම්මා අන්වාස්සවෙය්‍යුං තස්ස සංවරාය පටිපජ්ජති, රක්ඛති මනින්ද්‍රියං, මනින්ද්‍රියෙ සංවරං ආපජ්ජති. සො ඉමිනා අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්නාගතො අජ්ඣත්තං අබ්‍යාසෙකසුඛං පටිසංවෙදෙති.

‘‘සො අභික්කන්තෙ පටික්කන්තෙ සම්පජානකාරී හොති, ආලොකිතෙ විලොකිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සමිඤ්ජිතෙ පසාරිතෙ සම්පජානකාරී හොති, සඞ්ඝාටිපත්තචීවරධාරණෙ සම්පජානකාරී හොති, අසිතෙ පීතෙ ඛායිතෙ සායිතෙ සම්පජානකාරී හොති, උච්චාරපස්සාවකම්මෙ සම්පජානකාරී හොති, ගතෙ ඨිතෙ නිසින්නෙ සුත්තෙ ජාගරිතෙ භාසිතෙ තුණ්හීභාවෙ සම්පජානකාරී හොති.

‘‘සො ඉමිනා ච අරියෙන සීලක්ඛන්ධෙන සමන්නාගතො, (ඉමාය ච අරියාය සන්තුට්ඨියා සමන්නාගතො,) [පස්ස ම. නි. 1.296] ඉමිනා ච අරියෙන ඉන්ද්‍රියසංවරෙන සමන්නාගතො, ඉමිනා ච අරියෙන සතිසම්පජඤ්ඤෙන සමන්නාගතො විවිත්තං සෙනාසනං භජති අරඤ්ඤං රුක්ඛමූලං පබ්බතං කන්දරං ගිරිගුහං සුසානං වනපත්ථං අබ්භොකාසං පලාලපුඤ්ජං. සො පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො නිසීදති පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා, උජුං කායං පණිධාය, පරිමුඛං සතිං උපට්ඨපෙත්වා. සො අභිජ්ඣං ලොකෙ පහාය විගතාභිජ්ඣෙන චෙතසා විහරති, අභිජ්ඣාය චිත්තං පරිසොධෙති; බ්‍යාපාදපදොසං පහාය අබ්‍යාපන්නචිත්තො විහරති සබ්බපාණභූතහිතානුකම්පී, බ්‍යාපාදපදොසා චිත්තං පරිසොධෙති; ථිනමිද්ධං පහාය විගතථිනමිද්ධො විහරති ආලොකසඤ්ඤී සතො සම්පජානො, ථිනමිද්ධා චිත්තං පරිසොධෙති; උද්ධච්චකුක්කුච්චං පහාය අනුද්ධතො විහරති අජ්ඣත්තං වූපසන්තචිත්තො, උද්ධච්චකුක්කුච්චා චිත්තං පරිසොධෙති; විචිකිච්ඡං පහාය තිණ්ණවිචිකිච්ඡො විහරති අකථංකථී කුසලෙසු ධම්මෙසු, විචිකිච්ඡාය චිත්තං පරිසොධෙති.

‘‘සො ඉමෙ පඤ්ච නීවරණෙ පහාය චෙතසො උපක්කිලෙසෙ පඤ්ඤාය දුබ්බලීකරණෙ විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. පීතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකො ච විහරති සතො ච සම්පජානො, සුඛඤ්ච කායෙන පටිසංවෙදෙති , යං තං අරියා ආචික්ඛන්ති – ‘උපෙක්ඛකො සතිමා සුඛවිහාරී’ති තතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා, පුබ්බෙව සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ථඞ්ගමා, අදුක්ඛමසුඛං උපෙක්ඛාසතිපාරිසුද්ධිං චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති.

420. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො තිස්සොපි ජාතියො චතස්සොපි ජාතියො පඤ්චපි ජාතියො දසපි ජාතියො වීසම්පි ජාතියො තිංසම්පි ජාතියො චත්තාලීසම්පි ජාතියො පඤ්ඤාසම්පි ජාතියො ජාතිසතම්පි ජාතිසහස්සම්පි ජාතිසතසහස්සම්පි, අනෙකෙපි සංවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි විවට්ටකප්පෙ අනෙකෙපි සංවට්ටවිවට්ටකප්පෙ – ‘අමුත්‍රාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො; සො තතො

වුතො අමුත්‍ර උදපාදිං; තත්‍රාපාසිං එවංනාමො එවංගොත්තො එවංවණ්ණො එවමාහාරො එවංසුඛදුක්ඛප්පටිසංවෙදී එවමායුපරියන්තො; සො තතො චුතො ඉධූපපන්නො’ති. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරති.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති – ‘ඉමෙ වත භොන්තො සත්තා කායදුච්චරිතෙන සමන්නාගතා…පෙ…. අරියානං උපවාදකා මිච්ඡාදිට්ඨිකා මිච්ඡාදිට්ඨිකම්මසමාදානා , තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා අපායං දුග්ගතිං විනිපාතං නිරයං උපපන්නා. ඉමෙ වා පන භොන්තො සත්තා කායසුචරිතෙන සමන්නාගතා…පෙ…. අරියානං අනුපවාදකා සම්මාදිට්ඨිකා සම්මාදිට්ඨිකම්මසමාදානා, තෙ කායස්ස භෙදා පරං මරණා සුගතිං සග්ගං ලොකං උපපන්නා’ති. ඉති දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සති චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාති.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙති. සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති; ‘ඉමෙ ආසවා’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවසමුදයො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවනිරොධො’ති යථාභූතං පජානාති, ‘අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං පජානාති. තස්ස එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චති, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චති. විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං හොති. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති පජානාති.

‘‘අයං වුච්චති, බ්‍රාහ්මණ, පුග්ගලො නෙවත්තන්තපො නාත්තපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො, න පරන්තපො න පරපරිතාපනානුයොගමනුයුත්තො. සො අනත්තන්තපො අපරන්තපො දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිච්ඡාතො නිබ්බුතො සීතීභූතො සුඛප්පටිසංවෙදී බ්‍රහ්මභූතෙන අත්තනා විහරතී’’ති.

421. එවං වුත්තෙ, ඝොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො ආයස්මන්තං උදෙනං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො උදෙන, අභික්කන්තං, භො උදෙන! සෙය්‍යථාපි, භො උදෙන, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති – එවමෙවං භොතා උදෙනෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං උදෙනං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං උදෙනො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති. ‘‘මා ඛො මං ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, සරණං අගමාසි. තමෙව භගවන්තං සරණං ගච්ඡාහි යමහං සරණං ගතො’’ති. ‘‘කහං පන, භො උදෙන, එතරහි සො භවං ගොතමො විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො’’ති? ‘‘පරිනිබ්බුතො ඛො, බ්‍රාහ්මණ, එතරහි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො’’ති.

‘‘සචෙපි [සචෙ හි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මයං, භො උදෙන, සුණෙය්‍යාම තං භවන්තං ගොතමං දසසු යොජනෙසු, දසපි මයං යොජනානි ගච්ඡෙය්‍යාම තං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං. සචෙපි [සචෙ (සී. පී.), සචෙ හි (ස්‍යා. කං.)] මයං, භො උදෙන, සුණෙය්‍යාම තං භවන්තං ගොතමං වීසතියා යොජනෙසු… තිංසාය යොජනෙසු… චත්තාරීසාය යොජනෙසු… පඤ්ඤාසාය යොජනෙසු, පඤ්ඤාසම්පි මයං යොජනානි ගච්ඡෙය්‍යාම තං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං. යොජනසතෙ චෙපි [යොජනසතෙපි (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] මයං , භො උදෙන, සුණෙය්‍යාම තං භවන්තං ගොතමං, යොජනසතම්පි මයං ගච්ඡෙය්‍යාම තං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය අරහන්තං සම්මාසම්බුද්ධං.

‘‘යතො ච ඛො, භො උදෙන, පරිනිබ්බුතො සො භවං ගොතමො, පරිනිබ්බුතම්පි මයං තං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාම ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං උදෙනො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතං. අත්ථි ච මෙ, භො උදෙන, අඞ්ගරාජා දෙවසිකං නිච්චභික්ඛං දදාති , තතො අහං භොතො උදෙනස්ස එකං නිච්චභික්ඛං දදාමී’’ති. ‘‘කිං පන තෙ, බ්‍රාහ්මණ, අඞ්ගරාජා දෙවසිකං නිච්චභික්ඛං දදාතී’’ති? ‘‘පඤ්ච, භො උදෙන, කහාපණසතානී’’ති. ‘‘න ඛො නො, බ්‍රාහ්මණ, කප්පති ජාතරූපරජතං පටිග්ගහෙතු’’න්ති. ‘‘සචෙ තං භොතො උදෙනස්ස න කප්පති විහාරං භොතො උදෙනස්ස කාරාපෙස්සාමී’’ති. ‘‘සචෙ ඛො මෙ ත්වං, බ්‍රාහ්මණ, විහාරං, කාරාපෙතුකාමො, පාටලිපුත්තෙ සඞ්ඝස්ස උපට්ඨානසාලං කාරාපෙහී’’ති. ‘‘ඉමිනාපාහං භොතො උදෙනස්ස භිය්‍යොසොමත්තාය අත්තමනො අභිරද්ධො යං මං භවං උදෙනො සඞ්ඝෙ දානෙ සමාදපෙති. එසාහං, භො උදෙන, එතිස්සා ච නිච්චභික්ඛාය අපරාය ච නිච්චභික්ඛාය පාටලිපුත්තෙ සඞ්ඝස්ස උපට්ඨානසාලං කාරාපෙස්සාමී’’ති. අථ ඛො ඝොටමුඛො බ්‍රාහ්මණො එතිස්සා ච නිච්චභික්ඛාය අපරාය ච නිච්චභික්ඛාය පාටලිපුත්තෙ සඞ්ඝස්ස උපට්ඨානසාලං කාරාපෙසි. සා එතරහි ‘ඝොටමුඛී’ති වුච්චතීති.

ඝොටමුඛසුත්තං නිට්ඨිතං චතුත්ථං.

5. චඞ්කීසුත්තං

422. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං යෙන ඔපාසාදං නාම කොසලානං බ්‍රාහ්මණගාමො තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා ඔපාසාදෙ විහරති උත්තරෙන ඔපාසාදං දෙවවනෙ සාලවනෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන චඞ්කී බ්‍රාහ්මණො ඔපාසාදං අජ්ඣාවසති සත්තුස්සදං සතිණකට්ඨොදකං සධඤ්ඤං රාජභොග්ගං රඤ්ඤා පසෙනදිනා කොසලෙන දින්නං රාජදායං බ්‍රහ්මදෙය්‍යං. අස්සොසුං ඛො ඔපාසාදකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා – ''සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං ඔපාසාදං අනුප්පත්තො, ඔපාසාදෙ විහරති උත්තරෙන ඔපාසාදං දෙවවනෙ සාලවනෙ. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. සො ඉමං ලොකං සදෙවකං සමාරකං සබ්‍රහ්මකං සස්සමණබ්‍රාහ්මණිං පජං සදෙවමනුස්සං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා පවෙදෙති. සො ධම්මං දෙසෙති ආදිකල්‍යාණං මජ්ඣෙකල්‍යාණං පරියොසානකල්‍යාණං සාත්ථං සබ්‍යඤ්ජනං, කෙවලපරිපුණ්ණං පරිසුද්ධං බ්‍රහ්මචරියං පකාසෙති. සාධු ඛො පන තථාරූපානං අරහතං දස්සනං හොතී''ති.

423. අථ ඛො ඔපාසාදකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා ඔපාසාදා නික්ඛමිත්වා සඞ්ඝසඞ්ඝී ගණීභූතා උත්තරෙනමුඛා ගච්ඡන්ති යෙන දෙවවනං සාලවනං. තෙන ඛො පන සමයෙන චඞ්කී බ්‍රාහ්මණො උපරිපාසාදෙ දිවාසෙය්‍යං උපගතො. අද්දසා ඛො චඞ්කී බ්‍රාහ්මණො ඔපාසාදකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ ඔපාසාදා නික්ඛමිත්වා සඞ්ඝසඞ්ඝී ගණීභූතෙ උත්තරෙන මුඛං යෙන දෙවවනං සාලවනං තෙනුපසඞ්කමන්තෙ. දිස්වා ඛත්තං ආමන්තෙසි – ''කිං නු ඛො, භො ඛත්තෙ, ඔපාසාදකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා ඔපාසාදා නික්ඛමිත්වා සඞ්ඝසඞ්ඝී ගණීභූතා උත්තරෙනමුඛා ගච්ඡන්ති යෙන දෙවවනං සාලවන''න්ති? ''අත්ථි, භො චඞ්කී, සමණො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො කොසලෙසු චාරිකං චරමානො මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං ඔපාසාදං අනුප්පත්තො, ඔපාසාදෙ විහරති උත්තරෙන ඔපාසාදං දෙවවනෙ සාලවනෙ. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති. තමෙතෙ භවන්තං ගොතමං දස්සනාය ගච්ඡන්තී''ති. ''තෙන හි, භො ඛත්තෙ, යෙන ඔපාසාදකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා ඔපාසාදකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ එවං වදෙහි – 'චඞ්කී, භො, බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – ආගමෙන්තු කිර භොන්තො, චඞ්කීපි බ්‍රාහ්මණො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී'''ති. ''එවං, භො''ති ඛො සො ඛත්තො චඞ්කිස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පටිස්සුත්වා යෙන ඔපාසාදකා බ්‍රාහ්මණගහපතිකා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ඔපාසාදකෙ බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ එතදවොච – ''චඞ්කී, භො, බ්‍රාහ්මණො එවමාහ – 'ආගමෙන්තු කිර භොන්තො, චඞ්කීපි බ්‍රාහ්මණො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී'''ති.

424. තෙන ඛො පන සමයෙන නානාවෙරජ්ජකානං බ්‍රාහ්මණානං පඤ්චමත්තානි බ්‍රාහ්මණසතානි ඔපාසාදෙ පටිවසන්ති කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අස්සොසුං ඛො තෙ බ්‍රාහ්මණා – ''චඞ්කී කිර බ්‍රාහ්මණො සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී''ති. අථ ඛො තෙ බ්‍රාහ්මණා යෙන චඞ්කී බ්‍රාහ්මණො තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා චඞ්කිං බ්‍රාහ්මණං එතදවොචුං – ''සච්චං කිර භවං චඞ්කී සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සතී''ති? ''එවං ඛො මෙ, භො, හොති – 'අහං සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සාමී'''ති. ''මා භවං චඞ්කී සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමි. න අරහති භවං චඞ්කී සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං; සමණොත්වෙව ගොතමො අරහති භවන්තං චඞ්කිං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. භවඤ්හි චඞ්කී උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන. යම්පි භවං චඞ්කී උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන, ඉමිනාපඞ්ගෙන න අරහති භවං චඞ්කී සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං; සමණොත්වෙව ගොතමො අරහති භවන්තං චඞ්කිං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. භවඤ්හි චඞ්කී අඩ්ඪො මහද්ධනො මහාභොගො…පෙ…. භවඤ්හි චඞ්කී තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං, පදකො, වෙය්‍යාකරණො, ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො…පෙ…. භවඤ්හි චඞ්කී අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො බ්‍රහ්මවණ්ණී බ්‍රහ්මවච්ඡසී [බ්‍රහ්මවච්චසී (සී. පී.)] අඛුද්දාවකාසො දස්සනාය…පෙ…. භවඤ්හි චඞ්කී සීලවා වුද්ධසීලී වුද්ධසීලෙන සමන්නාගතො…පෙ…. භවඤ්හි චඞ්කී කල්‍යාණවාචො කල්‍යාණවාක්කරණො පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගලාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා…පෙ…. භවඤ්හි චඞ්කී බහූනං ආචරියපාචරියො, තීණි මාණවකසතානි මන්තෙ වාචෙති…පෙ…. භවඤ්හි චඞ්කී රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො…පෙ…. භවඤ්හි චඞ්කී බ්‍රාහ්මණස්ස පොක්ඛරසාතිස්ස සක්කතො ගරුකතො මානිතො පූජිතො අපචිතො…පෙ…. භවඤ්හි චඞ්කී ඔපාසාදං අජ්ඣාවසති සත්තුස්සදං සතිණකට්ඨොදකං සධඤ්ඤං රාජභොග්ගං රඤ්ඤා පසෙනදිනා කොසලෙන දින්නං රාජදායං බ්‍රහ්මදෙය්‍යං. යම්පි භවං චඞ්කී ඔපාසාදං අජ්ඣාවසති සත්තුස්සදං සතිණකට්ඨොදකං සධඤ්ඤං රාජභොග්ගං රඤ්ඤා පසෙනදිනා කොසලෙන දින්නං රාජදායං බ්‍රහ්මදෙය්‍යං, ඉමිනාපඞ්ගෙන න අරහති භවං චඞ්කී සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං; සමණොත්වෙව ගොතමො අරහති භවන්තං චඞ්කිං දස්සනාය උපසඞ්කමිතු''න්ති.

425. එවං වුත්තෙ, චඞ්කී බ්‍රාහ්මණො තෙ බ්‍රාහ්මණෙ එතදවොච – ''තෙන හි, භො, මමපි සුණාථ, යථා මයමෙව අරහාම තං සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං; නත්වෙව අරහති සො භවං ගොතමො අම්හාකං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන. යම්පි, භො, සමණො ගොතමො උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන, ඉමිනාපඞ්ගෙන න අරහති සො භවං ගොතමො අම්හාකං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං; අථ ඛො මයමෙව අරහාම තං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං [එත්ථ දී. නි. 1.304 අඤ්ඤම්පි ගුණපදං දිස්සති]. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො පහූතං හිරඤ්ඤසුවණ්ණං ඔහාය පබ්බජිතො භූමිගතඤ්ච වෙහාසට්ඨඤ්ච…පෙ…. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො දහරොව සමානො යුවා සුසුකාළකෙසො භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතො පඨමෙන වයසා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො…පෙ…. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අකාමකානං මාතාපිතූනං අස්සුමුඛානං රුදන්තානං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො…පෙ…. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අභිරූපො දස්සනීයො පාසාදිකො පරමාය වණ්ණපොක්ඛරතාය සමන්නාගතො බ්‍රහ්මවණ්ණී බ්‍රහ්මවච්ඡසී අඛුද්දාවකාසො දස්සනාය…පෙ…. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො සීලවා අරියසීලී කුසලසීලී කුසලෙන සීලෙන සමන්නාගතො…පෙ…. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො කල්‍යාණවාචො කල්‍යාණවාක්කරණො පොරියා වාචාය සමන්නාගතො විස්සට්ඨාය අනෙලගලාය අත්ථස්ස විඤ්ඤාපනියා…පෙ…. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො බහූනං ආචරියපාචරියො…පෙ…. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො ඛීණකාමරාගො විගතචාපල්ලො…පෙ…. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො කම්මවාදී කිරියවාදී අපාපපුරෙක්ඛාරො බ්‍රහ්මඤ්ඤාය පජාය…පෙ…. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො උච්චා කුලා පබ්බජිතො අසම්භින්නා ඛත්තියකුලා…පෙ…. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො අඩ්ඪා කුලා පබ්බජිතො මහද්ධනා මහාභොගා…පෙ…. සමණං ඛලු, භො, ගොතමං තිරොරට්ඨා තිරොජනපදා සංපුච්ඡිතුං ආගච්ඡන්ති…පෙ…. සමණං ඛලු, භො, ගොතමං අනෙකානි දෙවතාසහස්සානි පාණෙහි සරණං ගතානි…පෙ…. සමණං ඛලු, භො, ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – 'ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා'ති…පෙ…. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො ද්වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණෙහි සමන්නාගතො…පෙ…. [එත්ථාපි දී. නි. 1.304 අඤ්ඤානිපි ගුණපදානං දිස්සන්ති] සමණං ඛලු, භො, ගොතමං රාජා මාගධො සෙනියො බිම්බිසාරො සපුත්තදාරො පාණෙහි සරණං ගතො…පෙ…. සමණං ඛලු, භො, ගොතමං රාජා පසෙනදි කොසලො සපුත්තදාරො පාණෙහි සරණං ගතො…පෙ…. සමණං ඛලු, භො, ගොතමං බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති සපුත්තදාරො පාණෙහි සරණං ගතො…පෙ…. සමණො ඛලු, භො, ගොතමො ඔපාසාදං අනුප්පත්තො ඔපාසාදෙ විහරති උත්තරෙන ඔපාසාදං දෙවවනෙ සාලවනෙ. යෙ ඛො තෙ සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා අම්හාකං ගාමක්ඛෙත්තං ආගච්ඡන්ති, අතිථී නො තෙ හොන්ති. අතිථී ඛො පනම්හෙහි සක්කාතබ්බා ගරුකාතබ්බා මානෙතබ්බා පූජෙතබ්බා. යම්පි සමණො ගොතමො ඔපාසාදං අනුප්පත්තො ඔපාසාදෙ විහරති උත්තරෙන ඔපාසාදං දෙවවනෙ සාලවනෙ, අතිථිම්හාකං සමණො ගොතමො. අතිථී ඛො පනම්හෙහි සක්කාතබ්බො ගරුකාතබ්බො මානෙතබ්බො පූජෙතබ්බො. ඉමිනාපඞ්ගෙන න අරහති සො භවං ගොතමො අම්හාකං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං; අථ ඛො මයමෙව අරහාම තං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං. එත්තකෙ ඛො අහං, භො, තස්ස භොතො ගොතමස්ස වණ්ණෙ පරියාපුණාමි, නො ච ඛො සො භවං ගොතමො එත්තකවණ්ණො; අපරිමාණවණ්ණො හි සො භවං ගොතමො. එකමෙකෙනපි තෙන [එකමෙකෙනපි භො (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] අඞ්ගෙන සමන්නාගතො න අරහති, සො, භවං ගොතමො අම්හාකං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුං; අථ ඛො මයමෙව අරහාම තං භවන්තං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිතුන්ති. තෙන හි, භො, සබ්බෙව මයං සමණං ගොතමං දස්සනාය උපසඞ්කමිස්සාමා''ති.

426. අථ ඛො චඞ්කී බ්‍රාහ්මණො මහතා බ්‍රාහ්මණගණෙන සද්ධිං යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. තෙන ඛො පන සමයෙන භගවා වුද්ධෙහි වුද්ධෙහි බ්‍රාහ්මණෙහි සද්ධිං කිඤ්චි කිඤ්චි කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා නිසින්නො හොති. තෙන ඛො පන සමයෙන කාපටිකො [කාපඨිකො (සී. පී.), කාපදිකො (ස්‍යා. කං.)] නාම මාණවො දහරො වුත්තසිරො සොළසවස්සුද්දෙසිකො ජාතියා, තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං, පදකො, වෙය්‍යාකරණො, ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො තස්සං පරිසායං නිසින්නො හොති. සො වුද්ධානං වුද්ධානං බ්‍රාහ්මණානං භගවතා සද්ධිං මන්තයමානානං අන්තරන්තරා කථං ඔපාතෙති. අථ ඛො භගවා කාපටිකං මාණවං අපසාදෙති – ''මායස්මා භාරද්වාජො වුද්ධානං වුද්ධානං බ්‍රාහ්මණානං මන්තයමානානං අන්තරන්තරා කථං ඔපාතෙතු. කථාපරියොසානං ආයස්මා භාරද්වාජො ආගමෙතූ''ති. එවං වුත්තෙ, චඞ්කී බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ''මා භවං ගොතමො කාපටිකං මාණවං අපසාදෙසි. කුලපුත්තො ච කාපටිකො මාණවො, බහුස්සුතො ච කාපටිකො මාණවො, පණ්ඩිතො ච කාපටිකො මාණවො, කල්‍යාණවාක්කරණො ච කාපටිකො මාණවො, පහොති ච කාපටිකො මාණවො භොතා ගොතමෙන සද්ධිං අස්මිං වචනෙ පටිමන්තෙතු''න්ති. අථ ඛො භගවතො එතදහොසි – ''අද්ධා ඛො කාපටිකස්ස [එතදහොසි ''කාපටිකස්ස (ක.)] මාණවස්ස තෙවිජ්ජකෙ පාවචනෙ කථා [කථං (සී. ක.), කථං (ස්‍යා. කං. පී.)] භවිස්සති. තථා හි නං බ්‍රාහ්මණා සංපුරෙක්ඛරොන්තී''ති. අථ ඛො කාපටිකස්ස මාණවස්ස එතදහොසි – ''යදා මෙ සමණො ගොතමො චක්ඛුං උපසංහරිස්සති, අථාහං සමණං ගොතමං පඤ්හං පුච්ඡිස්සාමී''ති. අථ ඛො භගවා කාපටිකස්ස මාණවස්ස චෙතසා චෙතොපරිවිතක්කමඤ්ඤාය යෙන කාපටිකො මාණවො තෙන චක්ඛූනි උපසංහාසි.

427. අථ ඛො කාපටිකස්ස මාණවස්ස එතදහොසි – ''සමන්නාහරති ඛො මං සමණො ගොතමො. යංනූනාහං සමණං ගොතමං පඤ්හං පුච්ඡෙය්‍යා''න්ති. අථ ඛො කාපටිකො මාණවො භගවන්තං එතදවොච – ''යදිදං, භො ගොතම,

බ්‍රාහ්මණානං පොරාණං මන්තපදං ඉතිහිතිහපරම්පරාය පිටකසම්පදාය, තත්ථ ච බ්‍රාහ්මණා එකංසෙන නිට්ඨං ගච්ඡන්ති – ‘ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤ’න්ති. ඉධ භවං ගොතමො කිමාහා’’ති? ‘‘කිං පන, භාරද්වාජ, අත්ථි කොචි බ්‍රාහ්මණානං එකබ්‍රාහ්මණොපි යො එවමාහ – ‘අහමෙතං ජානාමි, අහමෙතං පස්සාමි. ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’. ‘‘කිං පන, භාරද්වාජ, අත්ථි කොචි බ්‍රාහ්මණානං එකාචරියොපි , එකාචරියපාචරියොපි, යාව සත්තමා ආචරියමහයුගාපි, යො එවමාහ – ‘අහමෙතං ජානාමි, අහමෙතං පස්සාමි. ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’. ‘‘කිං පන, භාරද්වාජ, යෙපි තෙ බ්‍රාහ්මණානං පුබ්බකා ඉසයො මන්තානං කත්තාරො මන්තානං පවත්තාරො යෙසමිදං එතරහි බ්‍රාහ්මණා පොරාණං මන්තපදං ගීතං පවුත්තං සමිහිතං තදනුගායන්ති තදනුභාසන්ති භාසිතමනුභාසන්ති වාචිතමනුවාචෙන්ති සෙය්‍යථිදං – අට්ඨකො වාමකො වාමදෙවො වෙස්සාමිත්තො යමතග්ගි අඞ්ගීරසො භාරද්වාජො වාසෙට්ඨො කස්සපො භගු, තෙපි එවමාහංසු – ‘මයමෙතං ජානාම, මයමෙතං පස්සාම. ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘ඉති කිර, භාරද්වාජ, නත්ථි කොචි බ්‍රාහ්මණානං එකබ්‍රාහ්මණොපි යො එවමාහ – ‘අහමෙතං ජානාමි, අහමෙතං පස්සාමි. ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤ’න්ති; නත්ථි කොචි බ්‍රාහ්මණානං එකාචරියොපි එකාචරියපාචරියොපි, යාව සත්තමා ආචරියමහයුගාපි, යො එවමාහ – ‘අහමෙතං ජානාමි, අහමෙතං පස්සාමි. ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤ’න්ති; යෙපි තෙ බ්‍රාහ්මණානං පුබ්බකා ඉසයො මන්තානං කත්තාරො මන්තානං පවත්තාරො යෙසමිදං එතරහි බ්‍රාහ්මණා පොරාණං මන්තපදං ගීතං පවුත්තං සමිහිතං තදනුගායන්ති තදනුභාසන්ති භාසිතමනුභාසන්ති වාචිතමනුවාචෙන්ති සෙය්‍යථිදං – අට්ඨකො වාමකො වාමදෙවො වෙස්සාමිත්තො යමතග්ගි අඞ්ගීරසො භාරද්වාජො වාසෙට්ඨො කස්සපො භගු, තෙපි න එවමාහංසු – ‘මයමෙතං ජානාම, මයමෙතං පස්සාම. ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤ’න්ති.

428. ‘‘සෙය්‍යථාපි, භාරද්වාජ, අන්ධවෙණි පරම්පරාසංසත්තා පුරිමොපි න පස්සති මජ්ඣිමොපි න පස්සති පච්ඡිමොපි න පස්සති; එවමෙව ඛො, භාරද්වාජ, අන්ධවෙණූපමං මඤ්ඤෙ බ්‍රාහ්මණානං භාසිතං සම්පජ්ජති – පුරිමොපි න පස්සති මජ්ඣිමොපි න පස්සති පච්ඡිමොපි න පස්සති. තං කිං මඤ්ඤසි, භාරද්වාජ , නනු එවං සන්තෙ බ්‍රාහ්මණානං අමූලිකා සද්ධා සම්පජ්ජතී’’ති? ‘‘න ඛ්වෙත්ථ, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා සද්ධායෙව පයිරුපාසන්ති, අනුස්සවාපෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා පයිරුපාසන්තී’’ති. ‘‘පුබ්බෙව ඛො ත්වං, භාරද්වාජ, සද්ධං අගමාසි, අනුස්සවං ඉදානි වදෙසි. පඤ්ච ඛො ඉමෙ, භාරද්වාජ, ධම්මා දිට්ඨෙව ධම්මෙ ද්වෙධා විපාකා. කතමෙ පඤ්ච? සද්ධා, රුචි, අනුස්සවො, ආකාරපරිවිතක්කො, දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්ති – ඉමෙ ඛො, භාරද්වාජ , පඤ්ච ධම්මා දිට්ඨෙව ධම්මෙ ද්වෙධා විපාකා. අපි ච, භාරද්වාජ, සුසද්දහිතංයෙව හොති, තඤ්ච හොති රිත්තං තුච්ඡං මුසා; නො චෙපි සුසද්දහිතං හොති, තඤ්ච හොති භූතං තච්ඡං අනඤ්ඤථා. අපි ච, භාරද්වාජ , සුරුචිතංයෙව හොති…පෙ…. ස්වානුස්සුතංයෙව හොති…පෙ…. සුපරිවිතක්කිතංයෙව හොති…පෙ…. සුනිජ්ඣායිතංයෙව හොති, තඤ්ච හොති රිත්තං තුච්ඡං මුසා; නො චෙපි සුනිජ්ඣායිතං හොති, තඤ්ච හොති භූතං තච්ඡං අනඤ්ඤථා. සච්චමනුරක්ඛතා, භාරද්වාජ, විඤ්ඤුනා පුරිසෙන නාලමෙත්ථ එකංසෙන නිට්ඨං ගන්තුං – ‘ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤ’’’න්ති.

429. ‘‘කිත්තාවතා පන, භො ගොතම, සච්චානුරක්ඛණා හොති, කිත්තාවතා සච්චමනුරක්ඛති? සච්චානුරක්ඛණං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති. ‘‘සද්ධා චෙපි, භාරද්වාජ, පුරිසස්ස හොති; ‘එවං මෙ සද්ධා’ති – ඉති වදං සච්චමනුරක්ඛති [එවමෙව සිජ්ඣතීති ඉති වා, තං සච්චමනුරක්ඛති (ක.)], නත්වෙව තාව එකංසෙන නිට්ඨං ගච්ඡති – ‘ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤ’න්ති ( ) [(එත්තාවතා ඛො භාරද්වාජ සච්චානුරක්ඛණා හොති, එත්තාවතා සච්චමනුරක්ඛති, එත්තාවතා ච මයං සච්චානුරක්ඛණං පඤ්ඤාපෙම, න ත්වෙව තාව සච්චානුබොධො හොති) (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. රුචි චෙපි, භාරද්වාජ, පුරිසස්ස හොති…පෙ…. අනුස්සවො චෙපි, භාරද්වාජ, පුරිසස්ස හොති…පෙ…. ආකාරපරිවිතක්කො චෙපි, භාරද්වාජ, පුරිසස්ස හොති…පෙ…. දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්ති චෙපි, භාරද්වාජ, පුරිසස්ස හොති; ‘එවං මෙ දිට්ඨිනිජ්ඣානක්ඛන්තී’ති – ඉති වදං සච්චමනුරක්ඛති, නත්වෙව තාව එකංසෙන නිට්ඨං ගච්ඡති – ‘ඉදමෙව සච්චං, මොඝමඤ්ඤ’න්ති. එත්තාවතා ඛො, භාරද්වාජ, සච්චානුරක්ඛණා හොති, එත්තාවතා සච්චමනුරක්ඛති, එත්තාවතා ච මයං සච්චානුරක්ඛණං පඤ්ඤපෙම; න ත්වෙව තාව සච්චානුබොධො හොතී’’ති.

430. ‘‘එත්තාවතා, භො ගොතම, සච්චානුරක්ඛණා හොති, එත්තාවතා සච්චමනුරක්ඛති, එත්තාවතා ච මයං සච්චානුරක්ඛණං පෙක්ඛාම. කිත්තාවතා පන, භො ගොතම, සච්චානුබොධො හොති, කිත්තාවතා සච්චමනුබුජ්ඣති? සච්චානුබොධං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති. ‘‘ඉධ [ඉධ කිර (ස්‍යා. කං. ක.)], භාරද්වාජ, භික්ඛු අඤ්ඤතරං ගාමං වා නිගමං වා උපනිස්සාය විහරති. තමෙනං ගහපති වා ගහපතිපුත්තො වා උපසඞ්කමිත්වා තීසු ධම්මෙසු සමන්නෙසති – ලොභනීයෙසු ධම්මෙසු, දොසනීයෙසු ධම්මෙසු, මොහනීයෙසු ධම්මෙසු. අත්ථි නු ඛො ඉමස්සායස්මතො තථාරූපා ලොභනීයා ධම්මා යථාරූපෙහි ලොභනීයෙහි ධම්මෙහි පරියාදින්නචිත්තො අජානං වා වදෙය්‍ය – ජානාමීති, අපස්සං වා වදෙය්‍ය – පස්සාමීති, පරං වා තදත්ථාය සමාදපෙය්‍ය යං පරෙසං අස්ස දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායාති? තමෙනං සමන්නෙසමානො එවං ජානාති – ‘නත්ථි ඛො ඉමස්සායස්මතො තථාරූපා ලොභනීයා ධම්මා යථාරූපෙහි ලොභනීයෙහි ධම්මෙහි පරියාදින්නචිත්තො අජානං වා වදෙය්‍ය – ජානාමීති, අපස්සං වා වදෙය්‍ය – පස්සාමීති, පරං වා තදත්ථාය සමාදපෙය්‍ය යං පරෙසං අස්ස දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය [දුක්ඛායාති (සබ්බත්ථ)]. තථාරූපො [තථා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ඛො පනිමස්සායස්මතො කායසමාචාරො තථාරූපො [තථා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වචීසමාචාරො යථා තං අලුද්ධස්ස. යං ඛො පන අයමායස්මා ධම්මං දෙසෙති, ගම්භීරො සො ධම්මො දුද්දසො දුරනුබොධො සන්තො පණීතො අතක්කාවචරො නිපුණො පණ්ඩිතවෙදනීයො; න සො ධම්මො සුදෙසියො ලුද්ධෙනා’’’ති.

431. ‘‘යතො නං සමන්නෙසමානො විසුද්ධං ලොභනීයෙහි ධම්මෙහි සමනුපස්සති තතො නං උත්තරි සමන්නෙසති දොසනීයෙසු ධම්මෙසු. අත්ථි නු ඛො ඉමස්සායස්මතො තථාරූපා දොසනීයා ධම්මා යථාරූපෙහි දොසනීයෙහි ධම්මෙහි පරියාදින්නචිත්තො අජානං වා වදෙය්‍ය – ජානාමීති, අපස්සං වා වදෙය්‍ය – පස්සාමීති, පරං වා තදත්ථාය සමාදපෙය්‍ය යං පරෙසං අස්ස දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායාති? තමෙනං සමන්නෙසමානො එවං ජානාති – ‘නත්ථි ඛො ඉමස්සායස්මතො තථාරූපා දොසනීයා ධම්මා යථාරූපෙහි දොසනීයෙහි ධම්මෙහි පරියාදින්නචිත්තො අජානං වා වදෙය්‍ය – ජානාමීති, අපස්සං වා වදෙය්‍ය – පස්සාමීති, පරං වා තදත්ථාය සමාදපෙය්‍ය යං පරෙසං අස්ස දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය. තථාරූපො ඛො පනිමස්සායස්මතො කායසමාචාරො තථාරූපො වචීසමාචාරො යථා තං අදුට්ඨස්ස. යං ඛො පන අයමායස්මා ධම්මං දෙසෙති, ගම්භීරො සො ධම්මො දුද්දසො දුරනුබොධො සන්තො පණීතො අතක්කාවචරො නිපුණො පණ්ඩිතවෙදනීයො; න සො ධම්මො සුදෙසියො දුට්ඨෙනා’’’ති.

432. ‘‘යතො නං සමන්නෙසමානො විසුද්ධං දොසනීයෙහි ධම්මෙහි සමනුපස්සති , තතො නං උත්තරි සමන්නෙසති මොහනීයෙසු ධම්මෙසු. අත්ථි නු ඛො ඉමස්සායස්මතො තථාරූපා මොහනීයා ධම්මා යථාරූපෙහි මොහනීයෙහි ධම්මෙහි පරියාදින්නචිත්තො අජානං වා වදෙය්‍ය – ජානාමීති, අපස්සං වා වදෙය්‍ය – පස්සාමීති, පරං වා තදත්ථාය සමාදපෙය්‍ය යං පරෙසං අස්ස දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛායාති? තමෙනං සමන්නෙසමානො එවං ජානාති – ‘නත්ථි ඛො ඉමස්සායස්මතො තථාරූපා මොහනීයා ධම්මා යථාරූපෙහි මොහනීයෙහි ධම්මෙහි පරියාදින්නචිත්තො අජානං වා වදෙය්‍ය – ජානාමීති, අපස්සං වා වදෙය්‍ය – පස්සාමීති, පරං වා තදත්ථාය සමාදපෙය්‍ය යං පරෙසං අස්ස දීඝරත්තං අහිතාය දුක්ඛාය. තථාරූපො ඛො පනිමස්සායස්මතො කායසමාචාරො තථාරූපො වචීසමාචාරො යථා තං අමූළ්හස්ස. යං ඛො පන අයමායස්මා ධම්මං දෙසෙති, ගම්භීරො සො ධම්මො දුද්දසො දුරනුබොධො සන්තො පණීතො අතක්කාවචරො නිපුණො පණ්ඩිතවෙදනීයො; න සො ධම්මො සුදෙසියො මූළ්හෙනා’’’ති.

‘‘යතො නං සමන්නෙසමානො විසුද්ධං මොහනීයෙහි ධම්මෙහි සමනුපස්සති ; අථ තම්හි සද්ධං නිවෙසෙති, සද්ධාජාතො උපසඞ්කමති, උපසඞ්කමන්තො පයිරුපාසති, පයිරුපාසන්තො සොතං ඔදහති, ඔහිතසොතො ධම්මං සුණාති, සුත්වා ධම්මං ධාරෙති, ධතානං [ධාරිතානං (ක.)] ධම්මානං අත්ථං උපපරික්ඛති, අත්ථං උපපරික්ඛතො ධම්මා නිජ්ඣානං ඛමන්ති, ධම්මනිජ්ඣානක්ඛන්තියා සති ඡන්දො ජායති, ඡන්දජාතො උස්සහති, උස්සහිත්වා තුලෙති, තුලයිත්වා පදහති, පහිතත්තො සමානො කායෙන චෙව පරමසච්චං සච්ඡිකරොති පඤ්ඤාය ච නං අතිවිජ්ඣ පස්සති. එත්තාවතා ඛො, භාරද්වාජ, සච්චානුබොධො හොති, එත්තාවතා සච්චමනුබුජ්ඣති, එත්තාවතා ච මයං සච්චානුබොධං පඤ්ඤපෙම; න ත්වෙව තාව සච්චානුප්පත්ති හොතී’’ති.

433. ‘‘එත්තාවත්තා, භො ගොතම, සච්චානුබොධො හොති, එත්තාවතා සච්චමනුබුජ්ඣති, එත්තාවතා ච මයං සච්චානුබොධං පෙක්ඛාම. කිත්තාවතා පන, භො ගොතම, සච්චානුප්පත්ති හොති, කිත්තාවතා සච්චමනුපාපුණාති? සච්චානුප්පත්තිං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති. ‘‘තෙසංයෙ , භාරද්වාජ, ධම්මානං ආසෙවනා භාවනා බහුලීකම්මං සච්චානුප්පත්ති හොති. එත්තාවතා ඛො, භාරද්වාජ, සච්චානුප්පත්ති හොති, එත්තාවතා සච්චමනුපාපුණාති, එත්තාවතා ච මයං සච්චානුප්පත්තිං පඤ්ඤපෙමා’’ති.

434. ‘‘එත්තාවතා, භො ගොතම, සච්චානුප්පත්ති හොති, එත්තාවතා සච්චමනුපාපුණාති, එත්තාවතා ච මයං සච්චානුප්පත්තිං පෙක්ඛාම. සච්චානුප්පත්තියා පන, භො ගොතම, කතමො ධම්මො බහුකාරො? සච්චානුප්පත්තියා බහුකාරං ධම්මං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති. ‘‘සච්චානුප්පත්තියා ඛො, භාරද්වාජ, පධානං බහුකාරං. නො චෙතං පදහෙය්‍ය, නයිදං සච්චමනුපාපුණෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො පදහති තස්මා සච්චමනුපාපුණාති. තස්මා සච්චානුප්පත්තියා පධානං බහුකාර’’න්ති.

‘‘පධානස්ස පන, භො ගොතම, කතමො ධම්මො බහුකාරො? පධානස්ස බහුකාරං ධම්මං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති. ‘‘පධානස්ස ඛො, භාරද්වාජ, තුලනා බහුකාරා. නො චෙතං තුලෙය්‍ය, නයිදං පදහෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො තුලෙති තස්මා පදහති. තස්මා පධානස්ස තුලනා බහුකාරා’’ති.

‘‘තුලනාය පන, භො ගොතම, කතමො ධම්මො බහුකාරො? තුලනාය බහුකාරං ධම්මං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති. ‘‘තුලනාය ඛො, භාරද්වාජ, උස්සාහො බහුකාරො. නො චෙතං උස්සහෙය්‍ය, නයිදං තුලෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො උස්සහති තස්මා තුලෙති. තස්මා තුලනාය උස්සාහො බහුකාරො’’ති.

‘‘උස්සාහස්ස පන, භො ගොතම, කතමො ධම්මො බහුකාරො? උස්සාහස්ස බහුකාරං ධම්මං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති. ‘‘උස්සාහස්ස ඛො, භාරද්වාජ, ඡන්දො බහුකාරො. නො චෙතං ඡන්දො ජායෙථ, නයිදං උස්සහෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො ඡන්දො ජායති තස්මා උස්සහති. තස්මා උස්සාහස්ස ඡන්දො බහුකාරො’’ති.

‘‘ඡන්දස්ස පන, භො ගොතම, කතමො ධම්මො බහුකාරො ? ඡන්දස්ස බහුකාරං ධම්මං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති. ‘‘ඡන්දස්ස ඛො, භාරද්වාජ, ධම්මනිජ්ඣානක්ඛන්ති බහුකාරා. නො චෙතෙ ධම්මා නිජ්ඣානං ඛමෙය්‍යුං, නයිදං ඡන්දො ජායෙථ. යස්මා ච ඛො ධම්මා නිජ්ඣානං ඛමන්ති තස්මා ඡන්දො ජායති. තස්මා ඡන්දස්ස ධම්මනිජ්ඣානක්ඛන්ති බහුකාරා’’ති.

‘‘ධම්මනිජ්ඣානක්ඛන්තියා පන, භො ගොතම, කතමො ධම්මො බහුකාරො? ධම්මනිජ්ඣානක්ඛන්තියා බහුකාරං ධම්මං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති. ‘‘ධම්මනිජ්ඣානක්ඛන්තියා ඛො, භාරද්වාජ, අත්ථූපපරික්ඛා බහුකාරා. නො චෙතං අත්ථං උපපරික්ඛෙය්‍ය, නයිදං ධම්මා නිජ්ඣානං ඛමෙය්‍යුං. යස්මා ච ඛො අත්ථං උපපරික්ඛති තස්මා ධම්මා නිජ්ඣානං ඛමන්ති. තස්මා ධම්මනිජ්ඣානක්ඛන්තියා අත්ථූපපරික්ඛා බහුකාරා’’ති.

‘‘අත්ථූපපරික්ඛාය පන, භො ගොතම, කතමො ධම්මො බහුකාරො? අත්ථූපපරික්ඛාය බහුකාරං ධම්මං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති. ‘‘අත්ථූපපරික්ඛාය ඛො, භාරද්වාජ, ධම්මධාරණා බහුකාරා. නො චෙතං ධම්මං ධාරෙය්‍ය, නයිදං අත්ථං උපපරික්ඛෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො ධම්මං ධාරෙති තස්මා අත්ථං උපපරික්ඛති. තස්මා අත්ථූපපරික්ඛාය ධම්මධාරණා බහුකාරා’’ති.

‘‘ධම්මධාරණාය පන, භො ගොතම, කතමො ධම්මො බහුකාරො? ධම්මධාරණාය බහුකාරං ධම්මං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති. ‘‘ධම්මධාරණාය ඛො, භාරද්වාජ, ධම්මස්සවනං බහුකාරං. නො චෙතං ධම්මං සුණෙය්‍ය, නයිදං ධම්මං ධාරෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො ධම්මං සුණාති තස්මා ධම්මං ධාරෙති. තස්මා ධම්මධාරණාය ධම්මස්සවනං බහුකාර’’න්ති.

‘‘ධම්මස්සවනස්ස පන, භො ගොතම, කතමො ධම්මො බහුකාරො? ධම්මස්සවනස්ස බහුකාරං ධම්මං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති . ‘‘ධම්මස්සවනස්ස ඛො, භාරද්වාජ, සොතාවධානං බහුකාරං . නො චෙතං සොතං ඔදහෙය්‍ය, නයිදං ධම්මං සුණෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො සොතං ඔදහති තස්මා ධම්මං සුණාති. තස්මා ධම්මස්සවනස්ස සොතාවධානං බහුකාර’’න්ති.

‘‘සොතාවධානස්ස පන, භො ගොතම, කතමො ධම්මො බහුකාරො? සොතාවධානස්ස බහුකාරං ධම්මං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති. ‘‘සොතාවධානස්ස ඛො, භාරද්වාජ, පයිරුපාසනා බහුකාරා. නො චෙතං පයිරුපාසෙය්‍ය, නයිදං සොතං ඔදහෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො පයිරුපාසති තස්මා සොතං ඔදහති. තස්මා සොතාවධානස්ස පයිරුපාසනා බහුකාරා’’ති.

‘‘පයිරුපාසනාය පන, භො ගොතම, කතමො ධම්මො බහුකාරො? පයිරුපාසනාය බහුකාරං ධම්මං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති. ‘‘පයිරුපාසනාය ඛො, භාරද්වාජ, උපසඞ්කමනං බහුකාරං. නො චෙතං උපසඞ්කමෙය්‍ය, නයිදං පයිරුපාසෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො උපසඞ්කමති තස්මා පයිරුපාසති. තස්මා පයිරුපාසනාය උපසඞ්කමනං බහුකාර’’න්ති.

‘‘උපසඞ්කමනස්ස පන, භො ගොතම, කතමො ධම්මො බහුකාරො? උපසඞ්කමනස්ස බහුකාරං ධම්මං මයං භවන්තං ගොතමං පුච්ඡාමා’’ති. ‘‘උපසඞ්කමනස්ස ඛො, භාරද්වාජ, සද්ධා බහුකාරා. නො චෙතං සද්ධා ජායෙථ, නයිදං උපසඞ්කමෙය්‍ය. යස්මා ච ඛො සද්ධා ජායති තස්මා උපසඞ්කමති. තස්මා උපසඞ්කමනස්ස සද්ධා බහුකාරා’’ති.

435. ‘‘සච්චානුරක්ඛණං මයං භවන්තං ගොතමං අපුච්ඡිම්හ, සච්චානුරක්ඛණං භවං ගොතමො බ්‍යාකාසි; තඤ්ච පනම්හාකං රුච්චති චෙව ඛමති ච තෙන චම්හ අත්තමනා. සච්චානුබොධං මයං භවන්තං ගොතමං අපුච්ඡිම්හ, සච්චානුබොධං භවං ගොතමො බ්‍යාකාසි; තඤ්ච පනම්හාකං රුච්චති චෙව ඛමති ච තෙන චම්හ අත්තමනා. සච්චානුප්පත්තිං මයං භවන්තං ගොතමං අපුච්ඡිම්හ, සච්චානුප්පත්තිං භවං ගොතමො බ්‍යාකාසි; තඤ්ච පනම්හාකං රුච්චති චෙව ඛමති ච තෙන චම්හ අත්තමනා . සච්චානුප්පත්තියා බහුකාරං ධම්මං මයං භවන්තං ගොතමං අපුච්ඡිම්හ, සච්චානුප්පත්තියා බහුකාරං ධම්මං භවං ගොතමො බ්‍යාකාසි; තඤ්ච පනම්හාකං රුච්චති චෙව ඛමති ච තෙන චම්හ අත්තමනා. යංයදෙව ච මයං භවන්තං ගොතමං අපුච්ඡිම්හ තංතදෙව භවං ගොතමො බ්‍යාකාසි; තඤ්ච පනම්හාකං රුච්චති චෙව ඛමති ච තෙන චම්හ අත්තමනා. මයඤ්හි, භො ගොතම, පුබ්බෙ එවං ජානාම – ‘කෙ ච මුණ්ඩකා සමණකා ඉබ්භා කණ්හා බන්ධුපාදාපච්චා, කෙ ච ධම්මස්ස අඤ්ඤාතාරො’ති? අජනෙසි වත මෙ භවං ගොතමො සමණෙසු සමණපෙමං, සමණෙසු සමණපසාදං, සමණෙසු සමණගාරවං. අභික්කන්තං, භො ගොතම…පෙ…. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

චඞ්කීසුත්තං නිට්ඨිතං පඤ්චමං.

6. එසුකාරීසුත්තං

436. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. අථ ඛො එසුකාරී බ්‍රාහ්මණො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො එසුකාරී බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘බ්‍රාහ්මණා, භො ගොතම, චතස්සො පාරිචරියා පඤ්ඤපෙන්ති – බ්‍රාහ්මණස්ස පාරිචරියං පඤ්ඤපෙන්ති, ඛත්තියස්ස පාරිචරියං පඤ්ඤපෙන්ති, වෙස්සස්ස පාරිචරියං පඤ්ඤපෙන්ති, සුද්දස්ස පාරිචරියං පඤ්ඤපෙන්ති. තත්‍රිදං, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණස්ස පාරිචරියං පඤ්ඤපෙන්ති – ‘බ්‍රාහ්මණො වා බ්‍රාහ්මණං පරිචරෙය්‍ය, ඛත්තියො වා බ්‍රාහ්මණං පරිචරෙය්‍ය, වෙස්සො වා බ්‍රාහ්මණං පරිචරෙය්‍ය, සුද්දො වා බ්‍රාහ්මණං පරිචරෙය්‍යා’ති. ඉදං ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණස්ස පාරිචරියං පඤ්ඤපෙන්ති. තත්‍රිදං, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා ඛත්තියස්ස පාරිචරියං

පඤ්ඤපෙන්ති – ‘ඛත්තියො වා ඛත්තියං පරිචරෙය්‍ය, වෙස්සො වා ඛත්තියං පරිචරෙය්‍ය, සුද්දො වා ඛත්තියං පරිචරෙය්‍යා’ති. ඉදං ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා ඛත්තියස්ස පාරිචරියං පඤ්ඤපෙන්ති. තත්‍රිදං, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා වෙස්සස්ස පාරිචරියං පඤ්ඤපෙන්ති – ‘වෙස්සො වා වෙස්සං පරිචරෙය්‍ය, සුද්දො වා වෙස්සං පරිචරෙය්‍යා’ති. ඉදං ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා වෙස්සස්ස පාරිචරියං පඤ්ඤපෙන්ති . තත්‍රිදං, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා සුද්දස්ස පාරිචරියං පඤ්ඤපෙන්ති – ‘සුද්දොව සුද්දං පරිචරෙය්‍ය. කො පනඤ්ඤො සුද්දං පරිචරිස්සතී’ති? ඉදං ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා සුද්දස්ස පාරිචරියං පඤ්ඤපෙන්ති. බ්‍රාහ්මණා, භො ගොතම, ඉමා චතස්සො පාරිචරියා පඤ්ඤපෙන්ති. ඉධ භවං ගොතමො කිමාහා’’ති?

437. ‘‘කිං පන, බ්‍රාහ්මණ, සබ්බො ලොකො බ්‍රාහ්මණානං එතදබ්භනුජානාති – ‘ඉමා චතස්සො පාරිචරියා පඤ්ඤපෙන්තූ’’’ති [පඤ්ඤපෙන්තීති (සී. ක.)]? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’. ‘‘සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, පුරිසො දලිද්දො [දළිද්දො (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] අස්සකො අනාළ්හියො. තස්ස අකාමස්ස බිලං ඔලග්గෙය්‍යුං – ‘ඉදං තෙ, අම්භො පුරිස, මංසං ඛාදිතබ්බං, මූලඤ්ච අනුප්පදාතබ්බ’න්ති. එවමෙව ඛො, බ්‍රාහ්මණ, බ්‍රාහ්මණා අප්පටිඤ්ඤාය තෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං, අථ ච පනිමා චතස්සො පාරිචරියා පඤ්ඤපෙන්ති. නාහං, බ්‍රාහ්මණ, ‘සබ්බං පරිචරිතබ්බ’න්ති වදාමි; නාහං, බ්‍රාහ්මණ, ‘සබ්බං න පරිචරිතබ්බ’න්ති වදාමි. යං හිස්ස, බ්‍රාහ්මණ, පරිචරතො පාරිචරියාහෙතු පාපියො අස්ස න සෙය්‍යො, නාහං තං ‘පරිචරිතබ්බ’න්ති වදාමි; යඤ්ච ඛ්වාස්ස, බ්‍රාහ්මණ, පරිචරතො පාරිචරියාහෙතු සෙය්‍යො අස්ස න පාපියො තමහං ‘පරිචරිතබ්බ’න්ති වදාමි. ඛත්තියං චෙපි, බ්‍රාහ්මණ, එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘යං වා තෙ පරිචරතො පාරිචරියාහෙතු පාපියො අස්ස න සෙය්‍යො, යං වා තෙ පරිචරතො පාරිචරියාහෙතු සෙය්‍යො අස්ස න පාපියො; කමෙත්ථ පරිචරෙය්‍යාසී’ති, ඛත්තියොපි හි, බ්‍රාහ්මණ , සම්මා බ්‍යාකරමානො එවං බ්‍යාකරෙය්‍ය – ‘යඤ්හි මෙ පරිචරතො පාරිචරියාහෙතු පාපියො අස්ස න සෙය්‍යො, නාහං තං පරිචරෙය්‍යං; යඤ්ච ඛො මෙ පරිචරතො පාරිචරියාහෙතු සෙය්‍යො අස්ස න පාපියො තමහං පරිචරෙය්‍ය’න්ති. බ්‍රාහ්මණං චෙපි, බ්‍රාහ්මණ…පෙ…. වෙස්සං චෙපි, බ්‍රාහ්මණ…පෙ…. සුද්දං චෙපි, බ්‍රාහ්මණ, එවං පුච්ඡෙය්‍යුං – ‘යං වා තෙ පරිචරතො පාරිචරියාහෙතු පාපියො අස්ස න සෙය්‍යො, යං වා තෙ පරිචරතො පාරිචරියාහෙතු සෙය්‍යො අස්ස න පාපියො; කමෙත්ථ පරිචරෙය්‍යාසී’ති, සුද්දොපි හි, බ්‍රාහ්මණ, සම්මා බ්‍යාකරමානො එවං බ්‍යාකරෙය්‍ය – ‘යඤ්හි මෙ පරිචරතො පාරිචරියාහෙතු පාපියො අස්ස න සෙය්‍යො, නාහං තං පරිචරෙය්‍යං; යඤ්ච ඛො මෙ පරිචරතො පාරිචරියාහෙතු සෙය්‍යො අස්ස න පාපියො තමහං පරිචරෙය්‍ය’න්ති. නාහං, බ්‍රාහ්මණ, ‘උච්චාකුලීනතා සෙය්‍යංසො’ති වදාමි, න පනාහං, බ්‍රාහ්මණ, ‘උච්චාකුලීනතා පාපියංසො’ති වදාමි; නාහං, බ්‍රාහ්මණ, ‘උළාරවණ්ණතා සෙය්‍යංසො’ති වදාමි, න පනාහං, බ්‍රාහ්මණ, ‘උළාරවණ්ණතා පාපියංසො’ති වදාමි; නාහං, බ්‍රාහ්මණ, ‘උළාරභොගතා සෙය්‍යංසො’ති වදාමි, න පනාහං, බ්‍රාහ්මණ, ‘උළාරභොගතා පාපියංසො’ති වදාමි.

438. ‘‘උච්චාකුලීනොපි හි, බ්‍රාහ්මණ, ඉධෙකච්චො පාණාතිපාතී හොති, අදින්නාදායී හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරී හොති, මුසාවාදී හොති, පිසුණාවාචො හොති, ඵරුසාවාචො හොති, සම්ඵප්පලාපී හොති, අභිජ්ඣාලු හොති , බ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, මිච්ඡාදිට්ඨි හොති. තස්මා ‘න උච්චාකුලීනතා සෙය්‍යංසො’ති වදාමි. උච්චාකුලීනොපි හි, බ්‍රාහ්මණ, ඉධෙකච්චො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, කාමෙසුමිච්ඡාචාරා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති, සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, අනභිජ්ඣාලු හොති, අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, සම්මාදිට්ඨි හොති. තස්මා ‘න උච්චාකුලීනතා පාපියංසො’ති වදාමි.

439. ‘‘උළාරවණ්ණොපි හි, බ්‍රාහ්මණ…පෙ…. උළාරභොගොපි හි, බ්‍රාහ්මණ, ඉධෙකච්චො පාණාතිපාතී හොති…පෙ…. මිච්ඡාදිට්ඨි හොති. තස්මා ‘න උළාරභොගතා සෙය්‍යංසො’ති වදාමි. උළාරභොගොපි හි, බ්‍රාහ්මණ, ඉධෙකච්චො පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සම්මාදිට්ඨි හොති. තස්මා ‘න උළාරභොගතා පාපියංසො’ති වදාමි. නාහං, බ්‍රාහ්මණ, ‘සබ්බං පරිචරිතබ්බ’න්ති වදාමි, න පනාහං, බ්‍රාහ්මණ, ‘සබ්බං න පරිචරිතබ්බ’න්ති වදාමි. යං හිස්ස, බ්‍රාහ්මණ, පරිචරතො පාරිචරියාහෙතු සද්ධා වඩ්ඪති, සීලං වඩ්ඪති, සුතං වඩ්ඪති, චාගො වඩ්ඪති, **පඤ්ඤා වඩ්ඪති,** තමහං ‘පරිචරිතබ්බ’න්ති (වදාමි. යං හිස්ස, බ්‍රාහ්මණ, පරිචරතො පාරිචරියාහෙතු න සද්ධා වඩ්ඪති, න සීලං වඩ්ඪති, න සුතං වඩ්ඪති, න චාගො වඩ්ඪති, න පඤ්ඤා වඩ්ඪති, නාහං තං ‘පරිචරිතබ්බ’න්ති) [( ) එත්ථන්තරෙ පාඨො සී. ස්‍යා. කං. පී. පොත්ථකෙසු නත්ථි] වදාමී’’ති.

440. එවං වුත්තෙ, එසුකාරී බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘බ්‍රාහ්මණා, භො ගොතම, චත්තාරි ධනානි පඤ්ඤපෙන්ති – බ්‍රාහ්මණස්ස සන්ධනං පඤ්ඤපෙන්ති, ඛත්තියස්ස සන්ධනං පඤ්ඤපෙන්ති, වෙස්සස්ස සන්ධනං පඤ්ඤපෙන්ති, සුද්දස්ස සන්ධනං පඤ්ඤපෙන්ති. තත්‍රිදං, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණස්ස සන්ධනං පඤ්ඤපෙන්ති භික්ඛාචරියං; භික්ඛාචරියඤ්ච පන බ්‍රාහ්මණො සන්ධනං අතිමඤ්ඤමානො අකිච්චකාරී හොති ගොපොව අදින්නං ආදියමානොති. ඉදං ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා බ්‍රාහ්මණස්ස සන්ධනං පඤ්ඤපෙන්ති. තත්‍රිදං, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා ඛත්තියස්ස සන්ධනං පඤ්ඤපෙන්ති ධනුකලාපං; ධනුකලාපඤ්ච පන ඛත්තියො සන්ධනං අතිමඤ්ඤමානො අකිච්චකාරී හොති ගොපොව අදින්නං ආදියමානොති. ඉදං ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා ඛත්තියස්ස සන්ධනං පඤ්ඤපෙන්ති. තත්‍රිදං, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා වෙස්සස්ස සන්ධනං පඤ්ඤපෙන්ති කසිගොරක්ඛං; කසිගොරක්ඛඤ්ච පන වෙස්සො සන්ධනං අතිමඤ්ඤමානො අකිච්චකාරී හොති ගොපොව අදින්නං ආදියමානොති. ඉදං ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා වෙස්සස්ස සන්ධනං පඤ්ඤපෙන්ති. තත්‍රිදං, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා සුද්දස්ස සන්ධනං පඤ්ඤපෙන්ති අසිතබ්‍යාභඞ්ගිං; අසිතබ්‍යාභඞ්ගිඤ්ච පන සුද්දො සන්ධනං අතිමඤ්ඤමානො

අකිච්චකාරී හොති ගොපොච අදින්නං ආදියමානොති. ඉදං ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා සුද්දස්ස සන්ධනං පඤ්ඤපෙන්ති. බ්‍රාහ්මණා, භො ගොතම, ඉමානි චත්තාරි ධනානි පඤ්ඤපෙන්ති. ඉධ භවං ගොතමො කිමාහා’’ති?

441. ‘‘කිං පන, බ්‍රාහ්මණ, සබ්බො ලොකො බ්‍රාහ්මණානං එතදබ්භනුජානාති – ‘ඉමානි චත්තාරි ධනානි පඤ්ඤපෙන්තූ’’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’. ‘‘සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, පුරිසො දලිද්දො අස්සකො අනාළ්හියො. තස්ස අකාමස්ස බිලං ඔලග්ගෙය්‍යුං – ‘ඉදං තෙ, අම්භො පුරිස, මංසං ඛාදිතබ්බං, මූලඤ්ච අනුප්පදාතබ්බ’න්ති. එවමෙව ඛො, බ්‍රාහ්මණ, බ්‍රාහ්මණා අප්පටිඤ්ඤාය තෙසං සමණබ්‍රාහ්මණානං, අථ ච පනිමානි චත්තාරි ධනානි පඤ්ඤපෙන්ති. අරියං ඛො අහං, බ්‍රාහ්මණ, ලොකුත්තරං ධම්මං පුරිසස්ස සන්ධනං පඤ්ඤපෙමි. පොරාණං ඛො පනස්ස මාතාපෙත්තිකං කුලවංසං අනුස්සරතො යත්ථ යත්ථෙව අත්තභාවස්ස අභිනිබ්බත්ති හොති තෙන තෙනෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. ඛත්තියකුලෙ චෙ අත්තභාවස්ස අභිනිබ්බත්ති හොති ‘ඛත්තියො’ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; බ්‍රාහ්මණකුලෙ චෙ අත්තභාවස්ස අභිනිබ්බත්ති හොති ‘බ්‍රාහ්මණො’ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; වෙස්සකුලෙ චෙ අත්තභාවස්ස අභිනිබ්බත්ති හොති ‘වෙස්සො’ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; සුද්දකුලෙ චෙ අත්තභාවස්ස අභිනිබ්බත්ති හොති ‘සුද්දො’ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. සෙය්‍යථාපි, බ්‍රාහ්මණ, යංයදෙව පච්චයං පටිච්ච අග්ගි ජලති තෙන තෙනෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. කට්ඨඤ්චෙ පටිච්ච අග්ගි ජලති ‘කට්ඨග්ගි’ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; සකලිකඤ්චෙ පටිච්ච අග්ගි ජලති ‘සකලිකග්ගි’ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; තිණඤ්චෙ පටිච්ච අග්ගි ජලති ‘තිණග්ගි’ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; ගොමයඤ්චෙ පටිච්ච අග්ගි ජලති ‘ගොමයග්ගි’ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති. එවමෙව ඛො අහං, බ්‍රාහ්මණ, අරියං ලොකුත්තරං ධම්මං පුරිසස්ස සන්ධනං පඤ්ඤපෙමි. පොරාණං ඛො පනස්ස මාතාපෙත්තිකං කුලවංසං අනුස්සරතො යත්ථ යත්ථෙව අත්තභාවස්ස අභිනිබ්බත්ති හොති තෙන තෙනෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති.

‘‘ඛත්තියකුලෙ චෙ අත්තභාවස්ස අභිනිබ්බත්ති හොති ‘ඛත්තියො’ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; බ්‍රාහ්මණකුලෙ චෙ අත්තභාවස්ස අභිනිබ්බත්ති හොති ‘බ්‍රාහ්මණො’ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; වෙස්සකුලෙ චෙ අත්තභාවස්ස අභිනිබ්බත්ති හොති ‘වෙස්සො’ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති; සුද්දකුලෙ චෙ අත්තභාවස්ස අභිනිබ්බත්ති හොති ‘සුද්දො’ත්වෙව සඞ්ඛ්‍යං ගච්ඡති.

‘‘ඛත්තියකුලා චෙපි, බ්‍රාහ්මණ, අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, සො ච තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, අබ්‍රහ්මචරියා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති, සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, අනභිජ්ඣාලු හොති, අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, සම්මාදිට්ඨී හොති, ආරාධකො හොති ඤායං ධම්මං කුසලං.

‘‘බ්‍රාහ්මණකුලා චෙපි, බ්‍රාහ්මණ, අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, සො ච තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සම්මාදිට්ඨී හොති, ආරාධකො හොති ඤායං ධම්මං කුසලං.

‘‘වෙස්සකුලා චෙපි, බ්‍රාහ්මණ, අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, සො ච තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සම්මාදිට්ඨී හොති, ආරාධකො හොති ඤායං ධම්මං කුසලං.

‘‘සුද්දකුලා චෙපි, බ්‍රාහ්මණ, අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, සො ච තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සම්මාදිට්ඨී හොති, ආරාධකො හොති ඤායං ධම්මං කුසලං.

442. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, බ්‍රාහ්මණ, බ්‍රාහ්මණොව නු ඛො පහොති අස්මිං පදෙසෙ අවෙරං අබ්‍යාබජ්ඣං මෙත්තචිත්තං භාවෙතුං, නො ඛත්තියො නො වෙස්සො නො සුද්දො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම. ඛත්තියොපි හි, භො ගොතම, පහොති අස්මිං පදෙසෙ අවෙරං අබ්‍යාබජ්ඣං මෙත්තචිත්තං භාවෙතුං; බ්‍රාහ්මණොපි හි, භො ගොතම… වෙස්සොපි හි, භො ගොතම… සුද්දොපි හි, භො ගොතම… සබ්බෙපි හි, භො ගොතම, චත්තාරො වණ්ණා පහොන්ති අස්මිං පදෙසෙ අවෙරං අබ්‍යාබජ්ඣං මෙත්තචිත්තං භාවෙතු’’න්ති. ‘‘එවමෙව ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඛත්තියකුලා චෙපි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, සො ච තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සම්මාදිට්ඨී හොති, ආරාධකො හොති ඤායං ධම්මං කුසලං.

‘‘බ්‍රාහ්මණකුලා චෙපි, බ්‍රාහ්මණ… වෙස්සකුලා චෙපි, බ්‍රාහ්මණ… සුද්දකුලා චෙපි, බ්‍රාහ්මණ, අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, සො ච තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ. … සම්මාදිට්ඨී හොති, ආරාධකො හොති ඤායං ධම්මං කුසලං.

443. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, බ්‍රාහ්මණ, බ්‍රාහ්මණොව නු ඛො පහොති සොත්තිසිනානිං ආදාය නදිං ගන්ත්වා රජොජල්ලං පවාහෙතුං, නො ඛත්තියො නො වෙස්සො නො සුද්දො’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම . ඛත්තියොපි හි, භො ගොතම, පහොති සොත්තිසිනානිං ආදාය නදිං ගන්ත්වා රජොජල්ලං පවාහෙතුං; බ්‍රාහ්මණොපි හි, භො ගොතම… වෙස්සොපි හි, භො ගොතම … සුද්දොපි හි, භො ගොතම… සබ්බෙපි හි, භො ගොතම, චත්තාරො වණ්ණා පහොන්ති සොත්තිසිනානිං ආදාය නදිං ගන්ත්වා රජොජල්ලං පවාහෙතු’’න්ති. ‘‘එවමෙව ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඛත්තියකුලා චෙපි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, සො ච තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති…පෙ…. සම්මාදිට්ඨී හොති, ආරාධකො හොති ඤායං ධම්මං කුසලං.

‘‘බ්‍රාහ්මණකුලා චෙපි, බ්‍රාහ්මණ... වෙස්සකුලා චෙපි, බ්‍රාහ්මණ... සුද්දකුලා චෙපි , බ්‍රාහ්මණ, අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, සො ච තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති...පෙ.... සම්මාදිට්ඨී හොති, ආරාධකො හොති ඤායං ධම්මං කුසලං.

444. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, බ්‍රාහ්මණ, ඉධ රාජා ඛත්තියො මුද්ධාවසිත්තො නානාජච්චානං පුරිසානං පුරිසසතං සන්නිපාතෙය්‍ය – ‘ආයන්තු භොන්තො යෙ තත්ථ ඛත්තියකුලා බ්‍රාහ්මණකුලා රාජඤ්ඤකුලා උප්පන්නා සාකස්ස වා සාලස්ස වා සලළස්ස වා චන්දනස්ස වා පදුමකස්ස වා උත්තරාරණිං ආදාය අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙන්තු, තෙජො පාතුකරොන්තු; ආයන්තු පන භොන්තො යෙ තත්ථ චණ්ඩාලකුලා නෙසාදකුලා වෙනකුලා රථකාරකුලා පුක්කුසකුලා උප්පන්නා සාපානදොණියා වා සූකරදොණියා වා රජකදොණියා වා එරණ්ඩකට්ඨස්ස වා උත්තරාරණිං ආදාය අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙන්තු, තෙජො පාතුකරොන්තූ’’’ති?

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, බ්‍රාහ්මණ, යො එවං නු ඛො සො ඛත්තියකුලා බ්‍රාහ්මණකුලා රාජඤ්ඤකුලා උප්පන්නෙහි සාකස්ස වා සාලස්ස වා සලළස්ස වා චන්දනස්ස වා පදුමකස්ස වා උත්තරාරණිං ආදාය අග්ගි අභිනිබ්බත්තො තෙජො පාතුකතො සො එව නු ඛ්වාස්ස අග්ගි අච්චිමා චෙව වණ්ණවා ච පභස්සරො ච තෙන ච සක්කා අග්ගිනා අග්ගිකරණීයං කාතුං; යො පන සො චණ්ඩාලකුලා නෙසාදකුලා වෙනකුලා රථකාරකුලා පුක්කුසකුලා උප්පන්නෙහි සාපානදොණියා වා සූකරදොණියා වා රජකදොණියා වා එරණ්ඩකට්ඨස්ස වා උත්තරාරණිං ආදාය අග්ගි අභිනිබ්බත්තො තෙජො පාතුකතො ස්වාස්ස අග්ගි න චෙව අච්චිමා න ච වණ්ණවා න ච පභස්සරො න ච තෙන සක්කා අග්ගිනා අග්ගිකරණීයං කාතු’’න්ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම. යොපි හි සො, භො ගොතම, ඛත්තියකුලා බ්‍රාහ්මණකුලා රාජඤ්ඤකුලා උප්පන්නෙහි සාකස්ස වා සාලස්ස වා සලළස්ස වා චන්දනස්ස වා පදුමකස්ස වා උත්තරාරණිං ආදාය අග්ගි අභිනිබ්බත්තො තෙජො පාතුකතො ස්වාස්ස අග්ගි අච්චිමා චෙව වණ්ණවා ච පභස්සරො ච තෙන ච සක්කා අග්ගිනා අග්ගිකරණීයං කාතුං; යොපි සො චණ්ඩාලකුලා නෙසාදකුලා වෙනකුලා රථකාරකුලා පුක්කුසකුලා උප්පන්නෙහි සාපානදොණියා වා සූකරදොණියා වා රජකදොණියා වා එරණ්ඩකට්ඨස්ස වා උත්තරාරණිං ආදාය අග්ගි අභිනිබ්බත්තො තෙජො පාතුකතො ස්වාස්ස අග්ගි අච්චිමා චෙව වණ්ණවා ච පභස්සරො ච තෙන ච සක්කා අග්ගිනා අග්ගිකරණීයං කාතුං. සබ්බොපි හි, භො ගොතම, අග්ගි අච්චිමා චෙව වණ්ණවා ච පභස්සරො ච සබ්බෙනපි සක්කා අග්ගිනා අග්ගිකරණීයං කාතු’’න්ති.

‘‘එවමෙව ඛො, බ්‍රාහ්මණ, ඛත්තියකුලා චෙපි අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, සො ච තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති...පෙ.... සම්මාදිට්ඨී හොති, ආරාධකො හොති ඤායං ධම්මං කුසලං. බ්‍රාහ්මණකුලා චෙපි, බ්‍රාහ්මණ... වෙස්සකුලා චෙපි, බ්‍රාහ්මණ... සුද්දකුලා චෙපි, බ්‍රාහ්මණ, අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිතො හොති, සො ච තථාගතප්පවෙදිතං ධම්මවිනයං ආගම්ම පාණාතිපාතා පටිවිරතො හොති, අදින්නාදානා පටිවිරතො හොති, අබ්‍රහ්මචරියා පටිවිරතො හොති, මුසාවාදා පටිවිරතො හොති, පිසුණාය වාචාය පටිවිරතො හොති, ඵරුසාය වාචාය පටිවිරතො හොති, සම්ඵප්පලාපා පටිවිරතො හොති, අනභිජ්ඣාලු හොති, අබ්‍යාපන්නචිත්තො හොති, සම්මාදිට්ඨී හොති, ආරාධකො හොති ඤායං ධම්මං කුසල’’න්ති.

එවං වුත්තෙ, එසුකාරී බ්‍රාහ්මණො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම...පෙ.... උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

එසුකාරීසුත්තං නිට්ඨිතං ඡට්ඨං.

7. ධනඤ්ජානිසුත්තං

445. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා සාරිපුත්තො දක්ඛිණාගිරිස්මිං චාරිකං චරති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං. අථ ඛො අඤ්ඤතරො භික්ඛු රාජගහෙ වස්සංවුට්ඨො [වස්සංවුත්ථො (සී.ස්‍යා. කං. පී.)] යෙන දක්ඛිණාගිරි යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො තං භික්ඛුං ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච – ‘‘කච්චාවුසො, භගවා අරොගො ච බලවා චා’’ති? ‘‘අරොගො චාවුසො, භගවා බලවා චා’’ති. ‘‘කච්චි පනාවුසො, භික්ඛුසඞ්ඝො අරොගො ච බලවා චා’’ති? ‘‘භික්ඛුසඞ්ඝොපි ඛො, ආවුසො, අරොගො ච බලවා චා’’ති. ‘‘එත්ථ, ආවුසො, තණ්ඩුලපාලිද්වාරාය ධනඤ්ජානි [ධානඤ්ජානි (සී. පී.)] නාම බ්‍රාහ්මණො අත්ථි. කච්චාවුසො , ධනඤ්ජානි බ්‍රාහ්මණො අරොගො ච බලවා චා’’ති? ‘‘ධනඤ්ජානිපි ඛො, ආවුසො, බ්‍රාහ්මණො අරොගො ච බලවා චා’’ති. ‘‘කච්චි පනාවුසො, ධනඤ්ජානි බ්‍රාහ්මණො අප්පමත්තො’’ති? ‘‘කුතො පනාවුසො, ධනඤ්ජානිස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අප්පමාදො? ධනඤ්ජානි, ආවුසො, බ්‍රාහ්මණො රාජානං නිස්සාය බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ විලුම්පති, බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙ නිස්සාය රාජානං විලුම්පති . යාපිස්ස භරියා සද්ධා සද්ධකුලා ආනීතා සාපි කාලඞ්කතා; අඤ්ඤාස්ස භරියා අස්සද්ධා අස්සද්ධකුලා ආනීතා’’. ‘‘දුස්සුතං වතාවුසො, අස්සුම්හ, දුස්සුතං වතාවුසො, අස්සුම්හ; යෙ මයං ධනඤ්ජානිං බ්‍රාහ්මණං පමත්තං අස්සුම්හ. අප්පෙව ච නාම මයං කදාචි කරහචි ධනඤ්ජානිනා බ්‍රාහ්මණෙන සද්ධිං සමාගච්ඡෙය්‍යාම, අප්පෙව නාම සියා කොචිදෙව කථාසල්ලාපො’’ති?

446. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො දක්ඛිණාගිරිස්මිං යථාභිරන්තං විහරිත්වා යෙන රාජගහං තෙන චාරිකං පක්කාමි. අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන රාජගහං තදවසරි. තත්‍ර සුදං ආයස්මා සාරිපුත්තො රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසි . තෙන ඛො පන සමයෙන ධනඤ්ජානි බ්‍රාහ්මණො බහිනගරෙ ගාවො ගොට්ඨෙ දුහාපෙති. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො යෙන ධනඤ්ජානි බ්‍රාහ්මණො තෙනුපසඞ්කමි. අද්දසා ඛො ධනඤ්ජානි බ්‍රාහ්මණො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච – ''ඉතො, භො සාරිපුත්ත, පයො, පීයතං තාව භත්තස්ස කාලො භවිස්සතී''ති. ''අලං, බ්‍රාහ්මණ. කතං මෙ අජ්ජ භත්තකිච්චං. අමුකස්මිං මෙ රුක්ඛමූලෙ දිවාවිහාරො භවිස්සති. තත්ථ ආගච්ඡෙය්‍යාසී''ති. ''එවං, භො''ති ඛො ධනඤ්ජානි බ්‍රාහ්මණො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසි. අථ ඛො ධනඤ්ජානි බ්‍රාහ්මණො පච්ඡාභත්තං භුත්තපාතරාසො යෙනායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මතා සාරිපුත්තෙන සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නං ඛො ධනඤ්ජානිං බ්‍රාහ්මණං ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච – ''කච්චාසි, ධනඤ්ජානි, අප්පමත්තො''ති? ''කුතො, භො සාරිපුත්ත, අම්හාකං අප්පමාදො යෙසං නො මාතාපිතරො පොසෙතබ්බා, පුත්තදාරො පොසෙතබ්බො, දාසකම්මකරා පොසෙතබ්බා, මිත්තාමච්චානං මිත්තාමච්චකරණීයං කාතබ්බං, ඤාතිසාලොහිතානං ඤාතිසාලොහිතකරණීයං කාතබ්බං, අතිථීනං අතිථිකරණීයං කාතබ්බං, පුබ්බපෙතානං පුබ්බපෙතකරණීයං කාතබ්බං, දෙවතානං දෙවතාකරණීයං කාතබ්බං, රඤ්ඤො රාජකරණීයං කාතබ්බං, අයම්පි කායො පීණෙතබ්බො බ්‍රූහෙතබ්බො''ති?

447. ''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, ඉධෙකච්චො මාතාපිතූනං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, තමෙනං අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු නිරයං නිරයපාලා උපකඩ්ඪෙය්‍යුං. ලභෙය්‍ය නු ඛො සො 'අහං ඛො මාතාපිතූනං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසිං, මා මං නිරයං නිරයපාලා'ති , මාතාපිතරො වා පනස්ස ලභෙය්‍යුං 'එසො ඛො අම්හාකං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසි, මා නං නිරයං නිරයපාලා'''ති? ''නො හිදං, භො සාරිපුත්ත. අථ ඛො නං වික්කන්දන්තංයෙව නිරයෙ නිරයපාලා පක්ඛිපෙය්‍යුං''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, ඉධෙකච්චො පුත්තදාරස්ස හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, තමෙනං අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු නිරයං නිරයපාලා උපකඩ්ඪෙය්‍යුං. ලභෙය්‍ය නු ඛො සො 'අහං ඛො පුත්තදාරස්ස හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසිං, මා මං නිරයං නිරයපාලා'ති, පුත්තදාරො වා පනස්ස ලභෙය්‍ය 'එසො ඛො අම්හාකං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසි මා නං නිරයං නිරයපාලා'''ති? ''නො හිදං, භො සාරිපුත්ත. අථ ඛො නං වික්කන්දන්තංයෙව නිරයෙ නිරයපාලා පක්ඛිපෙය්‍යුං''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, ඉධෙකච්චො දාසකම්මකරපොරිසස්ස හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, තමෙනං අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු නිරයං නිරයපාලා උපකඩ්ඪෙය්‍යුං. ලභෙය්‍ය නු ඛො සො 'අහං ඛො දාසකම්මකරපොරිසස්ස හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසිං, මා මං නිරයං නිරයපාලා'ති, දාසකම්මකරපොරිසා වා පනස්ස ලභෙය්‍යුං 'එසො ඛො අම්හාකං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසි, මා නං නිරයං නිරයපාලා'''ති? ''නො හිදං, භො සාරිපුත්ත. අථ ඛො නං වික්කන්දන්තංයෙව නිරයෙ නිරයපාලා පක්ඛිපෙය්‍යුං''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, ඉධෙකච්චො මිත්තාමච්චානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, තමෙනං අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු නිරයං නිරයපාලා උපකඩ්ඪෙය්‍යුං. ලභෙය්‍ය නු ඛො සො 'අහං ඛො මිත්තාමච්චානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසිං, මා මං නිරයං නිරයපාලා'ති, මිත්තාමච්චා වා පනස්ස ලභෙය්‍යුං 'එසො ඛො අම්හාකං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසි, මා නං නිරයං නිරයපාලා'''ති? ''නො හිදං, භො සාරිපුත්ත. අථ ඛො නං වික්කන්දන්තංයෙව නිරයෙ නිරයපාලා පක්ඛිපෙය්‍යුං''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, ඉධෙකච්චො ඤාතිසාලොහිතානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, තමෙනං අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු නිරයං නිරයපාලා උපකඩ්ඪෙය්‍යුං. ලභෙය්‍ය නු ඛො සො 'අහං ඛො ඤාතිසාලොහිතානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසිං, මා මං නිරයං නිරයපාලා'ති, ඤාතිසාලොහිතා වා පනස්ස ලභෙය්‍යුං 'එසො ඛො අම්හාකං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසි, මා නං නිරයං නිරයපාලා'''ති? ''නො හිදං, භො සාරිපුත්ත. අථ ඛො නං වික්කන්දන්තංයෙව නිරයෙ නිරයපාලා පක්ඛිපෙය්‍යුං''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, ඉධෙකච්චො අතිථීනං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, තමෙනං අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු නිරයං නිරයපාලා උපකඩ්ඪෙය්‍යුං. ලභෙය්‍ය නු ඛො සො 'අහං ඛො අතිථීනං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසිං, මා මං නිරයං නිරයපාලා'ති, අතිථී වා පනස්ස ලභෙය්‍යුං 'එසො ඛො අම්හාකං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසි, මා නං නිරයං නිරයපාලා'''ති? ''නො හිදං, භො සාරිපුත්ත. අථ ඛො නං වික්කන්දන්තංයෙව නිරයෙ නිරයපාලා පක්ඛිපෙය්‍යුං''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, ඉධෙකච්චො පුබ්බපෙතානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, තමෙනං අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු නිරයං නිරයපාලා උපකඩ්ඪෙය්‍යුං. ලභෙය්‍ය නු ඛො සො 'අහං ඛො පුබ්බපෙතානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසිං, මා මං නිරයං නිරයපාලා'ති, පුබ්බපෙතා වා පනස්ස ලභෙය්‍යුං 'එසො ඛො අම්හාකං

හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසි, මා නං නිරයං නිරයපාලා'''ති? ''නො හිදං, භො සාරිපුත්ත. අථ ඛො නං වික්කන්දන්තංයෙව නිරයෙ නිරයපාලා පක්ඛිපෙය්‍යුං''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, ඉධෙකච්චො දෙවතානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, තමෙනං අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු නිරයං නිරයපාලා උපකඩ්ඪෙය්‍යුං. ලභෙය්‍ය නු ඛො සො 'අහං ඛො දෙවතානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසිං, මා මං නිරයං නිරයපාලා'ති, දෙවතා වා පනස්ස ලභෙය්‍යුං 'එසො ඛො අම්හාකං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසි, මා නං නිරයං නිරයපාලා'''ති? ''නො හිදං, භො සාරිපුත්ත. අථ ඛො නං වික්කන්දන්තංයෙව නිරයෙ නිරයපාලා පක්ඛිපෙය්‍යුං''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, ඉධෙකච්චො රඤ්ඤො හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, තමෙනං අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු නිරයං නිරයපාලා උපකඩ්ඪෙය්‍යුං. ලභෙය්‍ය නු ඛො සො 'අහං ඛො රඤ්ඤො හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසිං, මා මං නිරයං නිරයපාලා'ති, රාජා වා පනස්ස ලභෙය්‍ය 'එසො ඛො අම්හාකං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසි, මා නං නිරයං නිරයපාලා'''ති? ''නො හිදං, භො සාරිපුත්ත. අථ ඛො නං වික්කන්දන්තංයෙව නිරයෙ නිරයපාලා පක්ඛිපෙය්‍යුං''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, ඉධෙකච්චො කායස්ස පීණනාහෙතු බ්‍රූහනාහෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, තමෙනං අධම්මචරියාවිසමචරියාහෙතු නිරයං නිරයපාලා උපකඩ්ඪෙය්‍යුං. ලභෙය්‍ය නු ඛො සො 'අහං ඛො කායස්ස පීණනාහෙතු බ්‍රූහනාහෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසිං, මා මං නිරයං නිරයපාලා'ති, පරෙ වා පනස්ස ලභෙය්‍යුං 'එසො ඛො කායස්ස පීණනාහෙතු බ්‍රූහනාහෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අහොසි, මා නං නිරයං නිරයපාලා'''ති? ''නො හිදං, භො සාරිපුත්ත. අථ ඛො නං වික්කන්දන්තංයෙව නිරයෙ නිරයපාලා පක්ඛිපෙය්‍යුං''.

448. ''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, යො වා මාතාපිතූනං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, යො වා මාතාපිතූනං හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස; කතමං සෙය්‍යො''ති? ''යො හි, භො සාරිපුත්ත, මාතාපිතූනං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, න තං සෙය්‍යො; යො ච ඛො, භො සාරිපුත්ත, මාතාපිතූනං හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස, තදෙවෙත්ථ සෙය්‍යො. අධම්මචරියාවිසමචරියාහි, භො සාරිපුත්ත, ධම්මචරියාසමචරියා සෙය්‍යො''ති. ''අත්ථි ඛො, ධනඤ්ජානි, අඤ්ඤෙසං හෙතුකා ධම්මිකා කම්මන්තා, යෙහි සක්කා මාතාපිතරො චෙව පොසෙතුං, න ච පාපකම්මං කාතුං, පුඤ්ඤඤ්ච පටිපදං පටිපජ්ජිතුං.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, යො වා පුත්තදාරස්ස හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, යො වා පුත්තදාරස්ස හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස; කතමං සෙය්‍යො''ති? ''යො හි, භො සාරිපුත්ත, පුත්තදාරස්ස හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, න තං සෙය්‍යො; යො ච ඛො, භො සාරිපුත්ත, පුත්තදාරස්ස හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස, තදෙවෙත්ථ සෙය්‍යො. අධම්මචරියාවිසමචරියාහි, භො සාරිපුත්ත, ධම්මචරියාසමචරියා සෙය්‍යො''ති. ''අත්ථි ඛො, ධනඤ්ජානි, අඤ්ඤෙසං හෙතුකා ධම්මිකා කම්මන්තා යෙහි සක්කා පුත්තදාරඤ්චෙව පොසෙතුං, න ච පාපකම්මං කාතුං, පුඤ්ඤඤ්ච පටිපදං පටිපජ්ජිතුං.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, යො වා දාසකම්මකරපොරිසස්ස හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, යො වා දාසකම්මකරපොරිසස්ස හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස; කතමං සෙය්‍යො''ති? ''යො හි, භො සාරිපුත්ත, දාසකම්මකරපොරිසස්ස හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, න තං සෙය්‍යො; යො ච ඛො, භො සාරිපුත්ත, දාසකම්මකරපොරිසස්ස හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස, තදෙවෙත්ථ සෙය්‍යො. අධම්මචරියාවිසමචරියාහි, භො සාරිපුත්ත, ධම්මචරියාසමචරියා සෙය්‍යො''ති. ''අත්ථි ඛො, ධනඤ්ජානි, අඤ්ඤෙසං හෙතුකා ධම්මිකා කම්මන්තා, යෙහි සක්කා දාසකම්මකරපොරිසෙ චෙව පොසෙතුං, න ච පාපකම්මං කාතුං, පුඤ්ඤඤ්ච පටිපදං පටිපජ්ජිතුං.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, යො වා මිත්තාමච්චානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, යො වා මිත්තාමච්චානං හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස; කතමං සෙය්‍යො''ති? ''යො හි , භො සාරිපුත්ත, මිත්තාමච්චානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, න තං සෙය්‍යො; යො ච ඛො, භො සාරිපුත්ත, මිත්තාමච්චානං හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස, තදෙවෙත්ථ සෙය්‍යො. අධම්මචරියාවිසමචරියාහි, භො සාරිපුත්ත, ධම්මචරියාසමචරියා සෙය්‍යො''ති. ''අත්ථි ඛො, ධනඤ්ජානි, අඤ්ඤෙසං හෙතුකා ධම්මිකා කම්මන්තා, යෙහි සක්කා මිත්තාමච්චානඤ්චෙව මිත්තාමච්චකරණීයං කාතුං, න ච පාපකම්මං කාතුං, පුඤ්ඤඤ්ච පටිපදං පටිපජ්ජිතුං.

''තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, යො වා ඤාතිසාලොහිතානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, යො වා ඤාතිසාලොහිතානං හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස; කතමං සෙය්‍යො''ති? ''යො හි, භො සාරිපුත්ත, ඤාතිසාලොහිතානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, න තං සෙය්‍යො; යො ච ඛො, භො සාරිපුත්ත, ඤාතිසාලොහිතානං හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස, තදෙවෙත්ථ සෙය්‍යො. අධම්මචරියාවිසමචරියාහි, භො සාරිපුත්ත, ධම්මචරියාසමචරියා සෙය්‍යො''ති. ''අත්ථි ඛො, ධනඤ්ජානි, අඤ්ඤෙසං හෙතුකා ධම්මිකා කම්මන්තා, යෙහි සක්කා ඤාතිසාලොහිතානඤ්චෙව ඤාතිසාලොහිතකරණීයං කාතුං, න ච පාපකම්මං කාතුං, පුඤ්ඤඤ්ච පටිපදං පටිපජ්ජිතුං.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, යො වා අතිථීනං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, යො වා අතිථීනං හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස; කතමං සෙය්‍යො’’ති? ‘‘යො හි, භො සාරිපුත්ත, අතිථීනං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, න තං සෙය්‍යො; යො ච ඛො, භො සාරිපුත්ත, අතිථීනං හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස, තදෙවෙත්ථ සෙය්‍යො. අධම්මචරියාවිසමචරියාහි, භො සාරිපුත්ත, ධම්මචරියාසමචරියා සෙය්‍යො’’ති. ‘‘අත්ථි ඛො, ධනඤ්ජානි, අඤ්ඤෙසං හෙතුකා ධම්මිකා කම්මන්තා, යෙහි සක්කා අතිථීනඤ්චෙව අතිථිකරණීයං කාතුං, න ච පාපකම්මං කාතුං, පුඤ්ඤඤ්ච පටිපදං පටිපජ්ජිතුං.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, යො වා පුබ්බපෙතානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, යො වා පුබ්බපෙතානං හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස; කතමං සෙය්‍යො’’ති? ‘‘යො හි, භො සාරිපුත්ත, පුබ්බපෙතානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, න තං සෙය්‍යො; යො ච ඛො, භො සාරිපුත්ත, පුබ්බපෙතානං හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස, තදෙවෙත්ථ සෙය්‍යො. අධම්මචරියාවිසමචරියාහි , භො සාරිපුත්ත, ධම්මචරියාසමචරියා සෙය්‍යො’’ති. ‘‘අත්ථි ඛො, ධනඤ්ජානි, අඤ්ඤෙසං හෙතුකා ධම්මිකා කම්මන්තා, යෙහි සක්කා පුබ්බපෙතානඤ්චෙව පුබ්බපෙතකරණීයං කාතුං, න ච පාපකම්මං කාතුං, පුඤ්ඤඤ්ච පටිපදං පටිපජ්ජිතුං.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, යො වා දෙවතානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, යො වා දෙවතානං හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස; කතමං සෙය්‍යො’’ති? ‘‘යො හි, භො සාරිපුත්ත, දෙවතානං හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, න තං සෙය්‍යො; යො ච ඛො, භො සාරිපුත්ත, දෙවතානං හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස, තදෙවෙත්ථ සෙය්‍යො . අධම්මචරියාවිසමචරියාහි, භො සාරිපුත්ත, ධම්මචරියාසමචරියා සෙය්‍යො’’ති. ‘‘අත්ථි ඛො, ධනඤ්ජානි, අඤ්ඤෙසං හෙතුකා ධම්මිකා කම්මන්තා, යෙහි සක්කා දෙවතානඤ්චෙව දෙවතාකරණීයං කාතුං, න ච පාපකම්මං කාතුං, පුඤ්ඤඤ්ච පටිපදං පටිපජ්ජිතුං.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, යො වා රඤ්ඤො හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, යො වා රඤ්ඤො හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස; කතමං සෙය්‍යො’’ති? ‘‘යො හි, භො සාරිපුත්ත, රඤ්ඤො හෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, න තං සෙය්‍යො; යො ච ඛො, භො සාරිපුත්ත, රඤ්ඤො හෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස, තදෙවෙත්ථ සෙය්‍යො. අධම්මචරියාවිසමචරියාහි, භො සාරිපුත්ත, ධම්මචරියාසමචරියා සෙය්‍යො’’ති. ‘‘අත්ථි ඛො, ධනඤ්ජානි, අඤ්ඤෙසං හෙතුකා ධම්මිකා කම්මන්තා, යෙහි සක්කා රඤ්ඤො චෙව රාජකරණීයං කාතුං, න ච පාපකම්මං කාතුං, පුඤ්ඤඤ්ච පටිපදං පටිපජ්ජිතුං.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, යො වා කායස්ස පීණනාහෙතු බ්‍රූහනාහෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, යො වා කායස්ස පීණනාහෙතු බ්‍රූහනාහෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස; කතමං සෙය්‍යො’’ති? ‘‘යො හි, භො සාරිපුත්ත, කායස්ස පීණනාහෙතු බ්‍රූහනාහෙතු අධම්මචාරී විසමචාරී අස්ස, න තං සෙය්‍යො; යො ච ඛො, භො සාරිපුත්ත, කායස්ස පීණනාහෙතු බ්‍රූහනාහෙතු ධම්මචාරී සමචාරී අස්ස, තදෙවෙත්ථ සෙය්‍යො. අධම්මචරියාවිසමචරියාහි, භො සාරිපුත්ත, ධම්මචරියාසමචරියා සෙය්‍යො’’ති. ‘‘අත්ථි ඛො, ධනඤ්ජානි, අඤ්ඤෙසං හෙතුකා ධම්මිකා කම්මන්තා , යෙහි සක්කා කායඤ්චෙව පීණෙතුං බ්‍රූහෙතුං, න ච පාපකම්මං කාතුං, පුඤ්ඤඤ්ච පටිපදං පටිපජ්ජිතු’’න්ති.

449. අථ ඛො ධනඤ්ජානි බ්‍රාහ්මණො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි. අථ ඛො ධනඤ්ජානි බ්‍රාහ්මණො අපරෙන සමයෙන ආබාධිකො අහොසි දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. අථ ඛො ධනඤ්ජානි බ්‍රාහ්මණො අඤ්ඤතරං පුරිසං ආමන්තෙසි – ‘‘එහි ත්වං, අම්භො පුරිස , යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා මම වචනෙන භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දාහි – ‘ධනඤ්ජානි, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණො ආබාධිකො දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. සො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දතී’ති. යෙන චායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කම; උපසඞ්කමිත්වා මම වචනෙන ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පාදෙ සිරසා වන්දාහි – ‘ධනඤ්ජානි, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණො ආබාධිකො දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. සො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පාදෙ සිරසා වන්දතී’ති. එවඤ්ච වදෙහි – ‘සාධු කිර, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො යෙන ධනඤ්ජානිස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමතු අනුකම්පං උපාදායා’’’ති. ‘‘එවං , භන්තෙ’’ති ඛො සො පුරිසො ධනඤ්ජානිස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො පුරිසො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ධනඤ්ජානි, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණො ආබාධිකො දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. සො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දතී’’ති. යෙන චායස්මා සාරිපුත්තො තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සො පුරිසො ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං එතදවොච – ‘‘ධනඤ්ජානි, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණො ආබාධිකො දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. සො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පාදෙ සිරසා වන්දති, එවඤ්ච වදෙති – ‘සාධු කිර, භන්තෙ, ආයස්මා සාරිපුත්තො යෙන ධනඤ්ජානිස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමතු අනුකම්පං උපාදායා’’’ති. අධිවාසෙසි ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො තුණ්හීභාවෙන.

450. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො නිවාසෙත්වා පත්තචීවරමාදාය යෙන ධනඤ්ජානිස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ නිසීදි. නිසජ්ජ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො ධනඤ්ජානිං බ්‍රාහ්මණං එතදවොච – ‘‘කච්චි තෙ, ධනඤ්ජානි, ඛමනීයං, කච්චි යාපනීයං? කච්චි දුක්ඛා වෙදනා පටික්කමන්ති, නො අභික්කමන්ති? පටික්කමොසානං පඤ්ඤායති , නො අභික්කමො’’ති? ‘‘න මෙ, භො සාරිපුත්ත, ඛමනීයං න යාපනීයං. බාළ්හා මෙ දුක්ඛා වෙදනා අභික්කමන්ති, නො පටික්කමන්ති. අභික්කමොසානං පඤ්ඤායති, නො පටික්කමො.

සෙය්‍යථාපි, භො සාරිපුත්ත , බලවා පුරිසො තිණ්හෙන සිඛරෙන මුද්ධනි [මුද්ධානං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] අභිමත්ථෙය්‍ය; එවමෙව ඛො , භො සාරිපුත්ත, අධිමත්තා වාතා මුද්ධනි ව ඌහනන්ති. න මෙ, භො සාරිපුත්ත, ඛමනීයං, න යාපනීයං. බාළ්හා මෙ දුක්ඛා වෙදනා අභික්කමන්ති, නො පටික්කමන්ති. අභික්කමොසානං පඤ්ඤායති, නො පටික්කමො. සෙය්‍යථාපි, භො සාරිපුත්ත, බලවා පුරිසො දළ්හෙන වරත්තක්ඛණ්ඩෙන [වරත්තබන්ධනෙන (සී. පී.)] සීසෙ සීසවෙඨං දදෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, භො සාරිපුත්ත, අධිමත්තා සීසෙ සීසවෙදනා. න මෙ, භො සාරිපුත්ත, ඛමනීයං න යාපනීයං. බාළ්හා මෙ දුක්ඛා වෙදනා අභික්කමන්ති, නො පටික්කමන්ති. අභික්කමොසානං පඤ්ඤායති, නො පටික්කමො. සෙය්‍යථාපි, භො සාරිපුත්ත, දක්ඛො ගොඝාතකො වා ගොඝාතකන්තෙවාසී වා තිණ්හෙන ගොවිකන්තනෙන කුච්ඡිං පරිකන්තෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, භො සාරිපුත්ත, අධිමත්තා වාතා කුච්ඡිං පරිකන්තන්ති. න මෙ, භො සාරිපුත්ත, ඛමනීයං, න යාපනීයං. බාළ්හා මෙ දුක්ඛා වෙදනා අභික්කමන්ති, නො පටික්කමන්ති. අභික්කමොසානං පඤ්ඤායති, නො පටික්කමො. සෙය්‍යථාපි, භො සාරිපුත්ත, ද්වෙ බලවන්තො පුරිසා දුබ්බලතරං පුරිසං නානාබාහාසු ගහෙත්වා අඞ්ගාරකාසුය්‍යා සන්තාපෙය්‍යුං සම්පරිතාපෙය්‍යුං; එවමෙව ඛො, භො සාරිපුත්ත, අධිමත්තො කායස්මිං ඩාහො. න මෙ, භො සාරිපුත්ත, ඛමනීයං න යාපනීයං. බාළ්හා මෙ දුක්ඛා වෙදනා අභික්කමන්ති, නො පටික්කමන්ති. අභික්කමොසානං පඤ්ඤායති , නො පටික්කමො’’ති.

451. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, කතමං සෙය්‍යො – නිරයො වා තිරච්ඡානයොනි වා’’ති? ‘‘නිරයා, භො සාරිපුත්ත, තිරච්ඡානයොනි සෙය්‍යො’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, කතමං සෙය්‍යො – තිරච්ඡානයොනි වා පෙත්තිවිසයො වා’’ති? ‘‘තිරච්ඡානයොනියා, භො සාරිපුත්ත, පෙත්තිවිසයො සෙය්‍යො’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, කතමං සෙය්‍යො – පෙත්තිවිසයො වා මනුස්සා වා’’ති? ‘‘පෙත්තිවිසයා, භො සාරිපුත්ත, මනුස්සා සෙය්‍යො’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි , කතමං සෙය්‍යො – මනුස්සා වා චාතුමහාරාජිකා [චාතුම්මහාරාජිකා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] වා දෙවා’’ති? ‘‘මනුස්සෙහි , භො සාරිපුත්ත, චාතුමහාරාජිකා දෙවා සෙය්‍යො’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, කතමං සෙය්‍යො – චාතුමහාරාජිකා වා දෙවා තාවතිංසා වා දෙවා’’ති? ‘‘චාතුමහාරාජිකෙහි, භො සාරිපුත්ත, දෙවෙහි තාවතිංසා දෙවා සෙය්‍යො’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, කතමං සෙය්‍යො – තාවතිංසා වා දෙවා යාමා වා දෙවා’’ති? ‘‘තාවතිංසෙහි, භො සාරිපුත්ත, දෙවෙහි යාමා දෙවා සෙය්‍යො’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, කතමං සෙය්‍යො – යාමා වා දෙවා තුසිතා වා දෙවා’’ති? ‘‘යාමෙහි, භො සාරිපුත්ත, දෙවෙහි තුසිතා දෙවා සෙය්‍යො’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, කතමං සෙය්‍යො – තුසිතා වා දෙවා නිම්මානරතී වා දෙවා’’ති? ‘‘තුසිතෙහි, භො සාරිපුත්ත, දෙවෙහි නිම්මානරතී දෙවා සෙය්‍යො’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, කතමං සෙය්‍යො – නිම්මානරතී වා දෙවා පරනිම්මිතවසවත්තී වා දෙවා’’ති? ‘‘නිම්මානරතීහි , භො සාරිපුත්ත, දෙවෙහි පරනිම්මිතවසවත්තී දෙවා සෙය්‍යො’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, ධනඤ්ජානි, කතමං සෙය්‍යො පරනිම්මිතවසවත්තී වා දෙවා බ්‍රහ්මලොකො වා’’ති? ‘‘‘බ්‍රහ්මලොකො’ති [භවං සාරිපුත්තො ආහාති, කතමං සාරිපුත්තො ආහ බ්‍රහ්මලොකොති. (ක.)] – භවං සාරිපුත්තො ආහ; ‘බ්‍රහ්මලොකො’ති – භවං සාරිපුත්තො ආහා’’ති [භවං සාරිපුත්තො ආහාති, කතමං සාරිපුත්තො ආහ බ්‍රහ්මලොකොති. (ක.)].

අථ ඛො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස එතදහොසි – ‘‘ඉමෙ ඛො බ්‍රාහ්මණා බ්‍රහ්මලොකාධිමුත්තා. යංනූනාහං ධනඤ්ජානිස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙය්‍ය’’න්ති. ‘‘බ්‍රහ්මානං තෙ, ධනඤ්ජානි, සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙස්සාමි; තං සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො ධනඤ්ජානි බ්‍රාහ්මණො ආයස්මතො සාරිපුත්තස්ස පච්චස්සොසි. ආයස්මා සාරිපුත්තො එතදවොච – ‘‘කතමො ච, ධනඤ්ජානි, බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගො? ඉධ, ධනඤ්ජානි, භික්ඛු මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං; ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති. අයං ඛො, ධනඤ්ජානි, බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගො’’.

452. ‘‘පුන චපරං, ධනඤ්ජානි, භික්ඛු කරුණාසහගතෙන චෙතසා…පෙ…. මුදිතාසහගතෙන චෙතසා… උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං; ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති. අයං ඛො, ධනඤ්ජානි, බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගො’’ති. තෙන හි, භො සාරිපුත්ත, මම වචනෙන භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දාහි – ‘ධනඤ්ජානි , භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණො ආබාධිකො දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො. සො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දතී’ති. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො ධනඤ්ජානිං බ්‍රාහ්මණං සති උත්තරිකරණීයෙ හීනෙ බ්‍රහ්මලොකෙ පතිට්ඨාපෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි. අථ ඛො ධනඤ්ජානි බ්‍රාහ්මණො අචිරපක්කන්තෙ ආයස්මන්තෙ සාරිපුත්තෙ කාලමකාසි, බ්‍රහ්මලොකඤ්ච උපපජ්ජි.

453. අථ ඛො භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි – ‘‘එසො, භික්ඛවෙ, සාරිපුත්තො ධනඤ්ජානිං බ්‍රාහ්මණං සති උත්තරිකරණීයෙ හීනෙ බ්‍රහ්මලොකෙ පතිට්ඨාපෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කන්තො’’ති. අථ ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි, උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදි, එකමන්තං නිසින්නො ඛො ආයස්මා සාරිපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘ධනඤ්ජානි, භන්තෙ, බ්‍රාහ්මණො ආබාධිකො දුක්ඛිතො බාළ්හගිලානො, සො භගවතො පාදෙ සිරසා වන්දතී’’ති. ‘‘කිං පන ත්වං සාරිපුත්ත ධනඤ්ජානිං බ්‍රාහ්මණං සති උත්තරිකරණීයෙ හීනෙ බ්‍රහ්මලොකෙ පතිට්ඨාපෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කන්තො’’ති? ‘‘මය්හං ඛො, භන්තෙ, එවං අහොසි – ‘ඉමෙ ඛො බ්‍රාහ්මණා බ්‍රහ්මලොකාධිමුත්තා, යංනූනාහං ධනඤ්ජානිස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය

මග්ගං දෙසෙය්‍යා’න්ති. ‘‘කාලඞ්කතොව [කාලඞ්කතොව (ස්‍යා. කං. ක.)], සාරිපුත්ත, ධනඤ්ජානි බ්‍රාහ්මණො, බ්‍රහ්මලොකඤ්ච උපපන්නො’’ති.

ධනඤ්ජානිසුත්තං නිට්ඨිතං සත්තමං.

8. වාසෙට්ඨසුත්තං

454. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා ඉච්ඡානඞ්ගලෙ [ඉච්ඡානඞ්කලෙ (සී. පී.)] විහරති ඉච්ඡානඞ්ගලවනසණ්ඩෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සම්බහුලා අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා බ්‍රාහ්මණමහාසාලා ඉච්ඡානඞ්ගලෙ පටිවසන්ති, සෙය්‍යථීදං – චඞ්කී බ්‍රාහ්මණො, තාරුක්ඛො බ්‍රාහ්මණො, පොක්ඛරසාති බ්‍රාහ්මණො, ජාණුස්සොණි [ජාණුස්සොණී (පී.), ජාණුසොණී (ක.)] බ්‍රාහ්මණො, තොදෙය්‍යො බ්‍රාහ්මණො, අඤ්ඤෙ ච අභිඤ්ඤාතා අභිඤ්ඤාතා බ්‍රාහ්මණමහාසාලා. අථ ඛො වාසෙට්ඨභාරද්වාජානං මාණවානං ජඞ්ඝාවිහාරං අනුචඞ්කමන්තානං අනුවිචරන්තානං [අනුචඞ්කමමානානං අනුවිචරමානානං (සී. පී.)] අයමන්තරාකථා උදපාදි – ‘‘කථං, භො, බ්‍රාහ්මණො හොතී’’ති? භාරද්වාජො මාණවො එවමාහ – ‘‘යතො ඛො, භො, උභතො සුජාතො මාතිතො ච පිතිතො ච සංසුද්ධගහණිකො යාව සත්තමා පිතාමහයුගා අක්ඛිත්තො අනුපක්කුට්ඨො ජාතිවාදෙන – එත්තාවතා ඛො, භො, බ්‍රාහ්මණො හොතී’’ති. වාසෙට්ඨො මාණවො එවමාහ – ‘‘යතො ඛො, භො, සීලවා ච හොති වත්තසම්පන්නො [වතසම්පන්නො (පී.)] ච – එත්තාවතා ඛො, භො, බ්‍රාහ්මණො හොතී’’ති. නෙව ඛො අසක්ඛි භාරද්වාජො මාණවො වාසෙට්ඨං මාණවං සඤ්ඤාපෙතුං, න පන අසක්ඛි වාසෙට්ඨො මාණවො භාරද්වාජං මාණවං සඤ්ඤාපෙතුං. අථ ඛො වාසෙට්ඨො මාණවො භාරද්වාජං මාණවං ආමන්තෙසි – ‘‘අයං ඛො, භො භාරද්වාජ, සමණො ගොතමො සක්‍යපුත්තො සක්‍යකුලා පබ්බජිතො ඉච්ඡානඞ්ගලෙ විහරති ඉච්ඡානඞ්ගලවනසණ්ඩෙ. තං ඛො පන භවන්තං ගොතමං එවං කල්‍යාණො කිත්තිසද්දො අබ්භුග්ගතො – ‘ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නො සුගතො ලොකවිදූ අනුත්තරො පුරිසදම්මසාරථි සත්ථා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො භගවා’ති. ආයාම, භො භාරද්වාජ, යෙන සමණො ගොතමො තෙනුපසඞ්කමිස්සාම; උපසඞ්කමිත්වා සමණං ගොතමං එතමත්ථං පුච්ඡිස්සාම. යථා නො සමණො ගොතමො බ්‍යාකරිස්සති තථා නං ධාරෙස්සාමා’’ති. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො භාරද්වාජො මාණවො වාසෙට්ඨස්ස මාණවස්ස පච්චස්සොසි.

455. අථ ඛො වාසෙට්ඨභාරද්වාජා මාණවා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදිංසු. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු. එකමන්තං නිසින්නො ඛො වාසෙට්ඨො මාණවො භගවන්තං ගාථාහි අජ්ඣභාසි –

‘‘අනුඤ්ඤාතපටිඤ්ඤාතා, තෙවිජ්ජා මයමස්මුභො;
අහං පොක්ඛරසාතිස්ස, තාරුක්ඛස්සායං මාණවො.

‘‘තෙවිජ්ජානං යදක්ඛාතං, තත්‍ර කෙවලිනොස්මසෙ;
පදකස්මා වෙය්‍යාකරණා [නො බ්‍යාකරණා (ස්‍යා. කං. ක.)], ජප්පෙ ආචරියසාදිසා;
තෙසං නො ජාතිවාදස්මිං, විවාදො අත්ථි ගොතම.

‘‘ජාතියා බ්‍රාහ්මණො හොති, භාරද්වාජො ඉති භාසති;
අහඤ්ච කම්මුනා [කම්මනා (සී. පී.)] බ්‍රූමි, එවං ජානාහි චක්ඛුම.

‘‘තෙ න සක්කොම ඤාපෙතුං [සඤ්ඤත්තුං (පී.), සඤ්ඤාපෙතුං (ක.)], අඤ්ඤමඤ්ඤං මයං උභො;
භවන්තං පුට්ඨුමාගමා, සම්බුද්ධං ඉති විස්සුතං.

‘‘චන්දං යථා ඛයාතීතං, පෙච්ච පඤ්ජලිකා ජනා;
වන්දමානා නමස්සන්ති, ලොකස්මිං ගොතමං.

‘‘චක්ඛුං ලොකෙ සමුප්පන්නං, මයං පුච්ඡාම ගොතමං;
ජාතියා බ්‍රාහ්මණො හොති, උදාහු භවති කම්මුනා [කම්මනා (සී. පී.)];
අජානතං නො පබ්‍රූහි, යථා ජානෙමු බ්‍රාහ්මණ’’න්ති.

456. ‘‘තෙසං වො අහං බ්‍යක්ඛිස්සං, (වාසෙට්ඨාති භගවා)
අනුපුබ්බං යථාතථං;
ජාතිවිභඞ්ගං පාණානං, අඤ්ඤමඤ්ඤාහි ජාතියො.

‘‘තිණරුක්ඛෙපි ජානාථ, න චාපි පටිජානරෙ;
ලිඞ්ගං ජාතිමයං තෙසං, අඤ්ඤමඤ්ඤා හි ජාතියො.

‘‘තතො කීටෙ පටඞ්ගෙ ච, යාව කුන්ථකිපිල්ලිකෙ;
ලිඞ්ගං ජාතිමයං තෙසං, අඤ්ඤමඤ්ඤා හි ජාතියො.

‘‘චතුප්පදෙපි ජානාථ, ඛුද්දකෙ ච මහල්ලකෙ;
ලිඞ්ගං ජාතිමයං තෙසං, අඤ්ඤමඤ්ඤා හි ජාතියො.

‘‘පාදූදරෙපි ජානාථ, උරගෙ දීඝපිට්ඨිකෙ;
ලිඞ්ගං ජාතිමයං තෙසං, අඤ්ඤමඤ්ඤා හි ජාතියො.

‘‘තතො මච්ඡෙපි ජානාථ, උදකෙ වාරිගොචරෙ;
ලිඞ්ගං ජාතිමයං තෙසං, අඤ්ඤමඤ්ඤා හි ජාතියො.

‘‘තතො පක්ඛීපි ජානාථ, පත්තයානෙ විහඞ්ගමෙ;
ලිඞ්ගං ජාතිමයං තෙසං, අඤ්ඤමඤ්ඤා හි ජාතියො.

‘‘යථා එතාසු ජාතීසු, ලිඞ්ගං ජාතිමයං පුථු;
එවං නත්ථි මනුස්සෙසු, ලිඞ්ගං ජාතිමයං පුථු.

‘‘න කෙසෙහි න සීසෙහි, න කණ්ණෙහි න අක්ඛීහි;
න මුඛෙන න නාසාය, න ඔට්ඨෙහි භමූහි වා.

‘‘න ගීවාය න අංසෙහි, න උදරෙන න පිට්ඨියා;
න සොණියා න උරසා, න සම්බාධෙ න මෙථුනෙ [න සම්බාධා න මෙථුනා (ක.)].

‘‘න හත්ථෙහි න පාදෙහි, නඞ්ගුලීහි නඛෙහි වා;
න ජඞ්ඝාහි න ඌරූහි, න වණ්ණෙන සරෙන වා;
ලිඞ්ගං ජාතිමයං නෙව, යථා අඤ්ඤාසු ජාතිසු.

457. ‘‘පච්චත්තඤ්ච සරීරෙසු [පච්චත්තං සසරීරෙසු (සී. පී.)], මනුස්සෙස්වෙතං න විජ්ජති;
වොකාරඤ්ච මනුස්සෙසු, සමඤ්ඤාය පවුච්චති.

‘‘යො හි කොචි මනුස්සෙසු, ගොරක්ඛං උපජීවති;
එවං වාසෙට්ඨ ජානාහි, කස්සකො සො න බ්‍රාහ්මණො.

‘‘යො හි කොචි මනුස්සෙසු, පුථුසිප්පෙන ජීවති;
එවං වාසෙට්ඨ ජානාහි, සිප්පිකො සො න බ්‍රාහ්මණො.

‘‘යො හි කොචි මනුස්සෙසු, වොහාරං උපජීවති;
එවං වාසෙට්ඨ ජානාහි, වාණිජො සො න බ්‍රාහ්මණො.

‘‘යො හි කොචි මනුස්සෙසු, පරපෙස්සෙන ජීවති;
එවං වාසෙට්ඨ ජානාහි, පෙස්සකො [පෙස්සිකො (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] සො න බ්‍රාහ්මණො.

‘‘යො හි කොචි මනුස්සෙසු, අදින්නං උපජීවති;
එවං වාසෙට්ඨ ජානාහි, චොරො එසො න බ්‍රාහ්මණො.

‘‘යො හි කොචි මනුස්සෙසු, ඉස්සත්ථං උපජීවති;
එවං වාසෙට්ඨ ජානාහි, යොධාජීවො න බ්‍රාහ්මණො.

‘‘යො හි කොචි මනුස්සෙසු, පොරොහිච්චෙන ජීවති;
එවං වාසෙට්ඨ ජානාහි, යාජකො සො න බ්‍රාහ්මණො.

‘‘යො හි කොචි මනුස්සෙසු, ගාමං රට්ඨඤ්ච භුඤ්ජති;
එවං වාසෙට්ඨ ජානාහි, රාජා එසො න බ්‍රාහ්මණො.

‘‘න චාහං බ්‍රාහ්මණං බ්‍රූමි, යොනිජං මත්තිසම්භවං;
භොවාදි [භොවාදී (ස්‍යා. කං.)] නාම සො හොති, සචෙ හොති සකිඤ්චනො;

අකිඤ්චනං අනාදානං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

458. ‘‘සබ්බසංයොජනං ඡෙත්වා, යො වෙ න පරිතස්සති;
සඞ්ගාතිගං විසංයුත්තං [විසඤ්ඤුත්තං (ක.)], තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘ඡෙත්වා නද්ධිං [නද්ධිං (සී. පී.)] වරත්තඤ්ච, සන්දානං සහනුක්කමං;
උක්ඛිත්තපලිඝං බුද්ධං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘අක්කොසං වධබන්ධඤ්ච, අදුට්ඨො යො තිතික්ඛති;
ඛන්තීබලං බලානීකං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘අක්කොධනං වතවන්තං, සීලවන්තං අනුස්සදං;
දන්තං අන්තිමසාරීරං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘වාරිපොක්ඛරපත්තෙව, ආරග්ගෙරිව සාසපො;
යො න ලිම්පති කාමෙසු, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘යො දුක්ඛස්ස පජානාති, ඉධෙව ඛයමත්තනො;
පන්නභාරං විසංයුත්තං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘ගම්භීරපඤ්ඤං මෙධාවිං, මග්ගාමග්ගස්ස කොවිදං;
උත්තමත්ථමනුප්පත්තං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘අසංසට්ඨං ගහට්ඨෙහි, අනාගාරෙහි චූභයං;
අනොකසාරිමප්පිච්ඡං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘නිධාය දණ්ඩං භූතෙසු, තසෙසු ථාවරෙසු ච;
යො න හන්ති න ඝාතෙති, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘අවිරුද්ධං විරුද්ධෙසු, අත්තදණ්ඩෙසු නිබ්බුතං;
සාදානෙසු අනාදානං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘යස්ස රාගො ච දොසො ච, මානො මක්ඛො ච ඔහිතො;
සාසපොරිව ආරග්ගා, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

459. ‘‘අකක්කසං විඤ්ඤාපනිං, ගිරං සච්චං උදීරයෙ;
යාය නාභිසජ්ජෙ කිඤ්චි, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘යො ච දීඝං ච රස්සං වා, අණුං ථූලං සුභාසුභං;
ලොකෙ අදින්නං නාදෙති [නාදියති (සී. පී.)], තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘ආසා යස්ස න විජ්ජන්ති, අස්මිං ලොකෙ පරම්හි ච;
නිරාසාසං [නිරාසයං (සී. පී.)] විසංයුත්තං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘යස්සාලයා න විජ්ජන්ති, අඤ්ඤාය අකථංකථී;
අමතොගධං අනුප්පත්තං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘යොධපුඤ්ඤඤ්ච පාපඤ්ච, උභො සඞ්ගං උපච්චගා;
අසොකං විරජං සුද්ධං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘චන්දං ච විමලං සුද්ධං, විප්පසන්නං අනාවිලං;
නන්දීභවපරික්ඛීණං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘යො ඉමං පලිපථං දුග්ගං, සංසාරං මොහමච්චගා;
තිණ්ණො පාරඞ්ගතො ඣායී, අනෙජො අකථංකථී;
අනුපාදාය නිබ්බුතො, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘යොධකාමෙ පහන්ත්වාන [පහත්වාන (සී.)], අනාගාරො පරිබ්බජෙ;

කාමභවපරික්ඛීණං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘යොධතණ්හං පහන්ත්වාන, අනාගාරො පරිබ්බජෙ;
තණ්හාභවපරික්ඛීණං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘හිත්වා මානුසකං යොගං, දිබ්බං යොගං උපච්චගා;
සබ්බයොගවිසංයුත්තං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘හිත්වා රතිඤ්ච අරතිං, සීතීභූතං නිරූපධිං;
සබ්බලොකාභිභුං වීරං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘චුතිං යො වෙදි සත්තානං, උපපත්තිඤ්ච සබ්බසො;
අසත්තං සුගතං බුද්ධං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘යස්ස ගතිං න ජානන්ති, දෙවා ගන්ධබ්බමානුසා;
ඛීණාසවං අරහන්තං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘යස්ස පුරෙ ච පච්ඡා ච, මජ්ඣෙ ච නත්ථි කිඤ්චනං;
අකිඤ්චනං අනාදානං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘උසභං පවරං වීරං, මහෙසිං විජිතාවිනං;
අනෙජං න්හාතකං [නහාතකං (සී. පී.)] බුද්ධං, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

‘‘පුබ්බෙනිවාසං යො වෙදි, සග්ගාපායඤ්ච පස්සති;
අථො ජාතික්ඛයං පත්තො, තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණං.

460. ‘‘සමඤ්ඤා හෙසා ලොකස්මිං, නාමගොත්තං පකප්පිතං;
සම්මුච්චා සමුදාගතං, තත්ථ තත්ථ පකප්පිතං.

‘‘දීඝරත්තානුසයිතං, දිට්ඨිගතමජානතං;
අජානන්තා නො [අජානන්තා නොති අජානන්තා එව (ටීකා)] පබ්‍රුන්ති [පබ්‍රූවන්ති (සී. පී.)], ජාතියා හොති බ්‍රාහ්මණො.

‘‘න ජච්චා බ්‍රාහ්මණො [වසලො (සයා. කං. ක.)] හොති, න ජච්චා හොති අබ්‍රාහ්මණො [බ්‍රාහ්මණො (සයා. කං. ක.)];
කම්මුනා බ්‍රාහ්මණො [වසලො (සයා. කං. ක.)] හොති, කම්මුනා හොති අබ්‍රාහ්මණො [බ්‍රාහ්මණො (සයා. කං. ක.)].

‘‘කස්සකො කම්මුනා හොති, සිප්පිකො හොති කම්මුනා;
වාණිජො කම්මුනා හොති, පෙස්සකො හොති කම්මුනා.

‘‘චොරොපි කම්මුනා හොති, යොධාජීවොපි කම්මුනා;
යාජකො කම්මුනා හොති, රාජාපි හොති කම්මුනා.

‘‘එවමෙතං යථාභූතං, කම්මං පස්සන්ති පණ්ඩිතා;
පටිච්චසමුප්පාදදස්සා, කම්මවිපාකකොවිදා.

‘‘කම්මුනා වත්තති ලොකො, කම්මුනා වත්තති පජා;
කම්මනිබන්ධනා සත්තා, රථස්සාණීව යායතො.

‘‘තපෙන බ්‍රහ්මචරියෙන, සංයමෙන දමෙන ච;
එතෙන බ්‍රාහ්මණො හොති, එතං බ්‍රාහ්මණමුත්තමං.

‘‘තීහි විජ්ජාහි සම්පන්නො, සන්තො ඛීණපුනබ්භවො;
එවං වාසෙට්ඨ ජානාහි, බ්‍රහ්මා සක්කො විජානත’’න්ති.

461. එවං වුත්තෙ, වාසෙට්ඨභාරද්වාජා මාණවා භගවන්තං එතදවොචුං – ''අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති – එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එතෙ මයං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාම ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකෙ නො භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතෙ''ති.

වාසෙට්ඨසුත්තං නිට්ඨිතං අට්ඨමං.

9. සුභසුත්තං

462. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තෙන ඛො පන සමයෙන සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො සාවත්ථියං පටිවසති අඤ්ඤතරස්ස ගහපතිස්ස නිවෙසනෙ කෙනචිදෙව කරණීයෙන. අථ ඛො සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො යස්ස ගහපතිස්ස නිවෙසනෙ පටිවසති තං ගහපතිං එතදවොච – ''සුතං මෙතං, ගහපති – 'අවිවිත්තා සාවත්ථී අරහන්තෙහී'ති. කං නු ඛ්වජ්ජ සමණං වා බ්‍රාහ්මණං වා පයිරුපාසෙය්‍යාමා''ති? ''අයං, භන්තෙ, භගවා සාවත්ථියං විහරති ජෙතවනෙ අනාථපිණ්ඩිකස්ස ආරාමෙ. තං, භන්තෙ, භගවන්තං පයිරුපාසස්සූ''ති. අථ ඛො සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො තස්ස ගහපතිස්ස පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ''බ්‍රාහ්මණා, භො ගොතම, එවමාහංසු – 'ගහට්ඨො ආරාධකො හොති ඤායං ධම්මං කුසලං, න පබ්බජිතො ආරාධකො හොති ඤායං ධම්මං කුසල'න්ති. ඉධ භවං ගොතමො කිමාහා''ති?

463. ''විභජ්ජවාදො ඛො අහමෙත්ථ, මාණව; නාහමෙත්ථ එකංසවාදො. ගිහිස්ස වාහං, මාණව, පබ්බජිතස්ස වා මිච්ඡාපටිපත්තිං න වණ්ණෙමි. ගිහී වා හි , මාණව, පබ්බජිතො වා මිච්ඡාපටිපන්නො මිච්ඡාපටිපත්තාධිකරණහෙතු න ආරාධකො හොති ඤායං ධම්මං කුසලං. ගිහිස්ස වාහං, මාණව, පබ්බජිතස්ස වා සම්මාපටිපත්තිං වණ්ණෙමි. ගිහී වා හි, මාණව, පබ්බජිතො වා සම්මාපටිපන්නො සම්මාපටිපත්තාධිකරණහෙතු ආරාධකො හොති ඤායං ධම්මං කුසල''න්ති.

''බ්‍රාහ්මණා, භො ගොතම, එවමාහංසු – 'මහට්ඨමිදං මහාකිච්චං මහාධිකරණං මහාසමාරම්භං ඝරාවාසකම්මට්ඨානං මහප්ඵලං හොති; අප්පට්ඨමිදං අප්පකිච්චං අප්පාධිකරණං අප්පසමාරම්භං පබ්බජ්ජා කම්මට්ඨානං අප්පඵලං හොතී'ති. ඉධ භවං ගොතමො කිමාහා''ති.

''එත්ථාපි ඛො අහං, මාණව, විභජ්ජවාදො; නාහමෙත්ථ එකංසවාදො. අත්ථි, මාණව, කම්මට්ඨානං මහට්ඨං මහාකිච්චං මහාධිකරණං මහාසමාරම්භං විපජ්ජමානං අප්පඵලං හොති; අත්ථි, මාණව, කම්මට්ඨානං මහට්ඨං මහාකිච්චං මහාධිකරණං මහාසමාරම්භං සම්පජ්ජමානං මහප්ඵලං හොති; අත්ථි, මාණව, කම්මට්ඨානං අප්පට්ඨං අප්පකිච්චං අප්පාධිකරණං අප්පසමාරම්භං විපජ්ජමානං අප්පඵලං හොති; අත්ථි, මාණව, කම්මට්ඨානං අප්පට්ඨං අප්පකිච්චං අප්පාධිකරණං අප්පසමාරම්භං සම්පජ්ජමානං මහප්ඵලං හොති. කතමඤ්ච, මාණව , කම්මට්ඨානං මහට්ඨං මහාකිච්චං මහාධිකරණං මහාසමාරම්භං විපජ්ජමානං අප්පඵලං හොති? කසි ඛො, මාණව, කම්මට්ඨානං මහට්ඨං මහාකිච්චං මහාධිකරණං මහාසමාරම්භං විපජ්ජමානං අප්පඵලං හොති. කතමඤ්ච, මාණව, කම්මට්ඨානං මහට්ඨං මහාකිච්චං මහාධිකරණං මහාසමාරම්භං සම්පජ්ජමානං මහප්ඵලං හොති? කසියෙව ඛො, මාණව, කම්මට්ඨානං මහට්ඨං මහාකිච්චං මහාධිකරණං මහාසමාරම්භං සම්පජ්ජමානං මහප්ඵලං හොති. කතමඤ්ච, මාණව, කම්මට්ඨානං අප්පට්ඨං අප්පකිච්චං අප්පාධිකරණං අප්පසමාරම්භං විපජ්ජමානං අප්පඵලං හොති? වණිජ්ජා ඛො, මාණව, කම්මට්ඨානං අප්පට්ඨං අප්පකිච්චං අප්පාධිකරණං අප්පසමාරම්භං විපජ්ජමානං අප්පඵලං හොති. කතමඤ්ච මාණව, කම්මට්ඨානං අප්පට්ඨං අප්පකිච්චං අප්පාධිකරණං අප්පසමාරම්භං සම්පජ්ජමානං මහප්ඵලං හොති? වණිජ්ජායෙව ඛො, මාණව, කම්මට්ඨානං අප්පට්ඨං අප්පකිච්චං අප්පාධිකරණං අප්පසමාරම්භං සම්පජ්ජමානං මහප්ඵලං හොති.

464. ''සෙය්‍යථාපි, මාණව, කසි කම්මට්ඨානං මහට්ඨං මහාකිච්චං මහාධිකරණං මහාසමාරම්භං විපජ්ජමානං අප්පඵලං හොති; එවමෙව ඛො, මාණව, ඝරාවාසකම්මට්ඨානං මහට්ඨං මහාකිච්චං මහාධිකරණං මහාසමාරම්භං විපජ්ජමානං අප්පඵලං හොති. සෙය්‍යථාපි, මාණව, කසියෙව කම්මට්ඨානං මහට්ඨං මහාකිච්චං මහාධිකරණං මහාසමාරම්භං සම්පජ්ජමානං මහප්ඵලං හොති; එවමෙව ඛො, මාණව, ඝරාවාසකම්මට්ඨානං මහට්ඨං මහාකිච්චං මහාධිකරණං මහාසමාරම්භං සම්පජ්ජමානං මහප්ඵලං හොති. සෙය්‍යථාපි, මාණව, වණිජ්ජා කම්මට්ඨානං අප්පට්ඨං අප්පකිච්චං අප්පාධිකරණං අප්පසමාරම්භං විපජ්ජමානං අප්පඵලං හොති; එවමෙව ඛො, මාණව, පබ්බජ්ජා කම්මට්ඨානං අප්පට්ඨං අප්පකිච්චං අප්පාධිකරණං අප්පසමාරම්භං විපජ්ජමානං අප්පඵලං හොති. සෙය්‍යථාපි, මාණව, වණිජ්ජායෙව කම්මට්ඨානං අප්පට්ඨං අප්පකිච්චං අප්පාධිකරණං අප්පසමාරම්භං සම්පජ්ජමානං මහප්ඵලං හොති; එවමෙව ඛො , මාණව, පබ්බජ්ජා කම්මට්ඨානං අප්පට්ඨං අප්පකිච්චං අප්පාධිකරණං අප්පසමාරම්භං සම්පජ්ජමානං මහප්ඵලං හොතී''ති.

''බ්‍රාහ්මණා , භො ගොතම, පඤ්ච ධම්මෙ පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය, කුසලස්ස ආරාධනායා''ති. ''යෙ තෙ, මාණව, බ්‍රාහ්මණා පඤ්ච ධම්මෙ පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය, කුසලස්ස ආරාධනාය – සචෙ තෙ අගරු –

සාධු තෙ පඤ්ච ධම්මෙ ඉමස්මිං පරිසති භාසස්සූ’’ති. ‘‘න ඛො මෙ, භො ගොතම, ගරු යත්ථස්සු භවන්තො වා නිසින්නො භවන්තරූපො වා’’ති [නිසින්නා භවන්තරූපා වාති (සී. ස්‍යා. කං. පී.)]. ‘‘තෙන හි, මාණව, භාසස්සූ’’ති. ‘‘සච්චං ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා පඨමං ධම්මං පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය, කුසලස්ස ආරාධනාය. තපං ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා දුතියං ධම්මං පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය, කුසලස්ස ආරාධනාය. බ්‍රහ්මචරියං ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා තතියං ධම්මං පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය, කුසලස්ස ආරාධනාය. අජ්ඣෙනං ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා චතුත්ථං ධම්මං පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය, කුසලස්ස ආරාධනාය. චාගං ඛො, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා පඤ්චමං ධම්මං පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය, කුසලස්ස ආරාධනාය. බ්‍රාහ්මණා, භො ගොතම, ඉමෙ පඤ්ච ධම්මෙ පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය, කුසලස්ස ආරාධනායාති. ඉධ භවං ගොතමො කිමාහා’’ති?

465. ‘‘කිං පන, මාණව, අත්ථි කොචි බ්‍රාහ්මණානං එකබ්‍රාහ්මණොපි යො එවමාහ – ‘අහං ඉමෙසං පඤ්චන්නං ධම්මානං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා විපාකං පවෙදෙමී’’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’. ‘‘කිං පන, මාණව, අත්ථි කොචි බ්‍රාහ්මණානං එකාචරියොපි එකාචරියපාචරියොපි යාව සත්තමා ආචරියමහයුගාපි යො එවමාහ – ‘අහං ඉමෙසං පඤ්චන්නං ධම්මානං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා විපාකං පවෙදෙමී’’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’. ‘‘කිං පන, මාණව, යෙපි තෙ බ්‍රාහ්මණානං පුබ්බකා ඉසයො මන්තානං කත්තාරො මන්තානං පවත්තාරො යෙසමිදං එතරහි බ්‍රාහ්මණා පොරාණං මන්තපදං ගීතං පවුත්තං සමිහිතං තදනුගායන්ති තදනුභාසන්ති භාසිතමනුභාසන්ති වාචිතමනුවාචෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – අට්ඨකො වාමකො වාමදෙවො වෙස්සාමිත්තො යමතග්ගි අඞ්ගීරසො භාරද්වාජො වාසෙට්ඨො කස්සපො භගු, තෙපි එවමාහංසු – ‘මයං ඉමෙසං පඤ්චන්නං ධම්මානං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා විපාකං පවෙදෙමා’’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘ඉති කිර, මාණව, නත්ථි කොචි බ්‍රාහ්මණානං එකබ්‍රාහ්මණොපි යො එවමාහ – ‘අහං ඉමෙසං පඤ්චන්නං ධම්මානං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා විපාකං පවෙදෙමී’ති; නත්ථි කොචි බ්‍රාහ්මණානං එකාචරියොපි එකාචරියපාචරියොපි යාව සත්තමා ආචරියමහයුගාපි යො එවමාහ – ‘අහං ඉමෙසං පඤ්චන්නං ධම්මානං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා විපාකං පවෙදෙමී’ති; යෙපි තෙ බ්‍රාහ්මණානං පුබ්බකා ඉසයො මන්තානං කත්තාරො මන්තානං පවත්තාරො, යෙසමිදං එතරහි බ්‍රාහ්මණා පොරාණං මන්තපදං ගීතං පවුත්තං සමිහිතං, තදනුගායන්ති තදනුභාසන්ති භාසිතමනුභාසන්ති වාචිතමනුවාචෙන්ති, සෙය්‍යථිදං – අට්ඨකො වාමකො වාමදෙවො වෙස්සාමිත්තො යමතග්ගි අඞ්ගීරසො භාරද්වාජො වාසෙට්ඨො කස්සපො භගු. තෙපි න එවමාහංසු – ‘මයං ඉමෙසං පඤ්චන්නං ධම්මානං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා විපාකං පවෙදෙමා’ති.

‘‘සෙය්‍යථාපි, මාණව, අන්ධවෙණි පරම්පරාසංසත්තා පුරිමොපි න පස්සති මජ්ඣිමොපි න පස්සති පච්ඡිමොපි න පස්සති; එවමෙව ඛො, මාණව, අන්ධවෙණූපමං මඤ්ඤෙ බ්‍රාහ්මණානං භාසිතං සම්පජ්ජති – පුරිමොපි න පස්සති මජ්ඣිමොපි න පස්සති පච්ඡිමොපි න පස්සතී’’ති.

466. එවං වුත්තෙ, සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො භගවතා අන්ධවෙණූපමෙන වුච්චමානො කුපිතො අනත්තමනො භගවන්තංයෙව ඛුංසෙන්තො භගවන්තංයෙව වම්භෙන්තො භගවන්තංයෙව වදමානො – ‘සමණො ගොතමො පාපිතො භවිස්සතී’ති භගවන්තං එතදවොච – ‘‘බ්‍රාහ්මණො, භො ගොතම, පොක්ඛරසාති ඔපමඤ්ඤො සුභගවනිකො එවමාහ – ‘එවමෙව පනිධෙකච්චෙ [පනිමෙකෙ (සබ්බත්ථ)] සමණබ්‍රාහ්මණා උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං පටිජානන්ති. තෙසමිදං භාසිතං හස්සකංයෙව සම්පජ්ජති, නාමකංයෙව සම්පජ්ජති, රිත්තකංයෙව සම්පජ්ජති, තුච්ඡකංයෙව සම්පජ්ජති. කථඤ්හි නාම මනුස්සභූතො උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං ඤස්සති වා දක්ඛති වා සච්ඡි වා කරිස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජතී’’’ති?

‘‘කිං පන, මාණව, බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති ඔපමඤ්ඤො සුභගවනිකො සබ්බෙසංයෙව සමණබ්‍රාහ්මණානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානාතී’’ති? ‘‘සකායපි හි, භො ගොතම, පුණ්ණිකාය දාසියා බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති ඔපමඤ්ඤො සුභගවනිකො චෙතසා චෙතො පරිච්ච න පජානාති, කුතො පන සබ්බෙසංයෙව සමණබ්‍රාහ්මණානං චෙතසා චෙතො පරිච්ච පජානිස්සතී’’ති?

‘‘සෙය්‍යථාපි, මාණව, ජච්චන්ධො පුරිසො න පස්සෙය්‍ය කණ්හසුක්කානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය නීලකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය පීතකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය ලොහිතකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය මඤ්ජිට්ඨකානි රූපානි, න පස්සෙය්‍ය සමවිසමං, න පස්සෙය්‍ය තාරකරූපානි, න පස්සෙය්‍ය චන්දිමසූරියෙ. සො එවං වදෙය්‍ය – ‘නත්ථි කණ්හසුක්කානි රූපානි, නත්ථි කණ්හසුක්කානං රූපානං දස්සාවී; නත්ථි නීලකානි රූපානි, නත්ථි නීලකානං රූපානං දස්සාවී; නත්ථි පීතකානි රූපානි, නත්ථි පීතකානං රූපානං දස්සාවී; නත්ථි ලොහිතකානි රූපානි, නත්ථි ලොහිතකානං රූපානං දස්සාවී; නත්ථි මඤ්ජිට්ඨකානි රූපානි, නත්ථි මඤ්ජිට්ඨකානං රූපානං දස්සාවී; නත්ථි සමවිසමං, නත්ථි සමවිසමස්ස දස්සාවී; නත්ථි තාරකරූපානි, නත්ථි තාරකරූපානං දස්සාවී; නත්ථි චන්දිමසූරියා, නත්ථි චන්දිමසූරියානං දස්සාවී. අහමෙතං න ජානාමි, අහමෙතං න පස්සාමි; තස්මා තං නත්ථී’ති. සම්මා නු ඛො සො, මාණව, වදමානො වදෙය්‍යා’’ති?

‘‘නො හිදං, භො ගොතම. අත්ථි කණ්හසුක්කානි රූපානි, අත්ථි කණ්හසුක්කානං රූපානං දස්සාවී; අත්ථි නීලකානි රූපානි, අත්ථි නීලකානං රූපානං දස්සාවී; අත්ථි පීතකානි රූපානි, අත්ථි පීතකානං රූපානං දස්සාවී; අත්ථි

ලොහිතකානි රූපානි, අත්ථි ලොහිතකානං රූපානං දස්සාවී; අත්ථි මඤ්ජිට්ඨකානි රූපානි, අත්ථි මඤ්ජිට්ඨකානං රූපානං දස්සාවී; අත්ථි සමවිසමං, අත්ථි සමවිසමස්ස දස්සාවී; අත්ථි තාරකරූපානි, අත්ථි තාරකරූපානං දස්සාවී ; අත්ථි චන්දිමසූරියා, අත්ථි චන්දිමසූරියානං දස්සාවී. 'අහමෙතං න ජානාමි, අහමෙතං න පස්සාමි; තස්මා තං නත්ථී'ති; න හි සො, භො ගොතම, සම්මා වදමානො වදෙය්‍යා''ති.

''එවමෙව ඛො, මාණව, බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති ඔපමඤ්ඤො සුභගවනිකො අන්ධො අචක්ඛුකො. සො වත උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං ඤස්සති වා දක්ඛති වා සච්ඡි වා කරිස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති''.

467. ''තං කිං මඤ්ඤසි, මාණව, යෙ තෙ කොසලකා බ්‍රාහ්මණමහාසාලා, සෙය්‍යථීදං – චඞ්කී බ්‍රාහ්මණො තාරුක්ඛො බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති බ්‍රාහ්මණො ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො පිතා ච [වා (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] තෙ තොදෙය්‍යො, කතමා නෙසං සෙය්‍යො [සෙය්‍යා (ස්‍යා. කං.)], යං වා තෙ සම්මුච්චා [සම්මුසා (සී. පී.)] වාචං භාසෙය්‍යුං යං වා අසම්මුච්චා''ති? ''සම්මුච්චා, භො ගොතම''.

''කතමා නෙසං සෙය්‍යො, යං වා තෙ මන්තා වාචං භාසෙය්‍යුං යං වා අමන්තා''ති? ''මන්තා, භො ගොතම''.

''කතමා නෙසං සෙය්‍යො, යං වා තෙ පටිසඞ්ඛාය වාචං භාසෙය්‍යුං යං වා අප්පටිසඞ්ඛායා''ති? ''පටිසඞ්ඛාය, භො ගොතම''.

''කතමා නෙසං සෙය්‍යො, යං වා තෙ අත්ථසංහිතං වාචං භාසෙය්‍යුං යං වා අනත්ථසංහිත''න්ති? ''අත්ථසංහිතං, භො ගොතම''.

''තං කිං මඤ්ඤසි, මාණව, යදි එවං සන්තෙ, බ්‍රාහ්මණෙන පොක්ඛරසාතිනා ඔපමඤ්ඤෙන සුභගවනිකෙන සම්මුච්චා වාචා භාසිතා අසම්මුච්චා''ති [අසම්මුසා වාති (පී.) එවමිතරපදද්වයෙපි වාසද්දෙන සහ දිස්සති]? ''අසම්මුච්චා, භො ගොතම''.

''මන්තා වාචා භාසිතා අමන්තා වා''ති? ''අමන්තා, භො ගොතම''.

''පටිසඞ්ඛාය වාචා භාසිතා අප්පටිසඞ්ඛායා''ති? ''අප්පටිසඞ්ඛාය, භො ගොතම''.

''අත්ථසංහිතා වාචා භාසිතා අනත්ථසංහිතා''ති? ''අනත්ථසංහිතා, භො ගොතම''.

''පඤ්ච ඛො ඉමෙ, මාණව, නීවරණා. කතමෙ පඤ්ච? කාමච්ඡන්දනීවරණං, බ්‍යාපාදනීවරණං, ථීනමිද්ධනීවරණං උද්ධච්චකුක්කුච්චනීවරණං, විචිකිච්ඡානීවරණං – ඉමෙ ඛො, මාණව, පඤ්ච නීවරණා. ඉමෙහි ඛො මාණව, පඤ්චහි නීවරණෙහි බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති ඔපමඤ්ඤො සුභගවනිකො ආවුතො නිවුතො ඔඵුටො [ඔවුතො (සී.), ඔඵුතො (ස්‍යා. කං. පී.)] පරියොනද්ධො. සො වත උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං ඤස්සති වා දක්ඛති වා සච්ඡි වා කරිස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති.

468. ''පඤ්ච ඛො ඉමෙ, මාණව, කාමගුණා. කතමෙ පඤ්ච? චක්ඛුවිඤ්ඤෙය්‍යා රූපා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා, සොතවිඤ්ඤෙය්‍යා සද්දා…පෙ…. ඝානවිඤ්ඤෙය්‍යා ගන්ධා… ජිව්හා විඤ්ඤෙය්‍යා රසා… කායවිඤ්ඤෙය්‍යා ඵොට්ඨබ්බා ඉට්ඨා කන්තා මනාපා පියරූපා කාමූපසංහිතා රජනීයා – ඉමෙ ඛො, මාණව, පඤ්ච කාමගුණා. ඉමෙහි ඛො, මාණව, පඤ්චහි කාමගුණෙහි බ්‍රාහ්මණො පොක්ඛරසාති ඔපමඤ්ඤො සුභගවනිකො ගථිතො මුච්ඡිතො අජ්ඣොපන්නො අනාදීනවදස්සාවී අනිස්සරණපඤ්ඤො පරිභුඤ්ජති. සො වත උත්තරිමනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං ඤස්සති වා දක්ඛති වා සච්ඡි වා කරිස්සතීති – නෙතං ඨානං විජ්ජති.

''තං කිං මඤ්ඤසි, මාණව, යං වා තිණකට්ඨුපාදානං පටිච්ච අග්ගිං ජාලෙය්‍ය යං වා නිස්සට්ඨතිණකට්ඨුපාදානං අග්ගිං ජාලෙය්‍ය, කතමො නු ඛ්වාස්ස අග්ගි අච්චිමා චෙව වණ්ණවා ච පභස්සරො චා''ති? ''සචෙ තං, භො ගොතම, ඨානං නිස්සට්ඨතිණකට්ඨුපාදානං අග්ගිං ජාලෙතුං, ස්වාස්ස අග්ගි අච්චිමා චෙව වණ්ණවා ච පභස්සරො චා''ති. ''අට්ඨානං ඛො එතං, මාණව, අනවකාසො යං නිස්සට්ඨතිණකට්ඨුපාදානං අග්ගිං ජාලෙය්‍ය අඤ්ඤත්‍ර ඉද්ධිමතා. සෙය්‍යථාපි, මාණව, තිණකට්ඨුපාදානං පටිච්ච අග්ගි ජලති තථූපමාහං, මාණව, ඉමං පීතිං වදාමි යායං පීති පඤ්ච කාමගුණෙ පටිච්ච. සෙය්‍යථාපි, මාණව, නිස්සට්ඨතිණකට්ඨුපාදානො [නිස්සට්ඨතිණකට්ඨුපාදානං පටිච්ච (සී. පී. ක.)] අග්ගි ජලති තථූපමාහං, මාණව , ඉමං පීතිං වදාමි යායං පීති අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහි.

''කතමා ච, මාණව, පීති අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහි? ඉධ, මාණව, භික්ඛු විවිච්චෙව කාමෙහි…පෙ…. පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයම්පි ඛො, මාණව, පීති අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහි. පුන චපරං, මාණව, භික්ඛු විතක්කවිචාරානං වූපසමා…පෙ…. දුතියං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරති. අයම්පි ඛො, මාණව, පීති අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහි.

469. ‘‘යෙ තෙ, මාණව, බ්‍රාහ්මණා පඤ්ච ධම්මෙ පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය කුසලස්ස ආරාධනාය, කතමෙත්ථ [කමෙත්ථ (ක. සී. ස්‍යා. කං. පී.)] බ්‍රාහ්මණා ධම්මං මහප්ඵලතරං පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය කුසලස්ස ආරාධනායා’’ති? ‘‘යෙමෙ, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා පඤ්ච ධම්මෙ පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය කුසලස්ස ආරාධනාය, චාගමෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා ධම්මං මහප්ඵලතරං පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය කුසලස්ස ආරාධනායා’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මාණව, ඉධ අඤ්ඤතරස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස මහායඤ්ඤො පච්චුපට්ඨිතො අස්ස. අථ ද්වෙ බ්‍රාහ්මණා ආගච්ඡෙය්‍යුං – ‘ඉත්ථන්නාමස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස මහායඤ්ඤං අනුභවිස්සාමා’ති. තත්‍රෙකස්ස [තත්ථෙකස්ස (පී.)] බ්‍රාහ්මණස්ස එවමස්ස – ‘අහො වත! අහමෙව ලභෙය්‍යං භත්තග්ගෙ අග්ගාසනං අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩං, න අඤ්ඤො බ්‍රාහ්මණො ලභෙය්‍ය භත්තග්ගෙ අග්ගාසනං අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩ’න්ති. ඨානං ඛො පනෙතං, මාණව , විජ්ජති යං අඤ්ඤො බ්‍රාහ්මණො ලභෙය්‍ය භත්තග්ගෙ අග්ගාසනං අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩං, න සො බ්‍රාහ්මණො ලභෙය්‍ය භත්තග්ගෙ අග්ගාසනං අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩං. ‘අඤ්ඤො බ්‍රාහ්මණො ලභති භත්තග්ගෙ අග්ගාසනං අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩං, නාහං ලභාමි භත්තග්ගෙ අග්ගාසනං අග්ගොදකං අග්ගපිණ්ඩ’න්ති – ඉති සො කුපිතො හොති අනත්තමනො. ඉමස්ස පන, මාණව, බ්‍රාහ්මණා කිං විපාකං පඤ්ඤපෙන්තී’’ති? ‘‘න ඛ්වෙත්ථ, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා එවං දානං දෙන්ති – ‘ඉමිනා පරො කුපිතො හොතු අනත්තමනො’ති. අථ ඛ්වෙත්ථ බ්‍රාහ්මණා අනුකම්පාජාතිකංයෙව [අනුකම්පජාතිකංයෙව (ස්‍යා. කං. ක.)] දානං දෙන්තී’’ති. ‘‘එවං සන්තෙ, ඛො, මාණව, බ්‍රාහ්මණානං ඉදං ඡට්ඨං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු හොති – යදිදං අනුකම්පාජාතික’’න්ති. ‘‘එවං සන්තෙ, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණානං ඉදං ඡට්ඨං පුඤ්ඤකිරියවත්ථු හොති – යදිදං අනුකම්පාජාතික’’න්ති.

‘‘යෙ තෙ, මාණව, බ්‍රාහ්මණා පඤ්ච ධම්මෙ පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය කුසලස්ස ආරාධනාය, ඉමෙ ත්වං පඤ්ච ධම්මෙ කත්ථ බහුලං සමනුපස්සසි – ගහට්ඨෙසු වා පබ්බජිතෙසු වා’’ති? ‘‘යෙමෙ, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා පඤ්ච ධම්මෙ පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය කුසලස්ස ආරාධනාය, ඉමාහං පඤ්ච ධම්මෙ පබ්බජිතෙසු බහුලං සමනුපස්සාමි අප්පං ගහට්ඨෙසු. ගහට්ඨො හි, භො ගොතම, මහට්ඨො මහාකිච්චො මහාධිකරණො මහාසමාරම්භො, න සතතං සමිතං සච්චවාදී හොති; පබ්බජිතො ඛො පන, භො ගොතම, අප්පට්ඨො අප්පකිච්චො අප්පාධිකරණො අප්පසමාරම්භො, සතතං සමිතං සච්චවාදී හොති. ගහට්ඨො හි, භො ගොතම, මහට්ඨො මහාකිච්චො මහාධිකරණො මහාසමාරම්භො න සතතං සමිතං තපස්සී හොති... බ්‍රහ්මචාරී හොති... සජ්ඣායබහුලො හොති... චාගබහුලො හොති; පබ්බජිතො ඛො පන, භො ගොතම, අප්පට්ඨො අප්පකිච්චො අප්පාධිකරණො අප්පසමාරම්භො සතතං සමිතං තපස්සී හොති... බ්‍රහ්මචාරී හොති... සජ්ඣායබහුලො හොති... චාගබහුලො හොති. යෙමෙ, භො ගොතම, බ්‍රාහ්මණා පඤ්ච ධම්මෙ පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය කුසලස්ස ආරාධනාය, ඉමාහං පඤ්ච ධම්මෙ පබ්බජිතෙසු බහුලං සමනුපස්සාමි අප්පං ගහට්ඨෙසූ’’ති.

‘‘යෙ තෙ, මාණව, බ්‍රාහ්මණා පඤ්ච ධම්මෙ පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය කුසලස්ස ආරාධනාය චිත්තස්සාහං එතෙ පරික්ඛාරෙ වදාමි – යදිදං චිත්තං අවෙරං අබ්‍යාබජ්ඣං තස්ස භාවනාය. ඉධ, මාණව, භික්ඛු සච්චවාදී හොති. සො ‘සච්චවාදීම්හී’ති ලභති අත්ථවෙදං, ලභති ධම්මවෙදං, ලභති ධම්මූපසංහිතං පාමොජ්ජං. යං තං කුසලූපසංහිතං පාමොජ්ජං, චිත්තස්සාහං එතං පරික්ඛාරං වදාමි – යදිදං චිත්තං අවෙරං අබ්‍යාබජ්ඣං තස්ස භාවනාය. ඉධ, මාණව, භික්ඛු තපස්සී හොති...පෙ.... බ්‍රහ්මචාරී හොති...පෙ.... සජ්ඣායබහුලො හොති...පෙ.... චාගබහුලො හොති. සො ‘චාගබහුලොම්හී’ති ලභති අත්ථවෙදං, ලභති ධම්මවෙදං, ලභති ධම්මූපසංහිතං පාමොජ්ජං. යං තං කුසලූපසංහිතං පාමොජ්ජං, චිත්තස්සාහං එතං පරික්ඛාරං වදාමි – යදිදං චිත්තං අවෙරං අබ්‍යාබජ්ඣං තස්ස භාවනාය. යෙ තෙ මාණව, බ්‍රාහ්මණා, පඤ්ච ධම්මෙ පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය කුසලස්ස ආරාධනාය, චිත්තස්සාහං එතෙ පරික්ඛාරෙ වදාමි – යදිදං චිත්තං අවෙරං අබ්‍යාබජ්ඣං තස්ස භාවනායා’’ති.

470. එවං වුත්තෙ, සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සුතං මෙතං, භො ගොතම – ‘සමණො ගොතමො බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගං ජානාතී’’’ති.

‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, මාණව, ආසන්නෙ ඉතො නළකාරගාමො, න යිතො දූරෙ නළකාරගාමො’’ති?

‘‘එවං, භො, ආසන්නෙ ඉතො නළකාරගාමො , න යිතො දූරෙ නළකාරගාමො’’ති.

‘‘තං, කිං මඤ්ඤසි මාණව, ඉධස්ස පුරිසො නළකාරගාමෙ ජාතවද්ධො [ජාතවඩ්ඪො (ස්‍යා. කං. ක.)]; තමෙනං නළකාරගාමතො තාවදෙව අවසටං [අපසක්කං (ස්‍යා. කං. ක.)] නළකාරගාමස්ස මග්ගං පුච්ඡෙය්‍යුං; සියා නු ඛො, මාණව, තස්ස පුරිසස්ස නළකාරගාමෙ ජාතවද්ධස්ස නළකාරගාමස්ස මග්ගං පුට්ඨස්ස දන්ධායිතත්තං වා විත්ථායිතත්තං වා’’ති?

‘‘නො හිදං, භො ගොතම’’.

‘‘තං කිස්ස හෙතු’’?

‘‘අමු හි, භො ගොතම, පුරිසො නළකාරගාමෙ ජාතවද්ධො. තස්ස සබ්බානෙව නළකාරගාමස්ස මග්ගානි සුවිදිතානී’’ති. ‘‘සියා නු ඛො, මාණව, තස්ස පුරිසස්ස නළකාරගාමෙ ජාතවද්ධස්ස නළකාරගාමස්ස මග්ගං පුට්ඨස්ස දන්ධායිතත්තං වා විත්ථායිතත්තං වාති, න ත්වෙව තථාගතස්ස බ්‍රහ්මලොකං වා බ්‍රහ්මලොකගාමිනිං වා පටිපදං පුට්ඨස්ස දන්ධායිතත්තං වා විත්ථායිතත්තං වා. බ්‍රහ්මානඤ්චාහං, මාණව, පජානාමි බ්‍රහ්මලොකඤ්ච බ්‍රහ්මලොකගාමිනිඤ්ච පටිපදං; යථාපටිපන්නො ච බ්‍රහ්මලොකං උපපන්නො තඤ්ච පජානාමී’’ති .

‘‘සුතං මෙතං, භො ගොතම – ‘සමණො ගොතමො බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙතී’ති. සාධු මෙ භවං ගොතමො බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගං දෙසෙතූ’’ති.

‘‘තෙන හි, මාණව, සුණාහි, සාධුකං මනසි කරොහි, භාසිස්සාමී’’ති. ‘‘එවං භො’’ති ඛො සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො භගවතො පච්චස්සොසි. භගවා එතදවොච –

471. ‘‘කතමො ච, මාණව, බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගො? ඉධ, මාණව, භික්ඛු මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං; ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං මෙත්තාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති. එවං භාවිතාය ඛො, මාණව, මෙත්තාය චෙතොවිමුත්තියා යං පමාණකතං කම්මං න තං තත්‍රාවසිස්සති, න තං තත්‍රාවතිට්ඨති. සෙය්‍යථාපි, මාණව, බලවා සඞ්ඛධමො අප්පකසිරෙනෙව චාතුද්දිසා විඤ්ඤාපෙය්‍ය [එවමෙව ඛො මාණව එවං භාවිතාය මෙත්තාය (සී. ස්‍යා. කං. පී. දී. නි. 1.556) තථාපි ඉධ පාඨොයෙව උපමාය සංසන්දියමානො පරිපුණ්ණො විය දිස්සති]; එවමෙව ඛො, මාණව…පෙ…. එවං භාවිතාය ඛො, මාණව, මෙත්තාය [එවමෙව ඛො මාණව එවං භාවිතාය මෙත්තාය (සී. ස්‍යා. කං. පී. දී. නි. 1.556) තථාපි ඉධ පාඨොයෙව උපමාය සංසන්දියමානො පරිපුණ්ණො විය දිස්සති] චෙතොවිමුත්තියා යං පමාණකතං කම්මං න තං තත්‍රාවසිස්සති, න තං තත්‍රාවතිට්ඨති. අයම්පි ඛො, මාණව, බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගො. ‘‘පුන චපරං, මාණව, භික්ඛු කරුණාසහගතෙන චෙතසා…පෙ…. මුදිතාසහගතෙන චෙතසා…පෙ…. උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා එකං දිසං ඵරිත්වා විහරති, තථා දුතියං, තථා තතියං, තථා චතුත්ථං; ඉති උද්ධමධො තිරියං සබ්බධි සබ්බත්තතාය සබ්බාවන්තං ලොකං උපෙක්ඛාසහගතෙන චෙතසා විපුලෙන මහග්ගතෙන අප්පමාණෙන අවෙරෙන අබ්‍යාබජ්ඣෙන ඵරිත්වා විහරති. එවං භාවිතාය ඛො, මාණව, උපෙක්ඛාය චෙතොවිමුත්තියා යං පමාණකතං කම්මං න තං තත්‍රාවසිස්සති, න තං තත්‍රාවතිට්ඨති. සෙය්‍යථාපි, මාණව, බලවා සඞ්ඛධමො අප්පකසිරෙනෙව චාතුද්දිසා විඤ්ඤාපෙය්‍ය; එවමෙව ඛො, මාණව…පෙ…. එවං භාවිතාය ඛො, මාණව, උපෙක්ඛාය චෙතොවිමුත්තියා යං පමාණකතං කම්මං න තං තත්‍රාවසිස්සති, න තං තත්‍රාවතිට්ඨති. අයම්පි ඛො, මාණව, බ්‍රහ්මානං සහබ්‍යතාය මග්ගො’’ති.

472. එවං වුත්තෙ, සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති – එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගතං. හන්ද, ච දානි මයං, භො ගොතම, ගච්ඡාම; බහුකිච්චා මයං බහුකරණීයා’’ති. ‘‘යස්සදානි ත්වං, මාණව, කාලං මඤ්ඤසී’’ති. අථ ඛො සුභො මාණවො තොදෙය්‍යපුත්තො භගවතො භාසිතං අභිනන්දිත්වා අනුමොදිත්වා උට්ඨායාසනා භගවන්තං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා පක්කාමි.

තෙන ඛො පන සමයෙන ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො සබ්බසෙතෙන වළවාභිරථෙන [වළභීරථෙන (සී.)] සාවත්ථියා නිය්‍යාති දිවා දිවස්ස. අද්දසා ඛො ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො සුභං මාණවං තොදෙය්‍යපුත්තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං. දිස්වාන සුභං මාණවං තොදෙය්‍යපුත්තං එතදවොච – ‘‘හන්ද, කුතො නු භවං භාරද්වාජො ආගච්ඡති දිවා දිවස්සා’’ති? ‘‘ඉතො හි ඛො අහං, භො , ආගච්ඡාමි සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකා’’ති. ‘‘තං කිං මඤ්ඤසි, භවං භාරද්වාජො, සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියං පණ්ඩිතො මඤ්ඤෙති’’? ‘‘කො චාහං, භො, කො ච සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියං ජානිස්සාමි? සොපි නූනස්ස තාදිසොව යො සමණස්ස ගොතමස්ස පඤ්ඤාවෙය්‍යත්තියං ජානෙය්‍යා’’ති. ‘‘උළාරාය ඛලු, භවං භාරද්වාජො, සමණං ගොතමං පසංසාය පසංසතී’’ති. ‘‘කො චාහං, භො, කො ච සමණං ගොතමං පසංසිස්සාමි? පසත්ථපසත්ථොව සො භවං ගොතමො සෙට්ඨො දෙවමනුස්සානං. යෙ චිමෙ, භො, බ්‍රාහ්මණා පඤ්ච ධම්මෙ පඤ්ඤපෙන්ති පුඤ්ඤස්ස කිරියාය කුසලස්ස ආරාධනාය; චිත්තස්සෙතෙ සමණො ගොතමො පරික්ඛාරෙ වදෙති – යදිදං චිත්තං අවෙරං අබ්‍යාබජ්ඣං තස්ස භාවනායා’’ති.

එවං වුත්තෙ, ජාණුස්සොණි බ්‍රාහ්මණො සබ්බසෙතා වළවාභිරථා ඔරොහිත්වා එකංසං උත්තරාසඞ්ගං කරිත්වා යෙන භගවා තෙනඤ්ජලිං පණාමෙත්වා උදානං උදානෙසි – ‘‘ලාභා රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස, සුලද්ධලාභා රඤ්ඤො පසෙනදිස්ස කොසලස්ස යස්ස විජිතෙ තථාගතො විහරති අරහං සම්මාසම්බුද්ධො’’ති.

සුභසුත්තං නිට්ඨිතං නවමං.

10. සඞ්ගාරවසුත්තං

473. එවං මෙ සුතං – එකං සමයං භගවා කොසලෙසු චාරිකං චරති මහතා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං. තෙන ඛො පන සමයෙන ධනඤ්ජානී [ධානඤ්ජානී (සී. පී.)] නාම බ්‍රාහ්මණී චඤ්චලිකප්පෙ [මණ්ඩලකප්පෙ (සී.), පච්චලකප්පෙ (ස්‍යා. කං.), චණ්ඩලකප්පෙ (පී.)] පටිවසති අභිප්පසන්නා බුද්ධෙ ච ධම්මෙ ච සඞ්ඝෙ ච. අථ ඛො ධනඤ්ජානී බ්‍රාහ්මණී උපක්ඛලිත්වා තික්ඛත්තුං උදානං උදානෙසි – ‘‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්සා’’ති .

තෙන ඛො පන සමයෙන සඞ්ගාරවො නාම මාණවො චඤ්චලිකප්පෙ පටිවසති තිණ්ණං වෙදානං පාරගූ සනිඝණ්ඩුකෙටුභානං සාක්ඛරප්පභෙදානං ඉතිහාසපඤ්චමානං , පදකො, වෙය්‍යාකරණො, ලොකායතමහාපුරිසලක්ඛණෙසු අනවයො. අස්සොසි ඛො සඞ්ගාරවො මාණවො ධනඤ්ජානියා බ්‍රාහ්මණියා එවං වාචං භාසමානාය. සුත්වා ධනඤ්ජානිං බ්‍රාහ්මණිං එතදවොච – ‘‘අවභූතාව අයං [අවභූතා වයං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ධනඤ්ජානී බ්‍රාහ්මණී, පරභූතාව අයං [පරාභූතා වයං (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] ධනඤ්ජානී බ්‍රාහ්මණී, විජ්ජමානානං (තෙවිජ්ජානං) [( ) සී. ස්‍යා. කං. පී. පොත්ථකෙසු නත්ථි] බ්‍රාහ්මණානං, අථ ච පන තස්ස මුණ්ඩකස්ස සමණකස්ස වණ්ණං භාසිස්සතී’’ති [භාසතීති (සී. ස්‍යා. කං. පී)]. ‘‘න හි පන ත්වං, තාත භද්‍රමුඛ, තස්ස භගවතො සීලපඤ්ඤාණං ජානාසි. සචෙ ත්වං, තාත භද්‍රමුඛ, තස්ස භගවතො සීලපඤ්ඤාණං ජානෙය්‍යාසි, න ත්වං, තාත භද්‍රමුඛ, තං භගවන්තං අක්කොසිතබ්බං පරිභාසිතබ්බං මඤ්ඤෙය්‍යාසී’’ති. ‘‘තෙන හි, භොති, යදා සමණො ගොතමො චඤ්චලිකප්පං අනුප්පත්තො හොති අථ මෙ ආරොචෙය්‍යාසී’’ති. ‘‘එවං, භද්‍රමුඛා’’ති ඛො ධනඤ්ජානී බ්‍රාහ්මණී සඞ්ගාරවස්ස මාණවස්ස පච්චස්සොසි.

අථ ඛො භගවා කොසලෙසු අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන චඤ්චලිකප්පං තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා චඤ්චලිකප්පෙ විහරති තොදෙය්‍යානං බ්‍රාහ්මණානං අම්බවනෙ. අස්සොසි ඛො ධනඤ්ජානී බ්‍රාහ්මණී – ‘‘භගවා කිර චඤ්චලිකප්පං අනුප්පත්තො, චඤ්චලිකප්පෙ විහරති තොදෙය්‍යානං බ්‍රාහ්මණානං අම්බවනෙ’’ති. අථ ඛො ධනඤ්ජානී බ්‍රාහ්මණී යෙන සඞ්ගාරවො මාණවො තෙනුපසඞ්කමි ; උපසඞ්කමිත්වා සඞ්ගාරවං මාණවං එතදවොච – ‘‘අයං, තාත භද්‍රමුඛ, සො භගවා චඤ්චලිකප්පං අනුප්පත්තො, චඤ්චලිකප්පෙ විහරති තොදෙය්‍යානං බ්‍රාහ්මණානං අම්බවනෙ. යස්සදානි, තාත භද්‍රමුඛ, කාලං මඤ්ඤසී’’ති.

474. ‘‘එවං, භො’’ති ඛො සඞ්ගාරවො මාණවො ධනඤ්ජානියා බ්‍රාහ්මණියා පටිස්සුත්වා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි; උපසඞ්කමිත්වා භගවතා සද්ධිං සම්මොදි. සම්මොදනීයං කථං සාරණීයං වීතිසාරෙත්වා එකමන්තං නිසීදි. එකමන්තං නිසින්නො ඛො සඞ්ගාරවො මාණවො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘සන්ති ඛො, භො ගොතම, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨධම්මාභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා, ආදිබ්‍රහ්මචරියං පටිජානන්ති. තත්‍ර, භො ගොතම, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා දිට්ඨධම්මාභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා, ආදිබ්‍රහ්මචරියං පටිජානන්ති, තෙසං භවං ගොතමො කතමො’’ති? ‘‘දිට්ඨධම්මාභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තානං, ආදිබ්‍රහ්මචරියං පටිජානන්තානම්පි ඛො අහං, භාරද්වාජ, වෙමත්තං වදාමි. සන්ති, භාරද්වාජ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා අනුස්සවිකා. තෙ අනුස්සවෙන දිට්ඨධම්මාභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා, ආදිබ්‍රහ්මචරියං පටිජානන්ති; සෙය්‍යථාපි බ්‍රාහ්මණා තෙවිජ්ජා. සන්ති පන, භාරද්වාජ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා කෙවලං සද්ධාමත්තකෙන දිට්ඨධම්මාභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා, ආදිබ්‍රහ්මචරියං පටිජානන්ති; සෙය්‍යථාපි තක්කී වීමංසී. සන්ති, භාරද්වාජ, එකෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු සාමංයෙව ධම්මං අභිඤ්ඤාය දිට්ඨධම්මාභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා, ආදිබ්‍රහ්මචරියං පටිජානන්ති. තත්‍ර, භාරද්වාජ, යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු සාමංයෙව ධම්මං අභිඤ්ඤාය දිට්ඨධම්මාභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා, ආදිබ්‍රහ්මචරියං පටිජානන්ති, තෙසාහමස්මි. තදමිනාපෙතං, භාරද්වාජ, පරියායෙන වෙදිතබ්බං, යථා යෙ තෙ සමණබ්‍රාහ්මණා පුබ්බෙ අනනුස්සුතෙසු ධම්මෙසු සාමංයෙව ධම්මං අභිඤ්ඤාය දිට්ඨධම්මාභිඤ්ඤාවොසානපාරමිප්පත්තා, ආදිබ්‍රහ්මචරියං පටිජානන්ති, තෙසාහමස්මි.

475. ‘‘ඉධ මෙ, භාරද්වාජ, පුබ්බෙව සම්බොධා අනභිසම්බුද්ධස්ස බොධිසත්තස්සෙව සතො එතදහොසි – ‘සම්බාධො ඝරාවාසො රජාපථො, අබ්භොකාසො පබ්බජ්ජා. නයිදං සුකරං අගාරං අජ්ඣාවසතා එකන්තපරිපුණ්ණං එකන්තපරිසුද්ධං සඞ්ඛලිඛිතං බ්‍රහ්මචරියං චරිතුං. යංනූනාහං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජෙය්‍ය’න්ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, අපරෙන සමයෙන දහරොව සමානො සුසුකාළකෙසො භද්‍රෙන යොබ්බනෙන සමන්නාගතො පඨමෙන වයසා අකාමකානං මාතාපිතූනං අස්සුමුඛානං රුදන්තානං කෙසමස්සුං ඔහාරෙත්වා කාසායානි වත්ථානි අච්ඡාදෙත්වා අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජිං. සො එවං පබ්බජිතො සමානො කිංකුසලගවෙසී අනුත්තරං සන්තිවරපදං පරියෙසමානො යෙන ආළාරො කාලාමො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා ආළාරං කාලාමං එතදවොචං – ‘ඉච්ඡාමහං, ආවුසො කාලාම, ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ බ්‍රහ්මචරියං චරිතු’න්ති. එවං වුත්තෙ, භාරද්වාජ, ආළාරො කාලාමො මං එතදවොච – ‘විහරතායස්මා. තාදිසො අයං ධම්මො යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො නචිරස්සෙව සකං ආචරියකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා’ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං පරියාපුණිං. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, තාවතකෙනෙව ඔට්ඨපහතමත්තෙන ලපිතලාපනමත්තෙන ‘ඤාණවාදඤ්ච වදාමි, ථෙරවාදඤ්ච ජානාමි, පස්සාමී’ති ච පටිජානාමි, අහඤ්චෙව අඤ්ඤෙ ච. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘න ඛො ආළාරො කාලාමො ඉමං ධම්මං කෙවලං සද්ධාමත්තකෙන සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙති; අද්ධා ආළාරො කාලාමො ඉමං ධම්මං ජානං පස්සං විහරතී’ති.

‘‘අථ ඛ්වාහං, භාරද්වාජ, යෙන ආළාරො කාලාමො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා ආළාරං කාලාමං එතදවොචං – ‘කිත්තාවතා නො, ආවුසො කාලාම, ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසී’ති? එවං වුත්තෙ, භාරද්වාජ, ආළාරො කාලාමො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං පවෙදෙසි. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘න ඛො ආළාරස්සෙව කාලාමස්ස අත්ථි සද්ධා, මය්හංපත්ථි සද්ධා; න ඛො ආළාරස්සෙව කාලාමස්ස අත්ථි වීරියං…පෙ…. සති… සමාධි… පඤ්ඤා, මය්හංපත්ථි පඤ්ඤා. යංනූනාහං යං ධම්මං ආළාරො කාලාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙති තස්ස ධම්මස්ස සච්ඡිකිරියාය පදහෙය්‍යා’න්ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසිං. අථ ඛ්වාහං, භාරද්වාජ, යෙන ආළාරො කාලාමො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා ආළාරං කාලාමං එතදවොචං – ‘එත්තාවතා නො, ආවුසො කාලාම, ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසී’ති? ‘එත්තාවතා ඛො අහං, ආවුසො, ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙමී’ති. ‘අහම්පි ඛො, ආවුසො, එත්තාවතා ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමී’ති. ‘ලාභා නො, ආවුසො, සුලද්ධං නො, ආවුසො, යෙ මයං ආයස්මන්තං තාදිසං සබ්‍රහ්මචාරිං පස්සාම. ඉති යාහං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙමි තං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි; යං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි තමහං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙමි. ඉති යාහං ධම්මං ජානාමි තං ත්වං ධම්මං ජානාසි, යං ත්වං ධම්මං ජානාසි තමහං ධම්මං ජානාමි . ඉති යාදිසො අහං තාදිසො තුවං, යාදිසො තුවං තාදිසො අහං. එහි දානි, ආවුසො, උභොව සන්තා ඉමං ගණං පරිහරාමා’ති. ඉති ඛො, භාරද්වාජ, ආළාරො කාලාමො ආචරියො මෙ සමානො අත්තනො අන්තෙවාසිං මං සමානං අත්තනා සමසමං ඨපෙසි, උළාරාය ච මං පූජාය පූජෙසි. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘නායං ධම්මො නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති, යාවදෙව ආකිඤ්චඤ්ඤායතනූපපත්තියා’ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, තං ධම්මං අනලඞ්කරිත්වා තස්මා ධම්මා නිබ්බිජ්ජ අපක්කමිං.

476. ‘‘සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, කිංකුසලගවෙසී අනුත්තරං සන්තිවරපදං පරියෙසමානො යෙන උදකො රාමපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා උදකං රාමපුත්තං එතදවොචං – ‘ඉච්ඡාමහං, ආවුසො [පස්ස ම. නි. 1.278 පාසරාසිසුත්තෙ], ඉමස්මිං ධම්මවිනයෙ බ්‍රහ්මචරියං චරිතු’න්ති. එවං වුත්තෙ, භාරද්වාජ, උදකො රාමපුත්තො මං එතදවොච – ‘විහරතායස්මා. තාදිසො අයං ධම්මො යත්ථ විඤ්ඤූ පුරිසො නචිරස්සෙව සකං ආචරියකං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යා’ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං පරියාපුණිං. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, තාවතකෙනෙව ඔට්ඨපහතමත්තෙන ලපිතලාපනමත්තෙන ‘ඤාණවාදඤ්ච වදාමි, ථෙරවාදඤ්ච ජානාමි, පස්සාමී’ති ච පටිජානාමි, අහඤ්චෙව අඤ්ඤෙ ච . තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘න ඛො රාමො ඉමං ධම්මං කෙවලං සද්ධාමත්තකෙන සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසි; අද්ධා රාමො ඉමං ධම්මං ජානං පස්සං විහාසී’ති. අථ ඛ්වාහං, භාරද්වාජ, යෙන උදකො රාමපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා උදකං රාමපුත්තං එතදවොචං – ‘කිත්තාවතා නො, ආවුසො, රාමො ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසී’ති? එවං වුත්තෙ, භාරද්වාජ, උදකො රාමපුත්තො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනං පවෙදෙසි. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘න ඛො රාමස්සෙව අහොසි සද්ධා, මය්හංපත්ථි සද්ධා; න ඛො රාමස්සෙව අහොසි වීරියං…පෙ…. සති… සමාධි… පඤ්ඤා, මය්හංපත්ථි පඤ්ඤා. යංනූනාහං යං ධම්මං රාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමීති පවෙදෙසි තස්ස ධම්මස්ස සච්ඡිකිරියාය පදහෙය්‍යා’න්ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, නචිරස්සෙව ඛිප්පමෙව තං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසිං.

‘‘අථ ඛ්වාහං, භාරද්වාජ, යෙන උදකො රාමපුත්තො තෙනුපසඞ්කමිං; උපසඞ්කමිත්වා උදකං රාමපුත්තං එතදවොචං – ‘එත්තාවතා නො, ආවුසො, රාමො ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසී’ති? ‘එත්තාවතා ඛො, ආවුසො, රාමො ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසී’ති. ‘අහම්පි ඛො, ආවුසො, එත්තාවතා ඉමං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරාමී’ති. ‘ලාභා නො, ආවුසො, සුලද්ධං නො, ආවුසො, යෙ මයං ආයස්මන්තං තාදිසං සබ්‍රහ්මචාරිං පස්සාම. ඉති යං ධම්මං රාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසි තං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි; යං ත්වං ධම්මං සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරසි තං ධම්මං රාමො සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ පවෙදෙසි. ඉති යං ධම්මං රාමො අභිඤ්ඤාසි තං ත්වං ධම්මං ජානාසි, යං ත්වං ධම්මං ජානාසි තං ධම්මං රාමො අභිඤ්ඤාසි. ඉති යාදිසො රාමො අහොසි තාදිසො තුවං, යාදිසො තුවං තාදිසො රාමො අහොසි. එහි දානි, ආවුසො, තුවං ඉමං ගණං පරිහරා’ති. ඉති ඛො, භාරද්වාජ, උදකො රාමපුත්තො සබ්‍රහ්මචාරී මෙ සමානො ආචරියට්ඨානෙ මං ඨපෙසි, උළාරාය ච මං පූජාය පූජෙසි. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘නායං ධම්මො නිබ්බිදාය න විරාගාය න නිරොධාය න උපසමාය න අභිඤ්ඤාය න සම්බොධාය න නිබ්බානාය සංවත්තති, යාවදෙව නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනූපපත්තියා’ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, තං ධම්මං අනලඞ්කරිත්වා තස්මා ධම්මා නිබ්බිජ්ජ අපක්කමිං.

477. ‘‘සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, කිංකුසලගවෙසී අනුත්තරං සන්තිවරපදං පරියෙසමානො මගධෙසු අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානො යෙන උරුවෙළා සෙනානිගමො තදවසරිං. තත්ථද්දසං රමණීයං භූමිභාගං, පාසාදිකඤ්ච වනසණ්ඩං, නදිඤ්ච සන්දන්තිං සෙතකං සුපතිත්ථං රමණීයං, සමන්තා ච ගොචරගාමං. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘රමණීයො වත, භො, භූමිභාගො, පාසාදිකො ච වනසණ්ඩො, නදී ච සන්දති සෙතකා සුපතිත්ථා රමණීයා, සමන්තා ච ගොචරගාමො. අලං වතිදං කුලපුත්තස්ස පධානත්ථිකස්ස පධානායා’ති . සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, තත්ථෙව නිසීදිං – ‘අලමිදං පධානායා’ති. අපිස්සු මං, භාරද්වාජ, තිස්සො උපමා පටිභංසු අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා.

‘‘සෙය්‍යථාපි, භාරද්වාජ, අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං උදකෙ නික්ඛිත්තං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය උත්තරාරණිං ආදාය – ‘අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙස්සාමි, තෙජො පාතුකරිස්සාමී’ති. තං කිං මඤ්ඤසි, භාරද්වාජ, අපි නු සො පුරිසො අමුං අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං උදකෙ නික්ඛිත්තං උත්තරාරණිං ආදාය අභිමන්ථෙන්තො අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙය්‍ය, තෙජො පාතුකරෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම. තං කිස්ස හෙතු? අදුඤ්හි, භො ගොතම, අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං, තඤ්ච පන උදකෙ නික්ඛිත්තං; යාවදෙව ච පන සො පුරිසො කිලමථස්ස විඝාතස්ස භාගී අස්සා’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො, භාරද්වාජ, යෙ හි කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කායෙන චෙව චිත්තෙන ච කාමෙහි අවූපකට්ඨා විහරන්ති, යො ච නෙසං කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමස්නෙහො කාමමුච්ඡා කාමපිපාසා කාමපරිළාහො සො ච අජ්ඣත්තං න සුප්පහීනො හොති න සුප්පටිප්පස්සද්ධො, ඔපක්කමිකා චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, අභබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. නො චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති අභබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. අයං ඛො මං, භාරද්වාජ, පඨමා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා.

478. ‘‘අපරාපි ඛො මං, භාරද්වාජ, දුතියා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා. සෙය්‍යථාපි, භාරද්වාජ, අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය උත්තරාරණිං ආදාය – ‘අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙස්සාමි, තෙජො පාතුකරිස්සාමී’ති. තං කිං මඤ්ඤසි, භාරද්වාජ, අපි නු සො පුරිසො අමුං අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං උත්තරාරණිං ආදාය අභිමන්ථෙන්තො අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙය්‍ය තෙජො පාතුකරෙය්‍යා’’ති? ‘‘නො හිදං, භො ගොතම. තං කිස්ස හෙතු? අදුඤ්හි, භො ගොතම, අල්ලං කට්ඨං සස්නෙහං, කිඤ්චාපි ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං; යාවදෙව ච පන සො පුරිසො කිලමථස්ස විඝාතස්ස භාගී අස්සා’’ති. ‘‘එවමෙව ඛො, භාරද්වාජ, යෙ හි කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කායෙන චෙව චිත්තෙන ච කාමෙහි වූපකට්ඨා විහරන්ති, යො ච නෙසං කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමස්නෙහො කාමමුච්ඡා කාමපිපාසා කාමපරිළාහො සො ච අජ්ඣත්තං න සුප්පහීනො හොති න සුප්පටිප්පස්සද්ධො, ඔපක්කමිකා චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, අභබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. නො චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, අභබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. අයං ඛො මං, භාරද්වාජ, දුතියා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා.

479. ‘‘අපරාපි ඛො මං, භාරද්වාජ, තතියා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා. සෙය්‍යථාපි, භාරද්වාජ, සුක්ඛං කට්ඨං කොළාපං ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං. අථ පුරිසො ආගච්ඡෙය්‍ය උත්තරාරණිං ආදාය – ‘අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙස්සාමි, තෙජො පාතුකරිස්සාමී’ති. තං කිං මඤ්ඤසි, භාරද්වාජ, අපි නු සො පුරිසො අමුං සුක්ඛං කට්ඨං කොළාපං ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්තං උත්තරාරණිං ආදාය අභිමන්ථෙන්තො අග්ගිං අභිනිබ්බත්තෙය්‍ය, තෙජො පාතුකරෙය්‍යා’’ති? ‘‘එවං භො ගොතම. තං කිස්ස හෙතු? අදුඤ්හි, භො ගොතම, සුක්ඛං කට්ඨං කොළාපං, තඤ්ච පන ආරකා උදකා ථලෙ නික්ඛිත්ත’’න්ති. ‘‘එවමෙව ඛො, භාරද්වාජ, යෙ හි කෙචි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා කායෙන චෙව චිත්තෙන ච කාමෙහි වූපකට්ඨා විහරන්ති, යො ච නෙසං කාමෙසු කාමච්ඡන්දො කාමස්නෙහො කාමමුච්ඡා කාමපිපාසා කාමපරිළාහො සො ච අජ්ඣත්තං සුප්පහීනො හොති සුප්පටිප්පස්සද්ධො, ඔපක්කමිකා චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, භබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. නො චෙපි තෙ භොන්තො සමණබ්‍රාහ්මණා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, භබ්බාව තෙ ඤාණාය දස්සනාය අනුත්තරාය සම්බොධාය. අයං ඛො මං, භාරද්වාජ, තතියා උපමා පටිභාසි අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා. ඉමා ඛො මං, භාරද්වාජ, තිස්සො උපමා පටිභංසු අනච්ඡරියා පුබ්බෙ අස්සුතපුබ්බා.

480. ‘‘තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘යංනූනාහං දන්තෙභිදන්තමාධාය, ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච, චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හෙය්‍යං අභිනිප්පීළෙය්‍යං අභිසන්තාපෙය්‍ය’න්ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, දන්තෙභිදන්තමාධාය, ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච, චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හාමි අභිනිප්පීළෙමි අභිසන්තාපෙමි. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, දන්තෙභිදන්තමාධාය, ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච, චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හතො අභිනිප්පීළයතො අභිසන්තාපයතො කච්ඡෙහි සෙදා මුච්චන්ති. සෙය්‍යථාපි, භාරද්වාජ, බලවා පුරිසො දුබ්බලතරං පුරිසං සීසෙ වා ගහෙත්වා ඛන්ධෙ වා ගහෙත්වා අභිනිග්ගණ්හෙය්‍ය අභිනිප්පීළෙය්‍ය අභිසන්තාපෙය්‍ය, එවමෙව ඛො මෙ, භාරද්වාජ, දන්තෙභිදන්තමාධාය, ජිව්හාය තාලුං ආහච්ච, චෙතසා චිත්තං අභිනිග්ගණ්හතො අභිනිප්පීළයතො අභිසන්තාපයතො කච්ඡෙහි සෙදා මුච්චන්ති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, භාරද්වාජ, වීරියං හොති අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා; සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො, තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො.

481. ‘‘තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍ය’න්ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු කණ්ණසොතෙහි වාතානං නික්ඛමන්තානං අධිමත්තො සද්දො හොති. සෙය්‍යථාපි නාම කම්මාරගග්ගරියා ධමමානාය අධිමත්තො සද්දො හොති, එවමෙව ඛො මෙ, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු කණ්ණසොතෙහි වාතානං නික්ඛමන්තානං අධිමත්තො සද්දො හොති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, භාරද්වාජ, වීරියං හොති අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා; සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො, තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො.

‘‘තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍යා’න්ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා වාතා මුද්ධනි ඌහනන්ති. සෙය්‍යථාපි, භාරද්වාජ, බලවා පුරිසො, තිණ්හෙන සිඛරෙන මුද්ධනි අභිමත්ථෙය්‍ය, එවමෙව ඛො මෙ, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා වාතා මුද්ධනි ඌහනන්ති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, භාරද්වාජ, වීරියං හොති අසල්ලීනං , උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා; සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො, තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො.

‘‘තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍යා’න්ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා සීසෙ සීසවෙදනා හොන්ති. සෙය්‍යථාපි, භාරද්වාජ, බලවා පුරිසො දළ්හෙන වරත්තක්ඛණ්ඩෙන සීසෙ සීසවෙඨං දදෙය්‍ය, එවමෙව ඛො, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා සීසෙ සීසවෙදනා හොන්ති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, භාරද්වාජ, වීරියං හොති අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා; සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො, තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො.

‘‘තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍යා’න්ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා වාතා කුච්ඡිං පරිකන්තන්ති. සෙය්‍යථාපි , භාරද්වාජ, දක්ඛො ගොඝාතකො වා ගොඝාතකන්තෙවාසී වා තිණ්හෙන ගොවිකන්තනෙන කුච්ඡිං පරිකන්තෙය්‍ය, එවමෙව ඛො මෙ, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තා වාතා කුච්ඡිං පරිකන්තන්ති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, භාරද්වාජ, වීරියං හොති අසල්ලීනං උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා; සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො, තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො.

‘‘තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘යංනූනාහං අප්පාණකංයෙව ඣානං ඣායෙය්‍යා’න්ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙ උපරුන්ධිං. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තො කායස්මිං ඩාහො හොති. සෙය්‍යථාපි, භාරද්වාජ, ද්වෙ බලවන්තො පුරිසා දුබ්බලතරං පුරිසං නානාබාහාසු ගහෙත්වා අඞ්ගාරකාසුයා සන්තාපෙය්‍යුං සම්පරිතාපෙය්‍යුං, එවමෙව ඛො මෙ, භාරද්වාජ, මුඛතො ච නාසතො ච කණ්ණතො ච අස්සාසපස්සාසෙසු උපරුද්ධෙසු අධිමත්තො කායස්මිං ඩාහො හොති. ආරද්ධං ඛො පන මෙ, භාරද්වාජ, වීරියං හොති අසල්ලීනං, උපට්ඨිතා සති අසම්මුට්ඨා, සාරද්ධො ච පන මෙ කායො හොති අප්පටිප්පස්සද්ධො, තෙනෙව දුක්ඛප්පධානෙන පධානාභිතුන්නස්ස සතො. අපිස්සු මං, භාරද්වාජ, දෙවතා දිස්වා එවමාහංසු – ‘කාලඞ්කතො සමණො ගොතමො’ති. එකච්චා දෙවතා එවමාහංසු – ‘න කාලඞ්කතො සමණො ගොතමො, අපි ච කාලඞ්කරොතී’ති. එකච්චා දෙවතා එවමාහංසු – ‘න කාලඞ්කතො සමණො ගොතමො, නාපි කාලඞ්කරොති; අරහං සමණො ගොතමො, විහාරොත්වෙව සො අරහතො එවරූපො හොතී’ති.

‘‘තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘යංනූනාහං සබ්බසො ආහාරුපච්ඡෙදාය පටිපජ්ජෙය්‍යා’න්ති. අථ ඛො මං, භාරද්වාජ, දෙවතා උපසඞ්කමිත්වා එතදවොචුං – ‘මා ඛො ත්වං, මාරිස, සබ්බසො ආහාරුපච්ඡෙදාය පටිපජ්ජි. සචෙ ඛො ත්වං, මාරිස, සබ්බසො ආහාරුපච්ඡෙදාය පටිපජ්ජිස්සසි, තස්ස තෙ මයං දිබ්බං ඔජං ලොමකූපෙහි අජ්ඣොහාරෙස්සාම. තාය ත්වං යාපෙස්සසී’ති. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘අහඤ්චෙව ඛො පන සබ්බසො අජජ්ජිතං පටිජානෙය්‍යං, ඉමා ච මෙ දෙවතා දිබ්බං ඔජං ලොමකූපෙහි අජ්ඣොහාරෙය්‍යුං, තාය චාහං යාපෙය්‍යං. තං මමස්ස මුසා’ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, තා දෙවතා පච්චාචික්ඛාමි, ‘හල’න්ති වදාමි.

‘‘තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘යංනූනාහං ථොකං ථොකං ආහාරං ආහාරෙය්‍යං පසතං පසතං , යදි වා මුග්ගයූසං, යදි වා කුලත්ථයූසං, යදි වා කළායයූසං, යදි වා හරෙණුකයූස’න්ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, ථොකං ථොකං ආහාරං ආහාරෙසිං පසතං පසතං, යදි වා මුග්ගයූසං , යදි වා කුලත්ථයූසං, යදි වා කළායයූසං, යදි වා හරෙණුකයූසං. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, ථොකං ථොකං ආහාරං ආහාරයතො පසතං පසතං, යදි වා මුග්ගයූසං, යදි වා කුලත්ථයූසං, යදි වා කළායයූසං, යදි වා හරෙණුකයූසං, අධිමත්තකසිමානං පත්තො කායො හොති. සෙය්‍යථාපි නාම ආසීතිකපබ්බානි වා කාළපබ්බානි වා, එවමෙවස්සු මෙ අඞ්ගපච්චඞ්ගානි භවන්ති තායෙවප්පාහාරතාය; සෙය්‍යථාපි නාම ඔට්ඨපදං, එවමෙවස්සු මෙ ආනිසදං හොති තායෙවප්පාහාරතාය; සෙය්‍යථාපි නාම වට්ටනාවළී, එවමෙවස්සු මෙ පිට්ඨිකණ්ටකො උණ්ණතාවනතො හොති තායෙවප්පාහාරතාය; සෙය්‍යථාපි නාම ජරසාලාය ගොපානසියො ඔලුග්ගවිලුග්ගා භවන්ති, එවමෙවස්සු මෙ ඵාසුළියො ඔලුග්ගවිලුග්ගා භවන්ති තායෙවප්පාහාරතාය; සෙය්‍යථාපි නාම ගම්භීරෙ උදපානෙ උදකතාරකා ගම්භීරගතා ඔක්ඛායිකා දිස්සන්ති, එවමෙවස්සු මෙ අක්ඛිකූපෙසු අක්ඛිතාරකා ගම්භීරගතා ඔක්ඛායිකා දිස්සන්ති තායෙවප්පාහාරතාය; සෙය්‍යථාපි නාම තිත්තකාලාබු ආමකච්ඡින්නො වාතාතපෙන සංඵුටිතො හොති සම්මිලාතො, එවමෙවස්සු මෙ සීසච්ඡවි සංඵුටිතා හොති සම්මිලාතා තායෙවප්පාහාරතාය. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, ‘උදරච්ඡවිං පරිමසිස්සාමී’ති පිට්ඨිකණ්ටකංයෙව පරිග්ගණ්හාමි, ‘පිට්ඨිකණ්ටකං පරිමසිස්සාමී’ති උදරච්ඡවිංයෙව පරිග්ගණ්හාමි; යාවස්සු මෙ, භාරද්වාජ, උදරච්ඡවි පිට්ඨිකණ්ටකං අල්ලීනා හොති

තායෙවප්පාහාරතාය. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ , ‘වච්චං වා මුත්තං වා කරිස්සාමී’ති තත්ථෙව අවකුජ්ජො පපතාමි තායෙවප්පාහාරතාය. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, ඉමමෙව කායං අස්සාසෙන්තො පාණිනා ගත්තානි අනුමජ්ජාමි. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, පාණිනා ගත්තානි අනුමජ්ජතො පූතිමූලානි ලොමානි කායස්මා පපතන්ති තායෙවප්පාහාරතාය. අපිස්සු මං, භාරද්වාජ, මනුස්සා දිස්වා එවමාහංසු – ‘කාළො සමණො ගොතමො’ති. එකච්චෙ මනුස්සා එවමාහංසු – ‘න කාළො සමණො ගොතමො, සාමො සමණො ගොතමො’ති. එකච්චෙ මනුස්සා එවමාහංසු – ‘න කාළො සමණො ගොතමො නපි සාමො, මඞ්ගුරච්ඡවි සමණො ගොතමො’ති; යාවස්සු මෙ, භාරද්වාජ, තාව පරිසුද්ධො ඡවිවණ්ණො පරියොදාතො උපහතො හොති තායෙවප්පාහාරතාය.

482. ‘‘තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘යෙ ඛො කෙචි අතීතමද්ධානං සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයිංසු , එතාවපරමං, නයිතො භිය්‍යො; යෙපි හි කෙචි අනාගතමද්ධානං සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයිස්සන්ති, එතාවපරමං, නයිතො භිය්‍යො; යෙපි හි කෙචි එතරහි සමණා වා බ්‍රාහ්මණා වා ඔපක්කමිකා දුක්ඛා තිබ්බා ඛරා කටුකා වෙදනා වෙදයන්ති, එතාවපරමං, නයිතො භිය්‍යො. න ඛො පනාහං ඉමාය කටුකාය දුක්කරකාරිකාය අධිගච්ඡාමි උත්තරි මනුස්සධම්මා අලමරියඤාණදස්සනවිසෙසං. සියා නු ඛො අඤ්ඤො මග්ගො බොධායා’ති ? තස්ස මය්හං භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘අභිජානාමි ඛො පනාහං පිතු සක්කස්ස කම්මන්තෙ සීතාය ජම්බුච්ඡායාය නිසින්නො විවිච්චෙව කාමෙහි විවිච්ච අකුසලෙහි ධම්මෙහි සවිතක්කං සවිචාරං විවෙකජං පීතිසුඛං පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහරිතා. සියා නු ඛො එසො මග්ගො බොධායා’ති? තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, සතානුසාරි විඤ්ඤාණං අහොසි – ‘එසෙව මග්ගො බොධායා’ති. තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘කිං නු ඛො අහං තස්ස සුඛස්ස භායාමි යං තං සුඛං අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහී’ති? තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘න ඛො අහං තස්ස සුඛස්ස භායාමි යං තං සුඛං අඤ්ඤත්‍රෙව කාමෙහි අඤ්ඤත්‍ර අකුසලෙහි ධම්මෙහී’ති.

483. ‘‘තස්ස මය්හං, භාරද්වාජ, එතදහොසි – ‘න ඛො තං සුකරං සුඛං අධිගන්තුං එවං අධිමත්තකසිමානං පත්තකායෙන. යංනූනාහං ඔළාරිකං ආහාරං ආහාරෙය්‍යං ඔදනකුම්මාස’න්ති. සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, ඔළාරිකං ආහාරං ආහාරෙසිං ඔදනකුම්මාසං. තෙන ඛො පන මං, භාරද්වාජ, සමයෙන පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ පච්චුපට්ඨිතා හොන්ති – ‘යං ඛො සමණො ගොතමො ධම්මං අධිගමිස්සති තං නො ආරොචෙස්සතී’ති. යතො ඛො අහං, භාරද්වාජ, ඔළාරිකං ආහාරං ආහාරෙසිං ඔදනකුම්මාසං, අථ මෙ තෙ පඤ්චවග්ගියා භික්ඛූ නිබ්බිජ්ජ පක්කමිංසු – ‘බාහුල්ලිකො සමණො ගොතමො පධානවිබ්භන්තො ආවත්තො බාහුල්ලායා’ති.

‘‘සො ඛො අහං, භාරද්වාජ, ඔළාරිකං ආහාරං ආහාරෙත්වා බලං ගහෙත්වා විවිච්චෙව කාමෙහි…පෙ…. පඨමං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං. විතක්කවිචාරානං වූපසමා අජ්ඣත්තං සම්පසාදනං චෙතසො එකොදිභාවං අවිතක්කං අවිචාරං සමාධිජං පීතිසුඛං දුතියං ඣානං… තතියං ඣානං… චතුත්ථං ඣානං උපසම්පජ්ජ විහාසිං.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ පුබ්බෙනිවාසානුස්සතිඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි, සෙය්‍යථීදං – එකම්පි ජාතිං ද්වෙපි ජාතියො…පෙ…. ඉති සාකාරං සඋද්දෙසං අනෙකවිහිතං පුබ්බෙනිවාසං අනුස්සරාමි. අයං ඛො මෙ, භාරද්වාජ, රත්තියා පඨමෙ යාමෙ පඨමා විජ්ජා අධිගතා, අවිජ්ජා විහතා, විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො, ආලොකො උප්පන්නො; යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො.

484. ‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ සත්තානං චුතූපපාතඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො දිබ්බෙන චක්ඛුනා විසුද්ධෙන අතික්කන්තමානුසකෙන සත්තෙ පස්සාමි චවමානෙ උපපජ්ජමානෙ හීනෙ පණීතෙ සුවණ්ණෙ දුබ්බණ්ණෙ සුගතෙ දුග්ගතෙ යථාකම්මූපගෙ සත්තෙ පජානාමි…පෙ…. අයං ඛො මෙ, භාරද්වාජ, රත්තියා මජ්ඣිමෙ යාමෙ දුතියා විජ්ජා අධිගතා, අවිජ්ජා විහතා, විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො, ආලොකො උප්පන්නො; යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො.

‘‘සො එවං සමාහිතෙ චිත්තෙ පරිසුද්ධෙ පරියොදාතෙ අනඞ්ගණෙ විගතූපක්කිලෙසෙ මුදුභූතෙ කම්මනියෙ ඨිතෙ ආනෙඤ්ජප්පත්තෙ ආසවානං ඛයඤාණාය චිත්තං අභිනින්නාමෙසිං. සො ‘ඉදං දුක්ඛ’න්ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං දුක්ඛසමුදයො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං දුක්ඛනිරොධො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං; ‘ඉමෙ ආසවා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං ආසවසමුදයො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං ආසවනිරොධො’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං, ‘අයං ආසවනිරොධගාමිනී පටිපදා’ති යථාභූතං අබ්භඤ්ඤාසිං. තස්ස මෙ එවං ජානතො එවං පස්සතො කාමාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ, භවාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ, අවිජ්ජාසවාපි චිත්තං විමුච්චිත්ථ. විමුත්තස්මිං විමුත්තමිති ඤාණං අහොසි. ‘ඛීණා ජාති, වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං, කතං කරණීයං, නාපරං ඉත්ථත්තායා’ති අබ්භඤ්ඤාසිං. අයං ඛො මෙ, භාරද්වාජ, රත්තියා පච්ඡිමෙ යාමෙ තතියා විජ්ජා අධිගතා, අවිජ්ජා විහතා, විජ්ජා උප්පන්නා; තමො විහතො, ආලොකො උප්පන්නො; යථා තං අප්පමත්තස්ස ආතාපිනො පහිතත්තස්ස විහරතො’’ති.

485. එවං වුත්තෙ, සඞ්ගාරවො මාණවො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අට්ඨිතවතං [අට්ඨිත වත (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] භොතො ගොතමස්ස පධානං අහොසි, සප්පුරිසවතං [සප්පුරිස වත (සී. ස්‍යා. කං. පී.)] භොතො ගොතමස්ස පධානං අහොසි; යථා තං අරහතො සම්මාසම්බුද්ධස්ස. කිං නු ඛො, භො ගොතම, අත්ථි දෙවා’’ති [අධිදෙවාති (ක.) එවං සබ්බෙසු ‘අත්ථි දෙවා’තිපදෙසු]? ‘‘ඨානසො මෙතං [ඛො පනෙතං (ස්‍යා. කං. ක.)], භාරද්වාජ, විදිතං යදිදං – අධිදෙවා’’ති [අත්ථි දෙවාති (සී. ස්‍යා. කං. පී.), අතිදෙවාති (?) එවං සබ්බෙසු ‘අධිදෙවා’තිපදෙසු]. ‘‘කිං නු ඛො, භො ගොතම, ‘අත්ථි දෙවා’ති පුට්ඨො සමානො ‘ඨානසො මෙතං, භාරද්වාජ , විදිතං යදිදං අධිදෙවා’ති වදෙසි. නනු, භො ගොතම, එවං සන්තෙ තුච්ඡා මුසා හොතී’’ති? ‘‘‘අත්ථි දෙවා’ති, භාරද්වාජ, පුට්ඨො සමානො ‘අත්ථි දෙවා’ති යො වදෙය්‍ය, ‘ඨානසො මෙ විදිතා’ති [ඨානසො විදිතා මෙ විදිතාති (සී. ස්‍යා. කං. පී.), ඨානසො මෙ විදිතා අතිදෙවාති (?)] යො වදෙය්‍ය; අථ ඛ්වෙත්ථ විඤ්ඤුනා පුරිසෙන එකංසෙන නිට්ඨං ගන්තබ්බං [ගන්තුං (ක.), ගන්තුං වා (ස්‍යා. කං.)] යදිදං – ‘අත්ථි දෙවා’’’ති. ‘‘කිස්ස පන මෙ භවං ගොතමො ආදිකෙනෙව න බ්‍යාකාසී’’ති [ගොතමො ආදිකෙනෙව බ්‍යාකාසීති (ක.), ගොතමො අත්ථි දෙවාති න බ්‍යාකාසීති (?)]? ‘‘උච්චෙන සම්මතං ඛො එතං, භාරද්වාජ, ලොකස්මිං යදිදං – ‘අත්ථි දෙවා’’’ති.

486. එවං වුත්තෙ, සඞ්ගාරවො මාණවො භගවන්තං එතදවොච – ‘‘අභික්කන්තං, භො ගොතම, අභික්කන්තං, භො ගොතම! සෙය්‍යථාපි, භො ගොතම, නික්කුජ්ජිතං වා උක්කුජ්ජෙය්‍ය, පටිච්ඡන්නං වා විවරෙය්‍ය, මූළ්හස්ස වා මග්ගං ආචික්ඛෙය්‍ය, අන්ධකාරෙ වා තෙලපජ්ජොතං ධාරෙය්‍ය – චක්ඛුමන්තො රූපානි දක්ඛන්තීති – එවමෙවං භොතා ගොතමෙන අනෙකපරියායෙන ධම්මො පකාසිතො. එසාහං භවන්තං ගොතමං සරණං ගච්ඡාමි ධම්මඤ්ච භික්ඛුසඞ්ඝඤ්ච. උපාසකං මං භවං ගොතමො ධාරෙතු අජ්ජතග්ගෙ පාණුපෙතං සරණං ගත’’න්ති.

සඞ්ගාරවසුත්තං නිට්ඨිතං දසමං.

බ්‍රාහ්මණවග්ගො නිට්ඨිතො පඤ්චමො.

තස්සුද්දානං –

බ්‍රහ්මායු සෙලස්සලායනො, සොටමුඛො ච බ්‍රාහ්මණො;
චඞ්කී එසු ධනඤ්ජානි, වාසෙට්ඨො සුභගාරවොති.

ඉදං වග්ගානමුද්දානං –

වග්ගො ගහපති භික්ඛු, පරිබ්බාජකනාමකො;
රාජවග්ගො බ්‍රාහ්මණොති, පඤ්ච මජ්ඣිමආගමෙ.

මජ්ඣිමපණ්ණාසකං සමත්තං.